

Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymistä edistävistä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ja laki työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin. Lisäksi esityksessä muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia, työttömyyskasalakiä, ulkomaalaislakia, valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annettu lakia, palkkaturvalakia, merimiesten palkkaturvalakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Lisäksi esityksessä muutettaisiin myös eräitä muita lakeja.

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Kunnille siirtyisivät myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät. Nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen voimassaolo päättyisi. Siirtyviä tehtäviä valtiolla hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin.

Kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muutoin kuntien tulisi muodostaa palveluiden järjestämiseksi työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Kysymys olisi kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Työllisyysalueen kuntien tulisi siirtää järjestämisvastuu joko vastuukunnalle tai kuntayhtymälle. Valtioneuvostolla olisi viimekätinen toimivalta päättää työllisyysalueista, jos kunnat itse eivät pääse sopimukseen edellytykset täyttävistä alueista. Valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen työllisyysalueelle, jonka työvoimapohja on vähintään 17 000 henkilöä, jos se olisi tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai 20 000 henkilön työvoimapohjan edellyttämä työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaisi kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitettaisiin täysimääräinen rahoitus. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen kunnille osoitettaisiin yleiskatteellisesta valtionosuudesta erillinen rahoitus.

Työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Rahoitusvastuu alkaisi 10 prosentin suuruisena, sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu työttömyysetuutta 100 päivältä, ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Enimmillään kunnan osuus olisi 50 prosenttia sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu etuutta 700 päivältä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien osalta kunnalla ei kuitenkaan olisi rahoitusvastuuta työmarkkinatuesta kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikunta-merkinnästä. Muiden maahanmuuttajien osalta rahoitusvastuuta ei olisi yhden vuoden ajalta.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu työttömyysetuuksista kompensoitaisiin kunnille valtion-osuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Tätä ei jälkikäteen tarkistettaisi, joten kunta, joka pystyisi lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä hyötyisi tästä taloudellisesti. Tämä muodostaisi kunnille kannusteen pyrkiä edistämään työllisyyttä mahdollisimman tehokkaasti. Uudistuksella tavoitellaan 7 000-10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

Kunnille siirtyvät julkiset työvoimapalvelut vastaisivat pääosin työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin tarjoamia työvoima- ja yrityspalveluja. Yritystoiminnan kehittämispalvelut eivät kuitenkaan siirtyisi kuntien järjestämisvastuulle, vaan osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yrityspalvelukokonaisuutta. Palveluita koskevaan sääntelyyn tehtäisiin vain vähäisiä muutoksia, joita olisivat valmennuksen ja koulutuskokeilun enimmäiskeston poistaminen, työkokeilun enimmäiskeston lyhentäminen kuuteen kuukauteen sekä starttirahaa koskevan sääntelyn muuttaminen siten, että yritystoimintaan liittymättömät tulot eivät estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan ne otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä. Sääntelyssä otettaisiin huomioon nykyiseen palveluvalikoimaan ehdotettu muutosturvakoulutus sekä palkkatuki uudistus ja sen yhteydessä ehdotettava 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Palkkatuen osalta sääntelyä muutettaisiin kuitenkin siten, ettei palkkatukea olisi jatkossa mahdollista myöntää kunnalle, kuntayhtymälle eikä näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle. Kuntien tehtäväksi siirtyisi työnhakijan työttömyysturvaoikeudesta annettavien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa.

Valtiolla olisi viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kävisivät säännöllisesti työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien (työvoimaviranomaisten) kanssa alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja olisi vaarantunut pidempiaikaisesti, asiasta voitaisiin käynnistää neuvottelumenettely. Viime kädessä valtioneuvostolla olisi päätösvalta päättää uudesta työllisyysalueesta. Lisäksi valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen asetettaisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta valvoa työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta.

Lisäksi uudistuksessa järjestettäisiin työ- ja elinkeinohallinnon alan valtiolle jääviä tehtäviä uudestaan. Työntekijän oleskelulupaan liittyvät tehtävät siirtyisivät Maahanmuuttovirastolle. Työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen, palkkaturvatehtävät sekä eräät neuvontatehtävät siirtyisivät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi myös työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, jotka muodostuisivat valtakunnallisesta tietovarannosta, asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta ja palvelualustasta. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävä olisi myös osaajien maahanmuuton edistäminen, joka olisi osa niin sanottua Work in Finland –toimintaa.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos toteuttaisivat työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallia. Monialaisen tuen asiakaskriteerejä muutettaisiin siten, että työttömien ohjaaminen työllistämistä edistävän monialaisen tuen asiakkaaksi olisi mahdollista työttömyyden kestästä riippumatta, kun työttömällä on monialaisen palvelun tarve. Työvoimaviranomaisten tulisi myös järjestää toimintaedellytykset nuorten matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteis palvelulle.

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1.12.2024. Osa laeista saatettaisiin voimaan erillisellä voimaannpanolailla.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	11
1 Asian tausta ja valmistelu	11
1.1 Tausta	11
1.2 Valmistelu	12
2 Nykytila ja sen arviointi.....	13
2.1 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	13
2.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen	13
2.1.2 Työnhakijan palveluprosessi.....	14
2.1.3 Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus.....	20
2.1.4 Tieto- ja neuvontapalvelut.....	22
2.1.5 Asiantuntija-arvioinnit	23
2.1.6 Ammatinvalinta- ja uraohjaus	23
2.1.7 Valmennus	24
2.1.8 Kokeilu.....	25
2.1.9 Työvoimakoulutus	27
2.1.10 Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu.....	32
2.1.11 Palkkatuki.....	34
2.1.12 Starttiraha	37
2.1.13 Yritystoiminnan kehittämisspalvelut	38
2.1.14 Kulukorvaus	40
2.1.15 Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus	41
2.1.16 Työolosuhteiden järjestelytuki	42
2.1.17 Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä.....	43
2.1.18 Työllistämisvelvoite.....	43
2.1.19 Kunnan lisätuki	44
2.1.20 Työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunta	44
2.1.21 Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät muutosturvan toimintamallin toteuttamiseksi	44
2.1.22 Yksityisiä työvoimapalveluja koskeva sääntely.....	47
2.1.23 Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäminen	47
2.1.24 Työllisyyspoliittinen avustus	48
2.1.25 Muutoksenhaku	49
2.1.26 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen rahoitus.....	50
2.1.27 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuden seuranta.....	52
2.1.28 Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymit ja osuudet ELY-keskuksittain.....	54
2.4 Työ- ja elinkeinotoimistojen etuustehtävät	61
2.4.1 Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävät	61
2.4.2 Työ- ja elinkeinotoimistojen vuorotteluvapaata koskevat tehtävät.....	64
2.4.3 Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät EU- ja ETA-maiden sosiaaliturvan yhteensovittamisessa	65
2.5 Kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeet	65
2.6 Osaajien maahanmuuton edistäminen.....	66
2.7 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden edistäminen	68

2.8	Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja hoitavat viranomaiset	69
2.8.1	Työ- ja elinkeinotoimistot	69
2.8.2	ELY-keskukset	72
2.8.3	Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus	74
2.8.4	KEHA-keskus	75
2.8.5	Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut	77
2.9	Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä	81
2.9.1	Yleistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä	81
2.9.2	KEHA-keskuksen tietohallintotehtävät	82
2.9.3	Asiakastietojen käyttötarkoitukset	82
2.9.4	Rekisterinpitäjäyys	83
2.9.5	Asiakastietojärjestelmän tietosisältö	84
2.9.6	Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen	85
2.9.7	Käyttöoikeudet	86
2.9.8	Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö	87
2.9.8.1	EU:n yleinen tietosuojasetus	87
2.9.8.2	Tietosuojalaki	91
2.9.8.3	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta	92
2.9.8.4	Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta	93
2.10	Kuntien rooli työllisyyden hoidossa	95
2.11	Työttömyysetuuksien rahoitus ja kuntien kannusteet työllisyyden hoitoon	99
2.11.1	Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus	99
2.11.2	Kuntien vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta	99
2.11.3	Muut kuntien kannusteet työllisyysneuvontaan	101
2.12	Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät	103
2.13	Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä	105
3	Tavoitteet	114
4	Ehdotukset ja niiden vaikutukset	115
4.1	Keskeiset ehdotukset	115
4.1.1	Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen	115
4.1.2	Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu	115
4.1.3	Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus	118
4.1.4	Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta	119
4.1.5	Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta	121
4.1.6	Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely	122
4.1.7	Muutoksenhaku	126
4.1.8	Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta	126
4.1.9	Työttömyysturvatehtävät	127
4.1.10	Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta	128
4.1.11	Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin	130
4.1.12	Yritysten kehittämispalvelut	131
4.1.13	Työntekijän oleskelulupa	132
4.2	Pääasialliset vaikutukset	132
4.2.1	Tiivistelmä keskeisistä vaikutuksista ja uudistuksen riskeistä	132
4.2.2	Taloudelliset vaikutukset	134

4.2.2.1	Vaikutukset julkiseen talouteen	134
4.2.2.2	Vaikutukset kuntien talouteen.....	136
4.2.2.3	Vaikutukset valtiontalouteen.....	148
4.2.2.4	Vaikutukset yrityksiin	151
4.2.2.5	Vaikutukset kotitalouksien asemaan	152
4.2.3	Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön	152
4.2.3.1	Vaikutukset kuntien toimintaan	152
4.2.3.2	Vaikutukset valtion toimintaan	154
4.2.3.3	Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin	155
4.2.3.4	Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön	158
4.2.3.5	Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön	160
4.2.4	Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	164
4.2.4.1	Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen.....	164
4.2.4.2	Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen.....	164
4.2.4.3	Sukupuolivaikutukset.....	165
4.2.4.4	Vaikutukset työllisyyteen.....	166
4.2.4.5	Vaikutukset työnhakijoihin	167
4.2.5	Aluekehitysvaikutukset	171
4.2.6	Tietoyhteiskuntavaikutukset	171
4.2.7	Tietosuojavaikutukset	172
4.2.8	Tiedonhallinnan muutokset.....	175
5	Muut toteuttamisvaihtoehdot	176
5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	176
5.1.1	Järjestämismääräys	176
5.1.2	Valtionosuusrahoitus kunnan järjestämismääräyksen siirtyviin työvoimapolkuun	181
5.1.3	Kuntakompensaation vaihtoehtoisia toteuttamistapoja.....	188
5.1.4	Kuntalaskutuksen vaihtoehdot	191
5.1.5	Hyvinvointialueet ja työttömyysetuuksien rahoitus.....	196
5.1.6	Työttömyysturvatoteuttamismääräykset.....	196
5.2	Ulkomaisten lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	198
5.2.1	Saksa	200
5.2.2	Tanska	202
5.2.3	Norja.....	204
5.3	Ulkomaisten lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	205
6	Lausuntopalaute.....	205
7	Säännökohtaiset perustelut.....	205
7.1	Laki työvoimapolkujen järjestämisestä	205
7.2	Laki työllistymistä edistävistä monialaisen tuen yhteistoiminnasta.....	288
7.3	Laki työvoimapolkujen järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakiensa täytäntöönpanosta.....	295
7.4	Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista.....	301
7.5	Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta.....	304
7.6	Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta.....	304
7.7	Työttömyysturvalaki	307
7.8	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	314

7.9 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta	315
7.10 Työttömyyskassalaki	317
7.11 Ulkomaalaislaki	317
7.12 Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta	318
7.13 Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028	318
7.14 Palkkaturvalaki	321
7.15 Merimiesten palkkaturvalaki	321
7.16 Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä	321
7.17 Laki ammatillisesta koulutuksesta	321
7.18 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta	323
7.19 Vuorotteluvapaalaki	325
7.20 Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta	325
7.21 Laki tulotietojärjestelmästä	326
7.22 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	328
7.23 Työsopimuslaki	328
7.24 Merityösopimuslaki	330
7.25 Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta	331
7.26 Valtion virkamieslaki	331
7.27 Yhteistoimintalaki	331
7.28 Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella	332
7.29 Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa	332
7.30 Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta	332
7.31 Laki toimeentulotuesta	332
7.32 Laki eläkkeensaajan asumistuesta	333
7.33 Kansaneläkelaki	333
7.34 Sairausvakuutuslaki	333
7.35 Sotilasavustuslaki	333
7.36 Opintotukilaki	333
7.37 Tuloverolaki	333
7.38 Maatilatalouden tuloverolaki	333
7.39 Laki elinkeinotulon verottamisesta	334
7.40 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä	334
7.41 Rikoslaki	334
7.42 Rikosrekisterilaki	334
7.43 Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	335
8 Lakia alemman asteinen sääntely	335
9 Voimaantulo	339
10 Toimeenpano ja seuranta	342
10.1 Muutoksen johtaminen	342
10.2 Yhteistoiminta	342
10.3 Uudistuksen toimeenpanon tukeminen	343
10.4 Uudistuksen seuranta	344
11 Suhde muihin esityksiin	344
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	344
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	345

LAKIEHDOTUKSET	360
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä	360
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta	411
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta	417
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta	421
Laki työllisyyden edistämisen kuntakoikeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta	424
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	425
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	428
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäätömuutoksen muuttamisesta	443
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	444
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta	449
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	451
Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	454
Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta	455
Laki palkkaturvalain muuttamisesta	457
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta	460
Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	463
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	464
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	467
Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta	472
Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta	475
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	476
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	478
Laki työsopimuslain muuttamisesta	479
Laki erityisopimuslain muuttamisesta	482
Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta	485
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta	486
Laki yhteistoimintalain muuttamisesta	487
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	488
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta	489
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	490
Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	491
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	493
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta	494
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta	495
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta	496
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta	497

Laki tuloverolain muuttamisesta	498
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta	499
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta.....	500
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	501
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta	502
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	503
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	504
LIITTEET	505
RINNAKKAISTEKSTIT	505
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta	505
Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta	509
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	510
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	515
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	541
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	542
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta.....	549
uaki ulkomaalaislain muuttamisesta	553
Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	558
Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta.....	559
Laki palkkaturvalain muuttamisesta	562
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta.....	566
Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	570
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	572
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	576
Laki kuorotteluvapaalain muuttamisesta.....	584
Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta	588
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	590
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	593
Laki työsopimuslain muuttamisesta.....	594
Laki erityisopimuslain muuttamisesta.....	602
Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta.....	606
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta	608
Laki yhteistoimintalain muuttamisesta	610
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	612
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta.....	614
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	616
Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	617

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	621
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta.....	622
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta.....	623
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta	625
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta.....	626
Laki tuloverolain muuttamisesta.....	627
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta	629
elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta.....	630
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	631
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta	633
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	634

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen ja työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin. Syyskuussa 2020 pidetyn hallituksen budjettiriihen päätösten mukaan hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan monia rakenteellisia uudistuksia, joilla voidaan kasvattaa työllisyyttä julkista taloutta vahvistavalla tavalla.

Valtionvarainministeriö julkaisi 14.8.2020 osana hallituksen budjettiriihen valmistautumista työllisyystoimia käsittelevän virkamiesmuistion, niin sanotun työllisyyspaketin, jossa esitellään rakenteellisia uudistuksia, joilla voitaisiin kasvattaa työllisyyttä julkista taloutta vahvistavalla tavalla. Muistion tavoitteena oli hahmottaa hallituksen tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien työllisyystoimien mittaluokkaa ja antaa vaihtoehtoja tarvittaviksi toimiksi. Yhtenä potentiaalisena toimenä työllisyyspaketissa esitettiin työvoimapalveluvastuun siirtoa paikallistasolle osana palveluihin ja etuuksiin liittyvien rahoitusvastuiden uudistamista.

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Ensimmäisenä toimenpiteenä käynnistettiin 1.3.2021 työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeilukunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden tarjoamisesta. Tavoitteena on saada vahvempaa vaikuttavuutta sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja.

Hallituksen budjettiriihessä syksyllä 2020 päätettiin lisäksi käynnistää valmistelu työllisyyspalveluvastuun siirtämiseksi paikallistasolle. Tarkoitus on uudistaa palveluihin ja etuisuuksiin liittyvät rahoitusvastuut siten, että malli kannustaa työllisyyden edistämiseen esimerkiksi pohjoismaisten mallien mukaisesti.

Kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022–2024. Samalla hallitus päätti jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Hallitus linjasi, että siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä. Linjauksen mukaan valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin sekä työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktivoimisen välinen kytkös poistettaisiin. Valtio ja kunnat jakaisivat työllisyyspalvelujen rahoitukseen liittyvää kustannusvastuuta, jolloin turvattaisiin kuntien kannusteet järjestää palveluja myös heikommassa työmarkkina-asemassa oleville.

Hallituksen päätöksen mukaan jatkovalmistelussa selvitetään, mitkä tehtävät on tarkoituksenmukaista järjestää valtakunnallisesti valtion toimesta kuitenkin niin, että valtiolle ei jää vastuu yksittäisten kuntien palveluista. Päätöksessä todettiin myös, että uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja arvioidaan kunnille siirrettävien tehtävien rahoituksen sisällyttämistä valtionosuusjärjestelmään. Hallitun toimeenpanon varmistamiseksi hallitus linjasi, että hallituksen esitys valmistellaan siten, että tehtävät siirtyvät vuoden 2024 aikana. Samalla hallitus päätti, että kuntakokeilulle säädetään jatko siihen asti. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun lailla 287/2022.

1.2 Valmistelu

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen toimikaudella heinäkuussa 2019 asetettu työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä sekä sille elokuussa 2019 asetetut alatyöryhmät jatkoivat toimintaansa myös hallituksen vaihduttua marraskuussa 2019. Työvoimapalvelujen järjestämistä vastuun siirtoa kunnille on käsitelty työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän Työvoimapolitiikan palvelurakenne –alatyöryhmässä, jossa ovat kuuden suuren kaupungin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu), Seinäjoen, Kuopion, seutukaupunkien, Suomen Kuntaliiton, Kuntatyönantajien, Kirkon työmarkkinalaitoksen, työ- ja elinkeinotoimistojen, Elinkeinoelämän keskusliiton, Suomen Yrittäjien, työmarkkinajärjestöjen ja eri ministeriöiden (opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö) edustajat. Syksyllä 2021 alatyöryhmän kuntaedustusta laajennettiin pienten kuntien edustuksella (Merikarvia), kuntakokeilujen ulkopuolisten kuntien edustuksella (Kemi) ja ruotsinkielisten kuntien edustuksella (Maalahti) sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen edustuksella.

Elokuussa 2021 esityksen valmistelua varten asetettiin TEM2024 –kansliapäällikköryhmä, johon kuuluvat kansliapäälliköt työ- ja elinkeino -, valtiovarain -, sosiaali- ja terveys -, opetus- ja kulttuuri -, liikenne- ja viestintä -, ympäristö - sekä maa- ja metsätalousministeriöstä. Kansliapäällikköryhmä on muodostanut ministeriöiden virkamiesjohdon näkemyksen työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän käsiteltäväksi vietävistä esityksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriössä laadittiin osallisuusohjelma tukemaan laajan toimijakentän osallisuutta valmistelun aikana. Ohjelma on pitänyt sisällään muun muassa erilaisia tilaisuuksia laajoista webinaareista vuorovaikutteisiin, teemakohtaisiin nettikyselytunteihin. Valmistelun aikana on myös järjestetty erillisiä tilaisuuksia muun muassa eri kuntaryhmille, kuten suurten kaupunkien C21 –verkostolle ja KUUMA –kuntien verkostolle, työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstölle, työmarkkinajärjestöille ja tutkijoille. Eri toimijoiden asiantuntijoita osallistettiin myös digitaalisella Howspace-alustalla, jossa asiantuntijoiden muodostamia niin sanottuja sparrausryhmiä pyydettiin kommentoimaan valmisteluun liittyviä teemoja ja kysymyksiä. Sparrausryhmiin on osallistunut yhteensä noin 400 eri toimijoiden edustajaa. Edustettuina ovat olleet muun muassa kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot, ELY -keskukset, KEHA -keskus, henkilöstöjärjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja henkilöstöpalveluyritykset, koulutuksen järjestäjät ja Suomen Yrittäjät.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros 6.5.-27.6.2022. Lausuntoa pyydettiin keskeisiltä ministeriöiltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, tietosuojavaltuutetulta, yhdenvertaisuusvaltuutetulta, kunnilta, Kuntaliitolta, hyvinvointialueilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta, ELY -keskuksilta, KEHA-keskukselta, aluehallintovirastoilta, Kansaneläkelaitokselta, Kevalta, Työttömyyskassojen yhteisjärjestöltä, Työllisyysrahastolta, Vakuutusosastolta, Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, hallinto-oikeuksilta, Oikeusrekisterikeskukselta, Finanssivalvonnalta, keskeisiltä työnantajia, työntekijöitä, yrittäjiä, työttömiä ja palveluntuottajia edustavilta järjestöiltä kuten Työttömien Keskusjärjestöltä ja Valtakunnalliselta työpajayhdistykseltä, Ahvenanmaan maakunnalta, maakuntien liitoilta, Folktingeltä, Keskuskaupakamarilta.

[Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta]

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

2.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaan valtion tehtävänä on edistää yhdessä kuntien, työmarkkinajärjestöjen, yritysten ja muiden työnantajien sekä kansalaisten kanssa työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman tarjontaa talouden kasvun, korkean työllisyyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valtion tulee huolehtia työ-, talous-, elinkeino-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan yhteensovittamisesta ja tasoittaa toimillaan suhdannevaihteluita.

Lain mukaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tarjoavat työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Lisäksi 1.3.2021 käynnistettiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeiluun kuuluvat kunnat hoitavat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisen eräille asiakasryhmille. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista säädetään työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020). Kuntakokeiluista jäljempänä jaksossa 2.8.5.

Julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämisspalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämisspalveluita. Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä kyseisen lain mukaiset tuet ja korvaukset, kuten palkkatuki ja starttiraha. Julkisia työvoimapalveluja tarjotaan sekä henkilöasiakkaille että työnantajille ja yrityksille.

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoaminen perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus ja asiakas yhdessä arvioivat. Asiakkaalle tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä. Lain 2 luvussa säädetään tarkemmin työnhakijan palveluprosessista.

Palveluja tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Käytännössä palvelukanavana toimivat verkkopalvelut ja henkilökohtainen asiointi käyntiasiointina, puhelimitse tai videoyhteyden välityksellä. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

Lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voivat tuottaa laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalta. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Käytännössä ostopalveluina hankitaan asiantuntija-arviointeja, valmennuksia, työvoimakoulutusta ja yrityksen kehittämispalveluja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat hankinnoista. Työ- ja elinkeinotoimistot voivat tehdä hankintoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten määräämissä rajoissa. Hankinnat tulee tehdä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädettyjä menettelytapoja noudattaen. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ei sisälly erityisiä säännöksiä palveluntuottajia koskevista edellytyksistä tai palveluntuottajien valvonnasta. Valtioneuvoston asetuksella on täsmennetty ainoastaan työvoimakoulutuksen hankintaa.

Julkkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat henkilöasiakkaille maksuttomia. Työnantajalle tarjottavat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat maksuttomia lukuun ottamatta lain 5 luvun 7 §:ssä säädettyä työvoimakoulutuksen yhteishankintaa. Lain 8 luvun 5 §:ssä tarkoitetut yrityksille tarjottavat yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat maksullisia.

Julkkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa tulee noudattaa tasapuolisuutta ja puolueettomuutta, eikä työriita saa vaikuttaa palveluun. Palveluja tarjottaessa, kehitettäessä ja niistä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Palveluja on tarjottava tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja muista yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista.

2.1.2 Työnhakijan palveluprosessi

Julkkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa säädetään työnhakijan palveluprosessin keskeisistä osista. Palveluprosessi muodostuu työnhaun käynnistämisestä, työnhakijan haastattelusta, palvelutarpeen arvioinnista, työllistymissuunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta, suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ohjaamisesta ja suunnitelman toteutumisen seurannasta. Eduskunta on hyväksynyt työnhakijan palveluprosessin uudistamista koskevat säännökset lailla 1379/2021 (HE 167/2021 vp). Uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) mukaiset säännökset tulivat voimaan 2.5.2022. Uuden asiakaspalvelumallin mukaisella työnhakijan palveluprosessilla pyritään tehostamaan palveluprosessia tiivistämällä työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välistä yhteydenpitoa ja lisäämällä työnhaun yksilöllistä tukea. Uuteen asiakaspalvelumalliin liittyy myös työnhakijalle asetettava työnhakuvellisuus, jota käsitellään kappaleessa 2.1.3.

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun tai henkilökohtaisesti TE-toimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän (URA-järjestelmä) tietojen perusteella vuonna 2019 noin 84 prosenttia ja vuonna 2020 noin 91 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhaun verkkopalvelun kautta. Vuonna 2021 vastaava luku oli 86 prosenttia. Työnhakijaksi rekisteröityminen ja työnhaun voimassaolo ovat edellytyksenä työttömyysetuuden saamiselle.

Työnhakijaksi voidaan rekisteröidä myös ulkomaiden kansalaiset, joilla on Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman TE-toimiston työvoimapolitiittista harkintaa. Käytännössä edellä mainittu koskee EU:n ja Euroopan talousalueen (ETA) maiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään näiden kansalaisuudesta riippumatta. Muut ulkomaiden kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus

ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Työntekijän oleskelulupaan liittyvää sääntelyä on tarkoitus esittää uudistettavaksi siten, että työnantajaa koskevista rajoituksista luovuttaisiin. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2022.

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän halua enää pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa. Lisäksi työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ei esitä työ- ja elinkeinotoimiston asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapolvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään tai jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Edellä tarkoitettuna asiointina pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa varaamana aikana. Ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy edellä mainitun lisäksi, jos hän ei enää täytä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Työhaun voimassaolon päättyttyä henkilöllä on mahdollisuus ilmoittautua työnhakijaksi uudelleen. Edellytyksenä työhaun uudelleen käynnistämiseksi on kuitenkin, että henkilö esittää työ- ja elinkeinotoimiston pyytämät selvitykset, jos työhaun voimassaolo päättyi aiemmin selvitysten esittämiseen liittyvien laiminlyöntien takia. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Työ- ja elinkeinotoimistoon määrätynä aikana saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saa työnhakuaan voimaan käymättä työ- ja elinkeinotoimistossa, jos on ilmeistä, että henkilö pyrkii välttämään alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun järjestämistä.

Työnhakijan haastattelut, palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta. Alkuhaastattelu järjestetään kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön. Alkuhaastattelu järjestetään paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi esimerkiksi erityisen pitkien asiointimatkojen tai työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston takia, taikka sen vuoksi, että työnhakija on vielä työssä tai esimerkiksi koulutuksessa, eikä sen vuoksi voi osallistua alkuhaastatteluun paikan päällä.

Alkuhaastattelu muodostaa pohjan myöhemmille työnhakukeskusteluille ja täydentäville työnhakukeskusteluille. Työnhakijan palvelutarve arvioidaan alkuhaastattelussa ja hänelle laaditaan työllistymissuunnitelma. Palvelujen osalta on keskeistä, että työnhakija ohjataan jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista. Alkuhaastattelussa työnhakijalle asetetaan velvollisuus hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakijan työhaun tukeminen on keskeinen osa alkuhaastattelua.

Alkuhaastattelun jälkeen työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja. Työnhakukeskustelut järjestetään nykyisiä työnhakijan haastatteluja vastaavasti aina työttömyyden jatkuttua kolme kuukautta. Työhaun kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työnhakijalle järjestetään lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja kahden viikon välein. Käytännössä edellä mainittu tarkoittaa sitä, että täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana viisi kertaa.

Aina työttömyyden jatkuttua puoli vuotta järjestään lisäksi uusi kuukauden kestävä jakso, jonka aikana täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään kaksi kertaa. Lomautetuille järjestetään

työhaun alkuvaiheessa täydentäviä työnhakukeskusteluja vain lomautetun pyynnöstä. Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään työttömien lisäksi myös niille työnhakijoille, jotka ovat jäämässä työttömäksi kahden viikon kuluessa.

Alkuhaastattelun jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestetä, jos työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Keskustelut järjestetään myöhemmin, jos työnhakijan tilanne muuttuu ja työnhaku jatkuu. Käytännössä hyvin lyhyeksi aikaa kokonaan työttömäksi jäävälle tai lyhytkestoisesti lomautetulle järjestetään alkuhaastattelu, mutta ei sen jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa, opiskelee omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna taikka on palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa, työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vasta koulutuksen, työn tai kuntoutuksen loppuvaiheessa. Tätä poikkeusta sovelletaan, jos koulutuksen, työn, työkokeilun tai kuntoutuksen arvioitu yhdenjaksoinen kesto on yli kuukauden.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut voidaan toteuttaa paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tiloissa taikka esimerkiksi työpaikalla tai oppilaitoksessa. Keskustelut voidaan toteuttaa myös esimerkiksi puhelimitse tai videoyhteydellä. Järjestämistapaa valittaessa kiinnitetään erityistä huomiota työnhakijan palvelutarpeeseen ja hakijan omiin toiveisiin järjestämistavasta.

Työnhakukeskustelussa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa tuetaan työnhakijan työnhakua sekä arvioidaan sen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista. Kuten myös alkuhaastattelussa, työnvälitys on keskeistä. Tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen arviointia tarkennetaan esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja. Osaamisen kehittämistä voidaan tarvittaessa arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa. Työllistymissuunnitelma tarkistetaan ainakin kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen yhteydessä.

Osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voidaan korvata tarjoamalla työnhakijalle muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua, joka voi olla myös ostopalveluna hankittua henkilökohtaista palvelua. Keskeistä on tällöinkin työnhakijalle järjestettävä yksilöllinen tapaaminen, jossa hänelle tarjotaan tukea työnhakuun ja häntä ohjataan tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Yksilöllisiä täydentäviä työnhakukeskusteluja korvaavia tapaamisia voi sisältyä esimerkiksi pitkiin työhönvalmennusjaksoihin tai työvoimakoulutukseen. Pelkästään esimerkiksi työvoimakoulutukseen osallistuminen ei kuitenkaan ole täydentävää työnhakukeskustelua korvaava toimi. Yksilöpalveluna tarjottavaa täydentävää työnhakukeskustelua ei voida korvata ryhmäpalvelulla. Ostopalvelujen käytön tarkoituksenmukaisuutta arviotaessa tulee ottaa huomioon myös se, että työnhakijan asiointi työ- ja elinkeinotoimiston saman asiantuntijan kanssa voi olla eduksi luottamuksellisen asiakassuhteen luomisessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijan palveluprosessista ja työnhakuvelvollisuudesta antaman ohjeen (VN/10520/2022) mukaan ostopalvelulla voidaan yleensä korvata enintään yksi tai kaksi työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista tai niitä korvaavista toimista. Ostopalvelulla ei voida korvata alkuhaastatteluja, kolmen kuukauden välein järjestettäviä työnhakukeskusteluja eikä niitä täydentäviä työnhakukeskusteluja, joissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Nämä ovat työ- ja elinkeinotoimistoille kuuluvia viranomaistehdäviä.

Alkuhaastattelua ja työnhakukeskusteluja koskevat säännökset tulevat voimaan ja sovellettaviksi 2.5.2022 eikä niitä siten ole vielä sovellettu käytännössä.

Hyväksyessään hallituksen esitykseen HE 167/2021 sisältyvät lait eduskunta esitti vastauksessaan kolme lausumaa. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa tarkasti uudistuksen vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen sekä resurssien riittävyyteen ja niiden kohdentamisen onnistumiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaisen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Eduskunta edellytti, että tarvittaessa hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Eduskunta edellytti myös, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja TE-toimistojen kesken seurataan tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarvioissa tai talousarviossa vuodelle 2023. Määrärahojen riittävyyden arvioinnissa on otettava huomioon asiakaspalvelun vaatimien henkilöstöresurssien lisäksi myös toimitilojen ja tietojärjestelmien kehittämisen vaatimat määrärahat.

Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.

Arvio Työkanava Oy:n kohderyhmään kuulumisesta

Osana palveluprosessia TE-toimisto voi todeta työttömän työnhakijan kuuluvan Työkanava Oy:n kohderyhmään. Yhtiön toiminnasta säädetään laissa Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (242/2022), joka tulee voimaan 1.7.2022. Työkanava Oy tulee olemaan valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on tukea heidän siirtymistään edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Kohderyhmään kuuluvat lain mukaan sellaiset työttömät työnhakijat, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan kirjataan työnhakijan halukkuus työllistyä Työkanava Oy:n palvelukseen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätös yhtiön palvelukseen osoittamisen edellytysten täyttymisestä. Lisäksi suunnitelmassa todetaan mahdolliset työtehtävät, joita työnhakija työkykynsä ja osaamisensa puitteissa olisi ensisijaisesti valmis tekemään.

Työllistämistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeen arviointi ja monialainen työllistymissuunnitelma

Monialaisen yhteispalvelun tarpeella tarkoitetaan tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttää kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja Kansaneläkelaitoksen tarjoamien palvelujen yhteensovittamista. Palvelujen yhteensovittaminen on tarpeen silloin, kun työttömän

työllistymisvaikeudet eivät johdu yksinomaan avointen työpaikkojen tai ammatillisen osaamisen puutteista, vaan työttömällä on lisäksi sellaisia työllistymiseen vaikuttavia työ- tai toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla, vaan edellyttävät monialaista yhteistyötä. Monialaisesta yhteispalvelusta säädetään laissa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014, jäljempänä TYP-laki).

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi yhteispalvelun tarpeen, kun työtön on saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivältä tai hän on ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään tietyn ajan (alle 25-vuotiaat vähintään kuusi kuukautta ja 25 vuotta täyttäneet vähintään 12 kuukautta). Yhdenjaksoisen työttömyyden kriteerin täyttymisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko henkilö työnhakijana TE-toimistossa tai mitä etuutta hän saa. Käytännössä monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioi useimmiten työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta. Jos monialaisen yhteispalvelun tarve täyttyy, henkilö ohjataan monialaiseen yhteispalveluun. Kansaneläkelaitos tuottaa reaaliaikaisesti työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään tiedon, kun työttömälle on maksettu vähintään 300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella.

Monialainen yhteispalvelu alkaa enintään kolmen kuukauden pituisella kartoitusjaksolla, jonka aikana työttömän palvelutarve arvioidaan monialaisesti. Palvelutarpeeseen vaikuttavia selvitettäviä asioita ovat mm. työttömän ammattitaito ja osaaminen sekä työllistymiseen vaikuttava sosiaalinen tilanne, terveydentila ja työ- ja toimintakyky. Terveyspalvelujen saatavuus ja etenkin työttömien terveystarkastukseen pääsy on selvitysten ja palautteiden perusteella arvioitu keskeiseksi. Terveystarkastusten järjestämisessä on lähes kaikissa TYP-verkostoissa ollut haasteita, mikä on viivittänyt työttömän palveluprosessin suunnittelua ja vaikuttanut kartoitusjakson kestoon.

Koska työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ohjattavat asiakkaat ovat olleet pidempään työttömänä eikä työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä ole työttömyyden aikana välttämättä kattavasti selvitetty, pidempi selvittelyjakso on pääsääntöisesti ollut tarpeen. Jatkossa työttömän työnhakijan palvelutarve arvioitaisiin pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämällä tavalla tiiviinä prosessina jo työnhaun alkaessa, jolloin myös monialaisen palvelun tarve nousisi nykyistä nopeammin esille. Riittävän ajan varaaminen monialaisen palvelutarpeen tarkempaan selvittelyyn olisi kuitenkin myös jatkossa tarpeen.

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat kartoitusjakson aikana monialainen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen edellyttämistä työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistu palvelutarpeen arvioimiseen eikä suunnitelman laatimiseen.

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (1369/2001) velvoittaa työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä henkilön kanssa, jos henkilölle on maksettu työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea tietty aika. Aktivointisuunnitelma on laadittava alle 25-vuotiaalle asiakkaalle, 1) joka on saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana tai 2) joka on saanut enimmäisajan työttömyyspäivärahaa tai 3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Aktivointisuunnitelma on

työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma, joka on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työssäoloehdon. Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken.

Henkilölle, joka on täyttänyt 25 vuotta, on laadittava aktivointisuunnitelma, jos 1) henkilö on saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai 2) henkilö on työttömyyspäivärahan enimmäismaksuajan jälkeen saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä tai 3) henkilön pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen käynnistämään aktivointisuunnittelun, jos henkilö saa työttömyysetuutta. Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen työllistymissuunnitelma.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin sisältyvien palveluiden järjestämis- ja toteuttamisvastuu jakautuu työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan kesken. Aktivointisuunnitelmaan voidaan sisällyttää sekä työ- ja elinkeinohallinnon että kunnan järjestämisvastuulla olevia palveluita. Aktivointisuunnitelmaa tehtäessä julkiset työvoimapalvelut ovat työttömän henkilön ensisijaisia palveluja. Jos työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Maahanmuuttajan palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kotoutumisen edistämisestä säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010). Kotoutumisprosessi käynnistyy alkukartoituksella, jonka pohjalta maahanmuuttajalle laaditaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma. Työ- ja elinkeinotoimisto vastaa työnhakijaksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä. Jos vastuu työnhakijan palveluprosessista on siirretty työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain mukaisesti kokeilukunnalle, on vastuu työ- ja elinkeinotoimiston sijasta kokeilukunnalla. Kunta puolestaan vastaa alkukartoituksen suorittamisesta maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan.

URA-järjestelmän tietojen perusteella työ- ja elinkeinotoimistoissa on laadittu ensimmäisiä kotoutumissuunnitelmia viime vuosina hieman alle 8 000 vuodessa. Usein keskeinen osa kotoutumissuunnitelmaa on kielitaitoa sekä työelämä- ja yhteiskuntavalmiuksia kehittävä kotoutumiskoulutus. Kotoutumissuunnitelmaan voi sisältyä myös omaehtoisia opintoja ja muita kotoutumista sekä työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ja palveluja yksilöllisen tarpeen mukaan. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen suunnitelman laatimisesta, mutta aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella erityisen tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

Kotoutuja-asiakkaiden kanssa työskentely edellyttää asiantuntijoilta muun työllisyyspalveluissa vaadittavan osaamisen lisäksi maahanmuutto- ja kotoutumisprosessin sekä -palveluiden tuntemusta, monialaisissa yhteistyöverkostoissa toimimista sekä tulkkivälitteisen työskentelyn hallintaa. Maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen edellyttää työvoimapalveluissa annettavan henkilökohtaisen ohjauksen riittävyttä ja toimivuutta sekä maahanmuuttaja-asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen tunnistamista sekä usein eri palveluiden yhteensovittamista.

2.1.3 Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus

Työnvälitys

Työnvälitys on työ- ja elinkeinotoimiston ydintehtävä. Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:ssä työnvälityspalveluksi on määritelty avoimia työpaikkoja koskevien tietojen julkaiseminen ja välittäminen, avoimeen työpaikkaan sopivien työnhakijoiden etsiminen ja esittely työnantajalle sekä sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijoille. Merityönvälitys on keskitetty Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistoon.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan vuonna 2021 te-palvelut.fi –sivustolle ilmoitettiin avoimia työpaikkoja hieman yli miljoona. Avoinna olleisiin työpaikkoihin tehtiin noin 163 000 työtarjousta. Työpaikoista täytettiin noin 8 000 työtarjouksesta ja noin 28 000 työ- ja elinkeinotoimistojen tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen asiakkaalla. Työpaikat olivat haussa keskimäärin 24 päivää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään perusteista, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa ilmoituksen TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä. Ilmoituksen vastaanottamisesta voidaan kieltäytyä tai se voidaan poistaa, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjäntäkieltoa, työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä, työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain (55/2001) 2 luvussa tai merityösopimuslain (756/2011) 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua tai avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä. Edellytyksenä päätökselle tilanteissa, joissa on kysymys syrjäntäkiellon rikkomisesta tai työntekijän hakemisesta lainvastaisiin tai kiellettyihin tehtäviin, on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviranomaisen kehotuksesta huolimatta.

Osana työnvälitystä työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa Työkanava Oy:lle yhtiössä avoinna olevia työpaikkoja vastaavan määrän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden on todettu kuuluvan Työkanava Oy:n kohderyhmään. Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Henkilöiden osoittaminen Työkanava Oy:hyn on keskitetty Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Kansainvälinen työnvälitys

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan kansainvälisiä työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu työhön Suomeen valtiosta, jonka kansalaisilla on Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja ottaa sitä vastaan ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittista harkintaa (*sopimusvaltio*). Vastaavasti työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu Suomesta työhön sopimusvaltioon tai työnantajalle, joka etsii työntekijää sopimusvaltiosta työhön Suomeen tai Suomesta työhön sopimusvaltioon.

Työ- ja elinkeinohallinto kuuluu European Employment Services -työnvälitysverkostoon (Eures), jonka avulla edistetään työvoiman vapaata liikkuvuutta EU- ja ETA-alueella sekä autetaan työnantajia rekrytoimaan työntekijöitä EU- ja ETA-alueen maista. Verkostosta säädetään työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 2016/589.

Eures-verkoston palveluja ovat työnvälitys, tiedotus ja neuvonta. Eures-asetus velvoittaa työ- ja elinkeinoministeriötä varmistamaan Eures-palvelun saatavuuden valtakunnallisesti. Toimintaa koordinoidaan työ- ja elinkeinoministeriöstä (National Coordination Office, NCO) ja tueksi on vastuutettu myös KEHA-keskus (Eures-portaalin ja kansallisten järjestelmien yhteensovittaminen, Euresin tilastointikehittäminen ja aineiston kerääminen, Eures preinitial training-koulutusten koordinointi) sekä Pohjois-Karjalan työ- ja elinkeinotoimisto (verkoston operatiivinen koordinaatiotehtävä). Työ- ja elinkeinotoimistoissa työskentelee koulutettuja Eures-asiantuntijoita yhteensä 40 henkilöä.

Kansainvälisellä työnvälityksellä tuetaan yritysten työvoiman hankintaa myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolisista maista. Julkisen työnvälityksen tehtävänä on erityisesti Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista tiedottaminen.

Kansainvälisen työnvälityksen kokonaisuuteen liittyvät läheisesti myös työlupaneuvonta ja työ- ja elinkeinotoimistojen osapäätökset työntekijän oleskelulupahakemuksiin, joista säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004). Työntekijän oleskeluluvan ja yrittäjän oleskeluluvan hakemuskäsittely on kaksivaiheinen prosessi ja julkisen vallan viranomaistehtävä. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee työntekijän oleskelulupahakemukseen kokonaisharkintaan perustuvan osapäätöksen. Kokonaisharkinta sisältää työvoiman saatavuuden ja työsuhteen ehtojen arvioinnin sekä työnantajan edellytysten selvittämisen. Osapäätöksen valmistuttua Maahanmuuttovirasto käsittelee hakemuksen ja tekee lopullisen päätöksen. Osapäätösten tekeminen on keskitetty neljälle työ- ja elinkeinotoimistolle ja Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomaiselle (AMS Åland). Yrittäjän oleskeluluvan osalta osapäätöksen tekee ELY-keskus. Edellä tarkoitettujen päätösten tekeminen on keskitetty valtakunnallisesti Uudenmaan ELY-keskukseen.

Luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8 §:ssä on säädetty työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä luonnontuotteiden keruun alalla. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on seurata luonnontuotekeruualan toimijaa koskevien edellytysten täyttymistä. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa ulkomaalaisille kerääjille ja luonnontuotekeruualan toimijoille yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa lain 4–7 §:n soveltamisesta, ulkomaalaisten luonnontuotekeruualan viranomaisvastuista ja ohjaa asioimaan asiassa toimivaltaisen viranomaisen luo. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa päätöksen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta, seuraa kerääjän ansioiden maksamista ja kulujen veloittamista koskevien kieltojen noudattamista sekä antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Suomen ulkomaan edustustojen ja työsuojeluviranomaisten pyynnöstä lausuntoja ulkomaalaisia luonnontuotteiden kerääjiä Suomeen kutsuvien yritysten ennakkoselvityksistä, liiketoimintaedellytyksistä luonnontuoteteollisuuden alalla, kyvystä vastata ulkomaalaisia kerääjiä koskevista velvoitteista. Tehtävä on keskitetty Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolle. Tehtävän hoitamista varten työ- ja elinkeinotoimistolle on osoitettu 3 pysyvää henkilötyövuotta.

Työnhakijalle asetettava työnhakuvelvollisuus

Työnhakijan tulee hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytetään neljän

työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävän tarkastelujakson aikana. Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää hakemalla vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä tai hakemalla yksilöityä työpaikkaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemän työtarjouksen perusteella. Lisäksi työnhakuvelvollisuutta voi täyttää hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta tai etsimällä yrittäjänä tehtäviä työmahdollisuuksia. Haettavien työmahdollisuuksien on oltava sellaisia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä. Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää myös julkaisemalla työllistymistä tukevan esittelyn siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa tai muilla vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

Neljän työmahdollisuuden hakemista edellytetään lähtökohtaisesti työttömältä ja työttömyysuhan alaiselta työnhakijalta. Työnhakuvelvollisuus asetetaan myös muulle kuin työttömälle tai työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle, jos hän on palkkatuetussa työssä tai opiskelee työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna. Työnhakuvelvollisuuden alkamiselle on säädetty useita poikkeuksia. Jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta, alkaa työnhakuvelvollisuus työsuhteen päättymisestä. Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutukseen, työkokeiluun, palkkatuettuun työhön tai kuntoutukseen osallistuvan työnhakuvelvollisuus alkaa kuukautta ennen edellä tarkoitettua palvelun, työn tai kuntoutusjakson päättymistä järjestetystä työnhakukeskustelusta lukien. Myös lomautetun osalta on erikseen säädetty työnhakuvelvollisuuden alkamisajankohdasta. Haettavien työmahdollisuuksien määrään ja tarkastelujaksoon on myös säädetty useita poikkeuksia.

Lisäksi on säädetty useista tilanteista, joissa työnhakuvelvollisuutta ei aseteta. Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta silloin, jos työnhakija opiskelee yhteishankintakoulutuksessa tai jos hänen työttömyytensä päättyy tai hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa. Lisäksi työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiselle on säädetty perusteita, jotka liittyvät työkyvyttömyyteen, monialaisen yhteispalvelun tarpeeseen, työmarkkinoilla olon estymiseen sekä päätoimisiin omaehtoisiin työttömyydellä tuettuihin luku- ja kirjoitustaidon opintoihin.

Työnhakuvelvollisuus asetetaan alkuhaastattelussa tai sitä edeltävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa. Määrällinen työnhakuvelvollisuus kirjataan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Velvollisuuden ajantasaisuus tarkistetaan myöhemmin työllistymissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Mikäli työnhakuvelvollisuutta ei ole tai se jätetään asettamatta, myös tästä sisällytetään maininta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Määrällistä työnhakuvelvollisuutta voidaan alentaa, jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen tarkastelujakson aikana ole mahdollista. Työnhakuvelvollisuuden alentaminen voi tarkoittaa myös sitä, että työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä lainkaan työnhakuvelvollisuutta. Arviossa otetaan työnhakijaan liittyvistä seikoista huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työnhakijalla mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Näiden seikkojen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin arvioidaan suhteessa työmarkkinatilanteeseen.

Työnhakuvelvollisuutta koskevat säännökset tulivat voimaan 2.5.2022.

2.1.4 Tieto- ja neuvontapalvelut

Työ- ja elinkeinopalvelujen tehtävänä on tukea kansalaisia ammatillisten tavoitteiden työstämisessä ja toteuttamisessa. Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelu-

keskus ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus välittävät tietoa ja antavat neuvontaa avoimista työpaikoista ja työnhausta, työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta, koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammateista, yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista sekä muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

Pääasiallisena palvelukanavana tieto- ja neuvontapalveluissa ovat työ- ja elinkeinohallinnon verkkopalvelut sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tarjoama valtakunnallinen puhelinpalvelu. Vuonna 2021 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään (URA-järjestelmä) kirjautui noin 1 995 000 puhelua. Oma asiointi -palveluun kirjaututtiin vuonna 2021 noin 3 443 000 kertaa.

2.1.5 Asiantuntija-arvioinnit

Henkilöasiakkaan tilanteen ja palvelutarpeen selvittämiseksi työ- ja elinkeinotoimisto ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voivat hankkia asiantuntija-arviointeja. Lain mukaan asiantuntija-arviointeina hankitaan osaamis- ja ammattitaitokartoituksia, työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja, yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointeja ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja alkukartoituksia. Laki mahdollistaa myös muiden kuin edellä mainittujen asiantuntija-arviointien hankkimisen. Asiantuntija-arviointeja hankittiin vuonna 2021 noin 4,2 miljoonalla eurolla¹.

Vaikka asiantuntija-arviointeja hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta, työ- ja elinkeinoveranomaisen vastaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja päättää palvelutarpeen perusteella tarjottavista palveluista. Työ- ja elinkeinoveranomaisen ei ole sidottu ulkopuolisen palveluntuottajan esittämiin arvioihin tai suosituksiin.

2.1.6 Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tuetaan henkilöasiakasta ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan tarvittaessa käyttää asiakkaan suostumuksella asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä.

Suomi on sitoutunut kansainvälisin sopimuksin ja suosituksin järjestämään ja kehittämään kaikille yksilöille tarjolla olevia ohjauspalveluja.² Kokonaisvaltaisten ja koordinoitujen ammatinvalinnanohjauksen palvelujen tulee niveltä työllisyyteen erityisesti julkisen työnvälityksen avulla. Palvelujen tulee olla maksuttomia ja niiden tulee olla sekä nuorten, mukaan lukien koululaiset, että aikuisten käytettävissä.

Suomi järjestää maksutonta ja kaikille tarjolla olevaa ammatinvalinnan ja urasuunnittelun ohjausta osana TE-palveluja. Ohjauksella autetaan henkilöasiakasta tunnistamaan kiinnostuksen kohteitaan, edellytyksiään ja ammatillisia tavoitteitaan ja arvioimaan niitä suhteessa työelämään ja koulutusmahdollisuuksiin sekä tekemään työuraansa liittyviä tarkoituksenmukaisia ratkai-

¹ Valtion talousarvio - menot (tutkihallintoa.fi)

² Esimerkiksi ILO:n yleissopimus 142 (1975), artikla 3; Sopimus 195, ILO HRD Recommendation No. 195 of 2004; The council resolutions 2004, 2008, LLG; Euroopan neuvoston sosiaalinen peruskirja, 9 artikla

suja. Ohjaus on tarpeen etenkin silloin, kun asiakkaan valintojen tai toiminnan esteenä on terveyteen, opiskeluvalmiuksiin, työkykyyn tai motivaatioon liittyviä pulmia. Ohjaus edistää myös työssä pysymistä, työstä työhön siirtymistä, pidempiä työuria ja työmarkkinoiden toimivuutta.³

Psykologeilla on monipuolisia menetelmiä auttaa asiakasta työstämään urasuunnittelun kysymyksiä. Asiakkaan ymmärrys itsestään, opiskeluvalmiuksista, opiskelusta ja työstä monipuolistuu ja hänen osaamisidentiteettinsä ja urasuunnittelutaitonsa vahvistuvat. Psykologit tukevat myös työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoita asiakkaan tilanteen jäsentämisessä sekä ovat mukana muun muassa työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnoissa.

Psykologien tarjoamassa ohjauksessa vuoden 2021 aikana kävi noin 20 000 asiakasta, joista 85 prosenttia on ollut työnhakijoita ja 62 prosenttia työttömiä tai lomautettuja. Asiakkaista 20 prosenttia on alle 25-vuotiaita, 38 prosenttia alle 30-vuotiaita ja 48 prosenttia 30–50-vuotiaita. Henkilö voi hakeutua ohjaukseen omaehtoisesti tai hänet ohjataan ammatinvalinta- ja uraohjaukseen osana TE-palveluprosessia. Ohjauskeskusteluja asiakkaiden kanssa käydään vuosittain keskimäärin 45 000. Ammatinvalinta- ja uraohjausta tuotetaan myös monialaisesti työvoiman palvelukeskuksissa sekä nuorille tarkoitetuissa matalan kynnyksen monialaisissa palvelupisteissä, Ohjaamoissa. Psykologit tekevät tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden, esimerkiksi nuorisopalvelujen, työpajojen, koulutuksen, Kelan, sosiaali- ja terveystieteiden, kuntoutus- ja tutkimuslaitosten ja työelämän edustajien kanssa.

Asiakkaat kokevat TE-toimistojen ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelut tärkeäksi osaksi TE-palvelujen kokonaisuutta ja ohjaus on vaikuttanut myönteisesti asiakkaiden työhön, opintoihin ja palveluihin hakeutumiseen. Tyytyväisimpiä ovat asiakkaat, jotka ovat löytäneet ratkaisun tilanteeseensa sekä he, jotka ovat saaneet kestoltaan pidempiaikaista ohjausta. Palvelun saatavuudessa on ollut haasteita mikä näyttäytyy pitkänä, jopa kuukausien mittaisina odotusaikoina palveluun pääsyssä. Kehittämistarpeita on erityisesti ohjauspalveluiden resursoinnissa, asiakaskohdentamisessa ja alueellisessa saatavuudessa. (MDI Public Oy 2020).

2.1.7 Valmennus

Työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia valmennuspalveluja ovat työnhaku-, ura- ja työhönvalmennus. Työnhakuvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työn hakemisessa. Uravalmennuksella tuetaan ja ohjataan henkilöasiakasta ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämässä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämässä. Työnhaku- ja uravalmennuksen sisältöä voidaan painottaa eri tavoin valmennukseen osallistuvasta kohderyhmästä riippuen. Painotuseroista riippumatta tavoitteena on aina työhön tai ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen tukeminen. Työnhaku- ja uravalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

Työhönvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa. Työhönvalmennuksessa voidaan auttaa työnhakijaa työpaikan etsimisessä sekä tukea työnhakijaa ja työnantajaa erityisesti työsuhteen alussa. Työhönvalmennusta voidaan käyttää myös henkilöasiakkaan tukemiseen koulutukseen hakeutumisessa ja siirtymisessä sekä työpaikalla toteuttavan koulutuksen suorittamisessa. Työhönvalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

³ Hooley 2014, The Evidence Base on Lifelong Guidance, ELGPN Tools No 3; Contribution to EU 2020, PES 2020 Strategy Output Paper; The European Pillar of Social Rights 2017

Valmennuksen enimmäiskestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työnhakuvalmennus voi kestää enintään 20 päivää, uravalmennus enintään 40 päivää ja työhönvalmennus enintään 50 tuntia 12 kuukauden aikana.

Valmennukseen osallistuvat kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön järjestämän ryhmävastuuvakuutuksen piiriin. Valmennuksen aikana sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetyin perustein, ellei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään vastaavan suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Laissa on säännökset myös valmennuksen keskeyttämisestä. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen valmennuksen keskeyttämisestä, jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennuspäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, että valmennukselle asetetut tavoitteet eivät täyty. TE-toimisto voi keskeyttää valmennuksen myös muusta painavasta syystä, esimerkiksi palveluun osallistuvan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi.

Työväilytilastojen mukaan vuonna 2021 valmennuksissa aloitti noin 26 000 asiakasta. Näistä asiakkaista noin 10 500 aloitti työhönvalmennuksen, 8 000 työnhakuvalmennuksen ja 7 500 uravalmennuksen. Valmennuksiin ja kokeiluihin käytettiin vuonna 2021 yhteensä noin 19 miljoonaa euroa⁴.

2.1.8 Kokeilu

Henkilöasiakas voidaan ohjata koulutuskokeiluun oppilaitokseen ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Koulutuskokeilussa henkilöasiakas kokeilee tiettyä koulutusalaan oppilaitoksessa tavoitteena selvittää soveltuvuus kyseiseen koulutukseen tai alalle. Koulutuskokeilun kesto on kerrallaan enintään 10 päivää.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Ura- ja ammatinvalintavaihtoehtojen selvittämiseksi työkokeilua käytetään silloin, kun henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus, tai kysymys on alan tai ammatin vaihtamisesta. Työkokeilulla voidaan selvittää, kiinnostaako ala tai ammatti henkilöä tai onko hän soveltuva kyseisen alan tehtäviin tai ammattiin. Työkokeilua voidaan käyttää myös sen selvittämiseksi, olisiko yrittäjyys henkilöasiakkaalle sopiva uravaihtoehto.

Työkokeilua voidaan käyttää työmarkkinoille paluun tukemiseksi tilanteessa, jossa henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta joko työttömyyden tai muiden syiden, esimerkiksi perhevapaan, vuoksi. Työkokeilun avulla työnantaja ja TE-toimisto voivat arvioida, ovatko henkilön osaaminen ja yleiset työelämävalmiudet ajan tasalla vai tarvitaanko työmarkkinoille sijoittumiseksi tukea.

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto taikka laitos. Työkokeilun järjestäjänä ei voi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa työkokeilusopimusta tehtäessä. Työkokeilun kesto on enintään 12 kuukautta. Työkokeilu ei voi kuitenkaan kestää samalla työkokeilun järjestäjällä kuutta kuukautta pidempään. Poikkeuksena on kunta, jossa työkokeilu voi kestää enintään kuusi kuukautta samoissa tehtävissä. Työkokeilun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-

⁴ Merkittävin osa 32.30.51.02. momentin (kokeilut ja valmennukset) käytöstä koskettaa valmennuksia. Koulutuskokeiluun osallistuvien määrä suhteessa valmennuspalveluihin on marginaalista (vuonna 2021 26 180 aloitti valmennuksen ja 480 koulutuskokeilun). Työkokeilua ei hankita palveluna eikä siihen siten käytetä momentin rahaa (Työväilytilasto, Valtion talousarviomenot kirjanpitoyksiköittäin, Valtiokonttori).

vuotias on ollut enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta.

Työkokeilun järjestämiselle on asetettu joitakin rajoituksia. Henkilöasiakasta ei voida ohjata työkokeiluun, jos työkokeilusta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua. Jos kysymys on tehtävistä, joiden suorittamiseksi työkokeilun järjestäjä edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitetun huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämistä tai tehtävistä, joissa edellytetään lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukaisesti rikostaustaotteen tarkistamista, työkokeilua ei järjestetä, jos henkilöasiakas ei halua esittää huumausainetestistä koskevaa todistusta tai rikostaustaotetta. Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun myöskään silloin, jos edellisen yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilujakson päättymisestä on alle kaksi viikkoa, ellei henkilöasiakas itse toisin pyydä.

Työ- ja elinkeinotoimisto, työkokeilun järjestäjä ja henkilöasiakas tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimuksesta tulee käydä ilmi työkokeilun tavoitteet, työkokeilun suoritus aika ja -paikka, päivittäinen ja viikoittainen kesto ja ajoittuminen, tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa työkokeilun aikana, työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö sekä työttömyysetuuden maksaja, jolle työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava poissaoloista. Työkokeilun päivittäinen kesto voi olla 4–8 tuntia ja kokeilua voidaan järjestää enintään viitenä päivänä viikossa.

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan työkokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa työ- ja elinkeinotoimistolle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Työ- ja elinkeinotoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä työkokeilusopimusta koskevat tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä.

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon. Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan kuitenkin eräitä työelämässä sovellettavia lakeja, jolloin työkokeilun järjestäjä rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään. Sovellettaviksi tulevat naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki (609/1986), yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), eräät yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännökset sekä työaikalain (872/2019) 24 §:n säännökset päivittäisistä lepoajoista ja 30 §:n säännökset työvuoroluettelosta. Työkokeilun järjestäjä vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään vastaavan suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Valtiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työ- ja elinkeinotoimisto

tekee päätöksen koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta. Kokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan poissaoloista työ- ja elinkeinotoimistolle. Työ- ja elinkeinotoimisto voi keskeyttää koulutuskokeilun myös muusta painavasta syystä vastaavasti kuin valmennuksenkin. Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. Myös työkokeiluun osallistuva voi purkaa sopimuksen, vaikka siitä ei erikseen säädetä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla järjestettävää työkokeilua on arvioitu asiakkaiden, työkokeilupaikkojen ja työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmista työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa tutkimuksessa (Mayer et al. 2019). Tutkimuksen tulosten perusteella työkokeilu on pääosin hyvin toimiva palvelu, joka työllistää ja ohjaa opintoihin asiakkaita verrokkejaan paremmin. Työkokeilu on osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi keinoksi auttaa etenkin nuoria ohjautumaan opintoihin ja työuralle, kun ammatillinen koulutus ja suunta puuttuvat. Työkokeilun avulla voidaan myös palauttaa työelämästä syrjässä olleita ihmisiä takaisin työelämään. Työkokeilun kustannukset työhallinnolle ovat varsin alhaiset ja työkokeilun hyöty julkiselle taloudelle ja muulle yhteiskunnalle ylittää selvästi sen kustannukset. Tutkimuksen johtopäätöksissä todetaan, että työkokeilu on varsin kustannustehokas palvelu, jota kannattaa jatkaa tulevaisuudessakin.

Työnvälitystilastojen mukaan vuoden 2021 aikana työkokeiluun osallistui noin 23 500 asiakasta. Työkokeilujen keskimääräinen kesto vuonna 2021 oli noin 9 viikkoa. Koulutuskokeiluun osallistui vuoden 2021 aikana koko maassa vain 480 asiakasta.

2.1.9 Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä. Työvoimakoulutusta järjestetään sekä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkimana koulutuksena että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuusrahoitteisena koulutuksena.

ELY-keskus tai työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Väliaikaisesti ajalla 1.1.2021—30.6.2022 voimassa olevan lain (1139/2020) mukaan tietyin edellytyksin työvoimakoulutuksena voidaan hankkia myös korkeakoulututkintoon johtavia opintoja.

Käytännössä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkimana työvoimakoulutuksena toteutetaan jatko- ja täydennyskoulutusta, lyhytkestoista lupatyypistä koulutusta sekä yrittäjyyskoulutusta. Ammatillisesti suuntautuneeseen työvoimakoulutukseen voidaan sisällyttää tarpeellisessa laajuudessa yleissivistäviä opintoja sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja. Tämä on tarkoituksenmukaista niiden henkilöasiakkaiden osalta, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus tai aiempi ammatillinen koulutus kokonaan tai joiden opintomenestys on ollut heikkoa. Lisäksi koulutusohjelmiin voidaan tarpeen mukaan sisällyttää esimerkiksi työnhakuvalmennusta, kielikoulutusta tai yrittäjyyteen ohjaavia sisältöjä sekä yksilöllisesti mitoitettuja tuki- ja ohjauspalveluja. Valtaosaan koulutuksista sisältyy työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

Vastuu työvoimakoulutuksen hankinnoista kuuluu ELY-keskuksille. Hankintasuunnitelmaa tehdessään ELY-keskus tekee tiivistä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. ELY-keskus ennakoii alueellisia koulutustarpeita ja laajempia osaamisen kehittämistarpeita myös yhteistyössä elinkeinoelämän järjestöjen, kuntien, oppilaitosten ja muiden tahojen kanssa. Lisäksi hankintasuunnitelmaa tehtäessä hyödynnetään käytettävissä olevaa tutkimustietoa, tilastotietoja ja seurantatietoja aiemmin toteutuneista koulutuksista sekä otetaan huomioon myös valtakunnallisia näkökohtia koulutustarpeista.

Työvoimakoulutukset hankitaan tarjouskilpailun perusteella noudattaen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa säädettyjä menettelytapoja. Hankintayksiköt hyödyntävät julkisissa hankinnoissa sähköisiä järjestelmiä. Avoimet tarjouspyynnöt näkyvät Hanki-tarjouspalvelussa, jonka kautta palveluntarjoajat voivat jättää tarjouksensa sähköisesti. Kaikki hankintalaissa määritellyn kansallisen kynnsarvon ylittävät hankinnat ja niiden tarjouspyynnöt julkaistaan lisäksi julkisten hankintojen sähköisessä ilmoituskanavassa HILMAssa, jossa on myös ennakkotietoa tulevista ELY-keskuksen hankinnoista. Kilpailutuksessa voidaan hankkia myös isompia puitesopimusmuotoisia hankintakokonaisuuksia, jotka pitävät sisällään monia joustavia osioita työmarkkinoiden ja henkilöasiakkaiden tarpeiden mukaan. Tämän lisäksi ELY-keskus tekee yksittäisiä koulutushankintoja aina tilanteen ja tarpeiden mukaan. Osa hankinnoista voidaan tehdä suorahankintoina ilman kilpailutusta, jos hankintalaissa säädetty suorahankinnan edellytykset täyttyvät.

ELY-keskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot voivat hankkia työvoimakoulutusta myös yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyys oikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen. Edellä tarkoitettua yhteishankintakoulutusta järjestetään määrätyn työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille taikka vuokratyöntekijöille sekä sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvakuksia toimeksiantajia tai jonka on tarkoitus harjoittaa yritystoimintaa hankkimalla yrittäjyys oikeudet toiselta yritykseltä. Jos työttömyysturvain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu yhteishankintakoulutukseen, valtion rahoittama osuus yrittäjän koulutuksesta on de minimis -tukea. Jos koulutus toteutetaan yhdessä elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan kanssa siten, että koulutukseen osallistuu työnantajan tehtävissä työskenteleviä henkilöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät jatkavat työnantajan tehtävissä koulutuksen jälkeen, valtion rahoittama osuus koulutuksesta on valtioneuvoston yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tukea.

Yhteishankintakoulutus on tuoteistettu kolmeksi eri tuotteeksi, jotka ovat RekryKoulutus, TäsmäKoulutus ja MuutosKoulutus. RekryKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa työnantaja tai usean työnantajan ryhmä tarvitsee uusia ammattitaitoisia työntekijöitä, eikä heitä ole tarjolla työnhakijoina tai lähiaikoina valmistuvina opiskelijoina. TäsmäKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yrityksessä tapahtuvat teknologiset tai toiminnalliset muutokset edellyttävät yrittäjän tai työntekijöiden osaamisen perusteellisempaa päivittämistä. MuutosKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yritys joutuu tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanomaan henkilöstöä tai henkilöstöä lomautetaan toistaiseksi ja paluu aiempaan työhön on epävarmaa. MuutosKoulutuksella autetaan irtisanottuja työntekijöitä löytämään uusi ammatti tai työpaikka. Koulutuksia voidaan myös yhdistää. Vaihtovalmennuksessa toteutetaan samanaikaisesti Rekry- ja TäsmäKoulutusta. ELY-keskukset toteuttavat lisäksi yhteishankinnan palvelutuotteisiin perustuvaa ammatillista kielikoulutusta valtakunnallisesti Työpaikkasuomi ja -ruotsi -palvelutuotteina.

RekryKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 30 prosenttia ja TE-hallinnon hankintayksikön maksuosuus 70 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta ilman arvonalisäveroä. MuutosKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 20 prosenttia ja hankintayksikön

maksuosuus 80 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa. TäsmäKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 30–50 prosenttia hankinnan kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa. Työnantajan maksuosuuteen vaikuttaa yrityskoko seuraavan mallin mukaisesti:

	Työnantajan maksuosuus	TE-hallinnon hankintayksikön maksuosuus
Pieni yritys/työnantaja (enintään 49 työntekijää ja vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma enintään 10 M€)	30 %	70 %
Keskisuuri yritys/työnantaja (50–249 työntekijää ja vuosiliikevaihto enintään 50 M€ tai taseen loppusumma enintään 43 M€)	40 %	60 %
Suuri yritys/työnantaja (vähintään 250 työntekijää ja vuosiliikevaihto yli 50 M€ tai taseen loppusumma yli 43 M€)	50 %	50 %

ELY-keskus tekee hankintasopimuksen koulutuksen tarjoajan kanssa. Yhteishankinnoissa sopimusosapuolena on myös työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys oikeudet luovuttava yritys. Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa koulutuksen toteutusta. Mahdolliset toteutuksen muutokset hoidetaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

Työvoimakoulutuksena toteutettava kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on kehittää kielitaitoa sekä työelämässä ja koulutuksessa tarvittavia valmiuksia ja tukea nopeita siirtymiä ammatillisesti suuntautuneeseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa asiakkaan etenemisnopeudeltaan sopivaan kotoutumiskoulutukseen perustuen laadittuun alkukartoitukseen ja siihen sisältyvään useimpien ulkopuoliselta taholta hankittuun kielitaidon lähtötason ja opiskeluvalmiuksien arviointiin.

Kotoutumiskoulutuksen toteuttamista ohjaavat Opetushallituksen laatimat Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallituksen määräys 1/011/2012). Opetussuunnitelman perusteet päivitettiin vuoden 2022 alussa, ja uudet kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet tulevat sovellettaviksi 1.8.2022 jälkeen alkavissa koulutuksissa (OPH-649-2022).

Kotoutumiskoulutuksen keskeisiä sisältöjä ovat suomen tai ruotsin kielen ja työelämä- ja yhteiskuntataitojen opetus, kulttuuristen ja elämäntaitojen liittyvien valmiuksien kehittäminen sekä uraohjaus ja ammatillisten suunnitelmien laatiminen. Kotoutumislaissa kotoutumiskoulutuksen kielelliseksi tavoitteeksi on asetettu toimiva peruskielitaito (B1.1). Koulutus on laajuudeltaan enintään 60 opintoviikkoa sisältäen vähintään kuuden opintoviikon työelämäjakson. Useimmi-

ten koulutus on kestoltaan noin vuoden mittainen koostuen 2–5 moduulista. Kotoutumiskoulutukseen voidaan sisällyttää myös lyhytkestoista luku- ja kirjoitustaidon opetusta niille henkilöille, jotka ovat luku- ja kirjoitustaitoisia omalla äidinkielellään, mutta eivät hallitse länsimaisia aakkosia. Koulutuskokonaisuuteen sisältyy myös ammatillisesti suuntautuneita opetussisältöjä sekä työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

ELY-keskukset vastaavat työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen suunnittelusta, hankinnasta ja seurannasta omilla toimialueillaan. Koulutuksen järjestäjinä on sekä yksityisiä palveluntuottajia että oppilaitoksia. Lisäksi muutamat ELY-alueet hankkivat yhteistyössä esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen verkkototeutusta, jolla on voitu vastata tiettyjen asiakasryhmien, kuten korkeasti koulutettujen ja ruotsinkielisten asiakkaiden, koulutustarpeisiin yliaalueellisesti.

Kotoutumiskoulutuksen tarjonnassa on alueellisia ja paikallisia eroja. Kotoutumiskoulutuksen kohderyhmä on hyvin heterogeeninen ja asiakasmäärissä on merkittävää vaihtelua eri alueiden välillä. Asiakastarpeet voivat myös muuttua nopeasti esim. pienemmän paikkakunnan vastaanottaessa kiintiöpakolaisryhmän, mikä edellyttää koulutukselta joustavuutta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on pystytty pysyviin asiakasvolyymeihin perustuen hankkimaan erilaisille asiakassegmenteille kohdennettuja kotoutumiskoulutuksia. Myös muilla alueilla erilaisten kohderyhmien huomioimista koulutushankinnoissa on lisätty, mutta yksityiskohtainen koulutusryhmien segmentointi on haastavaa maahanmuuttajien vähäisen määrän ja vaihtelevien tarpeiden vuoksi. Kotoutumiskoulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi myös verkkokoulutusten hyödyntämistä on lisätty.

Kotoutumiskoulutuksen työelämälähtöisyyttä on lisätty viime vuosina muun muassa koulutuksen toteuttamisen tueksi laadittujen uusien ammatillisesti painotettujen toteutusmallien avulla. Opiskelijoiden sujuvien jatkokoulujen ja työllisyyden edistämisen näkökulmasta keskeistä on toimiva ohjaus sekä kotoutumiskoulutuksen tiivis kytkös muuhun paikallis- ja aluetason koulutus- ja palvelutarjontaan ja työmarkkinoihin. Toistaiseksi esimerkiksi yleisiä TE-palveluita on hyödynnetty suhteellisen vähän kotoutumisen alkuvaiheessa maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi. työ- ja elinkeinotoimistoille suunnatun kyselyn mukaan kotoutuja-asiakkaita ei myöskään huomioida erityisenä ryhmänä työnantajayhteistyössä tai tehtävissä yrityskontaktointeissa.

Valtionosuusrahoituksella toteutettava työvoimakoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella toteutetaan toisen asteen ammatilliseen tutkintoon (amatillinen perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto) tai sellaisen osaan johtavaa työvoimakoulutusta. Amatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien lisäksi amatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisena työvoimakoulutuksena on mahdollista toteuttaa valmentavia koulutuksia ja muuta amatillista osaamista syventävää koulutusta, kuten jatko- ja täydennyskoulutusta. Työvoimakoulutusta ei voida kuitenkaan toteuttaa oppisopimuskoulutuksena.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämässä amatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvassa voidaan määrätä työvoimakoulutuksen tehtävästä ja ainoastaan nämä järjestäjät voivat saada valtionosuusrahoitusta työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Työvoimakoulutukseen kohdennettava resurssi vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa ja edelleen koulutuksen järjestäjille annettavassa suoritepäätöksessä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on velvollisuus kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä järjestämisluvassa määrättävän työvoimakoulutuksen tehtävän myöntämisen yhteydessä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee työ- ja elinkeinoministeriötä suoritepäätösten valmistelussa. Kuulemisella halutaan varmistaa, että työ- ja elinkeinopoliittiset sekä -strategiset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi työvoimakoulutuksen

järjestämislupien sekä suoritteiden myöntämisen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän tulee työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä ELY-keskuksen kanssa. Työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevat keskustelut järjestetään ELY-keskuksen kutsusta. Keskusteluissa voidaan hyödyntää molempien tahojen seuranta- ja ennakoitietoja, ja keskustelujen tavoitteena on varmistaa, että työvoimakoulutus suunnataan alueen työmarkkinoiden ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakkaiden tarpeisiin. Säännöllinen vuoropuhelu mahdollistaa myös resurssien uudelleen suuntaamisen joustavasti vuoden aikana alueen akuuteissa tarpeissa. Koulutuksen järjestäjä sopii tarkemmin koulutuksen järjestämisestä ja opiskelijavalinnasta työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

Pohjoiskalotin koulutussäätiö järjestää työvoimakoulutusta Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen valtiosopimuksen nojalla maiden pohjoisimpien osien työmarkkinoiden tarpeisiin. Pohjoiskalotin koulutussäätiön toteuttama työvoimakoulutus on pääsääntöisesti ammatillista tutkintokoulutusta, jota rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä määrättyjä tutkintoja ja koulutuksia valtiosopimuksen perusteella. Valtiosopimus tehdään neljän vuoden sykleissä ja nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2023 loppuun. Voimassa olevassa sopimuksessa Suomi on sitoutunut rahoittamaan Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä vuosittain noin 80, Norja 60 ja Ruotsi 145 koulutuspaikkaa.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta ja koulutukseen osallistuvan oikeudet ja velvollisuudet

ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkiman työvoimakoulutuksen ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluu työ- ja elinkeinotoimistolle. Opiskelijavalinnasta päättää koulutuksen hankintasopimuksessa nimetty tai valtiosuusrahoitetun työvoimakoulutuksen vastuulliseksi tahoksi nimetty työ- ja elinkeinotoimisto. Pohjoiskalotin järjestämään työvoimakoulutukseen opiskelijavalinnat tekee Lapin työ- ja elinkeinotoimisto.

Työvoimakoulutuksen opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutus-tarve. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestettyyn työvoimakoulutukseen sovelletaan lisäksi kyseessä olevaa koulutusta koskevia opetushallinnon säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista ja edellytyksistä, kelpoisuudesta opintoihin, esteettömyydestä sekä opiskelijaksi ottamiseen ja opiskelijavalintaan liittyvästä tiedonsaannista. Valittavan henkilön on täytettävä myös mahdolliset koulutuksen hakuilmoituksessa kerrotut koulutusohjelmakohtaiset erityisvaatimukset.

Koulutukseen valittavan henkilön ei tarvitse olla työtön eikä työnhakija, vaan koulutukseen voidaan valita myös työssä olevia. Koulutukset ovat haettavana sähköisessä tietojärjestelmässä ja niihin haetaan sähköisellä hakulomakkeella tai paperilomakkeella, mikäli sähköisen hakulomakkeen käyttö ei ole mahdollista. Opiskelijavalinnat tehdään valintaryhmässä, jossa ovat edustettuina työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat sekä koulutuksen toteuttajatahon edustajat. Valintaryhmä voi käyttää myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Opiskelijavalinnoissa voidaan käyttää tukena monipuolisia valintamenettelyjä ja testauksia sekä otetaan huomioon mahdolliset alakohtaiset säädökset ja määräykset soveltuvuusvaatimuksista. Lisäksi yhteishankintakoulutuksissa opiskelijavalintaan osallistuu koulutuksen hankintaan osallistuvan työnantajan edustaja. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan. Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti ope-

tukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. Jos opiskelija ei etene opinnoissaan tai hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää, opiskelijavalinnasta päättäneen työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan koulutuksen keskeyttämispe- rusteiden täyttymisestä opiskelijavalinnasta päättäneelle työ- ja elinkeinotoimistolle. Ennen päätöksen tekemistä työ- ja elinkeinotoimiston on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuul- luksi. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava opiskelijalle.

Työvoimakoulutukseen sovelletaan eräitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännök- siä, joilla turvataan koulutukseen osallistuvan oikeusasemaa. Sovellettaviksi tulevat esimerkiksi säännökset oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, säännökset kurinpidosta ja häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta.

Työnvälitystilastojen mukaan työvoimakoulutuksessa aloitti vuonna 2021 noin 49 000 asia- kasta. Keskimääräinen päättäneiden koulutuksien kesto oli 260 päivää. Alkaneista koulutuksista 33 074 oli ELY-keskusten hankkimaa ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta ja 15 717 oli valtionosuusrahoitteista järjestämisluvalla toteutettua koulutusta, eli VOS-työvoimakoulutusta. Vuonna 2021 ELY-keskusten hankkimassa ammatillisessa lisä- tai täydennyskoulutuksessa oli noin 32 000 työnhakijaa ja VOS-työvoimakoulutuksessa 21 000 työnhakijaa⁵. ELY-keskusten hankkimaa ammatillista lisä- ja täydennyskoulutusta hankittiin yhteensä n. 2,6 miljoonaa opis- kelijatyöpäivää. Työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen osallistui vuo- den 2021 aikana noin 15 000 opiskelijaa, joista noin puolet oli Uudeltamaalta. Hankitun kotou- tumiskoulutuksen osuus opiskelijatyöpäivistä oli noin 1,5 miljoonaa opiskelijatyöpäivää.

2.1.10 Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

Tukemalla työnhakijan omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella on tarkoitus parantaa aikuis- ten ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammatti- taitoisen työvoiman saantia. Omaehtoisessa opiskelussa työnhakija hakeutuu itse haluamaansa opiskelupaikkaan. Opintojen on kuitenkin täytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta an- netun lain 6 luvussa säädetty opintoja koskevat edellytykset. Käytännössä lähes kaikkea amma- tillisia valmiuksia antavaa koulutusta voidaan periaatteessa tukea. Työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistu esimerkiksi opiskelijavalintaan tai opinnoista aiheutuviin kustannuksiin.

Opiskelun tukeminen työttömyysetuudella edellyttää, että työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja opiskelu on työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla päätoimista. Edellä mainittujen seikko- jen ratkaisemisen lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, onko työnhakijalla koulutustarvetta ja onko omaehtoisen opiskelun tukeminen työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisin keino pa- rantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa. Opiskelun tulee työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan parantaa olennaisesti työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos työnhakija on opiskellut samoja opin- toja aiemmin, opiskelun tukeminen edellyttää lähtökohtaisesti, että opinnot ovat olleet keskey- tyneenä vähintään vuoden. Edellä mainittujen edellytysten ratkaiseminen edellyttää sekä työn- hakijan tilanteen että kyseessä olevan ammattialan työllisyystilanteen tuntemusta, sekä alueel- lisesti että valtakunnallisesti.

Jos työnhakijan omaehtoista opiskelua tuetaan työttömyysetuudella, tukemisesta sovitaan työl- listymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Viimeistään opintojen alkaessa

⁵ Alkaneiden työvoimakoulutusten määrä eroaa vuoden aikana työvoimakoulutuksessa olleista merkittä- västi, sillä työnhakija-asiakas saattaa osallistua useampaan koulutukseen (koskee erityisesti kotoutumis- koulutuksia) vuoden aikana.

työnhakijan on esitettävä työ- ja elinkeinotoimistolle oppilaitoksen antama todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista. Tämän jälkeen työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden maksajalle sitovan työvoimapoliittisen lausunnon opiskelun tukemiseksi maksettavasta työttömyysetuudesta. Myös oppilaitokselle ilmoitetaan, että kyseessä olevan henkilön opiskelua tuetaan työttömyysetuudella.

Opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea pääsääntöisesti enintään 24 kuukauden ajan. Jos opintojen tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan kuitenkin tukea enintään 48 kuukauden ajan. Tukiakaa ei voida pidentää, mutta työnhakija voi ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle keskeyttävänsä opiskelun työttömyysetuudella tuettuna. Tukemisen enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana.

Opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tuettavaan opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla. Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Käytännössä työnhakija voidaan esimerkiksi velvoittaa ilmoittamaan väliaikatie-toja opintojen etenemisestä työ- ja elinkeinotoimiston verkkopalvelun kautta.

Oppilaitoksen on tarvittaessa ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan opintojen etenemisestä ja seikoista, jotka voivat johtaa opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden lakkaamiseen. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa, jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Opiskelun tukeminen voi lakata myös työnhakijan poissaolojen takia. Toimivalta asian ratkaisemiseen on työ- ja elinkeinotoimistolla, joka kuulee työnhakijaa ja antaa työttömyysetuuden maksajalle asiaa koskevan sitovan työvoimapoliittisen lausunnon.

Kotoutujien omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella säädetään kotoutumisen edistämistä annetussa laissa. Kotoutumislain mukaan maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen kotoutumislaisissa ja työttömyysturvalaisissa säädettyin edellytyksin. Omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella edellyttää, että maahanmuuttajalla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja toimisto arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä. Opiskelusta tulee sopia kotoutumissuunnitelmassa ja kyse tulee olla suomen tai ruotsin kielen opiskelusta taikka opiskelu tapahtuu pääasiassa suomen tai ruotsin kielellä. Merkittävimmät erot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin opiskelun tukemisen edellytyksiin liittyvät siihen, ettei tuettavan opiskelun tarvitse olla päätoimista. Tämä perustuu siihen, että opintojen ohella on tarkoitus järjestää muuta kotoutumista edistävää toimintaa. Myös alle 25-vuotiaana kotoutujan omaehtoista opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella. Kotoutumislain mukainen omaehtoinen opiskelu on velvoittavaa, minkä perusteella opiskelija on oikeutettu kulkorvaukseen.

Kotoutumisen edistämistä annetun lain mukaisina omaehtoisin opintoina voidaan tukea myös luku- ja kirjoitustaidon opetusta, mikä ei ole mahdollista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla, ellei kyse ole ammatillisesti suuntautuneista kieliopinnoista. Myös sellaisilla maahanmuuttajilla, joiden kotoutumisaika on päättynyt, voi olla puutteita luku- ja kirjoitustaidossa. Tämä estää heidän työllistymistään ja lisää yksilön syrjäytymisriskiä. Edellä mainitun vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että luku- ja kirjoitustaidon opintojen suorittaminen työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina olisi mahdollista myös muiden kuin kotoutuja-asiakkaiden kohdalla.

2.1.11 Palkkatuki

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yhteisölle ja muulle työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle. Yhteisöllä tarkoitetaan muun muassa yrityksiä, yhdistyksiä, säätiöitä ja seurakuntia. ”Muu työnantaja” voi olla esimerkiksi kotitalous, joka toimii työnantajana. Valtion virastolle ja laitokselle voidaan osoittaa määrärahoja työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahan käyttöön sovelletaan pääosin palkkatukea koskevia säännöksiä.

Palkkatuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja että palkkatuettu työ parantaa hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää, vaikka tuella palkattavan ammatillisessa osaamisessa ei ole puutteita, jos tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Palkkatuen myöntäminen vamman tai sairauden perusteella edellyttää, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi vamman tai sairauden olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentavan työttömän työnhakijan tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi palkkatukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle tuella palkattavan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Palkkatuen myöntämiseen liittyy myös työnantajaa koskevia edellytyksiä. Palkkatuki ei saa vääristää samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Palkkatukea ei myönnetä, jos tukea hakeva työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, ellei työ- ja elinkeinotoimisto tuella palkattavaan liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Palkkatukea ei myöskään myönnetä elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle, joka on taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanonut työntekijän, jos irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää edellä mainitun estämättä, jos työnantaja on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen palkkatukihakemuksen tekemistä.

Palkkatukea ei myönnetä, jos työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös. Edellä mainitusta pääsäännöstä on kaksi poikkeusta. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä, jos kyse on uuden palkkatukijakson myöntämisestä samalle työnantajalle ja uusi jakso alkaa välittömästi edellisen palkkatukijakson päättyttyä. Edellytyksenä on, että työnantaja on toimittanut palkkatuen jatkohakemuksen työ- ja elinkeinotoimistolle ennen edellisen tukijakson päättymistä. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä myös, jos kyse on tuella palkatun siirtymisestä liikkeenluovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen. Liikkeenluovutuksen saajan tai vastaanottavan yhteisön on toimitettava palkkatukihakemus työ- ja elinkeinotoimistolle kuukauden kuluessa tuella palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen. Palkkatukea ei myönnetä vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitettujen sijaisen palkkaamiseen.

Palkkatuella palkattu työntekijä on mahdollista siirtää toisen työnantajan, käyttäjäyrityksen, tehtäviin. Siirrosta on ilmoitettava TE-toimistolle ennen siirtoa. Siirron edellytyksenä on, ettei

työnantaja ole olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa lakisääteisiä maksuja tai veroja. Jos käyttäjäyritys harjoittaa elinkeinotoimintaa, se ei myöskään saa olla irtisanonut työntekijöitään tuotannollisista tai taloudellisista syistä siten, että työntekijän irtisanomisaika on päättynyt siirtämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Siirto on kuitenkin mahdollinen, jos käyttäjäyritys on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen siirtoa. Palkkatuen saajan on liitettävä ilmoitukseen käyttäjäyrityksen vakuutus edellytyksen täyttymisestä.

Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto määräytyvät tuella palkattavan työttömyyden keston taikka vamman tai sairauden perusteella. Työttömyyden keston perusteella määräytyvä palkkatuen määrä on työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista:

- 1) enintään 30 prosenttia enintään kuuden kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön alle 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä;
- 2) enintään 40 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana;
- 3) enintään 50 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana.

Vamman tai sairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä on 50 prosenttia palkkauskustannuksista koko työsuhteen ajalta. Palkkatuki myönnetään enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Käytännössä palkkatuki voi olla pysyvä, jos tuella palkatun tuottavuus on olennaisesti ja pysyvästi alentunut tarjolla olevassa työtehtävässä.

Palkkatuen määrälle on asetettu valtion talousarvioissa enimmäismäärä. Enimmäismäärä on ollut vuodesta 2017 lukien 1 400 euroa kuukaudessa.

Palkkatuen määrään ja keston on säädetty joitakin poikkeuksia. Yhdistys tai säätiö, joka palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin, voi kattaa palkkatuella palkkauskustannukset kokonaan enintään 65 prosentin työaikaan alan säännöllisestä enimmäistyöajasta. Jos työaika ylittää 65 prosenttia alan säännöllisestä työajasta, työnantaja maksaa itse palkkauskustannukset ylimenevältä osuudelta kokonaan. Edellä tarkoitettu yhdistykselle tai säätiölle maksettavan palkkatuen määrä ei voi ylittää valtion talousarviossa asetettua enimmäismäärää, joka on 1 800 euroa kuukaudessa.

Kunnalla, joka palkkaa työttömän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työllistämisvelvoitteen perusteella, on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista palkkauskustannuksista. Työllistämisvelvoitteen perusteella maksettavalle palkkatuelle ei ole asetettu enimmäismäärää.

Palkkatukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos tuella palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Edellä mainitussa tilanteessa palkkatuki voi olla käytännössä pysyvä koko työsuhteen ajan. Tukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi myös, jos kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö palkkaa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä palveluja. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voidaan myöntää koko sen ajaksi. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuen määrä on ensimmäisten 12 kuukauden jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista.

Sosiaalisille yrityksille voidaan myöntää palkkatukea jonkin verran muista yrityksistä poikkeavin ehdoin. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä työnhakijana yhtäjaksoisesti 12 kuukautta tai on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja on työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan, sosiaaliselle yritykselle myönnettävän palkkatuen määrä voidaan korottaa 50 prosenttiin palkkauskustannuksista. Korotettu palkkatuki ei kuitenkaan voi ylittää 1 300 euroa kuukaudessa. Jos tuella palkattavan vamma tai sairaus alentaa tuottavuutta olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti, palkkatukea voidaan myöntää kerrallaan 24 kuukauden sijasta 36 kuukaudeksi. Jos tuella palkattava on saanut työttömyysetuutta vähintään 500 päivältä työttömyyden perusteella, palkkatukea voidaan myöntää 50 prosenttia palkkauskustannuksista enintään 24 kuukauden ajaksi.

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään joko valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai de minimis -tukena. Palkkatukea ei myönnetä eikä makseta, jos elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jos elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskee 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Palkkatuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, kun tuella palkattava on:

- 1) henkilö, jonka vamma tai sairaus olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä;
- 2) henkilö, joka ei ole ollut toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana;
- 3) vailla ammatillista koulutusta;
- 4) yli 50-vuotias;
- 5) alle 25-vuotias; tai
- 6) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla.

Edellä mainitusta poiketen palkkatuki oppisopimukseen ja 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen myönnetään de minimis -tukena.

Palkkatuetuun työhön on käytetty 2017-2021 aikana noin 200–250 miljoonaa euroa vuositasolla. Keskimäärin työllistettynä olleiden henkilöiden määrä on vaihdellut vuosittain noin 18 000–21 000 henkilön välillä. Valtionhallintoon on ollut työllistettynä keskimäärin hieman vajaat 500 henkilöä, kuntiin tai kuntayhtymiin noin 5 100–7 000 henkilöä (27-33% kaikista työllistetyistä), yrityksiin noin 6 600–7 900 henkilöä ja muille yksityisille työnantajille noin 4 800–5 100 henkilöä. Kunnan työllistämismääräysten perusteella palkkatuetussa työssä on ollut noin 1 400–1 600 henkilöä vuosina 2017-2019. Vuosien 2020 ja 2021 velvoitetäytettyjen määrä laski 850-1 000 henkilön tasolle johtuen COVID-19 -pandemian johdosta säädetyistä poikkeuksista, jotka vaikuttavat työttömyysetuuspäivien kertymään.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi palkkatuen uudistaminen. Palkkatuen uudistamista koskeva esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien. Hallitus on linjannut palkkatuen valmistelun yhteydessä, että palkkatuen määrää koskevia säännöksiä yhdenmukaistetaan siten, että

tuki on 50 prosenttia työnhakijan työttömyyden kestosta riippumatta. Vamman tai sairauden perusteella myönnettävän tuen määrä nostettaisiin 70 prosenttiin. Palkkatukijärjestelmän yksinkertaistamiseksi samalla kuitenkin arvioitaisiin, mitä pidetään palkkatuella katettavina palkkakustannuksina. Hallituksen tarkoituksena on myös muuttaa palkkatuen myöntämisen edellytyksenä olevaa tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanottujen työntekijöiden takaisinottamista koskevaa edellytystä siten, että se koskisi työntekijämäärää, ei yksittäisiä työntekijöitä. Myös palkkatuen uudelleen myöntämistä enimmäiskeston täyttymisen jälkeen esitetään helpotettavaksi. Lisäksi palkkatuen uudistamisen yhteydessä on tarkoitus esittää sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön kumoamista.

Palkkatuen uudistamista koskeva hallituksen esitys on lausuntokierroksella 1.4.-27.5.2022. Nykyistä palkkatukijärjestelmää on arvioitu kyseisessä esitysluonnoksessa.⁶

2.1.12 Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työttömyysturvalaissa tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa. Starttiraha voidaan myöntää henkilöasiakkaalle, joka ryhtyy yrittäjäksi, sekä yritystoimintaa jo sivutoimisesti harjoittaneelle henkilölle, joka laajentaa sivutoimisesti harjoittamansa toiminnan päätoimiseksi. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa sinä aikana, jonka päätoimisen yritystoiminnan käynnistäminen ja vakiinnuttaminen kestävät. Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2021 starttirahalla yritystoiminnan aloitti hieman yli 6 000 henkilöä. Myönnettyistä päätöksistä 39 prosenttia tehtiin työttömille ja 61 prosenttia muille kuin työttömille.

Starttirahaa voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi. Työ- ja elinkeinoministeriön antaman soveltamisohjeen⁷ mukaan starttirahapäätös tehdään jaksoittain. Ensimmäisen jakson pituus on kuusi kuukautta. Alle kuuden kuukauden mittaisia päätöksiä voidaan tehdä ainoastaan poikkeustapauksissa.

Starttirahan myöntäminen edellyttää, että henkilöasiakkaalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan ja että aiottu yritystoiminta on luonteeltaan päätoimista ja sillä arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto voi starttirahaa myöntäessään asettaa starttirahan saamiselle tarpeellisia ehtoja.

Starttirahaa ei myönnetä, jos starttirahaa hakeva henkilöasiakas on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty. Koska starttiraha on tarkoitettu yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiseksi, starttirahaa ei myönnetä, jos aiottu yritystoiminnan arvioidaan turvaavan starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan kohtuullisen toimeentulon yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Starttirahaa ei voida myöntää, jos starttirahan arvioidaan vääristävän vähäistä enemmän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Starttirahaa hakevalla henkilöasiakkaalla tai yrityksellä ei saa olla olennaisia lainminlyöntejä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisessa tai olennaisia yksityisoikeudel-

⁶ <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=91fc532e-6958-4452-aa3b-4fae36616404>

⁷ Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta, TEM/2376/00.03.05.02/2017

lisiä maksuhäiriöitä. Edellä mainitusta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli työ- ja elinkeinotoimisto erityisestä syystä katsoo starttirahan myöntämisen tarkoituksenmukaiseksi laiminlyönneistä tai maksuhäiriöistä huolimatta.

Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta palkkaa tai korvausta tekemästään yritystoimintaan liittymättömästä työstä. Palkkana pidetään myös vuosiloma-ajan palkkaa, irtisanomisajan palkkaa sekä työnantajalta saatua taloudellista etuutta, joka perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen työsuhteen päättymiseen liittyvään sopimukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn ja jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon. Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta julkista tukea omiin palkkauskustannuksiinsa tai jos samalta ajalta maksetaan työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea tai työttömyysturvalaissa tarkoitettua työttömyysetuuden maksamisen estävää sosiaalietuutta tai eläkettä. Starttirahaa ei makseta myöskään silloin, jos starttirahan saajalle maksetaan jotakin muuta kuin edellä mainittua etuutta, joka katsotaan toimeentulon turvaavaksi. Toimeentulon turvaavana pidetään etuutta, joka vastaa suuruudeltaan peruspäivärahan määrää. Edellä tarkoitettuna etuutena ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja. Starttirahan määrä on päivää ja henkilöä kohti peruspäivärahan suuruinen ilman korotusosaa. Starttirahaa maksetaan niiltä päiviltä, joina starttirahaa saava henkilöasiakas työskentelee yrityksessään, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti kesällä 2021 työ- ja elinkeinotoimistoille, ELY-keskuksille, KEHA-keskukselle ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskukselle sekä keskeisille sidosryhmille (kokeilukunnat, uusyrityskeskukset, Suomen Yrittäjät) suunnatun kyselyn, jolla kartoitettiin muun muassa starttirahan säännösmuutos- ja kehittämistarpeita. Enemmistö vastaajista katsoi, että starttirahan nykyiseen keston ei ole tarvetta tehdä muutoksia, mutta yritystoimintaan liittymätöntä työtä ja siitä saatavaa tuloa ei pitäisi ottaa huomioon starttirahan myöntämisperusteissa. Epäkohtana starttirahajärjestelmässä on noussut esille erityisesti omaishoidon tuen vaikutus starttirahan maksamisen estävänä toimeksiantosuhteeseen perustuvana korvauksena työstä.

2.1.13 Yritystoiminnan kehittämispalvelut

ELY-keskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tuottaa tai hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) yritystoiminnan kehittämispalveluina koulutuspalveluja sekä asiantuntijapalveluja pk-yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi, kehittämissuunnitelman laatimiseksi, suunnitelman toteuttamisen tukemiseksi ja pk-yritysten verkostoitumisen tukemiseksi. Yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat yritykselle maksullisia. Valtion rahoittama osuus kehittämispalvelusta on de minimis -tukea.

Valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta säädetään valtion rahoitusosuudesta yritystoiminnan kehittämispalvelusta ja asiantuntijapalvelujen enimmäiskestosta. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen myöntämisessä sovelletaan myös valtionavustuslakia (688/2001) sekä lakia taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016).

Yritystoiminnan kehittämispalvelut, joista käytännön toimeenpanossa käytetään nimitystä ”yritysten kehittämispalvelut” koostuvat kolmesta erillisestä palvelukokonaisuudesta: Analyysi, Konsultointi ja Koulutus. Palvelut hankitaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesti kilpailutetuilta yksityisiltä palveluntuottajilta. Hämeen ELY-keskus vastaa hankintayksikkönä valtakunnallisesti Analyysi- ja Konsultointi-palvelujen hankinnasta ja sopimushallinnasta, ja vastaavasti Etelä-Savon ELY-keskus Koulutus-palvelun hankinnasta ja sopimushallinnasta.

Yritysten kehittämispalvelut myönnetään neljästä niin sanotusta rakennerahasto-ELY-keskuksesta (RR-ELY-keskus), joihin toimivat Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Hämeen ELY-keskus. Kyseiset ELY-keskukset vastaavat myös valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) mukaisten avustusten myöntämisestä. Kehittämispalveluja koskevan päätöksenteon keskittäminen neljälle ELY-keskukselle lain on tuonut päätöksentekoon tehokkuutta ja yhteismitallisuutta sekä kehittänyt päätösten laatua.

Yritysten kehittämispalveluihin liittyvä valtion rahoittama osuus palvelun hinnasta maksetaan KEHA-keskuksen toimesta palvelun tuottajalle sen jälkeen, kun toimivaltainen ELY-keskus on omalta osaltaan tarkastanut maksamisen edellytykset. Palvelun tuottajalle suoritettavassa maksussa on kyse sopimussuhteeseen perustuvan yksityisoikeudellisen saatavan maksamisesta.

Kehittämispalvelun hankintaan sisältyvä valtion tuki palvelua käyttävälle pk-yritykselle on 80 prosenttia (Analyysi-palvelu), 75 prosenttia (Konsultointi-palvelu) tai 70 prosenttia (Koulutus-palvelu) palvelun hankinnan kustannuksesta. Kehittämispalvelut ja niihin sisältyvä valtion tuki ovat harkinnanvaraista valtionavustusta. Kehittämispalvelujen käyttöalue pk-yrityskentässä on laaja, koska niiden käytössä ei ole toimiala- eikä yhtiömuotorajoituksia.

Kehittämispalvelujen hakuprosessi toimii sähköisesti Tuki2014 –järjestelmän ja Aluehallinnon asiointipalvelun kautta. Nykyisen kaltainen hakuprosessi on ollut käytössä vuodesta 2017 lähtien, ja se on osoittautunut toimivaksi sekä palvelua hakevien pk-yritysten ja palvelun tuottajien että valtionapuviranomaisina toimivien ELY-keskusten kannalta.

Yritysten kehittämispalvelujen tarkoituksena on tukea pk-yritysten uudistumista, kasvua, kehittymistä, kansainvälistymistä sekä innovaatioiden kaupallistamista. Palveluilla tuetaan lisäksi pk-yritysten varautumista toimintaympäristöstä ja yrityksen sisäisistä tekijöistä johtuviin muutoksiin ja murrostilanteisiin. Tarkoitus on madaltaa kynnystä kehittämisen aloittamiseen, kannustaa yritystä tarkastelemaan omaa potentiaaliaan ja mahdollisuuksiaan, sekä myös tarjota välineitä ja kannusteita toiminnan kestävyttä, vastuullisuutta ja henkilöstön hyvinvointia vahvistaville uudistuksille ja toimintamalleille. Lähtökohta on, että yritysten kehittämispalvelut liittyvät aina yrityksen strategisen tason kehittämiseen, eikä palveluihin voida sisällyttää yrityksen operatiivista toimintaa, kuten esimerkiksi hakemusten tai sopimusten laatimista, markkinointia tai muuta näihin rinnastettavaa operatiivista toimintaa.

Vuonna 2021 kehittämispalveluja myönnettiin yhteensä noin 13,2 miljoonaa euroa, josta Analyysi-palvelun osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa, Konsultointi-palvelun osuus noin 11,0 milj. euroa, ja Koulutuspalvelun osuus noin 0,9 miljoonaa euroa. Lukumääräisesti Analyysi-palvelua on myönnetty 843 yritykselle, Konsultointi-palvelua 2515 yritykselle, ja lisäksi on käynnistetty 14 Koulutus-ohjelmaa, joissa kussakin on tyypillisesti noin 15 osallistujayritystä.

Nykymuotoiset, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn mukaiset yritysten kehittämispalvelut ovat olleet käytössä vuodesta 2014 alkaen. Ne ovat vakiinnuttaneet paikkansa ELY-keskusten merkittävänä pk-yritystoiminnan kehittämisen työkaluna. Palveluista kerätty asiakaspalaute on ollut varsin myönteistä sekä palvelujen sisällön, toimivuuden ja hyödyllisyyden että valtionapuviranomaisena toimivan ELY-keskuksen antaman palvelun osalta. Esimerkiksi vuonna 2021 Aluehallinnon asiointipalvelussa Konsultointi- ja Analyysi-palveluista kerätyn asiakaspalautteen mukaan kehittämispalvelukonsultin (vastuuasiantuntija) onnistuminen, palvelun vastaavuus yrityksen tarpeisiin, sekä yhteistyö ELY-keskuksen kanssa saavat kukin keskimääräiseksi palautearvosanaksi yli 4,5 asteikolla 1–5 annettavasta palautteesta.

Vuonna 2019 toteutettiin työ- ja elinkeinoministeriön tilaamana kehittämisspalvelujen toimivuuden, tehokkuuden ja kehittämistarpeiden arviointi, jonka toteutti Owl Group Oy (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:48). Arvioinnin mukaan kehittämisspalvelujen haku- ja palveluprosessi toimii hyvin, asiakkaat ovat tyytyväisiä palveluihin, palveluilla tavoitetaan yrityksiä, jotka eivät muuten käyttäisi julkisia yrityspalveluja tai muita asiantuntijapalveluja, ja palveluilla on vahvistettu yritysten liiketoimintaosaamista ja sen kautta liikevaihdon ja tuottavuuden kasvua. Kehittämiskohteenä suositellaan muun muassa palvelun elinkeinopoliittisten tavoitteiden ja roolin täsmentämistä sekä palvelun toimeenpanojärjestelmän kehittämistä niin, että myös kulloinkin meneillään olevan hankintakauden kuluessa yrityspalveluja tuottavilla yrityksillä olisi jatkuvasti mahdollisuus hakeutua kehittämisspalvelujen palveluntuottajaksi. Viimeksi mainittuun kehittämistarpeeseen on vastattu muun muassa siten, että meneillään olevalla hankintakaudella (sopimuskaudella) 2021–2022 siirryttiin Koulutuspalvelun osalta hankintalain mukaiseen dynaamiseen hankintajärjestelmään.

Edellä todetun Owl Group Oy:n toteuttaman arvioinnin, järjestelmässä kerättävän asiakaspalautteen sekä käytännön kokemusten perusteella yritysten kehittämisspalvelujen sisältöä ja toimeenpanoa koskevat perusratkaisut ovat toimivia ja tarkoituksenmukaisia, eivätkä ne edellytä tällä hetkellä merkittäviä uudistustoimenpiteitä. Kuitenkin kehittämisspalvelujen integraatiota ja yhteensovitusta muihin yrityspalveluihin tulee kehittää ja vahvistaa. Tätä tavoitetta voitaisiin edistää siirtämällä kehittämisspalveluja koskevat säännökset osaksi valtionavustuksesta yritys-toiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) mukaisia säännöksiä.

2.1.14 Kulukorvaus

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on oikeus saada palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi kulukorvausta. Kulukorvausta maksetaan työvoimakoulutuksen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen, työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen, koulutuskokeilun, työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan ajalta. Kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos ilman erillistä hakemusta.

Jos palvelu järjestetään Suomessa, kulukorvausta maksetaan yhdeksän euroa päivässä enintään viideltä päivältä viikossa. Kulukorvausta maksetaan 18 euroa päivässä, jos henkilö osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään palveluun tai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään palveluun ja hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta todistettavia majoituskustannuksia. Kulukorvauksen määrä ratkaistaan palvelun pääasiallisen järjestämipaikan mukaan.

TE-toimisto ilmoittaa työttömyysetuuden maksajalle kulukorvauksen maksamista varten, osallistuuko työnhakija palveluun työssäkäyntialueellaan, sen ulkopuolella vai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella. Lisäksi TE-toimisto ilmoittaa työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen aikaiset lomajaksot sekä työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen ja kokeilun osallistumispäivät.

Edellä mainittujen tietojen ilmoittamisessa ei ole kyse sitovan työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta, vaikka tiedot käytännön syistä toimitetaan palveluun osallistumista koskevien työvoimapoliittisten lausuntojen mukana.

Jos henkilöasiakkaalla ei ole palveluun osallistumisen ajalta oikeutta edellä kerrottuun niin sanottuun lakisääteiseen kulukorvukseen, työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää asiakkaalle harkinnanvaraista kulukorvausta. Harkinnanvarainen kulukorvaus voidaan myöntää henkilöasiakkaalle, joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun

työllistymistä tukevaan palveluun ja jolle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia. Lisäksi edellytetään, ettei palveluun osallistuvalla ole oikeutta vastaavaan korvaukseen palveluun osallistumisesta muun lain nojalla. Harkinnanvaraista kulukorvausta ei kuitenkaan voida myöntää työ- ja elinkeinotoimistossa asiointiin eikä julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuihin omaehtoisiiin opintoihin.

Harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan säännöksen sanamuotoa on muutettu väliaikaisesti työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen ajaksi. Aiemman sanamuodon mukaan harkinnanvaraista kulukorvausta voitiin myöntää vain työvoimakoulutukseen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuettuun kotoutumiskoulutukseen, työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen tai kokeiluun osallistuvalla työtä vailla olevalle henkilöasiakkaalle, jolla ei ole oikeutta varsinaiseen kulukorvaukseen eikä oikeutta korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla. Muutos nähtiin tarpeelliseksi, jotta kokeilukuntien yleisen toimivaltansa puitteissa järjestämät palvelut olisivat samalla tavalla velvoittavia kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain mukaiset palvelut, ja jotta häntä velvoittavaan palveluun osallistuvalla työnhakijalla olisi oikeus saada korvaus palveluun osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista.

Harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämistä ja maksamista koskevasta menettelystä on säädetty julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta sopiessaan henkilöasiakkaan kanssa tämän suunnitelmassa osallistumisesta työllistymistä tukevaan palveluun. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen kulukorvauksesta myös tämän jälkeen, jos palveluun osallistumisesta aiheutuvat kustannukset eivät ole olleet ennakoitavissa suunnitelmaa laadittaessa tai tarkistettaessa ennakoitavissa. Harkinnanvarainen kulukorvaus maksetaan jälkikäteen kuukausittain, ja henkilöasiakkaan on haettava sen maksatusta KEHA-keskukselta kalenterikuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana hän on osallistunut palveluun. Käytännössä asiakas täyttää hakemuslomakkeen ja toimittaa sen työ- ja elinkeinotoimistoon, joka toimittaa sen eteenpäin KEHA-keskukselle maksatusta varten. Menettelyä koskeva säännös on asetuksessa väliaikaisesti voimassa kuntakokeilujen ajan. Aiemman sanamuodon mukaan harkinnanvarainen kulukorvaus maksettiin jälkikäteen kuukausittain, ja korvausta oli haettava työ- ja elinkeinotoimistolta kuukauden kuluessa maksatusjakson päättymisestä.

2.1.15 Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää matka- ja yöpymiskustannusten korvausta työttömälle työnhakijalle, joka hakee työtä. Korvausta voidaan myöntää Suomessa tehdyistä edestakaisista matkoista työhaastatteluun, jos haettava työ kestäisi vähintään kaksi viikkoa ja työaika olisi keskimäärin vähintään 18 tuntia. Kustannusten korvaamisen edellytyksenä ei ole TE-toimiston tekemä työtarjous kyseiseen tehtävään. Edellytyksenä ei myöskään ole, että työnantaja olisi ilmoittanut paikan avoimeksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä. Korvausta voidaan myöntää myös toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon tehdystä työhaastattelumatkasta. Matkakustannuksia ei kuitenkaan korvata työnhakijan hakeutuessa ulkomaille au pair -tehtävään.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi voimassa olevan lain mukaan myöntää matka- ja yöpymiskustannusten korvausta myös työttömälle henkilöasiakkaalle, joka hakeutuu työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun tai osallistuu asiantuntija-arviointiin. Julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa on määritelty korvattaviksi matkoiksi asiantuntija-arviointiin osallistumisen lisäksi matka työvoimakoulutuksen valintatilaisuuteen tai soveltuvuuskokeeseen sekä matka oppilaitokseen tai olosuhteisiin tutustumiseksi, jos henkilöasiakkaan on vamman tai sairauden vuoksi tutustuttava oppilaitoksen soveltuvuuteen ja esteet-

tömyyteen ennen työvoimakoulutuksen aloittamista. Valmennukseen tai kokeiluun hakeutumisesta aiheutuneita matkakustannuksia ei siten voimassa olevan asetuksen mukaan ole mahdollista korvata.

Matkakustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden ja työttömän työllistymisen kannalta. Työhön hakeutumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden näkökulmasta ainakin silloin, jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei avoimna olevaan tehtävään löydy lähempää sopivia työnhakijoita. Työttömän työllistymisen näkökulmasta kustannusten korvaaminen on tarkoituksenmukaista ainakin silloin, jos TE-toimisto arvioi, että työnhakija olisi soveltuva kyseiseen tehtävään ja että hänellä olisi ammattitaitonsa ja osaamisensa perusteella mahdollisuus tulla tehtävään valituksi. Palveluun hakeutumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena ainakin silloin, kun palvelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Yöpymiskustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että yöpyminen matkalla on ollut liikenneolosuhteista johtuen välttämätöntä ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Työttömälle henkilöasiakkaalle voidaan lisäksi myöntää korvausta työ- ja elinkeinotoimistossa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista. Edellytyksenä on, että henkilöasiakas ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää yleisiä kulkuvälineitä tai omaa autoa, vaan tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Lisäksi edellytyksenä on, että henkilökohtainen asiointi toimistossa on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta, esimerkiksi suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi.

Matka- ja yöpymiskustannusten korvausta on haettava työ- ja elinkeinotoimistolta kuukauden kuluessa matkan päättymisestä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hyväksyä korvauksen maksettavaksi myös kokonaan tai osittain enakkona. Matkakustannusten korvausperuste on matka kilometreinä kerrottuna 0,21 eurolla. Matkakustannuksista korvataan 12 euroa ylittävä osa enintään 200 euroon saakka. Yöpymiskustannuksia korvataan aiheutuneiden kustannusten perusteella, mutta enintään 80 euroa vuorokaudessa.

2.1.16 Työolosuhteiden järjestelytuki

TE-toimisto voi myöntää työnantajalle työolosuhteiden järjestelytukea, jos työhön palkattavan tai työssä jo olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää uusia työvälineitä tai kalusteita, muutostöitä työpaikalla tai apua työssä toiselta työntekijältä. Tuen määrä on enintään 4 000 euroa henkilöä kohden, kun kyse on työvälineiden hankinnasta tai työpaikan muutostöistä. Työnantajan tulee osallistua hankintojen tai muutostöiden kustannuksiin kohtuullisella määrällä. Toisen työntekijän antamasta avusta voi saada korvausta enintään 20 työtunnilta kuukaudessa enintään 18 kuukauden ajan. Tuen määrä on 20 euroa/tunti ja se maksetaan jälkikäteen toteutuneiden työtuntien perusteella.

Työolosuhteiden järjestelytukea myönnettäessä noudatetaan valtioneuvoston yleistä ryhmäpoikkeusasetusta, jos tuen saajana on elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja.

Työnvälitystilastoihin perustuvien tietojen mukaan vuoden 2021 aikana työolosuhteiden järjestelytuesta tehtiin hieman alle 150 päätöstä.

2.1.17 Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset myöntää työ- ja elinkeinotoimisto. KEHA-keskuksen tehtäväksi on säädetty työ- ja elinkeinotoimiston myöntämien tukien ja korvausten maksaminen sekä valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käytön seuranta. Lisäksi KEHA-keskus toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena keskeytettäessä tuen maksatusta ja perittäessä takaisin tukea tai korvausta.

Tukien ja korvausten myöntämiseen, maksamiseen ja takaisinperintään sovelletaan valtionavustuslakia yleislakina. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on kuitenkin säädetty joitakin poikkeuksia valtionavustuslain soveltamisalaan myönnettäessä tukea tai korvausta henkilöasiakkaalle. Tällöin ei sovelleta valtionavustuslain säännöksiä päätökseen merkittävistä asioista eikä valtionapuviranomaisen valvontatehtävästä, tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta. Myöskään valtionavustuslain säännöksiä korosta ja viivästyskorosta ei sovelleta myönnettäessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista tukea tai korvausta henkilöasiakkaalle.

Lisäksi henkilöasiakasta suojataan säännöksellä, jonka mukaan ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n säädöstä palkan ulosmittauksen suojaosuudesta sovelletaan, kun henkilöasiakkaalta takaisinperittäväksi määrättyä tukea tai korvausta kuitataan KEHA-keskuksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Suojaosuus on velallisen itsensä osalta 19,90 euroa ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 7,15 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä.

2.1.18 Työllistämiselvoite

Työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Lisäksi vuoden 2017 alusta lukien työ- ja elinkeinotoimiston on tullut järjestää 60 vuotta täytäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Edellä tarkoitettu työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon. Työttömyysturvalain mukaan työssäoloehtoon voidaan lukea sellaiset täydet kalenteriviikot, joina 60 vuotta täyttänyt henkilö, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan täyttymisen takia, on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa.

Jos työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille, eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa kuntoutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa, työnhakijan kotikunta on työ- ja elinkeinotoimiston osoituksesta velvollinen järjestämään hänelle työntekomahdollisuuden. Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavaa, jolle on järjestettävä hänen työkykyään vastaavaa, työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä.

Kunnan on järjestettävä työ siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä ja työn on oltava kestoaltaan sellainen, että työllistettävä täyttää työssäoloehdon uudestaan. Laissa on säännökset myös työllistämiselvoitteen rajoituksista ja lakkaamisesta. Työllistämiselvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Kunnalla on oikeus saada palkkatukea työllistämismäärärahatuella palkatun henkilön palkkauskustannuksiin. Palkkatuen määrä on 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista.

2.1.19 Kunnan lisätuki

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnalle maksetaan lisätukea sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on keskimäärin kuukauden aikana palkannut palkkatuella. Lisätuen maksaminen edellyttää, että kunta työllistää vähintään 0,5 prosenttia alueensa työvoimasta. Lisätuen suuruuden perusteena on kunnalle kuukauden aikana maksettujen palkkatukien keskimääräinen määrä henkilöä kohti ja työllistettyjen osuus kunnan alueen työvoimasta. Lisätuen määrä henkilöä kohti määräytyy seuraavasti:

Työllistettyjen osuus työvoimasta	Lisätuen määrä
vähintään 0,5 %	10 % keskimääräisestä palkkatuesta
vähintään 1,0 %	20 % keskimääräisestä palkkatuesta
vähintään 2,0 %	30 % keskimääräisestä palkkatuesta

Lisätukea maksetaan siitä tuella palkattujen määrästä, joka ylittää edellä tarkoitettuja työvoimaosuuksia vastaavan henkilömäärän.

Kunnan lisätukea koskevat säännökset on tarkoitus kumota palkkatuki uudistuksen yhteydessä.

2.1.20 Työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunta

Työ- ja elinkeinotoimisto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunnan (TY-neuvottelukunta). TY-neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja ennakoita työmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia ja suunnitella muutosten johdosta tarvittavia toimenpiteitä ja siten edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden paranemista. TY-neuvottelukunnan tehtävänä on myös edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehittää yritysten toimintaedellytyksiä sekä seurata ja tukea julkisen työvoima- ja yrityspalvelun ja työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten toimeenpanoa sekä tarvittaessa tehdä esityksiä palvelujen kehittämiseksi.

TY-neuvottelukunnan jäsenenä on työ- ja elinkeinotoimiston johtaja ja enintään yhdeksän muuta jäsentä, joista kuusi nimitetään keskeisten työelämän järjestöjen esityksestä ja yksi alueen kuntien esityksestä. Lisäksi neuvottelukuntaan voidaan nimittää kaksi alueen muita keskeisiä toimijoita edustavaa jäsentä. Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

2.1.21 Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät muutosturvan toimintamallin toteuttamiseksi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa muutosturvalla tarkoitetaan työ- ja elinkeinotoimiston, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaissä työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovituista, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun

lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä muutosturvasta.

Muutosturvan toteuttamiseksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarve irtisanomistilanteessa sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on myös yhdessä ELY-keskuksen kanssa avustaa yhteistoimintalain (1333/2021), työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) tarkoittaman toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoima- ja yrityspalvelun osalta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslaissa, merityösopimuslaissa, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tai valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitetun ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta.

Osana muutosturvan toimintamallin toimeenpanoa työ- ja elinkeinotoimistoissa työskentelee muutosturva-asiantuntijoiden verkosto. Kaikilla ELY-keskusalueilla on nimetty muutosturva-asioihin erikoistuneita asiantuntijoita. Heidän tehtävänsä on opastaa ja informoida työnantajia muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisessa ja työvoimapalvelujen tarjonnasta. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa vastata suurten irtisanomisten yhteydessä erillisprojektien käynnistämisestä ja palvelujen organisoinnista, jolloin muutosturva-asiantuntijat voivat toimia työ- ja elinkeinotoimiston tai ELY-keskuksen toiminta-aluetta laajemmalla toiminta-alueella.

Muutosturva-asiantuntijat toimivat sekä alueellisesti että koko maan kattavana verkostona. Muutosturva-asiantuntijoiden työ painottuu suurehkoihin, yritys- ja toimipaikkakohtaisesti hoidettaviin irtisanomistilanteisiin sekä irtisanomisaikana tapahtuvaan yhteistyöhön työnantajien, henkilöstön edustajien ja irtisanottavien henkilöiden kanssa. Tavoitteena on työnantajien ja työntekijöiden informointi ja neuvonta TE-hallinnon palveluista ja muusta tuesta irtisanomistilanteessa sekä työnantajien neuvonta muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisessa. Muutosturva-asiantuntijat toimivat valtakunnallisena verkostona esimerkiksi tilanteessa, jossa irtisanovalla työnantajalla on toimipaikkoja usean ELY-keskuksen alueella. Muutosturva-asiantuntijoiden toimiessa yhdessä valtakunnallisesti irtisanomistilanteet kyetään hoitamaan eri työ- ja elinkeinotoimistojen alueella samojen palveluperiaatteiden ja toimintalinjausten mukaisesti.

Saatuaan työnantajan neuvotteluesityksen yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämisestä työvoiman vähentämistilanteissa tai muutoin tiedon mahdollisista irtisanomisista työ- ja elinkeinotoimisto ottaa viipymättä yhteyttä työnantajaan. Työ- ja elinkeinotoimiston (ja tarvittaessa ELY-keskuksen), työnantajan ja henkilöstön edustajien yhteistyönä käynnistetään mahdollisimman nopeasti jatkotoimenpiteiden suunnittelu, kartoitetaan työvoima- ja yrityspalvelujen tarve irtisanomistilanteessa, laaditaan toimintasuunnitelma tai sovitaan toimintaperiaatteet palvelujen tarjoamisesta ja järjestelyistä.

Yhteisissä neuvotteluissa keskustellaan irtisanottavien työntekijöiden osaamistarpeista palvelujen suunnittelun ja mahdollisen erillisprojektin käynnistämisen tueksi. Lisäksi keskustellaan työnantajan kustantaman valmennuksen, koulutuksen ja muun mahdollisen palvelukokonaisuuden järjestämisestä ja sisällöstä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen yhteensovittamiseksi ja osuvammaksi palvelutarjonnaksi työnhakijalle. Samassa yhteydessä sovitaan työ- ja elinkeinotoimistojen infotilaisuuksien järjestämisestä ja palvelujen käynnistämisestä työttömyys-

uhan alaisille työntekijöille. Jos on tarpeellista, sovitaan myös alueen kuntien ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kuten seudullisten yrityspalveluiden, uusyrittäjäkeskuksen ja oppilaitosten osallistumisesta palvelujen järjestämiseen tai erillisprojektiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää aina infotilaisuuden tai -tilaisuuksia irtisanovan työnantajan työntekijöille, kun irtisanottavia henkilöitä arvioidaan olevan vähintään kymmenen. Usein palveluinfon järjestäminen on tarkoituksenmukaista myös pienempää henkilömäärää koskevassa irtisanomistilanteessa. Infotilaisuuteen voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita, esimerkiksi Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, eläkelaitos, kouluttajat, terveydenhoidon asiantuntijat, seudullinen kehittämissyhtiö tai uusyrittäjäkeskus.

Tavoitteena on, että irtisanotut ja/tai irtisanomisuhan alaiset henkilöt saavat kattavat tiedot työ- ja koulutusmahdollisuuksista sekä tarjolla olevista palveluista, muutosturvan tarjoamista oikeuksista sekä muista työllistymistä tukevista mahdollisuuksista jatkosuunnitelmiansa tueksi. Irtisanottavien henkilöiden työnhaku pyritään laittamaan vireille jo infotilaisuuden yhteydessä. Henkilöitä kannustetaan käynnistämään työnhakunsa Oma asiointi -verkkopalvelussa. Työnhakijoiden haastattelut ja työllistymissuunnitelmien laatiminen muutosturvan piiriin kuuluville käynnistetään jo irtisanomisaikana, jos mahdollista.

Infotilaisuuksien ja yhteistoimintaneuvottelujen lopputulostiedon toimittamisen jälkeen työ- ja elinkeinotoimiston, työnantajan ja työntekijöiden edustajien tulee tarvittaessa käydä läpi irtisanottujen työntekijöiden ammattia ja työtehtäviä koskevat tiedot jo ennen henkilökohtaisen palvelun käynnistymistä. Tällöin voidaan myös tarkentaa irtisanottavista työ- ja elinkeinotoimistolle annettavia tietoja. Tarkentavaa tietoa saadaan myös hankkimalla digitaalisia tai muunlaisia osaamiskartoituksia, jotta työnsä menettävien osaamisista saadaan tietoa työ- ja elinkeinotoimiston työväilytyksen ja rekrytointipalvelujen toteuttamiseksi.

Tutkimuskirjallisuutta muutosturvan toimintamallin vaikuttavuudesta ei juurikaan ole, koska Suomen mallin kaltainen irtisanottuja koskeva toimintamalli on harvinainen. Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta on myös haasteellista tutkia kvantitatiivisin menetelmin, koska muutosturvaan oikeutetut eivät irtisanomisaikana tai muutosturvan toimintamallin piirissä ollessaan useinkaan kattavasti rekisteröidy työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiksi. Viimeisin työ- ja elinkeinoministeriön rahoittama tutkimus muutosturvan toimintamallin vaikuttavuudesta on julkaistu vuonna 2013.⁸ Tutkimuksen haastattelujen mukaan muutosturvamalli on toiminut hyvin. Muutosturvan piirissä olleiden henkilöiden arvioidaan työllistyneen tai löytäneen jatkopolun hyvin. Muutosturvamallin vaikuttavuudesta ollaan parhaillaan tekemässä uutta tutkimusta, joka julkaistaan vuoden 2022 aikana.

Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta arvioitaessa on otettava huomioon, että muutosturvaa toteutetaan eri tavoin alueesta ja irtisanottujen henkilöiden määrästä riippuen. Joissakin tapauksissa täytetään laissa asetetut vähimmäisvaatimukset, kun taas joillakin alueilla ja erityisesti isoissa irtisanomisissa saattaa olla mukana myös vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa. Alueelliset toimijat, kuten uusyrittäjäkeskukset, oppilaitokset tai kunnat, voivat osallistua toimintamallin toteuttamiseen. Ammattiliitot voivat olla jäseniensä tukena. Jotkut työnantajat myös tukevat irtisanottujen henkilöiden uudelleen koulutusta ja yritysten perustamista.

⁸ Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Sirpa Korhonen, Ville Manninen: Yhteistyöllä turvaa muutokseen, Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta ja toimivuutta koskeva tutkimus, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 34/2013. Saatavilla: <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Yhteisty%C3%B6ll%C3%A4+turvaa+muutokseen+19122013.pdf>

Äkilliset rakennemuutostilanteet

Suurissa rakennemuutostilanteissa EU:n rahoitusinstrumenttina on Euroopan globalisaatiörahoisto (EGR). EGR tukee globalisaation tai maailmanlaajuisen rahoitus- ja talouskriisin seurauksena työnsä menettäneitä ihmisiä uudelleen koulutuksessa, uudelleensijoittumisessa ja työllistymisessä. Rahastosta myönnetään tukea aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin työttömäksi jääneille työntekijöille muun muassa työnhakuneuvontaan, työnvälityspalveluihin, ammatinvalinnan ohjaukseen, erilaisiin koulutustoimenpiteisiin, yrittäjyyden edistämistöimiin sekä työnhaku- ja liikkuvuusavustuksiin. EGR-rahoitusta voidaan hakea, mikäli irtisanottavia on samasta yrityksestä vähintään 400 neljän kuukauden aikana. EGR:stä ei rahoiteta yritysten tai toimialojen rakenneuudistuksia. Tuki on kertaluonteinen ja käytettävissä kahden vuoden ajan. EU:n rahoitusosuus kokonaiskustannuksista on 60 prosenttia.

Suomessa EGR-tukea on haettu työllistämiprojekteihin aina kun se on ollut mahdollista. Pääosa EGR-projekteista on sijoittunut sellaisten isojen kaupunkien alueille, joissa sijaitsee isoja yrityksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi hallintoviranomaisena EGR-hakemusten valmistelua komissiolle sekä neuvottelee komission kanssa aina etukäteen kriteerien täyttymisestä. Alueet toteuttavat EGR-projektit. Projekteja hallinnoidaan, kuluja seurataan ja palvelut hankitaan ELY-keskuksissa. Asiakaspalvelu hoidetaan työ- ja elinkeinotoimistoissa. Yksi projekti voidaan toteuttaa useamman ELY-keskuksen alueella riippuen siitä, miten työnantaja on irtisanomiset toteuttanut. Projektissa on tärkeää toteuttaa eri alueilla samat tai toisiaan vastaavat palvelut.

2.1.22 Yksityisiä työvoimapalveluja koskeva sääntely

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on säännöksiä myös yksityisistä työvoimapalveluista. Yksityisellä työvoimapalvelulla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta. Yksityisiä työvoimapalveluja koskevan sääntelyn taustalla on ILO:n sopimus yksityisestä työnvälityksestä sekä EU:n vuokratyödirektiivi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalveluiden seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Tarkemmat säännökset annettavista tiedoista, tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä on määritelty valtioneuvoston asetuksessa.

Yksityisiä työvoimapalveluja koskee työnvälityksen maksukielto. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä henkilöasiakkaalta maksua tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat julkisena työvoimapalveluna toteuttavia työnvälityspalveluja, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai työnhakijaksi rekisteröimistä. Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka toimeksiannon päättymisen jälkeen siirtyy työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun käyttäjäyrityksen palvelukseen. Työnvälityksen maksukielto ei kuitenkaan koske niin sanottua *au pair* -asemaan välittämistä eli toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailla ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä tapahtuvaa koti-työtä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla (*au pair* -asemaan välittäminen). Maksukielon rikkomisesta on säädetty seuraamus rikoslaissa.

2.1.23 Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen voi päättää julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epämisestä samoilla perusteilla, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen

voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Palvelun epäamisellä tarkoitetaan sitä, että työ- ja elinkeinoviranomainen kieltäytyy tarjoamasta työnvälityspalveluja työnantaja-asiakkaalle, ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun, hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena, myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa tai tarjoamasta yritystoiminnan kehittämispalveluja. Päätös tehdään kirjallisesti.

2.1.24 Työllisyyspoliittinen avustus

Työllisyyspoliittinen avustus on rahoitusmuoto, jolla työ- ja elinkeinotoimisto rahoittaa hanke- muodossa tuotettuja palvelukokonaisuuksia. Hankkeiden sisältö voi vaihdella, mutta lähtökoh- tana on aina työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistäminen. Avustuksella rahoitettava toiminta voi sisältää esimerkiksi työmahdollisuuksien järjestämistä työttömille työnhakijoille sekä niihin liittyviä palveluja ja toimintamalleja. Tukitoimet ovat muun muassa yksilöllistä työl- listymisvalmiuksien tukemista, työnetsintää tai pienimuotoista koulutusta. Tuettavaan toimin- taan liittyy usein julkisia työvoimapalveluja, esimerkiksi palkkatuettu työ, jotka rahoitetaan erikseen.

Avustusta voidaan myöntää yhdistykselle, säätiölle, kunnalle tai kuntayhtymälle. Avustusta ei voida myöntää elinkeinotoimintaan tai liiketoiminnan edistämiseen. Työllisyyspoliittista avus- tusta voidaan kuitenkin myöntää yhteisölle sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja sen toimin- nan vakiinnuttamiseen sekä yhteisölle, jonka tarkoituksena on selvittää sosiaalisen yrityksen perustamismahdollisuuksia. Avustusta ei voida käyttää kunnan tai kuntayhtymän lakisääteisten palvelujen tuottamiseen tai hankkimiseen. Avustusta ei myönnetä investointeihin ja irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin eikä vuokratukustannuksiin.

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvaraista ja sen enimmäismäärä voi olla yhdistykselle ja säätiölle enintään 100 prosenttia, kunnalle ja kuntayhtymälle 50 prosenttia työ- ja elinkei- noviranomaisen hyväksymistä kokonaiskustannuksista. Tukitasoon ja määrään vaikuttavat toi- minnan sisältö, hankkeessa palveltavien asiakkaiden määrä ja heidän henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen tarpeensa. Toiminnasta saatavat tulot voidaan ottaa huomioon avustuksen määrässä. Työllisyyspoliittista avustusta voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi. Avustusta voi- daan käyttää asetuksessa määritelyihin kustannuksiin. Painotus on ohjaushenkilöstön palkkaus- kustannuksissa ja muissa työllistymistä tukevilla palveluilla.

Keväällä 2022 työ- ja elinkeinoministeriö teetti työllisyyspoliittisista avustuksista selvityksen, jonka toteutti TK-Eval. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun toiminnan asiakastulok- sia ei ole tutkittu aiemmin valtakunnallisesti. Selvityksen tavoitteena oli kerätä tietoa varojen käytön vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta sekä palvelun laadusta ja kyvystä vastata asiakkaiden tarpeisiin. Selvityksen perusteella hankkeiden asiakaskunta on yleensä heikoim- massa työmarkkina-asemassa olevia, erityisesti pitkäaikaistyöttömiä. Suurin osa asiakkaista oh- jautuu hankkeisiin työ- ja elinkeinotoimistojen kautta. Tyypillisesti hankkeen toteuttajana on yhdistys ja hankkeen kesto noin kolme vuotta määrärahan ollessa noin 104 000 euroa vuodessa. Vuositasolla on valtakunnallisesti käynnissä keskimäärin noin 120–150 työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettua hanketta.

Selvityksessä havaittiin, että työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden toi- minta painottuu palkkatuella työllistämiseen ja työkokeilupaikkoihin. Näiden lisäksi hankkeissa toteutetaan myös suoraan työelämään tähtäviä valmennuksia ja ohjauksia. Työllisyyspoliitti- sella avustuksella rahoitettujen hankkeiden joukossa vaikuttavinta onkin toiminta, joka keskit- tyy valmennukseen ilman sijoitusta palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun avustusta saavassa organisaatiossa.

Vaikuttavuustarkastelun perusteella työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetut hankkeet eivät tuota työllistymisen tai koulutukseen hakeutumisen mittareilla mitattuna erityisen merkittäviä tuloksia. Esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoittamiin hankkeisiin verrattuna työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden työllistymistulokset ovat pääsääntöisesti selkeästi heikompia avoimille työmarkkinoille työllistymisen näkökulmasta. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden välillä tuloksissa on kuitenkin merkittäviä eroja, ja parhaimmillaan työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden tulokset ovat yhtä hyvät kuin tuloksellisimmilla Euroopan sosiaalirahaston rahoittamilla hankkeilla tai ostopalveluvalmennuksilla. Verrattuna Euroopan sosiaalirahaston rahoittamiin hankkeisiin työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden merkittävänä etuna on alueellinen kattavuus.

Selvityksen perusteella työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden merkittävimmät tulokset liittyvät asiakkaan yhteiskunnalliseen osallistamiseen sekä työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen siirtymisen ehkäisemiseen. Hankkeet tarjoavat asiakkaalle määrällisesti huomattavasti enemmän yksilöllistä tukea, ohjausta ja palveluja tavanomaiseen TE-hallinnon palveluun verrattuna. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetuilla hankkeilla on merkittävä rooli kohderyhmien työllistymisedellytysten vahvistamisessa ja järjestöjen roolin tukemisessa alueiden työllisyysneuvonhoidossa. Selvityksen perusteella hankkeilla vaikuttaakin olevan työllisyysneuvonhoidon näkökulmasta ensisijaisesti palveluita ja palvelujärjestelmää täydentävä rooli.

Selvityksen johtopäätöksiinä todettiin tarve selkeyttää työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden roolia työ- ja elinkeinotoimiston palveluvalikoimassa sekä määrittellä hankkeisiin kohdistuvat odotukset tarkemmin.

2.1.25 Muutoksenhaku

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskeviin päätöksiin saa lähtökohtaisesti hakea oikaisua. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan hallintolakia (434/2003). Oikaisuvaatimuksesta annetun päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa siten hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa.

Eräät päätökset on rajattu muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle säätämällä niitä koskevasta valituskiellosta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun asettaa työnhakijalle työnhakuvelvollisuus, ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioiteja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta tai kokeilua taikka ratkaisuun olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä taikka olla tarjoamatta yritystoiminnan kehittämispalveluja ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa. Valituskielto koskee myös päätöksiä, jotka koskevat tuen, etuuden tai korvauksen epäämistä määrärahasyistä sekä palkkatuen, harkinnanvaraisen kulukorvauksen tai matka- ja yöpymiskustannusten korvauksen epäämistä tarkoituksenmukaisuusperusteella. Palkkatukipäätökseen ei myöskään saa hakea muutosta siltä osin kuin päätös koskee palkkatuen määrää tai kestoa. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka perustuu työvoimakoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden arviointiin, koulutustarpeen arviointiin tai opiskelijaksi hakevan henkilön soveltuvuuteen, ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa. Opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka perustuu soveltuvuuteen, saa kuitenkin hakea oikaisua ja siitä valittaa, kun kyse on muusta kuin yhteishankintakoulutuksesta. Valituskielto koskee myös työ- ja elinkeinotoimiston antamaa päätöstä Työkanava Oy:n palvelukseen osoittamiselle säädettyjen työllistämisedellytysten täyt-

tymättä jättämisestä. Myöskään työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen seurantaan liittyvistä syistä antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Edellä kerrotusta poiketen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja TE-toimiston tekemään kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valtiokonttori käsittelee ja ratkaisee valmennuksessa tai kokeilussa sattunutta tapaturmaa tai siinä saatua ammattitautia koskevan asian. Muutoksenhakuun Valtiokonttorin päätöksestä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetään.

Vireillä oleva oikaisuvaatimus tai valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

2.1.26 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen rahoitus

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut rahoitetaan valtion talousarviossa palvelujen tuottamista ja hankkimista varten osoitetulla määrärahalla eli niin sanotulla työllisyysmäärärahalla. Työllisyysmäärärahalla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momenttia 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2 v). Kyseiseltä momentilta rahoitetaan myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti myönnettyjä valtionavustuksia, tukia ja korvauksia. Vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa momentille on myönnetty määrärahaa noin 284,5 miljoonaa euroa. Työllisyysmäärärahojen avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Jos palveluntuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään palvelun hankintahinnasta.

Vuoden 2021 32.30.51 momentin kohdentuminen palveluittain

32.30.51.01. Asiantuntija-arvioinnit (KPY)	4 162 245
32.30.51.02. Kokeilut ja valmennukset (KPY)	19 200 663
32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta (KPY)	103 272 791
32.30.51.06. Palkkatuki ja starttiraha (KPY)	94 375 855
32.30.51.07. Palkkatuettu työ, valtionhallinto (KPY)	6 846 979
32.30.51.08. Työllisyyspoliittinen avustus (KPY)	9 780 645
32.30.51.09. Korvaukset (KPY)	553 907
32.30.51.10. Vakuutusturva (KPY)	15 284 275
32.30.51.11. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta (KPY)	18 824 604
32.30.51.12. Yksityiset työnvälityspalvelut ja pilotit (KPY)	215 948
Yhteensä	272 517 913

Myös työvoimakoulutuksena hankittava kotoutumiskoulutus rahoitetaan työllisyysmäärärahasta. Kotoutumiskoulutukseen tarvittavan määrärahan tarve arvioidaan vuosittain perustuen sisäministeriön maahanmuutto-oletamiin. Työ- ja elinkeinoministeriö jakaa kotoutumiskoulutuksen hankintaan arvioidun määrärahan ELY-keskuksille suhteessa alueella asuviin ulkomai-

siin työnhakijoihin (80–90 prosenttia arvioidusta kotoutumiskoulutuksen määrärahasta) ja alueelle muuttaneisiin pakolaisiin (10–20 prosenttia arvioidusta määrärahasta). Talousarviossa esitetään momentin 32.30.51 määrärahan arvioitu käyttö eri palveluihin, joten ELY-keskukset voivat niille osoitetun momentin 32.30.51 määrärahan puitteissa hankkia kotoutumiskoulutusta tarpeen mukaan esitettyä määrärahaa enemmän tai vähemmän. Kotoutumiskoulutukseen on momentin 32.30.51 määrärahasta vuoden 2021 talousarviossa kohdennettu noin 55 miljoonaa euroa. Arviota tarkistetaan päivittyvien maahanmuutto-olettamien mukaan huomioiden myös kotoutumiskoulutuksen hintakehitys.

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita rahoitetaan myös muiden rahoituskanavien kautta. Vuodesta 2017 lähtien palkkatuen rahoitukseen on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön työllisyysmäärärahojen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön työttömyysetuusmäärärahoja. Tällä on varmistettu, että palkkatukea on käytettävissä ympäri vuoden. Palkkatuesta ja valtion virastolle tai laitokselle osoitettavista määrärahoista rahoitetaan enintään peruspäivärahaa vastaava määrä (33,78 euroa maksupäivältä vuonna 2021) työttömyysetuusmäärärahoista valtion talousarvion momenteilta 33.20.50 (Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta, arviomääräraha) ja 33.20.52 (Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta, arviomääräraha). Peruspäivärahaa vastaavan määrän yli menevä osuus rahoitetaan työllisyysmäärärahoista. Myös työttömälle työnhakijalle myönnetty starttiraha rahoitetaan työttömyysetuusmäärärahoista.

Työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavat työttömyysetuudet, korotusosat ja korotetut etuudet sekä lakisääteiset kulukorvaukset rahoitetaan osana työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuutta ja näiden etuuksien ja korvausten maksamisesta vastaavat KELA ja työttömyyskassat. Työllistymistä edistäviä palveluita ovat työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu omaehtoinen opiskelu sekä työ- ja koulutuskokeilu. Valtion rahoittamat työttömyysetuudet on budjetoitu valtion talousarvion momenteille 33.20.50 ja 33.20.52. Lisäksi työttömyysetuuksien rahoitukseen osallistuvat Työllisyysrahasto palkansaajilta kerätyillä työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyyskassat jäseniltään keräämillä jäsenmaksuilla. Valtion varsinaisessa talousarviossa vuodelle 2022 on arvioitu työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavaksi työttömyysetuuksia 551,5 miljoonaa euroa, kulukorvauksia 91,9 miljoonaa euroa ja korotusosia 21,8 miljoonaa euroa.

Työttömyysetuusmäärärahoilla rahoitetaan myös aktiivointiasteeseen laskettavan vuorotteluvapaan ajalta maksettava vuorottelukorvaus. Työttömyysetuusmäärärahoilla rahoitetaan lisäksi osin palkkatukea, starttirahaa ja valtionhallintoon työllistämistä työllisyysmäärärahojen ohella. Palkkatuen, starttirahan ja valtionhallintoon työllistämisen maksatuksista vastaa KEHA-keskus riippumatta siitä, käytetäänkö maksatukseen työttömyysetuus- vai työllisyysmäärärahaa. Vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa on varauduttu vuorottelukorvausten maksamiseen 10,1 miljoonalla eurolla ja palkkatuetun työn sekä starttirahan rahoittamiseen yhteensä 195 miljoonalla eurolla.

Työttömyysturvalaissa tarkoitettuna työllistymistä edistävänä palveluna pidetään myös kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen on nykyisin kuntien vastuulla, mutta siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle vuonna 2023. Valtio tukee kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä maksamalla kunnille korvausta 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti sekä rahoittamalla palvelun aikaisia työttömyysetuuksia. Valtion korvaukset kuntouttavasta työtoiminnasta rahoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentilta 33.20.31 (Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, arviomääräraha) ja korvauksen maksaa KEHA-keskus. Valtion vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa momentille on myönnetty määrärahaa 30,484 miljoonaa euroa.

Työllistymistä edistäväksi palveluksi tai aktivointiasteeseen luettavaksi palveluksi ei katsota liikkuvuusavustusta, mutta avustuksen tavoitteet ovat työvoimapoliittisia. Liikkuvuusavustusta voidaan maksaa, jos henkilö ottaa vastaan vähintään kaksi kuukautta kestävästä työsuhteisen työn tai osa-aikatyön, jossa päivittäinen työmatka kestää yli kolme tuntia (osa-aikatyössä kaksi tuntia). Avustuksen saa vain toteutuneilta työpäiviltä. Liikkuvuusavustus vastaa suuruudeltaan körottamatonta peruspäivärahaa. Liikkuvuusavustuksen maksavat KELA ja työttömyyskassat. Vuoden 2022 valtion varsinaisessa talousarviossa on arvioitu liikkuvuusavustuksena maksettavaksi 6,5 miljoonaa euroa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta rahoitetaan muusta työvoimakoulutuksesta poiketen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan pääluokasta momentilta 29.20.30 (Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen, arviomääräraha). Valtion vuoden 2022 talousarviossa on määritetty, että edellä mainitulta momentilta rahoitettavien ammatillisten koulutusten työvoimakoulutuksena järjestettävien opiskelijavuosien määrä on vähintään 8 100 opiskelijavuotta.

Lisäksi työvoimakoulutuksena tarjotaan Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämää ammatillista koulutusta, jota rahoitetaan muusta työvoimakoulutuksesta poiketen momentilta 29.20.21 (Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteiset menot, siirtomääräraha 3v). Edellä mainitulta momentilta rahoitetaan myös koulutukseen liittyvän majoituksen menoja. Valtion vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa on määritetty edellä tarkoitettun koulutuksen rahoitukseksi enintään 1,7 miljoonaa euroa.

Työvoimapalvelujen järjestämisen kustannuksiin lukeutuvat työvoimapalveluista vastaavien viranomaisten toimintamenot. Pääosin nämä menot koostuvat työ- ja elinkeinotoimistojen ja ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen toimintamenoista. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaa rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, siirtomääräraha 2v) ja ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen toimintamenoja momentilta 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot, siirtomääräraha 2v). Vuoden 2022 valtion varsinaisessa talousarviossa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin on myönnetty noin 267,9 miljoonaa euroa ja ELY-keskusten toimintamenoihin noin 194,9 miljoonaa euroa.

2.1.27 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuden seuranta

Tietojärjestelmien mahdollistama seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuutta on pääosin tarkasteltu palvelujen kehittämisen ja palveluilta sijoittumisen näkökulmasta⁹. Työvoimakoulutusten ja valmennusten vaikutusta työllistymiseen arvioidaan URA-asiakastietojärjestelmästä ja siihen liittyvistä muista tietojärjestelmistä (ARVI ja OPAL) sekä asiakaskyselyistä saatavien tietojen avulla.

URA-järjestelmästä saatavia tietoja voidaan hyödyntää palveluhankintojen suunnittelussa. Osassa tulosperusteisista hankinnoista on hyödynnetty erilaisia seuranta- ja vaikuttavuusarvioita, jotka perustuvat osittain URA-järjestelmän tietoihin tai palveluntuottajan tekemään raportointiin. Tulosperusteisten hankintojen vaikutusten seuraamiseen ei poikkeustapauksia lukuun ottamatta ole olemassa erillistä järjestelmää, josta tiedot saataisiin suoraan tulospalkkioiden maksatusta varten.

⁹ Esim. Aktiivisilta työvoimapoliittisilta palveluilta sijoittuminen vuonna 2019, Tuomaala Mika, Työ- ja elinkeinoministeriö

URA –järjestelmän rinnalla on hyödynnetty ARVI-järjestelmää, jonka avulla koulutus- tai valmennusorganisaation työntekijä voi antaa sähköisesti ja suojatusti opiskelijakohtaisen arvion niistä asioista, joista arviointia on pyydetty. Arvio näkyy työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijalle URA-järjestelmän kautta. ARVI-järjestelmän arviot ovat henkilökohtaisia arvioita, eikä niitä voida systemaattisesti hyödyntää palveluiden seurannassa.

OPAL-järjestelmää käytetään palautteen keräämiseksi työvoimakoulutuksista ja valmennuksista työvoimakoulutuksen hankkijoille ja koulutuksen järjestäjille. OPAL-järjestelmästä saatua palautetta on hyödynnetty systemaattisesti hankintoja tehdessä.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa ei tällä hetkellä voida hyödyntää palkka- ja etuustietoja siihen oikeuttavan sääntelyn puuttuessa. Tulorekisteritiedon hyödyntämisestä on kuitenkin saatu hyviä kokemuksia, kun sitä on erillisratkaisun turvin voitu kokeilla eri vaikuttavuusinvestointihankkeissa. Hankkeissa rekisteritietoa on käytetty työnhakijoiden työllistymisen seurantaan ja tulosperusteisen palkkiomaksun perustana.

Työ- ja elinkeinoministeriön vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus on kehittänyt vuoden 2021 aikana Helsingin kaupungin, Uudenmaan TE-toimiston sekä Rovaniemen ja Kemijärven kaupunkien kanssa vaikuttavuusperusteisen työllistymisen mallia. Kehittämistyö toteutetaan osana Työkykyohjelmaa. Malli auttaa osatyökykyisten palvelutarpeiden tunnistamisessa, oikein kohdennettujen palvelujen tarjoamisessa ja toimenpiteiden tuloksellisuuden arvioinnissa. Malli perustuu tilastollisen analyysin perusteella tehtyyn asiakasryhmittelyyn, jolla ennakoidaan asiakkaan palvelutarvetta, arvioidaan työllistymispotentiaalia, seurataan asiakkaan työllistymisen edellytyksissä tapahtuvia muutoksia sekä arvioidaan, mitkä toimenpiteet vievät kohti työllistymistä. Hankkeessa todettiin, että mallin toimivuus, palvelujen tuloksellisuus ja vaikuttavuuden seuranta edellyttäisivät rekisteritietojen hyödyntämistä ja tiedolla johtamisen käytäntöjen kehittämistä nykyisestä.

Työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti. Palkka- ja etuustietojen puuttuessa on työvoimapalvelujen yleisen vaikuttavuuden ja hankittujen palveluiden osalta tieto on puutteellista työllistymisen kokonaisarvioinnin näkökulmasta.

Keskeisin haaste tiedolla ohjaamisen ja vaikuttavien palveluiden suunnittelemisessa on vaikeus tunnistaa muutoksia asiakkaan työmarkkinavalmiuksissa ja työllistymisedellytyksissä. Tällä hetkellä olemassa olevat seurantajärjestelmät ja mittarit eivät tunnista ohjauksellisen työn tai palveluprosessin kokonais- tai yhtenäisvaikutuksia riittävästi (Pitkänen, Törkki & al., 2020).

Operatiivisessa työssä nykyisten tietolähteiden varassa on vaikea arvioida palveluiden vaikuttavuutta muun muassa siksi, että työvoimapalvelujen kesto vaihtelee huomattavasti ja palveluihin osallistuvien henkilöiden työllistymismahdollisuudet ovat keskenään erilaiset. Lisäksi vaikuttavuuden arviointia vaikeuttaa se, että palveluiden kohderyhmät ja tavoiteltavat vaikutukset eroavat toisistaan, ja joidenkin kohderyhmien osalta työllistyminen tai toiseen palveluun osallistuminen ei välttämättä ole sopiva tapa mitata palvelun vaikuttavuutta.

Työvoimapalvelujen luotettavan vaikuttavuuden arvioinnin perusteena URA-järjestelmän tai työnvälitystilastojen tiedot eivät ole palvelun seuraamisen ja vaikuttavuuden arvioinnin näkökulmasta aina riittäviä, sillä poikkileikkausaineistot pystyvät parhailaan tuottamaan vain suuntaa antavaa tietoa ostopalvelujen vaikutuksista. Lisäksi asiakastietojärjestelmästä saatavien tietojen perusteella on haastavaa arvioida, millaisia vaikutuksia palveluun osallistumisella on ollut esimerkiksi asiakkaan omaan käsitykseen työkyvystään tai työllistymismahdollisuuksistaan.

2.1.28 Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymit ja osuudet ELY-keskuksittain

Työllistymistä edistävien palveluiden keskinäistä suhdetta voidaan kuvata tarkastelemalla aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymeja suhteessa toisiinsa (vuosi 2019, keskiarvo):

Alue	Työllistetyt	Työvoimakoulutuksessa	Omaehtoisissa opinnoissa	Työnhakuvalmennuksessa	Uravalmennuksessa	Työkokeilussa	Koulutuskokeilussa	Vuorotteluvapaasijaisena	Kuntouttavassa työtöiminnassa
UUSIMAA	6074	5745	13379	76	141	2679	81	816	4180
VARSINAIS-SUOMI	2192	2127	2743	36	207	715	10	187	1721
PIRKANMAA	2314	1817	3141	10	640	763	27	325	4996
KAAKKOIS-SUOMI	1623	1058	2109	47	29	547	12	262	1465
ETELÄ-SAVO	727	430	908	26	11	185	9	69	924
POHJANMAA	859	893	1516	21	96	298	18	115	1040
KESKI-SUOMI	1843	804	2200	85	45	485	7	203	1439
POHJOIS-SAVO	869	783	1285	213	21	277	10	154	788
POHJOIS-KARJALA	1189	709	1391	155	83	398	5	102	910
KAINUU	463	284	451	20	20	150	6	58	132
POHJOIS-POHJANMAA	1865	1236	2916	68	33	515	6	252	1876
LAPPI	977	660	845	12	55	149	6	434	454
SATAKUNTA	794	967	937	31	22	379	5	121	1564
HÄME	1532	1102	2414	31	87	745	41	112	2082
ETELÄ-POHJANMAA	778	628	666	162	79	268	...	133	863
AHVENANMAA	...	144	15	0
ULKOMAAT	...	0	0	0
KOKO MAA	24141	19391	36916	994	1568	8566	245	3355	24435

Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden suhteelliset osuudet maakunnittain (vuosi 2019, keskiarvo):

Alue	Työllistetyt	Työvoimakoulutuksessa	Omaehtoisissa opinnoissa	Työnhakuvalmennuksessa	Uravalmennuksessa	Työkokeilussa	Koulutuskokeilussa	Vuorotteluvapaasijaisena	Kuntouttavassa työtöiminnässä
UUSIMAA	18,9 %	17,3 %	37,4 %	0,2 %	0,4 %	9,9 %	0,2 %	2,4 %	13,3 %
VARSINAIS-SUOMI	21,3 %	17,0 %	30,5 %	0,4 %	2,3 %	9,4 %	0,1 %	1,9 %	17,0 %
PIRKANMAA	16,3 %	14,8 %	21,4 %	0,1 %	3,8 %	6,3 %	0,2 %	2,2 %	35,0 %
KAAKKOIS-SUOMI	23,2 %	13,1 %	31,4 %	1,3 %	0,4 %	8,4 %	0,1 %	2,9 %	19,1 %
ETELÄ-SAVO	22,7 %	11,8 %	30,1 %	0,8 %	0,3 %	7,1 %	0,3 %	1,8 %	25,2 %
POHJANMAA	17,1 %	13,9 %	34,2 %	0,4 %	2,3 %	6,5 %	0,2 %	2,4 %	23,1 %
KESKI-SUOMI	25,9 %	9,6 %	32,4 %	1,3 %	0,7 %	7,3 %	0,1 %	2,8 %	19,9 %
POHJOIS-SAVO	21,5 %	16,0 %	34,3 %	1,0 %	0,4 %	8,2 %	0,2 %	3,4 %	15,1 %
POHJOIS-KARJALA	23,6 %	11,7 %	27,3 %	3,3 %	2,2 %	8,9 %	0,1 %	1,8 %	21,1 %
KAINUU	27,8 %	14,2 %	31,0 %	1,7 %	1,1 %	10,9 %	0,4 %	3,2 %	9,9 %
POHJOIS-POHJANMAA	20,3 %	14,6 %	32,5 %	0,6 %	0,4 %	7,4 %	0,1 %	2,5 %	21,6 %
LAPPI	27,4 %	17,1 %	23,7 %	0,7 %	2,8 %	5,7 %	0,2 %	8,8 %	13,6 %
SATAKUNTA	20,4 %	16,9 %	22,4 %	1,6 %	0,7 %	10,4 %	0,1 %	2,4 %	25,0 %
HÄME	18,9 %	11,7 %	32,4 %	0,9 %	1,2 %	9,8 %	0,3 %	1,2 %	23,5 %
ETELÄ-POHJANMAA	21,7 %	14,9 %	20,8 %	3,5 %	1,3 %	7,9 %	0,0 %	3,5 %	26,3 %
AHVENANMAA	17,2 %	69,4 %	5,4 %	0,5 %	0,0 %	5,9 %	0,0 %	2,2 %	0,0 %
ULKOMAAT	90,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,0 %	0,0 %
KOKO MAA	20,4 %	15,0 %	31,0 %	0,8 %	1,3 %	8,5 %	0,2 %	2,6 %	20,2 %

Aktivointiaste lasketaan kuukauden viimeisenä arkipäivästä. Tästä syystä valmennuksessa ja uravalmennuksessa olevien määrä näyttäytyy vähäisempänä muiden palveluiden ollessa keskimäärin pidempiä ja kestäessä yli kuukauden vaihteen.

2.2 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla (TYP) tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Lailla pyrittiin vahvistamaan kuntien roolia heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi ja lisäämään kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa niiden työttömien palveluiden järjestämiseen, joiden työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta ne maksavat osan. Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Edellä mainitun vuoksi monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin esitetään tehtäväksi tästä johtuvat välttämättömät muutokset vuoden 2023 alusta lukien. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2022.

Maaliskuussa 2021 käynnistyneessä työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilukunnille siirrettiin tietyt TYP-laisa työ- ja elinkeinotoimistolle säädetyt tehtävät. TYP-lain toimeenpanoon ja lain mukaiseen yhteistoimintamalliin osallistuvat siten kuntakokeilualueella kunta ja Kansaneläkelaitos.

Monialaisen yhteispalvelun asiakkuudelle ei ole säädetty enimmäiskestoja. Monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta. Jos henkilö on edelleen työtön, hänet ohjataan TE-toimiston asiakkaaksi tai muuhun tarvetta vastaavaan palveluun. Asiakkaiden tilanteet ovat yksilölliset ja tarvittavien palvelujen saatavuudessa voi olla alueellisia eroja, jolloin työllistymisprosessin etenemiseen vaikuttavat myös muut kuin asiakkaan tilanteesta johtuvat syyt. Tämän vuoksi enimmäiskestosta säätämistä ei TYP-lakia valmisteltaessa pidetty työllistymisprosessin edistämisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisena. Yhteispalvelun rajaamista monialaisen palvelutarpeen kestoan pidettiin perusteltuna, jotta uusia asiakkaita voitaisiin ohjata yhteispalveluun.

TYPPI-rekisteristä saatavien asiakkuuden päättymistietojen mukaan asiakkuuden päättymisessä on alueellisia ja verkostokohtaisia eroja: TYP-asiakkuus on voitu päättää tietyn määräajan jälkeen tuloksettomana tai asiakkuus on voinut jatkua aina siihen asti, kun asiakas työllistyy avoimille työmarkkinoille. Kumpaakin päättymisyyttä voi monialaisen palvelutarpeen näkökulmasta pitää epätarkoituksenmukaisena. Koska TYP-lain toimeenpanoon liittyviä ohjauksikäytäntöjä ei valtakunnallisesti ole systemaattisesti seurattu, menettelyjen laajuudesta ei ole tarkempaa tietoa. TYP-toimijat ovat palautteessaan ja eri selvityksissä tuoneet esille, että asiakkuuden päättymisen toimeenpanon tulisi olla yhdenmukaista koko maassa.

Rekisteritietojen (URA, TYPPI) mukaan TYP-asiakkaita oli kesäkuussa 2021 yhteensä noin 42 000. Noin 70 prosenttia heistä kuului myös kuntakokeilun piiriin. Vuonna 2020 asiakkaita oli noin 38 000 ja noin 31 000 vuonna 2019 (31.12. poikkileikkaustiedot). TYP-toimintamallin parin ensimmäisen toimintavuoden jälkeen asiakasmäärät ovat olleet vuoden lopun poikkileikkaustiedon mukaan noin 40 000, joten vuotta 2019 voi pitää asiakasmäärältään poikkeuksellisenä vuotena. TYP-verkostoista saadun tiedon mukaan asiakasohjaus ei kyseisenä vuonna ole ollut yhtä aktiivista kuin edeltävinä ja taas seuraavina vuosina, syitä vähäisempään ohjaukseen ei ole selvitetty. Verkostoittain asiakasmäärät vaihtelevat noin 100:sta noin 8 000:een (30.6.2021 tieto).

Taulukko: TYP-asiakkaat 30.6.2021 (poikkileikkaustieto URA- ja TYPPI-rekistereistä, koko maa)

TYP-asiakkaat		
Yhteensä	41 761	
- miehiä	24 229	58 %

- naisia	17 532	42 %
Ikärakenne		
- alle 30-vuotiaat	8 680	20,8 %
- 30–55 - vuotiaat	24 199	57,9 %
- yli 55-vuotiaat	8 882	21,3 %
Aidinkieli		
- suomi, ruotsi tai saame		88,1 %
- venäjä		3,3 %
- arabia		1,5 %
- somali		1 %
- kurdi		0,9 %
- eesti		0,6 %
- persia		0,5 %
- albania		0,5 %
<i>Muita kieliä yli 60, osuus alle 0,5 % per kieli</i>		
Koulutus		
- Alempi tai ylempi perusaste		35,4 %
- Keskiaste		52,1 %
- Alin korkea-aste, alempi ja ylempi korkeakouluaste		9,2 %
- Tutkijakoulutusaste		0,2 %
- Koulutusaste tuntematon		3,1 %
- Muut koulutusasteet		0,1 %
Diagnoosit (ICD-10 tautiluokitus)		
Yhteensä	17 452	41,8 %
Joista yleisimmät		
- mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (F00-F99)		42,4 %

- tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (M00-M99)	26,3 %
- hermoston sairaudet (G00-G99)	6,4 %
- kilpirauhasen sairaudet (E00-E99)	4,7 %
- vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten tekijöiden aiheuttamat seuraukset (S00-T98)	4,2 %
<i>Muita tautiluokituksia 16, osuus 0,5 % - 3 % per tautiluokitus</i>	

Rekisteritietojen perusteella noin 42 prosentilla TYP-asiakkaista oli tunnistettu vamma tai sairaus, jolla on vaikutusta asiakkaan työkykyyn. Koko maan asiakasrakennetta tarkastellessa noin 20 prosenttia TYP-asiakkaista on alle 29-vuotiaita. Myös yli 55-vuotiaiden osuus asiakkaista on noin 20 prosenttia. Verkostoittain tarkasteltuna osuudet kuitenkin vaihtelevat. Esimerkiksi nuorten osuus vaihtelee noin 10 prosentista noin 40 prosenttiin.

Jokaisen työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella toimii työ- ja elinkeinotoimiston, sen toiminta-alueeseen kuuluvien kuntien ja Kelan sopima määrä monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiä, jotka vastaavat monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä johtoryhmän toimialueella. Työ- ja elinkeinotoimisto asettaa johtoryhmät neuvoteltuaan toimialueensa kuntien ja Kansaneläkelaitoksen kanssa johtoryhmien lukumäärästä ja sen toimialueesta. Johtoryhmän puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana toimivat johtoryhmässä mukana olevien kuntien nimeämät henkilöt. Johtoryhmän kunnat nimeävät myös henkilön, joka johtaa TYP-verkoston käytännön toimintaa johtoryhmän asettamissa puitteissa. Johtoryhmä tekee yhteistyösopimuksen, jossa sovitaan muun muassa TYP-toimintamalliin osoitettavasta henkilöstöstä, määrärahoista ja palveluista. Johtoryhmä myös asettaa valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta TYP-toiminnan paikalliset tavoitteet. Vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialueet ovat mukana TYP-johtoryhmissä.

2.3 Ohjaamot

Lakisäätöisen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisen aktivointisuunnittelun lisäksi alle 30-vuotiaille tarjotaan matalan kynnyksen monialaista palvelua. Toimintamalli rakentuu monialaisesti henkilökohtaista ohjausta, tietoa ja tukea tarjoavista Ohjaamoista, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta kolmannelta ja yksityiseltä sektorilta. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia alle 30-vuotiaita nuoria ja edistää elämänhallintaa sekä koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää nuorten yksilölliset tilanteet huomioiden monia eri vaiheita. Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palveluiden kautta tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään.

Ohjaamotoiminnan pohjana on sopimuksellisuus. Ohjaamoissa voi työskennellä julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tahoja. Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa 70 Ohjaamoja ympäri maan. Vuonna 2019 Ohjaamoissa asioitiin kaikkiaan noin 156 000 kertaa, joista osa tapahtui yksilöasiointina ja osa ryhmätapaamisissa. Ohjaamoista noin 50 prosenttia toimii kuntien nuorisotoimen alaisuudessa ja hieman vajaa 50 prosenttia kuntien elinvoimapalveluissa. Ohjaa-

moissa asioineista nuorista noin 30 prosenttia haki tukea työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä ja 22 prosenttia opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Suurin osa asioinneista Ohjaamoissa liittyi työllisyyteen ja koulutukseen.

Toiminta käynnistettiin Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella (ESR), mutta tällä hetkellä toiminta on suurilta osin valtion ja kuntien kansallisesti rahoittamaa. Ohjaamoista ei säädetä erikseen, vaan toiminta pohjautuu sopimuksiin toimijoiden kesken. Ohjaamoista saatavista palveluista säädetään eri sektoreiden lainsäädännössä, kuten esimerkiksi julkisesta työvoimapalvelusta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Ohjaamoissa työskentelevät toimijat noudattavat oman sektorinsa lainsäädäntöä.

Ohjaamoja on tuettu hankemuotoisesti ESR-rahoituksella. Tukihankkeiden kautta on koordinoitu kokonaisuutta, markkinoitu toimintaa, koulutettu henkilöstöä ja tuettu toimivien käytäntöjen välittymistä. Ohjaamoille on luotu vakiintuneella rahoituksella niin kutsuttu tukirakenne, joka jatkaa hankekauden päätyttyä Ohjaamoiden kehittämistä. Toiminta on yhdistetty KEHA-keskukseen ja se muodostuu viiden henkilön tiimistä.

Ohjaamotoiminnan vaikuttavuutta on arvioitu VN TEAS-tutkimuksessa (Valtakari et al. 2020). Tutkimuksen keskeisissä tuloksissa todettiin, että moniammatillisesta toimintamallista johtuen Ohjaamoissa asiakkaan tilannetta pystytään arvioimaan kokonaisvaltaisesti, mahdollisuudet asiakasprosessien tehokkaaseen edistämiseen ovat hyvät ja käytössä on enemmän resursseja ja laaja-alainen osaamis- ja palvelupaletti. Tutkimuksen analyysissä todettiin, että URA-tietojen perusteella Ohjaamon asiakas päättyy työllistymistä edistäviin palveluihin 8–9 viikkoa aiemmin työnhakujakson alusta kuin nuori, joka ei ole Ohjaamon asiakas. Ohjaamotoiminta auttaa palvelujärjestelmää kohtaamaan nuoria kokonaisvaltaisemmin ja toimintamalli auttaa nuorta löytämään ratkaisun nopeammin kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Kuitenkin on huomioitava toiminnan rajoitteet tutkimuksen näkökulmasta. Monessa tutkimuksessa todetaan, että ”Ohjaamoiden eroista ja epäyhtenäisistä käytännöistä johtuen ”Ohjaamomallin” kuvaaminen on haasteellista ja toimintamallin ymmärtäminen vaikeaa. Haasteellisuutta lisäävät puutteet ja epäyhtenäisyydet toiminnan seurannassa”. Ohjaamoiden keskeisimpiä haasteita on toisaalta toiminnan epäyhtenäisyys ja lainsäädännön puuttuminen sekä toisaalta yhtenäisten asiakkuudenhallintajärjestelmien puuttuminen.

Kustannusarviolaskelmassa on käytetty keskimääräisiä kustannuksia, joita kunnille syntyi Ohjaamotoiminnan alussa. Tilavuokrien osalta arvio pohjautuu vuoden 2022 alussa vuokrattavina olleisiin liiketiloihin pienessä, keskisuuressa ja suuressa kunnassa. Arviossa on tehty oletama, että Ohjaamo tarvitsee yhden täysipäiväisen koordinaattorin yli 50 000 asukkaan kunnissa.

Kaupunkien kokoluokka		Alle 50 000 asukasta	50 000-200 000 asukasta	Vähintään noin 200 000 asukasta
Tilavuokrat	Tilat noin 150-200 neliötä.	18 000€	36 000€	85 500€
Laitteet ja kalusteet	Laitteistosta koostuvat kustannukset (toiminnan alussa).	2 000	10 000€	60 000€

Toimintakulut + koordinoiva henkilö	Arviossa yli 50 000 asukkaan kunnan Ohjaamo edellyttää täysipäiväisen koordinaattorin.	10 000€	70 000€	80 000€
Markkinointi- ja viestintäkulut	Toimintaan kohdennettu kunnan oma viestintä.	5 000€	10 000€	20 000€
Yhteensä 5 078 000€		35 000€ *49 = 1 715 000€	126 000€ * 15 = 1 890 000€	245 500€ * 6 1 473 000€

Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa kaikkiaan 70 Ohjaamo. Kustannusarvion pohjana käytetään oletamaa, että kaikilla Ohjaamoilla on oma toimitila. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan ole, sillä osa Ohjaamoista toimii muiden viranomaisten yhteydessä. Kustannusarvio jakaantuu kaupunkien koon perusteella: kokoluokassa yli 200 000 asukasta on 6 kaupunkia, yli 50 000 asukkaan luokassa 15 kaupunkia ja alle 50 000 asukkaan luokassa 49 kaupunkia, joissa sijaitsee Ohjaamo. Näillä oletuksilla nykyisen Ohjaamoverkoston ylläpidosta seuraa kunnille 5,78 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Kustannusarvion osalta on huomioitava, että nuorten matalan kynnyksen monialaisten palveluiden toteuttamisessa on merkittävää kuntakohtaista variaatiota kustannusrakenteen suhteen. Merkittävimmät erot tulevat toimitilaratkaisuista sekä erikseen Ohjaamotyöhön palkatusta henkilöstöstä.

Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus (ONNI-toiminta)

Nuorten psykosiaalisen tuen ONNI-toiminta tarjoaa matalan kynnyksen mielen hyvinvointia tukevaa valmennusta Ohjaamoissa. Toiminnalla on 2,5 miljoonan euron vuotuinen rahoitus, jolla tarjotaan 20 Ohjaamossa noin 30 henkilötyövuoden työpanoksella valmennusta nuorille. Toimintaa organisoidaan tällä hetkellä Uudenmaan TE-toimiston kautta.

Ohjaamoissa käyvillä nuorilla on paljon erilaisia haasteita ja monella pitkittynyttä työttömyyttä. Usein tarvitaan kokonaisvaltaista tukea, jotta tilanne muuttuisi ja nuorelle löydettäisiin ratkaisuja. Ongelmissa korostuvat mielenterveyden ja arjenhallinnan haasteet. Nuorten psykososiaalista tukea on Ohjaamoissa tarjolla vaihtelevasti. Kaikkia psykososiaalista tukea tarvitsevia nuoria ei Ohjaamoissa pystytä auttamaan nykyresursseilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman ONNI-toiminnan arvioinnin tulosten mukaan Onni-hankkeelle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet jo melko hyvin keväällä 2020. Onni-hankkeessa järjestetyt ryhmätoiminnot ovat juurtuneet hyvin osaksi Ohjaamojen toimintaa.

Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen

KEHA-keskuksessa toimivan monialaisten palvelujen tukirakenteen avulla sovitetaan yhteisen valtakunnallisen tuen alle työllistymistä edistävät monialaiset palvelut, joihin luetaan Ohjaamot, työvoiman palvelukeskukset, maahanmuuttajien osaamiskeskukset sekä maahanmuuttajien oh-

jaus- ja neuvontapalvelut. Lisäksi tukirakennetta voivat hyödyntää myös muut monialaiset palvelupisteet. Tukirakenteen hyödyntäminen on toimijoille vapaaehtoista eikä tukirakenteella ole itsenäistä strategista ohjaavaa roolia.

Tukirakenteen toiminta asettuu strategisen tason ja operatiivisen tason välimaastoon, jolla tuetaan sekä monialaisten palveluiden syvempää integraatiota palvelujärjestelmään että monialaisten palveluiden toimintatapojen, työkuulttuurin ja työvälineiden kehittymistä. Strategisen tason roolina tukirakenteella on ylläpitää kokonaiskuvaa monialaisten palveluiden kehittymisestä ja tukea kansallisen strategisen tason kehittämistoimien muotoutumista.

2.4 Työ- ja elinkeinotoimistojen etuustehtävät

2.4.1 Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävät

Työttömyysturva työllistymistä edistävien palvelujen aikana

Työttömyysturvalaissa säädetään sellaisista työllistymistä tukevista palveluista, joilla on vaikutusta työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen. Näistä palveluista käytetään työttömyysturvalaissa nimitystä työllistymistä edistävä palvelu. Yhteistä palveluille on se, että niiden järjestämisen perusteista säädetään lainsäädännössä. Näitä palveluja ovat työvoimakoulutus, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu opiskelu, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu kotoutumiskoulutus, työnhakuvalmennus, uravalmennus, työkokeilu, koulutuskokeilu ja kuntouttava työtoiminta.

Työllistymistä edistävien palveluiden ajalta työttömyysetuus maksetaan 200 päivän ajalta määrältään korotettuna. Perusturvassa korotuksen suuruus on 4,91 euroa päivässä (2022). Lisäksi työnhakijan omaehtoista työttömyysetuudella tuettua opiskelua lukuun ottamatta työnhakijalla voi olla oikeus kulukorvaukseen, jonka määrä on yleensä yhdeksän euroa päivässä. Vuoden 2024 loppuun voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutoksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto ja työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana oleva kunta voivat myöntää harkinnanvaraisesti kulukorvausta myös muiden työllistymistä tukevien palveluiden ajalle.

Työnhakijaa kannustetaan osallistumaan työttömyysturvalaissa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin myös siten, että työttömyysetuutta voidaan maksaa palvelun ajalta korvauksettoman määräajan (eli niin sanotun karenssin), työssäolovelvoitteen, koulutusta vaille olevaa nuorta koskevien rajoitusten, omavastuuajan sekä työmarkkinatuen odotusajan ja tarveharkinnan estämättä.

Lisäksi mainittuihin palveluihin osallistuminen voi vaikuttaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon kertymiseen ja työssäoloehdon tarkastelujaksoon sekä toistuvan työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavan menettelyn takia asetetun työssäolovelvoitteen täytymiseen (eli työttömyysturva-oikeuden palautumiseen).

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen toteuttamaan työllistymissuunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Edellä mainittujen velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutuksesta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa. Käytännössä laiminlyönnit voivat johtaa työttömyysturva-oikeuden menettämiseen määräajaksi tai toistaiseksi.

Työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden maksajaa eli Kansaneläkelaitosta tai työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi tietyissä tilanteissa antaa työvoimapoliittisen lausunnon.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan muun muassa työttömyysetuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, työvoimapoliittisesti moitittavana pidettävästä menettelystä, työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta sekä työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella.

Työttömyysetuus myönnetään aikaisintaan siitä päivästä, jolloin henkilö on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi. Työttömyysturva-oikeuden ratkaiseminen edellyttää sitä, että työnhakijan työvoimapoliittisista edellytyksistä on annettu työvoimapoliittinen lausunto työttömyysetuuden maksajalle.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa on säädetty niistä työvoimapoliittisista lausunnoista, jotka kokeilun alueen kunta antaa asiakkaanaan olevan työnhakijan osalta. Kyseisiä työvoimapoliittisia lausuntoja ovat esimerkiksi lausunnot työnhaun voimassaolosta ja kokoaikatyön hakemisesta, työnhakijan työttömyyden alkamisesta tai päättymisestä sekä lyhytkestoisista opinnoista ja alkavasta yritystoiminnasta. Kyseisiin lausuntoihin ei liity harkintaa tai niihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Niiden työvoimapoliittisten lausuntojen osalta, joiden antamista ei ole säädetty kokeilun alueen kunnan tehtäväksi, lausunnon kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen antaa työ- ja elinkeinotoimisto.

Työ- ja elinkeinohallinnon toimialalla harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen on 1.10.2021 alkaen keskitetty Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle. Asiasta säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018). Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapoliittiset lausunnot kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueilla asetuksessa säädettyistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muilta osin toimivalta työvoimapoliittisten lausuntojen antamisessa on kullakin työ- ja elinkeinotoimistolla omalla toimialueellaan.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilun kokeilun alueen kunnan asiakasta koskevat työvoimapoliittiset lausunnot niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, jotka kuuluvat työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan ja on asetuksella keskitetty Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle on keskitetty työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, jotka koskevat yritystoimintaa tai omassa työssä työllistymistä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, opiskelua, koulutusta vailla olevia nuoria koskevia edellytyksiä sekä työvoimapoliittisesti moitittavana pidettävää menettelyä. Kyseisten lausuntojen antamiseen liittyy usein huomattavaa harkintaa koskien esimerkiksi työnhakijan menettelyn mahdollista moitittavuutta.

Lisäksi Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto voi antaa kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueilla työvoimapoliittisen lausunnon muistakin kuin asetuksessa nimenomaisesti mainituista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä hoitaessaan asetuksessa säädettyjä tehtäviä.

Kukin työ- ja elinkeinotoimisto antaa toimialueellaan työvoimapoliittiset lausunnot esimerkiksi työnhaun voimassaolosta ja kokoaikatyön hakemisesta, työnhakijan työttömyyden alkamisesta tai päättymisestä sekä lyhytkestoisista opinnoista tai alkavasta yritystoiminnasta. Kyseisiin työvoimapoliittisiin lausuntoihin ei liity harkintaa tai niihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kunkin

työ- ja elinkeinotoimiston ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilun kokeilualueen kunnan toimivalta antaa työvoimapoliittisia lausuntoja vastaa pääosin toisiaan.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi antaa työvoimapoliittisen lausunnon sellaisista etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi korjata lausunnonssa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muuhun niihin verrattavan selvän virheen. URA-tietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on antanut vuonna 2019 arviolta noin 28 100, vuonna 2020 arviolta noin 45 100 ja vuonna 2021 arviolta noin 38 600 työvoimapoliittista lausuntoa.

Työnvälitystilaston mukaan sellaisia työvoimapoliittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, annettiin vuonna 2019 arviolta noin 2,1 miljoonaa ja vuonna 2020 arviolta noin 2,9 miljoonaa. Kyseiset lausunnot koskevat esimerkiksi työnhaun voimassaoloa ja kokoaikatyön hakemista, työnhakijan työttömyyden alkamista tai päättymistä taikka työttömyysetuuden maksamista työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta.

Työnvälitystilaston mukaan harkintaa vaativia työvoimapoliittisia lausuntoja annettiin sekä vuonna 2019 että vuonna 2020 arviolta noin 280 000. Kyseiset lausunnot koskevat muun muassa nuorten velvollisuutta hakea opiskelupaikkaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, työnhakijan opintojen ja yritystoiminnan vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Edellä mainittuihin työvoimapoliittisten lausuntojen määriä koskeviin tilastotietoihin liittyy varauksia, mutta tiedot antavat kuitenkin suuntaa antavan arvion niiden työvoimapoliittisten lausuntojen määrästä, joiden osalta toimivalta lausunnon antamiseen on keskitetty Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle. Varauksia liittyy erityisesti työnhakijalle asetetun veloitteen jälkeisestä etuus oikeudesta annettuihin lausuntoihin, koska kyseisiä lausuntoja on annettu myös kaikissa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Lisäksi varauksia liittyy tilanteisiin, joissa työvoimapoliittinen lausunto on annettu viitaten aiemmin työnhakijalle annettuun työvoimapoliittiseen lausuntoon veloitteen asettamisesta. Edellä esitetyissä tilastotiedot sisältävät myös tiedoteluonteiset lausunnot sekä automaattisesti annetut lausunnot.

Vuonna 2020 on lisäksi ollut voimassa yrittäjiä koskeva työttömyysturvalain väliaikainen muutos, jonka perusteella yrittäjällä voi olla oikeus työmarkkinatukeen, jos hänen päätoiminen työskentelynsä yrityksessä on päättynyt hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin takia. Työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ovat antaneet vuonna 2020 yrittäjiä koskevan väliaikaisen työttömyysturvalain säännöksen perusteella yhteensä arviolta noin 91 000 työvoimapoliittista lausuntoa. Kyseinen lausuntomäärä sisältyy edellä mainittuun vuoden 2020 työvoimapoliittisten lausuntojen määrään, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Yrittäjiä koskeva työttömyysturvalain väliaikainen muutos on ollut voimassa 30.11.2021 saakka. Väliaikainen muutos on tämän jälkeen ollut voimassa ajalla 31.1.–28.2.2022 ja sitä on sovellettu 1.1.2022 alkaen. Väliaikaisen muutoksen voimassaolon mahdollinen jatkaminen riippuu covid-19-pandemian jatkumisesta ja muun muassa siihen liittyvistä rajoitustoimista.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston keskitettyjä työttömyysturvatehtäviä hoitavan Työttömyysturva-vastualueen henkilöstömäärä oli keskittämisen käynnistyessä 1.10.2021 yhteensä 165 henkilötyövuotta, josta vakituisia virkamiehiä oli 121 henkilötyövuotta. Loput henkilöstöstä oli covid-19-pandemian hoitoon työ- ja elinkeinotoimistoissa ja kunnissa osoitetuilla mää-

rärahoilla palkattuja tai muita määräaikaisia vuoden 2021 loppuun. Vuodelle 2022 vastuualueelle on myönnetty määräaikainen lisäresurssi noin 14 henkilötyövuotta toiminnan vakiinnuttamiseksi.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämisellä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle on pyritty turvaamaan käsittelyaikojen yhtenäisyys ja viivytyksettömyys, yhdenmukainen soveltamis- ja ratkaisukäytäntö sekä riittävä käsittelyresurssi ja sen hallinta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on ratkaistu useita kanteluita, jotka ovat koskeneet työvoimapoliittisen lausunnon antamisen viivästymistä. Useimmissa ratkaisuihin todettiin, että työvoimapoliittisen lausunnon antaminen oli kestänyt yli säädetyn määräajan. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat vedonneet kantelujen johdosta antamissaan selvityksissä usein henkilöstövaihdoksiin ja muiden tehtävien aiheuttamiin ruuhkiin, mitä vakiintuneen laillisuusvalvontakäytännön mukaan ei ole pidetty hyväksyttävänä syynä lakisääteisten enimmäiskäsittelyaikojen ylittämiseen. Ratkaisuihin korostettiin, että työ- ja elinkeinotoimistojen tulee varautua ennakkolta asioihin, jotka voivat vaikuttaa työttömyysetuusioiden käsittelyaikoihin sekä seurata aktiivisesti käsittelyaikoja ja reagoida ilmenneisiin viivästyksiin nopeasti.

Toimenpiteisiin johtaneiden ratkaisujen määrän vuoksi apulaisoikeusasiamies on ottanut yleisellä tasolla tutkittavaksi työvoimapoliittisten lausuntojen käsittelyajat ja antanut 31.12.2019 ratkaisun EOAK/6648/2018 työvoimapoliittisten lausuntojen käsittelyajoista.

Apulaisoikeusasiamies toteaa ratkaisussaan pitävänsä tärkeänä, että työvoimapolitikkajärjestelmän ja työttömyysturvaa koskevia muutoksia valmisteltaessa ja toimeenpantaessa kiinnitetään riittävästi huomiota siihen, millaisia vaikutuksia muutoksilla on työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresurssien käyttöön ja sitä kautta muun muassa työttömyysetuusioiden käsittelyyn sekä siihen, miten työttömien työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu voitaisiin nykyistä paremmin varmistaa.

2.4.2 Työ- ja elinkeinotoimistojen vuorotteluvapaata koskevat tehtävät

Vuorotteluvapaan tarkoituksena on edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssä jaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta.

Vuorotteluvapaa perustuu työntekijän ja työnantajan tekemään vuorottelusopimukseen, jossa työntekijä määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta. Lisäksi työnantaja sitoutuu palkkaamaan vastaavaksi ajaksi työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana olevan henkilön.

Vuorottelusopimus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen.

Vuorottelijalla on vuorotteluvapaan ajalta oikeus vuorottelukorvaukseen. Vuorottelukorvauksen maksaa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon vuorottelukorvauksen edellytyksistä. Sitova työvoimapoliittinen lausunto annetaan työssäoloedellytyksestä, vuorottelijan yläikärajasta, vuorotteluvapaan kestosta, vuorottelusopimuksen ja sijaisen palkkaamista koskevan selvityksen toimittamisesta sekä sijaisen edellytysten täyttymisestä. Lisäksi sitova lausunto annetaan vuorottelijan yritystoiminnasta ja vuorottelukorvauksen takaisinperinnän edellytyksistä.

2.4.3 Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät EU- ja ETA-maiden sosiaaliturvan yhteensovittamisessa

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (352/2010) säädetään laitosten, viranomaisten ja elinten toimivallasta sekä tehtävistä ja sähköisestä tiedonvaihdosta sovellettaessa Suomessa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 (ns. perusasetus) ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009 (ns. täytäntöönpanoasetus).

TE-toimistojen tehtävät edellä mainittuja asetuksia sovellettaessa liittyvät työttömiin, jotka menevät Suomesta työnhakijoiksi toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin taikka saapuvat Suomeen toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä. Toimeentulo tällaisen asetuksissa tarkoitettujen työnhakumatkan aikana turvataan lähtömaasta maksettavalla työttömyyspäivärahalla. Työ- ja elinkeinotoimistot antavat näissä rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa asetusten ja työttömyysturvalain nojalla tietoja työnhakijoista suomalaisille työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle sekä ulkomaan viranomaisille.

Työttömyysturvalain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin. Kyseessä ei ole työttömyysturvalaissa tarkoitettu työttömyysetuuden maksajaa sitova työvoimapolitiittinen lausunto, vaan ilmoitus, joka sisältää tiedon lähtöpäivästä ja mahdollisen ratkaisun poiketa edellytyksestä, jonka mukaan henkilön on tullut olla työttömäksi tulemisen jälkeen vähintään neljä viikkoa työvoimaviranomaisen käytettävissä.

Siltä varalta, ettei ulkomaalaisella viranomaisella ole tiedossa, mikä työ- ja elinkeinotoimisto hoitaa kulloinkin kyseessä olevan työnhakijan asiaa, on Suomi ilmoittanut TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen EU- ja ETA- maiden ja Sveitsin välistä tiedonvaihtoa tukevaan ns. laitosten rekisteriin valtakunnalliseksi TE-hallinnon yhteysviranomaiseksi. TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus toimittaa tarvittaessa sille mahdollisesti tulevat ulkomaan viranomaisen yhteydenotot oikeaan työ- ja elinkeinotoimistoon. Eräissä asetuksissa säädettyissä tilanteissa ulkomaan viranomaisen voi tiedustella Suomesta, onko henkilö ylipäättään työnhakijana Suomessa. Jos henkilö ei ole työnhakijana, TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus vastaa ulkomaan viranomaiselle.

Sähköisen tietojen välitysjärjestelmän kehittämis- ja käyttökustannukset sekä ylläpito- ja hallintokustannukset jaetaan vuosittain sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 4–10 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten, laitosten ja elinten kesken. Kehittämis-, käyttö-, ylläpito- ja hallintokustannusten jaon perusteena käytetään edellisen vuoden toteutuneita kokonaiskustannuksia ja vuositoteutumia. Kehittämiskustannukset sekä muutostöiden kustannukset jaetaan niistä aiheutuneen työmäärän perusteella niiden toimijoiden kesken, joita muutos koskee.

2.5 Kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeet

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumisen edistämisen järjestämiseen vaikuttaa kohderyhmän heterogeenisyys ja alueittain vaihteleva asiakasmäärä. Maahanmuuttajien asuminen keskittyy muun väestön tavoin kasvu-

keskuksiin. Vuonna 2021 yli puolet ulkomailla syntyneistä asui Uudellamaalla ja yli kaksi kolmasosaa Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan maakunnissa¹⁰. Kotoutuja-asiakkaiden palveluiden organisoinnissa on vaihtelua. Organisoitintapoihin on vaikuttanut muun muassa työ- ja elinkeinotoimiston koko, kotoutuja-asiakkaiden määrä sekä toimistojen omat organisaattoriset ratkaisut.

Kesäkuussa 2021 eduskunnalle annetussa valtioneuvoston selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista on esitetty useita toimia kotoutumisen kehittämiseksi huomioiden käynnissä olevat laajemmat hallinnolliset uudistukset. Selonteossa on esitetty muun muassa kunnan roolin vahvistamista kotoutumisen edistämässä sekä kotoutumisprosessin tehostamista luomalla kotoutumishjelma. Myös eduskunta on edellyttänyt, että kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisen palveluista siirtyisi kunnille (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnöt TrVM 6/2018 vp sekä TrVM 8/2021 vp). Työllisyyspalveluiden asiakasprosessin siirtyessä paikallistasolle kunnalla olisi entistä kokonaisvaltaisempi mahdollisuus sovittaa yhteen eri kotoutujaryhmille soveltuvia palveluita ja edistää kotoutumista.

Kotoutumisen selonteossa on useita esityksiä kotoutuskoulutuksen laadun ja saavutettavuuden kehittämiseksi. Osa kehittämistoimista, kuten valtakunnallisten laatukriteerien määrittely hankintojen kehittämiseksi on jo käynnissä. Selonteossa on esitetty myös omaehtoisten opintojen tukemisen edellytysten muuttamista, jotta maahanmuuttajien mahdollisuudet kehittää itseään eivät heikkene, vaikka kotoutumisaikaa lyhennettäisiin. Selonteossa on lisäksi esitetty monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällyttämistä jatkossa osaksi kotoutumishjelmaan sisältyvää johdantopakettia ja valtakunnallisen mallin luomista orientaation järjestämiseen. Kotoutumispalveluiden järjestämisen ja viiveettömän tarjoamisen haasteena on asiakasmäärien ja palvelutarpeiden vaihtelu alueittain ja paikkakunnittain, mikä on myös syytä huomioida maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta, kun vastuu palveluista siirtyisi paikallistasolle.

Parhaillaan vireillä on kotoutumisen edistämisestä annetun lain uudistaminen. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti nyt käynnissä olevan esityksen sisältämien lakiehdotusten kanssa. Kotoutumislain uudistuksessa huomioidaan kotoutumispalveluiden osalta vastuun siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle sekä kotoutuskoulutuksen ja omaehtoisten opintojen uudistaminen.

2.6 Osaajien maahanmuuton edistäminen

Kansainvälisen työvoiman ja osaajien liikkuvuudella on kasvava elinkeinopoliittinen merkitys Suomen osaamispääoman ja kilpailukyvyn vahvistamiseen sekä uusien työpaikkojen ja innovaatioiden syntyyn. Hallitus tavoittelee työperäisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista nykytasosta vuoteen 2030 mennessä siten, että kestävyystiekartan edellyttämä vähintään 50 000 työperäisen maahanmuuttajan kokonaislisäys toteutuu. Tavoitteena on, että vuoden 2030 jälkeen lisäys on vähintään 10 000 vuositasolla. Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä nostamalla samalla opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen 75 prosenttiin.

Työvoiman maahanmuuton edistämisen painopisteenä ovat työvoimapulasta kärsivät alat sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosaajat, opiskelijat ja tutkijat. Hallitus julkaisi budjettiriihen 2021 yhteydessä koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartan, joka ulottuu vuoteen 2035. Koulutus- ja työperusteisen

¹⁰ Tilastokeskus Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.4.2022].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

maahanmuuton tiekartta täydentää hallitusohjelman tavoitteita edistää osaajien maahanmuuttoa. Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta on hallituksen kestävyystiekarttaa tarkentava, julkista taloutta vahvistava toimenpidekokonaisuus, jonka toimeenpano edellyttää ylihallituskautista pitkäjänteistä sitoutumista. Tiekartan tavoitteet ja toimenpiteet rakentavat ja vahvistavat Suomea globaalisti houkuttelevana paikkana tehdä työtä ja opiskella. Osaajien maahanmuuton ja Suomeen integroitumisen palvelupolut edellyttävät poikkihallinnollista, saamantonta yhteistyötä ja investointeja. Tiekartalle laaditaan vuosittain päivitettävä toimeenpanosuunnitelma. Tällä hallituskaudella koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekarttaa toteutetaan Talent Boost -toimenpideohjelmalla.

Toimenpideohjelman päämääränä on, että kansainväliset osaajat vahvistavat Suomen työllisyysastetta, korkeakoulujen laatua, monimuotoisuutta ja kansainvälisyyttä, yritysten ja TKI-toiminnan kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista sekä investointien saamista Suomeen. Ohjelman toimeenpano on käynnissä. Jotta Suomi pystyy vastamaan työvoiman maahanmuutolla kasvun ja tuottavuuden haasteisiin sekä kytkeytymään tehokkaasti kansainvälisiin kasvukehitysteemeihin ja arvoketjuihin, tarvitaan systemaattista, pitkäjänteistä ja riittävästi resursoitua työvoiman maahanmuuton ja kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmää ja koordinaatiota ja valtion koordinaatoroolin vahvistamista. Nykytilanteessa on tunnistettu tarve vahvistaa sirpaleisen, pääosin määräaikaisella ja hankerahoituksella toimivan työvoiman maahanmuuton toimenpiteitä ja koordinaatiota. Talent Boost –ohjelman keskeisenä tehtävänä onkin ollut vahvistaa työvoiman ja opiskelijoiden maahanmuuton pysyvää palvelurakennetta ja vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä.

Työvoiman maahanmuuton hallinto siirtyi sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön vuonna 2020. Siirto tehtiin, koska työperäinen maahanmuutto haluttiin kytkeä tiiviimmin osaksi Suomen elinvoimaisuutta ja kasvua. Siirron myötä työ- ja elinkeinoministeriö vastaa työ- ja koulutusperusteiseen maahanmuuttoon liittyvästä lainsäädännöstä sekä Maahanmuuttoviraston ohjauksesta ja valvonnasta yhdessä sisäministeriön kanssa. Maahanmuutto-, työllisyys- ja elinkeinopolitiikan nivominen tiiviimmin yhteen edellyttää maahanmuuton tuomista läpileikkaavasti osaksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan.

Keskeisinä Talent Boost –ohjelman toimina ovat osaavan työvoiman houkuttelu, oleskelulupien käsittelyaikojen lyhentäminen ja työn perusteella muuttaneiden asettautumisen ja kotoutumisen tukeminen. Kansainvälisen rekrytoinnin mallilla sekä työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton tiekartan toimeenpanolla ja maakuvaviestintää kehittämällä tavoitellaan kansainvälisen rekrytointien sujuvuuden lisäämistä ja rekrytointiosaamisen vahvistamista.

Tällä hallituskaudella on käynnistetty osana Talent Boost –ohjelmaa kansainvälisen rekrytoinnin mallin kehittämistyö, jonka tavoitteena on vahvistaa valtionhallinnon kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuutta tavalla, joka vastaa tehokkaasti yritysten työvoimatarpeeseen ja merkittävästi madaltaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kynnystä ulkomaisten osaajien palkkaamiseen. Kansainvälisen rekrytoinnin mallilla on tarkoitus osaltaan vastata hallituksen puoliväliriihessä asettamiin osaajien maahanmuuton määrällisiin tavoitteisiin. Mallin kehittämistyöstä vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö, Pohjois-Savon ELY-keskus, Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto ja KEHA-keskus yhdessä Business Finlandin kanssa. Kehittämistyössä on tunnistettu tarve yhdistää, suunnata ja koordinoita nykyistä paremmin julkisia kansainvälisen rekrytoinnin palveluja ja hallintoa.

Useissa eri yrityksille suunnatuissa selvityksissä on noussut esille tarve valtakunnalliseen yhden luukun periaatteella toimivaan ratkaisuun. Keskitetyksi palveluja tarjoava ratkaisu on perusteltu myös osaajien houkuttelun laajentuessa kolmansiin maihin. Tavoitteena on kehittää kansainvälisen rekrytoinnin ja osaajien houkuttelun valtakunnallinen Work in Finland –toiminto. Work in Finland –toiminto kokoaa yhteen valtakunnalliset työ- ja elinkeinoministeriön tulohajauksen

piiriin kuuluvat kansainvälisten osaajien maahanmuuton edistämisen operatiiviset työnantaja- ja henkilöasiakaspalvelut sekä näihin liittyvät kehittämis- ja viestintätehtävät. Tulevaisuudessa Work in Finland –toiminnot muodostavat yhteisen, asiakaslähtöisen palvelukokonaisuuden. Work in Finlandin tehtäviin tulee kuulumaan kansainvälisen rekrytoinnin ja osaajien houkuttelun tietojohdaminen, maakuva- ja houkuttelu, yliaalueelliset kansainväliset rekrytoinnit ja niihin liittyvä neuvonta, Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista tiedottaminen, valtakunnalliset kansainvälisen rekrytoinnin palvelut ja hankinnat (esimerkiksi lähtömaakoulutukset), työmarkkinoiden laajamittaisiin ja nopeisiin osaamistarpeisiin vastaaminen kansainvälisellä rekrytoinnilla, EURES-koordinaatio Suomeen suuntautuvan työvoiman osalta, viestintä ja neuvonta Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista ja kansainvälisestä harjoittelusta Suomessa sekä luonnontuotteiden keruun koordinaatio. Tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimistoilla on merkittävä rooli EURES-palveluihin ja työntekijän oleskeluluupiin liittyvissä tehtävissä. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolla on luonnontuotteiden keruun erityistehtävä. EURES-toiminnasta säädetään asetuksella, joka velvoittaa työ- ja elinkeinoministeriötä varmistamaan EURES-palvelun saatavuuden valtakunnallisesti ja työtä koordinoimaan EU-tasolla.

Osana Talent Boost –ohjelmaa sujuvoitetaan oleskelulupahakemusten käsittelyä uudistamalla lainsäädäntöä, menettelytapoja ja digitalisoimalla oleskelulupaprosessia. Lakimuutosten keskeisiä sisältöjä ovat nopeutettu menettely, työnantajan roolin vahvistaminen, akkreditoitujen työnantajien malli, viranomaisten tiedonsaantioikeudet sekä lainsäädännöstä johtuvat prosessuaaliset hidasteet. Hallituksen esitys kokonaisuudesta on määrä antaa toukokuussa 2022 ja lait on määrä saada voimaan lokakuussa 2022. Erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien osalta on syksyn 2020 budjettiriihen linjauksen mukaisesti tavoitteena lyhentää keskimääräinen käsitteilyaika kahteen viikkoon. Tämä ns. erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien pikakaista käynnistyy kesäkuussa 2022. Lisäksi parannetaan ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön uhrien taivuttamista ja tunnistamista.

Ulkomaalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä helpotetaan sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja ja muita viranomaispalveluita, luomalla kansainvälisen rekrytoinnin yrityspalveluja, vahvistamalla työelämän vastaanottavuutta sekä lisäämällä Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien ja yritysten kohtaamista. Ulkomaalaisia opiskelijoita ja tutkijoita koskeviin säännöksiin on tehty tarvittavat muutokset koskien oleskeluluvan myöntämistä koko opiskelun ajaksi ja Suomeen jäämisen helpottamista. Hallituksen esitys laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 232/2021) on hyväksytty eduskunnassa huhtikuussa 2022, ja lakimuutokset tulivat voimaan 15.4.2022.

2.7 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden edistäminen

Hallituspuolueet linjasivat 17.12.2020 toimista, joilla edistetään yli 55-vuotiaiden työllisyyttä. Toimenpiteinä hallituspuolueet linjasivat, että mahdollisuus työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuihin työttömyyspäivärahan lisäpäiviin poistettaisiin asteittain ja että nykyisen muutosturvan lisäksi säädettäisiin uudesta irtisanomiskorvauksen ja muutosturvakoulutuksen sisältävästä työnantajien työttömyysvakuutusmaksujärjestelmän kautta rahoitettavasta muutosturvapakettista sellaisille yli 55-vuotiaille, jotka ovat olleet yli viisi vuotta saman työnantajan palveluksessa ja jotka irtisanotaan tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä. Näiden toimenpiteiden lisäksi hallituspuolueet linjasivat, että työttömyysjaksojen lyhentämiseksi työnhakijaksi ilmoittautuminen, osaamis- ja työkykykartoitukset ja työllistymissuunnitelman tekeminen tapahtuisivat jo irtisanomisaikana ja että työllistymisvapaan käyttämistä työllistymistä tukeviin toimiin edistettäisiin ja että lisäksi vahvistettaisiin 55 vuotta täyttäneiden ja saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleiden mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatyöhön.

Muutosturvapakettiin kuuluvan muutosturvakoulutuksen tarkoituksena on tukea työstään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa uudelleen työllistymistä parantamalla heidän ammatillista osaamistaan tai yrittäjävalmiuksiaan. Muutosturvakoulutusta järjestetään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanotulle 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on ollut yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin irtisanoneen työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta ja joka on 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä rekisteröitynyt työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa. 60 päivän aikarajasta voidaan kuitenkin joustaa, mikäli henkilöllä on painava syy sille, ettei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi vaaditussa ajassa. Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että työnantaja ei ole täyttänyt muutosturva-oikeutta koskevaa informointivelvollisuuttaan.

Muutosturvakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tulee olla ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Koulutuksen enimmäiskesto on kuusi kuukautta. Koulutus tai opintokokonaisuus voi olla yhdenjaksoinen tai koostua useammasta eri jaksosta, ja sen arvo voi vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. Muutosturvakoulutuksesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa.

Lähtökohta on, että muutosturvakoulutus on aloitettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutus voi perustellusta syystä alkaa myöhemminkin, mutta kuitenkin aina niin, että koulutuksen viimeinen jakso alkaa viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä.

Lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistymisen edistämisen toimenpidekokonaisuuteen sisältyy erikseen valmisteltavat esitykset eräiden kuntoutuskomitean ehdotusten toteuttamisesta, työtulovähennyksen enimmäismäärän korottamisesta yli 60-vuotiaille ja työssä jatkamisen edistämisestä tarkistamalla työturvallisuuslakia muutoksilla, joilla korostetaan iän ja ikääntymisen sekä työn fyysisen ja henkisen kuormituksen merkityksen huomioon ottamista toimissa, joilla työnantajan velvollisuutena on huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Nämä toimenpidekokonaisuuden osat valmistellaan erikseen. Edelleen hallituspuolueet linjasivat, että viimeisen 28 kuukauden aikana 24 kuukautta työttömänä olleille 55 vuotta täyttäneille säädetäisiin oikeus 70 prosentin työhön paluun tukeen 10 kuukauden ajaksi 25 viikkotyötunnin perusteella. 55 vuotta täyttäneiden työhön paluun tuki valmistellaan palkkatukiudistuksen yhteydessä. Palkkatuen uudistamista koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta.

2.8 Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja hoitavat viranomaiset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009, ELY-laki) säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja niiden alaisista työ- ja elinkeinotoimistoista. Lisäksi laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta, joka hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä kehittämis- ja palvelutehtäviä sekä muita yleishallinnollisia tehtäviä.

Lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilut hoitavat julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyviä tehtäviä työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta.

2.8.1 Työ- ja elinkeinotoimistot

Työ- ja elinkeinotoimistot toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alaisina paikallishallinnon viranomaisina. ELY-keskuslain mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

perustaa ja lakkauttaa työ- ja elinkeinotoimistot ja niiden johtajien virat sekä määrää työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueet, nimet ja toimipaikat. Työ- ja elinkeinoministeriö toimeenpani vuoden 2013 alusta TE-toimistoverkon uudistuksen ja linjasi, että jokaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle tuli perustaa yksi hallinnollisesti itsenäinen TE-toimisto ja lakkauttaa kaikki aikaisemmat työ- ja elinkeinotoimistot, joita tuolloin oli yli 70. Vuoden 2013 alusta lukien Suomessa on siten toiminut viisitoista työ- ja elinkeinotoimistoa – yksi jokaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alaisena.

ELY-lain mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävänä on edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden parantamista, toimeenpanna julkinen työvoimapalvelu, edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja tarjota yrityspalveluihin liittyvää neuvontaa ja hoitaa muut sille säädetyt tai ELY-keskuksen sille määräämät tehtävät.

Työ- ja elinkeinotoimisto huolehtii sille säädettyjen tehtävien hoitamisesta toimialueellaan. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hoitaa tehtäviä myös useamman kuin yhden toimiston toimialueella, jos järjestelyllä voidaan tehostaa toimistojen toimintaa ja resurssien käyttöä, parantaa palvelujen saatavuutta tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus taikka järjestely on tarkoituksenmukainen muun vastaavan syyn vuoksi. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävien hoitamisesta useamman kuin yhden työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, kun tehtävät koskevat työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon antamista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muita kuin edellä tarkoitettuja tehtäviä koskevasta työ- ja elinkeinotoimistojen välisestä tehtävijaosta ja sitä koskevasta alueellisen toimivallan järjestämisestä määrätään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä, jos kyseessä on keskuksen toimialueen sisäinen järjestely. Muussa tapauksessa toimivallan järjestämisestä määrätään työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ohjaavat työ- ja elinkeinotoimistoja työ- ja elinkeinoministeriön vahvistaman toimintastrategian ja tulostavoitteiden ja antamien ohjeiden mukaisesti. Työ- ja elinkeinotoimistoa johtaa toimiston johtaja, joka vastaa toimiston toiminnan tuloksellisuudesta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sille asettamien tulostavoitteiden saavuttamisesta. Laissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuvallasta ja työjärjestyksestä.

Kullakin hallinnollisella työ- ja elinkeinotoimistolla on useita toimipaikkoja. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistojen palveluja tarjotaan yhteispalvelulain mukaisissa yhteispalvelupisteissä ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaisissa TYP-verkostoissa.

TE-palveluja tarjotaan henkilö- ja yritysasiakkaille useiden eri palvelukanavien kautta. Työ- ja elinkeinotoimistot tuottavat asiakkaille henkilökohtaista asiantuntijapalvelua, joka voidaan järjestää kasvokkain tai etäyhteyksin, ja verkkoasioinnin kautta asiakkaiden käytössä ovat henkilökohtaiset, sähköiset asiointipalvelut sekä verkkosivuilla ylläpidettävä yleinen informaatio. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa asiakkaille keskitetysti henkilökohtaisia neuvontapalveluja ja sähköisen asioinnin tukipalveluja.

Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta varsinaisessa henkilöasiakasrajapinnassa toteutettavat tehtävät järjestetään pääsääntöisesti asiakasta lähinnä olevassa toimipisteessä. Työnhakijan neuvonta- ja ohjauspalvelut toimivat lähtökohtaisesti paikallisesti järjestettävänä palveluna, jossa työnhakijan vastuuasiantuntijana toimiva henkilö neuvoo ja opastaa hakijaa eri tilanteissa. Osa toiminnoista pitää kuitenkin sisällään merkittäviä alueellisia elementtejä. Esimerkiksi henkilöasiakaslähtöistä työnvälitystä tehdään työssäkäyntialueen kattavasti. Vaativampien työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen on 1.10.2021

alkaen keskitetty valtakunnallisesti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoon. Tätä ennen näiden lausuntojen antaminen oli TE-toimistokohtaisesti keskitetty alueellisesti toimivien työttömyys-turvavayksiköiden tehtäväksi.

Työ- ja elinkeinotoimiston työnantaja- ja yrityspalveluiden nykyinen toiminta perustuu joko alueelliseen tai valtakunnalliseen ratkaisuun. Työnantajälähtöisen työnvälityksen tai työnantajille tarjottavan muutosturvan toimintasäde on ensisijaisesti alueellinen. Eri puolilla ELY-alueita sijaitsevat työnantajapalveluiden asiantuntijat ottavat esimerkiksi vastaan ehdokashakutoimeksiantoja alueriippumatta kaikilta alueellaan tai jopa sen ulkopuolella toimivilta työnantajilta ja tarjoavat toimeksiannon kohteena oleviin työpaikkoihin osaavia hakijoita riippumatta heidän asuinpaikastaan. Työnantajien ensisijainen tarve osaavan työvoiman löytämiseen on merkittävin peruste keskitetylle ratkaisulle. Muutosturva vastaavasti on palvelu, joka aktivoituu, kun alueella tapahtuu merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Kustannustehokkuussyistä on katsottu, että palvelun ylläpitäminen paikallisesti kaikissa työ- ja elinkeinotoimiston toimipisteissä ei ole kannattavaa. Myös työnantajakäynneistä vastaavat tyypillisesti työ- ja elinkeinotoimistoissa alueellisesti toimivat erillisyyksiköt.

Valtakunnallisessa mittakaavassa järjestettäviä työnantajapalveluita ovat työnantajien ja yrittäjien neuvonta, työpaikkailmoitusten vastaanotto sekä kansainväliseen työnvälitykseen liittyvät palvelut. Työlupien osaratkaisujen teko on keskitetty neljälle työ- ja elinkeinotoimistolle. Keskitämisen perusteena on ollut se, että näin eri toimistot pystyvät helpommin erikoistumaan toimialakohtaisten kysymysten ratkaisuun.

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstö

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilömäärä 31.12.2021 oli 4 128, mikä oli 308 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 1003 henkilöä enemmän kuin 31.12.2019. Muutoksen taustalla oli vuoden 2020 lisätalousarvioissa työ- ja elinkeinotoimistojen palvelukyvyyn sekä maahanmuuttajien palvelun turvaamiseksi koronapandemiatilanteesta myönnetty yhteensä 40,7 miljoonan euron lisäresurssit. Osa lisäresurssista siirtyi vuodelle 2021. Koronarahoituksen henkilötyövuosikertymä oli yhteensä 283 vuonna 2020 ja 553 vuonna 2021.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston henkilömäärä oli 1 484, Pirkanmaan 378, Varsinais-Suomen 295 ja Pohjois-Pohjanmaan 262 henkilöä. Muissa työ- ja elinkeinotoimistoissa henkilömäärä oli 58–251 henkilöä. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 3 917,6 henkilötyövuotta (+482,6), josta 3 700,4 toimintamenoilla, 207,8 työllisyysvaroilla ja 9,3 muilla varoilla.

Määräaikaisen henkilöstön osuus aleni 4,5 prosenttiyksiköllä, mutta oli edelleen korkea, 25,6 prosenttia (valtiolla keskimäärin 16,8 prosenttia vuonna 2020), johtuen kertaluonteisesta lisäresursoinnista. Naisten osuus henkilökunnasta oli 80,3 prosenttia. Sukupuolirakenne on huomattavan naisvaltainen, sillä valtionhallinnossa on keskimäärin naisia ja miehiä lähes yhtä paljon. Henkilöstön keski-ikä oli 46,6 vuotta ja koulutustasoindeksi 5,7.

Työ- ja elinkeinotoimistoihin virkasuhteesta olevasta henkilöstöstä osa on 1.3.2021 lukien siirretty työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain nojalla työskentelemään määräaikaisesti kokeilualueiden kuntien työnjohton alaisina. Siirretty työpanos on määrältään hieman yli 1 100 henkilötyövuotta.

Työ- ja elinkeinotoimistojen johtajat on nimitetty virkaan enintään viiden vuoden määräajaksi. Määräaikaiset nimitykset virkaan päättyvät eri aikoina riippuen siitä, milloin virkaan nimittäminen on tehty. Johto- ja esimiestehtävissä työ- ja elinkeinotoimistoissa toimivat lisäksi palvelujohtajat, palvelupäälliköt ja palveluvastaavat. Palvelujohtajat on määrätty tehtävään enintään

viiden vuoden määräajaksi. Palvelupäälliköiden tehtävät ovat toistaiseksi voimassa olevia lukuun ottamatta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoa, jossa palvelupäälliköt on määrätty tehtävään enintään viideksi vuodeksi. Palveluvastaavia on ainoastaan Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa. Palveluvastaavien tehtävät ovat toistaiseksi voimassa olevia.

TE-toimistojen henkilömäärät paikkakunnittain

(Taulukossa aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut)

TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä	TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä	TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä
Etelä Pohjanmaa	Alajärvi	13		Kangasala	4	Uudenmaan	Espoo	218
TE-toimisto	Kauhajoki	15		Kyröskoski	1	TE-toimisto	Forssa	2
	Kauhava	1		Lempäälä	3		Hanko	2
	Kurikka	3		Mänttä-Vilppula	3		Helsinki	655
	Seinäjoki	74		Nokia	14		Hyvinkää	54
	Teuva	1		Orivesi	2		Hämeenlinna	3
Etelä-Savon	Mikkeli	53		Parkano	5		Iisalmi	3
TE-toimisto	Pieksämäki	11		Pirkkala	3		Joensuu	4
	Savonlinna	26		Ruovesi	1		Jyväskylä	15
Hämeen	Forssa	16		Sastamala	8		Järvenpää	59
TE-toimisto	Hollola	3		Tampere	273		Kajaani	1
	Hämeenlinna	64		Toijala	2		Karjaa	8
	Järvelä	1		Urjala	1		Kemi	2
	Lahti	140		Valkeakoski	3		Kerava	12
	Orimattila	3		Vesilahdi	1		Kirkkonummi	1
	Riihimäki	24		Virrat	5		Kokkola	2
	Turenki	2		Ylöjärvi	6		Kotka	2
	Vääksy	1	Pohjanmaan	Kaustinen	1		Kouvola	9
Kaakkois-Suomen	Hamina	11	TE-toimisto	Kokkola	36		Lahti	8
TE-toimisto	Imatra	36		Närpiö	3		Lappeenranta	2
	Kotka	49		Pietarsaari	19		Laukaa	1
	Kouvola	77		Vaasa	63		Lohja	49
	Lappeenranta	61	Pohjois-Karjalan	Ilomantsi	1		Mikkeli	5
Kainuun	Kajaani	43	TE-toimisto	Joensuu	96		Nurmijärvi	1
TE-toimisto	Kuhmo	5		Kitee	6		Oulu	6
	Paltamo	1		Lieksa	8		Parkano	1
	Sotkamo	1		Nurmes	7		Pieksämäki	2
	Suomussalmi	7		Outokumpu	1		Pori	4
Keski-Suomen	Jyväskylä	156	Pohjois-Pohjanmaan	Haapajärvi	7		Porvoo	61
TE-toimisto	Jämsä	8	TE-toimisto	Ii	1		Pudasjärvi	1
	Keuruu	2		Kalajoki	2		Raahe	3
	Laukaa	2		Kempele	1		Riihimäki	2
	Saarijärvi	1		Kuusamo	9		Rovaniemi	3
	Viitasaari	2		Liminka	1		Savonlinna	1
	Äänekoski	11		Muhos	1		Seinäjoki	4
Lapin	Ivalo	1		Oulainen	1		Siilinjärvi	1
TE-toimisto	Kemi	34		Oulu	188		Suomussalmi	1
	Kemijärvi	5		Pudasjärvi	3		Tammisaari	11
	Kittilä	3		Raahe	16		Tampere	18
	Kolari	3		Tyrnävä	1		Turku	12
	Muonio	3		Ylivieska	12		Vaasa	1
	Posio	2	Pohjois-Savon	Iisalmi	32		Vantaa	174
	Rovaniemi	64	TE-toimisto	Kuopio	117		Varkaus	5
	Salla	1		Siilinjärvi	6		Ylivieska	1
	Savukoski	1		Varkaus	19	Varsinais-Suomen	Laitila	1
	Sodankylä	7	Satakunnan	Harjavalta	21	TE-toimisto	Loimaa	13
	Tornio	5	TE-toimisto	Kankaanpää	14		Paimio	1
	Ylitornio	2		Kokemäki	1		Salo	33
Pirkanmaan	Akaa	3		Pori	78		Turku	212
TE-toimisto	Hämeenkyrö	1		Rauma	31		Uusikaupunki	8
	Ikaalinen	1		Vanha-Ulvila	2	Yhteensä		3898

2.8.2 ELY-keskukset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valti-onhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-lain mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on ohjata ja valvoa työ- ja elinkeinotoimistoja. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistämisen, työmarkkinoiden toimivuuden, työvoiman saatavuuden ja työllisyyden toimialoilla sekä palkkaturva-asioiden toimialoilla. Edellä mainittuihin tehtäviin sisältyy esimerkiksi yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämisspalveluja. Lisäksi

ELY-keskukset muun muassa hankkivat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa sekä suunnittelevat, koordinoivat ja seuraavat työllisyysmäärärahan käyttöä alueellaan. ELY-keskuksilla on toimialueillaan vastuu myös kotoutumisen alueellisesta kehittämisestä, yhteistyöstä, yhteensovittamisesta ja seurannasta sekä kuntien tukemisesta ja neuvonnasta kotoutumisen edistämisessä. ELY-keskukset vastaavat myös pakolaisten kuntiin osoittamisesta.

Osa ELY-keskusten hoitamista tvö- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävistä on keskitetty valtakunnallisesti. Tvö- ja elinkeinotoimistojen oikeudellinen ohjaus työttömyysturvalain (1290/2002), vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain toimeenpanossa on ELY-asetuksen nojalla keskitetty Uudenmaan ELY-keskukseen. Asetuksessa määriteltyjen lakien lisäksi Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö antaa työ- ja elinkeinotoimistoille ja ELY-keskuksille oikeudellista neuvontaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain toimeenpanon sekä julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden hankintojen tueksi sekä hoitaa työttömyysturvaa koskevat hallintokantelut. Oikeudellista neuvontaa annetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen ajan myös kokeilukunnille. Oikeudellinen neuvonta ei ole kuntia sitovaa. Myös palkkaturvalaissa (866/1998) sekä merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000) tarkoitetut palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, kuten palkkaturvapäätösten tekeminen ja palkkaturvana maksettujen saatavien takaisinperintä, on keskitetty Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikköön. Uudenmaan ELY-keskukseen on lisäksi ELY-asetuksen nojalla keskitetty valtakunnallisesti ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitetut yrittäjän oleskelulupaan liittyvät tehtävät.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset jakautuvat niille kuuluvien tehtävien hoitamista varten vastuualueisiin. Vastuualueista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Edellä mainittujen toimialojen tehtäviä hoidetaan elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueilla (E-vastuualue).

ELY-keskusten henkilöstö

ELY-keskusten E-vastuualueiden henkilömäärä 31.12.2021 oli 853, mikä oli 12 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 850,8 (+8), josta 695,1 (+20,6) toimintamenoilla ja 155,6 (-12,6) muilla varoilla. Seuraavassa taulukossa on kuvattu ELY-keskusten E-vastuualueiden henkilötyövuodet toiminnoittain 2021:

Toiminto:	Henkilötyövuodet vuonna 2021:
E-vastuualueen johto ja yhteiset	43,6
Työllisyys- ja yrittäjyys	253
Maaseutu	447,5
Kalatalous (Lappi, Pohjois-Savo ja Varsinais-Suomi)	57,2
Oikeudelliset palvelut (Uusimaa)	49,8
TE-asiakaspalvelukeskus (Etelä-Savo, vastuualueiden ulkopuolinen yksikkö)	92,6

Määräaikaisen henkilöstön osuus oli korkea, 32,5 prosenttia. Naisten osuus henkilökunnasta oli 64 prosenttia ja henkilöstön keski-ikä oli 49,2 vuotta. ELY-keskusten koulutustasoindeksi oli 6,0 (kaikki vastualueet sekä KEHA-keskus).

Esimiehet on ELY-keskuksissa määrätty esimiestehtävään enintään viiden vuoden määräajaksi.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ELY-keskusten E-vastualueen työllisyys- ja yrittäjyysyksiköiden henkilöstön sijoittumista eri paikkakunnille.

ELY-keskusten E-vastuualue, työllisyys- ja yrittäjyysyksikkö, henkilömäärät paikkakunnittain

ELY-keskus	Paikkakunta	henkilömäärä
Etelä Pohjanmaa	Seinäjoki	11
Etelä-Savo	Mikkeli	12
Häme	Hämeenlinna	3
	Lahti	10
Kaakkois-Suomi	Imatra	1
	Kouvola	11
	Lappeenranta	4
Kainuu	Kajaani	9
Keski-Suomi	Jyväskylä	10
Lappi	Rovaniemi	12
Pirkanmaa	Tampere	15
Pohjanmaa	Vaasa	9
Pohjois-Karjala	Joensuu	10
Pohjois-Pohjanmaa	Oulu	15
Pohjois-Savo	Kuopio	15
Satakunta	Pori	8
Uusimaa	Helsinki	31
Varsinais-Suomi	Turku	11
Yhteensä		197

(Taulukossa aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut)

2.8.3 Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus

ELY-keskuksilla ja työ- ja elinkeinotoimistoilla on yhteinen valtakunnallinen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus, joka on Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen erillisyksikkö. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan palveluja henkilö- ja yritysasiakkaille. Asiakaspalvelukeskuksen strateginen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

Asiakaspalvelukeskuksessa toimii TE-puhelinpalvelut (henkilöasiakkaiden palvelut), Yritys-Suomi-puhelinpalvelu (alkavan yrittäjän ja työnantaja-/yritysasiakkaan palvelut) ja Yrittäjän Talousapu -neuvontapalvelu. Neuvontaa annetaan suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielellä. TE-asiakaspalvelukeskuksessa työskentelee yhteensä 106 henkilöä (96,5 henkilötyövuotta). Lisäksi TE-asiakaspalvelukeskuksella on työnjohdollinen vastuu yli sadan työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijan työstä valtakunnallisessa henkilöasiakkaan TE-puhelinpalvelussa. Yritys-Suomi-puhelinpalvelulla ja Talousapu-neuvontapalvelulla on 12 henkilötyövuoden resurssit.

2.8.4 KEHA-keskus

KEHA-keskus hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu- ja yleishallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista ELY-keskuksissa ja työ- ja elinkeinotoimistoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä. Asetuksen 28 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen 1) kirjanpitoyksikkö- ja talousjärjestelmätehtävät; 2) henkilöstöhallinnon tehtävät; 3) tietohallinnon ohjaustehtävät, palvelut ja palveluhankinnat; 4) yhteiset viestintäpalvelut ja viestintäpalveluhankinnat; 5) yhteiset valmiustehtävät; 6) yleishallinnon tehtävät sekä 7) yhteiset sisäiset koulutus- ja kehittämistehtävät sekä niiden hankinnat; sekä 8) tukien ja avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevat tehtävät, joista säädetään erikseen.

Valtioneuvoston asetuksen 29 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa lisäksi ELY-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen, aluehallintovirastojen ja maistraattien tietohallintopalveluja. Tietohallintopalveluina kehittämis- ja hallintokeskus kehittää, tuottaa ja hankkii sähköisiä palveluja ja tietojärjestelmiä sekä hoitaa muita vastaavia sille säädettyjä ja määrättyjä tehtäviä. Nämä tietohallintopalvelut ovat toimialariippuvaisia tietohallintopalveluja erotuksena toimialariippumattomista perustietotekniikan palveluista, joita Valtori-palvelukeskus hoitaa valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:n nojalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 a §:n 3 momentissa säädetään kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamiehen toimivallasta ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen hallintoasioiden esittelyssä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin seuraavista hallintoasioista, jotka kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee ratkaistavaksi: 1) toimintamenojen käyttösuunnitelman kullekin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä työ- ja elinkeinotoimistolle; 2) virkanimitykset ja työsuhteeseen ottamista koskevat päätökset sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai työ- ja elinkeinotoimistolle, jonka virkaan henkilö nimitetään tai jonka työsuhteeseen henkilö otetaan; 3) muut kuin virkavapautta koskevat palvelussuhteeseen liittyvät päätökset sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai työ- ja elinkeinotoimistolle, johon päätöksen kohteena oleva henkilö on palvelussuhteessa, työ ja elinkeinotoimiston johtajan osalta kuitenkin asianomaista työ- ja elinkeinotoimistoa ohjaavalle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle; 4) kanteluasioita koskevat vastaukset sille tai niille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä työ- ja elinkeinotoimistoille, joita kantelu koskee, ellei niistä muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöjen tasapuolisen kohtelun, asiakkaiden tasapuolisen kohtelun ja tehtävien valtakunnallisesti yhdenmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset ohjeet tehtäväkseen säädetyissä kehittämis- ja hallintoasioissa sekä avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevissa tehtävissä.

Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa lisäksi julkisen vallan käytön piiriin kuuluvia maksatustehtäviä. Lain 3 §:n 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa ELY-keskuksen suoraan valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa ELY-keskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus voi hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elin-

keinotoimistojen erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus maksaa työ- ja elinkeinotoimiston myöntämät kyseisen lain mukaiset tuet ja korvaukset sekä seuraa valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöä. Näihin tukiin ja avustuksiin kuuluvat palkkatuet, starttirahat, lisätuet ja yritysten kehittämisspalvelua koskevat avustukset. Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa myös näiden avustusten takaisinperintää koskevat tehtävät.

Kehittämis- ja hallintokeskus maksaa erityislainsäädännön nojalla eräitä valtion korvauksia. Kehittämis- ja hallintokeskus maksaa valtion talousarvion rajoissa korvauksia kunnille kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisista toimenpiteistä, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen toiminnan järjestämisestä ja varustamoille merimiesten matkakustannuksista, jotka maksetaan valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla. Korvauspäätökset tehdään syntyneiden kustannusten perusteella erottamatta korvauksen myöntämisen- ja maksamisprosesseja. Muita valtion korvausten maksamista koskevia tehtäviä kehittämis- ja hallintokeskuksella ovat maantielain (503/2005) mukaisten maantietoimituksessa tienpitoviranomaisen maksettavaksi määrättyjen korvausten ja tilusjärjestelykorvausten maksaminen sekä ratalain (110/2007) mukaisten ratatoimituksessa ja yksityistietoimituksessa radanpitäjän maksettavaksi.

KEHA-keskuksen henkilöstö

KEHA-keskuksen henkilömäärä 31.12.2021 oli 544, mikä oli 21 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. KEHA-keskuksen henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 524,1 (+20,9) henkilötyövuotta, josta 513,5 (+20,6) toimintamenoilla, kuusi työllisyysvaroilla ja neljä muilla varoilla.

Henkilömäärä ja henkilötyövuosikertymä yksiköittäin:

Yksikkö	Henkilömäärä 31.12.2021	HTV-määrä 2021
Johto ja johdon tuki	8	8,1
Henkilöstö- ja lakipalvelut	71	68,3
Asianhallinta- ja virastopalvelut	86	85,8
Maksatusyksikkö	143	136,6
Talouslyksikkö	78	75,5
Tieto- ja viestintäyksikkö	98	97,1
Toiminnan kehittämissyksikkö	48	40,8
Siviilipalveluskeskus	12	11,79
Yhteensä	544	524,1

Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 22,1 prosenttia (+3,1 prosenttia). Naisten osuus henkilökunnasta oli 77,2 prosenttia. Henkilöstön keski-ikä oli 51,5 vuotta ja koulutustasoindeksi 5,5.

Esimiehet on KEHA-keskuksessa määrätty esimiestehtävään enintään viiden vuoden määräajaksi. Tehtävämääräykset päättyvät 31.12.2024.

KEHA-keskukseen keskitettyjä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintotehtäviä hoitava henkilöstö työskentelee ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen toimipaikoissa eri puolella maata.

Seuraavassa taulukossa on esitetty KEHA-keskuksen henkilömäärä paikkakunnittain (aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut):

Paikkakunta	henkilömäärä	Paikkakunta	henkilömäärä
Harjavalta	1	Mikkeli	28
Helsinki	66	Nurmes	3
Hyvinkää	1	Oulu	28
Hämeenlinna	12	Pori	9
Imatra	3	Raahe	6
Ingermaninkylä	19	Rovaniemi	27
Ivalo	1	Salla	1
Joensuu	24	Salo	1
Jyväskylä	41	Savonlinna	2
Kajaani	14	Seinäjoki	19
Kankaanpää	1	Tammisaari	1
Kemi	2	Tampere	45
Kokkola	7	Turku	43
Kouvola	25	Vaasa	29
Kuopio	21	Varkaus	5
Lahti	25	Virrat	1
Lappeenranta	6	Ylitornio	1
Lieksa	1	Ylivieska	1
		Yhteensä	520

KEHA-keskuksen maksatusyksikön tehtävänä on tuottaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen tekemien sopimusten tai valtionapupäätösten maksatukset. Hallinnollinen ohjaus tulee työ- ja elinkeinoministeriöstä, mutta maksatustehtäviä ohjataan viiden eri hallinnon-alan yhteisessä ohjauksessa.

Maksatusyksikköön on keskitetty valtakunnallisesti ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen maksatustehtävät lukuun ottamatta maaseututukihallinnon maksatuksia sekä rakennerahojen ja yritysten kehittämisavustusten maksatuksia ja kuljetustukea.

Henkilöstö on sijoittunut 24 toimipaikkaan, joista pohjoisin on Salla. Henkilöstö toimii täysin valtakunnallisesti: maksatuksia ei hoideta alueellisesti tai paikallisesti. Toimipaikoittain henkilöstön määrä vaihtelee välillä 1–15. Tehtäväkuvat ovat laajoja, sillä maksajat käsittelevät useita maksatuksia eri työaikapanoksia. Starttirahaan, palkkatukeen tai työvoimakoulutukseen käytettyä työaikapanosta ei saa seurattua johtuen toimintokoodimuutoksesta vuoden 2021 alussa. Sisäisellä seurannalla voidaan osoittaa, että vuonna 2021 55 henkilötyövuotta kohdistui starttirahan ja palkkatuen käsittelyyn (määräaikaisia 40 prosenttia henkilöistä), 6 henkilötyövuotta koulutus- ja valmennuslaskujen käsittelyyn (kaikki vakinaista henkilöstöä) sekä 3 henkilötyövuotta harkinnanvaraisten kulukorvausten käsittelyyn osana kuntakokeiluja (kaikki määräaikaisia henkilöistä). Määräaikaiset tehtävät vähenevät voimakkaasti vuosina 2022–2024 perustuen tulorekisterin käyttöönottoon, siitä saatavan tiedon tulossa olevaan automatisointiin sekä palkkatuki uudistukseen, joka tulee keventämään prosesseja. Tähän vaikuttaa myös käynnissä oleva tietojärjestelmäuudistus. Takaisinperintätehtävää tekevä henkilö (1 henkilötyövuosi) on sijoitettu Turkuun.

2.8.5 Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu liittyy hallitusohjelman työllisyysvystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa. Hallitus sopi syyskuun 2019 budjettiriihessä

työllisyyspalvelujen alueellisten kuntakokeilujen käynnistämisestä ensimmäisenä toimenpiteenä kuntien roolin vahvistamiseksi. Kokeilussa on siirretty eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä määräajaksi kokeiluun valittujen kuntien tehtäväksi. Tarkoituksena on selvittää laissa tarkemmin määriteltävien ja osittain vaikeasti työllistyvien asiakasryhmien osalta kuntien roolin vahvistamisen vaikutuksia avoimille työmarkkinoille työllistymiseen ja työllistymispolkujen pituuteen. Keskeistä kokeilussa on, että kunnat sovittavat yhteen eri toimialoilla tuottamia palveluita ja julkisia työvoimapalveluita asiakkaan palveluihin pääsemisen sujuvoittamiseksi. Viime kädessä kokeilun tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen sekä työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten hillitseminen.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kuntakokeiluissa on mukana 118 kuntaa, jotka muodostavat 25 kokeilualuetta. Kokeilukuntien ja usean kunnan muodostamien kuntaryhmien muodostamien kokeilualueiden valikoimiseksi järjestettiin syksyllä 2019 kaikille kunnille avoin haku kokeilualueeksi. Lisäksi kunnille järjestettiin täydennyshaku keuhalla 2020. Kunnat hakeutuivat mukaan kokeiluun vapaaehtoisesti, ja kunnat valittiin hakuprosessissa ilmoitettujen kriteerien mukaisesti.

Kokeilukunnat järjestävät alueellaan työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetussa laissa (1269/2020) määritellyille kohderyhmille eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja palveluja TE-toimiston sijasta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta. Kokeilukunnat hoitavat myös työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä kohderyhmän osalta.

Kokeilujen kohderyhmään kuuluvat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka 1) eivät täytä työttömyysturvalaissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä tai 2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä. Kokeilussa mukana olevien kuntien asiakkaiksi siirrettiin kokeilun alkaessa noin 230 000 kokeilun kohderyhmään kuuluvaa työnhakijaa. Kokeilun toteuttamiseksi valtiolta kuntien työnjohdon alaisuuteen siirrettiin 1130 henkilötyövuotta kokeilulaissa tarkoitettuihin tehtäviin. Lisäksi kunnat ovat resursoineet kuntien henkilöstöä kokeiluihin noin 1300 henkilötyövuotta.

Kokeilussa mukana olevat kunnat hoitavat asiakkaidensa osalta työnhakijan palveluprosessiin keskeisesti kuuluvat tehtävät. Tehtävät liittyvät muun muassa työnhakijan haastattelujen järjestämiseen ja työllistymissuunnitelman laatimiseen. Kunta tekee työnhakijalle myös työtarjouksia ja ohjaa hänet työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin.

Kokeilualueen kunnat ohjaavat työnhakijoita ELY-keskusten ja TE-toimistojen hankkimiin palveluihin. Kokeilualueen kunnat voivat järjestää ja tuottaa muita kuin edellä tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrityspalveluja yleisen toimialansa ja oman rahoituksensa turvin kuten nykyisin. Nämä palvelut voivat olla työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä velvoittavia, jos palveluun osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa ja kunta sitoutuu myöntämään työnhakijalle harkinnanvaraisen kulukorvauksen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista.

Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteena on saada tietoa siitä, parantaako kuntapohjainen palvelujen järjestäminen työllisyyden edistämisen vaikuttavuutta ja työllisyysastetta. Tavoitteiden toteutumista seurataan tiiviisti kokeilun aikana valtakunnallisesti ja eri mittareita hyödyntäen. Kokeilun vaikutuksia arvioidaan kokeilun aikana valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeella. VN TEAS –hanke käynnistettiin maaliskuussa 2021 ja sen toteuttamisessa ovat mukana VATT,

Tampereen yliopisto, Robert Arnkil ja Timo Spangar. Tutkimushanke julkaisi ensimmäisen väliraportin tammikuussa 2022. Toinen väliraportti on määrä julkaista loppuvuodesta 2022 ja varsinainen loppuraportti syyskuussa 2023. Työllisyyden edistämisen kuntapohjaisen järjestämisen vaikuttavuuden odotetaan syntyvän pitkälti niistä eduista, joita kunnilla on monitoimialaisina ja asiakkaansa hyvin tuntevina toimijoina. Kokeilualueilla on mahdollisuus luoda valtiolta siirtyvistä palveluista, kuntien yleisen toimialan työllisyys- ja yrityspalveluista ja muista palveluista tehokkaita työllisyyden edistämisen palvelukokonaisuuksia.

Tammikuussa 2022 julkaistu arviointitutkimuksen ensimmäinen väliraportti tarkastelee kuntakokeilujen käynnistymistä ja alkuvaiheita pääasiassa viiden esimerkkialueen (Pirkanmaa, Oulu, Helsinki, Pori, Etelä-Pohjanmaa), niitä täydentävien kansainvälisten kokemusten analyysien ja asiantuntijahaastatteluiden sekä kuntatason tilastojen valossa. Kuntakokeiluja on arvioitu erityisesti suhteessa Tanskaan, jossa työvoimapalvelut kunnallistettiin vuonna 2007. Työllisyysvaikutusten arvioinnin todettiin olevan mahdollista vasta myöhemmässä vaiheessa.

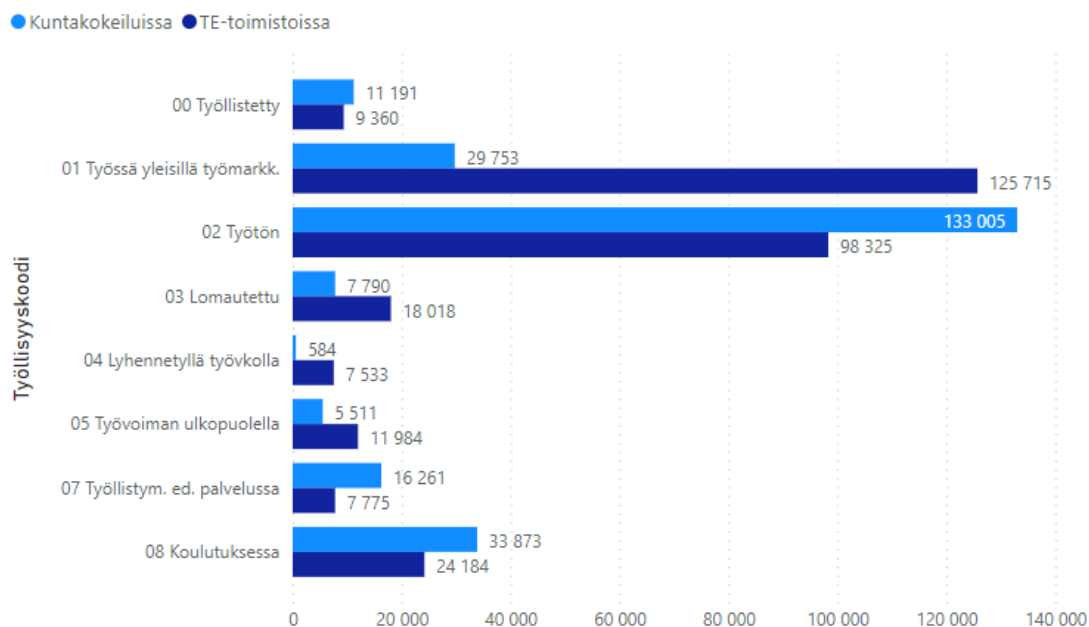
Raportissa todetaan, että kokeilujen alku viivästy i kokeilujen aloittamispäätöksen viiveen, henkilöstön rekryointihaasteiden sekä koronapandemian vuoksi. Koronapandemia ja odotettua suurempi uuden henkilöstön rekryointitarve erityisesti suurissa kunnissa hidastivat asiakkaiden palvelua, mikä oli havaittavissa aktivointiasteen laskuna kokeilukunnissa kansalliseen keskiarvoon verrattuna. Aktivointiasteella tarkoitetaan prosenttiosuutta työttömistä työnhakijoista, jotka ovat aktiivisten työvoimapalveluiden, kuten omaehtoisen opiskelun, työvoimakoulutuksen, palkkatuen ja kuntouttavan työtoiminnan, piirissä. Kokeilut ovat kuitenkin kehittäneet aktiivisesti uusia asiakaspalvelumalleja ja alueellisia työllisyydenhoidon palvelumalleja. Raportissa arvioitiin tammikuussa 2022, että kokeilut pääsisivät toimimaan täydellä tehollaan vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Kokeilujen ja sitä myötä arviointitutkimuksen toimintaympäristö muuttui pian kokeilujen alun jälkeen. Hallituksen linjattua huhtikuussa 2021 TE-palveluiden siirrosta pysyvästi kuntiin vuonna 2024 muutti kokeilujen luonne muotoaan pilottimaisempaan suuntaan.

Kokeilulaki on voimassa 30.6.2023 saakka. Kokeiluille esitetään jatkoa vuoden 2024 loppuun saakka. Koska TE-palvelut ehdotetaan siirrettäväksi pysyvästi kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2024 aikana, on kuntakokeilujen jatkaminen tarpeen, jotta kokeilukuntien asiakkuuksia ei tarvitse siirtää lyhyeksi ajaksi takaisin työ- ja elinkeinotoimistoihin ennen järjestämisvastuun siirtymistä.

Vuoden 2022 helmikuun lopussa työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa oli asiakkaana kaikkiaan 237 977 työnhakijaa. Työnhakijoista 140 795 (59 prosenttia) oli työttömiä tai lomautettuja. Työttömistä työnhakijoista kokoaikaisesti lomautettuja oli 7 790, Työllistymistä edistävässä palveluissa oli 16 261, koulutuksessa 33 873 ja työssä olevia 40 944, joista 29 753 oli töissä yleisillä työmarkkinoilla ja 11 191 työ- ja elinkeinohallinnon ja kuntakokeilun järjestämällä palveluilla työllistettynä. Lyhennettyä työviikkoa tekeviä työnhakijoita oli lisäksi 584 (työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot).

TE-toimistojen ja kokeilujen asiakasjako

Kuntakokeilujen valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo valtakunnallisesti työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvissa kunnissa. Kuntakokeilujen laillisuusvalvonta -toiminto aloitti 1.3.2021 ja valvontasuunnitelman mukaista valvontaa alettiin toteuttaa 3.5.2021 alkaen. Valvonnasta on erityisesti säädetty työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 22 §:ssä. Kuntalain (410/2015) 10 §:n mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Kuntakokeilulain 22 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualueen kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, ELY-keskukselta ja KEHA-keskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi. Aluehallintoviraston virkamieheen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehen käyttöoikeudesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään.

Kuntakokeilujen laillisuusvalvonnan keskiössä ovat asiakkaiden yhdenvertaisuus toimeentulon turvan ja palvelujen saatavuuden osalta, yksityiselämän suoja sekä kielellisten oikeuksien toteutuminen. Valvonnalla on erityinen merkitys viranomaisten yhdenmukaisten ratkaisukäytäntöjen muodostumisessa. Valvonta sisältää kantelujen tutkimista koskevan tehtävän (reaktiivinen valvonta) lisäksi suunnitelmaan perustuvaa aktiivista ja riskiperusteista valvontaa, johon voi sisältyä myös tarkastuskäyntejä kokeilukuntiin.

Aluehallintovirasto voi hallintokanteluasiassa antamassaan ratkaisussa kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimukseen tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei kantelun kohteena oleva teko luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn

menettelyn käynnistämiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kantelun käsittely raukeaa. Valvonta-asiassa aluehallintoviraston käytössä on pakkokeinoja, jos palvelujen järjestämisessä on olennaisia puutteita tai toiminta on muutoin lainvastaista. Kuntakokeilulain 22 §:n mukaan kunnalle voidaan valvonnan yhteydessä antaa määräys puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Kunta tai kokeilualue voidaan velvoittaa noudattamaan määräystä uhalla, että toiminta keskeytetään osittain tai kokonaan. Lisäksi kunnalle tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle voidaan antaa huomautus vastaisen toiminnan varalle. Käynnissä olevista valvontamenettelyistä tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valvovana viranomaisena aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohtailmoitukset ovat liittyneet pääasiassa henkilöstöresurssin määrään, asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin ja palveluihin ohjaamiseen, työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen sekä salassa pidettävien asiakastietojen käsittelyyn.

Kanteluasioita valvontatoiminnan aloittamisen jälkeen on tullut vireille noin 20, mikä on kuntakokeiluun siirrettyyn asiakasmäärään nähden verrattain vähän. Aluehallintoviraston arvion mukaan kanteluasioiden määrään on todennäköisesti vaikuttanut muun muassa asiakkaiden epä-tietoisuus kantelun tekemisen mahdollisuudesta, minkä vuoksi viranomaislähtöisen valvonnan roolia on tarkoitus korostaa kehitettäessä kuntakokeilujen valvontaa vuoden 2022 aikana.

Työllisyyden kuntakokeilujen valvonta on käytännön toimintaympäristöltään hyvin erilainen tehtävä kuin aluehallintoviraston muut tehtävät. Aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohdat ovat osaltaan olleet laajoja ja monimutkaisia, ja niiden käsitteleminen vaatii sekä lainsäädännön että TE-palvelujen laajaa asiantuntemusta. Tämän vuoksi aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että valvonta ei painotu pelkkien kantelujen käsittelyyn, vaan pääpainon tulisi olla viranomaislähtöisessä valvonnassa. Näin varmistetaan heikoimmassa asemassa olevien kuntakokeilun asiakkaiden yhdenvertaisten palvelujen saaminen. Kuntakokeilujen valvontaa kehitetään tämän mukaisesti.

2.9 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

2.9.1 Yleistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelystä säädetään voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa, joka sisältää säännökset työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttötarkoituksista, järjestelmän muodostavista rekistereistä, rekisterinpitäjistä, rekistereihin tallettavista tiedoista, tietojen poistamisesta ja arkistoinnista, käyttöoikeuksista asiakastietojärjestelmään ja käyttöoikeuksien muuttamisesta ja poistamisesta sekä tietojen luovuttamisesta asiakastietojärjestelmästä. Tiedonsaantioikeuksista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:ssä. Asiakastietojen käsittelyä työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa on käsitelty tarkemmin kapaleessa 2.2.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä (*URA-järjestelmä*) koostuu asiakastietojärjestelmästä sovelluksineen sekä Oma asiointi- asiointialustasta. URA-järjestelmä kattaa suurimman osan työ- ja elinkeinotoimiston palveluista ja palveluprosesseista ja järjestelmää hyödynnetään julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamisessa.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä tullaan korvaamaan uusilla tietojärjestelmäpalveluilla vuosien 2022 ja 2023 aikana. Hallitus antoi marraskuussa 2021 esityksen työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Esityksellä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelyä kos-

kevaan lainsäädäntöön tehtäisiin muutokset, joita uusien työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto edellyttää. Uudet tietojärjestelmäpalvelut sisältävät valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden, palvelualustan ja asiakastietovarannon. Ne korvaavat nykyisin käytössä olevan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 lukua siten, että asiakastietojärjestelmälähtöisestä sääntelystä luovutaisiin ja se korvattaisiin asiakastietojen käyttötarkoituksia ja käsiteltäviä tietoja koskevalla sääntelyllä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisättäisiin uusi palvelualustaa koskeva 13 a luku. Uudella sääntelyllä mahdollistettaisiin Työmarkkinatori-palvelualustan käyttöönotto sekä työnhakijoille mahdollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili Työmarkkinatorilla. Työmarkkinatori kokoaisi yhteen TE-verkkopalvelut ja -tietosisällöt, mukaan lukien te-palvelut.fi -sivuston tietosisällöt, sekä henkilö- ja yritysasiakkaiden ja asiantuntijoiden asiointipalvelut.

2.9.2 KEHA-keskuksen tietohallintotehtävät

KEHA-keskukselle ELY-laissa ja -asetuksessa säädetty tehtävät on kuvattu kappaleessa 2.8.4. Lisäksi KEHA-keskukselle on säädetty tehtäviä myös muualla lainsäädännössä, kuten jäljempänä mainitut rekisterinpitäjyyteen liittyvät tehtävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Koska KEHA-keskus on viranomainen, siihen sovelletaan tiedonhallintalaissa säädettyjä tiedonhallintayksikköä koskevia säännöksiä ja koska KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluu TE-toimiston asiakastietojärjestelmän kehittäminen ja ylläpito, sitä koskevat myös tiedonhallintalaissa tietojärjestelmästä vastuussa olevalle viranomaiselle säädetty velvollisuus määritellä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Myös julkisuuslain 20 §:ssä viranomaiselle säädettyä velvollisuutta edistää toimintansa avoimuutta ja julkaista tilastoja ja tietoaineistoja sovelletaan KEHA-keskukseen.

KEHA-keskus vastaa nykyisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän ja muiden sähköisten palvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä. Lisäksi KEHA-keskus on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla vastannut 1.7.2020 lähtien nykyisen asiakastietojärjestelmän tietosuojaan liittyvistä rekisterinpitäjän tehtävistä ja hallituksen esityksessä 225/2021 vp on ehdotettu, että KEHA-keskus vastaisi myös Työmarkkinatori-palvelualustan kehittämisestä ja ylläpidosta. KEHA-keskuksella on siis paitsi kokemusta ja osaamista sähköisten palvelujen ja järjestelmien kehittämisestä, ylläpidosta ja tietosuojaan liittyvistä kysymyksistä, myös parhaat mahdollisuudet käytännössä varmistaa, että työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettävät valtakunnalliset sähköiset asiointipalvelut, järjestelmät ja tietovarannot täyttävät niille kansallisessa ja EU-lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Näin ollen arvioidaan taroituksenmukaiseksi, että vastuu valtion tarjoamien työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitämisestä ja kehittämisestä olisi jatkossakin KEHA-keskuksella. Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisessä KEHA-keskuksen olisi tarpeen tehdä yhteistyötä tulevien työvoimaviranomaisten sekä muiden valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttävien tahojen kanssa.

2.9.3 Asiakastietojen käyttötarkoitukset

URA-järjestelmää käytetään valtakunnallisesti. Sitä käytetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, työttömyysturvallaissa, vuorotteluvapaalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen ja sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003) työ- ja elinkeinoministeriölle säädettyjen tehtävien hoitamiseen.

Asiakaspalvelun ja asiakkuudenhallinnan lisäksi URA-järjestelmä on tilastoinnin ja kirjanpidon esijärjestelmä. URA-järjestelmästä siirretään kuukausittain tiedot työnvälityksen tilastojärjestelmään. URA-järjestelmää käytetään lisäksi pääasiallisena lähteenä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahojen ja työvoimakoulutuksen myöntämisvaltuuden (32.30.51) sekä palkkatuetuun työhön ja starttirahaan varattujen työttömyysetuusmäärärahojen (33.20.50 ja 33.20.52) sidonnan seurannassa. Sidontaseurannan ansiosta työ- ja elinkeinotoimistoilla, ELY-keskuksilla, työ- ja elinkeinoministeriöllä ja nyt myös työllisyyden kuntakokeiluilla on ajantasaainen tieto käytettävissään olevista työllisyysmäärärahoista.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp ei ole ehdotettu muutoksia asiakastietojen käyttötarkoituksiin. Esitystä annettaessa oli samanaikaisesti vireillä hallituksen esitys laiksi rekrytointitukiko-keilusta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 160/2021 vp) sekä hallituksen esitys laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 198/2021 vp), joissa on ehdotettu muutoksia myös JTYPL 13 luvun 1 momentissa tarkoitettuihin käyttötarkoituksiin. Hallituksen esitys 160/2021 vp on hyväksytty ja esitykseen sisältyvät lait, mukaan lukien laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (21/2022), tulivat voimaan 1.3.2022. Myös hallituksen esitys 198/2021 vp on hyväksytty ja esitykseen sisältyvät lait tulevat voimaan 1.7.2022.

Lailla 21/2022 lisättiin JTYPL 13 lukuun uusi 1 a §, jonka mukaan sen lisäksi, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää käytetään rekrytointitukiko-keilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Käyttötarkoituksiin ei arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapa-velujen järjestämistä vastuun siirtämisen vuoksi.

2.9.4 Rekisterinpitäjäisyys

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä ovat KEHA-keskus ja työ- ja elinkeinotoimistot. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä (JTYPL 13 luku 2 §).

KEHA-keskus vastaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yleisen tietosuoja-asetuksen:

- 1) 25 artiklassa tarkoitettu sisäen- rakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 2) 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuudesta;
- 3) 35 artiklassa tarkoitettu tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 4) 36 artiklassa tarkoitettu ennakkokuulemisesta;
- 5) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja muista sellaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvasuutta.

Työ- ja elinkeinotoimistot vastaavat muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työ- ja elinkeinotoimisto vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevien kuntien on käytettävä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää kokeilulaissa säädettyjen tehtäviensä järjestämisessä ja tuottamisessa. Kuntien on käsiteltävä asiakastietoja JTYPL:n 13 luvussa tarkoitettussa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat kunnat on työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020, *kuntakokeilulaki*) määritelty yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuiksi henkilötietojen käsitelijöiksi. Kokeilukuntien on käytettävä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää kuntakokeilulaissa säädettyjen tehtäviensä järjestämisessä ja tuottamisessa. Kuntien on käsiteltävä asiakastietoja asiakastietojärjestelmässä.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp ehdotetaan muutettavaksi kuntakokeilulakia siten, että kokeilualueiden kunnat olisivat jatkossa yhteisrekisterinpitäjiä KEHA-keskuksen kanssa kuntakokeilulaissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvien asiakkaiden tietojen osalta. Yhteisrekisterinpitäjien välinen vastuunjako määriteltäisiin lainsäädännössä. Vastuunjako kokeilukuntien ja KEHA-keskuksen välillä vastaisi hallituksen esityksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen ja KEHA-keskuksen välistä vastuunjakoa. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia kokeilukuntien velvollisuuteen käyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Rekisterinpitäjyyteen esitetyistä muutoksesta huolimatta kokeilukuntien olisi siten jatkossakin käsiteltävä asiakastietoja työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp ehdotetaan lisättäväksi JTYPL:iin palvelualustaa koskeva uusi 13 a luku, joka sisältäisi säännökset muun muassa palvelualustan ylläpitäjästä sekä palvelualustalla laadittavien työnhakuprofiilien tiedoista ja erillisestä työnhakuprofiilien tietovarannota. Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus vastaisi palvelualustan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus olisi työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjä.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä valtiolta kuntien hoidettavaksi on vaikutusta myös työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettäviin tietojärjestelmäpalveluihin ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien ylläpito- ja kehittämistehtävien on tarkoitus jäädä valtiolle. Ottaen huomioon KEHA-keskuksen nykyiset tietohallintotehtävät on arvioitu, että KEHA-keskuksella olisi jatkossakin parhaat edellytykset vastata työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä.

Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen rekisterinpitäjyydestä on tarpeen säätää jatkossakin. Nykytilaa vastaavasti olisi tarkoituksenmukaista, että jatkossakin KEHA-keskus olisi valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen yhteisrekisterinpitäjä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa. Yhteisrekisterinpitäjyydestä ja vastuunjaosta rekisterinpitäjien välillä on tarpeen säätää jatkossakin.

2.9.5 Asiakastietojärjestelmän tietosisältö

Asiakastietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Rekistereihin talletettavista tiedoista säädetään JTYPL 13 luvun 3 §:ssä. Rekisterien tietosisällöistä säädetäessä on huomioitu yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa ilmaistu tietojen minimoinnin periaate, jonka mukaan käsiteltävien henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoitukseen, joita varten niitä käsitellään.

KEHA-keskuksen on poistettava kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan

asian johdosta. Tiedot poistetaan järjestelmästä neljä kertaa vuodessa. Tiedot siirretään Kansallisarkiston päätöksen mukaisesti arkistoon.

Asiakastietojärjestelmään talletettavat tiedot saadaan rekisteröidyltä itseltään ja tiedonsaanti-säännösten nojalla muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitok-selta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajalta sekä työkokeilun järjestäjältä. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp on ehdotettu sääntelyteknistä muutosta, jonka mukaan re-kisterikohtaisesta sääntelystä luovuttaisiin ja korvattaisiin käsiteltäviä tietoja ja tietojen käyttö-tarkoituksia koskevalla sääntelyllä. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia käsiteltäviin tietoihin tai niiden käyttötarkoituksiin.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmään talletettavat ja julkisen työvoima- ja yri-tyspalvelun toimeenpanossa käsiteltävät tiedot on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Käsiteltäviin tietoihin ei arvioida liittyvän laajoja muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi.

2.9.6 Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen

Viranomaisten, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien ja työnantajien tiedonsaanti-oikeudesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:ssä. Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, ELY-kes-kuksella ja KEHA-keskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelai-tokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta (nyk. Työllisyysrahasto), julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajalta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettun työkokeilun järjestäjältä.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja mui-den tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja ELY-keskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoi-tusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinoviranomaiselta irtisanotun työntekijän ja viranhalti-jan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksi-löimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä hen-kilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään eräistä tietojen luovutusti-lanteista, kuten mahdollisuudesta luovuttaa työnantajalle tarpeellisia tietoja työnhakijasta työ-paikan täyttämistä varten, jos työnhakija on antanut siihen kirjallisen suostumuksensa (JTYPL 13 luku 6 §). Laissa säädetään myös, mitkä tiedot ovat työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja sekä siitä, millä edellytyksillä työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja voidaan luo-vuttaa työnantajalle.

Lisäksi muualla lainsäädännössä, kuten työttömyysturvalaissa, on säännöksiä oikeudesta saada työhallinnon henkilöasiakasta koskevia tietoja. Tietojen luovuttamiseen asiakastietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei toisin ole säädetty.

KEHA-keskuksella on velvollisuus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä maksutta luovuttaa URA-järjestelmästä työ- ja elinkeinoministeriölle ja ELY-keskukselle niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Työnvälitystilaston laatimista varten tiedot on kuitenkin luovutettava työ- ja elinkeinoministeriölle oma-aloitteisesti.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä on ehdotettu muutettavaksi 12 luvun 6 §:n 2 momentin osalta väliaikaisesti siten, että julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan lisäksi myös työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Ehdotettu muutos liittyy työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin. Kuntakokeilun ajan on voimassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentin muutos, jossa säädetään harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun osallistuvalla henkilöasiakkaalle. Nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 2 momentissa säädetään vain julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeus ei siten koske sellaista palveluntuottajaa, jonka palvelu on muuta kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palvelua. Tällainen palveluntuottaja tarvitsee kuitenkin vastaavasti kuin julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottaja henkilöasiakkaasta joitakin tietoja järjestääkseen palvelua hänelle.

Tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä on päivitettävä työvoimapalvelujen siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle. Tehtävien siirron yhteydessä kuntien ja valtion viranomaisten tehtävissä ja niihin liittyvissä tietotarpeissa tapahtuu muutoksia. Uudistuksen yhteydessä on varmistuttava siitä, että niin tulevilla työvoimaviranomaisilla kuin valtion viranomaisilla on tarvittavat tiedonsaantioikeudet työvoimapalvelujen toimeenpanoa varten.

2.9.7 Käyttöoikeudet

Asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä vastaa KEHA-keskus. Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

KEHA-keskus myöntää käyttöoikeudet asiakastietojärjestelmään työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, ELY-keskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää virkamiehelle, jonka tehtävien suorittamiseksi asiakastietojärjestelmän käyttö on välttämätöntä, ja vain siinä laajuudessa kuin asiakastietojärjestelmän käyttö on välttämätöntä. Käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksistä, käyttöoikeuden muuttamisesta ja sen poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 ja 5 a §:ssä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 14 §:ssä säädetään kokeilualan kunnan viranhaltijan käyttöoikeudesta.

Hallituksen esityksessä 225/2021 vp esitetään pääasiassa teknisiä muutoksia käyttöoikeuksia ja niiden myöntämistä sekä poistamista koskevaan sääntelyyn. Uutta olisi mahdollisuus myöntää käyttöoikeus julkisen työvoima- ja yrityspalvelun palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä on päivitetty 1.7.2020 voimaan tulleella lailla. Voimassa olevassa käyttöoikeuksia koskevien sääntösten valmistelussa on huomioitu yleisen tietosuoja-asetuksen ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, *tiedonhallintalaki*) säännökset. Käyttöoikeuksia koskevassa sääntelyssä on huomioitava työvoimapalvelujen siirrosta aiheutuvat muutostarpeet sekä voimassa oleva yleislainsäädäntö. Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittäminen on järjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen tehtävä. Työvoimaviranomaisilla ei olisi velvollisuutta käyttää valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, vaan ne voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyssä myös muuta asiakastietojärjestelmää. Käyttöoikeuden myöntämisestä tulisi siis säätää erikseen valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden ja työvoimaviranomaisten omien järjestelmien osalta.

2.9.8 Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö

2.9.8.1 EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Asetuksen kohde ja soveltamisala

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suoje-
lusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin
95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) on
sovellettu jäsenvaltioissa toukokuusta 2018 lähtien. Yleisellä tietosuoja-asetuksella suojellaan
luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän oikeuttaan henkilö-
tietojen suojaan. Jäljempänä kuvataan asetuksen sisältöä erityisesti siltä osin kuin siinä jätetään
jäsenvaltiolle liikkumavaraa tai asetetaan jäsenvaltiolle velvollisuus täsmentää asetuksen sään-
nöksiä.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luon-
nolliseen henkilöön, eli rekisteröityyn, liittyviä tietoja (4 artiklan 1 kohta). Henkilötietojen kä-
sittelyllä tarkoitetaan asetuksessa toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai
henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai ma-
nuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä,
muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, le-
vittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä,
rajoittamista, poistamista tai tuhoamista (4 artiklan 2 kohta).

Kansallinen liikkumavara

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettava säädös, mutta se jättää paikoin
jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella liikkumavaralla tar-
koitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa jäsen-
valtioiden lainsäätäjien on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä. Täl-
laisella kansallisella lainsäädännöllä täydennetään tai täsmennetään asetuksen säännöksiä, jotka
muodostavat perustavanlaatuisen rungon henkilötietojen käsittelyä koskevalle säännöstölle.
Tällaista täsmentävää tai täydentävää kansallista lainsäädäntöä on siten aina luettava yhdessä
yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta). Yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Toisaalta asetuksessa asetetaan myös kansalliselle lainsäätäjälle velvoite säätää tietyistä seikoista. Liikkumavaran käyttöä koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset voidaan jakaa velvoittaviin, mahdollistaviin ja huomioon otettaviin säännöksiin.

Liikkumavaran käytössä on asetuksen mukaan mahdollista hyödyntää erilaisia säädöstekniikoita. Asetuksen 41 johdantokappaleen mukaan kansalliselta lainsäädännöltä ei välttämättä edellytetä laintasoisuutta, kunhan se on selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa. Kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten ei myöskään 45 johdantokappaleen mukaan edellytetä olevan erityislakia. Suomessa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä on täydennetty tietosuojalailla (1050/2018) ja sen lisäksi erityislaeilla tarvittaessa.

Käsittelyä koskevat periaatteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu.

Asetuksen 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Toinen keskeinen periaate on tietojen minimointi, joka tarkoittaa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Täsmällisyysperiaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Eheyden ja luottamuksellisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia.

Käsittelyperusteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Näistä julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa syntyvien tai käsiteltävien asiakastietojen kannalta keskeinen on 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi. Ainoastaan 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtia on pidetty mahdollisina henkilötietojen käsittelyperusteina viranomaiselle. (HE 9/2018 vp, s. 34)

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Säännös antaa siis mahdollisuuden täydentävään kansalliseen sääntelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi on käsittelyn perustasta säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kyseisessä lainsäädännössä pitää määritellä käsittelyn tarkoitus. Lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet. Perusvaatimuksena tällaiselle lainsäädännölle on, että sen on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tämä kohta sisältää siis sekä velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta että mahdollisuuden säätää myös muista seikoista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa kielletään erityisten henkilötietojen käsittely. Tällaisia tietoja ovat muun muassa terveystiedot sekä rotu ja etninen alkuperä. Poikkeuksista käsittelykieltoon säädetään artiklan 2 kohdassa.

Henkilötietojen myöhempiä käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka teollisia tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota yhteen sopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa (5 artiklan 1 kohdan b alakohta). Asetuksen 89 artiklassa säädetään suojatoimista ja mahdollisuudesta säätää poikkeuksia rekisteröityjen oikeuksiin tällaisessa käsittelyssä.

Rekisteröidyn oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Lukuun sisältyvät 12, 13, 15, 16, 18 ja 19 artikla tulisivat sovellettavaksi 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, ellei soveltamista erikseen rajoiteta 23 artiklassa mahdollistetulla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään läpinäkyvästä informoinnista ja viestinnästä, 13 artiklassa toimitettavista tiedoista, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä, 15 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin, 16 artiklassa oikeudesta tietojen oikaisemiseen, 18 artiklassa oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ja 19 artiklassa rekisterinpitäjän henkilötietojen oikaisua, poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetaan rekisterinpitäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (4 artikla 7 alakohta). Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten antamassa ohjeessa (16.10.2017 v1.0, s. 9) korostetaan, että rekisterinpitäjän vastuun on oltava osa toiminnallista vastuuta. Kun rekisterinpitäjistä säädetään laissa, määrittelyyn tulee suhtautua erityisen tarkkaavaisesti ja varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle taholle. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjän määrittelyn riskinä on, että rekisterinpitäjä on määritelty vain muodollisesti ja ilman, että toimijan tosiasiallista roolia henkilötietojen käsittelyssä käytännön tasolla on tunnistettu. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Rekisterinpitäjiä voi olla useampia. Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet. Lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Artikla antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä yhteisrekisterinpitäjyydestä ja yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista.

Asetuksessa tarkoitetaan henkilötietojen käsittelijällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun (4 artikla 8 alakohta). Asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittama käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Jäsenvaltion lainsäädäntöä voidaan tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan pitää tällaisena oikeudellisena asiakirjana. (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 9). Näin ollen jäsenvaltion lainsäädännössä voitaisiin säätää näistä seikoista. Asetuksen 28 artiklan 3 kohdassa säädetään käsittelijän velvollisuuksista, joista tällaisessa sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa on erityisesti säädettävä.

Asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan asetuksen 29 artiklan perusteella vaikuttaisi mahdolliselta, että lainsäädännöllä luotaisiin käsittelijälle sellaisia itsenäisiä velvoitteita tai käsittelyoikeuksia, jotka ovat erillisiä rekisterinpitäjän antamista ohjeista (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 10).

Sekä rekisterinpitäjän että käsittelijän on asetuksen 30 artiklan mukaan ylläpidettävä selostetta käsittelytoimista. Selosteen sisällöstä säädetään mainitun artiklan 1 ja 2 kohdassa.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutusten arvioinnista. Artiklan 3 kohdassa säädetään tapauksista, joissa vaikutustenarviointi on erityisesti laadittava ja 7 kohdassa, mitä arvioinnin on vähintään sisällettävä. Artiklan 10 kohta mahdollistaa, ettei vaikutustenarviointia tehdä, jos henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisäänteiseen velvoitteeseen taikka laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen ja jos vaikutustenarviointi on jo tehty

kyseisen lainsäädännön valmistelun yhteydessä. Tällaista lainsäädäntöä valmisteltaessa on asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukaan kuultava valvontaviranomaista.

Henkilötietojen luovuttaminen

Henkilötietojen luovutus on yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan yksi henkilötietojen käsittelyn muoto (4 artiklan 2 alakohta). Vastaanottajalla tarkoitetaan yleisessä tietosuoja-asetuksessa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jolle luovutetaan henkilötietoja, oli kyseessä kolmas osapuoli tai ei (4 artiklan 9 kohta).

Luovuttaminen ja vastaanottaja ovat keskeisiä käsitteitä rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen kannalta. Mikäli tietoja luovutetaan vastaanottajalle, tulee tästä informoida rekisteröityä (13 art. 1. d alakohta, 14 art. 1. e ja f alakohdat sekä 14 art. 3. c alakohdat). Rekisteröidyllä on myös oikeus saada tieto vastaanottajista tai vastaanottajaryhmistä, erityisesti kolmansissa maissa olevat vastaanottajat tai kansainväliset järjestöt, joille henkilötietoja on luovutettu tai on tarkoitus luovuttaa (15 art. 1 c alakohta). Rekisterinpitäjällä on myös henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus vastaanottajalle (19 art.). Käsittelytoimista laadittavassa selosteessa on ilmoitettava henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat (30 art.). (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 10)

Viranomaisia, jotka mahdollisesti saavat henkilötietoja jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ei kuitenkaan pidetä vastaanottajina. Näiden viranomaisten on kuitenkin käsiteltävä kyseisiä tietoja sovellettavia tietosuojasääntöjä noudattaen käsittelyn tarkoitusten mukaisesti. Tästä puolestaan seuraa se, ettei edellä mainituista viranomaisten välisistä tietojen luovutuksista ole vastaavaa informointi- ja ilmoitusvelvoitetta, kuin muista henkilötietojen luovutuksista. (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 11)

Henkilötietojen luovutusten edellytyksiä on arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten. Mikäli tietojen käyttötarkoitus muuttuisi luovutuksen johdosta, luovutus edellyttää 6 artiklan 4 kohdan mukaan rekisteröidyn suostumusta tai että siitä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Yksi 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tavoite on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Kansallisen liikkumavaran puitteissa voidaan säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

2.9.8.2 Tietosuojalaki

Tietosuojalailla (1050/2018) täydennetään ja täsmennetään Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Se on henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovelletaan rinnakkain yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuojalaissa ei säädetä tyhjentävästi henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta, vaan erityislainsäädännöllä on vastaisuudessakin mahdollista säätää käsittelyn oikeusperusteesta yleisestä tietosuoja-asetuksesta ilmenevin reunaehdoin.

Tietosuojalain esitöissä todetaan kansallisen harkintamarginaalin perustan olevan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa, jolla annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää kansallisesti henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6

artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi tietosuojalakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. (HE 9/2018 vp, s. 34)

Tietosuojalain 4 §:ssä täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaista käsittelyperustetta. Tietosuojalain 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä muun muassa, jos käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (3 kohta).

Tietosuojalaissa säädetään kaikkiin henkilötietojen käsittelyyn liittyviin toimenpiteisiin sovellettavasta vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuutta koskevan 35 §:n mukaan joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka toisen liikesalaisuudesta, ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle näin saamiaan tietoja eikä käyttää niitä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vaitiolovelvollisuus koskisi esimerkiksi rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän palveluksessa olevaa henkilöä. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen on erikseen sanktioitu tietosuojalain 26 §:ssä.

2.9.8.3 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetulla lailla (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) täsmennetään perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta. Julkisuuslain 1 §:ssä ilmaistu lähtökohta on, että viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuusperiaatetta toteuttavista viranomaisten velvollisuuksista säädetään muun muassa julkisuuslain 20 §:ssä. Lainkohdan 1 momentin mukaan viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan. Laatimisvelvollisuuden tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon, missä määrin viranomaisen toiminnasta on saatavissa tietoja asiakirjojen julkisuuden avulla tai yleisen tilastotuotannon perusteella.

Julkisuuslaissa säädetään salassapitovelvoitteista ja -perusteista. Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomaisen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 1—32 kohdassa säädetään, mitkä viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salaisia. Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Kohdan 29 nojalla salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta taikka asevelvollisen sijoittamista tai työntekijän valintaa tai palkkauksen perustetta varten tehdyistä arvioinneista.

Julkisuuslain esitöiden mukaan momentin 23–32 kohtaan on koottu yksityisyyden suojan perusteet. Esitöiden mukaan näissä tapauksissa asiakirjan julkisuuden säännönmukaisesti voidaan

katsoa vaarantavan salassapidon suojaamaa etua. Vähäistäkin harkinnanvaraisuutta on pidetty suojattavaa etua vaarantavana. (HE 30/1998 vp, s. 88/I) Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25, 29 ja 30 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja koskeva salassapito on säännösten sanamuodon ja lain esitöiden perusteella ehdotonta. (HE 30/1998 vp, s. 97/II ja s. 99/II)

Salassapitovelvoitteisiin kuuluvat julkisuuslain 23 §:n mukaan kielto paljastaa salassa pidettävä asiakirja ja tieto sekä kielto käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat laajaa henkilökuntaa. Ne koskevat paitsi viranomaisen palveluksessa olevaa, myös viranomaisessa esimerkiksi harjoittelijana olevaa tai viranomaisen toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa olevaa henkilöä.

Salassa pidosta poikkeamisen edellytyksistä säädetään julkisuuslain 7 luvussa. Yleiset poikkeamisperusteet ovat lain säännös, kohdehenkilön suostumus, toimeksiannon tai virka-aputehtävän suorittaminen, viranomaisen lupa muun muassa tieteellistä tutkimusta varten, toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus ja kansainvälinen yhteistyö. Toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus edellyttää julkisuuslain 29 §:n 1 momentin mukaan, että tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; kohdehenkilö antaa siihen suostumuksen; asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi; tai että tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi. On huomattava, että vaikka julkisuuslain mukaan toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus voi perustua kohdehenkilön suostumukseen, ei kohdehenkilön suostumus kelpaa vastaanottavan viranomaisen perusteeksi käsitellä henkilötietoja yleisen tietosuojasetuksen mukaan.

Julkisuuslain 16 §:ssä säädetään tiedon antamistavoista. Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietojen julkistaminen yleisessä tietoverkossa edellyttää sen sijaan säätämistä erikseen.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 65/2014 vp, s. 4/II—5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I—3/II). Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajaus hakujen yksittäisyydestä sisällytetään säännöksiin julkisista tietopalveluista (PeVL 2/2017 vp, s. 7).

2.9.8.4 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) on viranomaisten tiedonhallintaa koskeva yleislaki. Lailla halutaan varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely. Lain tarkoituksena on myös mahdollistaa viranomaisten tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomaiset voivat hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelujaan hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti. Lisäksi lailla halutaan edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Tiedonhallintalaissa säädetään tiedonhallinnan järjestämisestä, julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleisestä ohjauksesta, tietoturvallisuudesta, tietoaineistojen muodostamisesta ja sähköisestä luovutustavasta sekä asianhallinnasta ja palvelujen tiedonhallinnasta. Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tiedonhallintalaissa viranomaisella tarkoitetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia, eli muun muassa valtion hallintoviranomaisia, muita valtion virastoja ja laitoksia sekä kunnallisia viranomaisia. Tiedonhallintayksiköllä puolestaan tarkoitetaan viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti. KEHA-keskus, ELY-keskukset, työ- ja elinkeinotoimistotoimistot, kunnat ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat siis tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä.

Tiedonhallintalain 13 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on seurattava toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistettava tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Tiedonhallintayksikön on selvitettävä olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoitettava tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti.

Viranomaisen tehtävien hoitamisen kannalta olennaisten tietojärjestelmien vikasietoisuus ja toiminnallinen käytettävyys on varmistettava riittävällä testauksella säännöllisesti. Viranomaisen on suunniteltava tietojärjestelmät, tietovarantojen tietorakenteet ja niihin liittyvä tietojenkäsittely siten, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivatta toteuttaa. Viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että hankittavaan tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvallisuustoimenpiteet. Myös näistä tehtävistä säädetään tiedonhallintalain 13 §:ssä.

Tiedonhallintalain 15 §:n mukaan viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvallisuustoimenpitein, että sen 1) tietoaineistojen muuttumattomuus on riittävästi varmistettu; 2) tietoaineistot on suojattu teknisiltä ja fyysisiltä vahingoilta; 3) tietoaineistojen alkuperäisyys, ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu; 4) tietoaineistojen saatavuus ja käyttökelpoisuus on varmistettu; 5) tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan vain, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on laissa erikseen rajoitettu; 6) tietoaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida. Tietoaineistoja on käsiteltävä ja säilytettävä toimitiloissa, jotka ovat tietoaineiston luottamuksellisuuden, eheyteen ja saatavuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi riittävän turvallisia.

Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Lain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä. Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomaisen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.

Sen lisäksi, mitä tietoturvallisuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan

viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomainen. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Tiedonhallintalain 23 §:ssä säädetään katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle. Sen mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Sen lisäksi, mitä tietoturvaluuettavuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että 1) katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin; sekä 2) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

Tiedonhallintalain 5 §:ssä säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta ylläpitää sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia. Velvollisuus koskee siis niin KEHA-keskusta, ELY-keskuksia, työ- ja elinkeinotoimistoja, kuntia kuin työ- ja elinkeinoministeriötä. Pykälässä säädetään tarkemmin, mitä tiedonhallintamallin on sisällettävä. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta arvioida hallinnollisten uudistusten ja tietojärjestelmien käyttöönoton muutosvaikutuksia.

Tiedonhallintalain 8 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on arvioitava tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia. Toimialasta vastaavan ministeriön on lainkohdan 2 momentin mukaan laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Tiedonhallintalain 9 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on toimitettava valtiovarainministeriölle 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin perusteella tehty arviointi tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämisestä, yhteentoimivuutta ja tietoturvaluuettavuutta koskevaa lausuntoa varten, kun arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia.

2.10 Kuntien rooli työllisyyden hoidossa

Kaikilla kunnilla on työllisyyden hoitoon liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, joiden lisäksi ne hoitavat työllisyyttä edistäviä tehtäviä yleisen toimialansa perusteella vapaaehtoisesti. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain perusteella kokeilussa mukana oleville kunnille on siirretty määräaikaikaisesti laissa tarkemmin määriteltyjen asiakasryhmien osalta henkilöasiakkaiden palvelujen neuvonta, ohjaus- ja palvelutehtäviä, eräiden harkinnanvaraisten etuuksien myöntämistä koskevia tehtäviä sekä eräiden työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle.

Kunnilla ei ole työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevia kuntia lukuun ottamatta laissa säädettyä velvollisuutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämiseen tai tuottamiseen. Kunnilla on kuitenkin pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden työllistämismallit, josta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 ja 2 §:ssä. Työllistämismallilla tarkoitetaan kunnan velvollisuutta järjestää työntekomahdollisuus työttömälle työnhakijalle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, jos henkilölle ei ole voitu järjestää

työvoimakoulutusta tai kuntoutusta. Kunnan työllistämismääräys koskee myös 60 vuotta täyttäneitä, joiden oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy ja joille työ- ja elinkeinotoimisto ei ole voinut järjestää työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuetta työtä muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa. Kunnalla on oikeus saada julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palkkatukea 50 prosenttia palkkauskustannuksista työllistäessään henkilön velvoitteen perusteella.

Kunnat tarjoavat myös muille työttömille työnhakijoille palkkatuetta työtä ja työkokeilumahdollisuuksia. Vuonna 2021 kunnat ja kuntayhtymät tarjosivat palkkatuetta työtä noin 10 532 työttömälle ja vuonna 2020 noin 9 878 työttömälle. Palkkatuetusta työstä noin 30 prosenttia tapahtuu kunnan palveluksessa. Vuonna 2021 kunnat ja kuntayhtymät toimivat työkokeilun järjestäjänä noin 5 800 henkilöasiakkaalle, mikä vastaa 22 prosenttia työkokeilupaikoista.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan kunnan on huolehdittava työttömien terveystarkastuksista. Lain mukaan kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkaille heidän terveytensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi. Terveysneuvonta ja -tarkastukset on järjestettävä myös opiskelu- ja työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille.

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus osallistua yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman laatimiseen ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun monialaisen palvelutarpeen arviointiin ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Aktivointisuunnitelmaan tulee sisällyttää kuntouttava työtoiminta, joka on kunnan järjestämistä vastaava sosiaalipalvelu. Monialaisessa työllistymistä edistävässä yhteispalvelussa kunnalla on lakisääteinen velvollisuus sovittaa työttömän tarvitsemat sosiaali- ja terveyspalvelut yhteen työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen kanssa.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain tarkoitus on parantaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapaaluun. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu, jonka voimassa olevan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain nojalla järjestää kunta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä vastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023, mikä koskee myös kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä. Kuntouttavan työtoiminnan lakiin hyvinvointialueiden käynnistymisen johdosta tehtävät muutokset ovat osa vireillä olevaa hallituksen esitystä HE 56/2021 vp.

Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät myös sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaista vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa ja vammaisten henkilöiden työtoimintaa sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista (519/1977) työtoimintaa ja työhönvalmennusta.

Maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvät lakisääteiset toimet ovat kuntien vastuulla sisältäen muun muassa yhteisten kotouttamissuunnitelmien laatimisen yhdessä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa. Kotouttamistoimista ainoastaan työ- ja elinkeinotoimistoille määritelty kotoutumisen edistämisen rooli ei kuulu kunnille, mutta tarkastusvaliokunta on esittänyt, että em. toimet tulisivat kaikki olla kunnilla. Suurten kaupunkien rooli maahanmuuttajien osaamiskeskustoinnassa yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa on merkittävä. Maahanmuuttajien osaamisen kartoittaminen ja osaamisen kehittämisen suunnittelu on keskeinen osa suurten kaupunkien maahanmuuttajien työllistymistä edistävää työtä. Suurten kaupunkien rooli kansainvälisten osaajien houkuttelussa, Talent Boost ja Talent Hub -toiminnassa on merkittävä suhteessa alu-

eellisiin elinkeinoelämän tarpeisiin. Lisäksi ELY-keskukset sopivat kuntien kanssa kansainvälistä suojelua saavien kuntapaikoista ja henkilöiden kuntapaikalle ohjaamisesta. Kiintiöpakolaisia säännöllisesti, mutta vaihtelevalla vuosisyklillä vastaanottavien kuntien verkostossa on perinteisesti ollut mukana keskikokoisten kaupunkien lisäksi myös pienempiä kuntia.

Lakisäateisten työllisyyttä edistävien palveluiden tarjonta on ollut kuntien näkemyksen mukaan riittämätöntä ja kuntien tarjoamat palvelut ovat täydentäneet lakisäateisten palvelujen kattavuutta. Kunnat verkostoineen muodostavat kokonaisvaltaisen työvoima- ja yrityspalvelujen ekosysteemin, jonka avulla työttömyyden vaikeaan haasteeseen ja yritysten työvoiman saataavuuteen on mahdollista vastata entistä tehokkaammin. Vaikka isolla joukolla pitkään työmarkkinoilta poissa olleista työnhakijoista on tarvetta sote-palveluihin, myös osaamisen päivittämistä ja vahvistamista tarvitaan. Kunnilla ja niiden omistamilla koulutuskuntayhtymillä sekä osakeyhtiömuotoisilla oppilaitoksilla onkin merkittävä rooli julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen työvoimakoulutuspalvelujen tuottajina. Koulutuskuntayhtymät ja niiden omistamat yhtiöt tuottavat suuren osan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kilpailuttamasta ja hankkimasta työvoimakoulutuksesta, jota työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat asiakkailleen. Kunnilla on hyvät edellytykset ja mahdollisuudet yhteensovittaa työllisyys-, koulutus-, elinvoima-, sosiaali- ja terveys-, nuoriso- sekä maahanmuuttoon liittyviä palveluja. Maahanmuuttajien kotoutumisprosessin aikana tarvittavat palvelut ovat hyvin yksilöllisiä. Merkittävä osa erityisesti turvapaikanhakijoina ja pakolaisstatuksella tulevien maahanmuuttajien tarvitsemista palveluista on sote-palveluja. Kuntavetoiset työllisyyttä edistävät monialaiset yhteispalvelut tarjoavat jo olemassa olevan alustan kuntapohjaiselle työvoimapolitiikan organisoinnille myös kaupunkiseutujen ulkopuolella, jossa työllisyydenhoitoa tehdään hyvässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. TYP-lain mukaan monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapolitiikka- ja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Työnantajille kunnat tarjoavat rekrytointiin liittyviä palveluja (muun muassa neuvonta, potentiaalisten työntekijöiden esittely, avustaminen työsopimusten ja palkkatukihakemusten laadinnassa, rekrytointitapahtumien järjestäminen tai niissä mukana olo, työvalmentajien tarjoaminen tuella palkattujen tueksi). Kunnat etsivät myös yrityksistä piilotyöpaikkoja, työkokeilupaiikkoja ja palkkatuetta työmahdollisuuksia. Lisäksi kunnat etsivät jatkumahdollisuuksia kunnassa palkkatuetussa työssä, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa oleville. Kunnat myös ohjaavat työttömiä koulutukseen ja tarjoavat yksilö- ja ryhmävalmennuksia (mm. työpajoissa ja ohjaamoissa). Yksilö- ja ryhmävalmennukset ovat kunnan tarjoamia ns. ylimääräisiä/omaehtoisia palveluja työllisyyden edistämiseksi. Asiakkaat eivät saa palveluun osallistumisesta kuluksia, vaan toiminta ja siihen osallistuminen on asiakkaille vapaaehtoisia. Kyseisiä yksilö- ja ryhmävalmennuksia ovat esim. työhakuun, työpaikalla tapahtuvaan ohjaukseen ja eri koulutusmahdollisuuksien esittelyyn liittyviä palveluja, joita voidaan antaa joko yksilö- tai ryhmämuodossa. Kunnat tarjoavat myös työvalmentajia tuella palkattujen tueksi, maksavat palkkatukiin kuntakohtaisia lisiä ja järjestävät koululaisille ja opiskelijoille kesätyöpaikkoja, tukevat työmarkkinoiden ulkopuolella olevien pääsyä työmarkkinoille sekä avustavat tarvittaessa eläke-edellytysten selvittämisessä. Eläke-edellytysten selvittelyn hoitaa se taho, joka huomaa eläke-edellytysten täyttyvän. Tämä taho voi olla joko kunnan työllistämispalvelut tai kunnan sosiaalitoimi, joka lähtee viemään asiakkaan asiaa eläkepolulla eteenpäin. Kunnat ovat voineet itse määritellä oman prosessinsa eli sen, kuinka asiakkaan asiaa edistetään ja se on yleensä tehty mahdollisimman asiakaslähtöisesti. Tämän vuoksi asiakasta ei siirrellä esim. kunnan työllistämispalveluista kunnan sosiaalitoimeen, jos asiakkaan eläke-edellytykset huomataan työllistämispalveluissa.

Kunnat myös rahoittavat ja toteuttavat työllisyyttä tukevia EU- ja kansallisia hankkeita, tukevat välityömarkkinoilla toimivien kolmannen sektorin toimijoiden toimintaa ja niillä on mahdollisuus käyttää hankinnoissaan sosiaalisia kriteerejä. Kuntien rooli paikallisen ja alueellisen elinvoiman vahvistajana on myös tärkeää työllisyyden kannalta.

Kuntaliiton selvityksen (Kuntien työllisyydenhoidon panostukset vuonna 2017) mukaan kuntien työllisyydenhoitoon liittyvät kokonaiskustannukset olivat vuonna 2017 yhteensä noin 804 miljoonaa euroa¹¹, josta kuntien osuus työmarkkinatukikustannuksista oli 431,8 miljoonaa euroa ja muut työllisyydenhoidon panostukset noin 372 miljoonaa euroa. Asukasta kohden työllisyydenhoidon suorat panostukset olivat koko maassa noin 147 euroa. Kuntakoon mukaan tarkasteltuna asukaskohtaiset menot ovat suurimmat yli 55 000 asukkaan kaupungeissa, mikä johtuu pienempiä kuntia suuremmasta osuudesta työmarkkinatukikustannuksissa.

Kuntien työllistymistä tukevat palvelut ja niiden organisointi kunnissa

Vaikeimmin työllistettävien työvoimapalvelun järjestämisvastuun siirtoa selvittänyt työryhmä teki syksyllä 2015 Manner-Suomen kunnille kyselyn työllisyyden hoitoon liittyvien tehtävien organisoinnista ja resursoinnista sekä palvelurakenteesta. Kyselyyn vastasi 207 kuntaa ja kyselyn vastausprosentti oli noin 70. Vastausten perusteella lähes puolet kyselyyn vastanneista kunnista eli noin sata kuntaa maksoi työnantajille palkkauskustannuksiin kuntalisää. Kuntalisän maksaminen on useimmiten sidoksissa työ- ja elinkeinotoimiston työnantajalle myöntämään palkkatukeen. Kuntalisää maksettiin yleisimmin kolmannen sektorin toimijoille, mutta suurin osa kuntalisää maksavista kunnista myönsi sitä myös yrityksille. Lisäksi kunnat avustavat taloudellisesti työttömien yhdistyksiä ja muita työttömille palveluja tuottavia yhdistyksiä. Useimmiten avustuksia myönnetään yhdistysten tilavuokriin, mutta myös palkkauskustannuksiin.

Noin puolessa syksyllä 2015 tehtyyn kyselyyn vastanneista kunnista oli yksikkö, joka vastaa keskitetysti työllisyyden hoidosta. Yksiköt sijoituivat useimmiten kunnan keskus- tai konsernihallintoon, perusturvaan, sosiaalitoimeen tai hyvinvointipalveluihin. Jos kunnassa ei ollut erillistä työllisyyden hoidon yksikköä, työllisyyden hoidosta vastaavat viranhaltijat sijoituivat useimmiten edellä mainittuihin hallintokuntiin.

Kyselyyn vastanneissa kunnissa työskenteli tammi-syyskuussa 2015 julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen (niin sanotut työnsuunnittelijan tehtävät) ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyvissä tehtävissä sekä kunnan omaehtoisesti tuottamissa lainsäädäntöön sisältyvässä tehtävissä yhteensä noin 2 300 henkilöä. Näistä noin 45 prosenttia (noin 1000 henkilöä) työskenteli kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyvissä tehtävissä, noin 30 prosenttia (noin 700 henkilöä) julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen liittyvissä tehtävissä ja noin 25 prosenttia (noin 600 henkilöä) kunnan omaehtoiseen palvelutuotantoon liittyvissä tehtävissä. Kokonaan kunnan omalla rahoituksella palkattuja henkilöstöstä oli noin 1 250, osittain työllisyysmäärärahoilla palkattuja noin 700 ja hankerahoituksella palkattuja noin 350.

Kyselyyn vastanneista kunnista noin 140 omistaa työpajan tai muun työllisyyspalveluja tuottavan yksikön. Suurin osa yksiköistä on nuorten työpajoja. Noin kolmanneksella vastanneista kunnista on ohjauksessaan säätiö tai yhdistys, joka tuottaa työllisyyspalveluja ja noin 80 kunnalla oli kyselyaikana kumppanuus- tai yhteistyösopimus työllistymistä edistäviä palveluja tuottavien tahojen kanssa.

¹¹ Kuntien työllisyydenhoidon panostukset vuonna 2017 (päivitty): http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3594

2.11 Työttömyysetuuksien rahoitus ja kuntien kannusteet työllisyyden hoitoon

2.11.1 Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n nojalla lomautuksen ja lisäpäivien perusteella maksettavaa ansiopäivärahaa lukuun ottamatta valtio rahoittaa kustakin palkansaajan ansiopäivärahasta peruspäivärahan suuruutta vastaavan perusosan. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaan soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Yrittäjille maksettavan ansiopäivärahan valtion rahoitusosuudesta säädetään vastaavalla tavalla työttömyyskassalain (603/1984) 24 §:ssä.

Palkansaajan ansiopäivärahan ansio-osan rahoitus valtionosuuden ylittävältä osalta jakautuu työttömyyskassan jäsenmaksulla tapahtuvaan rahoitukseen, noin 5,5 prosenttia, ja työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotolla rahoitettavaan osuuteen, noin 94,5 prosenttia.

Peruspäiväraha rahoitetaan valtion rahoitusosuudella ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle tilitettävällä osuudella. Valtion rahoitusosuus on peruspäivärahamenon ja Työllisyysrahaston kautta tapahtuvan rahoituksen välinen erotus.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä peruspäivärahan rahoitukseen tilitettävä määrä lasketaan siten, että se keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää. Tilitettävä määrä voi kuitenkin olla enintään peruspäivärahamenon verran. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Tämän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Määrää ei tarkisteta indeksillä. Jos näiden kahden tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran.

Kunnat osallistuvat ansiopäivärahan rahoitukseen työnantajan työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden kautta. Muuta rahoitusvastuuta perus- tai ansiopäivärahasta kunnilla ei ole.

2.11.2 Kuntien vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta

Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista (momentilta 33.20.52 valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta, arviomääräraha) sen maksukauden loppuun saakka, jonka kuluessa työmarkkinatukea tulee henkilön työttömyyden perusteella maksetuksi yhteensä 300 päivältä. Tämän jälkeen työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana työmarkkinatukea tulee työttömyyden perusteella maksetuksi 1 000 päivältä. Jos työmarkkinatuen maksaminen jatkuu yli sen maksukauden, jonka aikana 1 000 maksupäivää täyttyy, työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta ja lapsikorotuksesta, valtion osuuden alentuessa 30 prosenttiin.

Työmarkkinatuen maksupäivien laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö työssäoloehdon täytettyään ja työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan palaa uudelleen

työmarkkinatuen saajaksi. Kustannusvastuun jako ei koske työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja lapsikorotusta eikä palvelun ajalta maksettavaa korotusosaa. Palvelun ajalta maksettavaa etuutta ei myöskään lueta työmarkkinatuen maksupäiviin, joiden perusteella kunnan rahoitusvastuu määräytyy. Työmarkkinatuen osarahoitusvastuu otetaan huomioon kunnan valtionosuudessa.

Vuosina 2015–2019 kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta on vaihdellut 386–432 miljoonan euron välillä. Vuonna 2019 työttömyysetuusmenot (ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki) olivat yhteensä noin 3,6 miljardia euroa. Kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta vastasi työttömyysetuusmenojen kokonaisuudesta noin 11 prosentin suuruista osuutta.

Kunnan vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta on sidottu työttömyyden perusteella korvattuihin etuuspäiviin. Tästä seuraa, että kunta ei osallistu työmarkkinatuen rahoitukseen siltä ajalta, kun etuudensaaja saa työmarkkinatukea ollessaan työttömyysturvalaissa tarkoitettussa työllistymistä edistävässä palvelussa. Palveluiden ajalta maksetut työmarkkinatukipäivät eivät myöskään kerrytä kunnan rahoitusvastuun perustana olevia työttömyyden perusteella maksettuja etuuspäiviä. Kunnan osarahoittamaan työmarkkinatukeen ja työllistymistä edistävään palveluun osallistumiseen liittyvällä kytköksellä on haluttu edistää tehokasta työttömyyden hoitoa kunnissa vahvistamalla kannustimia aktivointiasteen nostoon, ja samalla on tavoiteltu pitkäaikaistyöttömyyteen virtaavien työttömien määrän vähentymistä. Kuntouttavaa työtoimintaa lukuun ottamatta rahoituksen uudistushankkeissa ei tähän asti olla muutettu kuntien ja valtion välistä vastuuta palveluiden järjestämisestä. Kunnat voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien aktivointiastetta edistävästi koulutuspalveluiden, kuntouttavan työtoiminnan sekä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun kautta.

Nykytilassa kuntien suorat työllisyysyhdöt syntyvät pääasiassa kunnallisverotulojen kasvusta työnhakijan siirtyessä työttömyysetuudelta palkkatulojen saajaksi. Poikkeuksena ovat kuntien työmarkkinatuen rahoitusvastuun piirissä olevat työnhakijat, joiden työllistyessä kunta hyötyy myös säästetyn rahoitusvastuun verran. Ansiotuloverosta tehtävät vähennykset voivat poikkeuksellisissa tilanteissa aiheuttaa sen, että kunnan palkkatulosta saama verotuotto jää työttömyysetuudesta saatavaa verotuottoa pienemmäksi.

Jos työnhakija on saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yli 299 päivän ajalta, työnhakijan osallistuessa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin, kunta säästää työmarkkinatuen rahoitukseen liittyvän kustannuksen. Verotulojen kasvuun suhteutettuna tämä etuuden rahoitusvastuun kautta kanavoituva taloudellinen hyöty on huomattava. Kunnan säästö esimerkiksi 300–999 päivää työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea saaneen siirtyessä pois työttömyysetuudelta on vuositasolla noin 4400 euroa ja yli 1000 päivää työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea saaneen osalta noin 6100 euroa.

Kunnan rahoitusvastuu työmarkkinatukimenosta koskee myös kotoutuja-asiakkaita. Maahanmuuttajan työllistyminen on useimmiten hitaampaa kuin suomalaisen työnhakijan. Työllistymistä hidastaa esimerkiksi kotimaisten kielten puutteellinen osaaminen, koulutuksen ja työkokemuksen soveltumattomuus suomalaisille työmarkkinoille sekä työllistymistä tukevien verkostojen puute. Vaikka osaaminen ja muut työllistymistä edistävät tekijät olisivat kunnossa, ulkomaalaistaustaisten työllistyminen on selvästi suomalaistaustaisia vaikeampaa johtuen syrjinnästä työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa laajemmin. Maahanmuuttajien työllisyys reagoi myös herkemmin suhdanteisiin.

Pakolaistaustaisten henkilöiden lähtökohdat suomalaisilla työmarkkinoilla ovat selvästi muita maahanmuuttajaryhmiä heikommat. Pakolaistaustaiset saapuvat maahan saadakseen suojelua

vainolta tai sen uhalta. Osalla on traumoja tai terveydellisiä ongelmia, jotka heikentävät työkykyä. Toisaalta osa pakolaistaustaisista on erittäin osaavia ja hyvin koulutettuja, eikä heidän osaamistaan saada riittävän tehokkaasti käyttöön.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoihin perustuen ulkomaalaisten aktivointiaste on korkea, ja kotoutuja-asiakkaiden todennäköisesti korkeampi kuin pidempään maassa olleiden ulkomaalaisten. Vuoden 2014 tilastoissa, joissa kotoutumistuki on vielä erillään työmarkkinatuesta, on 75 prosenttia etuudesta maksettu työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Maahanmuuttajilla työttömyysjaksot ovat yleensä lyhyitä ja pitkäaikaistyöttömyys vähäisempää kuin suomalaistaustaisilla. Koska maksuvastuun muodostuminen nykytilanteessa edellyttää, että passiivisia työttömyyspäiviä olisi kertynyt kotoutumisajalta yli 300, on todennäköistä, että kotoutuja-asiakkaat ovat olleet lähes kokonaan kunnan maksuvastuu ulkopuolella.

Kuntien työmarkkinatuen rahoitusosuuden perintä

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka on hänen väestötietojärjestelmään merkitty kotikuntansa kunnan rahoitusvastuun alkaessa. Työttömyysturvalain 14 luvun 3 c §:ssä säädetään sekä kotikunnan määrittämisestä, että siitä, miten tämän kotikuntatiedon perusteella Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden vastuulle kuuluvan rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos puolestaan käyttää maksamansa työmarkkinatuen rahoittamiseen. Jos kunta ei maksa rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, saatavaan liittyy viivästyskoron maksuvelvollisuus.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1330/2002) 20 §:ssä säädetään tarkemmin kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos ilmoittaa työmarkkinatuen saajan kotikunnalle henkilöä koskevan tiedon, kun työmarkkinatukea on maksettu 200 päivältä. Jos henkilö siirtyy työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuella, ilmoitus tehdään heti työmarkkinatuen maksamisen alkaessa. Kuntien laskut ja niihin liittyvät luettelot laskutuksen perusteena olevista työmarkkinatuen saajista muodostetaan Kansaneläkelaitoksen toimesta ohjelmallisesti kerran kuukaudessa. Laskutuskausi on edeltävä kalenterikuukausi. Kunnat saavat työmarkkinatukilaskunsa viimeistään kuukauden 15. päivänä. Laskun eräpäivä on laskun lähettämiskuukauden 28. päivä. Työmarkkinatuen laskuun liittyvä henkilöluettelo on Kelan etuustietopalvelu Kelmussa. Kunta saa Kelmusta laskutuskuukauden yhteenvedon ja erittelyt kuukauden aikana maksetuista, palautetuista ja korjatuista työmarkkinatuista. Palveluun kirjaudutaan Suomi.fi –tunnuksilla, ja tietojen tarkasteluun tarvitaan valtuustyyppi ”Työmarkkinatukitietojen tarkastelu”. Tiedoissa on henkilön nimi, henkilötunnus ja aika, jolta kuntaa veloitetaan sekä henkilöä koskeva kunnan maksuosuus. Henkilöiden kohdalla ilmoitetaan tieto, jos henkilö on ensi kertaa laskutuksen piirissä ja myös tieto siitä, jos henkilö on kyseisen kunnan listalla ensimmäistä kertaa, mutta on ollut jo aikaisemmin jonkin muun kunnan asukkaana rahoitusosuuden laskutuksen piirissä.

2.11.3 Muut kuntien kannusteet työllisyysdenhoitoon

Perustoimeentulon rahoitus

Kunnat osallistuvat perustoimeentulotuen rahoittamiseen 50 prosentin rahoitusosuudella. Vähennys tehdään kuntakohtaisesti kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta lisäykset ja vähennykset -kohdassa. Varainhoitovuoden tietona käytetään kahden vuoden takaista tietoa kuntakohtaisesta perustoimeentulotuen rahoitusosuudesta. Vuoden 2021 kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa kuntien kokonaisrahoitusosuus perustoimeentulotuen osuudesta on noin 337 miljoonaa euroa (61 euroa/asukas). Kuntakohtainen rahoitusosuus vaihtelee enimmillään 103 euroa/asukas (Helsinki) ja pienimmillään 7 €/as (Luhanka) mediaanin ollessa 31 euroa asukasta kohti.

Kela tekee perustoimeentulotuen päätökset ja kunnan tehtäväksi jää rahoittaa sen osuus etuusmenoista. Koska rahoitusosuus tulee kahden vuoden viiveellä ja mahdollisesti ”hautautuu” valtionosuuden kokonaisuodostumiseen, kunnissa ei välttämättä kiinnitetä huomiota tähän euroääräisesti kuitenkin merkittävään vähennyserään, vaan jokavuotinen vähennys otetaan ikään kuin annettuna. Kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa kuntansa asukkaiden toimeentulotukimenoihin ovat muun muassa alueensa yrittäjyyden ja työllisyyden edistämisen, kohtuuhintaisten asuntojen tarjoaminen sekä yleisesti terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen, mikä välillisesti vaikuttaa sekä työllistymiseen että myös asiakkaille aiheutuviin sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin. Kunnat vastaavat myös ehkäisevästä ja täydentävästä toimeentulotuesta osana sosiaalitoimea (noin 54 miljoonaa euroa vuonna 2020). Kuntien osarahoittama työmarkkinatuki on kunnan näkökulmasta perustoimeentulotuen vähennystä konkreettisempi kahdesta syystä. Viive toteutuman ja kunnalle aiheutuvan kustannuksen välillä on lyhyempi, ja toiseksi nk. ”sakkomaksu” on läpinäkyvämpi, koska lasku tulee kunnille suoraan eikä sitä vähennetä automaattisesti osana peruspalveluiden valtionosuutta. Toisin sanoen työmarkkinatuen sakkomaksut näkyvät kuntien käyttötalouden menoina toisin kuin perustoimeentulotuen rahoitusvastuu. Hyväksytyssä sote-lakipaketissa sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Perustoimeentulotuen rahoitusvastuuseen ei lakipaketissa esitetty muutoksia.

Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän työttömyyskerroin

Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta kokonaan vastaavalla osuudella. Laskennassa käytetään varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden tilastotietoa työttömien osuudesta. Jos kunnan työllisyyskehitys on keskimäärin huonompaa kuin muualla maassa, se heijastuu kunnan talouteen korkeampina valtionosuuksina noin kahden vuoden viiveellä. Tämän perusteella jaetaan vuoden 2021 kuntien peruspalveluiden valtionosuuden kautta yhteensä noin 516 miljoonaa euroa laskennallista kustannusta. Koska kyseessä on valtionosuuden laskennallinen erä, saavat kunnat tästä efektiivisesti noin 25 prosenttia.

Kunnallisvero

Työttömyyspäivärahat ja työmarkkinatuki ovat työnhakijalle veronalaista tuloa. Työnhakijan työllistyessä verotuksen piiriin kuuluvat tulot kasvavat ja kunta saa enemmän verotuloja. Palkka- tai muiden työtulojen perusteella tehtävät vähennykset voivat tietyissä tilanteissa aiheuttaa sen, että kunnan palkkatulosta saama verotuotto jää työttömyysetuudesta saatavaa verotuottoa pienemmäksi.

Työllisyyden edistämiseen liittyy myös epäsuorasti vaikuttavia taloudellisia kannustimia, minkä vuoksi puhtaasti välittömiin työllisyysyhyötyihin keskittyvä tarkastelu antaa todellista pessimistisemmän kuvan kuntien työllisyyden edistämisen kannusteista. Esimerkiksi työllisyysasteen noususta johtuva käytettävissä olevien tulojen määrä vahvistaa kysyntää alueellisesti tuotetuille hyödykkeille ja palveluille.

Nykytilassa kuntien suorat työllisyysyhyödyt syntyvät pääasiassa kunnallisverotulojen kasvusta työnhakijan siirtyessä työttömyysetuudelta palkkatulojen saajaksi. Työtuloista tehtävät vähennysten takia erotus matalapalkkaisesta työstä ja työttömyysturvasta syntyvän verokertymän takia on pieni. Sote-uudistukseen liittyvän kunnallisveron alentamisen vuoksi verotuksen painoarvo kuntataloudessa vähenee.

Kuntien osarahoittamaan työmarkkinatukeen liittyy vahvat kannustimet. Kunnan rahoitusvastuulla olevan työnhakijan työllistyminen tuottaa kunnalle rahoitusvastuuta vastaavan suuruisen taloudellisen hyödyn sekä kasvattaa kunnan verotuloja. Tuloverotuksen asettamiin kannusteisiin

nähdessä työmarkkinatuen rahoitusvastuuseen liittyy vahva kannustin. Myös toimeentulotuen menoilla vahva yhteys työllisyyteen. Kunnilla on huomattava vastuu perustoimeentulotuen rahoituksesta. Perustoimeentulotukeen liittyviä ohjausvaikutuksia arvioineen VN-TEAS selvityksen mukaan kuntien nykyisen osittaisen rahoitusvastuun ohjausvaikutus on heikko. Tämän arvioidaan johtuvan toisaalta aktiivisen kustannus seurannan puutteesta ja toisaalta siitä, että vaikutusmahdollisuudet toimeentulotuen tarpeen ehkäisemiseksi koetaan vähäisiksi (Rissanen ym. 2021).

Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmään liittyvään työttömyyskertoimen kautta kunnille jaettavaan valtionosuuteen vaikuttaa kunnan oman työllisyystilanteen lisäksi myös muiden kuntien työllisyystilanne. Jos kunnan työttömyysaste säilyy suhteellisesti samana kuin muualla maassa, myös työttömyyskertoimen kautta jaettava valtionosuus säilyy samana. Valmistettavien uudistusten näkökulmasta työttömyyskerroin voi hillitä kannusteita epätarkoituksenmukaiselle kuntiin työllistämiseksi.

2.12 Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät

Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät perustuvat pääosin kuntalain 12 §:n mukaiseen Kuntatalousohjelmaan. Ohjelma laaditaan osana julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) ja valtion talousarvioesitystä kaksi kertaa vuodessa. Kuntatalouden tilaa ja hallituksen toimenpiteiden vaikutuksia kuntien talouteen kuvataan Kuntatalousohjelmassa uusimman käytössä olevan tiedon pohjalta. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto laatii ohjelmaa varten kuntatalouden kehitysarvion kuntien kirjanpidon käsittein ja valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto kehitysarvioon perustuvat kuntakohtaiset painelaskelmat kuntatalouden kehitysnäkymistä. Valtiovarainministeriö valmistelee Kuntatalousohjelman yhteistyössä kuntien talouden ja toiminnan kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa ja Suomen Kuntaliiton kanssa ja ohjelma hyväksytään Kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa.

Syksyn 2021 Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden kehitys on ollut viime vuosina poikkeuksellista. Kuntatalouden kehitys on ollut 2010-luvulla pääsääntöisesti heikkoa, mutta vaihtelut vuosien välillä ovat olleet suuria. Tähän on vaikuttanut osittain myös muun muassa verotukseen liittyvät ajoitukselliset tekijät. Vuosi 2017 oli kuntatalouden näkökulmasta ennätysellisen vahva, mutta kuntatalous heikkeni selvästi vuosina 2018 ja 2019. Koronapandemian alkua vuonna 2020 kuntatalouden tilanne oli vaikea. Kuntatalouden vaikeudet johtuvat ennen kaikkea kuntatalouden rakenteellisista ongelmista: väestön ikääntymisestä, palvelutarpeen kasvusta ja kuntien eriytymiskehityksestä, jota muun muassa maan sisäinen muuttoliike ja koko 2010-luvun jatkunut syntyvyyden lasku voimistavat.

Vuonna 2020 kuntatalous kuitenkin vahvistui merkittävästi. Kuntatalouden vahvistumista selittää kuitenkin pääosin valtion koronapandemian vuoksi kunnille osoittamat lähes 3 miljardin euron tukitoimenpiteet, jotka ylittivät koronatilanteesta kunnille vuonna 2020 aiheutuneet lisäkustannukset ja tulonmenetykset yli miljardilla eurolla. Valtaosa tukitoimista kohdennettiin kuntatalouteen valtionosuuksien kautta, jotka kasvoivat kaikkinaisenä noin 2,4 miljardia euroa (28 prosenttia) edellisvuodesta. Kuntatalouden vahvistumista tuki myös verotulojen suotuisa kehitys. Suhdanteen nopeasta heikkenemisestä huolimatta kuntatalouden verotulot kasvoivat noin 4 prosenttia. Etenkin kunnallisverotulot kasvoivat ripeästi, sillä ansiotulot kehittyivät arvioitua paremmin ja jako-osuuden oikaisu lisäsi kuntien saamia verotuloja. Suhdanteen heikkeneminen ei näkynyt suoraan myöskään kuntien yhteisöverotulokertymässä, sillä osana valtion kuntatalouteen kohdistamia tukitoimia kuntien yhteisöverotulojen jako-osuutta päätettiin korottaa 10 prosenttiyksiköllä vuosina 2020–2021, minkä arvioitiin nostavan kuntien yhteisöverotuloja yhteensä noin 450 miljoonalla eurolla vuonna 2020.

Kuntatalouden nettomenot eli toimintakate kasvoivat vuonna 2020 noin 2,7 prosenttia. Kasvua voidaan pitää varsin maltillisena, kun huomioidaan, että menoja kasvattivat koronapandemian ja sen torjumisen ohella hallitusohjelman mukaiset tehtävämuutokset. Näyttääkin siltä, että vaikka koronapandemian hoito on aiheuttanut kunnille merkittäviä lisäkuluja, on se tuottanut kuntataloudelle myös säästöjä joillain toimialoilla. Osa syntyneistä säästöistä on tosin siirtyviä menoja, sillä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon on syntynyt palvelu- ja hoitovelkaa, kun hoitoja on lykätty koronatartuntojen uhan ja varautumisen edellyttämän terveydenhuollon resurssien riittävyyden vuoksi.

Edellä kuvatun kehityksen johdosta kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate kaksinkertaistui vuonna 2020 noin 4,7 miljardiin euroon ja tilikauden tulos oli noin 1,7 miljardia euroa positiivinen. Vuosikate riitti kattamaan selvästi poistot ja käytännössä myös nettoinvestoinnit, mikä on kuntataloudessa varsin poikkeuksellista. Kuntatalouden rahoituksen tasapainoa kuvaava tunnusluku, toiminnan ja investointien rahavirta, koheni edellisvuodesta noin 1,8 miljardia euroa, jääden kuitenkin noin 400 miljoonaa euroa negatiiviseksi. Tätä selittää kuntatalouden jo pitkään korkeana pysynyt investointitaso. Korkea investointitaso näkyi myös kuntatalouden lainakanassa, joka kasvoi vahvasta tuloksesta huolimatta vuoden 2020 aikana noin 1,5 miljardilla eurolla yhteensä 23,4 miljardiin euroon (kuntatalouden sisäiset lainat poistettuna).

Valtio tuki kuntia koronapandemian johdosta voimakkaasti myös vuonna 2021. Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaista 10 prosenttiyksikön korotusta jatkettiin verovuonna 2021, ja tämän on arvioitu lisäävän kuntien yhteisöverotuottoja 570 miljoonalla eurolla vuonna 2021 ja 40 miljoonalla eurolla vielä vuonna 2022. Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korotettiin vuodelle 2021 määräaikaaisesti 280 miljoonalla eurolla. Lisäksi valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen osoitettiin 20 miljoonan euron lisäys. Hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille myös koronasta aiheutuvat testaus-, jäljitys- ja muut välittömät kustannukset täysimääräisesti. Hybridistrategian mukaiseen testaukseen ja jäljittämiseen varattiin vuonna 2021 yhteensä 1,35 miljardia euroa, testusteknologiaan ja rajatestaukseen 60 miljoonaa euroa ja koronasta aiheutuviin muihin välittömiin kustannuksiin kunnille ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonaa euroa. Korvaukset maksetaan lähtökohtaisesti valtionavustuksina toteutuneita kustannuksia vastaavasti, mutta hallinnollisen taakan kohtuullistamiseksi kuitenkin laskennallisesti keskimääräisiin yksikkökustannuksiin perustuen. Kunnille ei siis aiheutunut koronasta merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia myöskään vuonna 2021. Valtion tukitoimien johdosta kuntatalouden tilanteen voidaan arvioida pysyvän vuonna 2021 lähellä edellisvuoden tasoa, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen pysyessä selvästi positiivisena, mutta toiminnan ja investointien rahavirran edelleen negatiivisena.

Vaikka kuntatalouden kehitys on ollut vuosina 2020 ja 2021 myönteistä, on syytä huomioida, että kertaluonteiset koronapandemiasta johtuvat tuet eivät ratkaise väestörakenteen muutoksesta ja kuntien eriytymiskehityksestä johtuvaa kuntatalouden pitkän aikavälin rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa. Ikäihmisten määrän kasvu on jo monen vuoden ajan lisännyt erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta ja menoja, ja tämä kehitys tulee kiihtymään seuraavan vuosikymmenen aikana suurten ikäluokkien saavuttaessa iän, jossa palvelutarve on erityisen suuri. Samanaikaisesti työikäisen väestön määrän väheneminen heikentää ansiotulo-verojoen veropohjaa ja siten kuntien taloutta. Erityisesti monissa vanhusväestövaltaisissa kunnissa verotulojen kasvun voidaan arvioida jäävän seuraavan vuosikymmenen ajan maltilliseksi tai jopa laskevan selvästi.

Vuoden 2023 alussa voimaan tuleva sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus helpottaa kuntien taloudellista tilannetta siirtämällä väestön ikääntymisestä ja sairastavuudesta johtuvan merkittävän kustannusten kasvun ja siihen liittyvät taloudelliset riskit yksittäisiltä kunnilta perustettaville hyvinvointialueille. Suurimman menopaineen poistuessa kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menojen kautta kuitenkin myös kaventuu merkittävästi. Tämä johtuu siitä, että

uudistuksen yhteydessä kuntien tuloja alennetaan koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ei ratkaisekaan kaikkia kuntatalouden ongelmia, eikä poista tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien muiden rakenteellisten uudistusten tarvetta, vaan pikemminkin niiden merkitys korostuu entisestään vuoden 2023 jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Syntyvyyden lasku on kääntänyt varhaiskasvatuksen- ja koulutuksen palvelutarpeen laskuun. Jotta varhaiskasvatuksen ja koulutuksen palvelutarpeen pieneneminen toteutuisi menosäästönä, kunnissa on oltava valmiutta sopeuttaa palvelutuotantonsa palvelutarpeen muuttuessa. Kuntien edellytykset vastata tähän haasteeseen vaihtelevat kuitenkin merkittävästi. Pienemmissä kunnissa kouluverkko on monin paikoin supistettu jo niin, ettei sen kaventaminen ole mahdollista lopettamatta palvelua kokonaan. Tämä on tilanne muun muassa niissä kunnissa, joissa on vain yksi peruskoulu. Kynnys luopua omasta koulusta ja järjestää opetus yhteistyössä naapurikunnan kanssa on korkea, samalla kun koulumatkoista saattaisi muodostua kohtuuttoman pitkiä. Jatkossa laadukkaan perusopetuksen turvaaminen vaatiikin kuntien välistä yhteistyötä ja uudenlaisia ratkaisuja.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ei myöskään itsessään ratkaise kuntien tulopohjan ongelmia. Työikäisen väestön väheneminen jatkuu valtaosassa kuntia ja tämä kehitys heikentää vääjäämättä kuntien tulovero-pohjaa. Kuntien valtionosuuksien perustuessa uudistuksen jälkeen yhä voimakkaammin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrään, on selvää, että valtionosuuksien suotuisakaan kehitys ei riitä kattamaan kaikissa kunnissa veropohjan heikentymisen aiheuttamaa tulopohjan vajetta. Erityisesti väestössä menettävissä alhaisen syntyvyyden kunnissa sekä tuloveropohjan että valtionosuuksien kehityksen voidaankin arvella olevan uudistuksen jälkeen varsin maltillista.

Kuntatalous onkin edelleen suurten haasteiden edessä. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston syksyllä 2021 laatiman kehitysarvion perusteella vuosi 2022 näyttää kuntataloudessa vaikealta menojen kasvaessa tuloja nopeammin. Koronaepidemiasta kunnille ja kuntayhtymille aiheutuvien lisäkustannusten arvioidaan vähitellen poistuvan, mutta samalla poistuvat myös valtion kuntatalouteen kohdistamat määräaikaiset tukitoimenpiteet, kuten valtionosuuslisäykset ja yhteisöveron korotettu jako-osuus. Tämän seurauksena kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta syvenee jo vuonna 2022 noin 1,5 miljardia euroa negatiiviseksi. Vuonna 2023 kuntatalous vahvistuu hetkellisesti ja kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan selvästi positiivinen. Kuntatalouden hetkellinen vahvistuminen vuonna 2023 johtuu siitä, että sote-uudistuksesta huolimatta kuntien verotuloja tilitetään osittain vielä vuonna 2022 vallinneen tilanteen perusteella. Vuosina 2024 ja 2025 kuntatalouden tilanne heikkenee jälleen ja toiminnan ja investointien rahavirta laskee noin 0,7 miljardia euroa negatiiviseksi, mikä omalta osaltaan korostaa tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistuksen tarvetta kuntataloudessa myös sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen. Vaikka kuntatalouden investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan päättyvän, pysyy investointitaso edelleen korkealla vuosina 2023–2025. Investointipainetta kasvattavat muun muassa kuntien omistaman rakennuskannan ikä sekä kohtuullisen voimakas maan sisäinen muuttoliike.

2.13 Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä

Kuntalaki on kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskeva yleislaki. Kuntalain lähtökohdiana on, ettei erityislaeissa tulisi säätää kunnan hallinnon ja talouden järjestämisestä erikseen, vaan keskeiset kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskevat säännökset sisältyvät kuntalakiin. Kuntalaki uudistettiin vuonna 2015 voimaan tulleella kuntalalla (410/2015). Lain tavoitteita olivat muun muassa kuntien toiminnan taloudellisen kestävyys turvaaminen, pitkän

aikavälin vastuunkannon korostaminen päätöksenteossa, poliittisen johdon päätöksentekokyvyn vahvistaminen, toiminnan kokonaisuuden ja konserniohjauksen korostaminen sekä edustuksellisen demokratian toimivuuden ja päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen. Vuoden 2015 kuntalakiin otettiin säännökset kunnan toiminnasta sekä järjestämismvastausta ja tuottamisesta. Myös kunnan toiminnan johtamista, ohjausta sekä valvontaa koskevia säännöksiä terävoitettiin. Järjestämismvastausta ja tuottamista koskevalla sääntelyllä pyritään selkeyttämään sitä, miten päätösvalta jakautuu kuntien yhteistoiminnassa sekä miten vastuunjako määräytyy kunnan viranomaisten ja palveluntuottajan välillä, jos kunta hankkii palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Kunnan ja valtion suhde

Kuntalain 10 §:ssä säädetään kuntien seurannasta ja valtion valvonnasta. Valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta sekä huolehtii, että kuntien itsehallinto otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön valmistelussa. Aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan.

Lisäksi kuntalaissa säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelystä. Kuntalain 11 §:n mukaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä, periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevia valtion toimenpiteitä sekä valtion- ja kuntatalouden yhteensovittamista käsitellään valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä siten kuin 12 ja 13 §:ssä säädetään. Kuntia neuvottelumenettelyssä edustaa Suomen Kuntaliitto ry.

Kuntalain 12 §:ssä säädetään kuntatalousohjelmasta. Osana valtion ja kuntien neuvottelumenettelyä valmistellaan kuntatalousohjelma. Kuntatalousohjelman valmistelu on osa julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen valmistelua. Julkisen talouden suunnitelmasta säädetään talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetussa laissa (869/2012). Kuntatalousohjelmassa arvioidaan rahoituksen riittävyyttä kuntien tehtävien hoitamiseen (rahoitusperiaate). Ohjelmassa arvioidaan kuntien toimintaympäristön, palveluiden kysynnän ja kuntien tehtävien muutokset sekä tehdään arvio kuntatalouden kehityksestä. Kuntataloutta arvioidaan kokonaisuutena, osana julkista taloutta ja kuntaryhmittäin. Arviointi koskee kuntien lakisääteisiä ja muita tehtäviä sekä kuntien toiminnan tuottavuutta. Valtion talousarvioesityksen yhteydessä esitetään arvio kuntatalouden kehityksestä sekä valtion talousarvion vaikutuksista kuntatalouteen.

Kuntatalousohjelman valmistelee valtiovarainministeriö yhdessä kuntien talouden ja toiminnan kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa. Kuntatalousohjelman perusteena olevat taloudelliset ennusteet ja kuntatalouden kehitysarvion laatii valtiovarainministeriö. Suomen Kuntaliitto ry osallistuu kuntatalousohjelman valmisteluun. (21.5.2021/419)

Kuntalain 13 §:ssä säädetään kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta (KUTHANEK). Valtion ja kuntien neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsittely valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida kuntatalouden kehitystä sekä huolehtia, että kuntatalousohjelma otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön ja päätösten valmistelussa. Neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä sekä kokoonpanosta ja jaostoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Kunnan toiminta ja kuntakonserni

Kuntalain 6 §:n mukaan kunnan toiminta -käsite sisältää kuntakonsernin lisäksi kuntien yhteistyöhön tai kunnan omistukseen, sopimukseen tai rahoittamiseen perustuvan kunnan toiminnan. Sääntelyn tarkoituksena on vahvistaa kunnan toiminnan kokonaisohjausta sekä selkeyttää valta- ja vastuusuhteita. Sääntelyssä otettiin myös huomioon ohjauksen kannalta erilaiset tilanteet. Kunnan toiminta -käsitteeseen sisältyvät juridisen kuntakonsernin lisäksi ensinnäkin ne yhteisöt, joissa kunta on mukana vähemmistöosuudella sekä erilaiset yhteistoimintaorganisaatiot (kuntayhtymä ja yhteinen toimielin), joissa kunnalla ei ole yksinään määrävää asemaa. Näissä kunnan keinot ohjata toimintaa perustuvat muun muassa perus- tai yhteistoimintasopimukseen tai yhtiöjärjestykseen sekä kunnan edustukseen päätöksentekolimessä. Sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvalla toiminnalla tarkoitetaan muun muassa kunnan hankkimia ostopalveluja, kunnan käytössä olevia muita sopimusmalleja, erilaisia rahoitus- ja tukimalleja sekä verkostoja ja kumppanuuksia, joiden avulla kunta toteuttaa tehtäviään. Juridisen kuntakonsernin ja yhteistoimintaorganisaatioiden ulkopuolella kunnan toiminnan ohjaus perustuu palvelujen hankkimisesta vastaavien kunnan toimielinten ohjaamiseen. Niiden tulee huolehtia, että kunnan tavoitteet toteutetaan sopimusehdoissa. Lisäksi esimerkiksi rahoitukseen voidaan liittää käyttötarkoitusta koskevia ehtoja. Laaja näkökulma kunnan toimintaan tarkoittaa, että muun muassa kunnan johtamista ja omistajaohjausta sekä soveltuvin osin osallistumista ja vaikuttamista koskevia säännöksiä sovelletaan kuntaan tässä laajemmassa merkityksessä. Sääntely korostaa kunnan tarvetta ohjata kunnan toimintaa kokonaisuutena. Kunnan toimintaa koskeva pykälä on luonteeltaan informatiivinen eikä se syrjäytä erityislainsäädännön sääntelyä kuten esimerkiksi osakeyhtiölakia.

Kunnan järjestämismvastuu ja tuottaminen

Kuntalain 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetty tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä. Kuntalain 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetty tehtävät itse tai sopia järjestämismvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämismvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Tehtävien hoidosta järjestämismvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimien yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämismvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Tuottamisen valvonnasta vastaaminen tarkoittaa, että järjestämismvastuussa olevan on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua ja määrää sekä sitä, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Valvonta kattaa sekä oman toiminnan että sopimusjärjestelyihin perustuvien, muiden tuottamien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Kuntalain 9 §:n mukaan kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämismvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen. Julkisen hallintotehtävän kunta voi kuitenkin antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään. Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämismvastuu. Tämän lisäksi palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyy sen mukaan, mitä kuntalaissa tai muualla säädetään, sekä mitä kunta tai kuntayhtymä ja palvelujen tuottaja sopivat.

Kuntakonserni

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakon-

sernin. Mitä tässä laissa säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Kuntalaissa on säännöksiä kunnan tytäryhtiöiden toiminnasta, konsernin johdosta ja konserniohjeesta.

Kunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjetta koskevan 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen. Konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta, konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä, tiedottamisesta ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta, velvollisuudesta hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa, konsernin sisäisistä palveluista, kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä, kunnan tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Konsernijohtoa koskevan 48 §:n mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Kunnan hallintosäännössä määrätään konsernijohton tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kuntalain mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista päättäminen kuuluu valtuustolle (14 §:n 2 momentin 7 kohta) ja sisäisestä valvonnasta huolehtiminen ja riskienhallinnan järjestäminen hallitukselle (39 §:n 1 momentin 7 kohta). Kuntalain 39 §:n perustelujen mukaan sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus, tuloksellisuus, varojen turvaaminen sekä johtamisen kannalta oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Sisäinen valvonta on selkeästi johtamisen väline ja sen keinovalikoimaan kuuluu muun muassa sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa sisäisen valvonnan toimivuus. Sisäisen valvonnan toimivuuden merkitys korostuu jatkuvasti kunnan toiminnan monimuotoistuesssa ja monimutkaistuesssa yhä enenevässä määrin. Kuntalaissa ei säädetä erikseen sisäisestä tarkastuksesta, sillä kuntien erilaisen koon ja organisoitumismuotojen vuoksi kaikille kunnille yhtenäisen sisäisen tarkastuksen järjestämismallia ei ole löydettävissä. Sisäinen tarkastus voidaan järjestää esimerkiksi kunnan omana toimintana, yhteistoimintana muiden kuntien kanssa tai se voidaan hankkia ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta (HE 268/2014 vp, s. 167–168).

Suomen Kuntaliitto on vuonna 2019 toteuttanut kunnanhallitusten ja yhtymähallitusten puheenjohtajille kyselyn sisäisen tarkastuksen järjestämisestä kunnissa ja kuntayhtymissä. Kunnilta kyselyyn saatujen vastausten (110 vastausta) mukaan käytännössä kaikissa yli 100 000 asukkaan kunnissa (yhteensä 9 kappaletta) on sisäinen tarkastus, joka on järjestetty omana toimintana. Kooltaan 50 001–100 000 asukkaan kunnissa (yhteensä 12 kappaletta) lähes 90 prosenttia on järjestänyt sisäisen tarkastuksen omana toimintana ja 10 prosenttia on ilmoittanut siirtävänsä sisäisen tarkastuksen ulkoiselle palveluntarjoajalle. Kyselyyn vastanneista 20 001–50 000 asukkaan kunnista sisäinen tarkastus oli lähes 60 prosentilla ja 10 001–20 000 asukkaan kunnista 29 prosentilla. Pienemmissä kunnissa sisäistä tarkastusta oli järjestetty satunnaisesti. Kuntayhtymiltä kyselyyn saatujen vastausten (56 vastausta) perusteella noin puolet kuntayhtymistä on järjestänyt sisäisen tarkastuksen. Noin neljännes kuntayhtymistä oli järjestänyt sisäisen tarkastuksen omana toimintana. Etenkin sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymissä on sisäinen tarkastus. (Kuntaliitto – Kyselyn tuloksia: Sisäinen tarkastus kunnissa ja kuntayhtymissä 2019.)

Tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta

Kunnassa on oltava ulkoista tarkastusta varten tilintarkastaja. Kunnan lakisääteinen toimielin on tarkastuslautakunta. Kuntalain tilintarkastusta koskevan 122 §:n mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön. Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jolle tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä. Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka 75 §:n mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Tarkastuslautakunnasta säädetään 121 §:ssä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta, valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi sekä valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Kunnan tilinpäätös

Valtuuston tehtäviin kuuluu kuntalain 14 §:n mukaisesti päättää tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta. Kunnan tilinpäätöksestä säädetään 113 §:ssä. Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Kunnan tilinpäätöksen sisällöstä säädetään kuntalain 113 §:n 2 ja 3 momenteissa. Kunnan tilinpäätöksen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti. Tätä varten tarpeelliset seikat on ilmoitettava liitetiedoissa. Konsernitilinpäätöstä koskevan 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Kunnan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on kuntalain 115 §:n mukaan esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan

ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Tilintarkastajan tehtävät ja raportointivelvollisuus

Tilintarkastajan tehtävistä säädetään kuntalain 123 §:ssä ja tilintarkastajan raportointivelvollisuudesta 125 §:ssä. Tilintarkastajan on toukokuun loppuun mennessä tarkastettava julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajan on tarkastettava onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti, antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta, ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeat sekä onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konserni-valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Tilintarkastajan tulee noudattaa valtuuston ja tarkastuslautakunnan antamia ohjeita, jolleivät ne ole ristiriidassa lain, hallintosäännön tai julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan kanssa. Havaitsemistaan olennaisista epäkohdista tilintarkastajan on ilmoitettava viipymättä kunnanhallitukselle annettavassa tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilintarkastuspöytäkirja annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle. Tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus. Jos tilintarkastaja havaitsee, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon. Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aiheita. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

Arviointimenettely

Kuntalaissa on säännökset erityisen vaikeassa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä ja arviointimenettelystä kuntayhtymässä.

Kuntalain 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyssä kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi kunnan talouden heikennyttyä säännöksen mukaisesti tilinpäätöksen tietojen ja taloutta koskevien tunnuslukujen toteuduttua. Viime kädessä perusoikeuksien toteutuminen on siis ensisijaista kunnallisen itsehallintoon verrattuna. Kuntalain tarkoittaman arviointimenettelyn seurauksena on mahdollista, että valtioneuvosto voi käyttää kuntarakennelain 18 § 3 momentissa tarkoitettua päätösvaltaa ja päättää kuntajaon muuttamisesta muutoksen kohteena olevan kunnan tai kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta, jos muutos on välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi ja 4 §:ssä säädettyt kuntajaon muuttamisen edellytykset täytyvät.

Arviointimenettely voidaan säännöksen mukaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot: 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia; 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti; 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokra-vastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla; 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Arviointimenettelyssä selvityksen tekee arviointiryhmä, jonka jäsenistä yhden nimeää valtiovarainministeriö ja yhden kunta. Valtiovarainministeriö nimeää kuntaa kuultuaan ryhmän puheenjohtajaksi kunnasta ja ministeriöstä riippumattoman henkilön. Ryhmä tekee ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Arviointiryhmässä on lisäksi ollut mukana valtiovarainministeriön muita asiantuntijoita. Kunnat ovat myös voineet käyttää tukena ulkopuolisia asiantuntijoita.

Arviointimenettelyä koskevaa sääntelyä on viime vuosina kehitetty sekä käynnistämisen edellytysten muutoksilla, että toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi kunnan ja valtioneuvoston päätöksentekoa koskevilta osilta. Sääntelyä täsmennettiin edellisen kerran 26.5.2021 voimaan tulleella kuntalain muutoksella (419/2021) siten, että laissa säädetään tarkemmin toimenpideohjelman käsittelystä kunnassa sekä siihen liittyvästä raportoinnista valtiovarainministeriölle. Kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat valtuuston päätöksiä toimenpiteistä. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävyydestä tilikaudella. Kunnan on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Toimenpiteiden käsittelyä ja raportointia koskevien muutosten arvioidaan vaikuttavan kunnan talouden suunnitteluun siten, että kunnan arviointimenettelyn johdosta tekemät päätökset pyritään kunnassa toteuttamaan aiempaa sitoutuneemmin sekä täsmällisemmin, jotta ei tarvitsisi tehdä ratkaisua erityisen selvityksen tarpeellisuudesta. Lisäksi sääntelyä muutettiin siten, että valtiovarainministeriön ratkaisu kuntarakennelaisissa tarkoitettujen erityisen selvityksen tarpeellisuudesta voidaan tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä tilanteessa, jossa aiemmassa arviointimenettelyssä esitetyt ja kunnan päättämät toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja arviointimenettelyn edellytykset täytyvät edelleen.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistäminen ja sen laajuudesta päättämisen on valtiovarainministeriön harkinnassa. Arviointimenettelyä ei ole tarkoituksenmukaista käynnistää, jos esimerkiksi talouden tunnuslukuihin ovat vaikuttaneet kertaluoteiset syyt, joilla ei arvioida olevan pidemmällä aikavälillä sellaisia taloutta heikentäviä vaikutuksia, joista kunta ei kykenisi selviytymään.

Kuntalain 119 §:n mukaan, jos kuntayhtymä ei ole kattanut kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi määrätä kuntayhtymää ja sen jäsenkuntia kuultuaan riippumattoman selvityshenkilön, jonka tehtävänä on laatia ehdotus kuntayhtymän talouden tasapainottamista koskevaksi kuntayhtymän ja jäsenkuntien väliseksi sopimukseksi. Selvityshenkilön tulee ehdotusta laatiessaan kuulla kuntayhtymää ja jäsenkuntia. Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen ja jäsenkuntien valtuustojen on käsiteltävä selvityshenkilön ehdotus sopimukseksi. Jäsenkunnat voivat hyväksyä sopimuksen kuntalain 57 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Sopimus on annettava valtiovarainministeriölle tiedoksi. Kuntayhtymän ja jäsenkuntien talousarviot ja -suunnitelmat on laadittava

siten, että ne toteuttavat sopimusta. Kuntayhtymän toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys sopimuksen toteutumisesta ja riittävydestä tilikaudella. Kuntayhtymän on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Arviointimenettelyä koskevaa sääntelyä on myös muualla laissa. Hyvinvointialueesta annetussa laissa säädetään kuntalain tapaan arviointimenettelystä. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluista ja pelastustoimen palvelujen järjestämisestä. Tämän vuoksi sääntely lähtee siitä, että menettelyn käynnistämisestä päättää valtiovarainministeriö käynnistää taloutta koskevien edellytysten täytyessä. Lisäksi valtiovarainministeriö käynnistää menettelyn sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaisten palvelujen vaarantumista koskevien edellytysten täytyessä sosiaali- ja terveysministeriön aloitteen perusteella. Arviointiryhmän jäsenet nimeävät valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja hyvinvointialue.

Kuntien yhteistoiminta

Kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muodot ovat kuntalain 49 §:n mukaan kuntayhtymä, yhteinen toimielin, sopimus viranomaistoiminnan hoitamisesta sekä yhteinen virka. Kuntayhtymien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta sekä liikelaitoskuntayhtymä.

Kunnat voivat myös tehdä yksityisoikeudellista yhteistyötä keskenään, kuten esimerkiksi perustaa osakeyhtiöitä.

Kuntayhtymä

Kuntayhtymä perustetaan kuntalain 55 §:n mukaisesti kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä perussopimuksella. Kuntalain 56 §:ssä säädetään perussopimuksessa sovittavien asioiden vähimmäissisällöstä.

Kuntayhtymän toimielimistä säädetään kuntalain 58–61 §:ssä. Kuntayhtymän päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Yhden toimielimen kuntayhtymässä päätösvalta jakautuu jäsenkunnille ja kuntayhtymän toimielimelle laissa säädetysti ja perussopimuksessa sovituin tavoin. Kuntayhtymällä voi olla myös muita perussopimuksessa sovittuja toimielimiä.

Kuntalain 58 §:n 3 momentin mukaan kuntayhtymän muiden kuin ylimpien toimielinten kokoonpano on sovitettava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Poliittisen suhteellisuuden vaatimusta sovelletaan kaikkiin muihin kuntayhtymän toimielimiin kuin yhtymävaltuustoon, yhtymäkokoukseen ja yhden toimielimen kuntayhtymän yhtymähallitukseen. Kuntien on kuitenkin mahdollista sopia perussopimuksessa, että myös yhtymävaltuuston kokoonpano tulee sovittaa poliittisen suhteellisuusperiaatteen mukaiseksi. Sen sijaan yhtymäkokouksessa suhteellisuusperiaatteen noudattaminen ei ole käytännössä mahdollista, koska jäsenkuntien edustajat valitaan kokouskohtaisesti. Maakuntien liittojen osalta poliittisen suhteellisuuden vaatimusta noudatetaan myös ylimmän päätöksentekuelimen kokoonpanossa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) mukaisesti.

Kuntalain 61 §:n mukaan yhden toimielimen kuntayhtymän ainoa toimielin vastaa kuntayhtymän toiminnasta, hallinnosta ja taloudesta. Yleensä tällainen toimielin on yhtymähallitus. Jäsenkuntien päätösvaltaan kuuluu toimielimen jäsenten valinta, tarkastuslautakunnan jäsenten ja tilintarkastusyhteisön valinta sekä päättää tilinpäätöksen hyväksymisestä vastuuvapaudesta päättäminen kuntayhtymän tilivelvollisille.

Kuntalain 117 §:n mukaan kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi, vastaavat jäsenkunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on perussopimuksessa sovittu.

Perussopimuksessa on sovittava yhtymävaltuuston, yhtymäkokouksen taikka muun ylintä päätösvaltaa käyttävän toimieliimen jäsenten lukumäärästä sekä siitä, miten jäsenkuntien välinen äänivalta jakautuu ja mikä on äänivallan jakautumisen peruste. Kullakin jäsenellä voi olla yksi ääni tai äänivalta voi vaihdella. Äänivallan jakautumisen perusteesta on sovittava. Yleensä äänivallan jakautumisen perusteena on käytetty asukaslukua, osuutta peruspääomasta tai esimerkiksi kuntayhtymän palvelujen käyttöä tietyllä aikavälillä. Koska äänivallan perusteiden mukaan määräytyvä äänimäärä voi vaihdella olosuhteiden muuttuessa, ei perussopimuksessa voida suoraan sopia jäsenkuntien äänimääristä. Lähtökohtaisesti perussopimuksessa voidaan sopia kuitenkin äänivallan rajoituksista, jolloin suuren jäsenkunnan määräävää asemaa kuntayhtymän päätöksenteossa voidaan rajoittaa. Ilman äänivallan rajoitusta voisi joissain tilanteissa olla mahdollista, että yksi kunta saisi kuntayhtymästä kirjanpitolain (1336/1997) mukaisen määräysvallan ja kuntayhtymästä tulisi osa kyseisen kunnan kuntakonsernia kuntalain 6 §:n tarkoittamalla tavalla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään vakiintuneesti katsonut, että kuntayhtymissä noudatettava päätöksentekojärjestelmä ei saa antaa yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa (PeVL 67/2014 vp, s. 5, PeVL 75/2014 vp, s. 6.)

Kuntalain 62 §:n mukaan jäsenkunta voi erota kuntayhtymästä. Jos muuta ei ole perussopimuksessa sovittu, eroaminen tapahtuu kalenterivuoden päättyessä jäsenkunnan ilmoitettua eroamisesta vähintään vuotta aikaisemmin. Jäsenkunnalla on oikeus erota vapaaehtoiseen yhteistoimintaan perustuvasta kuntayhtymästä. Lakisääteiseen yhteistoimintaan perustuvasta yhteistoiminnasta eroaminen ei ole mahdollista, jos yhteistoimintaan kuuluvista jäsenkunnista on säädetty tai lain nojalla päätetty. Kuntayhtymän perussopimuksessa tulee olla määräykset kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta. Perussopimuksessa on sovittava ainakin siitä, miten eroavan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien väliset taloudelliset suhteet ratkaistaan eroamisen yhteydessä.

Kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta säädetään 57 §:ssä. Jos perussopimuksessa ei ole toisin sovittu, perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa jäsenkuntaa ei kuitenkaan voida ilman suostumustaan velvoittaa osallistumaan uusien vapaaehtoisten tehtävien hoitamiseen ja näistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vastuukunta

Kunta voi kuntalain 51 §:n mukaisesti hoitaa tehtävää yhden tai useamman kunnan puolesta siten, että kunnilla on yhteinen toimielin, joka vastaa tehtävän hoitamisesta. Tehtävää hoitavaa kuntaa kutsutaan vastuukunnaksi. Kunnat voivat sopia, että muut kunnat valitsevat osan yhteisen toimieliimen jäsenistä. Yhteinen toimielin on vastuukunnan valtuuston ja kunnanhallituksen alainen toimielin ja sen alaisena toimiva organisaatio on osa vastuukunnan organisaatiota. Yhteisestä toimieliimestä tehdään kuntien välillä sopimus, jossa on sovittava kuntalain 52 §:n mukaan muun muassa tehtävistä sekä tarvittaessa tarkoitettun järjestämistäsiivästä.

Yhteistoiminnassa ei edellytetä, että jokaisella yhteistoimintaan osallistuvalla kunnalla olisi edustus toimieliimessä. Kuntalakia muutettiin pian sen säätämisen jälkeen siten, että myöskään lakisääteisessä yhteistoiminnassa ei edellytetä, että jokaisella yhteistoimintaan osallistuvalla kunnalla olisi vähintään yksi edustaja tehtävän hoitamisesta vastaavassa toimieliimessä. Säännöstä perusteltiin aiemmin sillä, että haluttiin varmistaa demokraattinen edustus jokaisesta kunnasta erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa. Säännöksen soveltaminen oli käytännössä

osoittautunut hankalaksi, jos sopijakuntia on paljon. Toimielimen kokoa on tällöin hankala sovittaa sellaiseksi, että myös kunnan koko ja taloudellinen panos voidaan ottaa huomioon. Toimielimen koko voi käytännössä muodostua suureksi. Kunnan vaikuttamista voidaan tarvittaessa turvata myös muilla menettelyillä yhteistoimintaa koskevassa sopimuksessa.

Yhteistä toimielintä koskevassa sopimuksessa on kuntalain 52 §:n mukaisesti sovittava ainakin yhteisen toimielimen tehtävistä sekä tarvittaessa 8 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuun siirtymisestä, yhteisen toimielimen kokoonpanosta ja muiden kuntien oikeudesta valita toimielimen jäseniä, kustannusten perusteista ja jakautumisesta sekä sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta. Sopimuksessa voidaan myös sopia siitä, ettei vastuukunnan kunnanhallituksella ole oikeutta ottaa yhteisen toimielimen päättämää asiaa käsiteltäväkseen. Yhteistä toimielintä koskeva sopimus voidaan sopia olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Yhteinen virka

Kunnat ja kuntayhtymät voivat kuntalain 53 §:n mukaan yhtäpitävillä päätöksillä perustaa yhteisiä virkoja. Viranhaltija on virkasuhteessa kaikkiin kyseisiin kuntiin ja kuntayhtymiin. Järjestelyssä mukana olevien kuntien ja kuntayhtymien on sovittava ainakin työnantajan velvoitteiden hoitamisesta vastaavasta kunnasta tai kuntayhtymästä sekä kustannusten perusteista ja jakautumisesta. Perustamisesta tulee päättää kaikkien järjestelyyn osallistuvien tahojen yhtäpitävin päätöksin

Sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta

Kuntalain 54 §:n mukaan kunnalle, kuntayhtymälle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella antaa virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Sopimukseen on otettava tarpeelliset määräykset ainakin tehtävän sisällöstä, tehtävän hoidon seurannasta, kustannusten perusteista ja jakautumisesta sekä sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta. Muotoutuneen soveltamiskäytännön mukaisesti tehtävä voi sisältää myös julkisen vallan käyttöä ja tehtävän hoitaminen virkavastuulla sisältää myös mahdollisen esittelytehtävän toimielimelle. Sopimus voidaan tehdä myös kunnan ja kuntayhtymän välisenä.

3 Tavoitteet

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on kannustava rahoitusmalli. Tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämismuutosten uudistaminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä julkista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin.

Vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaisissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluun järjestämismuutosten siirtyessä kunnille, kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Poikkeuksena olisivat työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Lisäksi säädettäisiin nuorten työllistymistä edistävästä matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelusta.

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämismuutosten vastuu

Järjestämismuutosten kriteerit

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin kuntien työvoimapalveluiden järjestämismuutosten vastuu. Vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä olisi jatkossa kunnilla. Kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulisi sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyyden hoitamiseksi perustettua yhteistoiminta-aluetta kutsuttaisiin työllisyysalueeksi.

Työvoiman määrällä tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon perustuvaa työvoiman määrää. Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, jossa määritellään kunkin kunnan työvoima, joka koostuu 18-74 vuotiaista kunnan asukkaista, jotka ovat pääasiallisen toimintansa mukaan työllisiä tai työttömiä. Työvoimaan luetaan sekä työlliset että työttömät. Työvoiman määrälle

asetettaisiin 20 000 henkilön alaraja, jotta järjestämisvastuullisilla tahoilla olisi riittävät resurssit tehtävän hoitamiseen. Tällä turvattaisiin osaltaan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta eri alueilla. Palvelujen turvaaminen liittyy olennaisesti järjestäjän taloudellisiin ja henkilöstöresursseihin. Asetetun alarajan avulla pyritään välttämään julkisten palvelujen organisoinnissa päällekkäisiä rakenteita ja sitä kautta talouden kannalta epäedullisia seurauksia.

Riittävän työvoimapohjan lisäksi työllisyysalueelta edellytettäisiin, että se muodostaa maantieteellisesti yhtenäisen alueen, joka on työssäkäynnin ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Työllisyyspalveluiden järjestämisen kannalta on olennaista, että alue on työssäkäynnin ja työmarkkinoiden kannalta yhtenäinen mahdollistaen muun muassa asioinnin ja pendelöinnin kuntien välillä. Yhtenäinen alue varmistaisi työnhakija-asiakkaiden lähipalveluiden ja saavutettavuuden ja loisi mahdollisuuden sovittaa työnhakija-asiakkaiden palveluprosessi yhteen alueeseen kuuluvien kuntien muiden toimintojen, erityisesti elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa. Elinvoimamathävät sekä paikallistuntemuksen näkökulma koskisivat yhtä kuntaa laajempaa aluetta. Alue muodostaisi myös asukkaiden näkökulmasta yhtenäisen kokonaisuuden. Kuntalaisilla voi olla asuinpaikka ja työpaikka eri kunnissa ja käytännössä yksityiset ja julkiset palvelut voivat olla muussa kuin asuinkunnassa. Alueen tulisi olla asukkaiden ja yritysten kannalta yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus työssäkäynnin sekä asumismahdollisuuksien, palveluiden saatavuuden ja esimerkiksi joukkoliikenteen sujuvuuden suhteen.

Työllisyysalueen kuntien yhteistoiminnassa on kysymys kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Kuntalain 8 §:n mukaan lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulisi siten sopia kuntalain 51 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehtävän antamisesta vastuukunnan hoidettavaksi tai perustaa tehtävän hoitamista varten mainitun lain 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä. Kuntalain 8 §:n mukaan kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulisi sopia keskenään tehtävän hoitamisesta aiheutuvien kustannusten jaosta.

Vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä voisi siten olla yksittäisellä kunnalla omalla alueellaan tai yhdellä työllisyysalueen kunnalla tai kuntayhtymällä kaikkien työllisyysalueen kuntien puolesta. Työllisyysalueen kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä (vastuukuntamalli) tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä. Myös kunnan, joka järjestämisvastuulle säädettyjen edellytysten täytyessä päättäisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, tulisi toimittaa päätös asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä. Kuntien tulisi toimittaa edellä mainitut sopimukset tai päätös kuitenkin viimeistään 31.10. 2023.

Jos kunnan tai työllisyysalueen muodostavien kuntien työvoiman määrässä tapahtuisi muutoksia siten, että kunta tai työllisyysalue ei enää täytä vaadittua 20 000 henkilön työvoimapohjaa, kunnan tai työllisyysalueen kuntien tulisi ryhtyä toimenpiteisiin. Jotta järjestämisvastuussa ei tapahtuisi äkkinäisiä muutoksia, toimenpiteisiin tulisi ryhtyä viimeistään siinä vaiheessa, kun työvoiman määrä kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa olisi alittanut 20 000. Itsenäisesti järjestämisvastuuta hoitaneen kunnan tulisi sopia yhteistyöstä jonkin muun kunnan tai työllisyysalueen kanssa. Työllisyysalueen työvoiman määrän laskiessa työllisyysalueen kuntien tulisi sopia jonkin kunnan liittämistä työllisyysalueeseen tai työllisyysalueiden yhdistämisestä. Uusi työllisyysalue tulisi muodostaa siten, että sopimus olisi voimassa tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien. Järjestämisvastuussa tapahtuvista muutoksista tulisi myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle toimittamalla ministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä.

Valtioneuvoston oikeus päättää työllisyysalueista

Laissa säädettäisiin valtioneuvostolle oikeus päättää kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen, jos jokin kunta, jonka työvoiman määrä on alle 20 000, jäisi jostain syystä työllisyysalueiden ulkopuolelle. Kysymyksessä olisi niin sanottu perälautasääntely, jolla varmistettaisiin lain edellytykset täyttävien järjestämisvastuutahojen muodostumista.

Valtioneuvostolla olisi viimekätinen päätösvalta myös tilanteessa, jossa kuntien sopiman työllisyysalueen työvoiman määrä olisi alle 20 000 tai työllisyysalue ei muodostaisi maantieteellisesti yhtenäistä, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivaa aluetta. Lisäksi valtioneuvoston päätösvalta liittyisi tilanteisiin, joissa kunnan tai työllisyysalueen työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut vaaditun määrän, eikä kunta tai työllisyysalue ole säädettyyn aikaan mennessä toimittanut uutta edellytykset täyttävää sopimusta työelinkeinoministeriölle. Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös niissä tilanteissa, joissa kunta, jonka työvoiman määrä on alle 20 000, eroaa työllisyysalueesta eikä sovi liittymisestä toiseen työllisyysalueeseen, tai työllisyysalue ei kunnan tai kuntien eroamisen seurauksena enää täytä järjestämisvastuun edellytyksiä.

Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös silloin, jos työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämässä neuvottelumenettelyssä laaditusta toimintasuunnitelmasta huolimatta. Tilannetta arvioitaisiin kokonaisarviointina, jossa huomioitaisiin palvelujen järjestämiskykyä ja toteutumista. Valtiovarainministeriö osallistuisi edellä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn sekä kokonaisarviointiin.

Valtioneuvoston toimivaltaan kuuluisi edellä mainituissa tilanteissa päättää myös kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet. Valtioneuvoston olisi kuultava ennen päätöksentekoa asianomaisia kuntia ja työllisyysalueen kuntia. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat. Valitusoikeus valtioneuvoston päätöksestä määräytyisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti. Valtioneuvoston päätös voitaisiin kuitenkin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myöntää hakemuksesta poikkeus järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista. Valtioneuvosto voisi antaa työllisyysalueelle luvan järjestää työvoimapalveluita, vaikka työllisyysalueen työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilöä, jos se olisi tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai jos työllisyysalueen muodostaminen muutoin edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Työvoiman määrän tulisi aina olla kuitenkin vähintään 17 000. Työssäkäyntialueella tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tilastolliseen luokitukseen perustuvia työssäkäyntialueita. Poikkeusmahdollisuus liittyisi järjestämisvastuun siirtoon ja siitä säädettäisiin erillisessä voimaantulossa. Poikkeamista koskevat hakemukset tulisi toimittaa viimeistään 31.10.2023.

Työvoimaviranomainen ja velvollisuus tarjota työvoimapalveluja

Työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevasta kunnasta tai kuntayhtymästä käytettäisiin laissa käsitettä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisen tulisi tarjota palveluja henkilöasiakkaille, joilla on koti- tai toimipaikka työvoimaviranomaisen toimialueella eli kyseissä kunnassa tai työllisyysalueella. Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa tai hänen kotikuntansa on Ahvenanmaan maakunnassa, palvelujen tarjoamisesta vastuussa oleva taho määräytyisi henkilön pääasiallisen oleskelupaikkakunnan mukaan.

Henkilöasiakas voisi hakea palvelua myös muulta kuin kotikuntansa mukaan määräytyvältä työvoimaviranomaiselta, jos hän asuu tai oleskelee muussa kunnassa tai muun työllisyysalueen

kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Näissä tilanteissa kotikunnalla olisi velvollisuus korvata palveluista aiheutuvat kustannukset palvelut tarjoavalle työvoimaviranomaiselle. Henkilöasiakas voisi kuitenkin hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Kotikunta olisi velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset.

Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus tarjota palveluja työnantaja-asiakkaille näiden koti- tai toimipaikasta riippumatta. Yritykset ja muut työnantajat voisivat siten asioida haluamassaan työvoimaviranomaisessa. Esimerkiksi muutosturvatilanteissa työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi tarvittaessa huolehtia työvoimaviranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Työvoimaviranomaiseen sovellettaisiin kielilakia. Kielilaista poiketen henkilöasiakkaalla olisi kuitenkin oikeus käyttää työvoimaviranomaisessa omaa kieltään, suomea tai ruotsia, siitä riippumatta, onko työvoimaviranomainen yksi- vai kaksikielinen. Lisäksi henkilöasiakkaalla olisi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi oikeus asioida myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa. Edellä mainitut poikkeukset kielilakiin olisivat tarpeellisia perusoikeuksiin sisältyvien kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, koska valtion ja kuntien viranomaisten kielellinen asema on erilainen.

4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä, johon myönnettäisiin täysimääräinen rahoitus. Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat vuoden 2022 talousarvioesityksen tasossa karkeasti arvioiden vajaat 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonan euron lisäyksen pohjoismaiseen työnhaunmalliin.

Siirtyvien TE-palveluiden rahoitus kohdennettaisiin valtionosuuksien kustannuspohjaan kahdella eri kriteerillä: tehtävien arvioiduista kustannuksista 30 prosenttia kohdennettaisiin työttömien määrän perusteella ja 70 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennettaisiin kuitenkin vieraskielisyyden perusteella, lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden kotoutumiskoulutusta, johon kunnille osoitettaisiin erillinen laskennallinen korvaus.

Työikäisen väestön eli 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrä ja työttömien määrä olisivat uusia valtionosuuskriteerejä. Työttömien määrä laskettaisiin niin sanotun laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti, jolloin myös työllisyyspalveluihin osallistuvat luetaan mukaan työttömien määrään. Valtionosuusjärjestelmään sisältyy nykyisin työttömyyskerroin, joka säilyisi nykyisellään.

Malliin sisällytettäisiin kolmen vuoden siirtymäaika, jolla toteutettaisiin vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen siirtyvien tehtävien osalta. Kunnille siirtyvien tehtävien arvioiduista kustannuksista kohdennettaisiin arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuosina 2024 ja 2025 sekä 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi. Kolmantena kokonaisuutena vuonna rahoitus määräytyisi kokonaan laskennallisin kriteerein.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Kunnan vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksessa laajennettaisiin. Rahoitusvastuun alkamista varhennettaisiin nykyisestä ja porrastettaisiin siten, että kunnan rahoitusosuus kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Nykyisin kunnan rahoitusvastuu kohdentuu työmarkkinatukeen ja siihen liittyvään lapsikorotukseen. Jatkossa kunta ei osallistuisi työmarkkinatukeen liittyvän lapsikorotuksen rahoittamiseen. Työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi kunnalle tulisi vastuuta peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuu koskisi myös palvelun ajalta maksettavaa työttömyysetuutta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnan rahoitusvastuu ei katkeaisi työnhakijan siirtyessä palveluun.

Valtio rahoittaisi työmarkkinatuen ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan kunnan rahoitusosuuden välisen erotuksen. Valtio vastaisi myös työmarkkinatukeen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavan korotusosan rahoituksesta. Peruspäivärahaa rahoitettaisiin peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden lisäksi työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista. Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja työllistämistä edistävän palvelun ajalta maksettava korotusosa rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista, eikä niihin kohdistuisi kunnan rahoitusosuutta. Palkansaajan ansiopäivärahan rahoitus koostuisi ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta, valtionosuudesta, Työllisyysrahaston osuudesta ja työttömyyskassan rahoitusosuudesta. Kunnan rahoitusosuus koskisi ansiopäivärahan perusosaa. Työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa vastaa-vasti ansiopäivärahan saajan kotikunta ei osallistuisi ansiopäivärahan saajan saaman lapsikorotuksen tai korotetun ansio-osan rahoitukseen. Lomautusajalta maksettavan ansiopäivärahan rahoitusvastuuta ei muutettaisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että jatkossakin lomautusajalta maksettava ansiopäiväraha rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksujen tuotolla ja työttömyyskassan jäsenmaksulla. Myös työttömyysetuuden lisäpäiväoikeuden rahoitus säilyisi ennallaan.

Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta määräytyisi työnhakijalle maksettujen työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella. Myös ne päivät, jolloin työnhakija saa soviteltua tai vähennettyä työttömyysetuutta, laskettaisiin kokonaisina päivinä osaksi työttömyysetuuspäivien kertymää. Rahoitusvastuun perusteena oleva kertymä laskettaisiin siten eri tavalla kuin työttömyysetuuspäivärahan enimmäisaikaa kerryttävät päivät. Kertymässä otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaan tuloa maksetut työttömyysetuuspäivät.

Rahoitusvastuun perusteena oleva etuuspäivien kertymä nollautuisi työnhakijan täyttäessä työttömyysturvalaissa tarkoitetun työssäoloehdon. Käytännössä tämä tarkoittaa ansiopäivärahana ja peruspäivärahana alkaneiden etuusjaksojen ja näiden enimmäisajan päättymisen jälkeen mahdollisesti seuraavan työmarkkinatukijakson kestojen laskemista yhteen. Sen sijaan työnhakijan siirtyessä työmarkkinatuelta ansiopäivärahalle tai työttömyysetuuspäivärahalle, alkaisi rahoitusvastuun kertymäpäivien laskenta alusta.

Kunnan rahoitusvastuu alkaisi työnhakijan 101:stä työttömyysetuuspäivästä. Koska työttömyysetuutta maksetaan enintään viideltä päivästä viikossa, tarkoittaisi tämä, että kunnan rahoitusvastuu alkaisi aikaisintaan työnhakijan viidennen työttömyyskuukauden aikana. Kunnan rahoitusosuus olisi 200 maksupäivään saakka kymmenen prosenttia työmarkkinatuen, peruspäivärahan tai ansiopäivärahan perusosan määrästä. Työnhakijan etuuspäivien kertymän ollessa 201-300 päivää, kunnan rahoitusosuus olisi 20 prosenttia, 301-400 etuuspäivän ajalta 30 prosenttia, 401-700 etuuspäivältä 40 prosenttia ja 701 maksupäivästä eteenpäin 50 prosenttia. Korkein, 50 prosentin rahoitusosuus, ei koskisi peruspäivärahaa tai ansiopäivärahan perusosaa, koska työttömyysetuuspäivärahan enimmäisaika on 500 päivää. Jos etuudensaaja siirtyy perus- tai ansiopäivärahalla työmarkkinatuella, nämä työttömyysetuuspäiväpäivät luettaisiin mukaan henkilön työttömyysetuuden saannin keston. Portaittain nouseva rahoitusvastuu kannustaa kuntia

ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja kohdentamaan resursseja myös pidempään työttömänä olleisiin.

Työttömyysetuuspäivät	Kunnan rahoitusosuus työmarkkinatuesta, peruspäivärahasta tai ansiopäivärahan perusosasta	€/kk/työnhakija täydestä etuudesta*
0 -100	0 %	0
101- 200	10 %	74,18
201-300	20 %	148,35
301-400	30 %	222, 53
401-700	40 %	296,70
701 -	50 %	370,88

*Jos työnhakija saa soveltua tai vähennettyä työttömyysetuutta, kunnan osuus lasketaan sovitellun tai vähennetyn etuuden määrästä

Esitetyssä työttömyysetuuden rahoitusvastuuta koskevassa ratkaisussa kunnille muodostuisi merkittävästi nykyistä enemmän rahoitusvastuuta maahanmuuttajille maksettavasta työmarkkinatuesta. Tämä johtuu siitä, että maahanmuuttajat osallistuvat kotoutumisen alkuvaiheessa usein työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta maksettavan työmarkkinatuen rahoituksesta valtio vastaa. Työmarkkinatuen rahoitukseen tehtäisiin poikkeus, jonka mukaan kunnalla ei olisi rahoitusvastuuta maahanmuuttajien työmarkkinatuesta vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä. Kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden erityisen haavoittuva asema otettaisiin huomioon siten, että valtio kantaisi vastuun työmarkkinatuen kustannuksista edellä mainittua pidempään. Edellä mainittujen henkilöiden osalta valtio vastaisi työmarkkinatuen kustannuksista kolme vuotta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä. Edellä tarkoitetut poikkeukset koskisivat vain työmarkkinatukea. Tästä seuraa, että henkilön maahanmuuttajataustasta huolimatta kunnan rahoitusvastuu koskisi tilanteita, joissa maahanmuuttajalle maksettaisiin perus- tai ansiopäivärahaa.

Kunnan rahoitusosuuden laskutuksen toteuttaminen

Rahoitusvastuun toteuttaminen noudattaisi toimeenpanoperiaatteeltaan kuntien osarahoittamassa työmarkkinatuessa nykyisin noudatettavaa menettelyä. Kansaneläkelaitos laskuttaisi kunnalta sen rahoitusosuuden työttömyysetuksista jälkikäteen. Ansiopäivärahan laskutukseen tarvittavan tietosisällön Kansaneläkelaitos saisi työttömyyskassoilta. Kansaneläkelaitos tilittäisi ansiopäivärahan rahoitukseen käytettävän osuuden Työllisyysrahastolle.

Kunnan rahoitusvastuun lisääntymisen kompensointi

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentaminen kompensoitaisiin kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta maksettavalla korvauksella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin euromäärä, jonka yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksettaisiin kunnille niiden työikäisen väestön eli 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa.

Työikäisen väestön mukaan kohdentuvalla korvauksella ei pystytä tarkasti kohdentamaan valtionosuuden lisäystä kustannusten kasvua vastaavasti. Tämän vuoksi valtionosuusjärjestelmään sisällytettäisiin erillinen tasausmenettely. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen tasauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys tai siitä tehtäisiin vähennys, jos kunnalle myönnetty korvaus ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Lisäys tai vähennys olisi kustannuksen lisäyksen ja kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen välisen erotuksen suuruinen.

Valtionosuuden lisäykset ja vähennykset toteutettaisiin kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti. Kuntien valtionosuutta vähennettäisiin tai lisättäisiin siten, että valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Edellä mainitut korvaukset ja tasaukset määritettäisiin vuoden 2022 poikkileikkaustilanteen mukaisilla laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen. Korvausten ja tasausten määrää ei tarkistettaisi jälkikäteen. Tasaus olisi toistaiseksi pysyvä elementti osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta. Kunta, joka pystyisi edistämään työttömien työllistymistä ja siten vähentämään työttömyysetuusmenojaan, hyötyisi tästä taloudellisesti.

4.1.5 Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta

Valtiolla olisi kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi työvoimapalvelujen yleisestä ojauksesta, suunnittelusta ja kehittämisestä sekä seurannasta ja arvioinnista.

Työllisyyden edistämiseksi asetettaisiin hallituskausittain valtakunnalliset tavoitteet. Valtioneuvosto vahvistaisi tavoitteet työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Valtakunnallisissa tavoitteissa voitaisiin määritellä tavoitteita työvoimapalveluiden yhdenvertaisen toteutumisen ja vaikuttavuuden edistämiseksi, osaavan työvoiman saatavuudelle ja osaajien maahanmuuton edistämiseksi, valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle ja työllisyysneuvonnan toiminnan kehittämiseksi sekä työvoimapalvelujen tiedonhallinnan kehittämiseksi. Tavoitteita voitaisiin hallituskauden aikana myös muuttaa työmarkkinatilanteen muuttuessa olennaisesti.

Valtioneuvosto asettaisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Neuvottelukunnassa olisivat edustettuina kunnat, työ- ja elinkeinoministeriö ja muut työllisyysasioiden ohjaamisesta vastaavat ministeriöt. Lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus valtion aluehallinnosta sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöistä.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi tukea työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen ohjaamisessa, seurata ja ennakoita työvoimapalvelujärjestelmän toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunta osallistuisi valtakunnallisten työllisyyden edistämisen tavoitteiden valmisteluun ja seurantaan sekä edistäisi niiden toteutumista. Neuvottelukunta käsitelisi työllisyyttä koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita sekä muita periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia työllisyyttä koskevia Euroopan unionin ja kansallisia toimenpiteitä. Neuvottelukunnan rooliin kuuluisi eri osapuolten yhteistyön edistäminen työllisyyden edistämässä.

Kuntien tukemiseksi työllisyyden edistämässä työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Keskusteluissa tarkasteltaisiin työllisyysneuvonnan vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteis-

työn tarpeita seuranta- ja analyysitiedon sekä työllisyyden edistämiseksi asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta. Keskusteluissa jaettaisiin tietoa eri alueiden vaikuttaviksi havaituista keinoista edistää työllisyyttä.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin myös neuvottelumenetelmästä tilanteessa, jossa työvoimaviranomaisen kyky työvoimapalvelujen järjestämiseen olisi kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin työvoimaviranomaisiin. Tilanteen arviointi perustuisi kunnan tai kuntayhtymän palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien kuntien tai työllisyysalueiden tilanteeseen, työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, että kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi vaarantunut.

Menettely käynnistettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön aloitteesta. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomainen sekä valtionvarainministeriö neuvottelisivat ja sopsivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisen tulisi käsitellä viivytyksettä toimintasuunnitelma ja saattaa sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Jos työvoimapalveluiden saatavuuden arvioitaisiin toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi vaarantuneeksi, valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen uudesta työllisyysalueesta. Ennen päätöksentekemistä valtioneuvoston tulisi kuulla kuntaa tai kuntayhtymää.

Aluehallintovirastolla olisi toimivalta valvoa kuntien ja kuntayhtymien järjestämien työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien lainmukaisuutta. Aluehallintoviraston toimivalta olisi kuntalaissa säädettyä kantelun johdosta suoritettavaa laillisuusvalvontaa laajempi. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan esimerkiksi valvontasuunnitelman pohjalta. Jos palvelujen järjestämisessä havaittaisiin olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voisi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta määräajassa. Aluehallintovirasto voisi asettaa määräyksenä tehosteeksi uhkasakon. Jos valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisissa tehtäviä hoitaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, aluehallintovirasto voisi antaa työvoimaviranomaiselle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle. Valvontatehtävä on tarkoitettu keskittämään yhdelle aluehallintovirastolle.

4.1.6 Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista ja julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Työnhakijan palveluprosessia koskeva sääntely noudattaisi voimassa olevaa työnhakijan palveluprosessia. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työnhakijoille alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut laissa edellytetyllä tavalla. Myös työnhakijalle asetettavaa työnhakuvollisuutta koskevat säännökset vastaisivat voimassa olevaa sääntelyä. Työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät ja työnhakuvollisuuden asettaminen olisivat työvoimaviranomaisen tehtäviä.

Myös julkisena työvoimapalveluna järjestettävien palveluiden palveluvalikoima vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjä palveluja, pois lukien yritysten kehittämisspalvelut, jotka olisivat jatkossakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten järjes-

tämisvastuulle kuuluvia palveluja. Työvoimaviranomaisen tulisi järjestää julkisina työvoimapa- palveluina työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, työnhaku-, ura- ja työhönvalmen- nusta sekä työvoimakoulutusta. Lisäksi julkisiin työvoimapaalveluihin kuuluisi muutosturvakou- lutus. Julkisiin työvoimapaalveluihin kuuluisi nykyistä vastaavasti myös henkilöasiakkaan pal- veluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, kokeilut, työttömyysetuudella tuettu omaehtoi- nen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Työnan- tajalle myönnettävillä tuilla tarkoitettaisiin palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistu- kea ja työolosuhteiden järjestelytukea. Henkilöasiakkaalle tukia ja korvauksia olisivat startti- raha, palveluihin hakeutumisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävä matka- ja yöpymis- kustannusten korvaus sekä palveluihin osallistumisesta aiheutuviin kuluihin myönnettävä kulu- korvaus.

Julkisten työvoimapaalveluiden tarjoaminen perustuisi asiakkaiden palvelutarpeeseen. Työvoi- maviranomaisen tulisi järjestää työvoimapaalveluja asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti. Laissa säädettyjen julkisten työvoimapaalveluiden järjestäminen kuuluisi kuntien valtionosuus- tehtävään. Kunta voisi järjestää yleisen toimivaltansa puitteissa myös muita palveluja, joilla edistetään työnhakijoiden työllistymistä, mutta näihin ei myönnettäisi valtionosuutta.

Valmennus ja työkokeilu

Nykyiseen julkisia työvoimapaalveluja koskevaan sääntelyyn tehtäisiin joitakin muutoksia. Val- mennuksen ja koulutuskokeilun enimmäiskesto poistettaisiin. Työvoimaviranomainen voisi jär- jestää valmennuksen tai koulutuskokeilun keston harkintansa mukaan sellaisena kuin asiakkaan palvelutarve edellyttää. Kunta vastaisi järjestämänsä palvelun rahoittamisesta eikä kunnan ra- hoitusvastuu työttömyysetuudesta katkeaisi palvelun aikana. Edellä mainitut seikat ohjaisivat järjestämään palvelun keston tarkoituksenmukaisena. Enimmäiskeston poistaminen mahdolli- taisi myös valmennuksen tai kokeilun yhdistämisen paremmin muiden palveluiden kanssa sa- man aikaisesti toteutettavana palvelukokonaisuutena.

Työkokeilun enimmäiskesto lyhennettäisiin nykyisestä 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Työkokeilun tarkoituksena on ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittäminen tai työmark- kinoille paluun tukeminen. Näihin tarkoituksiin riittää useimmiten lyhytkestoinen työkokeilu- jakso. Työkokeilun enimmäiskeston lyhentämisellä pyritään ehkäisemään palkattujen työnteki- jöiden korvaamista työkokeilijoilla. Kuuden kuukauden enimmäiskesto vastaisi sitä työkokei- lujakson enimmäiskestoa, joka nykyisin voidaan toteuttaa saman työnantajan tehtävissä tai kun- nassa samoissa tehtävissä.

Työvoimakoulutus, muutosturvakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu

Työvoimaviranomaisten mahdollisuus järjestää työvoimakoulutusta vastaisi nykyistä ELY-kes- kusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen työllisyysmäärärahalla. hankkimaa työvoimakoulutusta. Laissa ei edellytettäisi työvoimaviranomaisen nimenomaan hankkivan koulutusta palveluntuo- tajalta, vaan kunta voisi päättää koulutuksen tuottamistavan. Tämä tarkoittaisi sitä, että työvoi- maviranomainen voisi järjestää koulutusta omana tuotantonaan tai hankkia sitä palveluntuotta- jilta. Työvoimaviranomaisen tulisi kuitenkin ottaa huomioon kilpailuneutraliteetti ja kuntalain säännökset kunnan toiminnasta kilpailuilla markkinoilla. Hankkiessaan työvoimakoulutusta tai muuta palvelua palveluntuottajilta, kunnan tulisi noudattaa julkisista hankinnoista annettua la- kia. Työvoimakoulutusta voitaisiin toteuttaa myös yhteishankintana työnantajan, yrittäjäksi ai- kovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa.

Työvoimaviranomaisen järjestämän työvoimakoulutuksen tulisi olla ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjävaihtoehtoja lisäävää koulutusta taikka kotoutumisen edistämisestä annetun

laissa tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, ei kuitenkaan luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voisi järjestää työvoimakoulutuksena koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla järjestettävän työvoimakoulutuksen rahoituksesta ja ohjauksesta nykytilaa vastaavasti. Työvoimaviranomaisten ja työvoimakoulutuksen järjestäjien omaavien koulutuksenjärjestäjien tulisi yhdessä suunnitella alueella toteutettava ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella toteutettava työvoimakoulutus.

Työvoimaviranomainen vastaisi sekä järjestämänsä että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta vastaisi se työvoimaviranomainen, joka sopisi työvoimakoulutuksen järjestämisluvan omaavan koulutuksen järjestäjän kanssa työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

Työttömällä työnhakijalla, joka täyttänyt 55 vuotta ja on irtisanottu tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä, olisi oikeus muutosturvakoulutukseen. Edellytyksenä olisi, että työsuhte saman työnantajan palveluksessa olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta tai viisi vuotta enintään 30 päivän katkoksin. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää edellä mainitulle henkilölle muutosturvakoulutuksena ammatillisia valmiuksia lisäävää koulutusta, jolla edistetään henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Koulutuksen kesto saisi olla enintään kuusi kuukautta ja sen saisi olla arvoltaan enintään irtisanotun kahden kuukauden palkkaa vastaava. Muutosturvakoulutuksesta koskevat säännökset vastaisivat hallituksen esityksessä 62/2022 vp julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotettuja säännöksiä.

Työvoimaviranomaisen tulisi selvittää muutosturvakoulutuksen arvo tulorekisterin tietojen perusteella. Työvoimaviranomainen laskuttaisi koulutuksen hinnan jälkikäteen Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain. Koska työvoimaviranomainen saisi koulutukseen rahoituksen Työllisyysrahaston kautta, ei muutosturvakoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettäisi valtionosuutta.

Työvoimaviranomainen voisi laissa säädetyin edellytyksin päättää työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta työttömyysetuudella. Omaehtoisten opintojen tukemista koskevat säännökset vastaisivat nykyistä. Tuettaviin opintoihin lisättäisiin mahdollisuus tukea vapaan sivistystyön opintoina luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Tämä mahdollistaisi pidempään maassa olleiden maahanmuuttajien, joiden kotoutumisaika on päättynyt, luku- ja kirjoitustaidon opintojen tukemisen.

Työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset

Työnantajalle myönnettäviä tukia koskevat säännökset on tarkoitus sisällyttää esitykseen pääosin sellaisina kuin ne esitetään uudistettavaksi palkkatukiudistuksen¹² yhteydessä vuoden 2023 alusta lukien. Lakiin sisältyisi säännökset palkkatuesta, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta ja työolosuhteiden järjestelytuesta.

Uusi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki olisi palkkatuen kaltainen työnantajalle palkkatuettuihin myönnettävä tuki, joka on osa hallituksen toimenpiteitä 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamiseksi. Palkkatuesta poiketen työllistämistuki ei olisi harkinnanvarainen, vaan työvoimaviranomaisen tulisi myöntää tuki laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

¹² <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=91fc532e-6958-4452-aa3b-4fae36616404>

Työllistämistuki myönnettäisiin työnantajalle, joka palkkaa työsuhteeseen vähintään 24 kuukautta työllistämistuen myöntämistä edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen työnhakijan, joka on täyttänyt 55 vuotta. Palkattavan henkilön työajan tulisi olla vähintään 25 tuntia viikossa. Jos alalla sovellettava työehtosopimuksen mukainen säännöllinen enimmäistyöaika on vähemmän kuin 37,5 tuntia viikossa, työajan tulisi olla vähintään 65 prosenttia enimmäistyöajasta. Työllistämistuen määrä olisi 70 prosenttia tuella palkatun palkkakustannuksia kymmenen kuukauden ajalta. Palkkakustannuksilla tarkoitettaisiin säännölliseltä työajalta maksettavaa bruttopalkkaa eräin laissa luetelluin poikkeuksin.

Erona nykyiseen olisi kuitenkin se, ettei palkkatukea olisi mahdollista myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle eikä myöskään näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle.¹³ Lakiin ei sisältyisi myöskään nykyisen kaltaista määrärahan osoittamista valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa päätoimisen yritystoiminnan tai laajentaa jo aloittamansa sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi. Starttirahan enimmäiskesto vastaisi nykyistä, mutta laissa säädettäisiin, että starttiraha myönnettään ensin kuudeksi kuukaudeksi, mikä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahalle jatkoa siten, että starttirahajaksojen yhteenlaskettu kesto ei ylitä 12 kuukautta. Starttirahaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, ettei yritystoimintaan liittymättömästä työstä saatu palkka tai korvaus, starttirahan saajan palkkakustannuksiin maksettu muu tuki tai starttirahan saajan saamat muut tulot tai etuudet eivät estäisi starttirahan maksamista. Muut tulot ja etuudet otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä, jos starttirahan myöntäminen katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi muista tuloista huolimatta.

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla olisi oikeus työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen maksamaan kulukorvaukseen palvelun osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista. Kulukorvaukseen oikeuttavat työllistymistä edistävät palvelut vastaisivat nykyistä eli oikeus kulukorvaukseen olisi työvoimakoulutuksen, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetun omaehtoisen opiskelun, työkokeilun, koulutuskokeilun, uravalmennuksen ja työnhakuvalmennuksen ajalta. Jos henkilöasiakkaalle ei ole oikeutta edellä tarkoitettuun kulukorvaukseen lain nojalla eikä oikeutta vastaavaan korvaukseen muutoin, työvoimaviranomainen voisi myöntää henkilöasiakkaalle lakisääteistä kulukorvausta vastaavan kulukorvauksen. Tällöin edellytyksenä olisi, että henkilö osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun ja palveluun osallistumisesta aiheutuu välttämättömiä kustannuksia. Kulukorvausta ei kuitenkaan myönnettäisi työnhakijan palveluprosessiin kuuluviin alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun osallistumisesta eikä myöskään työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvien tukien ja korvausten maksaminen siirtyisi KEHA-keskukselta työvoimaviranomaiselle. Kunkin työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi huolehtia myöntämiensä tukien ja korvausten maksatuksesta. Tämä tarkoittaisi KEHA-keskuksen keskitetysti hoitaman maksatuksen hajauttamista.

Velvoitetty

Työttömällä työnhakijalla, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan päättyisi enimmäisajan täyttymisen johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, olisi nykyistä vastaavasti oikeus työvoimakoulutukseen tai kuntoutukseen. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen takia, työllistymistä edistävä palvelu tai

¹³ Lausuntokierroksen aikana selvitetään mahdollisuudet kuntien palkkatuen korvaavaksi sääntelyksi.

palkkatuettu työ muun kuin kunnan palveluksessa. Jos henkilö ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voitaisi järjestää edellä tarkoitettua palvelua tai palkkatuetta työtä, hänen kotikuntansa tulisi järjestää hänelle työntekomahdollisuus.

Kunnalle ei maksettaisi erikseen palkkatukea veloitteen perusteella työllistetyn henkilön palkkakustannuksiin. Nykyisen kunnan ja valtion välisen kustannusten jakamisen säilyttämiseksi veloitetyöstä aiheutuviin palkkakustannuksiin myönnettäisiin valtionosuutta 50 prosenttia palkkatuella katettavista palkkakustannuksista.

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamisessa vastaisivat nykyisiä työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoimapalvelujen tarve irtisanomistilanteessa sekä sovittaa palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa sekä avustaa työnantajaa irtisanomistilanteisiin liittyvän toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta. Työvoimaviranomaisen tulisi varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työ sopimuslaissa, merityösopimuslaissa, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tai valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitetun ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta.

Työvoimaviranomaisten tulisi huolehtia muutosturvan toteuttamiseksi tarvittavasta yhteistyöstä työvoimaviranomaisten välillä. Työnantaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tekemällä ilmoituksen yhteistoimintaneuvotteluista mille tahansa työvoimaviranomaiselle, esimerkiksi työnantajan kotipaikan tai toimipaikan työvoimaviranomaiselle. Työvoimaviranomaisen, jolle työnantaja tekee ilmoituksen, tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ilmoituksen saatuaan.

4.1.7 Muutoksenhaku

Työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain nojalla antamaan päätökseen saisi pääsäännön mukaan hakea oikaisua. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi siten hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Koska laissa säädetyt asia koskisivat yksittäistä henkilöasiakasta tai työnantajaa, tapahtuisi muutoksenhaku työvoimaviranomaisen päätöksestä hallintovalituksella.

Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja harkinnanvaraista kulukorvausta koskevassa asiassa olisi edellä mainitusta poikkeava muutoksenhaku. Valittaminen tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Edellä mainittujen asioiden käsitteleminen sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa olisi tarkoituksenmukaista säilyttää, koska asioilla on yhteys muutoksenhakulautakunnassa työttömyysturvalain perusteella käsiteltäviin asioihin.

Lakiin sisältyisi myös muutoksenhakukieltoja. Muutoksenhakukiellot kohdistuisivat päätöksiin ja ratkaisuihin, jotka perustuvat viranomaisen harkintaan.

4.1.8 Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta. Nykyinen laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin.

Monialaisen tuen yhteistoimintamalli koskisi nykyistä yhteispalvelua vastaavasti työvoimapalveluista sekä sosiaali- terveys- ja kuntoutuspalveluista vastaavien viranomaisen yhteistoimintaa. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi uusista palveluista, vaan velvollisuudesta yhteensovittaa nykyiset lakisääteiset palvelut työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi toimijat arvioisivat työttömän palvelutarpeen, antaisivat ohjausta ja vastaisivat työllistymisprosessin etenemisestä. Lakiin sisältyisivät myös tietojen käsittelyä koskevat säännökset, jotka olisivat tarpeen tehtävien hoitamiseksi.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus perustuisi työttömän tosiasialliseen palvelutarpeeseen. Yhteistoimintamallin mukainen palvelujen yhteensovittaminen olisi tarpeen, kun yhteensovittavia palveluja koskevan lainsäädännön mukaisen yhteensovittamisen ja viranomaisten välisen konsultoinnin ei arvioitaisi olevan riittävää työttömän työllistymisen edistämiseksi ja työllistymisen esteiden poistamiseksi. Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin muuttuisi nykyiseen verrattuna siten, että asiakasohjauksen perusteena nykyisin olevista työmarkkinatukeen, työttömyyden kestoon ja henkilön ikään liittyvistä edellytyksistä monialaiseen palvelutarpeen arviointiin ohjaamiselle luovuttaisiin.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi perustuisi työvoimapalveluista vastaavan kunnan tai kuntayhtymän alueeseen. Alueelle valittaisiin riittävä määrä monialaisen tuen johtoryhmiä ja henkilöitä, jotka johtavat yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Laissa säädettäisiin erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomaiset järjestäisivät toimintaedellytykset. Tarkoitus on, että palvelu olisi nuorille suunnattua nykyisen Ohjaamo-toiminnan kaltaista matalan kynnyksen palvelua. Työvoimaviranomainen laatisi analyysin alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja edistää laadittuun analyysiin perustuen yhteispalvelun toteutumista alueellaan. Työvoimaviranomaisten neuvottelisi koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Yhteispalveluun osallistuvat toimijat sopisivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Laissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta. KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi hoitaa myös palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

4.1.9 Työttömyysturvatehtävät

Työvoimaviranomainen ratkaisisi toimialueellaan työnhakijan työttömyysturvaoikeutta koskevat edellytykset ja antaisi asiakkaanaan olevaa työnhakijaa koskevan työttömyysetuuden maksajaa eli Kansaneläkelaitosta tai työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa tai joi-

hin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, joita kukin työ- ja elinkeinotoimisto ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta nykyisin antaa asiakkaanaan olevista työnhakijoista.

Harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä nykyisin hoitava Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva- vastuualue siirrettäisiin KEHA-keskukseen. KEHA-keskus antaisi työvoimapoliittiset lausunnot työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä työvoimapoliittista harkintaa vaativissa tilanteissa. Kyseiset harkintaa vaativat työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat pääasiassa niitä lausuntoja, joita nykyisin hoidetaan valtakunnallisesti keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa.

Harkintaa vaativat työvoimapoliittiset lausunnot koskisivat nykyistä vastaavasti työllistymistä yrittäjänä tai omassa työssä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, yrityksessä työskentelyn päättymistä, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymistä, yritystoiminnan lopettamista, oman työn lopettamista, koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia edellytyksiä ja työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä. Kyseisiin työvoimapoliittisiin lausuntoihin liittyy merkittävää työvoimapoliittista harkintaa muun muassa liittyen työnhakijan moitittavan menettelyn arviointiin ja korvauksettoman määrääjän asettamiseen. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimapoliittiset lausunnot vuorottelukorvauksen edellytyksistä tilanteissa, joissa arvioidaan vuorottelijan yritystoiminnan harjoittamista.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen nykyistä vastaavasti valtakunnallisesti keskitettynä mahdollistaisi soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden turvaamisen. Lisäksi tehtävien säilyminen keskitettynä turvaisi työttömyysturvasioiden viivytyksetöntä käsittelyä ja käsittelyresurssin hallintaa. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien vaatiman asiantuntijuuden turvaaminen olisi keskitetyssä yksikössä hajautettua järjestelmää helpompaa.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien hoitavan yksikön sijoittaminen KEHA-keskukseen olisi perusteltua KEHA-keskuksen ollessa jatkossakin osa työvoimahallintoa. KEHA-keskuksen yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, mikä tukisi harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin liittyvää yhdenmukaista soveltamis- ja ratkaisukäytäntöä.

Keskitettävän työttömyysturvatehtävän hoitamisella olisi liittymiä KEHA-keskuksen tulevaan työvoimapalvelujärjestelmän tiedolla johtamisen valtakunnallisesti keskitettyyn toimintokokonaisuuteen. Työttömyysturvatehtävien hoitamisesta kertyisi muun muassa tietoa työmarkkinoista, työnhakijoiden työmarkkinakäyttäytymisestä, kuntien palvelutoiminnasta sekä osaamisen kehittämisestä ja yritystoiminnan harjoittamisesta.

4.1.10 Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

Esitys sisältäisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti säännökset asiakastietojen käyttötarkoituksista, käsiteltävistä tiedoista sekä valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin sisältyvän palvelualustan osalta ehdotettu sääntely vastaisi hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp) ehdotettua. Mainitun hallituksen esityksen eduskuntakäsittely on kesken. Lisäksi tiedonsaantioikeuksia koskevat säännökset sisältyisivät asiakastietojen käsittelyä ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevaan lukuun.

Asiakastietojen käyttötarkoitukset ja käsiteltävät tiedot vastaisivat pääasiassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä. Käyttötarkoituksiin tehtäisiin muun lainsäädännön muuttumisesta aiheutuvat muutokset ja käsiteltäviin tietoihin tehtäisiin joitakin pienempiä täsmennyksiä.

Tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tiedonsaantioikeuksista säädettyä, mutta säännöksiin tehtäisiin joitakin työvoimapalvelujen järjestämismääräysten siirrosta aiheutuvia muutoksia. Tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin erikseen työvoimaviranomaisen, työ- ja elinkeinoministeriön ja KEHA-keskuksen, työvoimapalvelujen palveluntuottajien ja työnantajien osalta. Esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirasto valvoisi työvoimaviranomaisia ja työvoimaviranomaisen järjestämismääräysten kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta, minkä vuoksi esitys sisältää säännökset aluehallintoviraston valvontatehtävän hoitamiseksi tarpeellisesta tiedonsaantioikeudesta.

Esitys sisältäisi säännökset työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut koostuisivat valtakunnallisesta tietovarannosta, asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta ja palvelualustasta. Kokonaisuus vastaisi nykyisiä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja huomioiden hallituksen esityksessä 225/2021 vp julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetut muutokset. Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus vastaisi valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa. Valtio tarjoaisi asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden työvoimaviranomaisten käyttöön, mutta työvoimaviranomaiset voisivat päättää, käyttävätkö ne valtion tarjoamaa järjestelmäkokonaisuutta vai muuta itse hankkimaansa asiakastietojärjestelmää.

Esitys sisältäisi erikseen säännökset valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista, valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen poistamisesta ja arkistoinnista sekä tietovarannon rekisterinpitäjistä. Valtakunnallisen asiakastietovarannon tarkoituksena olisi koota yhteen työvoimapalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät asiakkaita, palveluntuottajia ja palveluja koskevat tiedot. Työvoimaviranomaisille ja KEHA-keskukselle säädettäisiin velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapalvelujen, mukaan lukien kansainvälisen rekrytoinnin palvelut, järjestämiseksi ja tuottamiseksi, asiakaspalvelun järjestämiseksi ja työvoimapalveluja koskevan neuvonnan tarjoamiseksi, työntekijän oleskeluluvan myöntämiseen liittyvän saatavuusharkinnan suorittamiseksi, työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi, työllisyysneuvonnan järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi sekä tilastointia ja tiedolla johtamista varten. Lisäksi ehdotetaan, että työvoimapalvelujen tuottajat voisivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista.

Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset olisivat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjien välinen vastuunjakoa KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen ja KEHA-keskuksen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevien kuntien välillä siten, että KEHA-keskus vastaisi tietovarannon yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettua tietosuojaa ja tietoturvaan liittyvistä rekisterinpitäjän vastuista ja työvoimaviranomaiset muista rekisterinpitäjän vastuista omien asiakkaidensa osalta. Lisäksi ehdotetaan, että KEHA-keskus vastaisi tietojen luovuttamisesta niille kolmansille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista.

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuksia koskeva sääntely vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä siltä osin kuin kyse on käyttöoikeuden myöntämisen perusteista sekä käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta koskevasta sääntelystä. KEHA-keskus olisi jatkossakin valtakunnallisen tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpitäjä ja tiedonhallintalaissa tarkoitettu tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen. KEHA-keskus vastaisi siten valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittelystä. Esityksessä ehdotetaan, että käyttöoikeuk-

sia myöntäisivät KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden myöntämisestä valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille ja kukin työvoimaviranomainen palveluksessaan oleville henkilöille. Esityksessä ehdotetaan, että työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta asiakastietojärjestelmää kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokoaisuutta. Työvoimaviranomainen vastaisi käyttöoikeuksien myöntämisestä omaan järjestelmäänsä.

Esitys sisältää lisäksi ehdotukset tarvittaviksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muutoksiksi, jotta julkisten työvoimapalveluiden vaikutuksia olisi mahdollista seurata ja palveluiden vaikutavuutta arvioida nykyistä paremmin. Tulorekisteristä saataisiin esimerkiksi tietoa siitä, kuinka pitkäksi aikaa työvoimapalvelujen asiakas on työllistynyt ja miten eri palvelut ovat edistäneet työnhakijoiden työllistymistä.

4.1.11 Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetusta laista kumottaisiin työ- ja elinkeinotoimistoja koskevat säännökset. Tästä johtuen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen nimi muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukseksi.

KEHA-keskus hoitaisi jatkossakin ELY-keskusten yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä nykyistä vastaavasti valtionavustusten maksamista ja takaisinperintää koskevia tehtäviä. KEHA-keskus vastaisi jatkossakin työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, mutta jatkossa KEHA-keskus tarjoaisi palvelut työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan kuntien ja työllisyysalueiden työvoimaviranomaisille. KEHA-keskus vastaisi myös työvoimapalvelujen valtakunnallisia sähköisiä palveluja koskevasta neuvonnasta.

KEHA-keskuksen hoidettavaksi tulisi myös kokonaan uusia työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä. KEHA-keskuksen tehtävänä olisi jatkossa tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. KEHA-keskus tuottaisi tietoa työ- ja elinkeinoministeriölle alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen sekä ministeriön oman analyysitoiminnon ja politiikkavalmistelun tueksi. Myös työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää KEHA-keskuksen tuottamaa tietoa työvoimapalvelujen järjestämisessä.

KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi jatkossa myös kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen. KEHA-keskus tarjoaisi valtakunnallisesti palveluja, joilla edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta. KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tehtävät olisivat osa niin sanottua Work in Finland -toimintoa, jota KEHA-keskus hoitaisi yhdessä Business Finland Oy:n kanssa.

Uutena tehtävänä KEHA-keskukselle siirtyisivät palkkaturva-asiat, joita se hoitaisi keskitetysti koko Suomen alueella. Palkkaturvatehtävät on nykyisin keskitetty Uudenmaan ELY-keskukseen. Lisäksi KEHA-keskukselle siirrettäisiin nykyisin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoon keskitetyt harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät, jotka on kuvattu tarkemmin työttömyysturvallakia koskevassa jaksossa 4.1.6.

ELY-keskusten tehtävänä on ohjata ja valvoa työ- ja elinkeinotoimistoja ja lisäksi ELY-keskukset vastaavat nykyisin julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankinnasta. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä valtiolta kunnille työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin,

minkä vuoksi ELY-keskuksilta poistuisivat työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus- ja valvontatehtävät sekä kunnille siirtyvien julkisten työvoimapalvelujen hankintaan liittyvät tehtävät. Uudet työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa itse järjestämiensä palveluiden hankkimisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat nykyisin niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialalla. Kyseiseen toimialaan liittyvät tehtävät siirtyisivät esitetyn työvoimapalvelujen uudistuksen yhteydessä pääosin kunnille ja KEHA-keskukselle. ELY-keskusten tehtävänä säilyisi työelämän koulutus- ja osaamistarpeiden seuranta ja ennakointi. Muiden toimialojen kuin työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialan osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävät säilyisivät ennallaan.

4.1.12 Yritysten kehittämispalvelut

Nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvät yritystoiminnan kehittämispalveluja (yritysten kehittämispalvelut) koskevat säännökset siirrettäisiin osaksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annettua lakia (758/2021) niiden keskeistä sisältöä muuttamatta. Kysymys olisi lähinnä säädösteknisestä muutoksesta, vaikka jatkossa laissa säädettäisiin avustuksesta yrityksen kehittämispalveluihin.

Yritysten kehittämispalvelujen järjestäminen ei siirtyisi kuntien tehtäviksi, vaan ne säilyisivät jatkossakin valtakunnallisesti toimeenpantavina ELY-keskusten palveluina, osana niiden yrityspalvelujen kokonaisuutta. Yritysten kehittämispalveluista säädettäisiin samassa laissa, jossa säädetään myös muista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yritystoiminnan kehittämiseen myöntämistä avustuksista, eli yrityksen kehittämisavustuksesta ja toimintaympäristön kehittämisavustuksesta. Tällä pyrittäisiin kehittämään palvelujen integraatiota ja yhteensopivuutta muihin yritystoiminnan avustuksiin. Tavoitteena on, että palveluista muodostuu yrityksille ja niitä hallinnoiville viranomaisille aiempaa yhtenäisempi ja selväpiirteisempi kokonaisuus.

Yritysten kehittämispalvelujen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja että palvelu arvioidaan tarpeelliseksi yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta. Myös verojen tai lakisääteisten maksujen olennainen laiminlyönti tai olennaiset maksuhäiriöt merkitsisivät sitä, että palvelua ei voida myöntää, ellei myöntämistä pidettäisi erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena. Sääntely olisi vastaava kuin yrityksen kehittämisavustuksen kohdalla. Yritysten kehittämispalvelujen myöntämisen perusedellytykset tulisivat aiempaa selkeämmin ja keskitetymmin säädetyiksi lain tasolla, vaikka sisällöllisesti myöntämisen edellytykset eivät merkittävästi muutukaan verrattuna siihen, mitä myöntämiseltä on tähän saakka edellytetty.

Menettelyllisesti yritysten kehittämispalvelut muuttuisivat siltä osin, että jatkossa myös niitä koskeviin päätöksiin tulisi muutoksenhakuoikeus vastaavalla tavalla kuin yrityksen kehittämisavustusta ja toimintaympäristön kehittämisavustusta koskeviin päätöksiin. Muutoksenhakuoikeus ei kuitenkaan koskisi yritysten kehittämispalvelujen tuottajan laskuttamaa avustusosuutta koskevaa ratkaisua, koska tältä osin kysymys on palveluntuottajan ja viranomaisen väliseen sopimukseen perustuvasta yksityisoikeudellisesta saatavasta, jota koskevat mahdolliset sopimusriita-asiat ratkaistaan yleisessä tuomioistuimessa, eikä hallinto-oikeudessa.

Myös yritysten kehittämispalvelujen valtion rahoitusosuuden maksaminen palveluntuottajalle siirtyisi KEHA-keskukselta toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Muutos olisi perusteltu, koska ELY-keskukset vastaavat myös valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetussa laissa tarkoitettujen yrityksen kehittämisavustuksen ja toimintaympäristön kehittämisavustuksen maksamisesta. Toimivaltaisista ELY-keskuksista säädetään ELY-laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Erikseen tulisi harkittavaksi, olisiko kehittämispalvelujen

valtion rahoitusosuuden maksaminen toiminnan yhtenäisyyden ja tehokkuuden näkökulmasta perusteltua keskittää valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle.

Yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut (kehittämispalveluihin liittyvä avustus) ovat tavoitteidensa ja kohderyhmiensä osalta verrattain lähellä toisiaan. Molemmilla pyritään edistämään muun muassa yritysten kasvua, uudistumista, kansainvälistymistä, innovaatiotoiminnan tai osaamisen vahvistumista, tuottavuutta tai digitaalista liiketoimintaa. Palvelujen käytännön toteutustapa sekä avustettavien toimenpiteiden sisältö ja laajuus poikkeavat toisistaan siten, että molemmilla palveluilla on selkeä itsenäinen käyttöalue yritystoiminnan kehittämisessä. Siirtämällä näitä instrumentteja koskevat säännökset samaan lakiin voidaan palvelujen muodostamaa kokonaisuutta ohjata, arvioida ja kehittää tehokkaammin verrattuna nykyiseen tilanteeseen, jossa niitä koskevat säännökset ovat erillään.

Tuotaessa yritysten kehittämispalveluihin myönnettävää avustusta koskevat säännökset valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämisestä vuosina 2021 - 2028 annettuun lakiin myös avustusten hakemiseen, myöntämiseen, maksamiseen, avustusten käyttöön ja valvontaan sekä palauttamiseen ja takaisinperintään liittyvät säännökset muodostaisivat paremmin hahmotettavan kokonaisuuden yritysten kehittämispalvelujen ja muiden laissa säänneltyjen avustusten kesken.

4.1.13 Työntekijän oleskelulupa

Nykyisenkaltaisesta kaksivaiheista lupaprosessista, jossa työ- ja elinkeinotoimisto tekee oleskelulupaan liittyvän osapäätöksen, luovuttaisiin. Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Maahanmuuttoviraston tulisi työntekijän oleskelulupaa myöntäessään tehdä niin sanottu saatavuusharkinta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Tiivistelmä keskeisistä vaikutuksista ja uudistuksen riskeistä

Uudistuksen välittömät vaikutukset kohdistuisivat työnhakijoihin, työvoima- ja yrityspalveluja käyttäviin työnantajiin ja yrityksiin, nykyisin työvoima- ja yrityspalveluita ja niihin liittyviä tehtäviä hoitavaan henkilöstöön sekä valtion ja kuntien tehtäviin, hallintoon ja talouteen. Kuntien tehtävät kasvaisivat ja valtion tehtävät työvoimapolvelujen järjestämisessä vähenisivät huomattavasti.

Esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 7 000-10 000 työllisellä¹⁴¹⁵. Työllisyyden kasvu perustuu työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuuden, saatavuuden ja vaikuttavuuden kasvuun. Yhtenä keskeisenä työllisyyttä ja oikea-aikaista palvelua edistävänä rakenteellisenä tekijänä toimisi kannustava rahoitusmalli, jonka tarkoituksena on yhdistää vastuu ja mahdollisuus kehittää alueellisesti tehokkaimpia toimintamalleja.

¹⁴ TEM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/TEM_ty%C3%B6voimapolvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf/99c355a7-1106-add8-b1da-ea00274eb542/TEM_ty%C3%B6voimapolvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf?t=1619714207758

¹⁵ VM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf/ad1d86e2-3807-a631-2108-a594734f2b00/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf?t=1619714208790

Esityksen vaikutuksien arviointia vaikeuttaa se, että työvoimapalvelujen palvelurakenteen hajauttamisesta ei ole ollut toistaiseksi mahdollista tuottaa vertailuasetelmia. Tämä johtuu siitä, että hajauttamisaste vaihtelee maiden välillä, mutta ei käytännössä maiden sisällä¹⁶.

Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat vuoden 2022 talousarvioesityksen tasossa noin 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonan euron lisäyksen uuteen asiakaspalvelumalliin. Kunnille siirtyisi pääosa työ- ja elinkeinotoimistojen tarjoamista palveluista, joihin nykyisin käytetty rahoitus kohdennettaisiin kuntien valtionosuuksiin. Myöhemmin kuntien valtionosuuden määrää tarkistettaisiin tehtävän toimeenpanosta toteutuvien kustannusten mukaan, joten uusien tehtävien antaminen ei johtaisi kuntatalouden heikkenemiseen. Yksittäisen kunnan kohdalla valtionosuutena saadun rahoituksen määrä voi kuitenkin poiketa merkittävästikin siitä, kuinka paljon kunta käyttää resurssejaan työvoimapalveluiden järjestämiseen. Rahoitusmallin kannustavuus on tarkoitettu toimimaan ohjauskeinona, joka palkitsee tehtäviä tehokkaasti toteuttavia kuntia, minkä tulisi näkyä pitkällä aikavälillä paremmin tehtävästä suorituvien kuntien taloudellisen aseman parantumisena ja vastaavasti heikommin suorituvien kohdalla voi ilmetä taloudellisia haasteita.

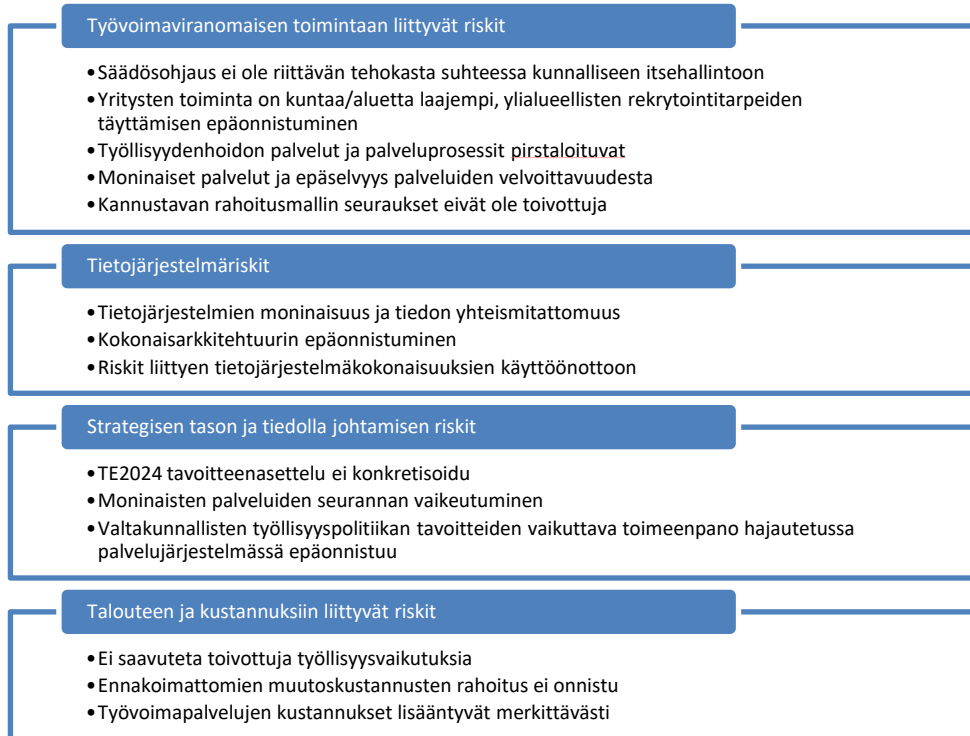
Esitetyt muutokset vaikuttavat myös valtion tehtäviin. Valtion tehtävänä olisi varmistaa palvelujärjestelmän toimivuus valtakunnan tasolla. Valtio ei kuitenkaan vastaisi yksittäisen henkilöasiakkaan työvoimapalveluiden järjestämisestä. Valtakunnallisen tietopohjan keräämiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi valtio vastaisi yhteisestä tietovarannosta, johon kunnilla olisi velvollisuus tallentaa työvoimapalvelujen toimeenpanoa koskevaa tietoa joko valtion tarjoaman asiakastietojärjestelmän tai kunnan oman järjestelmän integraation kautta.

Esityksellä on vaikutuksia erityisesti työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöön. Uudistuksen myötä arviolta noin 4 300 henkilötyövuotta siirtyisi työskentelemään valtiolta kuntiin.

Uudistukseen liittyviä riskejä on arvioitu osana esityksen valmistelua. Uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin. Riskien tunnistamisen lisäksi on arvioitu riskien laatua esimerkiksi keskinäisvaikutuksien, laajuuden ja toteutumistodennäköisyyden perusteella.

¹⁶ Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta Selvitys Tanskasta, Norjasta ja Saksasta, 2021, 12) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163404/TEM_2021_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[Kuva. Keskeiset tunnistetut riskitekijät teemoittain]

Keskeisiä tunnistettuja riskitekijöitä on hyödynnetty vaikutuksen arvioinnin tukena ja niiden perusteella on esitetty erityistä huomiota tai seurantaa vaativia toimeenpanon osia.

4.2.2 Taloudelliset vaikutukset

4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirto

Työvoimapalvelujärjestelmän uudistamiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset syntyvät organisaatiouudistuksen, rahoitusjärjestelmän ja palvelujärjestelmän muutosten sekä niihin liittyvien ohjausmekanismien yhteisvaikutuksena. Uudistuksella on taloudellisia vaikutuksia kuntiin, valtion, työnhakija-asiakkaisiin ja yrityksiin. Hallinnollisten ja palvelujärjestelmien rakenteiden muuttamiseen sekä toiminallisiin muutoksiin liittyy myös muutuskustannuksia.

Uudistuksen arvioidaan vahvistavan julkisen talouden rakenteellista tasapainoa noin 160 - 230 miljoonalla eurolla vuodessa. Työllisyyden kasvuun liittyvät julkisen talouden vaikutukset, jotka syntyvät verotulojen ja veroluonteisten maksujen kasvusta ja työttömyyteen liittyvien etuuksien alenemasta, on arvioitu vuonna 2023 voimaan astuvan sosiaali- ja terveystalouden uudistukseen liittyvät verolainsäädännön muutokset huomioiden. Arvion taustalla on oletus työllisyyden vahvistumisesta 7 000 – 10 000 lisätyöllisellä. Työllisyysvaikutukset on arvioitu vuoden 2029 tasossa. Yhden lisätyöllisen arvioidaan vahvistavan julkista taloutta vuositasolla noin 23 000 eurolla. Työttömyysetuuksien rahoitukseen tehtävät muutokset vaikuttavat julkisen talouden vaikutusten kohdentumiseen valtion, kuntien ja sosiaalivakuutuksen toimeenpanosta vastaavien rahastojen kesken.

Taulukko x. Työllisyyden kasvun vaikutukset julkiseen talouteen

Työllisyysvaikutus	Vaikutukset julkiseen talouteen, milj. euroa			
	Valtio	Kunnat	Rahastot	Yhteensä
7 000	79	31	48	158
10 000	113	44	69	226

Alkuvaiheen toimeenpanon käynnistymiskitkasta johtuen vaikutukset voivat olla lyhyellä aikavälillä julkista taloutta heikentäviä. Tutkimuskirjallisuudessa on kiinnitetty huomiota Tanskassa palvelujärjestelmän hajauttamiseen liittyviin kustannustekijöihin ja siihen, että ensimmäisen vuoden aikana palvelun järjestämiseen liittyvät hallinnolliset kustannukset nousivat. Muutokustannukset voivat olla esimerkiksi tietojärjestelmä- ja tilakustannuksia, kun nykyiset tietojärjestelmät tai tilat eivät sellaisenaan olisi käytettävissä uudessa palvelurakenteessa.

Järjestämisvastuun siirtoon liittyy tehtäviä, jotka siirtyvät sellaisenaan kuntien järjestämisvastuulle, mutta jotkut tehtävät voivat siirtyä erilaisina johtuen erilaisesta rakenteesta. Esimerkiksi työvoimapalveluiden taloushallinto- ja maksatustehtävät on nykyisin keskitetty KEHA-keskukseen. Keskittämisellä on tavoiteltu kustannussäästöjä tehokkaamman ja yhdenmukaisemman prosessin kautta. Kunnilla on jo nykyisin palveluhankintatoimintaa ja taloushallintotoimintoja ja nämä tehtävät siirtyisivät osaksi kuntien toimintoja vastuukuntien tai yksin järjestämisvastuussa olevien kuntien osalta. Mikäli kunnat päättävät perustaa kuntayhtymän hoitamaan tehtäviä, tulisi organisoida myös kuntayhtymän taloushallinto- ja maksatustehtävä. Joissakin tilanteissa valtiolta siirtyvien tehtävien sulauttaminen kuntien valmiiden organisaatioiden tehtäväkenttään voivat tuottaa tehokkuushyötyjä tai tehokkuus ei ainakaan merkittävästi laske, mutta joissakin tilanteissa taloushallinto- ja maksatustehtävien hajautuminen voi johtaa tehokkuustappioihin ja kustannusten nousuun.

Lisäksi osa tehtävistä olisi niin sanotusti poistuvia tehtäviä. Esimerkkinä tästä olisi nykyinen tulohajautus toiminta nykyisessä virastorakenteessa. Toisaalta tämän tilalle tulisi jonkinlaisia kuntien omia tulohajautusprosesseja. Esityksessä ei myöskään enää säädettäisi joistakin nykyisin julkisiin työvoimapalveluihin lukeutuvista tehtävistä, kuten esimerkiksi työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja valtionhallintoon työllistämisestä. Poistuvien tehtävien osalta työllisyyden edistämisen kustannukset laskisivat, ellei poistuvien palveluiden sijasta järjestettäisi joitakin muita palveluita.

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu muutettaisiin työllistymistä edistäväksi monialaisen tuen yhteistoimintamalliksi. Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ehdoteuilla muutoksilla arvioidaan olevan vaikutuksia julkiseen talouteen. Vaikutukset perustuisivat erityisesti palveluun ohjaamisen edellytysten muutoksiin, jotka saattaisivat lisätä monialaisen palvelun asiakasmäärää ja siten kasvattaa kustannuksia. Asiakasmäärän lisääntyminen perustuisi siihen, että työmarkkinatukeen ja työttömyyden kestoon sekä ikään liittyvistä edellytyksistä palveluun ohjaamiselle luovutettiin, mikä mahdollistaisi asiakkaan pääsyn monialaisten palvelujen piiriin nykyistä aiemmin heti, kun monialaisen tuen tarve ilmenee. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjaukseen ehdotetut muutokset ja niihin perustuva asiakasmäärän kasvu lisäisivät lyhyellä aikavälillä julkisia menoja erityisesti sosiaali- ja terveystalouden osalta. Varhaisempi pääsy monialaisten palvelujen piiriin saattaisi tuoda esiin nykytilanteessa

tunnistamatonta hoito- ja kuntoutusvelkaa sellaisten asiakkaiden osalta, jotka eivät nykyisin täytä edellytyksiä monialaiseen palveluun ohjaamiselle.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjausta koskevien uudistusten arvioidaan pitkällä aikavälillä vähentävän työttömyydestä aiheutuvia julkisia menoja, sillä nopeampi pääsy monialaisten palvelujen piiriin voi lyhentää työttömyyden kestoa, kasvattaa avoimille työmarkkinoille siirtyvien määrää ja vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä.

4.2.2.2 Vaikutukset kuntien talouteen

Taloudelliset vaikutukset syntyisivät kuntien työvoimapalveluiden järjestämisen henkilöstön, toimintaan tarvittavien tilojen ja hankittavien palveluiden kustannuksista, työttömyysetuuksien kuntaosuuksista, tietojärjestelmäratkaisujen sekä rahoitusjärjestelmän muutoksien yhteisvaikutuksesta. Esityksen vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä ja eroavat nykytilasta huomattavasti.

Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden toteutuneet kustannukset olivat vuonna 2019 arviolta noin 520 miljoonaa euroa. Kunnille syntyisi työvoimapalveluiden järjestämisestä uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennettaisiin kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin myönnetään täysimääräinen valtionosuusrahoitus koko maan tasolla. Peruspalveluiden valtionosuus myönnetään peruskunnille, vaikka työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaisi kuntayhtymä. Taloudellisten vaikutuksien arvioimiseksi kustannusten nykyisestä kuntakohtaisesta jakautumisesta on muodostettu pääosin laskennallinen arvio, jota verrataan valtionosuuslaskelmien tuloksiin. Laskennallisuudesta johtuen arvio kustannusten jakautumisesta kunnittain on suuntaa antava.

Uudistuksen myötä kunnat osallistuisivat työttömyysturvan perusosan suuruisen osan rahoitukseen ansiopäivärahasta, peruspäivärahasta ja työmarkkinatuesta. Kunnan vastuu etuuden rahoituksesta kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Kunnille tulisi uudistuksen myötä rahoitusvastuuta nykyistä laajemmasta työttömien joukosta, ja rahoitusvastuu alkaisi huomattavasti nykyistä aikaisemmin. Kuntien rahoitusvastuu kasvaisi uudistuksen myötä arviolta noin 350 miljoonaa euroa vuoden 2019 tasossa. Kokonaisarviossa ei olla huomioitu kotoutujien työmarkkinatuen liittyvien poikkeusten vaikutusta, jonka arvioidaan vähentävän kunnille siirtyviä kustannuksia noin 25–30 milj. eurolla. Syynä tähän on se, että kotoutujien työmarkkinatukeen liittyvien poikkeussääntöjen vaikutuksia ei olla valmistelun aikana käytössä olleen tietopohjan perusteella pystytty kohdentamaan kuntakohtaisesti.

Uudistuksen osana kunnan vastuu työttömyysetuuden rahoituksesta ei nykyiseen tapaan katkeaisi työnhakijan osallistuessa työllistymistä edistävään palveluun. Rahoitusmallin tavoitteena on ohjata tavoittelemaan pitkäkestoista ja pysyväisluonteista avoimille työmarkkinoille työllistymistä.

Työttömyysetuuksien rahoitukseen liittyvän kuntien kustannusvastuun kasvattaminen on kokonaisuuden näkökulmasta keskeisessä roolissa oleva taloudellinen ohjausmekanismi. Palveluiden rahoittaminen on kunnalle taloudellisesti sitä kannattavampaa mitä suuremman hyödyn kunta saa työnhakijoiden työllistytessä palveluiden ansiosta. Pääosin kuntien vastuut kasvavat seurauksena siitä, että työllistymistä edistävään palveluun osallistuminen ei vapauta kuntaa työttömyysetuuden rahoitusvastuusta.

Työttömyysetuuksien rahoitukseen tehtävät muutokset kohdentavat nykyistä suuremman osan työllisyyteen liittyvistä julkisen talouden vaikutuksista kuntien talouteen. Kuntien osuus työttömyysetuuksien kokonaisrahoituksesta kasvaa vuoden 2019 tason 11 prosentista arviolta noin 20 prosenttiin.

Työvoimapalvelujen järjestämismvastuun siirrosta aiheutuvat vaikutukset kuntien talouteen

Vaikutuksia kuntien talouden tasapainoon arvioidaan tarkastelemalla uusien tehtävien rahoituksen ja kustannusten erotusta kuntatasolla. Kuntakohtainen kustannusten nykytila on muodostettu laskennallisesti, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti. Kustannustiedon kuntakohtaiseen jakautumiseen liittyy siksi epävarmuutta. Laskennallisesti muodostettuja kuntakohtaisia kustannuksia on verrattu valtionosuusrahoitukseen, joka kohdentuu kunnille määrättyjä valtionosuuskriteereitä käyttäen. Näin on saatu arvio palvelujen siirron vaikutuksesta kuntien talouteen.

Laskennallisen nykytilan muodostaminen

Kuntakohtaisen nykytilan arviointiin liittyy epävarmuuksia. Koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti, on luvut tuotettu pääosin laskennalliseen arvioon perustuen. Vain osa palveluista on kohdistettavissa suoraan kuntiin. Muut nykytilan kuvaukseen liittyvät epävarmuudet liittyvät palvelujen kustannuksien keskimääräisiin kustannuksiin. Vuosittainen vaihtelu toteutuneissa ja laskennallisissa kustannuksissa on myös suurta. Lyhyen aikavälin vaihtelun minimoimiseksi on käytetty vuosien 2017-2019 keskiarvotietoja. Laskelmissa pohjana on arvio toteutuneista kustannuksista, koska talousarviossa arvioitu määrärahan käyttö on selvästi toteumaa suurempi, eivätkä kaikki nykyiset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetut palvelut siirryt kuntien järjestämismvastuulle.

Taulukko: TE-palvelujen nykytila, kunnille siirtyvät kustannukset toiminnoittain, euroa

Työvoimakoulutus	84 199 393
Valmennukset	23 361 006
Asiantuntija-arvioinnit	4 275 763
Starttiraha	30 926 337
Palkkatuki, yksityinen	135 959 024
Palkkatuki, kunnat	86 761 878
Palvelut yhteensä	365 483 400
Toimintamenot(arvio)	146 270 948
KEHA-keskuksen menot (kokomaan etuudensaajien perusteella)	8 710 408
YHTEENSÄ Palvelut + toimintamenot + KEHA	520 464 756
Kotoutumiskoulutus (pl. pakolaisten kotoutumiskoulutus)	28 935 560
YHTEENSÄ (pl. kotoutumiskoulutus)	491 529 196

Edellä olevassa taulukossa on kuvattu siirtyvien palvelujen kustannukset toiminnoittain vuoden 2019 tasolla. Palvelumenot ovat noin 365 miljoonaa euroa ja ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (ml. KEHA-keskus) yhteensä noin 155 miljoonaa euroa. Kotoutumiskoulutuksen menot ovat noin 29 miljoonaa euroa. Tämän osalta valtionosuuden määrätymiskriteeri on eri kuin muilla palveluilla.

Palvelut

Työvoimakoulutus, valmennus ja asiantuntija-arvioinnit

Työvoimakoulutuksen (noin 84,2 miljoonaa euroa) osalta arvio kuntakohtaisista nykyisistä menoista on muodostettu vuoden 2019 tilastotietojen kautta. Aiempien vuosien tieto ei ole vertailukelpoista, johtuen ammatillisen työvoimakoulutuksen siirtymisestä valtiosuusjärjestelmän piiriin. Työnvälitystilastosta on poimittu kunnittain vuoden aikana työvoimakoulutuksessa olleiden eri henkilöiden määrä vuonna 2019. Tämä on kerrottu koulutuksen keskimääräisellä laskennallisella yksikköhinnalla, joka on saatu jakamalla valtakunnallinen yhteenlaskettu menojen määrä valtakunnallisella koulutuksessa olevien henkilöiden määrällä.

Arviossa kotoutumiskoulutukset (kokonaisuudessaan noin 48,2 miljoonaa euroa) on erotettu sekä koulutuksessa olevien määrän että käytetyn yksikköhinnan osalta muusta työvoimakoulutuksesta, koska kotoutumiskoulutukset ovat tyypillisesti yksikkökustannuksiltaan edullisempia kuin muut koulutukset. Lisäksi kotoutuja-asiakkaat jakautuvat maantieteellisesti muista asiakkaista poikkeavasti, minkä vuoksi kuntakohtaisessa jakaumassa kotoutumiskoulutukset on perusteltua huomioida erikseen. Koulutusten hinnat vaihtelevat todellisuudessa eri puolilla maata riippuen siitä, mitä koulutuksia eri puolilla tarjotaan ja millaiset mahdollisuudet alueella on ohjata asiakkaita tiettyihin koulutuksiin. Näin ollen laskelma on suuntaa antava arvio, sillä laskelmassa on oletettu sama yksikköhinta koko maan alueella.

Myös valmennusten (23,4 miljoonaa euroa) osalta arvio perustuu työnvälitystilastosta poimituun vuoden aikana valmennuksessa olleiden eri henkilöiden kuntakohtaiseen määrään kerrottuna valtakunnallisella laskennallisella yksikköhinnalla. Työvoimakoulutuksesta poiketen vuosien 2017-2019 tilastotiedot ovat keskenään melko vertailukelpoiset, joten laskelmassa on huomioitu valmennusten osalta näiden vuosien keskiarvo. Yksikköhintana on käytetty vuoden 2019 hintaa, joka on muodostettu jakamalla valtakunnan tason kokonaiskäyttö valtakunnallisella valmennuksessa olleiden henkilöiden määrällä.

Asiantuntija-arviointien (4,3 miljoonaa euroa) osalta työnvälitystilastosta ei ole saatavissa tietoa palvelun kuntakohtaisesta jakautumisesta. Arvio kuntakohtaisista kustannuksista on laskennallinen perustuen kuntakohtaiseen työttömien määrän keskiarvoon vuosina 2017-2019, minkä perusteella kokonaiskustannus on jaettu kunnille.

Starttiraha ja palkkatuki

Starttirahan (noin 30,9 miljoonaa euroa) ja yksityisen sektorin palkkatuen (noin 136,0 miljoonaa euroa) osalta kuntakohtainen kohdennus saadaan suoraan kirjanpidosta, joten niiden osalta kuvaus koskee todellista nykytilaa. Sama koskee myös kuntien palkkatukea (86,8 miljoonaa euroa).

Kunnille siirtyviä tehtäviä ja niihin liittyvää rahoituksen nykytilaa on arvioitu palkkatuen ja starttirahan osalta vuosina 2017-2019 vuosittain maksetun tuen määrän keskiarvona. Laskelmassa palkkatuen osalta yksityisen sektorin palkkatuki on huomioitu täysimääräisenä sisältäen sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan rahoitusosuuden että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoitusosuuden. Myös starttirahat on huomioitu laskelmassa täysimääräisesti.

Velvoitetyöllistämiseen käytetty palkkatuki (16,5 milj. euroa) otetaan huomioon laskelmassa siirtyvänä eränä, koska kunnalla on tietyissä tilanteissa lakisääteinen velvollisuus järjestää työttömälle työnhakijalle työntekomahdollisuus. Velvoitetyöllistämisestä aiheutuvat palkkakustannukset otettaisiin jatkossa huomioon valtiosuudessa palkkatukea vastaavilta osin. Lisäksi muikin kunnille myönnettävä palkkatuki on huomioitu laskelmissa, vaikka kunnat eivät jat-

kossa enää myöntäisi tukea itselleen. Valtionhallintoon työllistäminen on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, koska kunnat eivät myöntäisi palkkatukea myöskään valtion virastoille tai laitoksille.

Kirjanpidossa vuoteen 2019 kohdentuu paljon vuoden 2018 puolella tapahtuneen työllistämisen kustannuksia, koska tuet maksetaan viiveellä. Vastaavasti vuoden 2020 kirjanpidossa on paljon vuoteen 2019 kohdentuneita jaksoja. Yksittäisissä kunnissa volyymit voivat vaihdella suuresti eri vuosien välillä. Tämän takia eri vuosien välistä vaihtelua on pyritty tasaamaan käyttämällä kolmen vuoden keskiarvoa silloin, kun se vertailtavuuden puolesta on ollut mahdollista. Starttirahaan ja yksityisen sektorin palkkatukeen käytetty määräraha vuosina 2017-2019 kohdentuu hyvin epätasaisesti kuntiin. On kuitenkin huomioitava, että palvelut ovat harkinnanvaraisia ja kunnilla tulee olemaan paljon päätäntävaltaa, minkä verran palveluita tarjotaan (nykyistä enemmän tai vähemmän) sekä mitä palveluita tarjotaan. Koska palveluiden kustannukset ja odotettavat tulokset vaihtelevat, voi palveluiden jakauman muutos vaikuttaa myös kustannusten kehitykseen jatkossa.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun vaikutukset kuntien talouteen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nuorten matalan kynnyksen palveluista, joita nykyisin toteutetaan Ohjaamoissa. Ohjaamotoiminnalle on osoitettu viiden miljoonan euron vuotuinen rahoitus, joka on kanavoitu Ohjaamoille TE-toimistojen toimintamenojen kautta. Ohjaamotoiminnalle osoitettu rahoitus tulee siirtymään uudistuksessa työvoimaviranomaisille.

Ehdotuksella on vähäisiä vaikutuksia valtion ja kuntien välisiin rahoitussuhteisiin. Suuntaa antavana arviona nuorten työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä nykyistä vastaavasti aiheutuu noin 10,7 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat osallistuneet näihin kustannuksiin viiden miljoonan euron rahoitusosuudella. Koska kuntien valtionosuuksiin luettaisiin siirtymävaiheessa tehtävän vaatimat resurssit täysimääräisesti, siirtyisi valtiolta kuntien valtionosuuksiin arviolta noin 5,7 miljoonaa euroa rahoitusta, josta kunnat vastaavat nykyisin itse.

Taulukko: Ohjaamotoiminnan nykytila, kustannukset

		Alle 50 000 asukasta	50 000-200 000 asukasta	Vähintään noin 200 000 asu- kasta
Tilavuokrat	Tilat noin 150-200 neliötä.	18 000 €	36 000 €	85 500 €
Laitteet ja kalusteet	Laitteistosta koostuvat kustannukset (toiminnan alussa).	2 000 €	10 000 €	60 000 €
Toimintakulut + koordinoiva henkilö	Arviossa yli 50 000 asukkaan kunnan Ohjaamo edellyttää täysipäiväisen koordinaattorin.	10 000 €	70 000 €	80 000 €

TE-henkilös- tökulut	kokoluokan kes- kimääräisen re- surssitarpeen mu- kaan arvioituna.	55 000 € * 0,5 = 27 500 €	55 000 € * 1 = 55 000 €	55 000 € * 10 = 550 000 €
Markki- nointi- ja viestintäkulut	Toimintaan koh- dennettu kunnan oma viestintä.	5 000 €	10 000 €	20 000 €
Yhteensä 10 730 500€		62 500 € *49 = 3 062 500 €	181 000 € * 15 = 2 715 000 €	825 500 € * 6 4 953 000 €

Edellä olevassa taulukossa esitetystä kustannusarviolaskelmasta on käytetty keskimääräisiä kustannuksia, joita kunnille syntyi ohjaamotoiminnan alussa. Tilavuokrien osalta arvio pohjautuu vuoden 2022 alussa vuokrattavina olleisiin liikeloihin pienessä, keski-suudessa ja suuressa kunnassa. Arviossa on tehty oletama, että Ohjaamo tarvitsee yhden täysipäiväisen koordinaattorin yli 50 000 asukkaan kunnissa. TE-henkilöstökuluja koskeva arvio perustuu kyselytietoon Ohjaamojen henkilöstöresurssien toteumista vuonna 2019.

Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa kaikkiaan 70 Ohjaamoja. Kustannusarvion pohjana käytetään oletamaa, että kaikilla Ohjaamoilla on oma toimitila. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan ole kaikilta osin, vaan Ohjaamoista osa toimii muiden viranomaisten yhteydessä. Kustannusarviossa on 6 suurinta ohjaamokaupunkia luokassa yli 200 000 asukasta, 15 ohjaamokaupunkia on luokassa yli 50 000 asukasta ja 49 ohjaamokaupunkia on alle 50 000 asukkaan kaupungit luokassa. Näillä oletuksilla nykyisen ohjaamoverkoston ylläpidosta seuraa kunnille 10 730 500 euron vuotuiset kustannukset.

Kustannusarvion osalta on huomioitava, että nuorten matalan kynnyksen monialaisten palveluiden toteuttamisessa on merkittävää kuntakohtaista variaatiota kustannusrakenteen suhteen. Merkittävimmät erot tulevat toimitilaratkaisuista sekä erikseen ohjaamotyöhön palkatusta henkilöstöstä.

Ohjaamotoiminnan arvioidut kustannukset eivät sisälly täysimääräisenä Taulukossa X. (TE-palvelujen nykytila, kunnille siirtyvät kustannukset toimintoittain, euroa) esitettyyn laskelmaan. Laskelma tulee tarkentumaan tältä osin.

Toimintamenot

Kunnille siirtyviä tehtäviä ja niihin liittyvää rahoituksen nykytilaa on arvioitu vuoden 2019 työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kustannuslaskentaan työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa. Kustannusten muodostamiseen liittyy kuitenkin varauksia ja oletuksia.

On esimerkiksi huomioitava, että työajanseurannassa käytettävät koodit eivät kaikilta osin vastaa täsmällisesti TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelussa käytettävää luokittelua kunnille siirtyviin ja toisaalta valtiolle jääviin tehtäviin. Joidenkin tehtävien osalta jakosuhdetta on jouduttu arvioimaan. Näin ollen myöhemmin edellä mainittujen toimintojen osalta kustannusten jakauman tarkennuttua, kunnille siirtyvän määrärahan määrä tulee laskelmassa muuttumaan.

Valmistelussa on myös tunnistettu valtiolle jääviä ja kokonaan poistuvia tehtäviä, joita ei ole huomioitu kunnille siirtyvissä kustannuksissa. Näitä tehtäviä on käsitelty luvussa 4.2.3.4.

Laskelmassa on oletettu, että työ- ja elinkeinotoimistojen yhteiset menot (käytännössä muut kuin palkkausmenot ja matkat) on huomioitu kunnille siirtyvinä erinä siirtyvien ja jäävien tehtävien suhteessa, pois lukien vuokramenot, joiden oletetaan siirtyvän täysimääräisinä. Toisaalta ELY-keskusten toimintamenojen osalta on huomioitu laskennallinen osuus yhteisistä menoista (15,6 prosenttia palkkausmenoista). Lisäksi laskennassa on arvioitu siirtyvien ja osittain siirtyvien tehtävien osalta KEHA-keskuksen kustannukset hyödyntäen työajan seurantaa ja toimintojen jaottelua edellä kuvatuin periaattein.

Nykytilan kustannuksia muodostettaessa on myös huomioitava, että ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kustannukset on raportoitu nykyisen aluejaon mukaisesti (15 aluetta). Lisäksi KEHA-keskus toimii valtakunnallisesti. Tätä tarkemmille maantieteellisille alueille, kuten kunnille, kohdentuva jyvittäminen on siis puhtaasti laskennallista. ELY-keskusten menot on laskettu kuntakohtaisen nykytilan muodostamisessa jakamalla aluekohtaiset menot kunnan osuudella ELY-keskusalueen työttömistä (etuuspäivistä). KEHA-keskusten menot on puolestaan jyvitetty työttömyysturvan etuudensaajien perusteella.

Taulukko: Siirtyvät toimintamenot ELY-keskusalueittain.

Siirtyvien tehtävien toimintameno-rahointus v. 2019 tasolla	TE-toimistoista siirtyvät	ELY-keskuksista/ KEHA-keskuksesta siirtyvät	YHTEENSÄ
Uusimaa	41 641 000	522 000	42 163 000
Varsinais-Suomi	10 907 000	242 000	11 149 000
Satakunta	6 190 000	229 000	6 419 000
Häme	9 753 000	256 000	10 009 000
Pirkanmaa	12 349 000	289 000	12 638 000
Kaakkois-Suomi	9 685 000	409 000	10 094 000
Etelä-Savo	3 629 000	336 000	3 965 000
Pohjois-Savo	7 177 000	377 000	7 554 000
Pohjois-Karjala	4 594 000	177 000	4 771 000
Keski-Suomi	7 852 000	270 000	8 122 000
Etelä-Pohjanmaa	3 912 000	237 000	4 149 000
Pohjanmaa	4 958 000	189 000	5 147 000
Pohjois-Pohjanmaa	11 052 000	429 000	11 481 000
Kainuu	2 838 000	205 000	3 043 000
Lappi	5 413 000	154 000	5 567 000
KEHA-keskus		8 713 000	8 713 000
YHTEENSÄ	141 950 000	13 034 000	154 984 000

Arviot siirtyvistä kustannuksista vaihtelevat jonkun verran kuntakoryhmittäin. Koko maan tasolla kustannuksia siirtyy noin 95 euroa asukasta kohti. Pienimmät kustannukset ovat pienissä ja keskisuurissa kunnissa ja suurimmat puolestaan 40 000 -100 000 asukkaan ja yli 100 000 asukkaan kunnissa.

Taulukko: Siirtyvät kustannukset kuntakoryhmittäin.

Kuntakoryhymä	Arvio siirtyvästä kustannuksesta, €	Arvio siirtyvästä kustannuksesta, €/as
Yli 100 000 as.	220 003 810	99
40 001-100 000 as.	104 534 175	103
20 001-40 000 as.	70 968 350	87

10 001-20 000 as.	49 013 273	83
5 001-10 000 as.	44 597 994	84
2 000-5 000 as.	27 390 660	96
Alle 2 000 as.	3 956 494	86
Koko maa	520 464 756	95

Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Rahoitus kohdennetaan laskennallisten kustannusten määräytymiskriteereiden perusteella, jotka työvoimapalveluiden osalta olisivat työikäisten, eli 18–64 vuotiaiden ikäryhmä (70 prosentin painotuksesta), ja laajan työttömyyden käsitteen mukainen työttömien määrä (30 prosentin painotuksesta). Laajan työttömyyden käsitteeseen kuuluisivat henkilöt, jotka ovat vailla työtä tai osallistuvat aktivointiasteeseen laskettavaan palveluun, joita ovat palkkatuettu työ, starttiraha, työvoimakoulutus, omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla, työkokeilu, valmennus, vuorotteluvapaasijaisuus sekä kuntouttava työtoiminta.

Edellisestä poiketen muiden kuin kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien kotoutumiskoulutuksen arvioitu kustannus rahoitettaisiin peruspalvelujen valtionosuuden vieraskielisyyskriteerin perusteella. Edellä mainitun kotoutumiskoulutuksen osuus siirtyvien palveluiden kokonaiskustannuksista on noin 6 prosenttia. Taulukossa X kuvataan laskennallisten kustannusten muodostuminen valtionosuusjärjestelmässä ennen ja jälkeen uudistuksen.

Taulukko: Valtionosuusjärjestelmän laskennalliset kustannukset vuoden 2022 tasossa, €.

Laskennalliset kustannukset, €	Nykytila	Uudistuksen jälkeen	Muutos
Ikäryhmäkriteerit			
Ikä 0-5	2 324 457 264	2 324 457 264	0
Ikä 6	481 728 322	481 728 322	0
Ikä 7-12	2 530 443 219	2 530 443 219	0
Ikä 13-15	2 137 639 292	2 137 639 292	0
Ikä 16+	275 256 480	275 256 480	0
Ikä 18-64, uusi kriteeri	0	344 080 602	344 080 602
Ikäryhmäkriteerit yhteensä	7 749 524 577	8 093 605 179	344 080 602
Muut kriteerit			
Työttömyysaste, vanha kriteeri	358 700 458	358 700 458	0
Työttömät + palveluissa olevat, uusi kriteeri	0	147 459 735	147 459 735
Kaksikielisyys, koko väestö	36 055 790	36 055 790	0
Kaksikielisyys, ruotsinkielinen väestö	63 362 560	63 362 560	0
Vieraskielisyys	696 367 976	725 303 300	28 935 323
Asukastiheys	194 767 165	194 767 165	0
Saaristo	14 099 894	14 099 894	0
Saaristo-osakunta	9 291 807	9 291 807	0
Koulutustausta	146 299 669	146 299 669	0
Muut kriteerit yhteensä	1 518 945 319	1 695 340 377	176 395 058

Kaikki yhteensä	9 268 469 896	9 788 945 556	520 475 660
------------------------	----------------------	----------------------	--------------------

Valtionosuusrahoituksen kohdentuminen kuntiin riippuu kunnan ikärakenteesta, työttömyystilanteesta ja vieraskielisen väestön määrästä. Näin ollen valtionosuus kasvaisi erityisesti sellaisissa kunnissa, joissa nämä olosuhde- ja tarvetekijät ovat merkittäviä. Asukaskohtainen lisäys valtionosuudessa vaihtelisi 62 euron ja 110 euron välillä.

Alla kuvatut laskelmat on tehty vuoden 2022 tasossa. Laskelmien lähtötaso kuvaa tilannetta, jossa sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi ovat siirtyneet hyvinvointialueiden rahoitettavaksi.

Uudistuksen nettovaikutukset kuntien talouden tasapainoon

Työvoimapaalvelujen järjestämiseen osoitettava rahoitus kohdistuu kuntiin yllä mainittujen valtionosuuskriteereiden mukaan. Tästä johtuen valtionosuusrahoitus ei kaikkien kuntien osalta vastaa kuntien arvoituja kustannuksia. Työvoimapaalvelujen järjestämiseen käytettäviä varoja voidaan kuvata laskennalliseen nykytilanteeseen verrattuna asukaskohtaisena valtionosuuden lisäyksen ja nykytilan laskennallisen kustannusarvion välisenä nettomuutoksena. Nettomuutokset vaihtelevat kuntakohtaisesti +47 eurosta -143 euroon asukasta kohden. Ainoastaan yhdellä kunnalla negatiivinen nettovaikutus ylittää -100 euroa asukasta kohden. Valtaosalla kunnista vaikutukset olisivat enimmillään +/- 40 euroa asukasta kohden. (Taulukko XI) Yksittäisten kuntien suuret muutokset selittyvät pääosin nykytilan kustannuksia koskevilla arvioilla. Muutosten arvioinnissa on kuitenkin hyvä huomioida, että nykytilan kuvaukseen liittyy epävarmuutta. Nykytilassa kustannusten jakautumiseen kunnittain vaikuttaa usein enemmän alueellinen palvelutarjonta kuin palvelutarve. Se ei myöskään kerro siitä mitä tulevan mallin mukainen kustannus pitäisi olla vaan kunnalla on jatkossa päätösvaltaa palveluista.

Uudistuksen vaikutusta talouden tasapainoon voidaan arvioida myös suhteuttamalla asukaskohtainen nettovaikutus tuloveroprosentin yksikkötuottoon. Näin saadaan uudistuksen nettovaikutuksen aiheuttama tuloveroprosentin laskennallinen korotus- tai laskupaine. Esimerkiksi sote-uudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta piti 0,6 prosenttiyksikön kunnallisveron laskennallista muutospainetta hyväksyttävänä. Tämänhetkisten laskelmien mukaan alle kymmenellä kunnalla seuraisi työvoimapaalvelujen uudistuksesta yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veroprosentin korotuspaine.

Vaikutukset kuntakoryhmittäin ja alueellisesti

Uudistuksesta aiheutuvia euromääräisiä muutoksia on arvioitu myös kuntaryhmittäin ja hyvinvointialueittain. On kuitenkin huomattava, että kunkin kuntakoryhmittäin ja hyvinvointialueen sisällä on kuntien välillä suuria eroja. Kuntakoryhmittäin tarkasteltuna asukaskohtaiset vaikutukset ovat maltillisia. Rahoituksen tasapaino (nettovaikutus) vahvistuu hieman suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Suurin muutos on 2 000-5 000 asukkaan kunnissa.

Taulukko: Työvoimapaalveluiden siirrosta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon kuntakoryhmittäin, €/asukas.

	Laskennallinen kustannusten nykytila	Rahoituksen lisäys	Rahoituksen ja kustannusten välinen erotus
Yli 100 000 as.	99	106	7
40 001-100 000 as.	103	94	-9

20 001-40 000 as.	87	88	1
10 001-20 000 as.	83	83	0
5 001-10 000 as.	84	81	-3
2 000-5 000 as.	96	81	-15
Alle 2 000 as.	86	79	-7
Kuntaminimi	32	62	-143
Kuntamaksimi	225	110	47

Alueellisesti tarkasteltuna tasapaino vahvistuu kaikilla Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingissä sekä Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla. Eniten tasapaino vahvistuu Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella, 29 euroa asukasta kohden. Suurin negatiivinen nettovaikutus uudistuksella olisi Kainuun hyvinvointialueella, jossa tasapaino heikkenisi 59 euroa asukasta kohden.

Taulukko: Työvoimapalveluiden siirrosta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon hyvinvointialueittain, €/asukas.

	Laskennallinen kustannusten nykytila	Rahoituksen lisäys	Rahoituksen ja kustannusten väli- nen erotus
Helsinki	95	110	14
Vantaa+Kerava	81	107	26
Länsi-Uusimaa	68	96	28
Itä-Uusimaa	63	86	23
Keski-Uusimaa	58	86	29
Varsinais-Suomi	93	93	-1
Satakunta	100	89	-11
Kanta-Häme	81	88	6
Pirkanmaa	87	95	8
Päijät-Häme	108	94	-14
Kymenlaakso	130	97	-33
Etelä-Karjala	109	95	-14
Etelä-Savo	117	88	-28
Pohjois-Savo	96	89	-7
Pohjois-Karjala	135	100	-35
Keski-Suomi	131	96	-35
Etelä-Pohjanmaa	83	81	-2
Pohjanmaa	75	84	9
Keski-Pohjanmaa	89	82	-7
Pohjois-Pohjanmaa	95	90	-5
Kainuu	148	89	-59
Lappi	116	92	-24

Kuntaminimi	32	62	-143
Kuntamaksimi	225	110	47

Edellä kuvatut muutokset eivät kohdentuisi kuntiin heti uudistuksen voimaantullessa vaan uudistuksen kolmantena vuonna rahoitusmalliin sisältyvän siirtymän mukaisesti. Näin ollen kunnilla olisi parempi mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajenuksesta aiheutuvat vaikutukset kuntien talouteen

Uudistuksen myötä kunnat osallistuisivat työttömyysturvan perusosan suuruisen osan rahoitukseen ansiopäivärahasta, peruspäivärahasta ja työmarkkinatuesta. Valmistelussa tarkastellussa mallissa kunnan rahoitusvastuu alkaisi sadannen työttömyyspäivän jälkeen ja kasvaisi portaittain. Laajeneva rahoitusvastuu lisäisi kuntien kustannuksia arviolta noin 325 milj. euroa vuoden 2019 tasossa. Skaalattuna vuoden 2022 etuustasoon muutos olisi noin 350 milj. euroa. Lisäys kompensoidaan kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuutta korottamalla.

Arviolaskelmien mukaan kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvasta kasvaisi keskimäärin noin 63 euroa asukasta kohden. Kuntakohtaisesti kustannusten kasvu vaihtelee kuitenkin merkittävästi.

Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Rahoitusvastuun kuntakompensaatio on poikkileikkaustilanteessa tehtävä lisäys, jonka tasoa ei tarkasteta myöhemmin. Kompensaatio kohdennetaan kunnille 18-64-vuotiaiden suhteessa ja sisällytetään toistaiseksi pysyväksi eräksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien lisäyksiin.

Kunnan työttömyysetuuksia koskevan rahoitusvastuun päivälaskuri jäädytetään, jos työnhakija saa työttömyysetuutta kotoutumisen perusteella. Pakolaisten osalta jäädytys kestää kolme vuotta, muiden maahanmuuttajien kohdalla vuoden. Laskurin jäädyttämisen arvioidaan siirtävän työmarkkinatuen kustannusvastuuta kunnilta valtiolle arviolta 25 - 30 miljoonaa euroa vuosittain. Arvio perustuu oletukseen 7 500:sta uudesta vuosittaisesta kotoutuja-asiakkaasta joista 40 prosenttia oletetaan olevan pakolaisia.

Kuntien työttömyysetuusvastuita koskevien arvioiden muodostaminen

Kuntien työttömyysetuusvastuita koskevat arviot on laadittu vuoden 2019 tilanteeseen perustuvilla työttömyysetuusjaksojen kestotiedoilla. Kansaneläkelaitos on toimittanut valtiovarainministeriön pyynnöstä tiedot työttömien aktiivointipäivät sisältävistä työmarkkinatukijaksojen ja peruspäivärahajaksojen kertymistiedoista eriteltyinä ansiopäivärahan tai peruspäivärahan saamiseen liittyvään enimmäisaikatiedon kanssa. Jos työmarkkinatuen saamista edeltää tietoa enimmäisajan täyttymisestä, arvioidaan työttömyysjakson kokonaiskestoksi työmarkkinatukipäivien kertymä lisättyinä 400 päivällä. Ansiopäivärahaa koskevat kertymistiedot on laskettu ansiopäivärahapäivien ja aktiivitoimenpiteiden ajalta maksettujen ansiopäivärahojen enimmäisaikalaskurin tiedoista.

Kuntakohtaiset arviot on muodostettu kertomalla työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella eri maksuluokissa olevien työnhakijoiden keskimäärin vuoden aikana olevat lukumäärät työttömyysetuuden perusosan tasolla, joka on 32,4 euroa per päivä vuoden 2019 tasossa. Rahoitusvastuun laajenemisen aiheuttama kuntakohtainen muutos lasketaan vertaamalla laskennallista työttömyysetuusmenoa kunnan nykyiseen osarahoittamaan työmarkkinatukeen vuoden 2019 tasossa. Erotus muunnetaan vastaamaan vuoden 2022 etuustasoa, joka on 34,5 euroa per päivä.

Epätarkkuutta syntyy siitä, että laskelmassa ei huomioida sovitellun etuuden matalampaa tasoa eikä soviteltuna etuutena maksettujen maksupäivien kertymää osittaisena. Epätarkkuutta syntyy myös siitä, että osa ansiopäiväraha- ja peruspäivärahakausista kestää 300 tai 500 maksupäivää. Laskelmissa ei ole huomioitu maahanmuuttajille maksettavan työmarkkinatuen rahoituksen osalta tehtyä erityisratkaisua eikä lomautettujen rajaamista kuntien maksuvastuiden ulkopuolelle.

Uudistuksen nettovaikutukset kuntien talouden tasapainoon

Vaikutuksia kuntien talouden tasapainoon arvioidaan tarkastelemalla kuntakompensaation ja laajenevan rahoitusvastuun erotusta kuntatasolla. Arvio rahoitusvastuun kustannusvaikutuksesta on muodostettu edellä kuvatulla tavalla vuoden 2019 tilanteeseen perustuvilla työttömyysetuusjaksojen kestotiedoilla. Kuntakompensaation jakoperusteena on käytetty vuoden 2019 väestörakennetilastoa. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys saadaan, kun kunnan osuus koko maan 18-64-vuotiaista kerrotaan koko maan kompensatiosummalla.

Rahoitusvastuun laajenemisen kuntakohtaiset nettovaikutukset vaihtelevat asukaskohtaisesti +95 ja -72 euron välillä. Noin sadalla kunnalla nettovaikutus olisi negatiivinen.

Kuntakohtaiset nettovaikutukset on tarkoitus kuitenkin tasata uudistuksessa erillisellä tasausmenettelyllä, joka sisällytetään kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmään. Näin ollen kunkin kunnat hyödyt ja menetykset poistettaisiin kasvavien kustannusten ja lisäyksen erotuksen mukaisesti, joko kasvattaen tai vähentäen valtionosuutta. Tasaus tehdään poikkileikkaustilanteen mukaisena eikä sitä ole tarkoitus korjata jälkikäteen, vaan tasaus olisi toistaiseksi pysyvä elementti kuntien valtion-osuusrahoitusta. Tasauksen nettovaikutus rahoitetaan kuntien kesken.

Vaikutukset kuntakoryhmittäin ja alueellisesti

Kuntakoryhmittäin tarkasteltuna uudistuksen nettovaikutukset ovat pääosin maltillisia. Suurimmalla osalla kuntia rahoitusvastuu-uudistuksen nettovaikutus jää positiiviseksi. Pienissä, alle 5 000 asukkaan kunnissa rahoitusvastuun muutos on arviolaskelmien mukaan pieni, niin ikään muutos rahoituksessa. Nettovaikutus jää kuitenkin usean kymmenen euroa positiiviseksi alle 2 000 asukkaan kunnissa. 20 000-100 000 asukkaan kunnissa nettovaikutus on arviolaskelmien mukaan negatiivinen. Luvuissa ei ole huomioitu järjestelmätasauksen vaikutusta.

Taulukko: Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisesta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon kuntakoryhmittäin, €/asukas.

Kuntakoko	Muutos rahoitusvastuussa	Muutos rahoituksessa	Nettovaikutus
Yli 100 000 as.	67	69	1
40 001-100 000 as.	70	62	-8
20 001-40 000 as.	65	60	-5
10 001-20 000 as.	58	58	0
5 001-10 000 as.	50	57	7
2 000-5 000 as.	43	55	12
Alle 2 000 as.	19	54	35
Yhteensä	63	63	0
kuntaminimi	-42	48	-72
kuntamaksimi	120	71	95

Alueellisesti tarkasteltuna rahoitusvastuun laajentamisen nettovaikutukset ovat suurempia kuntakoryhmiin verrattuna. Noin puolella hyvinvointialueista olisi positiivinen nettovaikutus, suurimmillaan 25 euroa asukasta kohden. Suurin hyvinvointialuekohtainen negatiivinen nettovaikutus on -25 euroa per asukas.

Taulukko: Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisesta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon hyvinvointialueittain, €/asukas.

Hyvinvointialue	Muutos rahoitusvas- tuussa	Muutos rahoituksessa	Nettovaikutus
Helsinki	59	71	12
Vantaa+Kerava	71	68	-2
Länsi-Uusimaa	53	65	12
Itä-Uusimaa	37	62	25
Keski-Uusimaa	45	63	18
Varsinais-Suomi	59	63	4
Satakunta	77	59	-18
Kanta-Häme	70	60	-10
Pirkanmaa	82	64	-18
Päijät-Häme	66	60	-6
Kymenlaakso	75	60	-15
Etelä-Karjala	81	61	-21
Etelä-Savo	75	58	-18
Pohjois-Savo	47	61	14
Pohjois-Karjala	86	61	-25
Keski-Suomi	70	62	-8
Etelä-Pohjanmaa	48	59	10
Pohjanmaa	51	61	10
Keski-Pohjanmaa	55	58	3
Pohjois-Pohjanmaa	61	61	1
Kainuu	60	59	-1
Lappi	51	61	10
Yhteensä	63	63	0
kuntaminimi	-42	48	-72
kuntamaksimi	120	71	95

Uudistus siirtää työttömyysetuuksien rahoitukseen liittyviä kustannuksia valtiolta ja työllisyysrahastolta kunnille. Kustannusvastuiden siirto on vuoden 2019 tiedoilla arvioituna sekä vuoden 2022 etuustasolla noin 350 miljoonaa euroa.

Tietojärjestelmämuutoksista kunnille aiheutuvat kustannukset

Kunnat voisivat käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta tai muuta itse hankkimaansa asiakastietojärjestelmää. Kunnilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa tietovarantoa ja palvelualustaa. Kunnille aiheutuviin tietojärjestelmäkustannuksiin on vaikutusta sillä, käyttääkö kunta valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta vai hankkiiko kunta itse työvoimapalvelujen järjestämisessä käyttämänsä asiakastietojärjestelmän. Lisäksi tietojärjestelmistä aiheutuviin kustannuksiin vaikuttaa se, mitä muita palvelujen tuottamisessa tarvittavia järjestelmiä kunnat käyttävät tai ottavat käyttöön. Kunnilta kysyttiin kesäkuussa 2021 halukkuudesta hankkia oma asiakastietojärjestelmä. Kyselyyn annettujen vastausten perusteella halukkuus oman asiakastietojärjestelmän hankkimiseen on vähäistä. Erillisiä palvelujen tuottamiseen tai

esimerkiksi työnhakija-asiakkaiden osaamiskartoituksiin liittyviä tietojärjestelmiä sen sijaan katsottiin tarpeelliseksi hankkia tarpeen mukaisesti.

Kunnille tietojärjestelmämuutoksista aiheutuvien kustannusten määrää on haasteellista arvioida. Kuntien lähtötilanteet uudistukseen vaihtelevat niin palvelujen, prosessien kuin tietojärjestelmien osalta, eikä lähtötilanteesta ole tällä hetkellä kaikilta osin tarvittavia tietoja. Kunnille aiheutuvien kustannusten määrään vaikuttaa muun muassa se, millaisia järjestelmiä kunnissa on käytössä ja missä laajuudessa integraatioita on tarpeen rakentaa muun muassa kuntien ja valtion järjestelmien välillä. Kunnilla on käytössä kuntakohtaisesti vaihteleva määrä työllisyyspalveluihin liittyviä tietojärjestelmiä ja yhteensä käytössä on useita kymmeniä tietojärjestelmiä.

Lisäksi olennaisiin tietojärjestelmämuutostalouksien vaikuttaviin tekijöihin liittyy kuntien näkökulmasta vielä epävarmuutta. Epävarmuudet liittyvät muun muassa valtion tarjoamaan järjestelmäkokonaisuuteen sekä käynnissä olevien tietojärjestelmämuutosten, kuten uuden työvoimapaikallumalliin liittyvän ajanvarausjärjestelmän käyttöönotto, uuden työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöönotto sekä kotoutumisen asiakastietojärjestelmää koskeva valmistelu ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta aiheutuvat tietojärjestelmävaikutukset, toteutukseen ja aikatauluihin. Määrällisiä arvioita kunnille aiheutuvista tietojärjestelmämuutostalouksista laaditaan lausuntokierroksen aikana.

Kunnille aiheutuu tietojärjestelmiin liittyviä muutostalouksia ainakin seuraavien kustannuslajien osalta. Arviota kunnille aiheutuvien tietojärjestelmämuutoksiin perustuvien kustannusten euromäärästä tullaan selvittämään lausuntokierroksen aikana.

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista kunnille aiheutuvat kustannuslajit

Kertaluonteiset kustannukset	Kustannuslaji
	Työvoimaviranomaisten sähköisten palvelujen ja järjestelmien integraatioiden rakentaminen sekä integraatiot kuntien omiin asianhallintajärjestelmiin
	Käyttöönottokustannukset (mm. työntekijöiden koulutus, käyttövaltuushallinta, kunnan arkkitehtuuriin soveltaminen, tietoturva)
	Henkilöstökulut (mm. muutosten suunnittelu, työn ohjaaminen, hankintojen ja sopimusten valmistelu)

[Täydennetään lausuntokierroksen aikana]

Muita kunnille aiheutuvia kustannuksia

Henkilöstön siirtyessä valtiolta kuntiin ja kuntayhtymiin huomioitaisiin lomapalkkavelka siirtyvän henkilöstön osalta. Lomapalkkavelka työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön osalta oli vuoden 2021 lopussa noin 17,1 miljoonaa euroa (vuonna 2020 lomapalkkavelka oli arviolta 15,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 arviolta lähes 12,8 miljoonaa euroa). Lomapalkkavelka huomioidaan siirtymähetken mukaisena ja sillä olisi vaikutusta kuntien talouteen.

4.2.2.3 Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä olisi välittömiä vaikutuksia valtiontalouteen. Vaikutukset syntyisivät muutoksista valtion talousarviomenettelyyn, esityksen aiheuttamista tietojärjestelmien muutostarpeista sekä

siirtymävaiheen muutoskustannuksista. Keskeisenä periaatteena olisi se, että siirtyvien palveluiden järjestämisestä aiheutuvat budjetoidut kustannukset siirtyisivät osaksi kuntien valtionosuutta. Kaikilta osin budjetointia ei tehdä nykyisin tällä tasolla, joten osa siirtyvän rahoituksen määrästä määritettäisiin laskennallisesti. Voimassa olevassa julkisen talouden keskipitkän aikavälin suunnitelmassa ei ole huomioitu ehdotetun järjestämisvastuun siirtämisen vaikutuksia valtion talousarvion määrärahamomentteihin, vaan tämä tehtäisiin hallituksen esityksen antamisen jälkeen osana teknistä kehystä. Siltä osin kuin uudistus edellyttäisi lisärahoitusta jo ennen järjestämisvastuun siirtoa, käsiteltäisiin rahoitustarpeet lisätalousarvioprosessien kautta.

Vaikutukset valtion talousarvioon

Esityksen välittömät muutokset kohdistuisivat ainakin valtion talousarvion momenteille 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut), 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintameno) ja 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintameno), 32.30.55 (Toimet työurien pidentämiseksi), 33.20.50 (Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta) ja 33.20.52 (Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta).

Momentilta 32.30.51 rahoitetaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, joista suurin osa siirtyisi kuntien järjestämisvastuulle. Siirtyvien tehtävien hoitamiseen kohdentuva osuus momentin määrärahasta siirrettäisiin osaksi kuntien valtionosuuksia.

Momentin 32.01.03 määrärahalla rahoitetaan työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön palkat sekä toimistojen toiminnasta aiheutuvat muut kulut, kuten tilat ja laitteet. Momentin määrärahat siirtyisivät pääosin osaksi yleiskatteellista rahoitusta. Momentilta 32.01.02 rahoitetaan ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen vastaavia toimintoja kuin momentilta 32.01.03 työ- ja elinkeinotoimistojen. ELY-keskuksista kuntien vastuulle siirtyvää toimintaa ovat julkisten työvoimapaalveluiden hankinnat, joihin kohdentuva rahoitus siirtyisi osaksi kuntien yleiskatteellista rahoitusta. KEHA-keskuksen vastuulla olevat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen maksatuksen sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvät tehtävät siirtyisivät kuntien vastuulle. Myös näiden osalta rahoitus siirtyisi osaksi kuntien valtionosuutta.

Momentilta 32.30.55 on tarkoitus rahoittaa muutosturvakoulutusta, kuntien velvoitetyöllistämistä ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea vuodesta 2023 alkaen. Muutosturvakoulutuksen rahoittaisi Työllisyysrahasto, joten sen osuutta momentin määrärahasta ei siirrettäisiin osaksi valtionosuuksia. Velvoitetyöllistämisen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen rahoitus olisi puolestaan kunnille siirtyvä tehtävä ja niihin kohdentuva rahoitus siirrettäisiin osaksi kuntien valtionosuuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 rahoitetaan nykyisin palkkatuettua työtä ja starttirahaa, joiden myöntäminen ja maksaminen olisi kuntien vastuulla. Siltä osin kuin edellä mainittujen momenttien rahoitus kohdentuu palkkatuettuun työhön ja starttirahaan, siirtyisi rahoitus osaksi kuntien valtionosuuksia.

Aluehallintoviraston tehtävänä olisi valvoa työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapaalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien osalta. Tehtävä sisältäisi kanteluihin perustuvan valvonnan lisäksi oma-aloitteisen valvonnan. Aluehallintovirastolle aiheutuisi tehtävästä noin kymmenen henkilötyövuoden lisäresurssin tarve, mistä aiheutuisi kustannuksia noin miljoona euroa vuosittain.

Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat kustannukset

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille aiheuttaa muutoksia myös työvoimapalvelujen tietojärjestelmäpalveluihin. Valtion kustannukset syntyisivät palvelualustan, asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden, työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon sekä eri viranomaisten tietojärjestelmien, kuten tulotietojärjestelmän, välisen rajapintojen ylläpitämisestä, kehittämisestä ja laajentamisesta uusien työvoimaviranomaisten käyttöön. Tietojärjestelmien kustannuksien arviointiin vaikuttaa muun muassa se, missä määrin uudet työvoimaviranomaiset ottavat käyttöön omia järjestelmiään, jotka voisivat olla nykyistä palvelualustaa, asiakastietojärjestelmää tai asiakastietovarantoa täydentäviä tai korvaavia. Valtakunnallisten järjestelmien tarjoamisella pyritään minimoimaan kustannuksia, jotka syntyisivät uusille työvoimaviranomaisille. Valtion ylläpitämän tietojärjestelmäpalveluiden kokonaisuuden ylläpitoon, kehittämiseen ja rajapintatyöhön liittyvien muutokustannuksien arvioidaan olevan osin riippuvaista työvoimaviranomaisten halusta ottaa käyttöön omia korvaavia tai täydentäviä tietojärjestelmiään.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymiseen liittyvistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuu kustannuksia valtiolle. Teknisten muutosten lisäksi tietojärjestelmämuutokustannuksiin vaikuttaa valtion tarjoamien tietojärjestelmäpalveluiden käyttäjämäärä, jonka arvioidaan kasvavan nykyisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmän käyttäjiä on valtiolla nykyisin 3 700, joista työ- ja elinkeinotoimistoissa 2 000 ja kuntakokeiluissa 1 700 käyttäjää. Lisäksi asiakastietojärjestelmän käyttäjinä on kuntakokeiluissa kuntien palveluksessa olevaa henkilöstöä noin 500 henkilöä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat käyttäjät eivät aiheuta merkittäviä muutokustannuksia, koska kyse on valtion tarjoamien tietojärjestelmäpalvelujen nykyisistä käyttäjistä. Siltä osin kuin tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjiksi tulee kuntien henkilöstöä, jotka eivät ole mukana kuntakokeiluissa, on kyse uusista käyttäjistä, joista aiheutuu myös muutokustannuksia. Käyttäjämäärän kasvusta aiheutuvien kustannusten tarkkaa määrää on haastava arvioida.

Tietojärjestelmien arvioidut muutokustannukset jakautuvat kertaluonteisiin ja jatkuviin kustannuksiin. Valtiolla arvioidaan aiheutuvan ainakin seuraavat muutokustannukset.

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset

Kertaluonteiset kustannukset	Kustannuslaji	Arvioitu kustannus (€) 2023	Arvioitu kustannus (€) 2024
	Muutokset palvelualustaan ja asiakastietojärjestelmään	2 800 000	1 500 000
	Integraatoratkaisut eli rajapinnat tietovarantoihin, palvelualustaan ja tulorekisteriin, ajanvarausjärjestelmä	2 500 000	1 400 000
	Tiedolla johtamisen ratkaisun laajennus uusien tarpeiden perusteella, kuten tilastointi.	1 700 000	825 000
	Käyttöoikeuksien hallinnan ratkaisun toteutus	500 000	300 000
	Tietosuoja ja tietoturva	600 000	450 000

Yhteensä		8 100 000	4 475 000
-----------------	--	------------------	------------------

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat jatkuvat kustannukset

Jatkuvat kustannukset	Kustannuslaji	Arvioitu kustannus vuodesta 2025 eteenpäin(€)
	Tietojärjestelmäpalvelukokonaisuuden ylläpito ja pienkehittäminen (ml. rajapinnat)	6 100 000
	Tiedolla johtamisen kokonaisuuden ylläpito-kustannukset	2 500 000
	Tietojärjestelmän käytön tuki työvoimaviranomaisille	1 600 000
	Tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät ja muut hallinnolliset toimenpiteet	450 000
Yhteensä		10 650 000

Edellä esitetyt kustannusarviot on laadittu vastaavia muutoskokonaisuuksia vertaillen tai yksikkökustannuslaskelmien kautta. Kustannusarvioihin liittyy useita epävarmuustekijöitä, kuten se, että valmistelun tässä vaiheessa ei vielä tiedetä millaisia rajapintaratkaisuja tarvitaan ja millaiseksi tekninen vuoropuhelu valtion ja kuntien välillä yleisesti rakentuu.

Tietojärjestelmiin liittyvien muutosten suunnittelu, valmistelu ja toteutus on aloitettava mahdollisimman pian, minkä vuoksi työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtoon perustuvat kertaluonteiset muotokustannukset syntyvä pääosin vuosien 2023 ja 2024 aikana.

Henkilöstömuutoksiin valmistautuminen edellyttää kuntien, työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen yhteisten muutosvalmennusten ja muun muutoksen tuen valtakunnalliseen koordinointiin ja toimeenpanoon kahden henkilötyövuoden lisätyöpanosta, mistä aiheutuu KEHA-keskukselle kustannuksia yhteensä 140 000 euroa. Lisäksi muutosten tueksi järjestetään valmennuksia, joiden hankintaa varataan 500 000 euroa.

Järjestämisvastuun siirtäminen edellyttää myös osaamisen kehittämistä, erityisesti niiden kuntien osalta, jotka eivät ole mukana työllisyyden edistämisen kuntakuntakokeiluissa. Tätä varten KEHA-keskuksen palkattaisiin neljä asiantuntijaa vuosille 2023–2025 (yhteensä 280 000 euroa / vuosi) keskuksen, jotta myös siirtymävaihe olisi paremmin turvattu.

4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin

Esityksellä olisi vaikutuksia erityisesti niiden yritysten toimintaan, jotka hyödyntävät tällä hetkellä julkisia työvoimapalveluja esimerkiksi työvoiman hankinnassa sekä yhteishankintakoulutusten, palkkatuen tai ehdokasasettelun muodossa. Yritysvaikutuksien arvioidaan painottuvan työvoimaintensiivisille aloille tai aloille, jotka ovat erityisen herkkiä työvoiman kysynnän ja tarjonnan vaihtelulle ja jotka hyödyntävät julkisia työvoima- ja yrityspalveluita.

Työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa työnantajille suunnatuista julkisista työvoimapalveluista ja antaisivat yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvää neuvontaa. Lisäksi työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa starttirahan myöntämisestä. Työnantajapalvelujen ja

starttirahan siirtyminen työvoimaviranomaisten vastuulle mahdollistaisi edellä mainittujen julkisten työvoimapalvelujen ja kuntien elinvoimapolveluiden yhteensovittamisen, minkä arvioidaan helpottavan uuden yritystoiminnan käynnistämistä sekä yritysten toimintaedellytyksiä alueellisesti.

Yritysten hallinnollisiin kustannuksiin ei tulisi muutosta, sillä uudistuksessa ei esitetä uusia velvoitteita yritysten tiedonantovelvollisuuksiin tai raportointiin. Esitys ei sisällä ehdotuksia, jotka lisäävät yritysten sääntelytaakkaa. Yritysten tulisi yhteistoimintalain mukaan tehdä työvoimaviranomaiselle ilmoitus mainitussa laissa tarkoitettujen muutosneuvottelujen aloittamisesta. Yrityksillä on nykyisin velvollisuus tehdä mainittu ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle. Velvollisuus ilmoittaa muutosneuvotteluista ei siten olisi uusi, mutta jatkossa ilmoitus tehtäisiin työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle. Koska kyse ei ole uudesta ilmoitusvelvollisuudesta, ilmoitusvelvollisuus ei lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Yritys voisi tehdä ilmoituksen valitsemalleen ja omalta kannaltaan sopivimmalle työvoimaviranomaiselle. Työvoimaviranomaisten tulisi huolehtia keskinäisestä yhteistyöstä, jos asia liittyy useamman työvoimaviranomaisen toimialueeseen.

Uudistuksella voi olla vaikutuksia työvoima- ja yrityspalveluja ostopalveluina tuottaviin yrityksiin. Järjestämisvastuussa oleva työvoimaviranomainen päättää järjestämiensä palvelujen tuottamistavasta. Laissa ei edellytetäisi, että kunta hankkii palvelut palveluntuottajilta, vaan kunta voisi myös tuottaa palveluita itse. Tämä voisi vähentää ostopalveluina hankittavien työvoimapolveluiden määrää, mikä voi vaikuttaa yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin.

4.2.2.5 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Jos uudistuksella saavutetaan arvioidut työllisyysvaikutukset, työllisyys lisääntyisi, millä olisi vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Kotitalouksien taloudellisen aseman parantuminen parantaisi kotitalouksien ostovoimaa.

Työllisyystilanteen vaihteluilla voi olla vaikutuksia kunnallisverotukseen. Työvoimapolvelujen kysynnän kasvu voi lisätä kuntien menoja ja siten aiheuttaa tarvetta kuntaveron korotukselle, mikä vaikuttaa kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön

4.2.3.1 Vaikutukset kuntien toimintaan

Työvoimapolvelujen järjestäminen olisi kunnille uusi lakisääteinen tehtävä, mikä tarkoittaisi kunnan tehtävien lisääntymistä ja vaikuttaisi kunnan hallintoon. Kunnan vaaleilla valittu valtuusto ja hallintosäännön mukaiset toimeleimet tekisivät jatkossa työvoimapolvelujen järjestämistä koskevia päätöksiä. Kuntalain 8 §:n mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa muun muassa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta ja tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kunta tai kuntayhtymä päättäisi kuntastrategiassaan työvoimapolvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta ja kunnan talousarviossa ja suunnitelmassa asetettaisiin palveluille talouden ja toiminnan tavoitteet. Kuntalain 22 §:n mukainen velvoite koskien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien varoamista, kuntalain 23 §:n mukainen aloiteoikeus sekä kuntalain 29 §:n mukainen viestintävelvoitteita koskeva sääntely turvaavat kunnan jäsenten valvonta- ja vaikutusmahdollisuuksia kunnan toimintaan. Kuntalain sääntelykokonaisuus huomioon ottaen työvoimapolvelujen järjestämisvastuun siirron kunnille arvioidaan parantavan palvelun käyttäjän osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia työvoimapolvelujen sisältöön sekä niitä koskevaan päätöksentekoon.

Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse. Vuonna 2019 ehdotettu vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja oli 26 Manner-Suomen kunnassa. Tällä kriteerillä itsenäisen järjestämisvastuun voisivat tarvittaessa saada Suomen 21 suurinta kaupunkia sekä viisi Uudellemaalle sijoittuvaa kehyskuntaa ja maakuntakeskuskaupunki Kokkola. Kriteerillä pienin järjestämisvastuullinen kunta olisi Uudellamaalla sijaitseva Kirkkonummi.

Muiden Manner-Suomen kuntien tulisi muodostaa edellytykset täyttäviä työllisyysalueita. Koska kysymys olisi kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta, järjestämisvastuu tulisi antaa yhdelle kunnalle (vastuukunta) tai tehtävää varten tulisi perustaa kuntayhtymä. Kuntien tulisi neuvotella uusia yhteistoimintasopimuksia, joko kuntayhtymän tai yhteisen toimielimen perustamiseksi. Työllisyysalueiden muodostuminen ja määrä riippuisi kuntien päätöksistä. Osassa tulevia työllisyysalueita voi esimerkiksi kuntakokeilujen seurauksena olla alustavia yhteistyösuunnitelmia työllisyysalueen muodostamiseksi.

Kuntien lakisääteisen yhteistoiminnan haasteena on se, että kuntalaisten valitsemat päättäjät pystyvät vain välillisesti vaikuttamaan yhteistoiminnassa hoidettuihin tehtäviin. Tämän vuoksi työvoimapalvelujen järjestämistä koskevilla yhteistoimintasopimuksilla tulee olemaan huomattava vaikutus siihen, minkälaiseksi yhteistoiminta uuden tehtävän hoitamisessa tulee muodostumaan. Suurimmat kuntien väliseen yhteistoimintaan liittyvistä haasteista voidaan välttää yhteistoimintasopimusten huolellisella valmistelulla, jossa paikalliset olosuhteet ja käytänteet otetaan huomioon.

Kuntalain 55 §:n 2 momentin mukaan kuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö. Tästä seuraa, ettei yhdenkään sen jäsenkunnan kunnanhallituksen ohjaus- ja valvontavalta ulotu suoraan kuntayhtymään. Kuntayhtymän toimintaan vaikuttaminen perustuu perussopimukseen sekä kuntayhtymän toimielimiin nimettävän edustajan ohjeistamiseen. Kuntayhtymien osalta olennaista on myös, valitaanko kuntayhtymän ylimmäksi päättäväksi elimeksi valtuusto vai yhtymäkokous.

On kuitenkin otettava huomioon, että perussopimuksen sisällön lisäksi tarvitaan merkittävä määrä toimivaa vuorovaikutusta ja erilaisten prosessien luomista, jotta kuntayhtymien toiminta saadaan rakennettua jäsenkuntien tavoitteita palvelevaksi.

Vastuukuntamallissa yhteistoimintaa varten ei perusteta erillistä oikeushenkilöä, vaan yksi kuntaa hoitaa tehtävät muiden sopijakuntien puolesta. Tällöin tulee nimettäväksi yhteinen toimielin, joka käytännössä vastaa yhteistoiminnassa hoidettavasta tehtävästä.

Sekä kuntayhtymien perustamiseen että vastuukuntamallia koskeviin sopimuksiin liittyen on oletettavaa, että keskeiset kysymykset kuntien välisissä neuvotteluissa koskevat kustannusten jakoa sekä palvelujen saatavuutta työllisyysalueella. Kysymyksiä tulee syntyä erittäin todennäköisesti myös kuntien omien niin sanottujen kuntaekosysteemien hyödyntämisestä ja linkittämisestä työvoimapalvelujen järjestämiseen. On myös huomattava, että perinteisesti kunnat kilpailevat työpaikkojen sijainnista sekä veronmaksukykyisistä asukkaista ja siksi yhteistoimintavoitteet näihin liittyvissä kysymyksissä saatetaan kokea haastaviksi.

Mikäli kunta tulee järjestämään työvoimapalvelut itsenäisesti tai vastuukuntana yhteistoimintasopimuksen perusteella muiden kuntien puolesta, tehtävän siirtyminen tarkoittaa muutoksia kunnan organisaatioon ja toimielimiin. Valtion kanssa käytävien yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen selvää kunnan organisaatioon valtiolta siirtyvän henkilöstön määrä. Joka tapauksessa työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisestä kuntien vastuulle aiheutuisi kunnille hallinnollista työtä, muutoksia organisaatiossa sekä johtamisjärjestelmässä. Muutokset koskisivat erityisesti palvelurakennetta, yhteistyötä ja palveluiden järjestämistä. Muutokset tulisi käsitellä

yhteistoiminnassa kunnissa siten, kun laissa työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella säädetään. Kunnan hallintosääntöjä olisi muutettava sekä tehtävä päätökset siitä, mikä toimitelmin ottaa vastatakseen uudet tehtävät. Myös viranhaltijoiden tehtävien muutoksia tulisi todennäköisesti tehtäväksi. Työvoimapalvelut huomioitaisiin myös kuntastrategiassa.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vaikutukset kuntien hankintatoimeen

Työvoimaviranomaiset voisivat tuottaa palvelut itse tai hankkia ne palveluntuottajilta. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä olisi vaikutuksia myös kuntien hankintatoimeen.

Olisi mahdollista, että työvoimapalveluja hankittaisiin nykyistä pienempinä kokonaisuuksina, jotka vastaisivat yksittäisten kuntien tai kuntayhtymien tarpeisiin. Hankintojen kilpailuttaminen pienempinä kokonaisuuksina voi lisätä hallinnollista työtä sekä ostopalveluita tuottavan yrityksen sekä niitä hankkivan työvoimaviranomaisen näkökulmasta. Mikäli ostopalveluiden kokonaisuudet pienentyisivät merkittävästi tulisi hankintaresurssien riittävyteen kiinnittää erityistä huomiota. Yhtenä riskitekijänä hankintojen toimivuuden näkökulmasta on markkinahintojen eriytyminen, joka saattaisi koskettaa erityisesti pieniä alueita. Yksityisten toimijoiden palveluiden hinnoittelu rakentuu järjestämiskustannuksista ja mahdollisuuksista tuottaa palvelua paikallisesti.

Etenkin pienten kuntien ja yhteistoiminta-alueiden hankintatoimintojen osalta kustannukset voisivat olla muita alueita suurempia. Ostopalveluina hankittuihin työvoimapalveluihin liittyvien kustannusten muutoksia olisi seurattava nykyistä enemmän. Tämän lisäksi myös eri työvoimaviranomaisten yhteistyö ja vuorovaikutus palveluhankintojen suunnittelussa ja palvelujen hankinnassa olisi tärkeää työllisyysalueiden suuren määrän vuoksi.

Työvoimapalvelujen hankintatoimen ja palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille edistäisi alueellisten yrityspalveluiden ja osaamispalveluiden rajapinnan lähentämistä. Työvoimapalvelujen järjestäminen lähellä kunnan tuottamia elinkeinopalveluita sekä työvoimapalvelujen ja muiden kunnan järjestämien palveluiden yhdistäminen tapauskohtaisesti mahdollistaa uudenlaisten palvelukokonaisuuksien hyödyntämisen ja yritys- ja asiakaslähtöisten rekrytointipalvelujen tai osaamispalvelujen tuottamisen. Tunnistettuna riskinä hajauttamisessa olisi tarvittavan hankintaosaamisen riittämättömyys kaikille työvoimaviranomaisille tässä esityksessä ehdotetun lainsäädännön voimaantullessa.

Esityksen mukainen valtiolta kunnille siirtyvä hankintaresurssi ei todennäköisesti vastaisi riittävän hyvin pienten aluekohtaisten hankintojen tekemiseen ja samanaikaiseen työvoimaviranomaisten yhteistyöverkoston laadukkaaseen muodostamiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä hyvissä ajoin riittävään hankintaosaamisen kouluttamiseen, kunnan muun hankintatoimen osaamisen hyödyntämiseen sekä palveluiden keskeisten sisältöjen ja keskeisten tavoitteiden tuntemukseen.

4.2.3.2 Vaikutukset valtion toimintaan

Työvoimapalvelun järjestämisvastuun siirtyessä kunnille valtion tehtävänä säilyisi vastuu palvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta, valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista sekä työllisyysenhoidon tehokkuuden arvioinnista. Tutkimuskirjallisuuden perusteella keskeistä työllisyysenhoidon palvelujärjestelmän hajauttamisen onnistumisessa on suhde hajautettavien ja keskitettävien palveluiden välillä¹⁷. Esityksessä keskitettävien palveluiden säilyminen

¹⁷ Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta. Selvitys Tanskasta, Norjasta ja Saksasta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, 2021:21

valtiolla tarkoittaisi pääosin palveluita, joiden keskittämisestä voidaan saada kustannushyötyä, palveluita, jotka vaativat koordinoitua työvoimaviranomaisten välillä sekä palveluita, joilla olisi erityinen tai kriittinen rooli työvoimapalvelujen valtakunnallisen toimivuuden kannalta.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella valtion ja kuntien samankaltaiset tavoitteet työllisyysneuvonhoidossa toimivat keskeisenä edellytyksenä hajautetusti toimivalle palvelujärjestelmälle. Tavoitteiden samankaltaisuutta voidaan arvioida tarkastelemalla rahoitusmallin selkeyttä ja toimintatapaa sekä alueellisten erityispiirteiden huomioimista. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että eri työvoimaviranomaisten tavoitteet eivät välttämättä ole täysin samanlaisia.¹⁸ Tarpeesta arvioida kannustavan rahoitusmallin vaikutuksia, palveluiden tehokkuutta ja paikallisia tavoitteita syntyisi nykyistä suurempi tarve kattavaan rekisteripohjaiseen analyysiin ja tiedolla johtamiseen, jolla olisi vaikutuksia valtion tehtäviin. Palvelujärjestelmien hajauttamista koskevassa tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että paikallistason työllisyysneuvonhoidon vaikuttavuuden mittaamisen mahdollisuuksilla, tavoitteiden läpinäkyvyydellä ja luotettavalla tietovarannoilla on keskeinen rooli näiden organisaatioiden autonomian ja itseasetettujen tavoitteiden näkökulmasta¹⁹. Vahva tietopohja ja erilaiset työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvät vertailukelpoiset mittarit edistäisivät lisäksi yhteisiin tavoitteisiin sitoutumista. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kuntien vastuulle vähentäisi valtion toimivaltaa työvoimapalvelujen toimeenpanossa ja siirtäisi valtion tehtävien painopistettä ohjauksellisesta roolista kohti tiedolla johtamista, verkostovaikuttamista ja informaatio-ohjausta.

Tiedolla johtamisen tukemiseen, asiakastietovarantoon kerättävän tiedon laadun ja erilaisten analyysitoimintojen kehittäminen olisi edellytys vaikuttavien palveluiden, tehokkuuden mittaamisen ja palveluekosysteemien integroinnin näkökulmasta. Tutkimuskirjallisuuden perusteella palvelujärjestelmän hajauttamista on seurannut tietojärjestelmien ja asiakasvarannon kehittämiseen liittyviä uudistuksia. Esimerkiksi Tanskan ja Saksan palvelujärjestelmien hajauttamisen yhteydessä on käynnistetty mittavia asiakasvarantoon liittyviä uudistuksia (Mosley, 2012.) Tietojärjestelmien uudistustarve on pääosin perustunut tavoitteiden seurannan ja työvoimapalvelujen tuloksellisuuden arvioimisen tukemiseksi. Kuntien autonomisempi asema työvoimapalvelujen järjestämisessä edellyttää itseohjautuvuutta alueellisten tavoitteiden asettamisen näkökulmasta. Tämä vaikuttaisi valtion tehtäviin niin, että sillä olisi entistä keskeisempi tehtävä kehittää tietojärjestelmäkokonaisuuksia ja huomioida työvoimaviranomaisten tietojärjestelmiin kohdistuvat muutostarpeet.

4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin

Työttömyysturva-asioiden käsittelyn järjestäminen

Työvoimapalveluista vastaaville työvoimaviranomaisille tulisi uusia työttömyysturvatehtäviä, kun ne antaisivat työvoimapolitiittisia lausuntoja, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset tehtävät ovat nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen ja tietyin osin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tehtäviä.

Nykyisin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva-vastuualueelle kuuluvien työvoimapolitiittista harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien siirtäminen KEHA-keskukseen tarkoittaisi kyseisten tehtävien jatkamista valtion vastuulle kuuluvana toimintana toisessa

¹⁸ Esimerkiksi Saksassa erilaisten alueiden työllisyyskehityksen yhteiset tavoitteet poikkeavat kasvukeskusten ja pienempien muuttotappioliikkeiden osalta toisistaan.

¹⁹ Analytical paper - Central Steering and Local Autonomy in Public Employment Services (Weishaupt 2014)

yksikössä. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien hoitamiseen liittyvät resurssit säilyivät entisellään. Myös tehtävät vastaisivat pääosin nykyistä.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen valtakunnallisesti keskitettynä turvaa mahdollisuuksia varautua ennakoituihin muutoksiin, jotka vaikuttavat työttömyysturva-asioiden käsittelyaikoihin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi henkilöstövaihdokset, lomakausien vaatimat järjestelyt ja lausuntomäärien kausivaihtelu. Tehtävän säilyminen keskitettynä mahdollistaa jatkossakin valtakunnallisella tasolla käsittelyaikojen seuraamisen ja reagoinnin mahdollisiin viivästyksiin.

Työttömyysturvatehtävien jakautumisella valtion ja kuntien toimivaltaan kuuluviin asioihin olisi osittain vaikutusta viranomaisten keskinäisiin suhteisiin. Työnhakijat olisivat työllisyyspalveluiden järjestämisestä vastaavien kuntien tai kuntayhtymien asiakkaita, ja heitä koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettaisiin sekä kunnassa että harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta valtakunnallisesti keskitetysti KEHA-keskuksessa. Vastaava toimivallanjako on kuitenkin jo nykyisin käytössä työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa.

Työvoimapolitiittisista vastaaville kunnille työvoimaviranomaisille tulisi lisäksi myös vastuu oikeudenkäyntikulusta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voisivat velvoittaa työvoimapolitiittisista vastaavan kunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi työttömyysetuuden maksajalle asiassa, jossa työttömyysetuuden maksaja velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain kunnan antamaan työvoimapolitiittisen lausuntoon.

Nykyisin työ- ja elinkeinotoimiston toimintamäärärahoista maksamat oikeudenkäyntikulut on korvattu työ- ja elinkeinotoimistolle lisämäärärahana työ- ja elinkeinoministeriöltä. Tarkoituksena on ollut sen varmistaminen, ettei työttömyysetuuden maksamisen estäviä työvoimapolitiittisia lausuntoja jätettäisi antamatta valitusprosessista johtuvan mahdollisen kuluriskin perusteella. Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ovat nykytilanteessa korvanneet oikeudenkäyntikuluja verrattain vähän.

Esityksen perusteella valtiolla säilyviin harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin arvioidaan liittyvän merkittävämpi kuluriski kuin kunnille siirrettäviksi ehdotettuihin tehtäviin. Esityksessä ehdotetut kunnille siirtyvät työttömyysturvatehtävät koskisivat työvoimapolitiittisten lausuntojen antamista tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset tehtävät eivät ole vastaavalla tavalla tulkinnallisia kuin valtiolla säilyviksi ehdotetut harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät. Oikeudenkäyntikuluihin liittyvät kustannukset ovat muiden kuin harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien osalta näin ollen oletettavasti vähäisiä.

Kuntien tehtäväksi siirtyisivät työ- ja elinkeinotoimistojen nykyiset tehtävät, jotka liittyvät työttömiin, jotka lähtevät työnhakuun toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin taikka saapuvat Suomeen toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä. Kunnat antaisivat näissä rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004, *perusasetus*, ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009, *täytäntöönpanoasetus*) sekä työttömyysturvain nojalla tietoja työnhakijoista suomalaisille työttömyyskassoilta ja Kansaneläkelaitokselle sekä ulkomaan viranomaisille.

EU-maiden laitosten välillä tietoja siirretään sähköisesti EESSI-järjestelmässä (Electronic Exchange of Social Security Information). Järjestelmän käyttöön liittyy kehittämis- ja käyttökustannuksia sekä ylläpito- ja hallintokustannuksia, jotka jaetaan vuosittain järjestelmää käyttävien

viranomaisten, laitosten ja elinten kesken. Jaon perusteena käytetään edellisen vuoden toteutuneita kokonaiskustannuksia ja vuositoteumia. KEHA-keskus korvaisi nykyistä vastaavasti kunnille järjestelmän käytöstä aiheutuvat kustannukset.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ehdotettujen muutosten vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin

Esityksen mukainen yhteistoimintamallilla olisi vähäiset vaikutukset henkilöstö ja resursointitarpeisiin. Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli velvoittaisi laissa mainitut tahot yhteistyöhön työkyvyn ja työllistymisen edistämiseksi, mikäli asiakkaan palvelutarve sitä vaatii. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta perustettavaksi uusia palveluja, eikä siten uusien palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Myöskään viranomaisille ei osoitettaisi uusia tehtäviä.

Esityksen mukaan yhteistoimintamallin organisoinnissa tulisi huomioida alueen työvoimapohja todellisen tarpeen mukaan. Mikäli yhteistoimintamallissa tunnistettaisiin aiempaa paremmin asiakkaiden monialaisen tuen tarvetta, palvelut kohdentuisivat nykyistä paremmin ja oletetusti myös monialaisen tuen asiakasmäärät kasvavaisivat. Osa toimijoista saattaisi joutua kohdentamaan uudella tapaa nykyisiä henkilöstöresursseja työttömien monialaisten palvelujen organisointiin. Kyse ei kuitenkaan olisi uusista työvoimapalvelujen asiakkaista, vaan jo palveluissa mukana olevista asiakkaista, joiden kohdalla palveluita kohdennetaan aiempaa paremmin.

Jos esimerkiksi kuntoutuspalveluiden tarvetta tunnistettaisiin jollain verkoston alueella työttömien kohdalla aiempaa enemmän, vaatisi se palveluiden resursointia hyvinvointialueelta tai Kelalta. Kuntoutuspalveluiden kysyntä saattaisi lisääntyä erityisesti ammatillisessa kuntoutuksessa, mutta mahdollisesti myös muissa Kelan lääkinällisen kuntoutuksen palveluissa ja erityisesti niissä palveluissa, joissa ei tarvita B -lääkärintlausuntoa (nuorten ammatillinen kuntoutus). Asiakasmäärän kasvun suhteellisen osuuden pohjalta on arvioitu Kelan asiantuntijoiden mahdollista lisätyömäärää. Nykyisin Kelan arvion mukaan noin 45 henkilöä hoitaa TYP-asiakkaiden asioita. Yhteensovitettavia palveluita tarvitsevien asiakkaiden määrän kasvun perusteella arvioidaan, että Kelan lisääntynyt olisi 17 henkilötyövuotta eli noin 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 tasolla.

Toinen todennäköinen muutos olisi hyvinvointialueiden vastuulla olevan työttömien terveystarkastuksiin ohjaamisen lisääntyminen asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa. Palvelujen kysyntään liittyvää mahdollista kasvua on kuitenkin haastavaa arvioida²⁰.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelusta säädettäisiin laissa. Työvoimaviranomaisille tulisi velvollisuus järjestää toimintaedellytykset nuorten monialaisen tuen yhteispalvelulle. Ehdotetulla sääntelyllä ei arvioida olevan vaikutuksia viranomaisten toimivaltasuhteisiin.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen monialaisen työn tukipalvelu vähentäisi jossain määrin kuntien kustannuksia vähentämällä yksittäisen kunnan verkostoitumiseen liittyvää työmäärää. Tu-

²⁰ TYP-toimintamallin kohdalla on aiemmin arvioitu, että mikäli työ- ja elinkeinotoimistot ja kunnat osoittaisivat monialaiseen yhteispalveluun suunnilleen yhtä paljon henkilöstöä ja Kansaneläkelaitos osoittaisi vähintään yhden henkilön jokaiseen yhteiseen toimipisteeseen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen käytettäisiin julkisia varoja yhteensä noin 45 miljoonaa euroa vuodessa.

kipalvelu vähentäisi jossain määrin myös kuntien monialaisten palveluiden toiminnan markkinoitiin käytettäviä resursseja. Toiminta edesauttaa parantamaan ministeriöiden keskinäistä koordinointia työllistämistä edistävien monialaisten palvelujen kehittämisessä.

4.2.3.4 Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön

Henkilöstösiirrot

Esityksessä ehdotetusta työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja niiden tehtävien uudelleen organisoinnista seuraisi mittavia henkilöstösiirtoja työ- ja elinkeinotoimistoista kuntien palvelukseen. Henkilöstöä siirtyisi myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin. Uudistuksesta aiheutuu myös valtion tehtävien uudelleen järjestelyä ja tästä johtuvia henkilöstösiirtoja valtion sisällä. Osa työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstä työskentelee jo nykyisellään työllisyysedistämisen kuntakokeilussa kokeilukuntien työnjohdon alla.

Siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Tämä voi tarkoittaa muutoksia henkilöstön palkkauksessa ja työehdoissa. Henkilöstösiirrot saattavat johtaa myös työpaikan sijaintipaikkakunnan vaihtumiseen.

Siirtyvän henkilöstön määrää arvioidessa on käytetty työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen työajankirjauksia vuodelta 2021. Arviointi siirtyvästä henkilöstöstä perustuu eri toimintokoodien mukaiseen toteutuneeseen työajan käyttöön. Arviointiin liittyy epävarmuutta, mikä aiheutuu palveluiden erilaisesta luokittelusta nykytilan ja esityksessä työvoimaviranomaiselle osoitettujen tehtävien välillä. Yleinen pandemiatilanne on vaikuttanut myös resurssien kohdentumisen arvioon.

Valtiolta kuntiin siirtyvä henkilöstö

Työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen hoitamien tehtävien sekä niihin liittyvien tukipalvelutehtävien, kuten henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävien sekä asianhallinnan ja virastopalvelutehtävien järjestämisvastuu siirtyisi uusille työvoimaviranomaisille. Näiden tehtävien siirtyessä pois valtion viranomaisten järjestämisvastuulta siirrettäisiin myös siirtyviä tehtäviä valtion virastoissa hoitanut henkilöstö työvoimapalvelujen järjestämisvastuussa oleville kunnille tai kuntayhtymille.

Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyisi kuntiin ja kuntien perustamiin työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaaviin kuntayhtymiin yhteensä noin 4 000 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyvä henkilöstö hoitaa tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimiston vastuulla olevia henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluja sekä niihin liittyviä hallintotehtäviä, kuten viestintätehtäviä.

ELY-keskuksista kuntiin ja edellä tarkoitettuihin kuntayhtymiin siirtyisi julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankintatehtävistä noin 75 henkilötyövuotta sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ammatinvalinnan- ja uraohjauksen psykologit viisi henkilötyövuotta.

KEHA-keskuksesta kuntiin siirtyisi noin 130 henkilötyövuotta. Siirtyvä henkilöstö hoitaa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin (pois lukien yritystoiminnan kehittämispalvelut) liittyviä maksatustehtäviä sekä talous- ja henkilöstöhallinnon, asianhallinnan ja virastopalvelujen tehtäviä.

Taulukko: Valtiolta kuntiin siirtyvä henkilöstö

Kuntiin ja kuntayhtymiin siirtyvä henkilöstö	
TE-toimistoista	4 000 htv
KEHA-keskuksesta	enintään 130 htv
ELY-keskuksista	75 htv
TE-asiakaspalvelukeskuksesta	5 htv

KEHA-keskukseen siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta yhteensä noin 335 henkilötyövuotta. Työ- ja elinkeinotoimistoista KEHA-keskukseen siirtyisi Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvayksikkö 145 henkilötyövuotta, kansainväliseen rekrytointiin liittyvistä tehtävistä (EURES-työnvälitys, kansainvälisen rekrytoinnin koordinaatio ja ulkomaalaisten luonnontuotteita keräävien valvonta) 17 henkilötyövuotta. Nykyinen KEHA-keskuksen EURES-koordinaatiotehtävä sekä kansainvälisen rekrytoinnin koordinaatiotehtävä säilyisivät KEHA-keskuksen Work in Finland-toiminnoissa, jota KEHA-keskus hoitaisi yhdessä Business Finlandin kanssa.

Lisäksi KEHA-keskukseen siirtyisi nykyisistä TE-live -tehtävistä 8 henkilötyövuotta sekä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston niin sanottua ONNI-toimintaa hoitava henkilöstö 30 henkilötyövuotta.

KEHA-keskukseen siirtyisi lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen henkilöasiakkaiden ja viranomaisten valtakunnallisesta työttömyysturvaneuvonnasta 23 henkilötyövuotta ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen työttömyysturvaneuvonnasta 7 henkilötyövuotta.

Etelä-Savon ELY-keskukseen sijoitetusta työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta puhelinpalvelua hoitavasta henkilöstöstä siirtyisi 87 henkilötyövuotta KEHA-keskukseen. KEHA-keskukselle siirtyviin tehtäviin sisältyy edellä mainitun työttömyysturvaneuvonnan lisäksi valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvä asiakaspalvelutehtävä (20 henkilötyövuotta), koulutusneuvonta (10 henkilötyövuotta), Yritys-Suomen neuvontatehtävä ja Yrittäjän Talousapu-neuvonta (yhteensä 12 henkilötyövuotta) ja monikieliset palvelut (12 henkilötyövuotta). Lisäksi KEHA-keskukseen siirtyisi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen hallinnollisista tehtävistä noin 10 henkilötyövuotta.

Palkkaturvatehtävistä KEHA-keskukseen siirtyisi 36 henkilötyövuotta.

Taulukko: KEHA-keskukseen siirtyvä henkilöstö

Luovuttava virasto	Tehtävä	Henkilötyövuodet
TE-toimistot		
	Työttömyysturvatehtävä	145
	EURES-työnvälitys ja kansainvälinen rekrytointi	14
	Luonnontuotteiden keruu	3
	TE-live	8
	ONNI-toiminto	30
TE-asiakaspalvelukeskus		

	Neuvontatehtävät	87
ELY-keskuksesta		
	Palkkaturva	36
	Oikeudellinen tuki	7
	KV-rekrytoinnin koordinaattorit	5
Yhteensä		335

Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyisi elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskuksiin siirtyisi 40-50 henkilötyövuotta toimivien yritysten liiketoiminnan kehittämiseen liittyvistä neuvonta- ja aktivointitehtävistä, Team-Finland -palveluohjauksen toiminnoista sekä yritysten kehittämisspalveluiden tehtävistä. Lisäksi yritystoiminnan kehittämispalveluiden maksatustehtävistä siirtyisi ELY-keskukseen yksi henkilötyövuosi.

Uudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistojen työlupatehtävät noin 60 henkilötyövuotta siirtyisivät Maahanmuuttovirastoon.

Henkilöstösiirtoihin liittyvien menettelyjen vaikutukset viranomaisten toimintaan

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksesta ja KEHA-keskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsotaan liikkeenluovutukseksi. Uudistuksesta aiheutuisi sellaisia henkilöstövaikutuksia, että niistä käytäisiin yhteistoimintaneuvottelut. Valtio vastaisi työnantajana yhteistoimintaneuvotteluista myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilualueen kunnan työnjohdossa työskentelevän henkilöstönsä osalta. Yhteistoimintamenettelyt vaikuttavat eri virastojen työmäärään.

Muutoksia koskeva valmistelu edellyttäisi merkittävää työpanosta sekä työnantajan että henkilöstön edustajilta. Työvoimapalveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää laajoja yhteistoimintaneuvotteluja työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa, koska niiden tehtäviä ja henkilöstöä siirtyy useisiin eri organisaatioihin sekä kuntiin että toisiin valtion virastoihin. Siirtoja kohdistuu myös useille eri alueille, joista osa voi olla sellaisia, missä valtiolta siirtyvää henkilöstöä ei nykyisin työskentele. Nämä mahdolliset muutokset työpaikan sijainnissa koskettaisivat myös työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain (1269/2020) mukaisissa tehtävissä työskenteleviä ja heidän osalta siirtoja saattaisi kohdistua eri organisaatioihin ja kuntiin. Tällä saattaisi olla vaikutusta työntekijöiden pysyvyyteen ja osa työntekijöistä saattaisi etsiä toisia työmahdollisuuksia.

Mittavan muutoksen toteutus edellyttää vahvaa muutoksen johtamista ja henkilöstön tukemista valmistelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. Muutos vaikuttaa henkilöstön työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Valmistelun alkuvaiheessa nykyiset työnantajatahot vastaisivat henkilöstön muutoksen tukitoimenpiteistä ja kustannuksista. Muutoksella olisi lisäksi vaikutuksia osaamisen jakautumiseen työvoimaviranomaisten kesken. Tämä koskettaisi ensisijaisesti niitä työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä, jotka vaativat syventävää erityisosaamista tai ovat nykytilassa erityisen keskitettyjä. Vaikutuksen arvioidaan korostuvan erityisesti niillä työvoimaviranomasilla, joiden osalta siirtyvän henkilöstöresurssin määrä on vähäinen.

4.2.3.5 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön

Aluehallintovirasto

Esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirasto valvoisi työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävin osalta. Tehtävä sisältäisi kanteluihin perustuvan valvonnan lisäksi oma-aloitteisen valvonnan. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on hoitanut työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain nojalla työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnille tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomaisten toimintaa koskevasta valvonnasta tulisi aluehallintovirastolle uusi pysyvä tehtävä. Aluehallintovirastolle aiheutuisi tehtävästä noin kymmenen henkilötyövuoden lisäresurssin tarve.

Digi- ja väestötietovirasto

Työ- ja elinkeinotoimistot käyttävät nykyisin useita Digi- ja väestötietoviraston tuottamia palveluita. Digi- ja väestötietovirasto tuottaa työ- ja elinkeinotoimistoille muun muassa toimikortit, joita käytetään kirjautuessa työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmään. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto hallinnoi käyttöluvitettuja suomi.fi -palveluita, joihin kuuluvat muun muassa työ- ja elinkeinotoimistojen Oma asiointi -palvelu ja monialaisen yhteispalvelun asiakastietojärjestelmä (TYPPI-järjestelmä) sekä ylläpitää väestötietojärjestelmän tietopalveluja, joita hyödynnetään myös julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa. Digi- ja väestötietovirasto ylläpitää myös väestötietojärjestelmän tietopalveluja. Työ- ja elinkeinotoimistoilla ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevilla kunnilla on nykyisin käytössään VTJ-kyselyn käyttöluvia ja -oikeuksia.

Ehdotetulla työvoimapalvelujen siirtymisellä valtiolta kuntien järjestämisvastuulla on vaikutuksia edellä mainittuihin Digi- ja väestötietoviraston tuottamiin palveluihin ja järjestelmiin. Vaikutukset liittyvät toimikorttien hallintointiin ja mahdollisten uusien korttituotteiden perustamiseen kuntakäyttäjiä varten sekä suomi.fi -palveluihin liittyvien käyttöluvien hallintointiin mukaan lukien käyttöluvien siirtämisestä ja uusien käyttöluvia koskevista menettelyistä aiheutuvat toimet. Lisäksi VTJ-kyselyyn liittyvien käyttöluvien ja -oikeuksien hallintointi sekä VTJ-kyselyyn liittyvien rajapintaratkaisujen muutostöiden toteuttaminen vaikuttavat Digi- ja väestötietoviraston työmäärään.

Maahanmuuttovirasto

Työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle. Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi Maahanmuuttoviraston toimivaltaan ja osana työntekijän oleskeluluvan myöntämistä Maahanmuuttovirasto tekisi lupaan liittyvän saatavuusharkinnan.

Uudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistojen työlupatehtävien henkilöstöresurssit, noin 60 henkilötyövuotta, siirtyisivät Maahanmuuttovirastoon.

Oikeusrekisterikeskus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia siten, että rikosrekisteristä luovutettaisiin henkilöä koskevat tiedot työvoimaviranomaiselle palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskevassa asiassa. Kyse olisi teknisluonteisesta muutoksesta, jonka tarkoituksena on oikeuttaa työvoimaviranomaisille vastaava tiedonsaanti kuin työ- ja elinkeinotoimistoilla on nykyisin valtionapuviranomaisena. Rikosrekisterilakiin ehdotetun muutoksen ei arvioida lisäävän Oikeusrekisterikeskuksen työmäärää, eikä siten vaikuttavan Oikeusrekisterikeskuksen resursointiin.

Esityksellä voi olla vaikutuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla hoidettaviin tehtäviin sekä ministeriön ohjausvastuisiin ja prosesseihin. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun

siirrosta valtiolta kunnille aiheutuu tarve arvioida uudistuksen vaikutuksia myös työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeissa työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen palveluihin käytetään vuosittain 26 henkilön työpanos. Palkeiden arvion mukaan uudistus vähentäisi resurssitarvetta 13 – 16 henkilöllä.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori

Arvion mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorista siirtyisi muutoksen yhteydessä pois Valtorin palveluiden piiristä palveluiden käyttäjät työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta käyttäjäpalveluineen, mutta valtion vastuulle jäisivät edelleen tietojärjestelmäpalvelut ja näihin liittyvät Valtorin alustapalvelut. Karkeasti arvioiden muutos koskettaisi oleellisin osin Valtorin 1) käyttäjätukipalveluita 2) käyttäjien päätelaitepalveluita 3) käyttäjien viestintätekniisiä palveluita 4) toimipisteiden liityntä- ja lähiverkkopalveluita (Valtorin palveluiden piirissä olevien toimipisteiden väheneminen). Alustavan arvion mukaan vähenevä työmäärä vastaisi yhteensä noin 40-50 henkilötyövuoden työpanosta nykyisin käytössä olevan, edellä karkeasti kuvatun, palvelukokonaisuuden osalta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät

Esitys lisäisi ammatillisen koulutuksen järjestäjien työtä yhteydenpidossa ja yhteistyössä työvoimakoulutuksen järjestämiseen liittyen. Ammatillisen koulutuksen annetun lain (531/2017) nojalla järjestettävän työvoimakoulutuksen osalta järjestämisvastuu ei siirry kunnille, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa työvoimakoulutuksen rahoituksesta ja ohjauksesta nykyistä vastaavasti. Valtionosuudella rahoitettua työvoimakoulutusta voivat järjestää sellaiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät, joilla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämässä järjestämisluvassaan työvoimakoulutuksen tehtävä. Koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat valtionosuudella rahoitetun työvoimakoulutuksen järjestämisestä alueella.

Uudistuksen myötä koulutuksen järjestämisestä sopimisen työmäärä lisääntyy, sillä työvoimaviranomaisten toimivien sopijaosapuolien määrä kasvaisi. Tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät ovat sopineet työvoimakoulutuksen järjestämisestä 15 ELY-keskuksen kanssa. Osaamispalveluilla voidaan vastata usein laajemman kuin yksittäisen työvoimaviranomaisen tarpeisiin ja työvoimaviranomaiset voisivat sopia keskenään työvoimakoulutuksen järjestämisestä laajemmalla kuin yhden työvoimaviranomaisen toimialueella.

Pohjoiskalotin koulutussäätiö järjestää työvoimakoulutusta Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteisen valtiosopimuksen nojalla maiden pohjoisosissa. Opiskelijavalinnat on nykytilassa tehty yhden, Lapin työ- ja elinkeinotoimistossa. Jatkossa Pohjois-Suomen työvoimaviranomaiset sopsivat yhdessä, miten Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämästä työvoimakoulutuksesta.

Hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos

Työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintamalliin (nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) ehdotetuista muutoksista ei aiheudu uusia tehtäviä yhteistoimintamalliin osallistuville viranomaisille. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjausta kokevien edellytysten muuttuminen voi kasvattaa palvelun asiakasmäärää ja lisätä muun muassa kuntoutuspalveluihin ohjattavien henkilöiden määrää, mistä voi aiheutua hyvinvointialueilla ja Kansaneläkelaitoksella tarve kohdentaa uudelleen nykyisiä henkilöstöresursseja tai osoittaa lisäresursseja palveluun.

Mahdollista asiakasmäärää voidaan arvioida parhaiten kaikkien työttömien työnhakijoiden määrästä voimassaolevan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain mukaisten asiakaskriteerien perusteella. Monialaisessa yhteispalvelussa olevia asiakkaita on ollut vuosittain noin 40 000. Määrää voidaan pitää arvioinnissa suuntaa antavana asiakasmääränä.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän ja monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin tietojen mukaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaita oli kesäkuussa 2021 yhteensä noin 42 000. Tämä vastaa noin 39 prosenttia samaan aikaan työ- ja elinkeinotoimistoissa asiakkaina olleista yli 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden kokonaismäärästä Kelaston tietojen mukaan kesäkuussa 2021 työmarkkinatukea sai noin 193 700 henkilöä. Heistä 124 600 oli ollut työttömänä yli 300 päivää. Kesäkuussa 2021 yli 300 päivää työttömänä olleiden joukossa oli poikkeuksellisesti noin 16 000 yrittäjää, jotka eivät normaalisti kuulu tähän joukkoon. Näin ollen relevantti henkilöiden määrä on 108 600, joista työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa mukana olleiden suhteellinen osuus on 39 prosenttia.

Kaikki arvioinnissa tunnistetut eivät tarvitse monialaista tukea tai palveluiden yhteensovittamista, vaan palvelutarve voidaan ratkaista myös muulla tavoin. Esimerkiksi viranomaisyhteistyötä on saatettu osan asiakkaista kohdalla tehdä myös kahdenvälisesti ilman, että varsinaisen työllistymistä edistävän monialaisen yhteistoiminnan tarvetta ilmenisi. Lisäksi voidaan olettaa, että asiakkaiden suhteellinen osuus on pienempi alle 300 päivää työttömyysturvan saaneiden kohdalla kuin työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ohjaamisen edellytykset täyttäneiden henkilöiden kohdalla, joilla työttömyys ja sen tuomat haasteet ovat mahdollisesti ehtineet monimutkaistua.

Samaa suhteellista osuutta voi hyödyntää myös alle 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden määrän arvioinnista. Näitä asiakkaita oli kesäkuussa 2021 noin 69 100 henkilöä, joista noin 1 000 henkilöä oli lomautettuna sekä 7 000 yrittäjää, jotka poistetaan aineistosta. Tällöin alle 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden suhteellinen osuus (39 prosenttia) 61 100 jäljelle jääneestä henkilöstä olisi ollut 23 800 henkilöä. 23 800 asiakkaan suhteellinen osio tarkoittaisi noin 50 prosentin lisäystä vuoden 2021 kesäkuun työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakasmäärään.

Kuntoutuspalveluiden kysyntä saattaisi lisääntyä erityisesti ammatillisessa kuntoutuksessa, mutta mahdollisesti myös muissa Kansaneläkelaitoksen lääkinnällisen kuntoutuksen palveluissa ja erityisesti niissä palveluissa, joissa ei tarvita B -lääkärintoimintaa (nuorten ammatillinen kuntoutus). Asiakasmäärän kasvun suhteellisen osuuden pohjalta on arvioitu Kansaneläkelaitoksen asiantuntijoiden mahdollista lisätyömäärää. Nykyisin Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan noin 45 henkilöä hoitaa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaiden asioita. Yhteensovitettavia palveluita tarvitsevien asiakkaiden määrän kasvun perusteella arvioidaan, että Kansaneläkelaitoksen lisääntynyt olisi 17 henkilötyövuotta eli noin 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 tasolla.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasmäärän kasvun arvioidaan lisäävän myös työttömien terveystarkastukseen ohjattavien asiakkaiden määrää. Työttömien terveystarkastukset ovat siirtymässä hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alusta lukien. Palvelujen kysyntään liittyvästä mahdollisesta kasvusta on kuitenkin haasteellista esittää määrällisiä arvioita²¹.

²¹ TYP-toimintamallin kohdalla on aiemmin arvioitu, että mikäli työ- ja elinkeinotoimistot ja kunnat osoittaisivat monialaiseen yhteispalveluun suunnilleen yhtä paljon henkilöstöä ja Kansaneläkelaitos

Yhteistoimintamallin asiakaskriteerien muuttuessa palveluiden yhteensovittamista ja tarkoituksenmukaisten palvelukokonaisuuksien suunnittelua sekä työttömien työllistymisprosessin etenemistä ja seuranta on tehtävä enemmän. Jos lisähenkilöstöä ei olisi osoitettavissa toimijoiden sisällä tehtäviä uudelleen järjestelemällä, toimijat voisivat joutua lisäämään henkilöstöään. Aluekohtaista palvelutarvetta on haastava arvioida etukäteen, sillä työvoimapalvelujen järjestämisvastuussa olevia työvoimaviranomaisia ei ole vielä muodostettu.

Vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin

Esityksellä olisi vaikutuksia kuntien ansiopäivärahaa koskevan rahoitusosuuden perinnästä vastaavan Kansaneläkelaitoksen toimintaan. Ansiopäivärahan kuntaosuuden perintää liittyvät muutokset vaikuttaisivat myös työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston toimintaan.

Työttömyysetuuden laskutuksen toimeenpanoon tarvittavien tietojärjestelmien muutostarpeista syntyy Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille muutoskustannuksia. Työttömyyskassat vastaisivat ansiopäivärahan laskutukseen liittyvän tietosisällön keräämisestä ja luovuttamisesta edelleen Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitokselle syntyy tietojärjestelmien muutostarpeita, jotka liittyvät sekä ansiopäivärahan että peruspäivärahan kuntien rahoitusosuuden perintään.

Kuntien osuus peruspäivärahan rahoituksessa vähentäisi Työllisyysrahaston välityksellä työttömyysvakuutusmaksuista rahoitettavan peruspäivärahan osuutta noin 21 miljoonalla eurolla vuoden 2019 tasossa.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.4.1 Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen

Esityksellä arvioidaan olevan pääosin myönteisiä vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen. Myönteiset vaikutukset kohdistuvat pääosin työnhakija-asiakkaisiin. Välittömiä vaikutuksia ovat lisääntyneet mahdollisuudet osallistua työllisyshoidon järjestämiskysymyksiin kuntademokratiassa sekä myönteiset arvioidut työllisyysvaikutukset. Työvoimaviranomaisilla arvioidaan olevan paremmat edellytykset järjestää alueellisen erityisryhmien työvoimapalveluiden kokonaisuuksia. Esityksellä on myös mahdollisia riskejä yhdenvertaisen palvelun saamisen näkökulmasta. Jos yksittäisten työvoimaviranomaisten kyky järjestää työvoimapalveluita vaarantuisi tai palveluiden järjestämisessä ei kyettäisi takaamaan riittävää tasoa tai ylipäättänsä lakisääteistä palvelua, olisi sillä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen tai perusoikeuksien toteutumiseen.

Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ohjattaisiin jatkossa kaikki työttömät, jotka hyötyisivät palveluiden yhteensovittamisesta. Muutos vähentäisi työttömien keskinäistä eriarvoisuutta ja vahvistaisi perusoikeuksia. Tämä parantaa palveluiden saatavuuden tosiasiallista yhdenvertaisuutta, jossa tukea tarjotaan työttömälle yksilöllisesti ja tarpeen mukaan.

4.2.4.2 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen

Vaikutukset kielellisten oikeuksien toteutumiseen

osoittaisi vähintään yhden henkilön jokaiseen yhteiseen toimipisteeseen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen käytettäisiin julkisia varoja yhteensä noin 45 miljoonaa euroa vuodessa.

Työvoimapalvelujen järjestämistäsiirteisellä valtiolta kunnille voi olla vaikutuksia henkilöiden oikeuteen käyttää omaa kieltään asioidessaan työvoimapalveluissa, koska valtion ja kuntien viranomaisten kielellinen asema on erilainen. Työvoimaviranomaiseen sovellettaisiin kielilakia. Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi esityksessä ehdotetaan kielilaista poiketen, että henkilöasiakkaalla olisi oikeus käyttää työvoimaviranomaisessa omaa kieltään, suomea tai ruotsia, siitä riippumatta, onko työvoimaviranomainen yksi- vai kaksikielinen. Lisäksi henkilöasiakkaalla olisi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi oikeus asioida myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa.

Kielellisten oikeuksien toteutumista turvattaisiin myös siten, että valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen järjestämistäsiirteiselle asetetuista vaatimuksista ja antaa luvan järjestää työvoimapalveluita, vaikka työllisyysalueen työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilöä.

Palvelujärjestelmän hajauttamisen arvioidaan lisäävän alueellisia asiointimahdollisuuksia ja saavutettavuutta. Järjestämistäsiirteisistä muutokset näkyisivät kielellisten oikeuksien toteutumisessa siten, että palveluverkosto laajenisi entistä enemmän myös niillä alueilla, joilla pääkieli on ruotsi. Tämä parantaisi edellytyksiä tarjota lähipalvelua ruotsiksi.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus

Ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämistäsiirteinen kuntien vastuulle voi parantaa työvoimapalvelujen saatavuutta ja lisätä paikallista palvelua. Lähipalveluiden ja palveluverkoston laajenemisella voi olla myönteisiä vaikutuksia alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Palveluverkoston laajeneminen voi parantaa palvelujen saatavuutta erityisesti niiden työnhakijoiden osalta, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää laajasti digitaalisia palveluita tai hyötyvät digitaalisten palveluiden lisäksi erityisesti lähipalvelusta.

Työvoimapalvelujen järjestämistäsiirteisessä kunnille voi parantaa mahdollisuuksia huomioida työvoimapalvelujen tarjoamisessa ja hankinnassa alueelliset erityispiirteet ja -tarpeet. Riskinä olisi, että eri työvoimaviranomaisen työnhakijalle tarjotut palvelut eroaisivat sisällöltään, laadultaan tai määrältään toisistaan. Lakiehdotuksen ensisijainen lähtökohta palveluiden ja yhdenvertaisuuden turvaamisessa on kunnan oma järjestämistäsiirteinen ja sen tarkoittama velvoite hoitaa kunnan tehtävät siten, että lainsäädännössä asetetut vaatimukset ja velvoitteet hoidetaan. Kuntalain mukaan tehtävien hoidosta järjestämistäsiirteisessä oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

4.2.4.3 Sukupuolivaikutukset

Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2020 työnhakijoista 50,8 prosenttia oli miehiä ja 49,2 prosenttia naisia. Kannustavalla rahoitusmallilla ja esityksessä tavoitelluilla entistä vaikuttavammilla palveluilla saattaisi olla vaikutusta siihen, miten palvelut kohdentuvat eri sukupuoliin. Toimivimpien mallien arviointi nykytilan perusteella vaikeuttaa vaikutusten arviointia, mutta on todennäköistä, että eri palveluiden keskinäiset suhteet, volyymit ja kohdentuminen tulevat vaihtelevaan eri työllisyysalueiden välillä. Tämä vuorostaan vaikuttaa miesten ja naisten suosimien palveluiden välisiin suhteisiin. Työllistymistä edistävien palveluiden ei katsota muuttuvan esityksen johdosta niin paljon, että esityksellä olisi merkittäviä sukupuolivaikutuksia.

Monialaisen yhteistoimintamallin asiakasjoukossa korostuisivat miehet, sillä nykyisinkin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaista enemmistö on ollut miehiä. Vuoden 2021 kesäkuun tarkastelussa miesten osuus TYP -asiakkaista oli reilu enemmistö 58 prosenttia

(työnvälitystilasto, työ- ja elinkeinoministeriö). Miesten osuuden monialaisen tuen yhteistointamallin asiakkaista arvioidaan pysyvän nykyisellään, sillä pitkään työttömänä olleista miehiä on suhteessa enemmän kuin naisia. Miesten osuus työttömistä työnhakijoista on suurempi kuin naisten (työ- ja elinkeinoministeriö, työllisyyskatsaus 11/2021).

Henkilöstösiirtoja koskevista muutoksista noudatettaisiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986). Työvoimapolvelujen järjestämisestä vastuussa olevia työvoimaviranomaisia koskisi uusina työnantajina naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain kielto soveltaa palkka- ja muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi työnantajan samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä. Tasa-arvolain 6 b §:n mukaisella palkkakartoituksella tulisi selvittää, ettei saman työnantajan palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteettomia palkkaeroja. Oikeus- ja valvontakäytännössä on katsottu, että jotkut muutostilanteet, kuten liikkeenluovutus, voivat olla hyväksyttävä peruste palkkaerolle tietyn siirtymävaiheen ajan. Uusien työnantajien on ryhdyttävä toimenpiteisiin perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi kohtuullisessa ajassa.

4.2.4.4 Vaikutukset työllisyyteen

Esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 7 000 – 10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arviointiin liittyy epävarmuustekijöitä, jotka johtuvat erityisesti työvoimapolvelujen järjestämisvastuun siirtämistä koskevan esityksen laajuudesta ja moniulotteisuudesta. Työllisyysvaikutusten arviointia koskevana epävarmuustekijänä on myös soveltuvan tutkimustiedon niukkuus ja kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden yleistettävyyteen liittyvät haasteet. Laskelmien taustoja on kuvattu tarkemmin kevään 2021 puoliväliriihen yhteydessä julkaistuissa taustamuistiossa²²²³.

Keskeisimpänä työllisyyttä ja oikea-aikaista palvelua edistävänä tekijänä olisi kannustava rahoitusmalli, jonka tarkoituksena on yhdistää vastuu ja mahdollisuus valita alueellisesti tehokkaimmat toimintamallit. Esityksen arvioidaan pitkällä aikavälillä voivan vaikuttaa työttömyyden keston lyhenemiseen ja avoimille työmarkkinoille siirtyvien määrän kasvuun sekä pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen.

Esityksen arvioidut työllisyysvaikutukset perustuvat kannustavaan rahoitusmalliin, jonka arvioidaan kannustavan työvoimaviranomaisia vaikuttavampien palveluiden suunnitteluun ja palveluprosessien kehittämiseen ja siten vaikuttamaan työttömyyden keston lyhenemiseen. Työvoiman tarjontavaikutusten näkökulmasta pitkäkestoisten osaamisen kehittämiseen liittyvien työvoimapolvelujen nykyistä varhaisempi käyttö aiheuttaisi lyhyellä aikavälillä lukkiutumisasi-
kutuksia ja siten niiden myönteiset vaikutukset näkyisivät myöhemmin. Muiden kuin osaamis-
palveluiden osalta myönteiset vaikutukset näkyisivät jo aiemmin. Pitkällä aikavälillä kokonais-
vaikutus olisi tehokkuuden lisääntyessä myönteinen ja se korostuisi erityisesti niiden asiakkai-
den osalta, jotka ovat vaikeassa työmarkkina-asemassa tai hyötyvät erityisesti osaamispalve-
luista.

²² TEM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/TEM_ty%C3%B6voimapolvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf/99c355a7-1106-add8-b1da-ea00274eb542/TEM_ty%C3%B6voimapolvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf?t=1619714207758

²³ VM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf/ad1d86e2-3807-a631-2108-a594734f2b00/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf?t=1619714208790

Esityksen työllisyysvaikutukset perustuisivat osittain ennaltaehkäisevään toimintaan rahoitusmallin kannustaessa varhaisempaan palveluohjaukseen ja sopivien, tehokkaiden palveluiden valintaan. Lisäksi monialaisen yhteistoimintamallin avulla palveluiden yhteensovittaminen entistä aiemmin edistäisi nopeampaa siirtymistä lähemmäksi työmarkkinoita ja vahvistaisi työllisyyttä. Kannustavan rahoitusmalli, vaikuttavampien palveluiden järjestäminen, nuorten matalan kynnyksen palvelun sekä monialaisen yhteistoimintamallin työllisyysvaikutukset kohdistuisivat kaikkiin työnhakija-asiakasryhmiin, mutta ehdotuksen arvioidaan parantavan erityisesti niiden asiakkaiden työmarkkina-asemaa joiden työttömyys uhkaa pitkittyä.

Nuorten matalan kynnyksen palveluiden arvioidut vaikutukset työllisyyteen

Ehdotuksella nuorten matalan kynnyksen palvelujen mallista arvioidaan olevan myönteinen vaikutus nuorten työllistymiseen. Ehdotettu toimintamalli nopeuttaa joidenkin tutkimusten mukaan merkittävästi nuorten palveluprosessia ja näin palvelun jälkeistä työllistymistä (Valtakari 2020, Vauhkonen 2022). Toisaalta merkittävälle osalle nuorista asiakkaista seuraavat askeleet ovat koulutuksessa tai kuntoutuksessa ja näin toiminta vaikuttaa työllisyyteen myös pitkällä aikavälillä. Toimintamalli voi lisätä nuorten osallisuutta ja hyvinvointia ja siten parantaa nuorten asemaa työmarkkinoilla. Matalan kynnyksen palvelupisteissä asioisi myös työssäkäyviä nuoria, joiden osalta toimintamalli voisi tukea työmarkkinoille kiinnittymistä.

Esitys sisältää ehdotuksen nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennusta (*ONNI-toiminta*) koskevaksi sääntelyksi. Mainitusta valmennuksesta säädettäisiin ehdotetussa laissa työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Ohjaamossa käyvillä nuorilla on paljon erilaisia haasteita ja monella esimerkiksi pitkittynyttä työttömyyttä. Usein tarvitaan kokonaisvaltaista tukea, jotta tilanne muuttuisi. Osa nuorista suhtautuu psyykkiseen tukeen varauksella, joten palvelua tulisi tarjota matalla kynnyksellä. Kaikki eivät tarvitse pitkää tai vahvaa tukea, vaan toisilla asiat voivat edetä kohtuullisen kevyelläkin tuella muiden palvelujen rinnalla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamassa ONNI-toiminnan arvioinnissa todetaan, että nuorten psykososiaalisen tuen palveluille Ohjaamoissa on merkittävä tarve. Ohjaamoissa käy nuoria, joille on hyötyä kohdennetusta yksilötyöstä, jossa keskustellen käydään läpi mielen hyvinvointiin ja arjenhallintaan sekä esimerkiksi opiskelujen sujumiseen liittyviä asioita. Ehdotetulla ONNI-toiminnasta koskevalla sääntelyllä voidaan vahvistaa Ohjaamoiden edellytyksiä vastata näiden nuorten palvelutarpeisiin. Sääntelyn arvioidaan edistävän nuorten osallisuutta ja ehkäisevän työelämään tai koulutukseen kiinnittymisen esteitä.

4.2.4.5 Vaikutukset työnhakijoihin

[Täydennetään lausuntokierroksen aikana]

Työttömyysturvatehtävien järjestämisen vaikutukset työnhakijoihin

Työttömyysturvatehtävien jakautuminen kunnille ja valtiolle ei vaikuttaisi työnhakijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen valtakunnallisesti keskitettynä turvaisi käsittelyaikojen sekä soveltamis- ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta. Muiden kuin harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien siirtyminen kunnille tukisi työnhakijan etuusoikeuden selvittämisen ja työttömyysturva-asian käsittelyn viivyttyksettömyyttä.

Käsittelyaikojen viivyttyksettömyys turvaisi perustuslain 19 §:ssä säädettyä jokaisen oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella sekä perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeutta saada asia käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman perusteetonta viivytystä. Työnhakijan ei

ainakaan käsittelyajoista johtuvien viiveiden vuoksi tarvitsisi turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen, vaan varmistettaisiin työnhakijalle perustuslaissa turvattu oikeus ensisijaiseen perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella. Soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuus tukisi perustuslain 6 §:ssä turvattua yhdenvertaisuutta.

Vaikutukset työnhakijoille tarjottaviin palveluihin

Työvoimaviranomaiset voisivat sovittaa yhteen työnhakija-asiakkaiden palveluprosesseja kuntien muiden toimintojen, kuten elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa. Ehdotetun työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirtämisellä valtiolta kunnille arvioidaan olevan samankaltaisia vaikutuksia palvelujen kehittymiselle kuin kuntakokeiluissa. Käynnissä olevien työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen osalta on arvioitu, että kokeiluissa on kehitetty toimivia asiakaspalvelumalleja, joissa korostuu henkilökohtaisen palvelun ja paikallistuntemuksen näkökulma.²⁴ Lisäksi kuntakokeilujen palveluekosysteemeistä erityisesti osaamisen kehittämiseen liittyvien rajapintojen ja palveluiden innovointi on edistynyt.²⁵ Työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä kunnille vaikutukset koskevat työllisyyden kuntakokeiluja laajempaa palvelujen, tehtävien sekä asiakkaiden määrää. Työllisyyden kuntakokeiluihin kuuluu nykytilassa noin 42 prosenttia kaikista työnhakijoista ja 55 prosenttia työttömistä työnhakijoista (työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto).

Esityksellä olisi vaikutuksia eri työnhakijaryhmiin ja heille tarjottaviin palveluihin. Lyhyellä aikavälillä ja uudistuksen voimaantulon jälkeen palveluiden saatavuus saattaisi heikentyä. Maaliskuussa 2021 alkaneiden työllisyyden kuntakokeilujen käynnistymisen on arvioitu vaikuttaneen erityisesti henkilöasiakaspalveluun, kolmen kuukauden välein tapahtuvien määräaikaishaastatteluihin ja työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen. Palvelutason ja toimintojen väliaikainen heikentyminen johtui pääosin asiakastietojärjestelmään liittyvistä teknisistä asiakkuuksien siirroista, henkilöstön perehdyttämisestä ja yleisestä työn uudelleen organisoimisesta. Ehdotuksella saattaisi olla samankaltaisia vaikutuksia ja ne koskisivat laajasti työnhakijoita. Vaikutusten arvioidaan korostuvan työllisyyden kuntakokeiluihin kuulumattomien kuntien työnhakijoissa. Tietojärjestelmiin, asiakassiirtoihin, henkilöstön koulutukseen, muutoksen viestintään sekä riskienhallintaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siirtymävaiheessa. Esitys selkiyttäisi myös työnhakija-asiakkaiden asiointia ja edistäisi työnhakija-asiakkaiden palveluprosessien virtaviivaisuutta suhteessa nykytilaan, jossa vastuu työnhakija-asiakkaista on jaettu työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien kesken.

Työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirtäminen valtiolta kunnille voi vaikuttaa työnhakija-asiakkaiden lähipalveluihin ja palveluiden saavutettavuuteen. Tämä perustuisi ensisijaisesti siihen, että hallinnollisten työvoimaviranomaisten määrä tulisi olemaan nykyisten ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen määrää suurempi, mikä voi kasvattaa palveluverkostoa ja asiointi-

²⁴ Työllisyyden kuntakokeilujen arviointi: I väliraportti

Aho, Simo; Arnkil, Robert; Härmäläinen, Kari; Lind, Sami; Spangar, Simo; Tuomala, Juha; Ojala, Satu; Saloniemi, Antti; Stenvall, Jari; Melin, Harri; Mäkiäho, Ari (2022-01-14, 28)

²⁵ Työllisyyden kuntakokeilujen arviointi : I väliraportti

Aho, Simo; Arnkil, Robert; Härmäläinen, Kari; Lind, Sami; Spangar, Simo; Tuomala, Juha; Ojala, Satu; Saloniemi, Antti; Stenvall, Jari; Melin, Harri; Mäkiäho, Ari (2022-01-14, 36)

tipaikkojen määrää. Nykyisin 15 työ- ja elinkeinotoimistolla on noin 65 toimipaikkaa kunnissa²⁶. Työvoimaviranomaisilla olisi esityksen mukaan velvollisuus järjestää lähipalvelua. Palveluverkoston laajenemista voidaan arvioida suhteessa käynnissä oleviin työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin. Arvio perustuu työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien verkkosivuilla mainittujen asiointipisteiden aukioloaikoihin. Nykyisistä kuntakokeilukunnista 53 prosentilla on toimipiste, joka on auki ilman ajanvarausta ja vähintään 80 prosentilla on asiointimahdollisuus ajanvarauksella omassa kunnassa²⁷. Jos palveluverkosto kasvaisi samassa suhteessa kuin työllisyyden kuntakokeiluissa, se tarkoittaisi sitä, että arviolta 160 kunnassa olisi mahdollisuus asioida ilman ajanvarausta ja lähes kaikissa olisi mahdollisuus asioida ajanvarauksella. Arvioon liittyy epävarmuuksia pienten kuntien edellytyksistä järjestää lähipalvelua. Palvelupisteiden laajenemisen arvioidaan vaikuttavan erityisesti maakuntien rajoille sijoittuviin kuntiin.

Palveluverkoston ja työvoimaviranomaisten palvelupisteiden määrän mahdollisella lisääntymisellä voisi olla myönteisiä vaikutuksia heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja maahanmuuttajien asemaan sekä heidän käyttämiin palveluihin. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia yhdistää keskimääräistä suurempi tarve usealle palvelulle ja myönteisiä vaikutuksia syntyisi mahdollisuudesta ohjata muihin kunnan palveluihin tai tarjota niitä entistä laajemmin työvoimapalvelujen lisäksi.

Keskeisenä tunnistettuna riskinä on, että etenkin pienten työvoimaviranomaisten alueella erityisryhmät saattavat olla niin pieniä, että heille tarkoituksenmukaisten palveluiden hankkiminen tai erityisosajien rekrytoiminen voi olla haastavaa. Lisäksi palvelujen hankkiminen pienille asiakasjoukoille saattaisi nostaa palvelujen keskihintaa. Palvelujen hankintaan liittyvää kustannusriskiä voisi pienentää hyödyntämällä toisen työvoimaviranomaisen tarjoamia palveluita tai hankkimalla palveluita useamman työvoimaviranomaisen kesken.

Kannustavalla rahoitusmallilla saattaisi olla vaikutuksia palveluiden kohdentumiseen eri työnhakija-asiakkaille. Riskinä esityksessä olisi se, että rahoitusmalli ei kannusta työvoimaviranomaisia järjestämään palveluita niille työnhakijoille, jotka eivät saa työttömyysetuutta. Tämä saattaisi näkyä siinä, että palvelut kohdentuisi pääosin henkilöihin joiden työllistymisen edistymisestä seuraisi kuntatalouden näkökulmasta merkittävintä säästöä. Riskiä vähentää se, että työvoimaviranomaisia sitoisi lakisääteinen velvoite palveluilla työnhakija-asiakkaita ja lisäksi heidän tulisi palveluilla myös niitä, jotka eivät saa työttömyysetuutta.

Kannustavalla rahoitusmallilla olisi lisäksi todennäköisiä vaikutuksia palveluiden saatavuuteen ja kohdentumiseen 55 vuotta täyttäneiden työnhakijoiden joukossa. Työllistämismäärätyksen piirissä olevista työnhakijoista ei nykytilassa kerry kunnalle työmarkkinatuen maksuvastuuta,

²⁶ TE-toimistojen palvelupaikat (Suomi.fi, palvelupisteet: TE-toimistot: <https://www.suomi.fi/haku?ct=palvelupisteet&p=1&q=TE-toimisto>). Luvussa ei ole huomioitu yhteispalvelupisteitä, joita suomessa on vähän alle 200. Yhteispalvelupisteissä on pääosin tarjolla verkkoasiointin opastusta, yleisneuvontaa sekä asiakirjojen vastaanottoa. KEHA-keskuksen henkilöstöhallinnon tietojen mukaan TE-toimistoilla oli vuoden 2020 lopussa henkilöstöä n. 90 eri toimipisteessä.

²⁷ Tiedot perustuvat kuntien ilmoittamiin palvelupisteiden aukioloaikoihin ja asiointiohjeisiin (25.2.2022 poimittu verkkosivujen tilanne). Usealla työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvalla kunnalla ei ollut mainintaa asiointipisteiden aukioloajasta tai siitä, että asiointi on mahdollista ajanvarauksella oman kunnan palvelupisteessä. Kuntien osuus joista ei löytynyt asiointitapaan liittyvää tietoa (aukioloaikaa tai mainintaa asiointitapaan ajanvarauksella) oli 18,6 prosenttia. Paikan päällä tapahtuvan asiointimahdollisuuksien määrä on todennäköisesti siten suurempi. Arvio perustuu minimiin.

koska velvoitettyö palauttaa oikeuden ansioturvaan. Jatkossa kunta osallistuisi velvoitettyöllistettävien ansiopäivärahan rahoitukseen maksuvastuun porrastusmallin mukaisesti, joka kannustaisi kehittämään 55 vuotta täyttäneiden palveluita ja työllistämisen edellytyksiä.

Työvoimapalvelujen asiakas voisi hakeutua myös muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimapalveluun. Vaikka tutkimuskirjallisuuden perusteella työvoimapalvelujen hajauttamisella ei ole ollut suurta merkitystä alueellisen liikkuvuuden näkökulmasta, ei palvelujen käytöstä yli järjestävän viranomaistahon toimialuerajojen ei ole kattavaa tutkimustietoa. Tunnistettuna riskinä on, että työnhakija-asiakkaiden palvelujen tarjoaminen, viestintä palveluista ja ohjaus toisten alueiden palveluihin saattaisi vähentyä, mikä johtuisi siitä, että työvoimaviranomaisten määrä kasvaisi. Tällöin tieto eri organisaatioissa järjestetyistä tai tuotetuista palveluista ja niiden sisällöistä ei välttämättä kulkisi yhtä tehokkaasti kuin nykyisin.

Mahdolliset vaikutukset muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien työvoimapalvelujen käyttöön ovat riippuvaisia palveluista tiedottamisesta, palveluiden markkinoinnista ja haku- sekä ilmoittautumismahdollisuuksista. Asiakasohjaukseen liittyvän painopisteen vuoksi muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien palveluiden käytön vähentymisen riskit koskettaisivat erityisesti asiantuntija-arvioita sekä valmennuksia, joihin ohjaaminen tapahtuu nykyisin pääasiassa asiakaskontakteissa tai valmennusten osalta työnhakija-asiakkaiden oman ilmoituksen perusteella alueellisen työ- ja elinkeinotoimiston sivuilla. Työvoimakoulutusten osalta vaikutukset olisivat todennäköisesti vähäisempiä yhtenäisempien hakukäytäntöjen ja sisältöjen paremman saavutettavuuden vuoksi.²⁸

Palveluiden käyttämistä yli järjestävien viranomaisten toimialuerajojen koskevat muutokset olisivat riippuvaisia asiakasohjausprosessien alueellisista kehityssuunnista, eri yhteistyöverkostojen välisestä viestinnän onnistumisesta sekä yhdenmukaisesta ja riittävien tietojen julkaisemisesta työnhakija-asiakkaiden saataville. Työvoimakoulutusta koskevat mahdolliset vaikutukset olisivat vähäisiä, sillä oppilasvalintaa koskevaan lainsäädäntöön ei esityksessä tulisi muutoksia. Yhdenvertaisuuslain perusteella työvoimaviranomainen ei voisi valita ensisijaisesti oman kuntansa työnhakijoita työvoimakoulutuksiin.

Nykyisin muiden kuin oman alueen työ- ja elinkeinotoimistojen palveluiden käyttö on saman maakunnan kuntien välillä yleistä²⁹, tämän lisäksi verkkopohjainen osallistuminen valmennuksiin ja työvoimakoulutuksiin on ollut vuodesta 2020 lähtien voimakkaassa kasvussa. Työvoimakoulutuksissa ja valmennuksissa tarvittavan ylläalueellisen yhteistyön määrä vaihtelee valmennus-, koulutuskohtaisesti sekä aluekohtaisesti. Erityistä huomiota seurannassa ja vaikutusten todentamisessa tulisi kiinnittää yhteistyö-, hankinta- ja viestintäverkostojen kehittymiseen ja toimivuuteen. Muun kuin asiakkaan kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien työvoimapalvelujen käyttäminen voisi vaikuttaa kuntien keskinäiseen laskutukseen ja rahaliikenteseen.

Monialaisen yhteispalvelumallin asiakkaat

²⁸ Kaikki Suomessa haussa olevat työvoimakoulutukset ovat nykytilassa <https://koulutukset.te-palvelu.fi/kt/> -verkkosivuilla. Valmennuksilla tai asiantuntija-arvioinneille ei ole vastaavanlaista valtakunnallista palvelua käytössä.

²⁹ Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen perusteella vuoden 2020 aikana osallistuneista yhteensä 42 prosenttia oli osallistunut sellaiseen koulutukseen, joka oli järjestetty heidän kotikuntansa ulkopuolella. Esimerkiksi Helsingin oppilaitoksissa järjestettävissä koulutuksissa oli ollut osallistujina 9050 työnhakijaa, joista 40 prosentin kotikunta oli jokin muu kuin Helsinki.

Esitys voisi kasvattaa työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasmääriä, koska monialaisen tuen yhteistoimintamallin potentiaalinen kohderyhmä laajenisi kattamaan asiakkaita, joiden osalta edellytykset monialaiseen yhteispalveluun ohjaamiselle eivät nykyisin täyty. Ehdotuksen seurauksena eri palveluiden yhteensovittamisesta hyötyvien työttömien olisi mahdollista saada yhteistoimintamallin mukaista tukea huolimatta työttömyyden kestosta, työmarkkinatukipäivistä tai ikärajoista. Esityksen seurauksena nykyistä useamman työttömällä on mahdollisuus saada tarpeenmukaista ja oikea-aikaista palvelua joka edistäisi yhdenvertaisuutta eri työnhakijaryhmien kesken. Työllisyysvaikutukset voivat olla lyhyen sekä pitkän aikavälin tuloksia riippuen asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta ja työllistymisen todennäköisyydestä.

Yhteistoimintamallin mukainen palveluiden yhteensovitus kaventaisi oletettavasti myös terveyseroja, mikäli asiakkaalla tunnistettaisiin aiempaa nopeammin esimerkiksi terveydenhuollon tai kuntoutuspalveluiden tarve. Asiakkaan palvelutarpeen aiempaa parempi ja varhaisempi tunnistaminen lisääisivät myös osallisuutta ja vähentäisivät köyhyyttä sekä syrjäytymisriskiä.

4.2.5 Aluekehitysvaikutukset

Esityksellä voi olla vaikutuksia alueiden kehitykseen. Työvoimapalvelujen siirtäminen kunnille voi laajentaa työvoimapalvelujen palveluverkostoa, mikä voi joissain tilanteissa parantaa asiakkaiden asiointimahdollisuuksia. Lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa olisi mahdollista hyödyntää paikallistuntemusta ja kehittää palvelujärjestelmää alueelliset erityispiirteet siten, että huomioon otettaisiin aluekohtaisesti työvoimarakenne, työvoiman kysyntä ja alueelliset kehitysnäkymät.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnille merkitsisi sitä, että työvoimapalvelut, kunnan koulutuspalvelut ja elinkeinopalvelut olisivat saman järjestäjän vastuulla, mikä mahdollistaisi palvelujen yhteensovittamisen siten, että ne edistäisivät tehokkaasti alueen työllisyyttä. Lisäksi kuntien eri palveluekosysteemejä voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän työvoimapalvelujen toimeenpanossa ja edistää siten alueiden työllisyyttä. Työllistymistä, osaamisen kehittämistä, yritysten kestävästä kasvusta, kansainvälistymistä ja verkottumista tukevat julkiset palvelut tukisivat alueen elinkeinoelämän uudistumista ja kasvua.

Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen siirto hyvinvointialueille vuonna 2023 edellyttää vahvoja yhteistyöverkostoja hyvinvointialueiden ja työvoimapalvelujen järjestäjien välillä erityisesti sosiaaliseen tilanteeseen ja terveydentilaan liittyvien työllistymisen esteiden ratkaisemiseksi. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy ovat aluekehityksen avaintavoitteita. Työvoimapalvelujen siirto kunnille antaa mahdollisuudet alueellisesti erilaisille yhteistyömalleille ja kullekin työvoimaviranomaiselle sopivimpien toimintatapojen löytämiseen.

4.2.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Esityksen tietoyhteiskuntavaikutukset koskevat työvoimapalveluita käyttäviä yrityksiä, kansalaisia ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Uudistus edellyttää toimivaa informaatio-ohjaukseen ja tiedolla johtamiseen käytettävää tietojärjestelmien, asiakastietovarannon ja palvelualueiden kokonaisuutta. Merkittävimmät tietoyhteiskuntavaikutukset koskisivat eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa, tehokkaiden työllistymistä edistävien ratkaisujen löytämistä ja uutta valtion informaatio-ohjausroolia. Nämä vaikutukset koskettaisivat erityisesti kuntia, työvoimaviranomaisia, aluehallintovirastoja, KEHA-keskusta, ELY-keskuksia ja työ- ja elinkeinoministeriötä. Tietoyhteiskuntavaikutukset koskisivat lisäksi julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tuottavia palveluntuottajia ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.

Työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvän tiedon saatavuus ja hyödyntäminen muuttuisi kunnatasolla merkittävästi, kun kunnilla on sekä kannustimia että mahdollisuuksia hyödyntää tietoon perustuvaa harkintaa työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä ja palveluiden järjestämisessä. Yhteisestä asiakastietovarannosta saatavista tiedoista voitaisiin nykyistä paremmin tuottaa julkista tilastotietoa, joka lisäisi hallinnon läpinäkyvyyttä ja edistäisi tietojen käyttöä laajemmin.

Palvelujärjestelmän laajenemisen seurauksena uudistuksella olisi myönteisiä tietoyhteiskunta-vaikutuksia erityisesti työnhakija-asiakkaiden asemaan. Vaikutukset olisivat pääosin välillisiä ja johtuisivat tyypillisimmin tilanteista, joissa digitaalisten palveluiden käyttökynnys alenisi lähipalvelun ja opastuksen kautta. Yrityksiä koskevia tietoyhteiskunta-vaikutuksia saataisiin syntyä myös välillisesti, jos useampi henkilö, joka ei aiemmin ole käyttänyt verkkopalveluita pystyisi hakemaan töitä laajemmin.

Tulotietojärjestelmän tietojen laajemmalla hyödyntämisellä työvoimapalvelujen järjestämisessä olisi merkittäviä tietoyhteiskunta-vaikutuksia. Nykyisen asiakasvarannon tietojen perusteella ei voida arvioida luotettavasti vaikutuksia, jotka syntyvät erilaisista työmarkkinasiirtymistä. Tulotietojärjestelmän käyttöönotolla saataisiin olla merkittävä vaikutus esimerkiksi ammatinvaihtajien, alueellisen liikkuvuuden tukemisen ja muiden työmarkkina-siirtymien osalta. Tulorekisterin kerryttämien tietojen ansiosta palveluiden kohdentumista, palveluiden ennakoimista ja kustannustehokkuutta sekä vaikuttavuutta on mahdollista parantaa. Näiden seurauksena työvoimapalveluiden prosesseja voidaan kehittää vaikuttavuusperusteisesti sekä seurata toiminnan tulokellisuutta. Tulotietojärjestelmän laajemmalla käytöllä olisi siten merkittäviä myönteisiä vaikutuksia julkisen hallinnon läpinäkyvyyden ja tehokkuuden arvioinnin edistämisen osalta. Paremmin hyödynnettävissä ja saavutettavissa oleva tieto edistäisi lisäksi työvoimapalveluja tuottavien yritysten ja ammatillisen työvoimakoulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toteuttaa toimivia työvoimapalveluja. Työvoimapalveluja tuottavien yritysten tai koulutuskuntayhtymien käytännön palveluiden toteutuksen suunnittelussa voitaisiin saada tarkempi kuva työvoimarakenteesta, työllistymisen esteistä ja alueellisista erityistarpeista lisääntyneen käytettävissä olevan tiedon perusteella.

4.2.7 Tietosuojavaikutukset

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille aiheuttaa muutoksia myös työvoimapalvelujen asiakastietojen käsittelyyn. Esityksessä mukaan KEHA-keskus ylläpitäisi ja kehittäisi valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja, joihin sisältyisi valtakunnallinen tietovaranto, asiakastietojärjestelmäkokonaisuus ja palvelualusta. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa ja työvoimaviranomaiset ja KEHA-keskus olisivat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden sijaan työvoimaviranomaiset voisivat halutessaan käyttää itse hankkimiaan tietojärjestelmiä.

Henkilötietoja käsittelevien viranomaisten määrä olisi todennäköisesti jatkossa nykyistä suurempi, sillä vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä tulee jakaantumaan nykyisiin 15 TE-toimiston ja 25 työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitetun kokeilualueeseen verrattuna useammalle työvoimaviranomaiselle. Samalla on mahdollista, että henkilötietojen käsittelyssä tullaan jatkossa käyttämään useampaa erilaista asiakastietojärjestelmää, koska kunnilla on oikeus valita käyttävätkö ne valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmää vai käyttävätkö ne omia asiakastietojärjestelmiä.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa edellytetään, että rekisterinpitäjä toteuttaa ennen käsittelyä arvioinnin suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle, jos käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien

kannalta. Arvioinnin tarpeellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset. Lainsäätäjä voi osana lainvalmistelua tehdä tietosuojaa koskevan vaikutusten arvioinnin. Jos vaikutusten arviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yhteydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä. Tietosuojavaltuutettu on pitänyt tätä erittäin kannatettavana korkean riskin käsittelyssä (lausunto 777/03/2018). Tietosuojavaltuutettu on katsonut riskejä liittyvän erityisten henkilötietoryhmien lisäksi esimerkiksi laajamittaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka koskee suurta rekisteröityjen määrää. Korkea riski liittyy myös käyttöoikeuksien osalta suureen määrään tietojärjestelmän käyttäjiä ja heille myönnettyihin käyttöoikeuksiin (lausunto 777/03/2018).

Esityksellä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta työvoimapalvelujen henkilöasiakkaiden tietoja käsittelevien henkilöiden lukumäärään. Esityksellä voi olla vaikutuksia valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttäjämääriin, koska kunnat voisivat halutessaan käyttää henkilötietojen käsittelyssä myös muuta asiakastietojärjestelmää. Esitys mahdollistaa myös useamman kuin yhden asiakastietojärjestelmän käyttämisen työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Helmikuussa 2022 nykyisen järjestelmän käyttöoikeus oli myönnetty yhteensä noin 6 900 henkilölle. Luvussa ovat mukana myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien palveluksessa oleville myönnetty käyttöoikeudet.

Rekisteröityjen määrän, käsiteltävien henkilötietojen luonteen (kansallisesti määritelty salassa pidettäviksi tiedoiksi, lisäksi osin yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilö-tietoryhmiin kuuluvia tietoja) ja käsitelijöiden määrän perusteella voidaan arvioida, että rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn liittyy todennäköisesti korkea riski. Näin ollen käsittelystä on suoritettava yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa tarkoitettu vaikutusten arviointi. Tietosuojavaikutuksien arvioinniksi on käynnistetty erillinen selvitys. Arvioinnin on tietosuojasetuksen 35 artiklan 7 kohdan mukaan sisällettävä vähintään:

- a) järjestelmällinen kuvaus suunnitelluista käsittelytoimista, ja käsittelyn tarkoituksista, mukaan lukien tarvittaessa rekisterinpitäjän oikeutetut edut;
- b) arvio käsittelytoimien tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta tarkoituksiin nähden;
- c) arvio 1 kohdassa tarkoitetuista rekisteröityjen oikeuksista ja vapauksista koskevista riskeistä; ja
- d) suunnitellut toimenpiteet riskeihin puuttumiseksi, mukaan lukien suoja- ja turvallisuustoimet ja mekanismit, joilla varmistetaan henkilötietojen suoja ja osoitetaan, että tätä asetusta on noudatettu ottaen huomioon rekisteröityjen ja muiden asianomaisten oikeudet ja oikeutetut edut.

Säännökset a alakohdassa tarkoitetuista käsittelyn tarkoituksista, tietojen tallettamisesta ja luovuttamisesta sekä henkilötietojen käsittelyn edellytyksenä olevista käyttöoikeuksista sisältyvät ehdotetun lain työvoimapalvelujen järjestämisestä 13 ja 14 lukuun. Tarkemmat kuvaukset kussakin valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvassa tietojärjestelmässä tehtävistä käsittelytoimista laaditaan erikseen.

Sekä nykyiseen että ehdotettuun lainsäädäntöön sisältyy säännökset käyttöoikeuden rajaamisesta ja käytöstä vain henkilön tehtävien kannalta välttämättömään. Tällä osaltaan varmistetaan, että käsittelytoimet ovat tarpeellisia ja oikeasuhtaisia tarkoituksiin, eli lakisääteisten tehtävien tai viranomaiselta saadun toimeksiannon hoitamiseen, nähden. Viranomaisten tehtäviä ja käyttöoikeuksia koskevien säännösten arvioidaan ohjaavan käsittelytoimia siten, että niiden on oltava tarkoituksiin nähden tarpeellisia ja oikeasuhtaisia. Lisäksi tarkempaa ohjeistusta voidaan antaa asiakastietojärjestelmäkohtaisesti.

Kuten edellä on todettu, uuden asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöön liittyy todennäköisesti korkea riski rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien kannalta rekisteröityjen ja käsitelijöiden suuren määrän sekä käsiteltävien tietojen luonteen vuoksi. KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten väliseen käytännön vastuunjakoon liittyviä potentiaalisia riskejä pyritään vähentämään siten, että laissa säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjyydestä ja rekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta. Määrittelemällä rekisterinpitäjien välinen vastuunjako ja siten rekisteröityjen oikeuksista vastaavat tahot lainsäädännössä voitaisiin myös turvata rekisteröityjen oikeus-
asemaa.

Toimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn liittyvään korkeaan riskiin puuttumiseksi on selvitetty ja valmisteltu osana TE-palvelut 2024 -uudistusta. Työn tukena on alkuvuodesta 2022 alkaen ollut ulkopuolinen taho, jonka havaintoja tullaan hyödyntämään uudistuksen ja tämän esityksen jatkovalmistelussa.

Tietosuojavaltuutetun mukaan tietojärjestelmän lainmukaisen käytön valvonnassa olennaisena suojatoimena kuuluu lokitietojärjestelmä ja siihen liittyvä käytönvalvonta. Tietosuojavaltuutetun mukaan suojatoimia voivat olla esimerkiksi (lausunto 777/03/2018):

- lokitietojärjestelmät ja muu käytönvalvonta
- tietojen käyttöä ohjaavat käyttölupehdot
- säännölliset, ulkopuolisen tahon suorittamat auditoinnit
- raportointivelvoitteet valvontaviranomaiselle

Tietosuojalain sisältämät säännökset vaitiolovelvollisuudesta ja sen sanktioinnista on katsottavissa suojatoimiksi. Tietosuojalaki on yleislaki, joten nämä suojatoimet koskevat myös henkilötietojen käsittelyä sekä työvoimapalvelujen valtakunnallisissa tietojärjestelmäpalveluissa että työvoimaviranomaisten itse hankkimissa tietojärjestelmissä. Myös tietosuojalaissa säädetty rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsitelijän velvollisuus toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi siltä osin kuin käsittely kohdistuu yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin henkilötietoihin, koskee myös jatkossa työvoimapalvelujen toimeenpanossa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjiä ja käsiteljiä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksikön tietoturvallisuuden varmistamiseen liittyviä velvollisuuksia voidaan myös pitää suojatoimina. Myös kyseistä yleislakia sovelletaan asiakastietojen käsittelyyn julkisissa työvoimapalveluissa. Lisäksi viranomaisten toiminnassa tulisivat sovellettaviksi hallinnon yleislait ja virkavastuuta koskevat säännökset.

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvista järjestelmistä kerätään lokitietoja palvelun teknisestä toiminnasta, tietoliikenteestä, tietoturvatapahtumista sekä henkilötietojen käsittelystä. Kaikki henkilötietojen katselu, muokkaaminen ja poistaminen kirjataan lokiin. Lokitiedostot suojataan niin, että niiden muuttaminen tai poistaminen palvelun suoritus- tai ylläpito-oikeuksin ei ole mahdollista. Tekniset lokit ja henkilötietoja sisältävät lokit eriytetään toisistaan. Henkilötietoja sisältävät lokit suojataan niin, että niiden lukeminen on mahdollista ainoastaan tehtävään nimetyiltä henkilöiltä. Lokien säilytysaika määritellään niin, että lokit mahdollistavat henkilötietoihin tai muihin salassa pidettäviin tietoon kohdistuvien rikosten selvityksen rikoksen vanhenemisajan puitteissa, mutta säilytysajassa huomioidaan myös tietosuojasetuksen vaatimukset henkilötietojen säilytykselle.

Asiakastietojen käsittelyä varten on valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen osalta olemassa käyttölupehdot, joissa kuvataan, millä perusteella käyttöoikeus tietoihin annetaan, käyttöoikeuksien hyväksymis- ja hallintaprosessi sekä tietojen käytön valvonta. Käyttölupehdoissa sovitaan myös vastuukysymykset sekä sanktiot mahdollisten väärinkäytösten ja tietoturvaloukkausten varalle. Tietojärjestelmässä havaituista tietoturva- ja tietosuojapoikkeamista raportoidaan tilanteen edellyttämällä tavalla valvoville viranomaisille, kuten tietosuojavaltuutetulle, ohjaajille ministeriöille, Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskukseen ja Valtiontalouden tarkastusvirastoon.

Yleisen tietosuojasetuksen mukaan jäsenvaltion on kuultava tietosuojavaltuutettua valmistellessaan hallituksen esitystä, joka liittyy henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuoja-valtuutetun toimistolta on pyydetty lausuntoa esitysluonnoksesta kirjallisen lausuntokierroksen yhteydessä.

[Täydennetään lausuntokierroksen aikana]

4.2.8 Tiedonhallinnan muutokset

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille ja TE-toimistojen lakkaaminen tarkoittaa tiedonhallinnan järjestämisen näkökulmasta merkittävää muutosta. Esityksessä ehdotetaan, että kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, mikäli kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tilanteissa, joissa edellytys ei täyty kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa työllisyyden hoidon yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Erilaiset työvoimapalvelujen järjestämistavat edellyttävät, että selkeästi määritellään työvoimapalvelujen osalta tiedonhallintayksikkönä toimiva taho.

Ehdotettu järjestämisvastuun muutos vaikuttaa merkittävästi kuntien ja TE-toimistojen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten työ- ja elinkeinoministeriön, KEHA-keskuksen, ELY-keskusten ja Maahanmuuttoviraston väliseen tehtävienjakoon. Tehtävienjakoon ehdotetut muutokset edellyttävät, että kukin toimija päivittää tiedonhallintamallinsa.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä valtiolta kuntien hoidettavaksi on vaikutusta työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettäviin tietojärjestelmäpalveluihin ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien ylläpito- ja kehittämistehtävien on tarkoitus jäädä valtiolle. Valtio tarjoaisi edelleen työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja. Esityksen mukaan työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta asiakastietojärjestelmää kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteistä valtakunnallista tietovarantoa. Valtakunnallisen tietovarannon käyttövelvollisuus ei olisi sidottu vain valtion tarjoaman asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttämiseen, vaan työvoimaviranomaisen on hyödynnettävä valtakunnallista tietovarantoa, vaikka se käyttäisi omaa tietojärjestelmää.

Esityksellä ja työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä kuntien hoidettavaksi on vaikutusta myös julkisissa työvoimapalveluissa käsiteltävien henkilötietojen rekisterin pitäjyyteen. Tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä ovat KEHA-keskus ja työ- ja elinkeinotoimistot. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä olisivat KEHA-keskus ja uudet työvoimaviranomaiset.

KEHA-keskus olisi jatkossakin valtakunnallisen tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpitäjä ja tiedonhallintalaissa tarkoitettu tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen. KEHA-keskus

vastaisi siten valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittelystä. Esityksessä ehdotetaan, että käyttöoikeuksia myöntäisivät KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden myöntämisestä valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille ja kukin työvoimaviranomainen palveluksessaan oleville henkilöille. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta. Työvoimaviranomaisen käyttäessä muuta kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmää vastasi kukin työvoimaviranomainen käyttöoikeuksien myöntämisestä omaan järjestelmäänsä.

Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä vastaisi jatkossakin KEHA-keskus. Mikäli työvoimaviranomainen käyttää muuta kuin valtakunnallista asiakastietojärjestelmää tulee sen vastata omalta osaltaan lokitietojen keräämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määriteltävä kattavasti. Käyttötarkoituksiin ei arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi. Myöskään tiedonsaantioikeuksiin ei arvioida liittyvän merkittäviä muutostarpeita.

Palvelujen ja tiedonhallinnan jakaantuessa usealle tiedonhallintayksikölle edellyttää tietoaaineistojen säilytys tarkempaa tarkastelua. Esimerkiksi säilytysaikojen osalta tulisi pyrkiä yhdenmukaiseen toimintatapaan valtion ja kuntien välillä.

Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä KEHA-keskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmän ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Tiedonhallintalain 22 §:n 3 momentin nojalla KEHA-keskus määritteli valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä.

[Täydentyy lausuntokierroksen aikana.]

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Järjestämisvastuu

Kuntalain 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Julkisen hallintotehtävän kunta voi kuitenkin antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään.

Järjestämisvastuusta säätämisen perusvaihtoehdot

- 1) Järjestämisvastuu kaikilla kunnilla, yhteistoimintaan hakeutuminen vapaaehtoisista

Perinteinen tapa säätää kuntien tehtävistä on, että järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu annettaisiin kaikille kunnille, jotka voisivat järjestää palvelut itse tai kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa haluamallaan tavalla ja yhteistoimintaan vapaaehtoisesti hakeutuen. Kunta voisi myös käyttää palvelujen tuottamisessa parhaaksi katsomaansa tahoja (esimerkiksi omistamaansa yhtiötä), mutta julkisen vallan käyttöä sisältävien hallintotehtävien tulee säilyä kunnalla itsellään.

Vaihtoehdon lähtökohtana on, että kaikilla kunnilla on resurssit tehtävän hoitamiseen siten, että palvelujen käyttäjän perusoikeudet toteutuvat ja palvelujen yhdenvertainen saatavuus on turvattavissa. Siirrettäessä työvoimapalvelujen järjestämisvastuuta kunnille on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että palvelujen käyttäjien oikeudet turvataan ja että perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen ei heikenny järjestelmämuutoksen eli lainsäädäntöratkaisun seurauksena. Tämän vuoksi pelkästään vapaaehtoisen yhteistoiminnan varaan jäävä järjestämisvastuullisten tahojen muodostuminen ei todennäköisesti turvaisi riittävällä tavalla palvelujen käyttäjien oikeuksia. Ongelmia saattaisi tulla erityisesti riittävän osaamisen ja ammattitaidon varmistamisessa, mikä osaltaan voisi johtaa myös kustannusten kasvuun.

Valmistelun yhteydessä on nostettu esille niin sanottu sopimuksellisuus järjestämisvastuullisten tahojen muodostamisessa. On esitetty, että viimesijainen järjestämisvastuu säilyisi kaikilla kunnilla, mutta niiden tulisi tehdä sopimus työvoimapalvelujen järjestämisestä 20 000 henkilön työvoimapohjan alueella. Käytännössä vaihtoehto tarkoittaisi, että kunnat tekisivät kyseisellä alueella eri tyyppisiä kuntalain tarkoittamia yhteistoimintasopimuksia, mutta sopimusten sisältö ja laajuus olisi lopulta vaihteleva. Osassa sopimuksista todennäköisesti päädyttäisiin kuntalain tarkoittamaan vastuukuntamalliin eli yhteiseen toimielimeen tai kuntayhtymään ja kunnat siirtäisivät järjestämisvastuun laajemmalle kokonaisuudelle. Joissakin kunnissa sopimuksia tehtäisiin todennäköisesti vain osasta työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä yhteistä viranhaltijaa koskevaa sopimusta tai viranomaistoiminnasta tehtävää sopimusta käyttäen.

Mallissa pystyttäisiin hyvin hyödyntämään kuntien omia, jo olemassa olevia toimintoja työvoimapalveluihin liittyen eli malli vastaisi hyvin kuntien itsehallinnolliseen asemaan liittyviä vaatimuksia. Viimesijassa ongelmaksi saattaisi kuitenkin muodostua se, että niin sanottuun sopimuksellisuuteen pohjautuva malli ei todennäköisesti täyttäisi asiakkaiden perusoikeuksien yhdenvertaiselle toteutumiselle asetettuja vaatimuksia. Saattaisi myös syntyä tilanteita, joissa resursseiltaan ja työvoimapohjaltaan heikommät kunnat jäisivät käytännössä ilman tarvittavia resursseja sen vuoksi, että niiden kanssa ei solmittaisi riittävän laajoja yhteistoimintasopimuksia. Mallissa jäisi myös epäselväksi, miten henkilöstön siirto valtiolta kuntiin lopulta toteutettaisiin.

- 2) Laissa säädetyt edellytykset järjestämisvastuulliselle taholle, lisäksi valtioneuvoston niin sanottu perälaudasääntely

Tässä vaihtoehdossa vastuu palveluiden rahoituksesta säilyy kaikilla kunnilla, mutta laissa säädettäisiin järjestämisvastuulliselta taholta edellytettävistä kriteereistä. Nämä kriteerit johtaisivat käytännössä siihen, että osan kunnista tulisi hakeutua yhteistoimintaan. Kyse on siten kuntalain 8 § 1 momentin tarkoittamasta lakisääteisestä yhteistoiminnasta.

Lakisääteisessä yhteistoiminnassa kunnilla on yhteistoimintamuotoina käytettävissään yhteinen toimielin eli vastuukuntamalli sekä kuntayhtymä. Yhteistoimintamuotojen rajautuminen kuntayhtymään ja vastuukuntamalliin johtuu siitä, että muut kuntalain tarkoittamat yhteistoimintamuodot eli yhteinen viranhaltija ja sopimus viranomaistoiminnasta edellyttävät, että sopimuksen tekijällä on kyseisen tehtävän järjestämisvastuu eikä järjestämisvastuuta ole siltä lakisääteisesti rajattu pois.

Tämä sääntelyvaihtoehto on ollut käytössä Kunta- ja palvelurakennemuutuksessa (PARAS, laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta, 169/2007), jossa mahdollisuus järjestää sote-palveluja on sidottu asukasmäärään. Valtioneuvostolle annettiin toimivalta velvoittaa kunta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen puitelaisissa tarkoitetun väestöpohjapaatimuksen täyttämiseksi. Pelastustoimen järjestäminen ja ympäristöterveydenhuolto on puolestaan sidottu käytettävissä oleviin resursseihin (riittävä suorituskyky, henkilötyövuodet). Kunta- ja palvelurakennemuutusta koskevassa laissa (169/2007) ei sen alkuperäisessä muodossa ollut säännöksiä valtioneuvoston toimivallasta velvoittaa kunnat yhteistoimintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Säännökset katsottiin perustelluiksi lisätä lakiin huhtikuussa 2011.

Malli on vakiintunut tapa säätää kuntien yhteistoimintavelvoitteista. Sen perustuslainmukaisuuden arvioinnin kannalta olennaista on, että asukkaan eli palvelujen käyttäjän perusoikeuksien toteutumisen ja yhdenvertaisuuden vuoksi tehtävän järjestämisen voidaan katsoa edellyttävän laajempaa väestöpohjaa ja vahvempia resursseja. Samanaikaisesti on kiinnitettävä erityistä huomiota kansanvaltaisuuteen, kunnan toimialaan ja rahoitusperiaatteeseen liittyvien eli kunnan itsehallintoa koskevien vaatimusten toteutumiseen. Sääntelyyn liittyy, että kuntien yhteistoimintarakenteiden syntyminen varmistetaan siten, että valtioneuvostolla on laissa säädettyjen edellytysten täytyessä oikeus käyttää toimivaltaa kuntien yhteistoimintasopimuksiin liittyen. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että säädettäisiin määräaika, johon mennessä kuntien tulisi päättää yhteistoiminnasta. Jos päätöstä ei olisi tehty asiasta päättäisi valtioneuvosto. Lisäksi säädettäisiin valtioneuvostolle mahdollisuus velvoittaa kunta yhteistoimintaan epätarkoituksenmukaisen järjestelystä irtaantumisen estämiseksi.

3) Järjestämisvastuu vain laissa säädettävillä kunnilla – tehtävien eriyttäminen

Vaihtoehtoisesti järjestämisvastuu voitaisiin antaa vain tietyille kunnille. Perusteena tehtävän antamiseksi vain laissa säädetyille kunnille olisi se, että niiden katsottaisiin olevan resursseiltaan riittävän vahvoja tehtävien järjestämiseen. Vaihtoehdon sisällä on tunnistettavissa seuraavat alavaihtoehdot:

a) Laissa nimetyt kunnat järjestävät palvelut vain omille asukkailleen. Tällöin jäisi ratkaistavaksi, mikä taho järjestäisi muiden kuntien asukkaiden palvelut.

b) Laissa nimetyt kunnat järjestävät palvelut omille asukkailleen ja laissa määritellyn alueen asukkaille.

Kuntien tehtäviä koskevassa lainsäädännössä on toistaiseksi vain yksi esimerkki tämän tyyppisestä kuntien tehtävien erottelusta. Kesällä 2021 hyväksytyssä sote-uudistusta koskevassa lainsäädäntökokonaisuudessa Helsingin kaupungille annettiin muista kunnista poikkeava asema siten, että sille jäi edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistehtäviä muista kunnista poiketen. Helsingin kaupunki järjestää palveluita edelleen omalla alueellaan, ei muiden kuntien asukkaille. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (17/2021 vp.) sääntelyä ei pidetty sinänsä ongelmallisena, vaikka valiokunta esittikin siihen joitakin täydennyksiä.

Molemmissa edellä esitetyissä, tehtävien eriyttämistä koskevissa alavaihtoehdoissa tulisi ratkaista, miten rahoitus toteutettaisiin ja miten vastattaisiin edellä esitettyihin perustuslaillisuuden reunaehtoihin. Vaihtoehdossa a) rahoitus olisi todennäköisesti suunnattava erillisrahoituksella vain tietyille kunnille. Jos muiden kuntien asukkaiden palvelut toteutettaisiin esimerkiksi valtion tai hyvinvointialueen toimesta, kansanvaltaisuuteen liittyvät kysymykset ja asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet tulisi toteuttaa muilla keinoilla, kuten esimerkiksi hyvinvointialueen vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Vaihtoehdossa b) rahoitusvastuu olisi todennäköisesti kaikilla kunnilla, vaikka järjestämisvastuu olisi

vain laissa nimetyillä kunnilla. Tällöin ratkaistavaksi tulisi todennäköisesti merkittäviä, kansanvaltaisuuteen sekä kunnalliseen itsehallintoon liittyviä perustuslaillisia kysymyksiä.

Toimeksiantotehtävä

Kuntalain 7 § 2 momentin mukaan kunta voi ottaa sopimuksen perusteella hoitaakseen myös muita tehtäviä. Tällaisia tehtäviä kutsutaan toimeksiantotehtäviksi. Toimeksiantotehtävillä tarkoitetaan sellaisia julkisia tehtäviä, joiden hoitaminen lainsäädännön mukaan tai muuten kuuluu jollekin muulle julkisyhteisölle kuin kunnalle, mutta jotka kunta ottaa sopimuksen nojalla hoidettavakseen. Kunta voi ottaa sopimuksen nojalla hoidettavakseen muunkin julkisyhteisön, kuten valtion, seurakunnan tai kansaneläkelaitoksen, tehtäviä, jos tämä sekä kunnan että muun julkisyhteisön mielestä on tarkoituksenmukaista. Nämä tehtävät eivät toiselle julkisyhteisölle kuuluvina ole yleensä itsehallintoon kuuluvia tehtäviä. Osapuolten välillä tehtävässä sopimuksessa sovitaan tehtävien hoitamisen ehdoista. Lähtökohtana on, että kunta saa täyden korvauksen sille kuulumattomien tehtävien hoidosta. Kunnan kannalta kysymys on sopimusasiasta. Valtion tai muun julkisyhteisön kannalta tehtävien antaminen kunnan hoidettavaksi yleensä edellyttää, että asianomainen lainsäädäntö antaisi tehtävien hoidon siirtämiseen mahdollisuuden.

Työvoimapalvelujen siirto tehtävänä olisi siten lähtökohtaisesti mahdollista toteuttaa myös niin, että tehtävän järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu säilyisivät valtiolla, mutta kunnat hoitaisivat tehtävää valtion toimeksiannon perusteella. Tässä vaihtoehdossa eivät kuitenkaan toteutuisi uudistuksen kannustavuuteen ja työllisyysasteen nostamiseen liittyvät tavoitteet.

Järjestämisvastuulliselle taholle asetettavat kriteerit

Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (Paras-uudistus) annetun lain pohjalta kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, oli oltava vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohja. Työvoimapalveluiden näkökulmasta järjestämisalueen väestöpohjan suuruus ei kuitenkaan suoraan indikoi palveluiden potentiaalisen käyttäjäryhmän kokoa. Palveluiden käyttäjät ovat ensisijaisesti osa kunnan työikäistä työvoimaa. Tästä syystä työvoimapohja on valmistelussa arvioitu väestöpohjaa toimivammaksi kriteeriksi työvoimapalveluiden järjestämisvastuulle. Työvoimakriteerin taso indikoi myös alueen mahdollisuuksia rahoittaa palveluita absoluuttisena rahamääränä. Mitä suurempi alue kriteerillä mitattuna on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä alue pystyy rahoittamaan palveluitaan kattavasti.

Kunnan väestön ja työvoiman määrä korreloivat voimakkaasti keskenään, joten muuttujien samanaikainen käyttö ei tuo merkittäviä lisäetuja. Kumpikin kriteeri on kuitenkin sillä tavoin käytökelpoinen, että ne muuttuvat ajassa hitaasti ja vuosikohtaiset muutokset ovat ennakoitavissa.

Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä annetuissa lausunnoissaan useaan kertaan todennut, että kuntien eriytyminen ei saa vaarantaa perusoikeuksien toteutumista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kuntien resurssien erilaisuudesta johtuvia ongelmia palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa on pyrittävä estämään. Yksi keino yhdenvertaisten palvelujen turvaamisessa on kuntien lakisääteinen yhteistoiminta, jolla kunnat veloitetaan hoitamaan tehtävää yhteistoiminnassa nimenomaan sen vuoksi, että yksittäisen kunnat resurssit eivät ole tehtävään hoitamiseen riittävät.

Työvoimapalveluiden järjestämisen kannalta on myös olennaista, että yhteistoiminnasta sovitaan työmarkkinoiden ja työssäkäynnin näkökulmista toimivalla ja maantieteellisesti yhtenäisellä alueella. Esimerkiksi työllisyyden kuntakokeiluissa on tällä hetkellä mukana myös alueita, joihin kuuluvat kunnat eivät ole maantieteellisesti kytköksissä toisiinsa, mikä ei työmarkkinoiden näkökulmasta ole toimiva ratkaisu. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva

alue tarkoittaa käytännössä, että alueen keskuskunnan ja sitä ympäröivien kuntien tulisi hoitaa tehtävää yhteistoiminnassa.

Suomen kuntakenttä on poikkeuksellisen laaja ja eri kuntien asema vaihtelee niin työllisyyden, taloustilanteen kuin väestö- ja ikärakenteen osalta suuresti. Kunnan koko on usein sidoksissa kunnan käytössä olevien resurssien suuruuteen, osaamiseen, mutta myös kunnassa sijaitsevien työpaikkojen määrään. Nämä seikat vaikuttavat erityisesti pienten kuntien kykyyn järjestää niiden vastuulle siirtyviä lakisääteisiä tehtäviä yhdenvertaisesti.

Työvoimapalvelujen järjestäminen on nykytilanteessa valtion vastuulla. Kun tehtävän järjestämisvastuu siirtyy kuntiin, on vallitsevan perustuslakitulkinnan mukaan lähtökohtana, että perusoikeuksien toteutuminen ei saa muutoksen vuoksi heikentyä. Osa kuntien vastuulle siirtyviksi esitetyistä tehtävistä onkin jo nykytilanteessa lähtökohtaisesti alueellisesti ja osin ylläluo- eellisesti järjestettyjä riittävän resursoinnin ja osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi tehtävien jär- jestäminen hyvin pienissä yksiköissä voi aiheuttaa työmarkkinoiden näkökulmasta merkittäviä haasteita ja kustannusten nousua.

Työvoimapalvelujen hajauttamista koskevassa tutkimuskirjallisuudessa (Mosley 2012.) on nos- tettu esiin yhtenä palveluiden hajauttamisen ulottuvuutena sopiva hallinnollisen alueen tai or- ganisaation koko jossa työvoimapalvelujen järjestäjällä olisi riittävät edellytykset toimia. Tässä esityksessä on esitetty kriteeriksi työvoimapohjaa, joka turvaisi vahvemman rahoituspohjan ja tasoittaisi alueiden välisiä satunnaisvaihtelusta aiheutuvaa kuormitusta sekä turvaisi henkilo- stön rekrytoinnin ja osaamisen riittävällä tasolla. Siirtyvät resurssit huomioon ottaen pienten kun- tien tai huomattavan pienien järjestämisvastuussa olevien työllisyysalueiden käytössä ei olisi riittävästi henkilöstöä erityistä asiantuntemusta vaativiin palveluihin. Asiantuntijoiden rajalli- nen määrä edellyttää ylikunnallisia palvelurakenteita.

Osaavan työvoiman saatavuus pienillä työllisyysalueilla aiheuttaisi kasvavia kustannuksia. Ha- jauttamisen seurauksena riskinä on, että pienissä organisaatioissa työtehtävien monipuolistumi- nen ja laajan erityisosaamisen vaatimus kasvattaisi kustannuksia ja vaikeuttaisi rekrytointia. Käytännössä erityisosaamisen, perehdyttämisen ja koulutautumisen tarve kasvaa samassa suh- teessa kuin organisaation koko pienentyy.

Palvelun laadun ja saatavuuden turvaamiseksi useat työvoimapalveluina järjestettävät palvelut edellyttävät käytännössä useampaa työntekijää. Erityistä osaamista vaativia tehtäviä ovat esi- merkiksi maahanmuuttajien palvelut, palkkatukeen ja sen maksatukseen liittyvät tehtävät ja hankintatehtävät. Esitettyä pienemmän työvoimapohjan omaavilla järjestämisalueilla yksittäis- ten asiantuntijoiden työtehtävät sisältäisivät laajoja erityisosaamista edellyttävää kokonaisuuk- sia. Henkilöstökustannuksia syntyisi tilanteissa joissa palvelun turvaamiseksi vaaditaan useam- pia henkilöitä riittävällä osaamisella ylläpitämään palvelua. Laajemman järjestämis- pohjan kes- kitettyjä toimintoja voitaisiin hyödyntää.

Esitettyä pienemmän työvoimapohjan järjestämiskoolle kustannuksia syntyisi viranomaisille li- sää työtä yhteistyöverkoston ylläpidosta, koordinoinnista ja alueiden seurantaan sekä infor- maatio-ohjaukseen liittyvistä tehtävistä. Erityisesti hyvinvointialueiden kanssa käynnistettävä yhteistoiminta vaatisi useampia alueellisia verkostoja ja niiden ylläpitoa. Myös työntajapalve- luiden ja ylläluoellisten rekrytointien koordinointi vaatisi enemmän resursseja. Tällä saattaisi olla yritysten näkökulmasta työvoiman saatavuuteen liittyviä taloudellisia vaikutuksia. Julkisten työvoimapalveluiden kautta tapahtuvaan rekrytointiin käytettävä aika saattaisi kasvaa yrityk- sillä, kun he tekisivät yhteistyötä useamman työllisyysalueen kanssa.

Vuonna 2019 työvoiman määrä vaihteli Manner-Suomen kunnissa välillä 270 (Luhanka) – 351 000 (Helsinki). Yhteensä 205 kunnassa työvoiman määrä jäi alle 5 000. Vähintään 20 000

asukkaan työvoimapohja oli 26 Manner-Suomen kunnassa. Tällä kriteerillä itsenäisen järjestämisvastuun voisivat tarvittaessa saada Suomen 21 suurinta kaupunkia sekä viisi Uudellemaalle sijoittuvaa kehyskuntaa ja maakuntakeskuskaupunki Kokkola. Kriteerillä pienin järjestämisvastuullinen kunta olisi Uudellamaalla sijaitseva Kirkkonummi. Kyseiseen kuntaan siirtyisi arvioilta noin 33 henkilötyövuotta, mikä vastaa esimerkiksi Uudellamaalla nykyisen Lohjan toimipisteen työntekijämääriä. Kyseinen toimipiste on tällä hetkellä Uudenmaan pienin.

Valtion työ- ja elinkeinotoimistojen resurssit tulevat vuonna 2022 olemaan suuruudeltaan noin 4 300 henkilötyövuotta. Resurssi pitää sisällään niin työ- ja elinkeinotoimistojen vastuulla olevat hallinnolliset tehtävät, henkilöasiakkaiden ohjaukseen ja työnvälitykseen liittyvät tehtävät kuin työnantajapalveluihin ja työttömyysturvaan liittyvät tehtävät sekä muut lakisääteiset viranomaistehtävät. Lisäksi mukaan on laskettu vuoden 2022 aikana työ- ja elinkeinotoimistoihin kohdentuva 70 miljoonan euron pysyvä resurssilisäys.

Erilaisia työvoimapalveluita tarvitsevien asiakkaiden määrä vaihtelee alueittain ja paikkakunnittain. Myös palveluiden tuottajakenttä on hajautunut paikallisesti sekä alueellisesti. Esimerkiksi osaamisen kehittämisen palveluihin voidaan hakeutua myös oman kunnan tai TE-toimiston toimialueen ulkopuolelle tarvittavan osaamisen saamiseksi. Koulutusmarkkinat vaihtelevat suuresti eri alueilla, jolloin myös palvelujen tuottajien välinen kilpailu vaikuttaa palvelujen hinnoitteluun. Alueelliset erot palvelujen tuottajien määrissä vaikuttavat myös saatavilla olevien palveluiden monipuolisuuteen ja laatuun. Palveluntuottajissa on myös tietyn toimialan osaamisen kehittämiseen erikoistuneita toimijoita. Huomioitavaa on myös korkeakoulujen toiminta-alueet, jotka ovat laajoja ja korkeakoulujen välillä on sovittu usein keskinäisestä työnjaosta ja erikoistumisesta.

Järjestämisvastuullisten toimijoiden koko vaikuttaa myös palveluiden hankinnan toteuttamiseen. Palveluiden hankinnat tulisi pystyä toteuttamaan riittävän suurella volyymillä, jotta yksikkökustannusten nousu voidaan estää. Työvoimapalvelut kytkeytyvät myös tiiviisti esimerkiksi tieto-, neuvonta- ja ohjaus (TNO)-palveluihin sekä muihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ja yrityspalveluihin.

Yhden järjestämisvastuullisen tahon vastuulla olevan suuremman alueellisen hankinnan etuna on TE-palvelujen kokonaiskoordinaation hallinta ja kustannustehokkuus. Kokonaiskoordinaatioon sisältyy hankintojen yhteissuunnittelu, palvelujen kehittäminen ja päällekkäisyyksien karsiminen yhteistoiminta-alueella. Kokonaiskoordinaation avulla palvelut voidaan ajoittaa ja kohdentaa tehokkaammin ja näin estää tilanteita, jossa esimerkiksi samaa palvelua on tarjolla yhteistoiminta-alueen useammalla paikkakunnalla samanaikaisesti, jolloin osallistujien hankinta saattaa vaikeutua ja pahimmassa tilanteessa palvelut peruuntuvat vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Lisäksi tiettyjä TE-palveluita, kuten erityisalojen koulutuksia tulisi voida järjestää yhteistoiminta-alueetasoa laajemmalti, jopa valtakunnallisesti tai ainakin digiratkaisuin.

5.1.2 Valtionosuusrahoitus kunnan järjestämisvastuulle siirtyviin työvoimapalveluihin

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Valmistelun yhteydessä on tarkasteltu eri tapoja kohdentaa siirtyvien tehtävien rahoitus kunnille peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Valtionosuudet ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, joka myönnetään aina yksittäiselle kunnalle, vaikka tehtäviä järjestettäisiinkin kuntien välisessä yhteistyössä. Toinen mahdollisuus olisi siirtyä niin sanottuun ylläpitäjämalliin,

jossa valtion rahoitus myönnettäisiin kunnalle tai muulle toimijalle, joka vastaa palvelun järjestämisestä. Tällöin rahoitus ei siis kiertäisi kaikkien kuntien kautta vaan maksettaisiin suoraan palvelujen järjestäjille. Ylläpitäjärahoituksen käyttöönotto työvoimapalveluissa edellyttäisi valtionosuusjärjestelmän kokonaisuuden uudelleenarviointia, mihin ei uudistuksen valmisteluaika- taulun puitteissa ole ollut mahdollisuutta. Asiaa ei siksi tässä esityksessä arvioida tarkemmin.

Valtionosuuden kohdentamiskriteeri

Tehtäväsiirrossa tulee määrittää, minkä valtionosuusperusteen kautta uusien tehtävien lasken- nallinen kustannus kohdennetaan valtionosuusjärjestelmässä. Käytettävän kriteerin tulisi olla niin yleinen, ettei kunta voi itse vaikuttaa saamiinsa valtionosuuksiin. Tämän lisäksi tiedon on oltava luotettavasti saatavilla kaikista kunnista julkisena tilastotietona. Uudistuksessa tulee var- mistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytyk- set selvittää tehtävien hoitamisesta. Toisaalta tulee ottaa huomioon myös käytettävän kriteerin kannustinvaikutukset. Rahoitusjärjestelmän tulee luoda kannusteet hoitaa työllisyyttä mahdol- lisimman hyvin. Uudistuksen kannustinvaikutuksiin kokonaisuutena vaikuttavat luonnollisesti myös työttömyysturvaetuksien rahoitusvastuiden muutokset.

Kriteerin tulisi perustua tutkittuun tietoon, mutta työvoimapalveluiden uudistuksen valmistelu- aikataulun puitteissa uuteen tutkimustietoon perustuvaa kriteeriä ei ole mahdollista muodostaa. Myöhäisemmässä vaiheessa tehtävää kehittämistä ajatellen olisi hyvä käynnistää selvitystyö, jossa tavoitteena olisi löytää työvoimapalveluiden tarvetta ja kustannuseroja selittäviä tekijöitä.

Rahoituksen kohdentamisessa käytettävän kriteerin osalta kysymykseen voi tulla järjestelmään nykyisellään sisältyvä tai uudistuksen yhteydessä luotava uusi kriteeri. Mahdollisia kriteerejä ovat:

- 1) työikäisen väestön määrä (18-64 v.)
- 2) työttömyys
 - a. työttömyyskerroin
 - b. työttömyysetuuskäytön saajien lukumäärä
 - c. laajan työttömyyden käsitteen mukainen työttömien määrä

Työikäisen väestön osalta soveltuvaksi ikäryhmäksi on arvioitu 18-64-vuotiaiden ikäryhmä. Kriteeri kohdentaa rahoitusta työikäisen väestön mukaan, ja sen on siksi arvioitu olevan sopiva kriteerin ikäryhmäksi. Työikäisen väestön perusteella kriteeri kohdentaa valtionosuutta palve- luita käyttävän ikäryhmän mukaan ja täyttää edellä valtionosuuskriteerille asetetut vaatimukset. Hienojakoisempi ikäjaottelu vaatisi lisätietoa siitä, miten palvelutarve kohdistuu eri ikäryh- mille. Mainittu ikäryhmä on kriteerinä nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä, mutta poistuu so- siaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. Uuteen peruspalvelujen valtionosuuslakiin valtionosuusperusteisiin sisältyy yhtenäisen 16 vuotta täyttäneiden ikäryhmä. Työikäisen väes- tön ikäryhmä olisikin uuden valtionosuusjärjestelmän 16 vuotta täyttäneiden ikäryhmän kanssa osin päällekkäinen.

Työikäisten määrään perustuvan kriteerin kautta valtionosuus kohdentuu erityisesti sellaisiin kuntiin, joissa työikäisen väestön osuus on suuri (suuret kaupungit ja kehyskunnat). Alueelli- sesti tarkasteltuna valtionosuus kohdentuu verrattain tasaisesti asukasta kohden. Kannustimil- taan ikäryhmittäinen kriteeri on neutraali, ja vuosittaiset vaihtelut ovat pieniä, mikä tuo valtion- osuuteen vakautta. Tämä myös parantaa valtionosuuden ennakoitavuutta.

Työttömyyteen perustuva kriteeri kohdentaa rahoitusta työttömyyden (palvelutarpeen) mukaan. Rahoitus seuraa työttömyyskehitystä kunnassa, ja olisi siksi vuosimuutoksiltaan ikäryhmittäistä kriteeriä epävakaampi. Muutokset työttömyydessä näkyisivät valtionosuuksissa kuitenkin vasta kahden vuoden viiveellä, sillä kerrointa laskettaessa käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutumatieta. Valtionosuuden määrä reagoisi näin ollen viiveellä työttömyyden kasvuun kunnassa. Lisäksi työttömyyskriteeriä pidetään ongelmallisena negatiivisen kannustinvaikutuksen takia, koska se ”palkitsee” kuntia työttömyydestä ja on kannustinvaikutuksiltaan vastakkainen työttömyysturvan rahoitusvastuuseen nähden. Tämän takia ei voida pitää perusteltuna sitä, että merkittävä osuus peruspalvelujen valtionosuudesta määräytyisi työttömyyden perusteella.

Työttömyyttä valtionosuuskriteerinä on tarkasteltu kolmen vaihtoehdon kautta:

- 1) Työttömyyskerroin on sekä nykyiseen että sote-uudistuksen jälkeiseen valtionosuusjärjestelmään sisältyvä kriteeri, joka kuvaa kunnan työttömyysastetta suhteessa koko maan työttömyysasteeseen. Työttömyyskerroin osalta valtionosuus määräytyy perushinnan mukaan, joka on koko maan tasolla tasasuuruinen asukasta kohden. Kunnan valtionosuus saadaan, kun perushinta kerrotaan kunnan työttömyyskerroimella ja asukasmäärällä.

Työttömyyskriteerin kautta kohdennettu rahoitus kohdistuu erityisesti kuntiin, joissa työllisyystilanne on heikko. Rahoitus kasvaisi eniten pienissä kunnissa. Työttömyyskriteerin kautta rahoitus jakautuisi erittäin epätasaisesti. Tämä tarkoittaa myös sitä, että työttömyyskriteerin kautta määräytyvä valtionosuus ylikompensoi ikäryhmittäistä kriteeriä enemmän. Korkean työttömyyden alueilla rahoituksen tasapaino paranisi selvästi työttömyyskerrointa käytettäessä.

Koska perushinta on laskettu asukasta kohden ei kokomaan työttömyydessä tapahtuvilla muutoksilla ole vaikutusta valtionosuuksien jakoon kunta – valtio suhteessa. Työttömyyskerroimessa työttömyyden muutokset vaikuttavat valtionosuuksien jakautumiseen kuntien välillä.

Työnvälitystilaston määritelmän mukaiseen työttömien määrään perustuva kriteeri synnyttää tilanteen, jossa työttömien aktiivointi alentaa kunnan valtionosuuksia.

- 2) Työnvälitystilaston määritelmä työttömälle ei sisällä palveluissa olevia, joten se ei huomioi täysin palveluita käyttävää ryhmää. Kriteerin sitominen työttömien määrään synnyttäisi tilanteen, jossa työttömien aktiivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia. Tämän takia tarkastelua on tehty työttömyysetuuden saajien määrän perusteella, joka kuvaa palvelutarvetta paremmin. Myös soviteltua etuutta saavat osa-aikatyölliset tulevat huomioiduksi tässä kriteerissä. Kriteerin laskentakaava perustuu muiden kriteerien tapaan perushintaan. Perushinta on tasasuuruinen etuudensaajaa kohden koko maan tasolla. Kuntakohtainen valtionosuus saadaan, kun perushinta kerrotaan kunnan etuudensaajien määrällä.

Kriteeri kohdentaa valtionosuutta kuntiin, joissa on paljon työttömiä. Valtionosuus työttömien määrän mukaan jakautuu tasaisemmin työttömyyskerroimeen verrattuna. Myös nettovaikutukset ovat jokseenkin tasaisempia työttömyyskerroimeen verrattuna.

Koska perushinta olisi laskettu etuudensaajaa kohden olisi etuudensaajien määrän muutoksilla vaikutuksia valtionosuuksien kokonaismäärään.

- 3) Työnvälitystilaston määritelmä työttömästä ei sisällä työvoimapalveluissa olevia työnhakijoita. Kriteerin sitominen työttömien määrään synnyttäisi tilanteen, jossa työttömien aktiivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia. Laaja työttömyys käsitteellä viitataan työttömien ja palveluissa olevien yhteismäärään, jolloin myös palveluissa olevat tulevat huomioiduksi

valtionosuuksien jakoperusteissa. Erona työttömyysetuuksien saajista muodostettuun kriteeriin on, että laaja työttömyys kattaa myös työllistetyt (muun muassa palkkatuki). Toinen ero syntyy siitä, että 5 – 30 viikkotuntia työskenteleviä sovitellun työttömyysetuuden saajia ei lasketa laajaan työttömyyteen. Laaja työttömyys toteuttaa kriteerin tarveperusteisuutta paremmin kuin työttömyyteen perustuva kriteeri.

Koska perushinta olisi laskettu laajan työttömyyden määritelmän mukaista työtöntä kohden olisi työttömien ja palveluissa olevien työnhakijoiden määrien muutoksilla vaikutuksia valtionosuuksien kokonaismäärään.

Kysymykseen voisi tulla myös kahden eri kriteerin yhdistelmä, joka sisältäisi ikäryhmä- ja työttömyyskriteerien hyvät puolet: yhdistelmäkriteeri ottaisi huomioon työttömyyteen perustuvaa palvelutarvetta, mutta toisaalta se säilyttäisi kannustimet, jos työttömyyden paino on selvästi pienempi kuin ikäryhmäkriteerin.

Täydellistä kriteeriä, joka kohdentaisi rahoituksen ilman muutoksia nykytilaan verrattuna, ei ole. Kunnittaisten nettovaikutusten tarkastelussa tulee ottaa huomioon se, että nykytilassa resurssien alueellisen kohdentumiseen vaikuttaa alueellinen palvelutarjonta, ei niinkään palvelutarve. Näin ollen vertailua nykytilaan liittyy epävarmuuksia.

Vaiheittainen siirtymä laskennalliseen rahoitukseen

Joillakin kunnilla nettovaikutus on muita kuntia korkeampi. Tämän takia laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen voitaisiin siirtyä vaiheittain. Vaiheittainen siirtymä lieventää oleellisesti suurimpia muutoksia nykytilan kustannustasoon verrattuna ja antaa kunnille mahdollisuuden sopeutua muutokseen kahden vuoden ajan. Siirtymäaikana voitaisiin käynnistää tutkimushanke ja selvittää mahdollisesti toimivampaa kriteeriä valtionosuusjärjestelmään.

Siirtymä voisi olla esimerkiksi kolmen vuoden mittainen seuraavasti.

Esityksessä ehdotetaan, että palveluiden rahoitus kohdennetaan valtionosuuksien kustannuspohjaan kahdella eri kriteerillä: 70 prosenttia työikäisten eli 19-64 vuotiaiden ikäryhmän kautta ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen mukaisen työttömien määrän perusteella.

Malliin sisällytetään kolmen vuoden siirtymäaika, jolla toteutetaan vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Ensimmäisenä vuonna kuntien rahoituksesta puolet määräytyy kunnittaisen nykytilan toteutuma-arvion ja puolet valtionosuuskriteerin perusteella. Toisena vuonna rahoituksesta 25 prosenttia määräytyy kunnittaisen toteutuma-arvion ja 75 prosenttia laskennallisen valtionosuusrahoituksen perusteella. Kolmantena vuonna rahoitus määräytyy kokonaan valtionosuuskriteerin perusteella.

5.1.2 Kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen

Kunnan rahoitusvastuun piiriin kuuluvat etuuslajit

Esityksessä ehdotetun sääntelyn mukaan kunnalla olisi osavastuu kaikkien työttömyysetuuslajien rahoituksesta. Kunnan rahoitusvastuu laajenisi siten koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Valmistelun aikana tarkasteltiin lisäksi vaihtoehtoa, jossa kunta osallistuisi jatkossakin vain työmarkkinatuen rahoittamiseen, sekä vaihtoehtoa, jossa rahoitusvastuu koskisi työmarkkinatuen lisäksi ansiopäivärahan perusosaa, mutta ei peruspäivärahaa. Lisäksi peruspäivärahan rahoituksen osalta tarkasteltiin kolmea eri vaihtoehtoa toteutustapaa.

Työmarkkinatuen osalta valmistelussa tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa kunnan vastuuta työmarkkinatuen rahoituksesta varhennettaisiin nykyisestä ja rahoitusvastuu laajennettaisiin koskemaan työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen lisäksi palvelujen ajalta maksettavaa työmarkkinatukea. Kunnan rahoitusvastuu aikaistettaisiin alkamaan esimerkiksi työmarkkinatuen ensimmäisestä maksupäivästä lähtien.

Vaihtoehto olisi lainsäädännön ja toimeenpanon näkökulmasta tässä esityksessä ehdotettua yksinkertaisempi. Merkittävänä heikkoutena olisi kuitenkin se, että rahoitusvastuun muodostama kannustin työttömyysjaksojen katkaisuun syntyisi usein vasta, kun työnhakijan työttömyys on jo pitkittynyt. Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen perusteella 40–45 prosenttia työmarkkinatuen saajista on siirtynyt työmarkkinatuella työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Kun työttömyyspäivärahan enimmäisaika on 300, 400 tai 500 päivää, kokonaan työttömän työttömyys ja työttömyyspäivärahan saanti on tällöin kestänyt jo noin 14, 18,5 tai 23 kuukautta eli hieman yli vuodesta lähes kahteen vuoteen. Vaihtoehdon ei myöskään arvioida täyttävän puoliväliin mukaista kirjausta 7 000–10 000 suuruudesta työllisyysvaikutuksesta.

Peruspäiväraha on Kansaneläkelaitoksen maksama työttömyysetuus, jota maksetaan niille työttömille, jotka täyttävät palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehdon, mutta jotka eivät ole työttömyyskassan jäseniä. Peruspäivärahan rahoittamiseen käytetään palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua. Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja. Myös työttömyyskassaan kuulumattomat maksavat palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja, joten heidän maksamillaan maksuilla rahoitetaan heidän saamiaan etuuksia. Lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain työttömyysvakuutusmaksutuotosta 50,3 miljoonaa euroa. Tämän 50,3 miljoonan tilityksen taustalla on pääministeri Kataisen hallituksen tekemä leikkaus korkeimpien ansiopäivärahojen tasoon, ja tästä koituvan säästön kohdistaminen valtiolle (ks. HE 151/2014 vp).

Edellä kuvattu Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymästä peruspäivärahameenon tekemien tilitysten yhteissumma ei voi ylittää peruspäivärahameenoa. Toisaalta valtion rahoitusvastuu konkretisoituu vain tilanteessa, jossa työttömyysvakuutusmaksukertymän tuotosta tehtävä tilitys ei riitä kattamaan peruspäivärahameenoa, jolloin vakuutusmaksukertymän ylittävä peruspäivärahameeno katetaan valtionosuuksin. Käytännössä Työllisyysrahaston vakuutusmaksutilitykset ovat vuoden 2020 koronatilanetta edeltävinä vuosina 2018 ja 2019 riittäneet kattamaan peruspäivärahameenot kokonaisuudessaan lukuun ottamatta työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavia kulukorvauksia, jotka valtio rahoittaa riippumatta tilityksen määrästä.

Vaihtoehtoina kuntien osallistumiselle peruspäivärahan rahoitukseen arvioitiin seuraavia vaihtoehtoja:

- 1) Kunnat eivät osallistuisi peruspäivärahan rahoitukseen (nykytila).
- 2) Kunnat osallistuisivat peruspäivärahan rahoitukseen nykyisen valtionosuuden osalta eli Työllisyysrahaston tilityksen jälkeen jäljelle jäävältä osalta.
- 3) Kunnat osallistuisivat peruspäivärahan rahoitukseen samoilla periaatteilla kuin ansiopäivärahan perusosan rahoitukseen, eli kuntien rahoitusosuus pienentäisi sekä Työllisyysrahaston tilitystä että valtionosuutta.
- 4) Peruspäivärahan rahoitus uudistettaisiin kokonaisuudessaan.

Vaihtoehdon 1 osalta kunnilla ei olisi rahoitusvastuuta peruspäivärahasta, mikä kuntien reagoimassa rahoitusvastuun aiheuttamiin kannusteisiin, voisi vaikuttaa työnhakijoiden palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen. Kunnalla ei olisi vastaavaa kannustinta edistää peruspäivärahaa saavien työllistymistä kuin työmarkkinatukea ja ansiopäivärahaa saavien. Vaihtoehto 2, jossa kunnan rahoitusvastuu kohdentuisi Työllisyysrahaston tilitysten jälkeiseen valtionosuuteen, tarkoittaisi sitä, ettei työttömyyden kestoon sidottu rahoitusvastuun kasvu toteutuisi. Vaihtoehto 4, jossa peruspäivärahan rahoitus uudistettaisiin kokonaisuudessaan, ei ole ollut aikataulusyistä mahdollinen. Esityksessä on siten ehdotettu vaihtoehdon 3 mukaista vastuuta peruspäivärahan rahoituksen osalta.

Rahoitusvastuun määrävien maksupäivien laskeminen

Uudistusta valmisteleavassa työryhmässä on nostettu esille, että rahoitusvastuun nollautuminen voisi perustua johonkin muuhun kriteeriin kuin työssäoloehdon nollautumiseen. Esimerkiksi Tanskan ratkaisussa valtion korvaus etuuksien rahoituksesta palautuu 100 prosenttiin, kun työnhakija on ollut kolmen vuoden tarkastelujaksolla 52 viikkoa ilman etuuksia. Vastaavan kaltaisella etuudettoman ajan pituuteen perustuvalla rahoitusvastuun laskurin nollausmekanismilla olisi vaikutusta erityisesti kunnan soviteltua etuutta koskevaan maksuvastuuseen. Nykyisestä käytännöstä poikkeavan kriteerin soveltamiseen liittyvän mittavan arviointityön käynnistämiseksi ei kuitenkaan valmistelussa katsottu olevan edellytyksiä.

Esitetyn työttömyysetuuksien rahoitusvastuumallin lisäksi valmistelussa tarkasteltiin mallia, jossa rahoitusvastuu olisi ollut sidottu työttömyysetuuslajikohtaiseen etuuspäivien kertymään. Etuuslajikohtaisuus tarkoittaa sitä, että ansiopäivärahalla, peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella olisi oma etuuspäivien kertymään perustuva rahoitusvastuun porrastus. Jos työnhakija siirtyy ansio- tai peruspäivärahalla työmarkkinatuella, olisi rahoitusvastuu pääsääntöisesti saman suuruinen kuin esitetystä mallissa, jossa kunnan maksuvastuut perustuvat etuuslajit ylittävään työttömyysetuuspäivien kertymään. Mikäli työnhakijan työttömyys alkaisi työmarkkinatukena, kunnan rahoitusvastuu olisi lähtökohtaisesti ensimmäisestä etuuspäivästä lähtien saman suuruinen kuin esitetystä rahoitusmallissa työnhakijan oltua etuudella 400 päivän ajan.

Kunnille syntyisi rahoitusvastuuta merkittävästi nykyistä enemmän sellaisista työttömyysetuuden saajista, jotka eivät ole täyttäneet päivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloehdotusta. Kunnalle syntyisi siis merkittävää rahoitusvastuuta esimerkiksi opintonsa keväällä päättäneistä, jotka ovat tulevan kesän aikana työttöminä ennen työsuhteeseen tai jatko-opintoihin siirtymistä. Vaihtoehto siis lisäisi kunnille siirtyvien rahoitusvastuiden määrää esitettyyn rahoitusmalliin verrattuna.

Etuuslajikohtaisen mallin heikkoutena on, että työnhakijan etuuslaji ei välttämättä kuvaa asiakaskohtaisia eroja samalla tavalla, kuin puhtaasti etuuspäivien kertymään perustuva malli. Kunnat eivät myöskään pysty vaikuttamaan siihen, miten etuudensaajat käyttäytyvät ennen kuin päätyvät etuuden saajiksi, mikä kuitenkin heijastuisi kunnille maksuvastuuna siinä tapauksessa, että työttömyysjakso alkaa työmarkkinatuella.

Sidosryhmiltä saadussa palautteessa etuuslajikohtaiseen työttömyysetuuspäivien kertymään perustuvaa mallia on pidetty epäselvänä. Lisäksi on korostettu, että kunnille syntyisi rahoitusvastuuta vastavalmistuneista, jotka eivät ole työvoimapalveluiden tarpeessa. Tätä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena.

Rahoitusvastuun porrastaminen

Valmistelussa tarkasteltiin erilaisia kunnan rahoitusvastuun porrastusmalleja. Tarkastelluissa vaihtoehdoissa kunnan rahoitusvastuu alkaisi esitettyä mallia vastaavasti 101 työttömyysetuuspäivän kohdalla.

Ensimmäisessä mallissa kunnan rahoitusvastuu olisi ollut 300 työttömyysetuuspäivään asti 10 prosenttia, 301 -500 päivän kohdalla 20 prosenttia, 501 -700 päivän kohdalla 30 prosenttia ja 701 päivästä eteenpäin 40 prosenttia. Kuntien kustannukset työttömyysetuudesta olisivat nousseet edellä mainitussa porrastusmallissa arvioilta noin 60 miljoonaa euroa.

Toisessa tarkastellussa porrastusmallissa kunnan rahoitusvastuu 101-300 päivän osalta olisi ollut 15 prosenttia, 301 – 700 päivän osalta 30 prosenttia ja 701 päivästä eteenpäin 50 prosenttia. Mainittu rahoitusvastuu olisi tarkoittanut kuntien rahoitusvastuun kasvamista noin 330 miljoonalla eurolla.

Kolmannessa vaihtoehdoissa mallissa kunnan rahoitusvastuu olisi alkanut 30 prosentista 101. etuuspäivän kohdalla rahoitusvastuu olisi noussut 50 prosenttiin 301 päivän kohdalla ja kasvanut 70 prosenttiin 701 päivästä eteenpäin. Tämä malli olisi kasvattanut kuntien kustannuksia työttömyysetuuksien rahoituksessa noin 720 miljoonaa euroa.

Etuus-päivät	VE1 (Kunnan vastuu n. 450 milj.e)	VE2 (Kunnan vastuu n. 720 milj.e)	VE3 (Kunnan vastuu n.1100 milj.e)
0-100	0 %	0 %	0 %
101-200	10 %	15 %	30 %
201-300	10 %	15 %	30 %
301-400	20 %	30 %	50 %
401-500	20 %	30 %	50 %
501-600	20 %	30 %	50 %
601-700	20 %	30 %	50 %
701-	30 %	50 %	70 %

Porrastusmallin valinta

Porrastusmallin on kiinnitetty huomiota kuntien kannusteisiin sekä kuntatalouteen kohdistuviin vaikutuksiin. Kunnan rahoitusvastuu on suorassa yhteydessä työttömyysetuusmenojen alenemisesta kunnalle syntyviin taloudellisiin hyötyihin. Korkeampi taloudellinen hyöty työttömyyden vähenemisestä vahvistaa työvoimapalveluiden kustannus-hyöty-suhdetta ja johtaa teorian perusteella vahvemmin resursoituihin työvoimapalveluihin. Puhtaasti kannusteiden voimakkuuden näkökulmasta arvioituna kuntien tulisi rahoittaa työttömyysetuutta mahdollisimman suurelta osin.

Korkeamman rahoitusvastuun käänköpuolena on, että kuntien vastuu etuuskien rahoituksesta herkistää kuntataloutta globaalin ja kansallisen talouden suhdannevaihteluille ja alueellisesti

kohdistuville talouden shokeille. Kuntatalouden vakauden näkökulmasta rahoitusvastuun olisi perusteltua olla mahdollisimman pieni.

Porrastusmallin valinnan osalta on kiinnitetty huomiota muihin rakenteisiin - tavoitteena, että malli ei synnytä kannusteita epätarkoituksenmukaiseen kustannusten siirtelyyn hallinnontasojen välillä. Tästä syystä mallin valinnassa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että maksuvastuut eivät merkittävästi poikkea kunnan vastuusta perustoimeentulotuen rahoituksessa.

Lisäksi mallin valinnassa kiinnitetty huomiota kannustimiin kohdentaa palveluita vaikeammin työllistyviin asiakkaisiin. Jotta malli palkitsisi erityisesti vaikeammassa asemassa olevien työnhakijoiden työllistymisestä on portaita perusteltua olla useampia ja kannustimen voimistua työttömyyden pitkittyessä.

Rahoitusvastuu pitkien koulutusten ajalta

Sidosryhmien esittämissä kommentteissa on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan kunnalla ei tulisi olla rahoitusvastuuta pitkien koulutusten ajalta maksettavasta työttömyysetuudesta, koska malli ei kannustaisi ohjaamaan työnhakijoita pitkäkestoiseen työvoimakoulutukseen tai työttömyysetuudella tuettuihin omaehtoiseihin opintoihin. Valtiolla on merkittävä vastuu tutkintotavoitteisin työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen järjestämisen kustannuksista. Koska kunnalle ei aiheudu suoria kustannuksia koulutuksen järjestämisestä, kunnalla pitäisi olla kannustin ohjata työnhakijoita näihin koulutuksiin silloin, kun se on työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisin tapa edistää työnhakijan työllistymistä. Työpolitiikan näkökulmasta nopean työmarkkinoille suuntautumisen tulee olla ensisijainen vaihtoehto pitkäkestoiseen koulutukseen verrattuna. Jos kunnan rahoitusvastuu pitkien koulutusten ajalta poistettaisiin, voisi se kannustaa ohjaamaan työnhakijoita epätarkoituksenmukaisesti koulutuksiin.

5.1.3 Kuntakompensaation vaihtoehtoisia toteuttamistapoja

Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on se, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Kuntakompensatio on poikkileikkaustilanteessa tehtävä lisäys, jonka tasoa ei tarkasteta myöhemmin. Rahoitusvastuun kompensatio voitaisiin toteuttaa useilla eri tavoilla valtionosuus- ja verojärjestelmässä. Tässä tarkastellaan neljää eri vaihtoehtoa: kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävää lisäystä, kuntien yhteisöveron jako-osuuden korottamista, kunnallisveroprosentin korotusta tai muuta kompensatiota kunnallisverojärjestelmän kautta sekä mainittujen yhdistelmää.

1) Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävä lisäys

Kuntakompensatio voitaisiin tehdä useammalla tavalla valtionosuusjärjestelmässä, esimerkiksi lisäämällä se valtionosuuteen asukasta kohti yhtä suurella euromäärällä kaikille kunnille tai lisäämällä laskentaperusteisiin uusi määräytymistekijä. Asukasperusteisesti se voitaisiin viedä järjestelmään korottamalla valtionosuusprosenttia tai kohdentamalla se vastaavalla tavalla erillisenä valtionosuuden lisäyksenä. Valtionosuusprosentin käyttämistä puoltaisi tässä tapauksessa se, että kyse on pysyvästä tehtävämuutoksesta.

Valtionosuuden lisäyksen toteuttaminen erillisellä laskentaperusteella edellyttäisi tilastollisesti ja määritelmällisesti hyväksyttävää tilastotietoa, joka olisi tasapuolisesti saatavissa kaikista kunnista. Lähtökohtaisesti tämä vaihtoehto edellyttäisi tutkimuksen tai selvityksen teettämistä uuden laskentaperusteen löytämiseksi, mikä ei uudistuksen aikataulun puitteissa ole mahdollista.

Asukaskohtainen määräytyminen olisi yksinkertainen menettely, jossa kaikki kunnat saisivat asukaslukuun suhteutettuna yhtä suuren euromäärän laajentuvan tehtävän suorittamiseen. Kokonaisasukasmäärän lisäksi olisi mahdollista käyttää kriteerinä työikäistä väestöä (kunnan 18-64-vuotiaat asukkaat). Kustannuksen lisäys poikkeaa kuitenkin huomattavasti kuntien välillä, joten tämä edellyttäisi tasauselementin liittämistä ratkaisun yhteyteen.

Rahoituksen kohdentamisen osalta on myös tarkasteltu kompensaaion maksamista valtionavustuksena. Pysyvien lakisääteisten tehtävien rahoittamiseen ei tule kuitenkaan käyttää valtionavustusta, joka on luonteeltaan määräaikaista tarkoitusta varten.

2) Yhteisöveron jako-osuuden korotus

Kuntakompensaatio voitaisiin sisällyttää valtionosuusjärjestelmän ohella myös kuntien saamiin verotuloihin. Yhteisöveroa on käytetty jo aikaisemmin kuntakompensatioihin, vaikka sen kohdentuminen kompensatiomekanismina on heikko. Käytännössä tulonlisäys kohdennettaisiin kunnille korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta. Valtion jako-osuutta vastaavasti pienennettäisiin.

Yksi ongelma tässä vaihtoehdossa olisi yhteisöveron suhdanneherkkyys. Kuten useissa viimeaikaisissa selvityksissä on todettu, yhteisövero ei suhdanneherkkyytensä vuoksi sovellu hyvin kuntien rahoituslähteeksi. Asia todetaan esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan lausunnossa (VaVL 1/2021 vp), jossa pidetään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvää kuntien yhteisövero-osuuden alentamista kolmasosalla tästä syystä perusteltuna. Kuntien riippuvuutta yhteisöverosta ei siten olisi perusteltua kasvattaa nykyisestä. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvattamisen kompensointi puolestaan kasvattaisi kuntien yhteisövero-osuutta.

Toinen ongelma olisi yhteisöveron epätasainen kohdistuminen kuntiin. Toisin sanoen pieni osa kunnista saisi muita suuremman asukaskohtaisen osuuden tulon lisäyksestä. Esimerkiksi vuonna 2020 Helsingin osuus kuntien yhteisöveron tuotosta oli 26 prosenttia, Uudenmaan kuntien osuus oli yhteensä noin 44 prosenttia ja kymmenen eniten yhteisöveroa saaneen kunnan osuus oli yhteensä noin 56 prosenttia. Asukaskohtainen yhteisövero voi olla yhdessä kunnassa yli kolminkertainen toiseen kuntaan verrattuna. Kompensaatio edellyttäisi siten erillistä tasausa, joka sisältyisi edelliskohdan tapaan valtionosuusjärjestelmään.

Alustavien laskelmien perusteella yhteisöverokompensaatio johtaisi suurimpaan tasaustarpeeseen kuntien välillä. On myös mahdollista, että esimerkiksi laskusuhdanteessa työttömyysmenot kasvavat ja yhteisöveron tuotto pienenee samanaikaisesti. Tällaisessa tapauksessa yhteisöverokompensaatio johtaisi alussa arvioitua heikompaan lopputulokseen.

3) Kunnallisveroprosentin korotus tai muu kompensatio kunnallisverojärjestelmän kautta

Kunnallisveron lisäys kohdistuisi kuntiin huomattavasti tasaisemmin kuin yhteisövero-osuuden korotus. Suhteessa kustannuslisäykseen kunnallisvero kohdentuisi kuntiin oikeudenmukaisemmin kuin yhteisöveron tapauksessa. Kunnallisveron ja asukaskohtaisen valtionosuuden lisäyksen muutosvaikutukset olisivat lähellä toisiaan.

Kunnallisverojärjestelmän kautta toteutettavana kuntakompensatona on tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa kunnat velvoitettaisiin korottamaan kunnallisveroprosentteja ja verovelvollisten verotuksen kiristyminen estettäisiin keventämällä vastaavasti valtion verotusta. Vastaavalla tavalla toimitaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä, kun verotuloja siirretään kunnilta valtiolle alentamalla kunnallisveroprosentteja ja kiristämällä valtion ansiotuloverotusta. Tämä toimenpide on kuitenkin täysin poikkeuksellinen ja se toteutetaan merkittävän julkishallinnon rakenteellisen uudistuksen yhteydessä. Se ei sovellu osaksi niin sanottua normaalia

toimenpidevalikoimaa kuntien ja valtion välisten rahoitussuhteiden muutosten toteuttamiseksi. Kunnallisveroprosenttien muutosten vaikutus yksittäisen kunnan osalta on riippuvainen veroprosentin niin sanotusta yksikkötuotosta, joka perustuu kunnan asukkaiden tulorakenteeseen ja vaihtelee kunnittain. Kunnallisveroprosenttien muutoksen tulisi olla saman suuruinen kaikissa kunnissa, koska sen vaikutukset verovelvollisille kompensoitaisiin keventämällä valtion verotusta, joka on sama koko maassa.

Kannustavuusnäkökulmasta kunnallisverokompensaation malli olisi toimiva tilanteessa, jossa kunta pystyisi toteuttamaan työttömyyttä alentavia toimenpiteitä. Tämä alentaisi työttömyyden aiheuttamia kustannuksia, samaan aikaan kunnan kunnallisveron tuotto kasvaisi.

Jos kuntia veloitettaisiin lainsäädännöllä korottamaan kunnallisveroprosenttejaan, tarkoittaisi se puuttumista perustuslaissa säädettyyn kuntien verotusoikeuteen. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella kunnallisen verotusoikeuden keskeisenä sisältönä on lähtökohdaisesti oikeus päättää veroprosentistaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä kuntien veroprosentteja alennetaan lainsäädännöllä noin 13 prosenttiyksiköllä ja valtionverotusta kiristetään vastaavasti. Tämän yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi lausunnoissaan (PeVL 26/2017 vp ja 17/2021 vp), että ehdotus ei sopinut hyvin yhteen perustuslain 121 §:n 3 momentin sanamuotoon ja perustuslain esitöissä ilmaistuun ajatukseen, jonka mukaan kunnilla on oikeus päättää kunnallisen veron suuruudesta laissa säädettyjen määräytymisperusteiden mukaan, koska kunnanvaltuustolla ei olisi asiassa lainkaan harkintavaltaa. Valiokunnan mukaan tällaiselle järjestelylle on kuitenkin esitettävissä painavia perusteita, vaikka ehdotettu määräaikainen kuntien tuloveroprosentin lakisääteinen alentaminen rajoittaa kuntien verotusoikeutta. Valiokunnan mukaan nämä perusteet liittyvät viime kädessä siihen, että rajoitus toteutetaan suuren, perustuslain 19 §:n turvaamiseen kytkeytyvän hallinnollisen uudistuksen siirtymäajan järjestelyinä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä hyväksytyä ratkaisua ei perustuslain näkökulmasta voida suoraan laajentaa koskemaan esimerkiksi kuntien etuuksien rahoitusvastuun laajentamista, vaan asiaa on arvioitava tapauskohtaisesti. Verotusoikeuden rajoittamista on lähtökohtaisesti pidettävä kunnallisen itsehallinnon ja verotusoikeuden näkökulmasta erittäin ongelmallisena.

4) Edellisten yhdistelmänä kuntien rahoitusjärjestelmässä

Kompensaatio voitaisiin toteuttaa myös eri tavoin edellä mainittujen vaihtoehtojen yhdistelmänä.

Kuntakohtaisten muutosten tasaaminen

Kuten edellä eri vaihtoehtojen kohdalla mainittiin, kuntien tulojen lisäystä ei pystytä tarkasti kohdentamaan lisääntyviä kustannuksia vastaaviksi. Tämä edellyttäisi erillisen tasausmenettelyn sisällyttämistä kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Tasauksella muutos olisi mahdollista rajata nolnaan tai sisällyttää kunnille jonkinlainen omavastuu.

Muutosta nollattaessa kunkin kunnat hyödyt ja menetykset poistettaisiin kasvavien kustannusten ja lisäyksen erotuksen mukaisesti, joko kasvattaen tai vähentäen valtionosuutta. Olisi mahdollista asettaa myös asukaskohtainen omavastuu, jonka ylittävältä osalta suoritetaan valtionosuuden lisäys tai vähennys.

5.1.4 Kuntalaskutuksen vaihtoehdot

Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä ei ole noussut esiin sellaisia kannustavaan rahoitustuudistukseen liittyviä seikkoja, jotka antaisivat aihetta muuttaa niitä toimeenpanoa koskevia säännöksiä, joita noudatetaan Kansaneläkelaitoksen periessä kunnilta työmarkkinatukeen kohdistuvaa rahoitusosuutta. Tältä osin esityksessä ei ehdoteta muutoksia kuntien rahoitusosuuden toimeenpanoon.

Koska Kansaneläkelaitos toimeenpanee myös peruspäivärahan maksatuksen, peruspäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden laskuttamisessa esitetään noudatettavaksi samaa menettelyä kuin työmarkkinatukeen kohdistuvan rahoitusosuuden perinnässä.

Ansiopäivärahan toimeenpanosta vastaavat työttömyyskassat. Tältä osin valmistelun aikana on tarkasteltu kolmea vaihtoehtoa kuntien ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusvastuun käytännön toteuttamiseksi eli laskuttamiseksi. Vaihtoehtoiset toimijat ovat Kansaneläkelaitos, Työllisyysrahasto ja työttömyyskassat itse. Näistä vaihtoehtoista esityksessä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitos toimeenpanisi ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan kuntien rahoitusosuuden perintään liittyvät tehtävät ja tilittäisi näin kerätyt varat Työllisyysrahastolle ansiopäivärahan perusosan rahoittamiseen käytettäväksi.

Lisäksi neljäntenä vaihtoehtona tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa (riippumatta laskutuksen käytännön toimeenpanijasta) kunnan rahoitusosuuden perinnän perusteena olevat yksilökohtaiset maksatustiedot olisivat saatavissa työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Rahoitusosuuden perinnän perusteena olevien yksilötason maksatustietojen tallentamista valtakunnalliseen tietovarantoon ei työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan pidetä tarkoituksenmukaisena, koska tietoa ei tarvittaisi muihin tarkoituksiin, kuten palvelujen tarjoamiseen tai esimerkiksi työvoimapalvelujen vaikuttavuuden arviointiin tai seurantaan. Vaikuttavuuden arvioinnissa ja seurannassa olisi tarkoitus hyödyntää tulotietojärjestelmän tietoja. Lisäksi on huomioitava, että valtakunnallista tietovarantoa käyttäisivät työvoimaviranomaiset eli työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevat kunnat tai kuntayhtymät. Käytännössä varantoon ei olisi siis pääsyä kaikilla kunnilla, jolloin valtakunnalliseen tietovarantoon toimitettuna tiedot eivät suoraan tavoittaisi kaikkia kuntia.

Sekä esityksessä ehdotetussa vaihtoehdossa että kahdessa muussa vaihtoehdossa on lähtökohdaksi valittu se, että kunnan rahoitusosuus vähentää sitä valtionosuutta, joka valtion toimesta tilitetään Työllisyysrahastolle kuukausittain ansiopäivärahan perusosan rahoittamista varten. Tästä seuraa, että kunnan rahoitusosuutta ei myöskään tilitetäisi valtiolle, vaan laskuttajalle tai Työllisyysrahastolle. Tältä osin vaihtoehdot vastaisivat työmarkkinatuen rahoitusta.

Vaihtoehto 1, työttömyyskassat kunnan rahoitusosuuden laskuttajina

Vaihtoehdossa työttömyyskassan etuusmenon rahoitus kertyisi nykyisen kolmen lähteen sijasta neljästä lähteestä: valtion ja kunnan rahoitusosuuksista perusosan suuruiseen osaan ansiopäivärahasta ja työllisyysrahastolta ansio-osan rahoitukseen saatavaan työttömyysvakuutusmaksuosuuteen ja työttömyyskassan omaan osuuteen. Käytännössä vaihtoehto merkitsisi seuraavaa:

Nykytilaan verrattuna valtiolta Työllisyysrahastolle ja sen kautta edelleen työttömyyskassoille tilitettävää ansiopäivärahan perusosan suuruista menoa vastaavaa valtionosuutta pienentäisi toimintavuoden talousarviossa arvioitu perusosasta muodostuvaan menoon kohdistuva kunnan rahoitusosuus. Kuukausittain Työllisyysrahasto siis tilittäisi työttömyyskassoille nykyistä vähemmän määrän valtionosuutta. Kun työttömyyskassa maksaa jäsenelleen ansiopäivärahaa, tästä kertyisi uusi laskuritieto maksetuista päivistä kalenteripäivinä. Kunnan rahoitusvastuu

käynnistyisi 101:stä tällaisesta päivästä. Kun kalenterikuukausi päättyy, työttömyyskassa muodostaisi kyseisen kuukauden aikana rahoitusvastuun piiriin kuuluvista ansiopäivärahan saajista kyseisen kuukauden perusosamenoon ja kunnan rahoitusosuuteen perustuvan laskun, joka toimitettaisiin kullekin kunnalle, jossa etuudensaajan kotipaikka on. Laskuun liittyy luettelo niistä etuudensaajista, joiden ansiopäivärahamenoon lasku perustuu. Luettelo edellyttää järjestelmää, joka tarjoaa kunnille vastaavat mahdollisuudet maksustietojen tarkistamiseen ja seurantaan kuin Kansaneläkelaitoksen työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden laskutusta varten tuottama järjestelmä tarjoaa, eli kyse ei olisi niin sanotusta fyysisestä liitteestä.

Vaihtoehto edellyttää, että työttömyyskassat tarkistavat ansiopäivärahan saajan ilmoittaman postitusosoitteen lisäksi kotikuntatiedot tietohauilla teknisen rajapinnan avulla Digi- ja väestötietovirastolta. Tieto on haettava kuukausittain tai laskutusväli huomioon ottaen.

Vaihtoehdon riskien on arvioitu liittyvän liittyvät ennen kaikkea työttömyyskassan talouteen ja maksuvalmiuteen. Kunnan rahoitusosuuden esitetään nousevan portaittain alkaen 101 etuuspäivästä, ja portaittain kasvava kunnan ansiopäivärahaan kohdistuva rahoitusosuus nousisi aina 10 prosenttiyksikköä sadan päivän välein. Ansiopäivärahaan kohdistuvana kunnan rahoitusosuus olisi korkeimmillaan etuuspäivinä 401-500, jolloin se olisi 40 prosenttia perusosan suuruudesta määräst. Koska kunnan rahoitusosuus vähentäisi sitä valtionosuutta, joka Työllisyysrahaston kautta tilitetään työttömyyskassoille, ja koska kunta maksaisi rahoitusosuutensa jälkikäteen, jo kuluneelta ajalta, työttömyyskassalla on oltava riittävä muista rahoituslähteistä muodostuva maksuvalmius etuusmenon kattamiseksi niitä tilanteita varten, joissa kunnan rahoitusosuus kasvaa nopeasti. Käytännössä tämä maksuvalmius perustuisi työttömyyskassan tasoitusrahaan³⁰, jollainen kaikilla työttömyyskassoilla on oltava. Riskin merkitystä pienentää, että merkittävä osa ansiopäivärahakausista päättyy varsin lyhytkestoisen työttömyyden jälkeen uudelleen työllistymiseen. Tästä seuraa, että se ansiopäivärahan saajien joukko, joka ensin siirtyy kuntien rahoitusvastuun piiriin ja myöhemmin tämä rahoitusosuus kasvaa, on merkittävästi pienempi kuin se henkilökunta, joka ylipäätään saa ansiopäivärahaa vuoden aikana. Lisäksi valmistelun aikana on saatu työttömyyskassoilta tieto, että maksuvalmiuden vaarantumista ei niissä pidetä merkittävänä riskinä, jos tämä vaihtoehto valitaan.

Työttömyyskassojen talouden tulisi myös kestää sellaiset kuntien rahoitusosuuksien tilityksiin liittyvät häiriötilanteet, jotka viivästyttävät varojen saantia työttömyyskassan käyttöön. Tätä riskiä vähentää edellä todettu valmistelun aikana työttömyyskassoilta saatu työttömyyskassojen näkemys, jonka mukaan niiden maksuvalmiuden vaarantuminen ei ole merkittävä riski.

Maksuvalmiusriskiä on mahdollista harkita hallittavan valtionosuuden tilitysmenettelyllä esimerkiksi siten, että Työllisyysrahasto suorittaisi työttömyyskassoille ansiopäivärahan perusosaa vastaavasta menosta paitsi kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää, myös suorittamalla työttömyyskassoille perusosamenon arvioidusta vuosikustannuksesta esimerkiksi 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen. Tällainen rahoitusmenettely sisältyy valtion Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukimena varten tilittämään valtionosuuteen.

³⁰ Työttömyyskassalain 20 §:ssä säädetään tasoitusrahosta, johon työttömyyskassan vuotuinen ylijäämä siirretään sen rahoituksen ja maksuvalmiuden turvaamiseksi. Palkansaajia vakuuttavan työttömyyskassan tasoitusrahosta tulee olla vähintään vuoden ja enintään neljän vuoden kassan omalla vastuulla olevaa etuusmenoa ja hallintokulua vastaava määrä, ja yrittäjiä vakuuttavan työttömyyskassan tasoitusrahosta tulee olla vähintään kahden ja puolen ja enintään seitsemän vuoden kassan omalla vastuulla olevaa etuusmenoa ja hallintokulua vastaava määrä.

Vaihtoehdon haasteet liittyvät ennen kaikkea kahteen keskeiseen tekijään: ansiopäivärahan kohdistuvan rahoitusosuuden laskutus olisi työttömyyskassoille uusi tehtävä, ja työttömyyskassajärjestelmä on hajautettu. Jälkimmäistä tekijää arvioitaessa työttömyyskassojen määrä, 18 työttömyyskassaa, voisi merkitä sitä, että kunkin työttömyyskassan tehdessä laskutuksen itsenäisesti, kunnille toimitettaisiin Kansaneläkelaitoksesta toimitettavan yhden, työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa koskevan laskun lisäksi 18 erillistä ansiopäivärahan rahoitukseen liittyvää laskua työttömyyskassoista. Yksittäisen kunnan kohdalla on toki epävarmaa, koskisiko sitä rahoitusvastuu kaikkien 18 työttömyyskassan suuntaan. Kuntien talouden kannalta merkittävä työttömyysturvan rahoitusvastuun taustalla oleva tieto olisi kuitenkin hajautettu 19 toimijalle, mikä voi heikentää kuntien mahdollisuuksia seurata keskeistä kuntataloudessa huomioitavaa mittaria, jollei tietoja ole mahdollista teknisesti yhdistää. On avoimena, missä määrin kunnat voisivat hyödyntää tässä seurannassa niille työllisyyden hoidon toimijana kertyvää tietoa kunnan asukkaiden työttömyydestä ja työttömyyden kestosta. Toisaalta työttömyyskassojen käytössä on niiden määrästä huolimatta vain kaksi maksatusjärjestelmää, joten muutokset ja rakennettavat uudet toiminnallisuudet tulisi vaihtoehdossa tosiasiaassa muodostaa (vain) kahdessa maksatusjärjestelmässä.

Työttömyyskassat ovat esittäneet, että kahden maksatusjärjestelmän suurin etu piilee muissa toteutettavissa asioissa. Muutoksia tarvittaisiin laskutuksen perusteena olevan aineiston poimintaa varten, laskujen muodostamista varten, laskun maksamisen seurantaan varten ja muihin rahoitustehtävän hoitamiseen liittyviin prosessin vaiheisiin, joista yksi keskeinen on kunnille lähetettävien rahoitusosuuslaskujen liitetiedot kunnan rahoitusosuuden perusteena olevista maksatustiedoista henkilötasolla. Valmistelun aikana ei ole noussut esiin syitä, joiden perusteella olisi syytä arvioida, etteikö vaihtoehto olisi teknisesti toteutettavissa. Lisäksi välitykset kirjanpitoon, raportointiin sekä Työllisyysrahastoon sekä Finanssivalvontaan ovat jo olemassa. Kyse olisi täysin uusista toiminnoista, eikä muutosten työmäärää olla tarkemmin arvioitu, mutta työmäärä olisi todennäköisesti suurempi kuin esitetystä mallissa, jossa Kansaneläkelaitos vastaisi kuntien rahoitusosuuden perinnästä.

Vaihtoehdon vahvuudet liittyvät tiedon hallintaan ja rahoitusosuuksien seurantaan. Vaihtoehdossa etuuden maksaminen, laskutuksen perusteena olevan tiedon muodostaminen, laskun muodostaminen, laskutus, kuntien tieto- ja selvityspyyntöihin vastaaminen ja tilitysten tarkistaminen, tapahtuisi yhden ja saman toimijan toimesta. Toisin sanoen vaihtoehdossa kuntien rahoitusosuuksien laskutuksen ja toteuman seurannan tekisi se toimija, jolla on hallussa kaikki laskutuksen perusteena oleva tieto ja jonka talouteen rahoitusosuuksien tilityksellä on välitön vaikutus. Vaihtoehto toisi kuitenkin yhden uuden lopullisten työttömyyskassakohtaisten valtionosuuksien vahvistamiseen liittyvän elementin, mikä tulisi ottaa huomioon valtionosuuksia vahvistettaessa.

Vaihtoehto 2, Työllisyysrahasto kuntien rahoitusosuuden laskuttajana

Vaikka valtio nykyisin vastaa ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta, valtionosuuksien tilityttäminen työttömyyskassoille tapahtuu käytännössä Työllisyysrahaston toimesta. Tätä tehtävää varten Työllisyysrahasto saa kuukausittain valtiolta perusosan rahoittamiseen tarvittavat varat. Vaihtoehdossa 2 Työllisyysrahasto tilittäisi työttömyyskassoille edelleen koko perusosaa vastaavan rahoitusosuuden, mistä seuraa, että kunnille esitettävä rahoitusvastuu ansiopäivärahame-nosta ei vaikuttaisi työttömyyskassojen talouteen. Koska valtio siirtäisi Työllisyysrahastolle nykyistä pienemmän määrän varoja perusosan rahoitukseen, ja erotus katettaisiin kuntien rahoitusosuudella, vaikutukset kohdistuisivat Työllisyysrahastoon ja sen talouteen.

Vaihtoehdossa 2 on vaihtoehtoa 1 suurempi merkitys sillä, miten Työllisyysrahasto vuosittain toukokuussa ennustetta varten ja elokuussa työttömyysvakuutusmaksuesitykseen sisältyvää eh-

dotusta varten pystyy arvioimaan, kuinka suuren osan perusosamenosta kunnat tulevat toimintavuoden aikana rahoittamaan. Tätä varten Työllisyysrahasto tarvitsee voimaantulovaiheessa talousarviovuoden 2024 koskevaa menojen määrää arvioidessaan tiedot vähintään kahdelta edeltävältä vuodelta niistä päivärahojen määristä, jotka olisivat tulleet kuntien rahoittamisvas- tuun piiriin. Rahoitusratkaisun voimassa ollessa Työllisyysrahastolle kertyisi aiempien vuosien laskutustiedosta tietopohja arviota varten.

Edelleen vaihtoehdossa laskutustehtävän hoitaminen toisi Työllisyysrahastolle uuden tehtävän, jonka voidaan kuitenkin lähtökohtaisesti arvioida soveltuvan sen hoidettavaksi. Arvio perustuu siihen, että Työllisyysrahasto jo nykyisin vastaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen pe- rinnästä, mikä käytännössä tarkoittaa, että myös kunnat työnantajina ovat Työllisyysrahaston suorittaman työttömyysvakuutusmaksuja koskevan laskutustoiminnan piirissä.

Vaihtoehdossa työttömyyskassat maksaisivat ansiopäivärahan etuudensaajalle, ja tästä kertyisi uusi työttömyyskassojen tietojärjestelmiin sisältyvä laskuritieto maksetuista päivistä kalenteri- päivinä. Kun kalenterikuukausi, jolta syntyy kunnan rahoitusvastuuta, päättyy, työttömyyskassa muodostaisi kyseisen kuukauden aikana rahoitusvastuun piiriin kuuluvista ansiopäivärahan saa- jista kyseisen kuukauden perusosamenoon ja kunnan rahoitusosuuteen perustuvan tietosisällön, jonka se toimittaisi Työllisyysrahastolle. Valmistelun aikana on arvioitu, että tämä edellyttäisi integraatiota kassojen järjestelmiin, niin että kaikki tarpeellinen tieto on Työllisyysrahastossa käytössä. Suora liittyminen helpottaisi laskutuksen automatisointia. Muutoksia tarvittaisiin lasku- tuksen perusteena olevan aineiston poimintaa varten, laskujen muodostamista varten, laskun maksamisen seurantaan varten ja muihin rahoitustehtävän hoitamiseen liittyviin prosessin vai- heisiin, joista yksi keskeinen on kunnille lähetettävien rahoitusosuuslaskujen liitetiedot kunnan rahoitusosuuden perusteena olevista maksatustiedoista henkilötasolla. Valmistelun aikana ei ole noussut esiin syitä, joiden perusteella olisi syytä arvioida, etteikö vaihtoehto olisi teknisesti to- teutettavissa. Lisäksi välitykset kirjanpitoon, raportointiin sekä Työllisyysrahastoon sekä Fi- nanssivalvontaan ovat jo olemassa. Kyse olisi täysin uusista toiminnoista, eikä muutosten työ- määrää olla tarkemmin arvioitu, mutta myös Työllisyysrahastoa koskevassa vaihtoehdossa työ- määrä olisi todennäköisesti suurempi kuin esitettyssä mallissa, jossa Kansaneläkelaitos vastaisi kuntien rahoitusosuuden perinnästä. Muutokset, toteuttamistavasta riippuen, voisivat edellyttää merkittäviäkin investointeja.

Vaihtoehdon vahvuudet liittyvät Työllisyysrahastossa olemassa olevaan vahvaan osaamiseen työttömyysetuuksien rahoitusta varten perittävien maksujen toimeenpanossa. Lisäksi työttö- myyskassat saisivat vaihtoehdossa nykyisen suuruiset valtion rahoitusosuudet, mikä vaihtoeh- toon 1 verrattuna keventäisi niiden talouden hoitoa ja toimeenpanoa.

Laskutuksen vaihtoehtojen arviointi

Valmistelun aikana on arvioitu, että kaikki kolme vaihtoehtoista toimijaa pystyisivät vastaa- maan ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan kuntalaskutuksen toimeenpanosta. Ansiopäivä- rahan perusosaan kohdistuva kuntien rahoitusosuus tulee olemaan merkittävä elementti paitsi ansiopäivärahojen rahoituksen ja sekä kuntien että valtion talouden kannalta, myös esityksen työllisyysvaikutusten kannalta. Esityksessä ehdotetaan, että kuntien rahoitusosuuden perinnästä vastaisi Kansaneläkelaitos. Rahoituksen seurannan kannalta kaksi muuta vaihtoehtoa voisivat tuottaa esitettävään vaihtoehtoon verrattuna sitä läpinäkyvämmän vaihtoehdon. Esitettävän vaihtoehdon kohdalla läpinäkyvyyttä rajoittaa ennen kaikkea se, että Kansaneläkelaitos lasku- taisi kuntia työttömyyskassojen ansiopäivärahatietojen perusteella, ja se tilittäisi kertyneet varat edelleen Työllisyysrahastolle. Kyse ei toisin sanoen ole Kansaneläkelaitoksen omasta tietopoh- jasta, eikä se käyttäisi varoja itse maksamiensa työttömyysetuuksien rahoittamiseen, jolloin ker-

tyvät varat eivät ole osa Kansaneläkelaitoksen omaa taloutta. Seuranta ja rahoituksen läpinäkyvyyttä on mahdollista edistää siten, että Työllisyysrahastolle annetaan mahdollisuus arvioida kuntalaskutuksen ja kuntien rahoitusosuuksien tilityksen oikeellisuus ainakin kerran vuodessa.

Vaihtoehdon vahvuus on Kansaneläkelaitoksen käytännössä osoittama kyky tehtävän hoitamiseen, ja etukäteen arvioituna pienimmät järjestelmämuutoksista syntyvät kustannukset. Koska Kansaneläkelaitos toimeenpanee myös peruspäivärahan maksamisen, peruspäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden perintä on luonteva osoittaa Kansaneläkelaitokselle. Työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden uudistaminen esitettyssä laajuudessa edellyttää Kansaneläkelaitokselta joka tapauksessa prosessien ja tietojärjestelmien uudistamista.

Toimeenpanotehtävän osoittaminen työttömyyskassoille tai Työllisyysrahastolle tuottaisi rahoituksen seurannan ja läpinäkyvyyden kannalta esitettävää ratkaisua läpinäkyvämmän ratkaisun. Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille kyse olisi kuitenkin uuden tehtävän hoitamisesta. Lakisääteisen työttömyysvakuutusmaksujen perinnän hoitajana Työllisyysrahasto on käytännössä osoittanut, että se pystyy vastamaan nyt ratkaistavana olevan tehtävän kaltaisen tehtävän toimeenpanosta. Työttömyyskassoille perintätehtävä olisi uusi, jollei työttömyyskassan jäsenmaksujen perintää oteta huomioon. Tietopohja, jota kuntalaskutuksessa käytettäisiin, on kuitenkin työttömyyskassojen omistamaa tietoa, ja työttömyyskassat ovat esittäneet vartenotettavan teknisiä ratkaisuja koskevan vaihtoehdon valmistelun aikana.

Valmistelun aikana on myös arvioitu toimijoiden oikeudellista asemaa. Kaikista kolmesta toimijavaihtoehdosta säädetään lailla.

Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat valtuutetut. Sillä on vahva lakisääteinen asema ja toimijuus usealla sosiaaliturvan sektorilla ja myös sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintapalveluissa, ja sille on jo nyt laissa säädetty tehtäväksi kuntien rahoitusosuuden periminen työmarkkinatukimien rahoittamista varten.

Työllisyysrahasto on julkista tehtävää hoitava yksityinen, joka on perustettu työttömyysvakuutusmaksujen perintää ja työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavien etuuksien rahoituksen järjestämistä varten. Perustuslakivaliokunta on jo vuonna 1959 tarkastellut kysymystä, ovatko työntekijän ja työnantajan työttömyysvakuutusrahastoon suorittamat maksut valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan hallitusmuodon mukaisia maksuja vai veroja. Valiokunta on vakiintuneesti katsonut, että sekä palkansaajan että työnantajan työttömyysvakuutusmaksut ovat valtiosääntöoikeudellisessa mielessä veroja (ks. mm. PeVL 5/1959 vp PeVL 2/1960 vp, PeVL 41/1984 vp ja PeVL 28/1993 vp).

Työttömyyskassat puolestaan ovat niin ikään julkista tehtävää hoitavia yksityisiä, joiden tehtäväksi on säädetty työttömyysturvalaissa tarkoitettun ansioturvan ja siihen liittyvien ylläpitokorvausten järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassojen perimän jäsenmaksun perusteista säädetään työttömyyskassalaissa. Jäsenmaksu on nimensä mukaisesti työttömyyskassaan kuuluvilta luonnollisilta henkilöiltä perittävä maksu. Vaihtoehdoista työttömyyskassoilla ei tällä hetkellä ole tehtävänä muilta kuin luonnollisilta henkilöiltä perittävän rahoitusosuuden toimeenpano. Lisäksi viime vuosien fuusioitumisista huolimatta yksittäisten työttömyyskassojen koot vaihtelevat merkittävästi, millä voi olla vaikutusta siihen, millaiset resurssit työttömyyskassalla olisi osoittaa merkittävän etuusmenoon kohdistuvan rahoitusosuuden perintää varten.

Kokonaisarvioinnissa on huomioitu myös työllisyyspalveluiden järjestämistä vastaavaa koskevan uudistuksen kohtalaisen vaativa voimaantuloaikataulu, johon rahoitusta koskevan ratkaisun tu-

lee sopeutua, rahoitusratkaisun merkitys uudistuksen työllisyysvaikutusten syntymisen näkökulmasta ja toimeenpanoratkaisun merkitys ansiopäivärahajärjestelmän rahoituksen kannalta. Tästä näkökulmasta kokemus tehtävän hoitamisesta ja olemassa olevat järjestelmäratkaisut, joita on mahdollista kehittää, ovat painottuneet, minkä vuoksi ansiopäivärahan perusosan rahoituksen kohdistuvaa toimeenpanotehtävää ei esitetä Työllisyysrahastolle tai työttömyyskasvoille.

5.1.5 Hyvinvointialueet ja työttömyysetuuksien rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun uudistamisen valmistelun yhteydessä on arvioitu myös hyvinvointialueiden roolia työllisyyden edistämässä ja sitä, olisiko hyvinvointialueille syytä antaa rahoitusvastuuta työttömyysetuusmenosta.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueiden tehtävistä ja järjestämisvastuusta säädetään hyvinvointialueista annetussa laissa (611/2021). Hyvinvointialueiden tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021). Hyvinvointialueen rahoituksesta säädetään puolestaan hyvinvointialueen rahoituksesta annetussa laissa (617/2021). Lakia sovelletaan valtion rahoituksen myöntämiseen hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseen.

On esitetty, että hyvinvointialueille kohdennettava rahoitusvastuu työttömyysetuusmenosta voisi vahvistaa niiden ja kuntien välistä yhteistyötä erityisesti monialaista palvelua tarvitsevien työttömien työllistymisedellytysten parantamisessa ja saattaisi vahvistaa työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävien ja tätä kautta työllisyyden edistämistä tukevien sosiaali- ja terveystalveluiden resursointia hyvinvointialueella. Samaan aikaan on kuitenkin huomioitava, että hyvinvointialueen lakisääteisenä tehtävänä ei ole työllistymisen edistäminen, ja lukuun ottamatta tiettyjä erityispalveluita, kuten sosiaalihuoltoon kuuluva kuntouttava työtoiminta, osallistuminen työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintaan sekä työterveyshuollon ulkopuolelle jäävien työkäisille terveysneuvonta ja terveystarkastukset, sen palvelut ovat riippumattomia asiakkaan työllisyysstatuksesta.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuu myös rajautuu sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisiin tehtäviin ja siihen liittyvään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Toimintamahdollisuus on rajatumpi kuin kunnilla, joilla on laaja yleinen toimiala ja myös verotusoikeus, ja joiden valtiosuusjärjestelmässä työttömyysetuusmenoon kohdistuva rahoitusvastuu on huomioitu ja esitetään jatkossakin huomioitavaksi.

5.1.6 Työttömyysturvatehtävät

Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus hoitaisi työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen. Työvoimaviranomaisten tehtäväksi siirtyisi työnhakijan työttömyysturvaoikeudesta annettavien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Ehdotuksen vaihtoehtona valmistelussa on ollut esillä työttömyysturvatehtävien siirtäminen kokonaisuudessaan kuntien vastuulle. Tässä vaihtoehdossa kunnat antaisivat työnhakijoita koskevat työvoimapolitiittiset lausunnot työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä sekä harkintaa vaativissa tilanteissa että tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähän harkintaa.

Vaihtoehdon etuna voitaisiin nähdä, että työttömyysturva-asioita käsitteleviä tahoja olisi yksi vähemmän, kun työvoimapolitiittiset lausunnot annettaisiin kaikissa tilanteissa kunnissa. Asiakkaana olevan työnhakijan osalta tällä ei kuitenkaan välttämättä ole merkittävää vaikutusta asi-

akkaan kokemukseen työttömyysturvajärjestelmästä verrattuna esityksessä ehdotettuun vaihtoehtoon. Jo ennen harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämistä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle 1.10.2021 alkaen, ne käsiteltiin työ- ja elinkeinotoimistoissa tavallisesti muusta asiakaspalvelusta erillisissä työttömyysturvayksiköissä.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien käsittelyaikojen sekä soveltamis- ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden turvaaminen voisi kyseissä vaihtoehdossa olla haastavampaa kuin vaihtoehdossa, jossa harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät olisi keskitetty valtakunnallisesti. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien jakautuminen kunnille, voisi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja ratkaisuihin sekä eroihin käsittelyajoissa. Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisen arvioinnin osalta ratkaisu- ja soveltamiskäytäntö on valtakunnallisesti yhdenmukaista.

Kyseisen vaihtoehdon osalta on huomioitu lisäksi, ettei harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin sisälly alueellisia tai paikallisia näkökulmia, jotka puoltaisivat näiden tehtävien jakautumista kuntiin. Työnhakijan etuusoikeutta koskevat ratkaisut tehdään lainsäädännön, ohjeiden ja vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan.

Ehdotuksen vaihtoehtoina valmistelussa on arvioitu harkintaa vaativien työttömyysturvatehtäviä hoitavan nykyisen Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva-vastualueen sijoittamista esityksessä ehdotetun KEHA-keskuksen sijasta Kansaneläkelaitokseen ja johonkin ELY-keskukseen sekä tehtävän hoitamista keskitettynä kunnallisena ratkaisuna.

Kansaneläkelaitos on itsenäinen sosiaaliturvalaitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvoo eduskunta. Kansaneläkelaitos ei ole valtion hallintokoneiston elimien tavoin valtioneuvoston ohjaus- ja valvontavallan alainen. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa Kansaneläkelaitosta määrärahojen ja lainsäädännön osalta. Kyseisen vaihtoehdon vahvuutena voitaisiin nähdä Kansaneläkelaitoksen tehtävät sosiaalietuuksien hoitamisessa. Kansaneläkelaitoksella on kokemusta työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanosta työttömyysetuuksien maksajan roolissa.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien sijoittuminen Kansaneläkelaitokseen hajauttaisi hallintoa ja lisäisi byrokratiaa, kun tehtävä ei olisi yhteydessä työvoimapolitiittiseen. Kyseisten tehtävien siirron Kansaneläkelaitokseen arvioidaan aiheuttavan enemmän lisäkustannuksia, kuin esityksessä ehdotetun vaihtoehdon.

ELY-keskukset kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaan ja ministeriö vastaa ELY-keskusten hallinnollisesta ohjauksesta. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien sijoittamisen ELY-keskukseen voitaisiin nähdä tukevan yhdenmukaisen soveltamis- ja ratkaisukäytännön toteutumista. Kyseisten tehtävien sijoittumisen ELY-keskukseen ei arvioida juurikaan lisäävän kustannuksia nykyisestä. Esityksessä ehdotettuun vaihtoehtoon verrattuna harkintaa vaativien työttömyysturva tehtävien sijoittaminen ELY-keskukseen merkitsisi työvoimahallinnon laajempaa hajautumista.

Keskitettyssä kunnallisessa ratkaisussa harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot annettaisiin keskitetysti ja lausunnot, jotka eivät sisällä harkintaa tai sisältävät vain vähän harkintaa annettaisiin kussakin kunnassa. Kyseisellä vaihtoehdolla olisi vaikutuksia muun muassa kuntien kunnallisen itsehallinnon toteutumiseen, kun kuntien asiakkaita koskevia lausuntoja annettaisiin toisessa kunnassa.

Työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen liittyvän toimivallan osalta esityksen valmistelussa on lisäksi ollut esillä työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen työttömyysturvaneuvoston yhteydessä nykyistä TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen toimivaltaa vastaavasti. Tässä vaihtoehdossa valtakunnallista työttömyysturvaneuvontaa antava KEHA-keskus voisi antaa

työvoimapolitiittisia lausuntoja puhelinneuvonnan yhteydessä asioissa, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa. Lisäksi puhelinneuvonnan yhteydessä KEHA-keskus voisi korjata työvoimapolitiittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen tai muun niihin verrattavan selvän virheen sekä työnhakijan että muun muassa työttömyysetuuden maksajan yhteydenottojen yhteydessä.

Kyseisen vaihtoehdon etuna voitaisiin nähdä palveluprosessin ja asiakaspalvelun sujumuuden sekä työnhakijan työttömyysturva-asian käsittelyn viivytyksettömyyden turvaaminen. Tällöin valtion viranomaisella olisi kuitenkin kunnan tai kuntayhtymän työvoimaviranomaisen kanssa rinnakkainen toimivalta työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa, mikä olisi omiaan sekoittamaan viranomaisten välistä selkeää työnjakoa työnhakijan palveluprosessissa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Euroopan maista Tanskassa, Norjassa ja Saksassa on ollut yhtenä kehityssuuntana vahvistaa paikallistason roolia julkisten työvoimapalvelujen järjestämisessä tai tuottamisessa. Tanskassa työllisyyspolitiikan kokonaisvastuu on siirretty kuntiin, Norjassa kunnat ja valtio vastaavat yhteistyössä paikallisista hyvinvointipalvelujen (NAV) toimistoista ja Saksassa kunnilla on toimeenpanovastuu työvoimapolitiikan palvelujärjestelmästä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkisten työvoimapalvelujen hajauttamista koskevan vertailuselvityksen mukaan (Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:21) vertailumaista Tanska on ainoa maa, jossa on siirrytty täysin hajautettuun työvoimapalvelujärjestelmään. Uudistus kytkeytyi osaksi Tanskan alue- ja kuntauudistusta.

Tarve työvoimapalvelujen hajauttamiseen on peräisin paikallisen tason merkityksen korostumisesta työvoimapolitiittisissa kysymyksissä ja sen uskotaan tuottavan räätälöidympiä ratkaisuja. Onnistunut hajauttaminen ei kuitenkaan ole irrallinen muista toiminnoista (Bonolli & Trein 2016). Tutkimusten perusteella ei voida osoittaa onko hajautettu järjestelmä parempi kuin keskitetty. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että vertailuasetelma on vaikea rakentaa, sillä hajauttamisaste vaihtelee valtioiden välillä, mutta käytännössä ei valtion sisällä. Tutkimustietoa julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta on lisäksi hyvin vähän, kuten myös hajauttamisen työllisyyteen tai työllistyvyyteen liittyvistä vaikutuksista. Olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden mukaan hajauttamisella ei näytä olevan suuria positiivisia vaikutuksia työllistymiseen.

Weishauptin (2014) mukaan työllisyyden valtiollisten ohjelmien menestyksellä toteuttaminen tarvitsee palvelurakenteen hajauttamista, mutta osa palvelurakenteesta tulee pitää keskitettynä tai keskittää. Keskitettynä tulisi pitää erityisesti työvoimatoimenpiteisiin liittyvä tilastointi ja rekisteröinti, tiedonkeruun suunnittelu ja kehittäminen sekä asiakasportaalien luominen ja ylläpito. Lisäksi työvoimapolitiittisten indikaattorien määrittämisen ja seurannan tulisi olla keskitettyä.

Työpolitiikan toimeenpanovastuun muutokset ovat vertailumaissa aina kytkeytyneet osaksi laajempia kunta-, maakunta- tai palvelurakenneuudistuksia eikä niitä voida erottaa muista uudistuksista. Tämän vuoksi työllisyys- ja muiden vaikutusten arviointi, ilman vertailuasetelmia, on käytännössä mahdotonta. Tanskassa muutos liittyi kuntien tehtävien ja rakenteiden uudelleenarviointiin, Norjassa hyvinvointihallinnon uudistamiseen ja Saksassa kehitys oli jatkumoa työpolitiikkaa koskeville laajoille uudistuksille.

Paikallisen tason kyky tuottaa palveluita vaihtelee. Vertailun kohteena olevissa maissa on kiinnitetty huomiota erityisesti yksiköiden kokoon. Tanskassa kuntien koot kasvoivat merkittävästi uudistuksen yhteydessä, kun kuntia yhdistettiin. Suomessa on laaja joukko väestöpohjaltaan varsin pieniä kuntia. Kuntien taloudellinen kantokyky ja pieni väestöpohja voivat aiheuttaa

haasteita. Lisäksi työmarkkina-alueet ylittävät hajautettujen mallien palveluja toteuttavien yksiköiden rajat, mutta sillä ei ole ollut suurta merkitystä työnantajille tarkastelluissa maissa.

Tutkimusten mukaan hajautettu palvelujärjestelmä ei kuitenkaan ole vaikuttanut työvoiman liikkuvuuteen vähentävästi. Kunnat tekevät työmarkkina-alueilla omaehtoista yhteistyötä työnantajien ja työntekijöiden palvelemiseksi. Lisäksi varsinkin hajauttamisvaiheen alussa tarvitaan valtion taholta tukea ja koordinoitua yhteistyön käynnistämiseen.

Palveluiden rahoitusvastuut jakautuvat sosiaaliturvan eri instrumenttien mukaisesti ja kuntiin kohdistuvia rahoituskannustimia on käytössä vain vähän. Työvoimapalveluiden rahoitusvastuu on vertailumaissa pääasiassa valtiolla, mutta kunnat voivat kaikissa selvityksen kohteena olleissa maissa oman toimivaltansa puitteissa panostaa työllisyyspalveluihin. Toimeentuloturvan osalta rahoitus- ja palveluiden toteutusvastuu on puolestaan useimmiten kunnalla (esim. Norja ja Saksa). Taloudellisia kannustinrakenteita on käytössä vain Tanskassa, jossa valtion työllisyysrahoitusmalli kannustaa tarttumaan työttömiin työnhakijoihin nopeasti ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä. Kirjallisuuskatsauksen perusteella taloudellisia kannusteita pidetään monia muita kannustinmalleja parempana.

Hajautetussa palvelujärjestelmässä valtion ohjausrooli muuttuu lainsäätäjäksi sekä järjestelmää fasilitoivaksi tahoksi. Kaikissa vertailumaissa valtio on tavalla tai toisella mukana työllisyydenhoidon ohjauksessa. Palveluja yksilöivällä lainsäädännöllä on vahva rooli kaikissa vertailumaissa. Jokaisessa näistä sitä on pyritty viime vuosien uudistuksissa yksinkertaistamaan. Myös Suomessa voitaisiin tarkastella nykyisen lainsäädännön tason tarvetta silloin, kun palveluja hajautetaan ja mahdollistaa paikallinen liikkumavara nykyistä paremmin.

Vertailumaissa on tunnistettu erilaisia tarpeita, joissa valtio toimii keskitettyjen palvelujen koordinoijana. Esimerkiksi Tanskassa valtio koordinoi kansainvälistä rekrytoinnista vastaavien yksikköjen (Workindenmark) toimintaa.

Hajautettua palvelujärjestelmää voidaan tukea rahoituksella (Tanskan korvausjärjestelmä) ja vahvalla tiedolla johtamisella (Tanska, myös Norja ja Saksa). Valtio seuraa ja mittaa palveluyksiköiden tuloksellisuutta, tutkii ja kehittää palveluita ja fasilitoi tähän liittyvää yhteiskehittämistä (Tanska, Saksa). Valtio toteuttaa esimerkkimaissa tiedolla johtamista joko keskitettyjen tai alueille sijoitettujen yksiköiden kautta. Poliitikan rooli muuttuu ”prosessien ohjeistamisesta” laajojen tavoitteiden asettajaksi, ja keskushallinto yleensä seuraa näiden tavoitteiden toteutumista erilaisten mittarein tai indikaattorein.

Hajautetulla järjestelmällä on positiivisia vaikutuksia palvelujen integrointiin alueellisesti tai paikallisesti. Verrokkimaissa tämä näkyy erityisesti työllisyyspalvelujen integraationa sosiaalipalveluihin ja koulutuspalveluihin, yrityspalveluihin sen sijaan integraatiota ei merkittävästi ole. Työnantajapalveluja koordinoidaan vertailumaissa usein yli kunta- tai yksikkörajojen, alueellisesti tai keskitetysti.

Julkisten työvoimapalvelujen toimintojen ja vallan hajauttaminen on ollut vahva trendi viimeisten vuosikymmenien aikana EU- ja OECD-maissa. Työvoimapolitiikkaa tai sen toimeenpanoa on enenevässä määrin siirretty valtakunnalliselta tasolta alueelliselle tai paikalliselle tasolle.

Julkisten työvoimapalvelujen hajauttaminen on EU- ja OECD -maissa toteutettu kahdelle erilaisella tavalla. (Mosley, H. (2011). ”Decentralisation of Public Employment Services”, Analytical Paper, DG Employment, Social Affairs and Inclusion). Ensimmäinen tapa on hallinnollinen hajauttaminen, jossa alueellisille tai paikallisille työvoimatoimistoille annetaan enenevässä

määrin liikkumavaraa kansallisten politiikkatavoitteiden toimeenpanossa. Toinen tapa on poliittinen hajauttaminen, joka yleensä sisältää pidemmälle vietyä vallan ja vastuun jakamista osavaltiolle, aluehallinnolle tai paikallishallinnolle. Edellä esitellyt kaksi tapaa hajauttaa eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne voivat esiintyä samaan aikaan samassa maassa.

Poliittista hajauttamista voi esiintyä kolmessa eri muodossa. Federalistisessa järjestelmässä osavaltiot ovat laajalti vastuussa sisäpolitiikasta, työvoimapalvelut mukaan lukien. Alueellistamisessa valtiot, joissa aiemmin valta on ollut hyvin keskittynyttä, on jakanut valtaa vahoille aluehallinnoille. Joissakin tapauksissa alueet ovat hyvin autonomisia valtioon nähden. Työvoimapalvelujen kunnallistamisessa on siirretty kuntien vastuulle joko kokonaan (esim. Tanska) tai toimeentulotuen saajien osalta.

Seuraavat maakuvaukset palvelujen hajauttamisesta pohjautuvat suurelta osin Owl Group Oy:n selvitykseen (Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:21).

5.2.1 Saksa

Vuonna 2005 Saksa uudisti maan työvoimapalvelujärjestelmän täysin Harz-reformeissa, jotka olivat toteutettu kolmessa vaiheessa. Harz-reformit jaotellaan neljään osaan, ja ne otettiin käyttöön vaiheittain vuosina 2003–2005 (Schmöller 2013).

Saksassa julkiset työvoimapalvelut on jaettu osiin: valtion työvoimatoimistot (ansiosidonnaista työttömyysturvaa ALG I -tukea saaville), valtion ja kuntien yhteistyössä tuottamat palvelut (ALG II -tukea saaville) ja kuntien itsenäisesti tuottamat palvelut (ALG II -tukea saaville).

Etuusperusteisen jaottelun lisäksi Saksan julkiset työvoimapalvelut voidaan jaotella kolmeen tasoon toimivallan mukaan: 1. liittovaltiotaso, 2. alueellinen taso ja 3. paikallinen taso. Alueelliset osastot valvovat työmarkkina-, rakenne- ja talouspolitiikan toteutumista tiiviissä yhteistyössä paikallishallinnon kanssa. Paikallisella tasolla toimii Saksan 156 työvoimatoimistoa ja niiden noin 600 alaosastoa sekä noin 300 Jobcenter-toimijaa. Jobcenter-toiminnasta vastaavat yhteistyössä paikalliset työvoimatoimistot ja kunnat. Paikallisten työvoimatoimistojen vastuulla on BA:n toiminnan implementointi paikallisella tasolla. Jobcenter-toiminta on tarkoitettu erityisesti ALG II -tukea (vähimmäistoimeentulo) saaville ja järjestetty tämän tulojärjestelmän ympärille.

Valtion ja kunnan rooli

Saksan työllisyyspalveluiden alueellinen toiminta on hajautettua, kuitenkin BA päävastuussa työllisyyspolitiikan toimeenpanosta. Jobcenter-toimintaa toteutetaan joko kuntalähtöisesti tai BA:n ja kunnan yhteistyönä. Yhteistyömallissa BA:n vastuulla ovat työttömien ja perheiden neuvonta ja osaamisen kehittäminen, matalan kynnyksen integraatiotoimenpiteet ja ALG II -etuuden maksaminen. Kunnan vastuulla on psykososiaalisen tuen tarjoaminen, mikäli tilanteeseen liittyy huumeriippuvaisuutta, mielenterveysongelmia tai perheongelmia. Saksan julkiset työvoimapalvelut toimivat yhteistyössä useiden organisaatioiden ja erityyppisten toimijoiden kanssa. Työmarkkinaosapuolilla (Social partners) on merkittävä rooli työllisyyspolitiikan suunnittelussa. Työmarkkinaosapuolet osallistuvat päätöksentekoon laaja-alaisesti sekä alueellisella että paikallisella tasolla, ja niitä kuullaan myös liittovaltiotason päätöksentekoprosesseissa. Vaikka Saksan työllisyyspalveluiden alueellinen toiminta on hajautettua, on BA päävastuussa työllisyyspolitiikan toimeenpanosta.

Kansallisella tasolla on lisäksi useita työvoimapolitiittisia erikoisyksiköitä, kuten Kansainvälisen työnvälityksen palveluyksikkö (ZAV – Zentrale Auslands- und Fachvermittlung, International

Placement Services), Perhe-etuusvirasto (Familienkasse), Liittovaltion työvoimatoimien ja työmarkkinoiden hallinnan yliopisto (University of the Federal Employment Agency - University of Labour Market Management (HdBA)) ja Työllisyystutkimuksen instituutti (IAB – Institute for Employment Research).

Rahoitusmalli

Saksassa kunnille ei ole enää taloudellisia kannustimia vastaavanlaisina kuin esimerkiksi Suomessa. Reformiuudistuksen yhteydessä perustetut ja vuoteen 2013 asti voimassa olleet taloudelliset kannustinjärjestelmät (kuten ”sakkomaksut”) on lakkautettu. Kannustinjärjestelmän on korvannut lain perusteella toteutettava tulosohjausjärjestelmä, jonka keskiössä ovat alueellisten yksiköiden vertailuanalyysit (benchmarking) ja vuotuiset paikalliset tulosohjaustavoitteet ja -sopimukset. Rahoitusjärjestelmän osalta työllisyyspalvelut ovat reformiuudistuksen myötä jaettu kahteen järjestelmään, joihin sijoittumisen määrittää työntekijän työhistoria ja elämäntilanne.

Saksassa on kaksi etuus- ja tulosohjausjärjestelmää, joita ohjaavat eri lainsäädännöt ja asetukset. Julkiset työvoimatoimistot voivat myös ulkoistaa toimintansa, kuten ne mittavasti tekevätkin. Osa palveluista hankitaan maksusetelijärjestelmän kautta, jolloin työnhakija voi käyttää työhön-sijoitusseteliä tai koulutusseteliä. (Schmöller 2013)

Saksassa työvoimapolkujen rahoitus jaetaan kahteen ”tilinpitoryhmään” (accounting groups) lain mukaan: ensimmäiseen vaikuttaa lainsäädäntö SGB III ja toiseen SGB II. Vuonna 2005 voimaan tullut lainsäädäntö määrittelee olennaisesti entisen työttömyys- ja sosiaalivakuutuksen yhdistämistä uudeksi perusturvaksi. Muutoksen myötä työvoimatoimistojen vastuut ja rahoitusmallit muuttuivat merkittävästi. SGB II:n asetuksissa 6a18 ja 6b19 määrittävät kuntaelinten oikeudellinen asema työnhakijoiden perusturvajärjestelmässä. Asetuksissa kuntatoimijat oikeutetaan toimimaan osittain itsenäisinä toimijoina perusturvan palveluntarjoajina (ALG II -tuen operoiminen). Kunnalliset toimijat operoivat liittovaltiotason alaisuudessa, ja liittovaltio kattaa edunsaajien peruskustannukset. Kuntaelimillä viitataan tässä yhteydessä Jobcenter20-toimintaan.

Sosiaalilain toisessa kirjassa asetuksessa 4614 säädetään rahoituksesta liittovaltion varoista. Asetuksen mukaan liittovaltion hallitus vastaa työnhakijoiden perusturvakuluista (hallintokulut mukaan lukien), sikäli kun palvelut tarjoaa liittovaltion virasto. Liittovaltion tarkastusvirasto valvoo etuuksien myöntämistä. Kuntatoimijat voivat lain nojalla veloittaa liittovaltion virastolta työnhakijoiden perusturvamaksut tietyin prosentiosuuksin. Tämä edellyttää ennalta laadittuja lainmukaisia sopimuksia ja rahoitusosuuksien laskemista liittohallitukselle.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Saksan työvoimapolkujen ohjausmalli perustuu perinteisempään tulosohjausajatteluun. Vuoden 2003 alkupuoliskolla kehitetty uusi johtamis- ja valvontakonsepti perustuu seuraaviin ohjaaviin periaatteisiin: 1. suunta kohti taloutta ja tehokkuutta 2. sisäisen ja ulkoisen avoimuuden luominen sekä 3. selkeä vastuu tavoitteiden saavuttamisesta. Taloudellinen tehokkuus ja vaikuttavuus ymmärretään siten, että resurssien käytöllä on oltava positiivinen taloudellinen nettovaikutus. Työttömän tukemisella ja integroitumisen edistämällä on taloudellista merkitystä vain, jos voidaan olettaa, että säästetyt edut ja maksujen uusimisen aikaisempi alkaminen ylittävät taloudelliset menot, jotka tarvitaan ansiotyöhön integroitumiseen.

Tavoitteiden hallinnan keskeisenä elementtinä toimivat pääkonttorin ja alueellisten osastojen vuotuiset tavoitesopimukset/keskustelut. Näiden pohjalta alueelliset osastot tekevät tavoitesopimukset paikallisten toimistojen kanssa. Tavoitesopimukset/keskustelut ovat tärkeimpiä suo-

rituskyvyn hallinnan keinoja Saksan julkisissa työvoimapalveluissa. Keskusteluja käydään neljännesvuosittain kaikilla hierarkkisilla tasoilla: pääkonttorin hallituksen ja kymmenen alueellisen johtajan välillä sekä kymmenen alueellisen johtajan ja 156 paikallistoimiston paikallisen johtajan välillä.

Saksassa on otettu käyttöön kattava sähköinen tulos/tilastojärjestelmä. Nämä Jobcenter-kohtaiset tilastot ovat hyvin yksityiskohtaisia (kattavat esimerkiksi kohderyhmät, integraatioitoimenpiteet, menot ja osallistujat), ja niiden sisältämät tiedot ovat suurelta osin julkisesti saatavilla. Nämä vastuuvollisuusitoimenpiteet lisäävät merkittävästi toiminnan läpinäkyvyyttä. Yksityiskohtaiset tiedot ja luvut työmarkkinoille pääsyn mahdollistavien eri välineiden kulutuksesta ja käytöstä on saatavilla verkossa kaikille työvoimatoimistoille ja Jobcentereille. Myös julkisten työvoimapalvelujen keskeiset suorituskykyindikaattorit ovat julkisesti saatavilla (ILO 2017). Tämän tulosohtausjärjestelmän/vertailuanalyysimenetelmän päätavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja kannustaa keskinäiseen oppimiseen kokemusten jakamisen avulla. Toistaiseksi on kuitenkin melko vähän todisteita siitä, että tällainen vertailuanalyysi ALG II -järjestelmässä lisäisi tehokkaasti alueellisten ja paikallisten yksiköiden suorituskykyä. (Konle-Seidl 2021)

5.2.2 Tanska

Tanska on selvityshetkellä ainoa OECD-maa, jossa työllisyyspalvelujen toteutus on kokonaisuudessaan kuntien vastuulla. Valtion vastuulla on lainsäädäntö, rahoitus sekä tiedolla johtaminen ja ohjaus. Tanskan työllisyyspalveluiden uudistamiseen on 2000-luvulla kytkeytynyt laaja joukko erilaisia uudistuksia, joilla kaikilla on omalta osaltaan merkitystä työllisyyspalvelujen vastuusiin ja tehtäviin. Näitä ovat muun muassa valtionkorvausjärjestelmän uudistus (2015), Työreformi 1 (2015), kolmikantasopimus työmarkkinaintegraatiosta (2016), työllisyysetuksien kokonaisuudistus (2016), kolmikantasopimus riittävästä ja osaavasta työvoimasta sekä koulutuspaikkojen riittävydestä (2016), kolmikantasopimus aikuiskoulutuksesta (2017) sekä sopimus yksinkertaisemmista työllisyyspalveluista (2018, voimaan 2020).

Työvoimapalvelujen järjestäminen

Tanskassa kunnat vastaavat työvoimapalvelujen toteutuksesta. Ne omistavat työllisyyskeskukset ja niiden toiminta on kunnan budjetissa. Kunnat päättävät itse minkä verran investoivat työllisyyteen. Osa keskeisistä palveluista on ollut kohtuullisen tarkkaan säädeltyä, mutta se, miten kunnat työllisyyspalvelunsa organisoivat, vaihtelee kuitenkin kunnittain, eikä tätä ole varsinaisesti säädelty. Vuoden 2018 aikana työllisyyspalveluja koskevaa sääntelyä on vähennetty ja yksinkertaistettu.

Valtion keskeinen toimija on työmarkkina- ja rekrytointivirasto (STAR), joka toimii valtakunnallisesti. Virastolla on myös kolme alueellista divisioonaa, jotka ovat lähinnä hallinnollisia ja osallistuvat yhteistyöhön kuntien kanssa omilla määritellyillä alueillaan mutta ovat osa kyseistä virastoa. Valtiolla on lisäksi vastuullaan tiettyjä valtakunnallisia erityistehtäviä, joista niistäkin suurin osa toteutetaan yhteistyössä kuntien kanssa. Yksi valtakunnallisista tehtävistä on Workindenmark, joka on valtakunnallinen rekrytointipalvelu Tanskasta työtä etsiville korkean osaamistason kansainvälisille asiantuntijoille sekä kansainvälistä työvoimaa etsiville yrityksille. Workindenmark-toimistoja on kolme, ja ne sijaitsevat suurissa kaupungeissa ja tarjoavat rekrytointipalveluja työntekijöille. Toimistoissa työskentelee hieman alle kolmekymmentä henkilöä suoraan asiakastyössä. Toinen valtakunnallisista tehtävistä on Jobservice Denmark. Se on valtakunnallinen työnantajien rekrytointipalvelu, joka koordinoi paikallisten toimijoiden rekrytointiprosesseja silloin, kun kyse on valtakunnallisista työnantajista tai laaja-alaisista rekrytointitarpeista.

Valtiolla ja kunnilla ei ole lakisääteisiä yhteistyörakenteita. Vuorovaikutus perustuu erilaisiin työryhmiin ja yhteistyöhön valtakunnallisesti koordinoitujen tehtävien kanssa, joista esimerkkinä kansainvälisen rekrytoinnin koordinointi. Kuntaliiton näkemysten mukaan vuorovaikutus ministeriön ja viraston kanssa on tiivistä, perustuu usein yksittäisiin asioihin ja on usein myös epävirallista (KL 2019).

Rahoitus

Tanskassa kuntia rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Työllisyyspalveluiden kannustimena on erillinen työllisyyskorvausjärjestelmä, jonka tavoitteena on kannustaa kuntia panostamaan työllisyydenhoitoon. Vuoden 2015 reformin myötä lähes kaikkien keskeisten etuuksien kohdalla korvausprosentti määräytyy sen mukaan, kuinka monta viikkoa kansalainen on kyseisellä korvattavalla etuudella. Eri palveluihin osallistumisella ei ole vaikutusta korvauksiin. Rahoitusuudistuksella varmistetaan kunnille taloudelliset kannusteet siihen, että kansalaiset eivät saisi sosiaalietuuksia pitkäaikaisesti, ja samalla kuntia kannustetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan.

Suurin osa kuntien kuluista korvataan laskennallisina valtionosuuksina. Tanskassa valtionosuusjärjestelmä (tilskuds- og udligningssystem) koostuu yleisestä valtionosuudesta, kansallisesta tasausjärjestelmästä, pääkaupunkiseudun tasauksesta, korkean rakenteellisen alijäämän tasauksesta ja ylitasauksen kompensatioista. Keskeisessä osassa järjestelmää on kansallinen tasausjärjestelmä, joka tasoittaa erilaisessa taloudellisessa asemassa olevien kuntien mahdollisuuksia palveluiden järjestämiseen ja on noin 80 prosenttia valtionosuusjärjestelmän kustannuksista. Tasausjärjestelmä on käytännössä valtion rahoittama. Tasausjärjestelmässä käytettävä laskennallinen kustannustaso perustuu asukasmäärään, ikärakenteeseen ja kunnan sosioekonomiseen tilaan. Prosessina Tanskassa kuntatalouden ohjaus perustuu kuntien ja valtion väliseen jokavuotiseen neuvotteluun. Sopimuksen yhteydessä sovitaan myös yleisen valtionosuuden taso niin, että rahoitusperiaate toteutuu. Kuntien lainanotto määräytyy myös sopimuksen mukaan. Tämän jälkeen kuntaliitto koordinoi kuntien budjetin.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Työllisyyspolitiikan yleisenä tulostavoitteena on vähentää tukia saavien henkilöiden määrää. Tämä vastaa kuntien taloudellisia kannusteita. Lisäksi työministerillä voi olla tiettyjä tavoitteita, joiden toteutumista voidaan seurata järjestelmään laadittavien indikaattoreiden kautta kullakin hallituskaudella. Valtio tarjoaa päätöksentekoa tukevia tietopalveluita ja tutkimustietoa. Tämän lisäksi valtio seuraa ja tekee arvioita (benchmarking) kuntien onnistumisesta työllisyydenhoidossa.

Vuoden 2014 palvelu-uudistuksen yhteydessä myönnettiin määrärahaa tietojärjestelmien kehittämiseen siten, että tietojärjestelmät helpottavat kunnallisten työllisyystoimistojen toimintaa työnantaja-asiakkaiden palvelussa ja auttavat yhteensovittamaan työnhakijoita ja työnantajien toiveita. Tässä yhteydessä alueellisten työmarkkinaneuvostojen (Regional labour market councils) tehtäväksi muodostui edesauttaa yhteistyötä ja koordinaatiota kuntien välillä.

Vuodesta 2016 STAR on käyttänyt myös kenen tahansa ladattavissa olevia benchmarking-raportteja, joissa oman kunnan tilannetta voi vertailla keskeisiin suorituskykyindikaattoreihin koko maan tasolla tai parhaiten menestyneisiin. Indikaattoreiden valinta on siis osa tavoitteenasettelua ja muistuttaa tässä mielessä esimerkiksi Sveitsin hajautetun mallin ohjausta, jossa työvoimapolitiikan tavoitteet muodostuvat valituista indikaattoreista. Indikaattoreina ovat esimerkiksi etuuksia saavien asiakkaiden määrä, työttömien eteenpäin saamisen nopeus ja kuntien mahdollinen tuki pitkään työttömänä olleille (esim. seurataan vähintään neljä keskustelua työnhakijan kanssa toteuttavien kuntien osuutta tai työtarjouksia).

Tietojärjestelmien taustalla on Tanskassa yleisesti käytössä oleva ”yhteinen IT-tietokanta” (The common IT-based database, DFDG). DFDG on kansallinen tietojärjestelmä, jota käyttävät valtio, kunnat ja työttömyyskassat. Sitä käytetään kaikissa työlainsäädäntöön liittyvissä asioissa. Se sisältää kontrollin, työllisyystoimenpiteiden tilastollisen seurannan, kansallisten itsepalvelujen seurannan, poissaolojen seurannan, työnhakutoimien ylös kirjaamisen ja vahtimisen sekä muiden keskeisten tietojen rekisteröinnin. Tietojärjestelmä myös määrittää julkisten tukien maksusykliä, jotka puolestaan määrittävät haastattelujen, seuranta-haastattelujen tai muiden aktiivitoimien muistutusta. Tietojärjestelmän tiedot ovat henkilötasoisia tietoa, joka on lainsäädännön näkökulmasta välttämätöntä. Keskeisiä tämän tietorakenteen pohjalle perustuvia palveluita ovat esimerkiksi Jobnet.dk, JobLog, Planner, Vitas ja JobKon. Tiedolla johtamista tukevia tietopalveluita ovat JobIndsats ja Jobeffector.dk.

5.2.3 Norja

Norjan julkinen hallinto koostuu valtionhallinnosta, 11 läänistä/maakunnasta (fylke) ja 356 kunnasta. Kunnilla ja maakunnilla on vaaleilla valitut valtuustot, joiden toimintaa ohjaa yhtenäinen kuntalaki. Kuntien ja maakuntien verotusoikeus on nimellinen. Vuonna 2006 työ- ja hyvinvointihallinto yhdistettiin yhdeksi virastoksi, Norjan työ- ja sosiaalihalinnoksi (NAV). NAV-hallintoon yhdistettiin työhallinto, eläkelaitos ja kuntien sosiaalitoimi.

Työvoimapalvelujen järjestäminen

NAV-toimiston työnvälitystoiminta toteutetaan valtion ja kunnan välisenä yhteistyönä, jossa molemmat osapuolet ovat tasa-arvoisia kumppaneita ja tarjoavat koordinoituja palveluja kaikille asiakkaille. Tärkeiden taloudellisten hyvinvointijärjestelmien hallinnoinnin lisäksi NAV-viraston tehtävänä on seurata työmarkkinoiden toimintaa ja myötävaikuttaa niiden toimimiseen tehokkaasti. Tämä tarkoittaa, että NAV antaa työnhakijoille neuvoja ja apua riippumatta siitä, ovatko he työttömiä vai haluavatko vain vaihtaa työpaikkaa. Paikallistason NAV-toimistot ovat toimipisteitä, joihin asiakkaan tulee ensimmäiseksi ilmoittautua palvelutarpeen ilmetessä. NAV-toimistoissa eri hallinnonalojen työntekijät työskentelevät asiakkaiden parissa, ja työtehtäviin kuuluvat muun muassa asiakasseuranta, neuvonta ja ohjaus. NAV-toimistoista asiakkaita ohjataan aktiivointiohjelmiin tai muihin erillishankkeisiin, esimerkiksi työkykyä arvioivaan ohjelmaan. Haastavampien tilanteiden kohdalla paikalliset NAV-toimistot ohjaavat asiakkaita aluetason NAV-virastoihin moniammatillisten asiantuntijatiimien pariin.

Valtiolla ja kunnalla on yhteinen vastuu paikallisen NAV-toimiston toiminnasta. Palvelurakenteen uudistuksen jälkeisen kumppanuusmallin päätarkoituksena oli luoda yhteisiä operatiivisia ratkaisuja kahden omistajan, kunnan ja valtion viraston, toimesta. Kumppanuusmallin toimintaperiaatteiden mukaan kumppanuuksien tulee olla lain nojalla pakollisia kaikille kunnille. Yhteisiin sopimukseen sisältyy määräyksiä siitä, kuinka valtio ja kunta hoitavat virastoa yhdessä ja mitkä kunnalliset palvelut sisällytetään siihen. Tämän vuoksi NAV-toimiston tarjoamat palvelut saattavat vaihdella paikallisviranomaisittain.

Rahoitus

Norjan valtiolla on vahva rooli alue- ja paikallistason menojen valvonnassa ja talouden ohjauksessa, sillä eduskunta päättää sekä valtionosuuksien myöntämisestä että tuloveroasteista. Valtionosuuksien jakamista määrittävät erilaiset kriteerit, jotka muodostuvat aluekohtaisten kustannusten perusteella. Määrittäviä kriteerejä ovat esimerkiksi asuintiheys ja erilaiset demografiset ja sosioekonomiset tekijät. Norjan maakuntien tehtävät rahoitetaan pääosin omilla verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vaikka suuri osa rahoituksesta kerätään verotuloilla, kunnilla ja maakunnilla on hyvin rajallinen valta veroasteen määrittelyssä.

Maakunnalliset NAV-virastot ovat vastuussa rahoituksen kanavoinnista alueellisiin NAV-toimistoihin, joita on vuonna 2020 voimaantulleen uudistuksen mukaan 11. Jokaisella maakunnalla on valtion myöntämä oma budjetti, jonka määrä riippuu maakunnan väestön määrästä, työllisyydestä, sairastavuudesta ja maantieteellisistä etäisyyksistä alueen sisäisten kuntien välillä. Paikallisella tasolla NAV-toimistot ovat yhdessä kuntien kanssa toimenpidevastuussa aktiivisesta työvoimapolitiikasta, mukaan lukien työmarkkinakoulutukset ja osaamisen kehittäminen. Vaikka NAV-toimistoilla ja kunnilla on yhteinen toimenpidevastuu työllisyyspalveluiden toteuttamisesta, NAV:n työntekijät ja kunnan työntekijät kuuluvat eri palkanmaksujärjestelmiin, jolloin NAV maksaa työtuloa omille työntekijöilleen ja kunnat omilleen.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Digitaalisiin palveluihin liittyvän strategisen työn perustana on Norjan digitaalinen agenda, ”valkoinen kirja”, jossa hallitus asettaa kansalliseksi tietotekniikan hyödyntämisen tavoitteiksi helpomman arjen ja paremman tuottavuuden. Digitalisaatio, jota edistää Norjan digitalisaatiovirasto vaikuttaa myös NAV-viraston sisäiseen toimintaan, ja NAV:n muutokset koskevat resurssien siirtämistä lähemmäksi käyttäjää. Muutokset ovat laaja-alaisia ja sisältävät sekä digitaalisia innovaatioita että organisaatiomuutoksia. Digitaalisia itsepalveluratkaisuja on tullut saataville yhä useammilla alueilla, ja yhteistyö työnantajien kanssa on vahvistunut. Tämä on edistänyt työhön hakeutumista, ja käyttökokemus on parantunut. Työllisyyttä käsittelevät digitaaliset palvelut perustuvat internet-sivuilla tapahtuvaan tiedotukseen ja asiointiin, sähköpostiasiointiin ja puhelinpalveluihin.

5.3 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin kuntien järjestämisvastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Pykälässä todettaisiin julkisten työvoimapalveluiden tarkoitus. Palveluilla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Tarkoitus kytkeytyy perustuslain 18 §:ssä asetettuun julkisen vallan velvollisuu-teen edistää työllisyyttä ja turvata jokaiselle oikeus työhön.

Lisäksi laissa säädettäisiin eräistä valtion julkisiin työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä. Valtio vastaisi julkisten työvoimapalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta sekä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen tarjoamisesta. Pykälän 2 momentissa todettaisiin lain 16 luvun 4 ja 5 §:n soveltaminen yksityisten tarjoamiin työvoimapalveluihin.

2 §. Julkiset työvoimapalvelut. Pykälässä todettaisiin palvelut, joita järjestetään ehdotetun lain mukaisina julkisina työvoimapalveluina tai joiden katsotaan kuuluvan julkisiin työvoimapalveluihin. Julkisten työvoimapalveluiden määrittely vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Laissa käytettäisiin käsitettä julkiset työvoimapalvelut, joilla tarkoitettaisiin sekä henkilöasiakkaille että työnantajille tarjottavia palveluja. Työnantajapalvelut olisivat palveluja sekä yritys- että muille työnantaja-asiakkaille.

Julkisiin työvoimapalveluihin sisällytettäisiin muutosturvakoulutus. Muutosturvakoulutus olisi palvelu, jolla tuetaan tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa uudelleen työllistymistä. Muutosturvakoulutuksesta säädettäisiin lain 8 luvussa. Muutosturvakoulutus liittyy hallituksen toimenpiteisiin 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden parantamiseksi ja sitä koskeva sääntely on esitetty lisättäväksi nykyiseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (HE 62/2022 vp). Säännösten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvilla työnantajalle ja henkilöasiakkaille myönnettävillä tuilla ja korvauksilla tarkoitettaisiin palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea, starttirahaa, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuviin matka- ja yöpymiskustannuksiin myönnettävää korvausta ja palveluun osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävää kulukorvausta. Lisäksi työnantajalle myönnettäviin tukiin kuuluisi uusi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Kuten muutosturvakoulutus, kyseinen tuki liittyy hallituksen toimenpiteisiin, joilla edistetään 55 vuotta täyttäneiden työllisyyttä. Vastaavat säännökset on tarkoitus esittää lisättäväksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin siten, että ne tulisivat voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Nykyisestä poiketen yritystoiminnan kehittämisspalvelut eivät sisältyisi tässä laissa tarkoitettuihin julkisiin työvoimapalveluihin, vaan ne olisivat jatkossa osa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yrityspalvelukokonaisuutta. Niitä säädettäisiin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetussa laissa.

Kunta voi yleisen toimivaltansa puitteissa järjestää myös muita kuin laissa tarkoitettuja palveluja, joilla pyritään työllisyyden edistämiseen. Muut kunnan järjestämät palvelut eivät kuuluisi kunnan valtionosuustehtävään.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet.

Ehdotetussa 1 kohdassa määriteltäisiin työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalvelujen järjestämisestä. Järjestämisvastuulliselle taholle asetettavista kriteereistä säädettäisiin 2 luvussa. Järjestämisvastuu voisi olla yksittäisellä kunnalla tai kuntien muodostaman yhteistoiminta-alueen eli niin sanotun työllisyysalueen kaikkien kuntien osalta alueen yhdellä kunnalla (vastuukunta) tai kuntayhtymällä.

Ehdotetussa 2 kohdassa määriteltäisiin asiakas. Asiakkaita olisivat luonnolliset henkilöt ja työnantajat, jotka hakevat tai saavat laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta. Luonnollisesta henkilöstä käytettäisiin käsitettä henkilöasiakas. Nykyistä käytäntöä vastaavasti asiakkaan määritelmä kattaisi myös työnantajaksi aikovat, joilla ei ole vielä työntekijää palkattuna. Työnantaja-asiakas voi olla yritys tai muu työnantaja.

Ehdotetussa 3 kohdassa määriteltäisiin työnhakija, 4 kohdassa työtön ja 5 kohdassa työttömyysuhan alainen. Edellä mainitut kohdat vastaisivat sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 2, 3 ja 3 a kohtaa. Lisäksi 5 kohdan b alakohdan mukaan työttömyysuhan alaiseksi katsottaisiin lain 8 luvussa tarkoitettu muutosturvakoulutukseen oikeutettu.

Pykälän 6 kohta sisältäisi uuden palkkatuetun työn määritelmän. Palkkatuetulla työllä tarkoitettaisiin sekä palkkatuella että 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä. Kumpikin tuki olisi työnantajalle työntekijän palkkakustannuksiin maksettava tuki. Molemmista säädettäisiin lain 10 luvussa.

Pykälän 7 kohdan mukaan työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa. Työllistymissuunnitelman laatimisesta säädetäisiin työnhakijan palveluprosessia koskevassa lain 4 luvussa. Jos asiakkaalle tulisi laadittavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu aktivointisuunnitelma, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu kotoutumissuunnitelma tai monialainen kotoutumissuunnitelma taikka työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma, korvaisi kyseinen suunnitelma työllistymissuunnitelman. Ehdotetun 8 kohdan mukaan näistä käytettäisiin nykyistä vastaavasti käsitettä työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma.

Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin työnhakuvelvollisuus. Työnhakuvelvollisuudella tarkoitettaisiin työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakuvelvollisuudesta ja sen asettamisesta säädetäisiin lain 5 luvussa.

Pykälän 10 kohta sisältäisi muutosturvan määritelmän. Määritelmä vastaisi julkisesta työvoimasta ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 7 kohtaa.

Pykälän 11 ja 12 kohdassa määriteltäisiin valtiontukien myöntämiseen liittyvät käsitteet valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus ja de minimis -tuki. (Nykyisten asetusten voimassaolo päättyy ennen tämän lain voimaantuloa – ei vielä tietoa korvaavista asetuksista.)

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että lakia sovellettaessa virkasuhde rinnastettaisiin työsuhteeseen. Sama koskisi virkasuhdetta koskevan lainsäädännön soveltamista.

4 §. *Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen sekä tarjoaminen asiakkaalle.* Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että julkisten työvoimapalvelujen järjestämisen tulee perustua elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeisiin. Palveluita järjestettäessä tulisi siten pyrkiä vastaamaan sekä tämänhetkisiin että tuleviin työvoimatarpeisiin. Muutosten ennakoinnissa tulee hyödyntää ennakointitietoa. Työvoima- ja osaamistarpeita koskevaa ennakointitietoa hyödyntämällä esimerkiksi työvoimakoulutusta voidaan suunnata sellaisille aloille, joilla arvioidaan tulevaisuudessa olevan työmahdollisuuksia tai haasteita osaavan työvoiman saatavuudessa. Palveluita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon, että ne vastaavat sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan eri asiakasryhmien palvelutarpeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan lähtökohtana yksittäiselle asiakkaalle tarjottavissa palveluissa olisi asiakkaan palvelutarve, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaalle tulee tarjota palvelua tai palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta, edistävät henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille tai edistävät yritystoiminnan käynnistämistä. Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista säädetäisiin tarkemmin työnhakijan palveluprosessia koskevassa 4 luvussa.

Lisäksi pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös siitä, että julkisia työvoimapalveluja tulee olla saatavilla sekä omatoimisesti käytettävänä palveluina että henkilökohtaiseen asiointiin perustuvana. Ehdotetun lain mukaan KEHA-keskus vastaisi työvoimapalvelujen valtakunnallisista sähköisistä palveluista. Työnhakijan palveluprosessi edellyttäisi osin lakisääteisesti henkilökohtaista työvoimaviranomaisessa paikan päällä tapahtuvaa asiointia. Muutoin asiointitapa määräytyisi asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Henkilökohtaista asiointia varten työvoimaviranomaisella tulee olla riittävä määrä asiointipisteitä siten, että asiointimatkat palvelupisteisiin eivät muodostu kohtuuttoman pitkiksi.

5 §. Palveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa noudatettavat periaatteet. Pykälän 1 momentissa julkisissa työvoimapalveluissa edellytettäisiin puolueettomuutta ja tasapuolisuutta. Tasapuolisuudella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että samoista työpaikoista kilpailevia työnhakijoita kohdellaan tasapuolisesti. Puolueettomuus puolestaan merkitsee sitä, ettei työvoimaviranomainen asetu esimerkiksi työnantajan ja työntekijän välisessä ristiriitatilanteessa kummankaan osapuolen puolelle.

Säännöksessä todettaisiin myös, ettei työriita vaikuta palveluun, Tämä tarkoittaa sitä, ettei työvoimaviranomainen voi kieltäytyä antamasta työnantajalle palvelua työriidan, esimerkiksi lakon tai työsulun, vuoksi. Koska työttömällä työnhakijalla on työttömyysturvalain säännösten mukaan mahdollisuus kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä työstä, joka kuuluu lakon, sulun tai saarron piiriin, työvoimaviranomaisen olisi kuitenkin kerrottava työnhakijalle tiedossaan olevasta työriidasta työtarjouksen yhteydessä. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:ää.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin velvollisuus aktiivisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa julkisia työvoimapalveluja järjestettäessä, tarjottaessa, kehitettäessä ja palveluista tiedotettaessa. Säännös vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Kuntalain 8 §:n yleissäännöksen nojalla kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestämisvastuullaan olevien palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta. Säännöksessä asetettaisiin lisäksi nimenomainen velvollisuus yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen. Säännös pitää sisällään myös syrjinnän kiellon ja velvollisuuden aktiivisesti edistää tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista.

Velvollisuus edistää aktiivisesti yhdenvertaisuutta sisältää myös positiivisen erityiskohtelun, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka työmarkkinoilla tapahtuvasta syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. Voimassa olevan julkisen työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n mukaan työllisyysmäärärahan avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Ehdotetussa pykälässä edellytettäisiin vastaavasti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisen edistämisen huomioon ottamista julkisia työvoimapalveluja järjestettäessä. Heikossa työmarkkina-asemassa olevia ei ole määritelty nykyisessä lainsäädännössä, eikä asiaa määriteltäisi myöskään ehdotetussa säännöksessä. Heikossa työmarkkina-asemassa oleviksi ryhmiä katsotaan yleisesti ainakin pitkään työttömänä olleet, vammaiset ja osatyökykyiset, ikääntyneet, nuoret ja maahanmuuttajat. Säännös turvaisi osaltaan julkiselle vallalle perustuslaissa asetettua velvollisuutta huolehtia siitä, ettei yhteiskuntaan muodostu pysyvästi työtä vailla olevia ryhmiä.

6 §. Palveluiden maksuttomuus. Pykälässä säädettäisiin julkisten työvoimapalveluiden maksuttomuudesta. Kaikki henkilöasiakkaalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia. Myös työnantajalle tarjottavat palvelut olisivat pääsääntäisesti maksuttomia. Ainoastaan 7 luvun 2 §:ssä tarkoitettu yhteishankintakoulutus olisi palvelu, jossa koulutuksen järjestämiseen osallistuva työnantaja osallistuu palvelun hankintakustannuksiin. Vastaavat säännökset sisältyvät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 6 §:ään.

7 §. Rahoitus. Julkisten työvoimapalvelujen järjestäminen ja niihin liittyvät tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Pykälässä viitattaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin, jossa säädettäisiin valtionosuudesta ja sen määräytymisen perusteista.

8 §. *Muun palvelunjärjestäjän palveluihin ohjaaminen ja palveluiden yhteensovittaminen.* Jos asiakkaan palvelutarve edellyttäisi palvelua, joka ei ole työvoimaviranomaisen järjestämistuulla, asiakkaalle tulisi tarvittaessa antaa tietoa muista palvelumahdollisuuksista. Tarvittaessa asiakas tulisi myös ohjata muun viranomaisen tai palvelunjärjestäjän palvelujen piiriin ja tarvittaessa tehdä palveluun ohjaamisessa yhteistyötä palvelun järjestämisestä vastuussa olevan viranomaisen tai tahon kanssa. Asiasta säädettäisiin 1 momentissa, joka vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 4 §:n 3 momenttia.

Säännökseen lisättäisiin maininta velvollisuudesta tehdä tarvittaessa yhteistyötä muun palvelun järjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamiseksi. Lisäksi säännökseen otettaisiin informatiivinen viittaus työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettavaan lakiin sekä kotoutumisen edistämisestä annettavaan lakiin. Työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettavassa laissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta tehdä yhteistyötä palveluiden yhteensovittamiseksi hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen kanssa ja kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa edellytettäisiin kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä.

9 §. *Yhteistyövelvollisuus.* Pykälässä edellytettäisiin kuntien keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä. Keskeisiä viranomaisia olisivat esimerkiksi KEHA-keskus, ELY-keskukset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos. Yhteistyötä tulisi tehdä myös muun muassa koulutuksen järjestäjien kanssa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen suunnittelussa. Kansainvälisen työnvälityksen osalta yhteistyökumppaneina olisi KEHA-keskuksen lisäksi Business Finland Oy. Olennaista on, että työvoimaviranomaiset tekevät laajasti yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

10 §. *Työnhakijan kotikunta, asuinpaikka ja työssäkäyntialue.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:ää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnhakijan asuinpaikasta. Asuinpaikka ja sen kautta määrittyvä työssäkäyntialue liittyvät muun muassa tiettyjen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavan kulukorvauksen määrään sekä velvollisuuteen osallistua palveluihin työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työnhakijan ilmoittama osoite ei määrittäisi hänen kotikuntaansa, vaan kotikunnaksi katsottaisiin väestötietojärjestelmään merkitty kotikunta. Selvyyden vuoksi 2 momenttiin lisättäisiin maininta asiasta.

11 §. *Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen.* Pykälä koskisi valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamista ehdotetun lain nojalla myönnettävien tukien osalta. Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen todettaisiin erikseen kutakin tukea koskevan sääntelyn yhteydessä. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 a §:ää, mutta sen soveltamista ei sidottaisi elinkeinotoimintaa harjoittavaan tuen hakijaan, koska elinkeinotoiminnan käsite ei vastaa EU:n valtiontukisääntöjä.

SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaan julkinen tuki katsotaan valtiontueksi, kun julkisia varoja kanavoidaan yrityksiin, etu on valikoiva, toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suuressa tuensaajaa ja toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontukisääntöissä yrityksellä tarkoitetaan mitä tahansa taloudellista toimintaa harjoittavaa yksikköä sen oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta riippumatta. Taloudellisena toimintana pidetään puolestaan kaikkea toimintaa, jossa palveluja ja tavaroita tarjotaan markkinoilla. Yksikön oikeudellisella muodolla tai sillä, tavoitteleeeko yritys voittoa, ei ole arvioinnissa merkitystä. Etu katsotaan valikoivaksi, kun tuen myöntäjällä on harkintavaltaa edun myöntämisessä.

2 luku Kunnan järjestämistä

Lain 2 luvussa säädettäisiin muun muassa kunnan järjestämisvastuulle kuuluvien työvoimapalveluiden järjestämisestä joko yksittäisissä kunnissa tai useamman kunnan yhteistoiminta-alueilla, työ- ja elinkeinoministeriölle tehtävistä ilmoituksista sekä valtioneuvoston päätösvallasta tilanteissa, joissa luvussa säädettyjä vaatimuksista palvelujen järjestämisestä ei ole noudatettu.

1 §. *Työvoimapalveluiden järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse ja milloin kuntien tulisi muodostaa yhteistoiminta-alue palveluiden järjestämistä varten.

Pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Työvoiman määrää koskevalla vaatimuksella varmistetaan järjestämisvastuun toteuttamiseksi riittävän vahvat henkilöstöresurssit sekä taloudelliset voimavarat valtiolta siirtyvän, perusoikeuksiin liittyvän tehtävän hoitamiseksi kunnissa niin, että palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle asetetut vaatimukset voidaan täyttää. Samalla varmistetaan, että työvoimapalvelut säilyvät asiakkaan kannalta kokonaisuutena eikä palvelujen kokonaisuus pirstaloitu.

Jos kunnan työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilön rajan, kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Tällä tavoin muodostettavalla työllisyysalueella siihen kuuluvien kuntien yhteenlasketun työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Maantieteellisellä yhtenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että jokaisella työllisyysalueeseen kuuluvalla kunnalla on yhteinen raja vähintäänkin yhden muun samaan työllisyysalueeseen kuuluvan kunnan kanssa. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivalla alueella tarkoitetaan aluetta, jolla työssäkäyntiin liittyvä pendelöinti kuntien välillä tai toiseen kuntaan on yleistä. Työmarkkinoiden toimivuus lähtökohtaisesti edellyttää esimerkiksi keskuskaupungin, jonne pendelöinti pääasiassa kohdistuu, sisältymistä alueeseen. Työllisyysalueen muodostaminen ei olisi sidoksissa valtion aluehallinnon mukaisiin toimialueisiin, maakuntarajoihin tai hyvinvointialueisiin. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen annetun lain 4 §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa edellytetystä 20 000 henkilön työvoimapohjasta valtioneuvoston luvalla.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin 1 momentin sääntelyä toteamalla, että 1 momentin mukaisella kunnan työvoiman määrällä tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tuottamaan työssäkäyntitilastoon perustuvaa kunnan työllisten ja työttömien yhteismäärää. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto perustuu noin 30 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tilasto tuotetaan vuosittain ja sen tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta.

2 §. *Kuntien yhteistoiminta järjestämisvastuun toteuttamiseksi.* Pykälän mukaan kunnat, jotka muodostaisivat 1 pykälässä tarkoitetun työllisyysalueen, tulisi sopia työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä kyseisellä alueella. Kuntalain mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetty tehtävät joko itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 8 §:n 1 momentin mukaan lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kuitenkin kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Koska edellä 1 pykälässä säädettäisiin järjestämisvastuulliselle taholle asettavista kriteereistä, kyse on kuntalain 8 §:n 1 momentin tarkoittamasta lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Tämä tarkoittaa, että kuntien tulisi perustaa työllisyyspalveluiden järjestämistä varten kuntalain 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä tai sopia kuntalain 51 §:n mukaisesti, että niin sanottu vastuukunta hoitaa työvoimapalvelut muiden kuntien puolesta ja kunnilla on yhteinen toimielin. Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen kuntalakiin.

Kuntalain 8 §:n 2 momentin mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta; ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Työllisyysalueella vastuukunta tai kuntayhtymä vastaisi siten edellä mainituista tehtävistä. Kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaan kunnalla on vastuu tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

Järjestämisvastuu itsessään ei määritä sitä, miten palvelut pitää tuottaa. Kuntalain 9 §:ssä säädetään yleisesti siitä, miten kunnan palvelujen tuotanto voidaan toteuttaa. Kuntalain 9 §:n ja sen perustelujen mukaan kunta voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja kunta ja kuntayhtymä voisi myös hankkia sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Kunnan tehtävien hoidon edellyttämien palvelujen tuottamisen vaihtoehtoina ovat siten tuottaa palvelu itse, perustaa kuntayhtymä, sopia tuottamisesta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, perustaa tai olla osakkaana osakeyhtiössä tai muussa yksityisoikeudellisessa yhteisössä ja hankkia palvelu valtiolta, muulta julkisyhteisöltä tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Palvelujen tuottamiselle on siis sängen runsaasti variaatioita. Järjestämisvastuullinen taho voi tehdä sopimuksia palvelujen tuottamisesta esimerkiksi kunnan tai toisen kuntayhtymän kanssa. Kuntalain säännökset eivät näyttäisi asettavan esteitä sille, että esimerkiksi kuntayhtymä tekee jäsenkuntansa kanssa sopimuksen tiettyjen, sopimuksessa määriteltyjen palvelujen tuottamisesta.

Tuottamisesta päätettäessä on kuitenkin huomattava, että kuntayhtymien perustama kuntayhtymä ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollinen kansanvaltaisuusyhtiö. Kuntayhtymien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat kuntalain 49 §:n mukaisesti yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta sekä liikelaitoskuntayhtymä. Kuntayhtymien väliset sopimukset ilman uuden organisaation perustamista ovat myös mahdollisia. Samoin vastuukuntien väliset sopimukset sekä kuntayhtymien ja vastuukuntien väliset sopimukset.

Kuntalain säännökset mahdollistavat myös sen, että järjestämisvastuussa olevalla vastuukunnalla tai kuntayhtymällä on esimerkiksi yhteisiä viranhaltijoita (eli sopimus yhteisestä viranhaltijasta) yhteistoiminnassa mukana olevan kunnan kanssa.

Tuottamistavasta päätettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota perustuslain 124 §:ään, jonka mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla. Lisäksi edellytetään, että tehtävän siirtäminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös on huomioitava erityisesti silloin, jos tuottamista ollaan siirtämässä yksityiselle toimijalle, kuten osakeyhtiölle.

3 §. Työllisyysalueiden muodostaminen eräissä tilanteissa. Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavan yksittäisen kunnan tai työllisyysalueen työvoiman määrä jäisi alle 1 §:ssä säädetyn määrän. Jos palveluiden järjestämisestä itsenäisesti vastaavan kunnan työvoiman määrä tai työllisyysalueen muodostavien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä olisi kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa alittanut 20 000 henkilön määrän, kunnan tai työllisyysalueen kuntien olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin sopiakseen muiden kuntien kanssa yhteistoiminnasta, joka täyttäisi 1 §:n edellytykset. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa yksittäisten kuntien kohdalla esimerkiksi useammasta kunnasta muodostuvan työllisyysalueen muodostamista tai kunnan liittymistä jo olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Työllis-

syysalueiden osalta kyseeseen voisi tulla esimerkiksi uusien kuntien ottaminen mukaan työllisyysalueeseen tai työllisyysalueen liittyminen osaksi toista työllisyysaluetta. Tällaisia toimenpiteitä olisi todennäköisesti perusteltua ryhtyä valmistelemaan jo siinä vaiheessa, kun 1 §:ssä säädetyn työvoiman määrän alittuminen on odotettavissa tai niin olisi jo tapahtunut yhden tai kahden vuoden osalta. Viimeistään toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä siinä vaiheessa, kun työvoiman määrä on alittanut säädetyn rajan kolmena vuonna peräkkäin. Jos valtioneuvosto olisi myöntänyt työllisyysalueelle voimaannanolain 4 §:n nojalla luvan poiketa edellytetystä 20 000 henkilön työvoimapohjasta, noudatettaisiin kyseistä rajaa myös tässä yhteydessä.

Yhteistoimintasopimus, jolla tehtävää itse hoitavan kunnan tai työllisyysalueen kuntien työvoiman määrä saataisiin jälleen 1 §:n mukaiseksi, tulisi valmistella siten, että sopimus olisi voimassa viimeistään tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien. Jos siis kolmas peräkkäinen vuosi, jonka lopussa työvoiman määrä on alittanut 20 000 henkilön rajan, olisi esimerkiksi 2030, yhteistoimintasopimuksen tulisi olla voimassa viimeistään vuoden 2032 alussa.

4 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin kuntien ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinoministeriölle. Pykälän 1 momentin mukaan 1 §:ssä tarkoitetun työllisyysalueen muodostavien kuntien on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalvelujen järjestämistä varten perustettua yhteistä toimielintä koskeva sopimus tai kuntayhtymän perussopimus. Nämä kuntalain 52 tai 56 §:n mukaiset sopimukset tulisi toimittaa ministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa kunta järjestäisi työvoimapalvelut itsenäisesti. Tällaisen kunnan tulisi ilmoittaa asiasta taikka toimittaa asiaa koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan työllisyysalueen jäsenkunnissa tai osapuolissa tapahtuvista muutoksista tulisi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään. Kuntien ilmoitusvelvollisuus koskisi siis myös työvoimapalveluiden järjestämisvastuussa ja kuntien yhteistoiminnassa tapahtuvia muutoksia.

Pykälän 4 momentin nojalla kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle myös työvoimapalveluiden järjestämistä koskevat suunnitelmat edellisissä momenteissa tarkoitettujen tietojen lisäksi. Suunnitelmasta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Suunnitelmassa tulisi määrittellä ainakin se, miten työvoimaviranomaisen asiointipisteet sijoittuvat, miten tehtävien tuottaminen on tarkoitus hoitaa, tehtävien hoitamiseen varatut taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit.

5 §. Valtioneuvoston päätöksenteko-oikeus. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston päätösvalta tilanteissa, joissa 1 ja 3 §:n mukaisia edellytyksiä ei ole noudatettu. Valtioneuvoston päätöksellä turvattaisiin yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutus taikka palvelujen järjestäminen niissä tilanteissa, joissa kunnat eivät näitä velvoitteita omilla päätöksillään toteuttaisi taikka olisi pystynyt toteuttamaan.

Pykälän 1 momentti koskisi tilanteita, joissa kunta jää työllisyysalueen ulkopuolelle, vaikka sen työvoiman määrä jää alle 1 §:n mukaisen 20 000 henkilön rajan. Tällöin valtioneuvosto päättäisi työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Valtioneuvosto päättäisi myös kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista asianomaiset kunnat eivät olisi sopineet. Ennen päätöksentekoa valtioneuvoston tulisi kuulla asianomaisia kuntia ja työllisyysaluetta. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa siihen asti, kunnes asianomaiset kunnat sopivat toisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvostolla on 1 momentissa tarkoitettu päätösvalta myös silloin, jos kunta tai työllisyysalue ei täyttäisi 1 §:n edellytyksiä työvoiman määrästä tai maantieteellisesti yhtenäisestä, työmarkkinoiden tai työssäkäynnin kannalta toimivasta alueesta. Valtioneuvoston tekisi 1 momentissa tarkoituksen päätöksen myös silloin, jos työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaava kunta jäisi 3 §:n vastaisesti työllisyysalueen ulkopuolelle, vaikka sen työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilön rajan tai jos työllisyysalueeseen kuuluvat kunnat eivät sovi työllisyysalueen täydentämisestä tai uudesta 1 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta, vaikka kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä alittaisi kolmen peräkkäisen vuoden aikana alittanut 20 000 henkilön rajan. Edelleen valtioneuvosto päättäisi työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen, jos yksi tai useampi kunta irtisanoutuisi olemassa olevasta työllisyysalueesta eikä kunta tai työllisyysalue täyttäisi 1 §:n edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta olisi sovittu.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös silloin, kun kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää palveluita olisi lain 3 luvun 5 § 3 momentin tarkoittamalla tavalla merkittävästi vaarantunut. Valtioneuvoston päätösvalta liittyisi silloin tilanteeseen, jossa työ- ja elinkeinoministeriö olisi käynnistänyt 3 luvun 5 §:ssä tarkoitetun neuvottelumenettelyn kyseisessä pykälässä säädettyjen edellytysten toteutuessa.

Valtioneuvoston 1 ja 2 momentin nojalla tekemän päätöksen muutoksenhaku määräytyisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain nojalla. Mainitun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston päätöstä olisi noudatettava valituksesta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

6 §. *Velvollisuus palveluiden tarjoamiseen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, kenelle kunta olisi velvollinen tarjoamaan julkisia työvoimapalveluja. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän olisi tarjottava palveluja luonnollisille henkilöille, joiden kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta on kyseisessä kunnassa tai työllisyysalueella. Lain 4 luvun 1 §:n mukaan myös ulkomaalainen voi ilmoittautua työnhakijaksi, jos hänellä on oikeus työntekoon Suomessa. Työvoimapalveluita ei myöskään ole pääsääntöisesti rajattu vain työhakija-asiakkaille, vaan palvelut ovat myös muiden kuin työnhakija-asiakkaiden käytettävissä, ellei toisin ole säädetty. Jos henkilöasiakkaalla ei ole kotikuntalaisen mukaista kotikuntaa Suomessa, hän voisi hakea palvelua siltä työvoimaviranomaiselta, jonka toimialueella hän pääasiallisesti asuu tai oleskelee. Kunta olisi velvollinen tarjoamaan palveluja myös tällaiselle henkilöasiakkaalle.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 23 kohdan mukaan työllisyyden edistämistä koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan, joten ehdotettua lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Ahvenanmaalaisilla on kuitenkin oikeus ilmoittautua työnhakijoiksi ja hakea työvoimapalvelua myös Manner-Suomesta. Työvoimaviranomainen olisi siten velvollinen tarjoamaan palvelua myös henkilölle, jonka kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilöasiakas asuu tai oleskelee pääasiallisesti kotikuntansa ulkopuolella. Jos henkilön asuminen tai oleskelu kotikuntansa ulkopuolella perustuisi työhön, opiskeluun, vapaa-ajan viettoon, lähiomaisensa tai muun läheisensä asumiseen tai muuhun näitä vastaavaan syyhyn ja olisi säännönmukaista tai pitempiaikaista, hän voisi valita käyttävänsä myös muun kuin kotikuntansa järjestämiä työvoimapalveluja. Lähiomaisella tai muulla läheisellä tarkoitettaisiin tässä henkilöä, joka on sukua suoraan takenevassa tai etenevässä polvessa, sisarusia, avio- tai avopuolisoa, rekisteröidyn parisuhteen osapuolta taikka läheistä ystävää. Säännönmukaisuudella tarkoitettaisiin ajallisesti tiedossa olevaa tai ennakoitavaa ja toistuvaa, ja pitempiaikaisella ainakin useita viikkoja kestävästä yhtäjaksoista asumista tai oleskelua.

Näissä tilanteissa henkilöllä olisi oikeus saada tarvitsemansa työvoimapalvelut pääasiallisesta oleskelukunnastaan. Vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä olisi siis henkilön kotikunnan sijaan hänen pääasiallisella oleskelukunnallaan taikka sillä työllisyysalueen työvoimaviranomaisella, joka järjestää palvelut tämän oleskelukunnan alueella. Palvelujen järjestäjän vaihtamisesta kyseiseen kuntaan tai työllisyysalueelle tulisi tehdä kirjallinen ilmoitus kotikunnalle ja sille kunnalle tai työllisyysalueelle, jonka järjestämiä palveluja henkilö valitsee käyttävänsä. Käytännössä työnhakijaksi ilmoittautuva tai työnhakijana oleva tekisi ilmoituksen verkkopalvelun kautta. Korvausvastuu työvoimapalveluista säilyisi tällaisissa tilanteissa henkilön kotikunnalla. Kuntien välisestä korvausvelvollisuudesta säädettäisiin 7 §:ssä.

Vaikka työvoimaviranomaisen velvollisuus tarjota palvelua rajautuisi säännöksillä henkilöasiakkaiden osalta 1 ja 2 momentissa mainitulla tavalla, ei säännöksillä ole tarkoitus estää palvelujen tarjoamista myös muille henkilöasiakkaille. Esimerkiksi työnvälitystä tulee tarvittaessa tehdä yliaalueellisesti. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeus, jonka mukaan työvoimakoulutukseen osallistuminen olisi mahdollista henkilöasiakkaan kotipaikasta riippumatta. Tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen eikä kotipaikka olisi peruste jättää valitsematta koulutukseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta tarjota palveluja työnantajille. Työnantaja voisi hakea haluamaltaan työvoimaviranomaiselta eikä kunta voisi kieltäytyä palvelun tarjoamisesta sen takia, että yrityksen koti- tai toimipaikka ei sijaitse kyseisen työvoimaviranomaisen toimialueella.

7 §. *Työvoimapalvelusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kustannusten korvaamisesta tilanteissa, joissa henkilö saa 6 §:n 2 momentin nojalla työvoimapalveluja muulta työvoimaviranomaiselta kuin omalta kotikuntalain mukaiselta kotikunnaltaan tai sellaiselta työllisyysalueelta, jossa hänen kotikuntansa sijaitsee. Tällöin henkilön kotikunnan on korvattava henkilölle annetuista työvoimapalveluista aiheutuneet kustannukset palvelut antaneelle työvoimaviranomaiselle. Sama koskisi työvoimakoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaiselle työvoimapalveluista suoritettavan korvauksen on perustuttava tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenetelystä olisi mahdollista antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

8 §. *Palvelujen kieli.* Pykälän 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen kielilakiin. Lisäksi momentti sisältäisi poikkeuksen kielilakiin.

Työvoimaviranomainen olisi kielilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti kaksikielinen, jos työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaava kunta on kaksikielinen tai työllisyysalueeseen, joka muodostaa työvoimaviranomaisen toimialueen, kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta. Muutoin työvoimaviranomainen olisi yksikielinen. Kielilain mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee myös osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan.

Kielilaista poiketen henkilöasiakkaalla olisi aina omassa asiassaan oikeus asioida työvoimaviranomaisessa suomeksi tai ruotsiksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöasiakkaalla olisi oikeus käyttää yksikielisessä suomenkielisessä työvoimaviranomaisessa myös ruotsia. Poikkeuksella ei asetettaisi työvoimaviranomaiselle velvollisuutta palvelun tarjoamiseen molemmilla kielillä, vaan tarvittaessa viranomaisen tulisi huolehtia esimerkiksi tulkkauksen kautta, että asiointi voi tapahtua myös ruotsiksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilöasiakkaalle oikeus asioida myös muun kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa, jos se olisi kielellisten oikeuksien toteutumiseksi tarpeen. Henkilön kotikunta vastaisi palvelusta aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten korvaamisessa noudatettaisiin, mitä 7 §:ssä säädetään.

3 luku Ohjaus ja valvonta

Luvussa säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden laatisesta ja seurannasta, työllisyyden edistämisen valtakunnallisesta neuvottelukunnasta, sen tehtävistä ja kokoonpanosta sekä alueellisista työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluista. Työvoimaviranomaisten ohjaus perustuisi keskeisesti informaatio-ohjaukseen, vuoropuheluun ja yhteistyöhön. Jotta valtiolla olisi viimekätinen mahdollisuus puuttua tilanteisiin, joissa julkisten työvoimapalveluiden saatavuus on vaarantunut, luvussa säädettäisiin myös neuvottelumenettelystä, jolla pyrittäisiin turvaamaan palveluiden järjestäminen.

1 §. *Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus.* Valtioneuvoston ohjesäännön 21 §:n (262/2003) mukaan työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvat muun muassa työllisyys, työttömyys ja julkinen työvoimapalvelu sekä työntekijöiden, yrittäjien, harjoittelijoiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuutto sekä maahanmuuttajien kotouttaminen. Ministeriö vastaa lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelusta hallinnonalallaan. Pykälän 1 momentissa todettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön vastuu julkisten työvoimapalvelujen yleisestä ohjauksesta, suunnittelusta ja kehittämisestä.

Ministeriö vastaa osaavan työvoiman saatavuuden sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Tähän kuuluisi muun muassa työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelu, mistä säädettäisiin 2 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös kuntien työllisyyden ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurannasta ja arvioinnista.

2 §. *Työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden asettamisesta, asioista joita tavoitteissa voitaisiin määrittellä, tavoitteiden seurannasta ja niiden tarkistamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaisi tavoitteet työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituskausittain. Tavoitteet asetettaisiin hallituskauden alussa ja ne olisivat lähtökohtaisesti voimassa siihen saakka, kunnes uudet tavoitteet asetetaan.

Valtiolla ja erityisesti työ- ja elinkeinoministeriöllä on vastuu työllisyyden edistämisestä, työvoimasta ja julkisen työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla kotoutumispolitiikan valtakunnallisesta suunnittelusta, kehittämisestä ja ohjauksesta mukaan lukien kotoutumisen kokonaisuuden ja -politiikan seuranta ja arviointi.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi hallituskauden alkaessa valtioneuvostolle esityksen työllisyyden edistämisen valtakunnallisiksi tavoitteiksi. Tavoitteiden tulisi perustua hallitusohjelman työllisyyttä ja sen edistämistä koskeviin kirjauksiin, joiden toteutumista tavoitteilla edistettäisiin. Tarkoituksena on, että tavoitteet olisivat luonteeltaan strategisia.

Tavoitteiden valmistelu tehtäisiin yhteistyössä kuntien kanssa, jotta kuntien näkemykset keskeisinä työllisyyden edistämisen toimijoina tulisivat otetuiksi huomioon. Muita valmisteluun osallistuvia tahoja olisivat esimerkiksi työ- ja elinkeinoelämän järjestöt, ELY-keskukset ja maakuntien liitot. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi huolehtia, että tavoitteiden valmistelussa ote-

taan huomioon eri osapuolten näkemyksiä. Käytännössä tavoitteiden valmisteluun osallistaminen tapahtuisi 3 §:ssä tarkoitetun työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan kautta.

Kuntien ja valtion viranomaisten tulisi ottaa työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet huomioon omassa toiminnassaan. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi tavoitteiden toteutumista. Seuranta tehtäisiin vuosittain. Työvoimaviranomaisten kanssa tavoitteiden toteutumista käsiteltäisiin 4 §:ssä tarkoitetuissa alueellisissa yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa. Myös valtakunnallinen neuvottelukunta olisi keskeinen taho, jossa tavoitteiden toteutumista käsiteltäisiin.

Tavoitteita voitaisiin hallituskauden aikana tarkistaa työmarkkinatilanteen muuttuessa olennaisesti. Tavoitteiden tarkistaminen tulisi siten kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa talustilanteen muuttuminen vaikuttaa työmarkkinoihin siten, etteivät aiemmin asetetut tavoitteet enää vastaa muuttuneeseen tilanteeseen. Tavoitteiden tarkistamiseen voisi johtaa myös esimerkiksi ennakoimaton laaja maahanmuutto.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, mitä asioita tavoitteissa voitaisiin määritellä. Pykälän 2 momentin mukaan valtakunnallisten tavoitteiden tarkoituksena olisi sen 1 kohdan mukaan varmistaa työvoimapalveluiden toteutuminen ja palveluiden saatavuus koko maassa sekä niiden vaikuttavuus työllisyyttä edistävästi. Lisäksi tavoitteet voisivat koskea palvelujen yhteensovittamista ja kielellisten oikeuksien turvaamista sekä sukupuolten tasa-arvon edistämistä työvoimapalveluiden tuotannossa. Momentin 2 kohdan mukaan tavoitteet koskisivat osaavan työvoiman saatavuutta ja osaajien maahanmuuton edistämistä. Työllisyyden edistämisessä kuntatasollakin on huomioitava kokonaisvaltaisesti työvoima ja sen erityisryhmät. Erityisryhmiä ovat esimerkiksi kotoutuja-asiakkaat ja muut maahanmuuttajat, nuoret, yli 55-vuotiaat ja osatyökykyiset. Tarkoituksena olisi asettaa tavoitteita osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseksi mukaan lukien tavoitteet työvoiman maahanmuutolle. Momentin 3 kohdan mukaan tavoitteita voitaisiin asettaa myös valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle. Varsinkin uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa olisi eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja hyvien käytäntöjen ja kokemusten välittämiseksi tarpeellista luoda uusia menettelyjä ja suunnitella systemaattista kehittämistä. Vastaavasti työllisyydenhoidon kehittämiseksi olisi tarpeen asettaa tavoitteita tukemaan uudistuksen toimeenpanoa sen eri osa-alueilla suunnitelmallisesti, kuten momentin 4 kohdassa esitetään. Momentin 5 kohdan mukaan tavoitteita asetettaisiin työvoimapalvelujen tiedonhallinnan kehittämiseksi. Uudistuksen onnistumisen keskeinen edellytys on, että tiedolla johtamisen toiminnon hallinnointi- ja prosessivastuut ja tavoitteet sekä tietosisällöt vastaavat eri toimijoiden tarpeita ja niiden toimivuus varmistetaan valtion ja kuntien kumppanuudella ja yhteistyöllä. Valtakunnallisen ja alueellisen työllisyyden tilannekuvan muodostamiseksi sekä tueksi työvoimapalvelujen järjestämistahoille tarvitaan yhteiset tavoitteet. Tiedontuotannolla on keskeinen merkitys myös ministeriön politiikkavalmistelulle ja toimeenpanolle. Momentin 6 kohdan mukaan tavoitteet voisivat koskea myös muita työllisyyden edistämiseksi tarpeellisia asioita.

Asetettavat tavoitteet voisivat olla määrällisiä tai laadullisia, ja ne voisivat koskea esimerkiksi tarjottavia palveluita tai esimerkiksi hallinnollisia toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan palvelujen tehokas toteutus.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

3 §. Työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisesta neuvottelukunnasta, joka toimisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Neuvottelukunta olisi työllisyyden edistämisessä keskeisten toimijoiden välinen yhteistyöelin jatkuvaluonteisen keskustelun käymiseksi ja yhteisen näemyksen muodostamiseksi työllisyyteen ja työvoimapalveluihin liittyvissä asioissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan asettamisesta ja puheenjohtajan nimittämisestä sekä neuvottelukunnan kokoonpanosta yleisellä tasolla. Neuvottelukunnan asettaminen kuuluisi valtioneuvoston toimivaltaan. Valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Koska kyseessä on hallituksen keskeisen politiikkalohkon valtakunnallinen yhteistyöelin, valtioneuvosto nimittäisi myös neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tarkoituksena on, että puheenjohtaja olisi työ- ja elinkeinoministeriöstä, jolle työllisyysasiat valtioneuvoston työnjaon mukaan kuuluvat.

Neuvottelukunnassa tulisi olla edustus työllisyysasioiden kannalta keskeisistä ministeriöistä, kunnista, valtion aluehallinnosta sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöistä. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus valtiovarainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja sosiaali- ja terveysministeriöstä, jotka osaltaan vastaavat työllisyyteen liittyvien tehtävien ohjaamisesta. Kunnista neuvottelukuntaan nimitettäisiin edustus eri kokoisista kunnista maantieteellisesti. Lisäksi kuntia voisi edustaa Kuntaliitto. Myös maakuntien liitot esittäisivät edustajaa neuvottelukuntaan työllisyyden edistämisen ja alueiden kehittämisen vahvan liittymän ja yhteensovittamisen vuoksi. Valtion aluehallinnosta neuvottelukunnassa olisivat edustettuina ELY-keskukset ja aluehallintovirastot sekä KEHA-keskus, joilla olisi työllisyyden ja työvoima- ja osaamistarpeiden seurantaan, arviointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Kolmikantaisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen varmistamiseksi myös työ- ja elinkeinoelämän järjestöt esittäisivät edustajia neuvottelukuntaan. Tehtävissään neuvottelukunta voisi kuulla ja tehdä yhteistyötä tarpeen mukaan myös esimerkiksi muiden järjestöjen sekä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan tehtävistä yleisellä tasolla. Neuvottelukunta tukisi työ- ja elinkeinoministeriötä työvoimaviranomaisten ohjauksessa. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi seurata ja ennakoida työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallista toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunnan tehtävillä olisi yhtymäkohtia kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti kotoutumisen edistämisen valtakunnallisiin suunnittelu-, kehittämis- ja ohjaustehtäviin.

Neuvottelukunta tukisi työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelussa ja seurannassa. Neuvottelukunta toimisi työvoimaviranomaisten sekä muiden tahojen kanavana tehdä ehdotuksia työ- ja elinkeinoministeriölle työllisyyden edistämiseksi tarpeellisista toimista. Neuvottelukunta käsitelisi työllisyyttä koskevan lainsäädännön ja muiden toimenpiteiden kehittämistarpeita mukaan lukien Euroopan komission työllisyyden edistämiseen liittyvät merkittävät aloitteet. Tyypillisesti EU-tasolla voidaan asettaa tavoitteita esimerkiksi nuorisotakuun toimeenpanoon, maahanmuuttajien tai muiden erityisryhmien työllistymisen edistämiseen.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Tämä mahdollistaisi neuvottelukunnan tehtävien täsmentämisen ja eri tehtäviin tai tehtäväkokonaisuuksiin, kuten työllisyydenhoidon kehittämiseen ja tietojohdantamiseen, keskittyvien jaostojen asettamisen. Lisäksi neuvottelukuntaan voitaisiin asettaa jaosto, jonka tehtävänä olisi työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin valtakunnallinen ohjaus.

4 §. Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Pykälässä säädettäisiin valtion ja työvoimaviranomaisten välisistä alueellisista työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluista, niiden järjestämisestä ja keskeisestä sisällöstä. Keskustelujen tarkoituksena on tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalveluiden järjestämisen tehtävässä ja työllisyyden edistämässä. Valtiolla on viime kädessä vastuu työvoimasta ja se vastaa myös työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta valtakunnan tasolla. Alueellisesti käytävät keskustelut toimisivat yhtenä väylänä toteuttaa tätä vastuuta.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät säännöllisesti yhteistyö- ja seurantakeskustelut työvoimaviranomaisten kanssa. Menettely olisi uusi valtion ja työvoimaviranomaisten välisen vuorovaikutuksen ja informaatio-ohjauksen muoto työllisyysasioissa. Vastaavan kaltainen valtion ja kuntasektorin välinen menettely on alueiden kehittämisen keskustelut, joista säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (856/2021) 27 §:ssä. Niissä kuntia edustavana keskustelujen osapuolena on kuitenkin maakuntien liitot ja keskusteluissa käsitellään laajasti alueiden kehittämisen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Kunnat ja kaupungit osallistuvat keskusteluihin käsiteltävistä teemoista riippuen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 27 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteluista hyvinvointialueiden kanssa. Niissä sosiaali- ja terveysministeriö ja hyvinvointialue neuvottelevat vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Mainittujen valtion ja alueiden vuorovaikutusmenettelyjen koordinointi, roolit eri tehtäväalueiden toimeenpanossa sekä aineistojen hyödyntäminen on tärkeä tunnistaa ja hyödyntää täysimääräisesti jatkossa. Seurantakeskusteluissa tulisi ottaa huomioon myös kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädettyihin kotoutumisen edistämisen valtakunnallisiin ja alueellisiin seuranta-, kehittämis- ja ohjaustehtäviin liittyvien analyysien ja aineistojen hyödyntäminen.

ELY-keskus kutsuisi keskustelut koolle säännöllisesti, pääsääntöisesti vuosittain. Eri vuosina toteuttamisen tapa voisi tarpeiden mukaan myös vaihdella. Toteuttamistapa voisi vaihdella myös alueittain riippuen siitä, kuinka monta työvoimaviranomaista ELY-alueella on ja minkälainen työllisyystilanne eri puolilla aluetta kulloinkin on.

Keskustelujen osapuolia olisivat työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskuksen lisäksi kaikki sen toimialueella sijaitsevat työvoimaviranomaiset. Jos työllisyysalue ulottuu kahden tai useamman ELY-keskuksen toimialueelle, työvoimaviranomainen osallistuisi sen ELY-keskuksen järjestämiin keskusteluihin, jonka toimialueella vastuukunta sijaitsee tai jonka alueella on kuntayhtymän kotipaikka.

Keskusteluihin voisi alueesta ja alueellisesta tilanteesta riippuen osallistua myös muut työllisyyden edistämisen kannalta keskeiset ministeriöt ja valtion viranomaiset. Lisäksi kullakin alueella toimivat työvoimaviranomaiset voisivat käsiteltävistä asioista riippuen esittää kutsuttavaksi keskusteluihin mukaan esimerkiksi koulutuksen järjestäjiä. Tarkoituksena olisi kuitenkin pitää keskusteluihin osallistujien määrä rajattuna siten, että niissä voitaisiin käydä työllisyyteen ja työvoimapalveluiden järjestämiseen liittyviä kysymyksiä kunkin työvoimaviranomaisen tarpeita vastaavasti tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarkkuudella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteistyö- ja seurantakeskustelujen perusteista ja siitä, mitä niissä ainakin käsiteltäisiin. Esityksen mukaan keskustelut perustuisivat työllisyyttä ja työvoimapalveluja koskeviin seuranta- ja analyysitietoihin. Keskusteluissa tarkasteltaisiin työllisyyttä kullakin ELY-keskuksen toimialueella suhteessa työllisyyden edistämisen valtakunnallisiin tavoitteisiin. Keskeinen aineisto keskusteluille olisi KEHA-keskuksen tuottama valtakunnallinen ja alueittainen seuranta- ja analyysiaineisto, joka pohjautuisi työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon tietoihin ja niiden pohjalta laadittuun työnvälitystilastoon sekä tarvittaviin Tilastokeskuksen virallisiin tilastoihin. Aineistossa otettaisiin huomioon myös kotoutumisen kokonaisuudesta ja kotoutumista edistävästä palveluista tuotettu tieto valtakunnallinen ja alueellinen tieto. Lisäksi keskusteluissa voitaisiin hyödyntää alueellisen tilannekuvan muodostamiseksi kuntien omaa tietoaineistoa sekä ELY-keskuksen asiantuntemusta ja aluetta koskevaa analyysitietoa.

KEHA-keskuksen rooli työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon ja analyysitiedon tuottajana määriteltäisiin esitykseen sisältyvän elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muutettavaksi esitettävässä 3 a §:ssä. Sen mukaan KEHA-keskus tuottaisi, seuraisi ja arvioisi työvoimapalvelujen toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa.

Keskusteluissa tarkasteltaisiin ainakin työvoimapalveluiden vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteistyön tarpeita. Keskusteluissa voitaisiin käytännössä käsitellä kunkin työvoimaviranomaisen asiakastarpeita, työvoimapalvelujen tuotantoa ja asiakkaiden työllistymistä ja sitä kautta työvoimapalvelujen toimivuutta ja vaikuttavuutta sekä niitä suhteessa toisiin alueisiin. Keskusteluissa voitaisiin myös tarkastella ennakoiden mahdollisten toimintaympäristön muutosten vaikutuksia työvoimaviranomaisen toimintaan. Lisäksi voitaisiin käsitellä työvoimapalvelujen kehittämistarpeita sekä muiden alueiden kokemuksia ja hyviä käytäntöjä eri alueilla hyviksi havaituista ja vaikuttaviksi osoittautuneista työllisyyspalveluista.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

5 §. *Työvoimapalveluiden järjestämisedellytysten tukeminen ja neuvottelumenettelyn käynnistäminen.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä tilanteessa, jossa kunnan tai työllisyysalueen kyky työvoimapalvelujen järjestämiseen olisi merkittävästi heikentynyt. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen ja valtion tulisi yhdessä selvittää työvoimaviranomaisen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi käynnistää tällaisen työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai työllisyysalueen kanssa neuvottelumenettelyn. Menettelyyn voitaisiin ryhtyä, jos työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai työllisyysalueen kyky suoritua järjestämistä edellyttämistä tehtävistä on pidempiaikaisesti merkittävästi heikentynyt muihin vastaaviin työvoimaviranomaisiin verrattuna. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomaisena toimivat kunta tai kuntayhtymä sekä valtiovarainministeriö neuvottelisivat ja sopisivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän olisi käsiteltävä toimintasuunnitelma viivytyksettä ja saatettava sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Toimintasuunnitelma tulisi käsitellä työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän ylimmässä päättävässä toimielimessä.

Neuvottelumenettelyn aloittaminen edellyttäisi, että heikentynyt tilanne olisi jatkunut kahden peräkkäisen vuoden ajan. Menettelyä ei siten olisi tarkoitettu käynnistettäväksi kevyin perustein, vaan kysymys olisi poikkeuksellisesta menettelystä.

Neuvottelumenettelyllä tarkoitettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai työllisyysalueen sekä valtiovarainministeriön välillä käytäviä neuvotteluja, joissa luotaisiin yhteinen tilannekuva ja laadittaisiin toimintasuunnitelma tilanteen korjaamiseksi. Toimintasuunnitelman tulisi sisältää sellaisia toimia, joilla tilanteen voidaan arvioida parantuvan siten, että asiakkaat saavat lakisääteiset tai muuton palvelutarpeensa edellyttämät työllistymistä edistäviä palveluja. Toimintasuunnitelmaan voisi sisältyä esimerkiksi julkisten työvoimapalveluiden lisäresursointia, jos palveluita on järjestetty asiakkaiden palvelutarpeisiin nähden liian vähän tai työnhakijoiden haastattelut eivät ole toteutuneet laissa edellytetyllä tavalla liian vähäisten henkilöstöresurssien vuoksi. Toimintasuunnitelmassa voitaisiin myös sopia sellaisten toimintatapojen tai palveluiden käytön lisäämisestä, jotka ovat muissa kunnissa tai työllisyysalueilla osoittautuneet toimiviksi ja tehokkaiksi työllisyyden edistämässä ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemisessä. Toimintasuunnitelmassa sovitaisiin myös sen seurannasta. Toimintasuunnitelma tulisi laatia siten, että myös työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai

kuntayhtymän lakisääteiset ja itsehallintonsa nojalla itselleen ottamat tehtävät ja niiden resurssointi sekä talous kokonaisuutena huomioitaisiin. Valtiovarainministeriön osallistuminen neuvottelumenettelyyn olisi perusteltua muun muassa tästä näkökulmasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää työvoimapalvelut olisi työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä laatiman arvion mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettua toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti, valtioneuvosto voisi työvoimaviranomaisena toimivaa kuntaa tai kuntayhtymää kuultuaan tehdä tämän lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua päätöksen työllisyysalueesta.

Valtioneuvoston 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettu päätös työllisyysalueesta tarkoittaisi, että valtioneuvosto voisi päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen, Käytännössä tämä tarkoittaisi työllisyysaluetta koskevien yhteistointitasopimuksista päättämistä eli yksittäisten kuntien kohdalla esimerkiksi useammasta kunnasta muodostuvan työllisyysalueen muodostamista tai kunnan liittymistä jo olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Työllisyysalueiden osalta kyseeseen voisi tulla esimerkiksi uusien kuntien ottaminen mukaan työllisyysalueeseen tai työllisyysalueen liittyminen osaksi toista työllisyysaluetta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä laadittavasta arviosta siitä, onko työvoimaviranomaisen toimivan kunnan tai kuntayhtymän kyky järjestää työvoimapalveluja 3 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi vaarantunut. Arvio perustuisi työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai työllisyysalueen palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktiivintuomiseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien kuntien tai työllisyysalueiden tilanteeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, jos kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi vaarantunut. Työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän vastuulla olevien muiden lakisääteisten ja kunnan itsehallintonsa nojalla itselleen ottamien muiden tehtävien huomiointi sekä talouden kokonaistilanteen arviointi olisi osa tehtävää kokonaisarviointia.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

6 §. Laillisuusvalvonta. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaista valvovasta tahosta. Valvontaviranomaisena toimisi aluehallintovirasto. Kanteluasian käsittelyyn sovellettaisiin mitä hallintolain (434/2003) 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Kanteluiden tekemiseen, käsittelyyn ja hallintokantelun johdosta annettavaan hallinnolliseen ohjaukseen sekä muutoksenhakukieltoon sovellettaisiin siten suoraan hallintolain säännöksiä.

Pykälän 2–5 momenteissa säädettäisiin oma-aloitteisesta valvonnasta. Ehdotetun 2 momentin mukaan aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan. Valvonta kohdistuisi 1 momentissa tarkoitettujen työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuuden valvontaan. Valvonta olisi aktiivista riskiperusteista ja valvontasuunnitelmaan perustuvaa valvontaa. Aluehallintovirasto voisi perustellusta syystä ryhtyä myös muihin kuin valvontasuunnitelmaan sisältyviin valvontatoimenpiteisiin. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi yleiseen tietoisuuteen tullut epäily puutteellisesta tai lainvastaisesta työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvästä menettelystä. Valvonnan tarpeellisuus voisi tulla ilmi myös kanteluratkaisujen perusteella.

Valvonnan suorittamiseksi voitaisiin tehdä myös tarkastuksia. Tarkastukseen sovelletaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Hallintolain 39 §:ssä säädetään muun muassa viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, asianosaisen oikeudesta olla läsnä tarkastuksessa sekä asianosaisen oikeudesta esittää kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Lisäksi hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastajan velvollisuudesta laatia tarkastuskertomus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin huomautuksesta, jonka aluehallintovirasto voisi antaa omaaloitteisen valvonnan yhteydessä työvoimaviranomaiselle tai tämän palveluksessa olevalle henkilölle. Huomautus voitaisiin antaa, jos työvoimaviranomaisen tai sen palveluksessa olevan henkilön todetaan menetelleen virheellisesti tai laiminlyöneen tehtäviään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin toimenpiteistä, joihin aluehallintovirasto voisi ryhtyä, jos se havaitsisi työvoimaviranomaisen toimivan lainvastaisesti tai palvelujen järjestämisessä havaittaisiin olennaisia puutteita. Olennaisina puutteina pidettäisiin ainakin sitä, että työvoimaviranomainen laiminlöisi kokonaan sen järjestämisvastuulle kuuluvien työvoimapalvelujen järjestämisen. Olennaisena puutteena pidettäisiin myös sitä, että työvoimaviranomainen laiminlöisi työttömyysturvaan liittyvien lausuntojen antamisen säädetyissä määräajoissa.

Ehdotetun 4 momentin mukaan aluehallintovirasto voisi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Aluehallintoviraston tulisi asettaa määräaika, jonka kuluessa työvoimaviranomaisen tulisi suoritettava aluehallintoviraston määräämät tarpeelliset toimenpiteet. Aluehallintovirasto voisi asettaa määräyksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

4 luku Työnhakijan palveluprosessi

Luvussa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista. Säännökset vastaisivat asiallisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun säännöksiä ja niitä sovellettaessa tulee ottaa huomioon lain 1379/2021 esityöt (HE 167/2021 vp ja TyVM 17/2021 vp). Säännöksiin tehtäisiin työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja tehtävien uudelleen järjestelyistä johtuvat sekä muista säännösmuutoksista johtuvat välttämättömät muutokset.

Työnhakijan palveluprosessissa tulee tämän lain säännösten lisäksi ottaa huomioon kotoutumisen edistämisestä ja työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettaviin lakeihin sisältyvät säännökset palvelutarpeen arvioinnista, kotoutumissuunnitelmasta, monialaisesta kotoutumissuunnitelmasta ja monialaisesta työllistymissuunnitelmasta sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain säännökset aktivointisuunnitelman laatimisesta.

1 §. Työnhaun käynnistäminen. Nykyistä vastaavasti työnhaun käynnistäminen tapahtuisi ensisijaisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelun kautta. Työnhaun voisi käynnistää myös pyytämällä sitä henkilökohtaisesti työvoimaviranomaiselta. Henkilökohtaisella pyytämällä tarkoitetaan asioimista paikan päällä työvoimaviranomaisen toimi- tai asiointipisteessä. Koska työnhaun käynnistäminen edellyttää henkilöasiakkaan tunnistamista, voi työnhaun käynnistäminen tapahtua muutoin kuin verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti paikan päällä asioimalla vain poikkeuksellisesti. Henkilöasiakas rekisteröitäisiin työnhakijaksi KEHA-keskuksen ylläpitämään työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Pykälän 1 momentti vastaisi asiallisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 1 momenttia.

Vastuu työvoimapalveluiden tarjoamisesta ja siten työnhakijan palveluprosessista kuuluisi työnhakijan kotikunnalle tai, jos kotikunta kuuluisi työllisyysalueeseen, kuntayhtymälle tai sille kunnalle, jolle työllisyysalueen kunnat ovat siirtäneet järjestämisvastuunsa. Ehdotetussa 2 luvun 6 §:n 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilö voisi ilmoittautua muun kuin kotikuntansa perusteella määrättyyn työvoimaviranomaisen asiakkaaksi.

Pykälän 2 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momenttia sellaisenaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksistä. Säännökset vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 3 momenttia. Säännöksiin tehtäisiin ulkomaalaislakiin esitetyistä muutoksista johtuvat muutokset. Työntekijän oleskelulupaan liittyvästä nykyisen kaltaisesta kaksivaiheisesta prosessista luovuttaisiin ja työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Momentin 1 kohdassa viitattaisiin siten työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittisen harkinnan sijasta ulkomaalaislaissa tarkoitettuun saatavuusharkintaan, joka vastaisi ehdotettua ulkomaalaislain sääntelyä. Momentin 2 kohdasta poistettaisiin maininta oleskelulupaan sisältyvästä työnantajakohtaisesta rajoituksesta, koska työnantajakohtaista rajoitusta koskevat säännökset on tarkoitus esittää kumottavaksi. Niin sanotut kolmansien maiden kansalaiset voitaisiin rekisteröidä työnhakijoiksi työtökoon oikeuttavan oleskeluluvan perusteella.

Pykälän 4 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 4 momenttia. Nykyisestä poiketen päätöksen antaisi työvoimaviranomainen, jonka toimivaltaan työnhakijaksi rekisteröiminen kuuluisi. Muutoksenhausta työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevaan päätökseen säädettäisiin 17 luvun 2 §:ssä.

2 §. Työhaun voimassaolon päätyminen. 3 §. Työhaun käynnistäminen uudelleen. 4 §. Työnhakijan informointi. Pykälissä säädettäisiin työhaun voimassaolon päättymisestä, työhaun käynnistämisestä uudestaan ja työnhakijan informoinnista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 2-4 §:ää vastaavasti. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäviksi säädetyt asiat olisivat jatkossa työvoimaviranomaisen tehtäviä.

5 §. Alkuhaastattelun järjestäminen. Pykälä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ää. Työvoimaviranomaisella olisi vastaava velvollisuus alkuhaastattelun järjestämiseen kuin työ- ja elinkeinotoimistolla. Alkuhaastattelu tulisi pääsääntöisesti järjestää paikan päällä työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä.

6 §. Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen. 7 §. Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset. Pykälissä säädettäisiin työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä nykyistä vastaavasti. Pykälät vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 ja 7 §:ää. Työ- ja elinkeinotoimiston sijasta keskustelujen järjestäminen kuuluisi työvoimaviranomaiselle. Palkkatuetulla työllä tarkoitettaisiin 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa palkkatuella tuetun työn lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä.

8 §. Alkuhaastattelun sisältö. 9 §. Työnhakukeskustelun sisältö. 10 §. Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö. Pykälissä säädettäisiin alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun ja täydentävän työnhakukeskustelun sisällöstä nykyistä vastaavasti. Ehdotettu 8 § vastaisi asiallisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 8 §:ää. Nykyisestä poiketen 8 §:n 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välisen yhteydenpidon sijasta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välisestä yhteydenpidosta. Ehdotettu 9 § vastaisi

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 9 §:ää. Pykälän 1 momentissa oleva työvoimatoimisto muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi. Ehdotettu 10 § vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 10 §:ää sellaisenaan.

11 §. Palvelutarpeen arvioiminen. 12 §. Työllistymissuunnitelman sisältö. 13 §. Työnhakijan velvollisuudet. Pykälät vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 11-13 §:ää. Työllistymissuunnitelmaan sisällytettäisiin tarvittaessa Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu kohderyhmään kuulumisen arviointi. Työvoimaviranomaisen tulisi perustella ratkaisunsa hallintolain edellyttämällä tavalla. Ratkaisuun ei saisi hakea oikaisua eikä siitä saisi valittaa. Muutoksenhakukiellosta säädettäisiin 17 luvun 3 §:ssä.

14 §. Työvoimaviranomaisen velvollisuudet. Ehdotetussa 14 §:ssä säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuuksista. Pykälän 1 momentissa ilmaistua velvollisuutta tarjota työtä ja koulutusta sekä järjestää työllistymissuunnitelmassa sovittuja palveluja ei enää sidottaisi viranomaisen käytettäväksi osoitettuihin määrärahoihin. Kunnille osoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen rahaa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Valtionosuus on kunnan yleiskatteellista rahaa, jonka kohdentamisesta kunta itse päättää. Kunnan tulisi pyrkiä kohdentamaan työvoimapalveluiden järjestämiseen resursseja siten, että työnhakijat saavat palvelutarpeensa mukaiset palvelut. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi työnhakijalle subjektiivista oikeutta tiettyyn palveluun, ellei toisin ole erikseen säädetty.

15 §. Muistutus. Pykälässä säädettäisiin työnhakijalle annettavasta muistutuksesta. Työvoimaviranomainen muistuttaisi työnhakijaa hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta tilanteessa, jossa työnhakija jättää saapumatta ehdotetussa luvussa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen tai monialaisen palvelutarpeen arviointiin, työnhakija ei muulla tavoin asioi työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla, työnhakija jättää ilmoittamatta työvoimaviranomaisen edellyttämällä tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa, työnhakija ei aloita työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua palvelua tai palvelu keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä tai työnhakija muulla tavoin jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 15 §:ää.

5 luku Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus

1 §. Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 1 §:ää. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että työnvälitystä tehdään sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Momenttiin sisältyvää asetuk-senantovaltuutta täsmennettäisiin siten, että se koskisi työvoimaviranomaisen tehtäviä kansainvälisessä työnvälityksessä. Myös KEHA-keskuksella olisi kansainvälisen rekrytoinnin palveluihin liittyviä tehtäviä. KEHA-keskuksen tehtävistä säädettäisiin ELY-laissa ja sen nojalla annetussa ELY-asetuksessa. Momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen edellä mainittuun.

2 §. Työnvälityspalvelut. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:ää. Käytännössä työnantajat ilmoittavat suurimman osan työpaikoista suoraan verkkopalvelussa ilman, että niiden julkaisemiseen kohdistuu työnvälitystä tekevän asian-tuntijan toimia. Edellä mainitun vuoksi pykälän 1 momentissa todettaisiin työnantajalle tarjot-tavasta mahdollisuudesta julkaista avointa työpaikkaa koskeva ilmoitus KEHA-keskuksen yllä-pitämällä palvelualustalla. Työnantaja voisi antaa myös työvoimaviranomaiselle toimeksiannon julkaista avointa työpaikkaa koskeva työpaikkailmoitus. Myös nämä ilmoitukset tulisi julkaista edellä mainitulla valtakunnallisella palvelualustalla. Työpaikkailmoitukset edellytettäisiin jul-

kaistavan mainitulla palvelualustalla, jotta varmistettaisiin työpaikkailmoitusten valtakunnallinen näkyvyys. Myös ulkomaalaislain mukainen saatavuusharkinta edellyttää sen todentamista, ettei työpaikkaan ole saatavissa työvoimaa Suomesta.

Nykyinen 2 ja 3 momentti yhdistettäisiin 2 momentiksi.

3 §. *Työnhakuvelvollisuus.* **4 §.** *Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta.* **5 §.** *Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset.* **6 §.** *Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset.* **7 §.** *Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen.* Pykälässä säädettäisiin työnhakijalle asetettavasta työnhakuvelvollisuudesta julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3-7 §:ää vastaavasti. Työnhakuvelvollisuuden asettaminen kuuluisi työvoimaviranomaisen tehtäviin. Ehdotetun 5 §:n 2 momentin ja 6 §:n 1 momentin sanamuodoissa on otettu huomioon hallituksen esityksessä 61/2022 vp ehdotetut tarkennukset kyseisten säännösten sanamuotoon. Ehdotetun 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa palkkatuetulla työllä tarkoitettaisiin sekä palkkatuella että 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä.

8 §. *Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyisi uusi säännös, jonka mukaan avoimena työpaikkana ei julkaistaisi työpaikkailmoituksia, joita työnantaja tarjoaa vain sellaisille työttömille työnhakijoille, joiden palkkakustannuksiin on mahdollista saada palkkatukea. Tämä vastaa nykyistä työ- ja elinkeinotoimistojen käytäntöä. Edellä tarkoitettuihin sanottuihin palkkatukipaikoihin voidaan ilmoittaa tähän tarkoitettuun erilliseen verkkopalveluun, jonka näkyvyys on rajoitettu niihin työttömiin, joiden kanssa työllistymissuunnitelmassa on sovittu palkkatukimahdollisuudesta.

Työvoimaviranomainen voisi poistaa palvelualustalta työnantajan julkaiseman työpaikkailmoituksen 2 momentissa säädetyillä perusteilla. Samoilla perusteilla työvoimaviranomainen voisi kieltäytyä julkaisemasta työnantajan toimeksiantoon sisältyvää ilmoitusta tai poistaa julkaisemansa ilmoituksen. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat asiallisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 8 §:ää. Säännökseen ei kuitenkaan sisällytetä informatiivista viittausta muutoksenhakua koskevaan 17 lukuun.

6 luku Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

1 §. *Tieto- ja neuvontapalvelut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, mistä seikoista työvoimaviranomaisen tulee antaa tietoa ja neuvontaa asiakkaille. Työvoimaviranomaisen tieto- ja neuvontapalvelut vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 1 §:ssä säädettyä työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkisena työvoima- ja yrityspalveluna annettavia tieto- ja neuvontapalveluja.

Tietoa ja neuvontaa tulisi antaa myös kansainvälisen rekrytoinnin mahdollisuuksista ja palveluista sekä kansainväliselle rekrytoinnille avoimista työpaikoista. Kansainväliseen työnvälitykseen liittyvästä neuvonnasta säädettäisiin 5 luvun 1 §:n nojalla annettavassa asetuksessa.

Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi ottaa huomioon hallintolain 8 §:n säännökset, jotka edellyttävät, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

2 §. Asiantuntija-arvioinnit. Pykälässä säädettäisiin asiantuntija-arvioinneista. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 2 §:ää. Lakiin ei sisällytettäisi erillistä mainintaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisista alkukartoituksista, koska uudessa kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa ei säädettäisi erillisestä alkukartoituksesta. Asiantuntija-arvioinnit olisivat kuitenkin hyödynnettävissä myös mainitun lain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin tukena esimerkiksi osaamisen ja siihen liittyvän kielitaidon arvioinnissa.

Nykyisestä poiketen säännöksessä ei otettaisi kantaa siihen, että arvioinnit tulee hankkia, vaan todettaisiin yleisemmin, että työvoimaviranomainen järjestää arviointeja. Tämä vastaisi kuntilaissa säädettyä lähtökohtaa siitä, että järjestämismvastuussa oleva taho päättää palveluiden tuottamistavasta.

3 §. Ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus. Pykälässä säädettäisiin ammatinvalinnanohjauksesta ja uraohjauksesta. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 3 §:ää. Pykälään lisättäisiin maininta siitä, että psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen ohjauksessa voisi tapahtua vain laillistetun psykologin toimesta. Työ- ja elinkeinotoimistoissa ammatinvalinnanohjaus on psykologien antama palvelu, johon kelpoisuusvaatimuksena on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n mukaan psykologian maisterin tutkinto taikka ylempi korkeakoulututkinto ja siihen sisältyvä tai erikseen suoritettu ylin arvosana psykologiassa. Säännöksessä käytettäisiin käsitettä laillistettu psykologi, jolla tarkoitetaan, että henkilöllä tulee olla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan lupa- ja valvontavirasto Valviran myöntämä lupa käyttää psykologin nimikettä ja toimia psykologin ammatissa.

4 §. Valmennus. Pykälässä säädettäisiin valmennuksesta. Työvoimaviranomainen järjestäisi henkilöasiakkaille työnhakuvalmennusta, uravalmennusta ja työhönvalmennusta. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:ää. Nykyistä vastaavasti valmennusta olisi mahdollista järjestää sekä ryhmä- että yksilövalmennuksena ja sitä voitaisiin räätälöidä erilaisten henkilöasiakasryhmien tarpeisiin.

Valmennuksen keskeyttämisestä säädettäisiin 10 §:ssä ja valmennukseen osallistuville järjestettävästä vakuutusturvasta 11 §:ssä. Työhaku- ja uravalmennuksen ajalta valmennukseen osallistuvalla työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla olisi oikeus 11 luvun 5 §:ssä säädettyyn kulkukorvaukseen. Nykyisestä poiketen valmennukselle ei asetettaisi enimmäiskestoja, vaan työvoimaviranomainen voisi määritellä valmennuksen tarkoituksenmukaisen keston. Lähtökohtaisesti valmennus olisi lyhytkestoinen palvelu.

5 §. Kokeilu. Työvoimaviranomainen voisi ohjata henkilöasiakkaan koulutuskokeiluun oppilaitokseen tai työkokeiluun työpaikalle. Sekä koulutuskokeilua että työkokeilua voitaisiin käyttää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Työkokeilu voitaisiin nykyistä vastaavasti järjestää myös työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkokeilun toteuttajasta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa käytetty käsite ”työkokeilun järjestäjä” korvattaisiin käsitteellä ”työkokeilun toteuttaja”, mikä kuvaisi paremmin työkokeilupaikan tarjoavan roolia. Työkokeilun toteuttajana voisi nykyistä vastaavasti toimia yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos. Työkokeilun toteuttajana ei kuitenkaan voisi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa työkokeilusopimista tehtäessä. Pykälän 2 momentti vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 2 momenttia ja 7 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa rajattaisiin työvoimaviranomaisen mahdollisuutta ohjata henkilöasiakkaita työpaikalla toteutettavaan palveluun, jossa asiakas osallistuu käytännön työtehtäviin, muussa kuin 1 momentista ilmenevässä tarkoituksessa. Työvoimaviranomainen ei siten voisi yleisen toimivaltansa perusteella tarjota henkilöasiakkaille työpaikalla toteutettavaa palvelua esimerkiksi yksinomaan työkokemuksen hankkimiseksi. Säännös ei kuitenkaan estäisi työvoimakoulutukseen sisältyvää työpaikalla toteutettavien työssäoppimisjaksojen toteuttamista. Myös työpaikoille tehtävät tutustumiskäynnit, joissa ei osallistuta työn tekemiseen, olisivat mahdollisia. Säännöksen tarkoituksena on rajoittaa työn teettämistä ilman työsuhdetta ja palkanmaksuvelvollisuutta.

6 §. Työkokeilun enimmäiskesto. Pykälä sisältäisi työkokeilun enimmäiskestoja ja enimmäiskeston uudelleen alkamista koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan henkilöasiakas voitaisiin ohjata työkokeiluun yhteensä enintään kuudeksi kuukaudeksi. Kuuden kuukauden enimmäiskesto voisi koostua yhdestä tai useammasta jaksosta saman tai eri työkokeilun toteuttajan tehtävissä. Pykälän 2 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 6 §:n 2 momenttia.

7 §. Työkokeilua koskevat rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin työkokeilun rajoituksista. Pykälä vastaisi julkisesta sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momenttia. Säännökseen tehtäisiin joitakin sanonnallisia tarkistuksia asiasisältöä muuttamatta.

8 §. Sopimus työkokeilusta. Työkokeilusta tehtäisiin sopimus, jonka osapuolina olisivat kokeiluun osallistuva henkilöasiakas, työkokeilun toteuttaja ja työvoimaviranomainen. Pykälässä säädettäisiin sopimuksen sisällöstä. Pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 9 §:ää.

Pykälän 2 momentissa työkokeilun toteuttajalle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan poissaoloista työttömyysetuuden maksajalle ja 3 momentissa velvollisuus antaa kokeilun päätyttyä arvio kokeiluun osallistuneen soveltuvuudesta alalle tai ammattiin sekä osaamisen kehittämistarpeista, jos kokeilun tarkoituksena oli työmarkkinoillepaluun tukeminen. Säännöksillä ei muutettaisi nykytilaa, joka edellyttää edellä mainittujen ehtojen asettamista työkokeilusopimuksessa. Säännöksillä korostettaisiin edellä mainittujen velvollisuuksien lakisääteisyttä.

9 §. Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, ettei työkokeiluun osallistuva ole työsuhteessa työkokeilun toteuttajaan eikä työvoimaviranomaiseen. Säännös vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin työkokeiluun sovellettaisiin nykyistä vastaavasti naisten ja miesten tasa-arvosta annettua lakia, yhdenvertaisuuslakia, työaikalain säännöksiä päivittäisistä tauoista sekä työvuoroluettelosta, työturvallisuuslakia, nuorista työntekijöistä annetun lain säännöksiä työturvallisuudesta sekä yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain erikseen mainittuja säännöksiä. Pykälän 2 momentin 1–4 kohta vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 2–5 momenttia. Lisäksi 2 momentin 5 kohtaan lisättäisiin säännös salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisesta. Kokeiluun osallistuvan salassapitovelvollisuus määräytyisi niiden erillisten säännösten mukaan, jotka koskevat vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtävissään saamien tietojen salassapitoa.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että työkokeilun toteuttaja rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään sovellettaessa 2 momentissa mainittuja lakeja.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 7 momenttia vastaavat informatiiviset viittaukset rangaistussäännöksiin.

10 §. Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen. Työvoimaviranomaisen velvollisuutena olisi keskeyttää valmennus tai kokeilu, jos henkilöasiakas on ollut valmennuksesta tai kokeilusta luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty. Työvoimaviranomainen voi tehdä päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä. Säännöksessä ei puhuttaisi päätöksestä työkokeilusopimuksen purkamiseksi, vaan yksinkertaisemmin päätöksestä kokeilun keskeyttämiseksi. Keskeyttämisspätös tarkoittaisi samalla työkokeilusopimuksen purkautumista. Pykälän 2 momentissa palveluntuottajalle, oppilaitokselle tai työkokeilun toteuttajalle asetettaisiin velvollisuus nykyistä vastaavasti ilmoittaa 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työvoimaviranomaiselle. Tieto poissaoloista tarvitaan, jotta työvoimaviranomainen voi ryhtyä toimiin valmennuksen tai kokeilun keskeyttämiseksi.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin työkokeilusopimuksen osapuolten oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Säännöksessä otettaisiin nykyisestä poiketen huomioon myös kokeiluun osallistuvan oikeus purkaa sopimus. Tämä vastaisi nykyistä käytäntöä. Selvyyden vuoksi 4 momentissa kuitenkin todettaisiin, että valmennuksen tai kokeilun keskeytymisen vaikutuksesta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa. Kokeiluun osallistuvan oikeus purkaa työkokeilusopimus ei siten tarkoittaisi sitä, että asiasta ei voisi aiheutua työttömyysturvaseuraamuksia, jos purkamiselle ei ole ollut työvoimapolitiittisesti pätevää syytä.

Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 10 §:ää.

11 §. Valmennuksen ja kokeilun vakuutusturva. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin valmennukseen ja kokeiluun liittyvästä vakuutusturvasta. Voimassa olevan sääntelyn mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun tai valmennukseen osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Lisäksi valmennukseen ja kokeiluun osallistuvalla korvataan palvelun aikana sattunut tapaturma valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Jatkossa vakuutusturvan järjestäminen olisi työvoimaviranomaisen vastuulla. Työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia, että valmennuksen ja kokeilun aikana osallistujilla on voimassa sekä ryhmävastuuvakuutus että työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen tapaturmavakuutus.

Tapaturmavakuutuksen perusteella maksettavat etuudet palvelun aikana sattuneesta tapaturmasta vastaisivat lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen etuuksia. Työtapaturma- ja ammattitautilain 58 §:n mukaan työsuhteessa olevan päiväraha määräytyy enintään 28 päivän ajan sairausajan palkan perusteella. Tämän jälkeen päiväraha määräytyy mainitun lain 59 §:n mukaan vuosityöansion perusteella. Ehdotettu 2 momentti sisältäisi poikkeuksen edellä mainittuihin säännöksiin. Päiväraha olisi aina 1/360 vuosityöansioista. Vuosityöansioilla tarkoitetaan työtapaturma- ja ammattitautilain 71 §:n mukaan vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Mainitun lain 71 ja 72 §:n mukaisesti vuosityöansio määräytyy vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden tai niiden ja kolmen vahinkotapahtumaa edeltävän kalenterivuoden työansioiden keskiarvon perusteella. Lain 79 §:ssä säädetään kuitenkin niin sanotusta vähimmäistyöansioista, jota käytetään, jos työansio jää vähimmäisansiota pienemmäksi. Vähimmäistyöansiona pidetään edellä mainitun säännöksen perusteella x euroa vuoden 2022 tasolla.

7 luku Työvoimakoulutus

1 §. Työvoimakoulutuksen järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin koulutuksesta, jota työvoimaviranomainen voi järjestää työvoimakoulutuksena. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen tulisi olla ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjyysvalmiuksia lisäävää. Työvoimakoulutuksena voitaisiin järjestää myös kotoutumiskoulutusta, ei kuitenkaan luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä säädetään tarkemmin kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa.

Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voisi järjestää tutkintoon tai sen osaan johtavaa koulutusta. Ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen työvoimakoulutuksena olisi mahdollista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisena työvoimakoulutuksena, jonka järjestämisestä vastaavat mainitun lain mukaisen työvoimakoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät. Säännökset sisältyisivät pykälän 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin ehdotetun lain säännösten soveltamisesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset koulutuksesta, jota työvoimaviranomainen voisi järjestää vastaisivat asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n 1 momenttia ja 2 momentin ensimmäistä virkettä [ottamatta huomioon väliaikaista muutosta, joka on voimassa 1.1.2021-30.6.2022]. Pykälän sanamuotojen tarkistamisella ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä soveltamiskäytäntöä. Esimerkiksi kieliopiintojen sisällyttäminen osaksi ammatillista osaamista ja valmiuksia parantavaa koulutusta olisi edelleen mahdollista, kunhan kielioopinnot eivät muodosta koulutuksen pääasiallista sisältöä.

2 §. Työvoimakoulutuksen yhteishankinta. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen yhteistyössä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysosoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa toteuttamasta työvoimakoulutuksesta. Pykälän 1–3 momentti vastaisivat sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 7 §:ää sanonnallisesti tarkistettuna.

Pykälän 4 momentti sisältäisi yhteishankintakoulutuksen maksuosuuksia koskevan asetuksen antoaltuuden.

3 §. Opiskelijavalinta. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluisi työvoimaviranomaiselle. Opiskelijavalinnasta vastaisi koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyn työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluisi mainitun lain mukaan työvoimaviranomaiselle. Opiskelijavalintaa tehtäessä valinnassa on pääsääntöisesti edustettuna myös kouluttaja ja mahdollisesti muita asiantuntijoita. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännös siitä, että yhteishankintakoulutuksena toteutettavan koulutuksen opiskelijavalintaan voisi osallistua myös koulutuksen toteuttamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyysosoikeudet luovuttava yritys. Nykyisin edellä mainitusta on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Opiskelijoiden valintamenettelystä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin opiskelijavalinnan kriteereistä. Valintakriteerit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momenttia.

Pykälän 4 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 3 momenttia sellaisenaan.

4 §. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet. 5 §. Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen. 6 §. Koulutuksen keskeyttäminen. Pykälät vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4–6 §:ää. Koulutuksen keskeyttämistä koskevan 5 §:ssä käytettäisiin nykyisestä sääntelystä poiketen työssäoppimisjakson järjestäjästä käsitettä työssäoppimisjakson toteuttaja yhdenmukaisesti työkokeilua koskevien säännösten kanssa.

7 §. Työvoimakoulutuksen vakuutusturva. Työvoimakoulutuksen vakuutusturvaa koskeva sääntely vastaisi 6 luvun 11 §:ssä ehdotettua valmennuksen ja kokeilun vakuutusturvaa.

8 luku Muutosturvakoulutus

Ehdotetussa 8 luvussa säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta. Luvun 1 §:ssä säädettäisiin muutosturvakoulutuksen tavoitteista. Muutosturvakoulutuksen yleisistä edellytyksistä, joiden tulisi täytyä, jotta koulutusta järjestettäisiin, säädettäisiin luvun 2 §:ssä. Luvun 3 §:ssä säädettäisiin koulutusta koskevista edellytyksistä, 4 §:ssä koulutuksen järjestämisestä ja 5 §:ssä koulutusoi-keuden lakkaamisesta. Säännökset vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lakiin hallituksen esityksessä 62/2022 vp ehdotettuja säännöksiä. Säännöksiin tehtäisiin ainoastaan työvoimapolkujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat välttämättömät muutokset. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen olisi irtisanotulle henkilölle vapaaehtoista. Muutosturvakoulutus olisi julkinen työvoimapolku, jonka lisäksi muutosturvakoulutukseen oikeute- tuilla olisi samanlainen mahdollisuus kuin muilla henkilöasiakkaila hyödyntää myös muita jul- kisia työvoimapolkuja.

Muutosturvakoulutuksen tulisi ensisijaisesti vastata irtisanotun henkilön esittämiä ammatillisen osaamisensa kehittämisen ja tulevan työllistymisensä kannalta olennaisia tavoitteita ja toiveita, kunhan se täyttää ehdotetussa 3 §:ssä edellytetyt vaatimukset. Voimassa olevassa työsopimus- lain 7 luvun 13 §:ssä säädetään irtisanotun työntekijän työllistymistä edistävistä valmennuk- sesta tai koulutuksesta, jonka työnantaja järjestää. Nyt ehdotettu muutosturvakoulutus olisi tästä erillinen, uusi palvelu, jota tarjottaisiin vain niille 55 vuotta täyttäneille, jotka täyttävät ehdote- tun 8 luvun 2 §:n mukaiset edellytykset. Jos sekä työsopimuslaissa säädetyt että tässä luvussa ehdotetut edellytykset täyttyvät, irtisanotulla henkilöllä olisi oikeus sekä työnantajan hankki- maan koulutukseen tai valmennukseen että ehdotettuun muutosturvakoulutukseen.

1 §. Muutosturvakoulutuksen tavoitteet. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutuksen tavoit- teista. Muutosturvakoulutuksella tuettaisiin työstään tuotannollisella tai taloudellisella perus- teella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa työllistymistä uuteen työhön. Koulutuksella parannettaisiin irtisanottujen henkilöiden ammatillista osaamista tai valmiuksia toimia yrittäjänä. Tavoitteena on edistää irtisanotun työllistymistä siten, että hän voisi siirtyä mahdollisuuksien mukaan työstä työhön tai työstä yrittäjätoimintaan, tai että irtisanotun työttö- myysaika jäisi mahdollisimman lyhyeksi. Tavoitteena on myös edistää ammattitaitoisen työvoi- man saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

2 §. Yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisen yleisistä edellytyksistä. Oikeus muutosturvakoulutukseen koskisi kaikkia ehdot täyttäviä palkansaa- jia työnantajan koosta riippumatta. Oikeus koskisi irtisanottuja työsopimussuhteisia, kunnan ja hy- vinvointialueen viranhaltijoita sekä valtion virkamiehiä. Myös osa-aikatyöstä irtisanotuilla eh- dot täyttävillä työntekijöillä olisi oikeus muutosturvakoulutukseen. Irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen ei edellyttäisi työttömyyden alkamista välittömästi tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä irtisanotun työsuhteen päättymisen jälkeen, mutta koulutus olisi toteutet- tava säädetyssä määräajan kuluessa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan muutosturvakoulutusta olisi velvollisuus järjestää vain sellaiselle palvelussuhteesta irtisanotulle henkilölle, jonka työnantaja on irtisanonut tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella. Muutosturvakoulutukseen oikeutettuja olisivat työntekijät, jotka työnantaja on irtisanonut työsopimuslain 7 luvun 3 §:ssä tai erityisopimuslain (756/2011) 8 luvun 3 §:ssä säädetyllä irtisanomisperusteella. Oikeus koskisi myös määräaikaisessa työsuhteessa olevaa henkilöä, mikäli työsuhte olisi irtisanottavissa tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Työnantaja saa irtisanoa työntekijän edellä mainitulla perusteella, kun työ on taloudellisista, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä vähentynyt olennaisesti ja pysyvästi. Työsopimusta ei kuitenkaan saa irtisanoa, jos työntekijä on sijoitettavissa tai koulutettavissa toisiin tehtäviin työsopimuslain 7 luvun 4 §:ssä säädetyllä tavalla. Muutosturvakoulutukseen olisivat oikeutettuja myös kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijat, joiden irtisanomisesta tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella säädetään kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 37 §:ssä, ja valtion virkamiehet, joiden virkasuhteen päättämisestä vastaavissa tilanteissa säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 27 §:ssä. Työntekijällä tarkoitetaan jäljempänä sekä työ- että virkasuhteessa työtä tekeviä henkilöitä.

Irtisanotulla henkilöllä ei olisi oikeutta muutosturvakoulutukseen määräaikaisen työsopimuksen päättyessä määräajan päättymisen perusteella. Tilanteissa, joissa palvelussuhde olisi päättynyt työnantajan ja työntekijän välisen sopimuksen johdosta (ns. kultainen kädenpuristus), työntekijä olisi itse irtisanoutunut tai palvelussuhde olisi päättynyt työnantajan konkurssin, yrityssaneerauksen tai kuoleman perusteella tai muutoin toteutettavan päättösopimuksen perusteella, työntekijä ei olisi oikeutettu muutosturvakoulutukseen.

Työvoimaviranomainen lähtisi edellytyksen täyttymistä tarkastellessaan siitä, mikä on työsopimuksen päätymiselle ilmoitettu syy. Mikäli työnantaja olisi irtisanonut henkilön tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla, mutta irtisanotto myöhemmin riittäisi irtisanomisen, irtisanonut ei tarvitsisi korvata mahdollista perusteetta samaansa muutosturvakoulutusta, vaan se jäisi työvoimaviranomaisen vahingoksi. Jos työnantaja taas irtisanoisi työntekijän henkilöön liittyvillä irtisanomisperusteilla, mutta irtisanotto katsoisi, että syyt olivat todellisuudessa tuotannolliset tai taloudelliset, irtisanotto voisi asian riitauttaessaan vaatia työnantajalta vahingonkorvausta myös menettämästään oikeudesta muutosturvaan.

Jos irtisanotto henkilö ilmoittaisi tai työvoimaviranomainen muutoin saisi tietää, että irtisanotun palvelussuhteen päättymisyy on muuttunut muutosturva-oikeutta koskevan päätöksen antamisen jälkeen, mutta ennen muutosturvakoulutuksen antamista, eikä palvelussuhde siten päättyneenkään tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla, koulutuksen järjestäminen keskeytettäisiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ollakseen oikeutettu muutosturvakoulutukseen työntekijän on tullut täyttää 55 vuotta viimeistään sinä päivänä, jona irtisanominen on suoritettu. Irtisanomispäivänä pidettäisiin päivää, jona irtisanominen on toimitettu työsopimuslain 9 luvun 4 §:n mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen edellytyksenä olevan palvelussuhteen vähimmäiskestosta. Koulutuksen järjestämisen edellytyksenä olisi, että irtisanotto henkilö on palvelussuhteen päättymiseen mennessä ollut palvelussuhteessa työnantajaan, joka on irtisanonut henkilön, yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin vähintään viiden vuoden ajan. Viiden vuoden työhistoriavaatimus vastaisi kestoaltaan nykyisen lisäpäiväoikeuden edellytyksenä olevaa työhistoriavaatimusta sekä voimassa olevan työsopimuslain mukaista työllistymistä edistävää valmennusta tai koulutusta koskevaa työhistoriavaatimusta. Tieto työnhakijan työhistorian pituudesta perustuisi irtisanotun henkilön omaan ilmoitukseen, eikä työvoimaviranomainen siis pyytäisi häneltä kirjallista selvitystä.

Viiden vuoden yhdenjaksoisen tai edellisten viiden vuoden aikana yhteensä enintään 30 päivää keskeytyksiä sisältävän työhistorian tulisi täyttyä viimeistään irtisanomispäivänä. Työhistoria saman työnantajan palveluksessa voisi muodostua myös toisiaan yhdenjaksoisesti seuraavista määräaikaista palvelussuhteista, mutta viimeisimmän palvelussuhteen tulisi olla toistaiseksi voimassa oleva tai, jos kyseessä on määräaikainen palvelussuhde, irtisanottavissa tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Lyhyiden, yhteensä enintään 30 päivän keskeytysten salliminen työhistoriassa on perusteltua, sillä peräkkäisten työsopimusten välissä voi olla esimerkiksi viikonlopun tai juhlapyhien pituisia keskeytyksiä, vaikka työ on käytännössä jatkunut keskeytyksettä. Keskeytyspäiville säädettäisiin kuitenkin tarkka yläraja säännöksen soveltamisen helpottamiseksi ja tulkinnan yksinkertaistamiseksi.

Työntekijä on voinut palvelussuhteensa aikana siirtyä työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 25 §:ssä tai valtion virkamieslain 5 e §:ssä tarkoitetulla liikkeen luovutuksella työnantajalta toiselle. Liikkeen luovutustilanteissa palvelussuhteen kesto laskettaessa otettaisiin huomioon liikkeen luovuttajan palveluksessa kertynyt yhtäjaksoinen palvelussuhde samalla tavalla kuin liikkeen luovutuksensaajan palveluksessakin kertynyt palvelussuhde. Saman työnantajan käsitettä arvioitaisiin muodollisen työnantajakäsitteen kautta. Käytännössä saman työnantajan määrittelyssä merkitystä on työnantajan yritys- ja yhteisötunnuksella eli Y-tunnuksella. Kuntasektorilla työskentelevän työnantajana toimisi kunta siinäkin tapauksessa, että työntekijä on työskennellyt eri hallintokuntien tehtävissä. Työskentelyä saman konsernin eri yhtiöissä ei sitä vastoin otettaisi huomioon työhistoriavaatimuksen täyttymistä arvioitaessa, koska tällöin kysymys ei ole saman työnantajan palveluksessa olosta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytyksenä olevasta työnhakijaksi rekisteröitymisestä. Irtisanotun henkilön olisi rekisteröidyttävä työnhakijaksi 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä. 60 päivän määräaika työnhakijaksi rekisteröitymiselle on perusteltua, jotta työvoimaviranomainen voisi käynnistää palveluprosessin ja muutosturvakoulutuksen hankintamenettelyn mahdollisimman pikaisesti, sillä koulutuksen tavoitteena on edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Irtisanotun henkilön rekisteröidyttyä työnhakijaksi hänelle voitaisiin tarvittaessa tehdä osaamis- ja työkykykartoitus heti palveluprosessin alkaessa. Mikäli henkilö ei ilmoittautuisi 60 päivän määräajassa, hän menettäisi oikeutensa muutosturvakoulutukseen, ellei ilmoittautumisen viivästymiselle olisi pykälän 2 momentissa tarkoitettua painavaa syytä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteröitymisvelvollisuuteen. Jos irtisanottu henkilö ei ole rekisteröitynyt työnhakijaksi 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä, hän ei menettäisi oikeuttaan muutosturvakoulutukseen, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että rekisteröimättömyydelle olisi painava syy. Painavana syynä pidettäisiin esimerkiksi tilannetta, jossa irtisanotun henkilön terveydellinen tila on niin vaikea, että hän ei ole kyennyt rekisteröitymään määräajassa. Tässä tarkoitettaisiin käytännössä tilanteita, joissa henkilö on esimerkiksi sairaalahoidossa ja fyysisesti tai psyykkisesti toimintakyvytön. Sen sijaan huolimattomuutta tai rekisteröitymisvaatimuksen unohtamista ei voitaisi pitää tässä momentissa tarkoitettuna painavana syynä.

Lisäksi painavana syynä pidettäisiin tilannetta, jossa työnantaja ei ole täyttänyt työsopimuslain 9 luvun 3 b §:n mukaista velvoitettaan kertoa irtisanotulle henkilölle tämän oikeudesta muutosturvakoulutukseen. Arvioidessaan tämän painavan syyn toteutumista työvoimaviranomainen luottaisi työnhakijan ilmoitukseen asiasta, ellei työvoimaviranomaiselle esitettäisi muuta luotettavaa selvitystä siitä, että työnantaja on täyttänyt tiedottamisvelvoitettaan.

Työvoimaviranomainen antaisi päätöksen irtisanotun henkilön oikeudesta muutosturvakoulutukseen, kun henkilö ilmaisisi halukkuutensa osallistua koulutukseen. Jos päätös olisi myönteinen eli työvoimaviranomainen arvioisi, että muutosturva-oikeuden edellytykset täyttyvät, päätös sisältäisi myös tiedon henkilölle järjestettävän muutosturvakoulutuksen enimmäisarvosta sekä päivämäärästä, johon mennessä muutosturvakoulutus tulisi aloittaa. Jos irtisanottu henkilö katsoisi, että muutosturvakoulutusta koskeva päätös olisi virheellinen, siihen voisi hakea muutosta 17 luvun 2 §:n mukaisesti. Valitus voisi koskea esimerkiksi irtisanotun työhistorian laskemista tai muutosturvakoulutukselle annettua enimmäisarvoa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnhaun voimassaoloa koskevasta edellytyksestä. Irtisanotun henkilön työnhaun tulisi olla voimassa työnhakijaksi rekisteröitymisestä lähtien palvelussuhteen päättymiseen asti tai, jos muutosturvakoulutus on päättynyt irtisanomisaikana, muutosturvakoulutuksen päättymiseen saakka. Irtisanotulla henkilöllä ei siis olisi velvollisuutta olla työnhakijana muutosturvakoulutuksen päättymisen jälkeen, jos koulutus on toteutettu jo irtisanomisaikana ja päättynyt ennen palvelussuhteen päättymistä. Kun irtisanottu henkilö rekisteröityy työnhakijaksi, työvoimaviranomaisen tulisi omatoimisesti merkitä työnhaun voimassaolopäiväksi palvelussuhteen päättymispäivä.

Muutosturvakoulutuksen edellytykset täyttävällä henkilöllä olisi subjektiivinen oikeus muutosturvakoulutukseen. Oikeus koulutukseen voisi kuitenkin lakata 5 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla. Muutosturvan edellytykset täyttävällä henkilöllä ei missään tilanteessa olisi velvollisuutta osallistua muutosturvakoulutukseen eikä muutosturvakoulutuksesta kieltäytymisellä olisi hänelle mitään seuraamuksia. Koska julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tulee tarjota asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti, muutosturvakoulutus ei olisi edellytykset täyttävälle henkilölle välttämättä ensisijainen palvelu. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen ei siten sulkisi pois muita työnhakijalle tarjolla olevia julkisia työvoimapalveluita. Jos työnhakija osallistuisi muutosturvakoulutukseen eikä sillä olisi tavoitteiden mukaista vaikutusta hänen työllistymiseensä, hän voisi hyödyntää myös muita työvoimaviranomaisen koulutusvaihtoehtoja ja palveluita.

3 §. Koulutusta koskevat edellytykset. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutusta koskevista edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan muutosturvakoulutuksen tulisi olla ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Hankittavan koulutuksen tulisi ensisijaisesti vastata irtisanotun henkilön esittämiä ammatillisen osaamisensa kehittämisen ja tulevan työllistymisensä kannalta oleellisia tavoitteita ja toiveita, kunhan se täyttää 3 §:ssä edellytetyt vaatimukset. Koulutusta järjestettäessä tulisi huomioida myös alueellinen työmarkkinatilanne, jotta valittu koulutus tosiasiallisesti voisi edistää irtisanotun henkilön nopeaa työllistymistä. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi arvioida, onko irtisanotun henkilön ehdottama koulutus sisällöltään ja luonteeltaan sellaista, että se lisäisi henkilön ammatillisia valmiuksia tai parantaisi edellytyksiä toimia yrittäjänä sekä edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Sen arvioiminen, olisiko koulutus ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa, kuuluu kaikissa tapauksissa työvoimaviranomaiselle, myös siinä tilanteessa, että irtisanotun henkilön ja työvoimaviranomaisen näkemykset asiasta eroaisivat.

Jos irtisanotulla ei olisi selkeää kuvaa omasta koulutustarpeestaan, hänelle voitaisiin viipymättä alkuhaastattelun jälkeen tarjota mahdollisuus osaamis- ja työkykykartoitukseen ja muihin TE-palveluihin, joilla tuettaisiin soveltuvan koulutusvaihtoehdon valintaa. Työvoimaviranomainen tukisi irtisanottua henkilöä muutosturvakoulutuksen valinnassa ja rakentaisi irtisanotun henkilön kanssa palveluvalikoimasta mielekkään kokonaisuuden. Työvoimaviranomainen ehdottaisi työnhakijalle mahdollisia koulutuksia. Ohjauksen apuna käytettäisiin irtisanotulle tehdyn osaamis- ja työkykykartoituksen tuloksia sekä tietoja alueellisesta työmarkkinatilanteesta. Jos alueella olisi tarve tietyn tyyppiselle työvoimalle, työvoimaviranomaisen tulisi esitellä työnhakijalle sopivia kyseisen alan koulutusmahdollisuuksia.

Koulutus voisi olla ammatillisesti suuntautunutta toisen tai korkea-asteen jatko- ja täydennyskoulutusta, joka ei johtaisi tutkintoon tai sellaisen osaan. Lisäksi koulutus voisi olla muuta lyhytkestoista täydennyskoulutusta tai esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tai ammattialalle valmentavaa henkilön tarpeita vastaavaa ja hänen valmiuksiensa perusteella soveltuvaa koulutusta, jonka arvioitaisiin edistävän henkilön uudelleen työllistymistä. Tällaista voisi olla esimerkiksi työelämässä nykyisin tarvittavia taivoja kuten digitaitoja tai projektiosaamista kehittävä koulutus. Koulutus voisi olla myös yrittäjyyteen tähtäävää koulutusta tai valmennusta henkilöille, joilla on kiinnostusta ja valmiuksia perustaa oma yritys. Koulutus voisi tähdätä myös irtisanotun henkilön jo olemassa olevan yritystoiminnan kehittämiseen. Koulutus ei kuitenkaan voisi olla selkeästi harrastustoimintaan tai muuhun vapaa-ajan toimintaan liittyvää, kuten eri taiteenalojen alkeiden opetusta tai liikuntakursseja.

Koulutuspalveluja voitaisiin hankkia oppilaitoksilta, korkeakouluilta ja yksityisiltä osaamisen kehittämisen palvelujen tuottajilta. Muutosturvakoulutusta ei olisi sidottu maantieteellisesti esimerkiksi irtisanotun henkilön tai irtisanovan työnantajan kotikuntaan, vaan se voitaisiin toteuttaa irtisanotun henkilön toiveiden ja tarjolla olevien mahdollisuuksien mukaan missä tahansa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että muutosturvakoulutuksesta on sovittava työllistymissuunnitelmassa. Koulutuksesta olisi sovittava suunnitelmassa ennen opintojen aloittamista riittävällä tasolla hankinnan tekemiseksi. Muutosturvakoulutus voisi koostua myös useista koulutusjaksoista, jotka voisivat olla myös eri koulutusorganisaatioiden tai palveluntuottajien tarjoamia. Useammasta eri koulutuksesta koostuvan opintokokonaisuuden tulisi olla mielekäs kokonaisuus niin, että eri koulutukset tukevat toisiaan ja kokonaisuus toteuttaa laissa sille asetettuja tavoitteita. Jos muutosturvakoulutus koostuisi useammasta kuin yhdestä koulutusjaksosta, hankittavasta opintokokonaisuudesta olisi hankintalainsäädännöstä johtuvista syistä ja siitä syystä, että työvoimaviranomainen pystyisi arvioimaan opintokokonaisuuden vaikutuksen ammatillisten tai yrittäjänä toimimisen valmiuksien kehittämiseksi, sovittava kerralla ennen ensimmäisen jakson alkamista. Näin ollen ei olisi mahdollista sopia esimerkiksi siitä, että ensimmäisen koulutusjakson päättyessä tai sen aikana opintokokonaisuuteen lisättäisiin uusi opintopakso. Ei myöskään ole tarkoituksenmukaista muodostaa muutosturvakoulutusosoikeudesta koulutustiliä tukemaan erityyppisiä toisistaan riippumattomia koulutuksia. Soveltuvan koulutuksen valinnasta sovittaisiin työllistymissuunnitelmassa, jonka sekä työvoimaviranomainen että irtisanottu henkilö allekirjoittaisivat.

Alkuhaastattelussa laadittua työllistymissuunnitelmaa olisi tarkistettava työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa, jos irtisanottu henkilö ei aivan palveluprosessin alussa osaa ottaa kantaa muutosturvakoulutukseen. Irtisanottu henkilö ei välttämättä heti osaa tehdä lopullista ratkaisua koulutuksen valitsemisesta vaan tarvitsee harkinta-aikaa vaihtoehtojen punnitsemiseksi esimerkiksi alan vaihtamisen vuoksi tai elämäntilanteensa johdosta, tai koska heti ei ole tiedossa, että irtisanotun haluamaa koulutusta olisi myöhemmin tarjolla. Työllistymissuunnitelmaa voitaisiin muutosturvakoulutuksen osalta päivittää tarvittaessa vielä myöhemmin. On esimerkiksi mahdollista, että irtisanottu henkilö haluaisi muutosturvakoulutuksen sijasta osallistua työvoimakoulutukseen eikä kokisi tarpeellisena sen lisäksi osallistua muutosturvakoulutukseen. Tällöin työllistymissuunnitelmaan voitaisiin kirjata osallistuminen ainoastaan työvoimakoulutukseen. Jos työnhakija ei kuitenkaan pääsisi valitsemaansa työvoimakoulutukseen hänestä riippumattomista syistä tai hän myöhemmin päättäisi kuitenkin haluta myös muutosturvakoulutukseen ja muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytykset yhä olisivat olemassa, työllistymissuunnitelmaa tulisi päivittää niin, että siinä sovittaisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisestä.

Irtisanottu henkilö ei voisi tehokkaasti luopua oikeudestaan muutosturvakoulutukseen, vaan oikeus säilyisi niin kauan kuin koulutuksen järjestämisen edellytykset täytyisivät. Luvun 4 §:ssä

säädettäisiin siitä, että työvoimaviranomaisen tulisi järjestää koulutus siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen viimeistään kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä. Perustellusta syystä koulutus saataisiin järjestää myöhemminkin, kuitenkin siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen tai sen viimeisen jakson viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Käytännössä takarajana työllistymissuunnitelman tarkistamiselle olisi se, olisiko työvoimaviranomaisen mahdollista hankkia koulutus siten, että irtisanottu henkilö voisi aloittaa koulutuksen viimeistään 4 §:ssä säädetyssä määräajassa — joko kolmen kuukauden tai, jos koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy, 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Jos hankintamenettelyä ei ehdittäisi enää toteuttaa, muutosturvakoulutuksesta aiemmin sovittua ei enää voitaisi muuttaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen enimmäiskestosta. Koulutuksen enimmäiskesto olisi kuusi kuukautta. Muutosturvakoulutus voisi koostua yhdestä tai useammasta yhdessä tai useammassa jaksossa pidettävästä koulutuksesta tai valmennuksesta, joiden yhteenlaskettu kesto on enintään kuusi kuukautta tai jotka ovat suoritettavissa kuuden kuukauden pituisen ajanjakson sisällä. Muutosturvakoulutuksen olisi esimerkiksi mahdollista koostua kahdesta neljä kuukautta kestävästä koulutuksesta tai jaksosta, jos ne olisi mahdollista suorittaa ainakin osin samanaikaisesti niin, että muutosturvakoulutus tapahtuisi kuuden kuukauden ajanjaksoilla. Samoin muutosturvakoulutus voisi koostua useasta yhteensä enintään kuusi kuukautta kestävästä koulutuksesta tai jaksosta, kunhan irtisanottu henkilö voisi aloittaa opintokokonaisuuden viimeisen osuuden joko kolmen kuukauden tai, jos koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy, 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Vuodenvaihteessa irtisanotun henkilön muutosturvakoulutus voisi siis esimerkiksi koostua tammikuussa alkavasta kolmen kuukauden kurssista, toukokuussa alkavasta kahden viikon kurssista sekä heinäkuussa alkavasta kahden kuukauden kurssista, mikäli koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy. Työvoimaviranomaisen tulisi selkeästi kertoa irtisanotulle, että muutosturvakoulutuksena järjestettävien opintojen tai eri opintokokonaisuuksista muodostuvan koulutuskokonaisuuden enimmäiskestosta säädettyä aikaa ei ole mahdollista ylittää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen arvosta. Muutosturvakoulutuksen arvo voisi olla enintään yhtä suuri kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa. Hankittavan koulutuksen arvo voisi kuitenkin alittaa kahden kuukauden palkkasumman arvon, jos koulutus vastaa irtisanotun henkilön omaa näkemystä ja tarvetta. Hankittavan koulutuksen arvon tulisi sisältää kaikki koulutuksen oppimateriaalit ja maksut niin, että muutosturvakoulutus olisi irtisanotulle henkilölle samalla tavalla maksutonta kuin työvoimaviranomaisen koulutus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 105 §:n 3 momentin perusteella on. Kahden kuukauden palkkaa määritettäessä käytettäisiin samoja laskentaperusteita kuin muutosturvarahan laskennassa, mistä säädettäisiin työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä. Palkkasumman perusteena otettaisiin huomioon irtisanovan työnantajan maksama vakuutusmaksu palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu korvauksena työstä irtisanomispäivää edeltävien 12 kalenterikuukauden aikana. Koulutuksen hintaa määrittävän palkan suuruus laskettaisiin jakamalla 12 kalenterikuukauden palkkasumma kuudella, josta saataisiin keskimääräinen laskennallinen kahden kuukauden ansio. Vakuutusmaksunlaisella palkalla tarkoitetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 19 §:ssä tarkoitettuja tuloeria.

Momentissa tarkoitettujen palkan perusteeksi otettaisiin vain irtisanovan työnantajan maksamat palkat. Jos henkilöllä on muun työnantajan maksamia palkkatuloja, ei niitä otettaisi huomioon muutosturvakoulutuksen perusteena olevan palkan suuruutta määriteltäessä. Palkkasummassa huomioitaisiin vain työttömyysvakuutusmaksun alaiset tulot. Käytännössä muutosturvakoulutuksen hinta olisi irtisanotun muutosturvaraha kerrottuna kahdella. Koulutuksen hintaan sisältyy koulutuksesta maksettava arvonlisävero.

Keskimääräinen kahden kuukauden palkka laskettaisiin kokonaisten kalenterikuukausien aikana maksettujen palkkojen perusteella. Esimerkiksi, jos irtisanominen tapahtuisi kesäkuussa, olisi toukokuu viimeinen kuukausi, jonka aikana maksettu palkka huomioitaisiin muutosturvakoulutuksen hintaa määrittävän palkan laskennassa. Laskenta olisi maksuperusteinen. Palkan ansainta-ajankohdalla ei olisi merkitystä. Palkka määritettäisiin irtisanomista edeltävinä 12 kalenterikuukautena maksettujen ansioiden perusteella, vaikka tähän ajanjaksoon sisältyisi palkattomia poissaoloja.

Ehdotetun 16 luvun 2 §:n mukaan työvoimaviranomainen määrittäisi työnhakijalle järjestettävän muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon tulorekisteristä saatavien tietojen perusteella. Jotta koulutus olisi mahdollista järjestää määrääjässä, tieto koulutuksen enimmäisarvosta tulisi selvittää viipymättä.

Muutosturvakoulutuksen enimmäishinnan perusteena olevan palkan muodostamisessa huomioitavat tuloerät eroaisivat jossain määrin ansiopäivärahan perusteena olevan palkan laskennasta. Ansiopäivärahan perusteena olevaan palkkaan luetaan kaikki vakiintuneeksi katsottava työhön perustuva tulo, joka on ansaittu työssäoloahtoon luettavina viikkoina. Esimerkiksi lomarahaa ja -korvausta tai tulospalkkioita, jotka on ansaittu eri ajanjaksolta, jolta päivärahan suuruus lasketaan, ei lueta tällaiseksi vakiintuneeksi tuloksi. Muutosturvakoulutuksen enimmäishinnan perusteena olevan palkan määrittelyssä nämä tuloerät otettaisiin huomioon.

Muutosturvakoulutusta valikoitaessa ja hankittaessa on pyrittävä siihen, että koulutuksen hinta vastaa likimääräisesti irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa edellä kuvatulla laskentatavalla. Koulutuksen arvon ei tarvitsisi olla täsmälleen kahden kuukauden palkan suuruinen, koska koulutusta olisi käytännössä erittäin vaikeaa hankkia etukäteen tarkasti määritellyllä rahamäärällä. Koulutuksen arvo ei kuitenkaan missään tilanteessa saisi ylittää irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkan määrää. Sen sijaan irtisanotun henkilön työllistymistä parhaiten edistävä tai irtisanotun henkilön itsensä muutoin valitsema koulutus voi olla edullisempi kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa. Muutosturvakoulutuksen tarkoituksen toteuttamiseksi on perusteltua mahdollistaa irtisanotulle henkilölle myös tavoiteltua edullisempi koulutus.

Kahden kuukauden palkan määrä on koulutuksen hinnan ehdoton yläraja. Jos hankittavaksi suunnitellun koulutuksen hinta ylittäisi kahden kuukauden palkan määrän, koulutusta ei voisi järjestää muutosturvakoulutuksena. Muutosturvakoulutuksen osalta sellainen järjestely, jossa koulutuksen hinta ylittäisi irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkan määrän ja irtisanonut työnantaja tai irtisanonut henkilö itse maksaisi palkan määrästä yli menevän osuuden, ei olisi mahdollinen.

4 §. Koulutuksen järjestäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen toteuttamisajankohdasta. Työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä koulutus siten, että irtisanonnut henkilö voisi aloittaa koulutuksen viimeistään kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisaajan päättymisestä. Kolmen kuukauden määräaika asetettaisiin siksi, että muutosturvakoulutus toteutettaisiin mahdollisimman pian, joko irtisanomisaikana tai pian irtisanotun palvelussuhteen päättymisen jälkeen, koska muutosturvakoulutuksen tavoitteena on irtisanotun nopea uudelleen työllistyminen. Irtisanomisaikana koulutus voitaisiin toteuttaa, jos irtisanotulla henkilöllä ei ole irtisanomisaikana työvelvollisuutta, tai jos irtisanonnut on halukas kouluttautumaan työn ohessa.

Perustellusta syystä muutosturvakoulutus voisi osittain tai kokonaan kohdistua myöhempään ajankohtaan. Muutosturvakoulutuksen tulisi kuitenkin alkaa 12 kuukauden kuluessa sen palvelussuhteen päättymisestä, jonka perusteella muutosturvakoulutusosoikeus syntyi. Jouston myötä työ- ja elinkeinoviranomainen voisi siirtää hankintamenettelyn aloittamista, jos sen tiedossa on

jo suunnittelu- tai hankintavaiheessa sellainen irtisanottuun liittyvä tai muu syy, joka estäisi koulutuksen aloittamisen kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä.

Perustelluista syistä siirtää koulutuksen aloitusta säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Koulutuksen järjestämisen jouston kriteereissä otettaisiin huomioon sekä irtisanottujen vaihtelevat tilanteet, että palveluntuottajien mahdollisuudet tarjota koulutusta. Momentin 1 kohdan mukaan muutosturvakoulutus voitaisiin perustellusti järjestää alkavaksi kolmen kuukauden määräajan jälkeen tilanteissa, joissa järjestävä viranomainen ei ole hankintamenettelystä johtuvista syistä voinut järjestää koulutusta määräajassa.

Momentin 2 kohdan mukaan perusteltu syy siirtää koulutuksen aloittamista voisi olla se, että irtisanotun henkilön näkemyksen mukaan hänelle soveltuvaa tai irtisanotun henkilön valitsemää koulutusta ei olisi saatavilla määräajassa. Irtisanottu henkilö itse arvioisi koulutuksen soveltuvuuden. Työvoimaviranomainen arvioi muutosturvakoulutuksen osalta vain sen, onko koulutus ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Kolmen kuukauden vaatimuksesta olisi perusteltua joustaa, sillä koulutuspalveluiden tarjonta vaihtelee alueittain, koulutusaloittain ja -asteittain sekä ajallisesti. Harvinaisilla koulutusaloilla soveltuvaa koulutusta voi olla tarjolla esimerkiksi vain kerran vuodessa. Etäkoulutuksessa ei ole alueellisia rajoituksia, mutta kaikki irtisanotut eivät välttämättä pysty eikä heitä voi velvoittaa hyödyntämään etäkoulutusta.

Momentin 3 kohdan mukaan irtisanottu henkilö voisi ottaa vastaan määräaikaisen työn menettämättä oikeuttaan muutosturvakoulutukseen. Henkilö ei menettäisi oikeuttaan muutosturvakoulutukseen, vaikka uusi määräaikainen työsuhde olisi 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun työnantajan palveluksessa. Muutosturva-oikeus säilyisi kolmen kuukauden määräajan jälkeen myös, jos irtisanottu tekisi uuden työnantajan kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen, mutta työsopimus päättyisi koeajalla.

Momentin 4 kohdan mukaan koulutuksen järjestämistä voitaisiin siirtää, jos työvoimaviranomaisen tiedossa on, ettei irtisanottu henkilö terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä vuoksi voisi aloittaa koulutusta määräajassa. Momentin 5 kohdan mukaan irtisanotulla olisi lisäksi perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai koulutuksen keskeyttämiseen, jos siihen on muu syy, joka liittyy irtisanotun henkilön osaamisen kehittämisen tai hoitovastuun yhteensovittamiseen muutosturvakoulutuksen kanssa. Säännöksen tarkoituksena on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös tilanteissa, joissa irtisanottu hyödyntää muutosturvakoulutuksen ohella muita työllistymistä edistäviä palveluita tai esimerkiksi suorittaa opintoja ja ne ajoittuisivat muutosturvakoulutuksen kanssa päällekkäin. Samoin säännöksen tarkoitus on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös tilanteissa, joissa irtisanottu joutuu ennen koulutusta tai sen aikana hoitovastuuseen esimerkiksi sairaasta lapsestaan tai vanhemmastaan eikä sen vuoksi voi aloittaa tai jatkaa koulutusta. Irtisanotun koulutuksen aloittamisen estävä tai keskeyttämistä vaativa hoitovastuu voisi perustua omaishoitoon tai työsopimuslain perhevapaasäännöksiin. Omaishoidolla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä irtisanotun henkilön tosiasiassa velvollisuutta hoitaa ikääntynyttä, vammaista tai sairasta omaistaan tilanteessa, jota ei ollut voitu ennakoida siinä vaiheessa, kun muutosturvakoulutusta hankittiin ja koulutuksen aloittamisesta sovittiin. Edellytyksenä ei olisi, että irtisanottu henkilö on tehnyt omaishoidon tuesta annetun lain mukaisen omaishoitosopimuksen, vaan pykälässä tarkoitettu omaishoito voisi olla myös epävirallista. Perhevapaaseen liittyvä velvollisuus voisi olla esimerkiksi isyysvapaa.

5 §. Koulutus-oikeuden lakkaaminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttävän irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta ryhtyä järjestämään muutosturvakoulutusta tai se voisi keskeyttää koulutuksen hankinnan. Tilanteissa,

joissa koulutusta hankittaisiin ryhmälle työnhakijoita, hankinnan keskeyttäminen tarkoittaisi keskeyttämistä vain kyseisen henkilön muutosturvakoulutuksen osalta, ei koko ryhmän osalta. Momentin 1 kohdan mukaan koulutusta ei järjestettäisi tai hankintaprosessi keskeytettäisiin, jos irtisanottu henkilö omatoimisesti päättäisi työnhaun voimassaolon irtisanomisaikana ennen koulutuksen alkamista. Työvoimaviranomainen voisi kuitenkin aloittaa koulutuksen järjestämisen tai jatkaa hankintaprosessia, jos irtisanottu rekisteröityisi uudelleen työnhakijaksi irtisanomisaikana. Muutosturvakoulutusta ei hankittaisi tai sen hankinta keskeytettäisiin myös tilanteissa, joissa työnantaja peruu tuotannollisiin tai taloudellisiin syihin perustuneen irtisanomisen ja työntekijä jatkaa työntekeä saman työnantajan palveluksessa. Tällaisissa tilanteissa työntekijän oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaisi, koska palvelussuhde ei olisikaan päättynyt eikä työntekijä siten täyttäisi tässä luvussa säädettyjä muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytyksiä.

Momentin 2 kohdan mukaan muutosturvakoulutuksen järjestäminen tai hankinta keskeytettäisiin myös tilanteessa, jossa irtisanottu henkilö omalla toiminnallaan aiheuttaa sen, että työnantaja työntekijästä johtuvasta syystä päättää työntekijän työsuhteen irtisanomisaikana. Näissä tilanteissa työntekijän työsuhte ei olisi tosiasiallisesti päättynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä, joten edellytykset muutosturvakoulutukselle eivät tällaisessa tilanteessa enää täytyisi. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa työnantaja on irtisanomisaikana purkanut työ-sopimuksen työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä säädetyllä perusteella, koska työntekijä on olennaisesti rikkonut tai laiminlyönyt velvoitteitaan, tai työsopimusta pidetään purkautuneena työso-pimuslain 8 §:n 3 §:ssä tarkoitetulla perusteella, koska työntekijä on ollut poissa työstä vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työnantajalle pätevää syytä poissaololleen. Samoin henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaisi, mikäli työntekijä ja työnantaja tekisivät irtisanomisaikana sopimuksen työsuhteen päättämisestä (ns. kultainen kädenpuristus). Tällöin työntekijän työsuhte ei olisi tosiasiallisesti päättynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä eivätkä edellytykset muutosturvakoulutuksen järjestämiselle enää täytyisi. Työntekijän tulisi ilmoittaa tekemästään työsuhteen päättämissopimuksesta työvoimaviranomaiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutusoikeuden lakkaamisesta tilanteissa, joissa työvoimaviranomainen on jo hankkinut koulutuksen, mutta irtisanottu henkilö ei aloita koulutusta tai keskeyttää koulutuksen. Koulutuksen aloittamatta jättämisestä tai keskeyttämisestä ei aiheutuisi irtisanotulle seuraamuksia, mutta uutta koulutusta ei tämän jälkeen järjestettäisi. Oikeus koulutukseen ei kuitenkaan lakkaisi, jos irtisanotulla henkilöllä olisi perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Koulutus tulisi kuitenkin aloittaa tai sitä tulisi jatkaa 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutuksen siirtymisestä ei saisi aiheutua lisäkustannuksia työvoimaviranomaiselle. Lisäkustannuksilla tarkoitettaisiin koulutuksen hintaa. Lisäkustannukseksi ei katsottaisi hallinnollisen lisätyön työvoimaviranomaiselle aiheuttamia kustannuksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy olla aloittamatta tai keskeyttää koulutus menettämättä oikeuttaan muutosturvakoulutukseen. Perusteltu syy voisi liittyä joko irtisanottuun henkilöön tai palveluntuottajaan. Perusteltu syy olisi momentin 1 kohdan mukaan uuden työn aloittaminen, kun koulutusta ei voida järjestää työn ohessa. Säännöksen tarkoituksena olisi kannustaa irtisanottua ottamaan vastaan työtä, jos sitä olisi tarjolla. Oikeus muutosturvakoulutukseen menetettäisiin vasta sitten, jos irtisanottu ei pysyisi aloittamaan tai jatkamaan koulutusta 12 kuukauden kuluessa sen palvelussuhteen päättymisestä, jonka perusteella oikeus muutosturvakoulutukseen oli syntynyt. Lisäksi momentin 2 kohdan mukaan koulutus olisi perusteltua jättää aloittamatta tai keskeyttää, jos koulutus ei ole irtisanotun henkilön terveydentila tai alentunut työ- ja toimintakyky huomioon ottaen hänelle sopivaa. Irtisanotun henkilön tulisi esittää työvoimaviranomaiselle luotettava selvitys tervey-

dentilastaan esimerkiksi lääkärintodistuksella. Työvoimaviranomainen arvioisi irtisanotun henkilön esittämien selvitysten perusteella, onko koulutuksen aloittamatta jättämiselle tai keskeyttämiselle ollut perusteltu syy.

Momentin 3 ja 4 kohdassa säädettäisiin sellaisista palveluntuottajaan liittyvistä syistä, joiden perusteella katsottaisiin, että irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Perusteltuna syynä pidettäisiin sitä, että palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta tai olennaisesti laiminlyö noudattaa koulutuksen järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai koulutuksesta tehdyn sopimuksen ehtoja. Käytännössä kyse olisi lähtökohtaisesti tilanteista, joissa irtisanottu on aloittanut koulutuksen, mutta koulutuksen aikana käy ilmi, että palveluntuottaja toimii lainvastaisesti, ja irtisanottu sen vuoksi keskeyttää koulutuksen.

Momentin 5 kohdan mukaan irtisanotulla olisi lisäksi perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai koulutuksen keskeyttämiseen, jos siihen on muu syy, joka on rinnastettavissa 1—4 kohdassa tarkoitettuihin syihin. Säännöksen tarkoituksena on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös sellaisissa ennalta arvaamattomissa tilanteissa, joissa esimerkiksi irtisanotun omassa elämäntilanteessa tai palveluntuottajan toiminnassa tapahtuisi olennaisia muutoksia, joiden seurauksena irtisanottu ei voisi koulutusta aloittaa tai keskeyttäisi sen. Työvoimaviranomainen arvioisi, onko kyseessä sellainen muu syy, joka on rinnastettavissa momentissa säädettyihin perusteltuihin syihin.

Pykälän 4 momentin mukaan työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta muutosturvakoulutuksen järjestämiseen, mikäli irtisanotun haluamaa hänelle soveltuvaa koulutusta ei ole tarjolla eikä irtisanottu halua osallistua muuhun työvoimaviranomaisen ehdottamaan koulutukseen, joka alkaisi 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutuksen soveltuvuutta arvioisivat sekä irtisanottu että työvoimaviranomainen. Jos irtisanottu valitsemaa koulutusta ei olisi lainkaan saatavilla tai mahdollista hankkia säädetyssä määräajassa tai irtisanottu ei täyttäisi koulutukseen valituksi tuleminen edellytyksiä, työvoimaviranomaisen velvollisuus järjestää koulutusta raukeaisi. Työvoimaviranomainen ehdottaisi irtisanotulle vaihtoehtoisia koulutuksia, mutta jos irtisanottu kieltäytyisi näistä ehdotetuista koulutuksista, hänen oikeutensa muutosturvakoulutukseen lakkaisi. Koska muutosturvakoulutukseen osallistuminen on irtisanotulle vapaaehtoista, häntä ei voida velvoittaa hyväksymään työvoimaviranomaisen ehdottamaa koulutusta. Tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäminen olisi käytännössä mahdollista edellä mainituista syistä, työvoimaviranomaisen tulisi voida vapautua järjestämisvelvollisuudesta.

Vaikka muutosturvakoulutuksen järjestämisessä lähtökohtaisesti otettaisiin ensisijaisesti huomioon irtisanotun toiveet koulutuksesta, myöskään hankintalainsäädännöstä seuraavat rajoitukset eivät voisi johtaa työvoimaviranomaiselle tulevaan sanktioon. Julkisten hankintojen kilpailutuksen tuloksena voidaan päätyä esimerkiksi toiseen kouluttajaan kuin irtisanottu henkilö toivoisi. Jos irtisanottu ei hyväksy kilpailutuksen kautta valittua palveluntuottajaa eikä muutakaan vastaavaa koulutusta, työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta järjestää muuta koulutusta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutusosoikeuden lakkaamisesta irtisanotun henkilön oman menettelyn johdosta. Jos irtisanottu henkilö omalla menettelyllään aiheuttaisi sen, että koulutus keskeytyy tai keskeytetään, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Tällaista menettelyä voisi olla esimerkiksi koulutuksen ehtojen tai sääntöjen olennainen rikkominen, koulutukseen liittyvien tehtävien laiminlyönti, perusteettomat poissaolot koulutuksesta tai irtisanotun epäasiallinen tai uhkaava käytös, minkä vuoksi palveluntuottaja keskeyttää koulutuksen. Työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta järjestää uutta muutosturvakoulutusta omalla menettelyllään koulutuksen keskeytymisen tai keskeyttämisen ai-

heuttaneelle. Työvoimaviranomainen antaisi päätöksen muutosturvakoulutusoikeuden lakkaamisesta 5 momentin perusteella. Jos irtisanottu henkilö katsoisi, että asiaa koskeva päätös olisi virheellinen, siihen voisi hakea muutosta ehdotetun 17 luvun 2 §:n mukaisesti sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunnalta ja edelleen vakuutusosoikeudelta.

9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

Ehdotetussa 9 luvussa säädettäisiin työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 lukua vastaavasti. Omaehtoisten opintojen tukemisesta päättäminen ja muut tukemiseen liittyvät työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät siirtyisivät työvoimaviranomaisen tehtäviksi. Kotoutuja-asiakkaiden omaehtoisten opintojen tukemisesta työttömyysetuudella sekä tämän luvun säännösten soveltamisesta mainittuihin opintoihin säädettäisiin jatkossakin kotoutumisen edistämistä annetussa laissa.

Nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 1 §:ää vastaavaa säännöstä, jossa todetaan omaehtoisten opintojen tukemisen tarkoitus, ei sisällytettäisi ehdotettuun lukuun. Tällä ei kuitenkaan muutettaisi tukemisen tarkoitusta, vaan tarkoituksena olisi edelleenkin parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia.

1 §. Opiskelun tukemisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin opiskelun tukemisen yleisistä edellytyksistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 2 §:ää vastaavasti. Työ- ja elinkeinotoimiston toteaman koulutustarpeen sijasta työnhakijalla tulisi olla työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve.

2 §. Opintoja koskevat edellytykset. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:ää. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus kumottuun lukiolakiin päivitetäisiin vastaamaan muutunutta lainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin mahdollisuus tukea työttömyysetuudella vapaan sivistystyön oppilaitosten toteuttamaa luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Koulutuksella tarkoitettaisiin aikuisille maahanmuuttajille suunnattua lukutaitokoulutusta, jota annetaan vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen (2017) mukaisesti.

Luku- ja kirjoitustaidon opintojen tukeminen olisi tarkoituksenmukaista ehdotetun lain nojalla erityisesti niiden maahanmuuttajien kohdalla, joilla ei ole enää oikeutta kotoutumissuunnitelman eikä siten mahdollisuutta kotoutumiskoulutuksena järjestettävään työvoimakoulutukseen eikä kotoutumisen edistämistä annetun lain perusteella työttömyysetuudella tuettuihin omaehtoiisiin opintoihin. Opintojen tukeminen voisi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi sellaisen Suomessa pidempään asuneen maahanmuuttajan kohdalla, joka ei ole osallistunut kotoutumispalveluihin Suomessa asumisen alkuvuosina ja jolla on vaikeuksia työllistyä luku- ja kirjoitustaidon puutteiden vuoksi. Maahanmuuttajalla voisi olla koulutustarve myös silloin, jos kotoutumissuunnitelman voimassaolon aikana suoritettavat opinnot eivät ole johtaneet työllistymisen ja yhteiskunnassa toimimisen kannalta riittävään luku- ja kirjoitustaidon saavuttamiseen esimerkiksi sairauden takia.

3 §. Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 4 §:ää sellaisenaan.

4 §. Tuki-aika. Pykälässä säädettäisiin opintojen tukiajasta nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ää vastaavasti. Työnhakijan tulisi ilmoittaa opintojen keskeyttämisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle.

5 §. Työnhakijan velvollisuudet. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 6 §:ää sellaisenaan.

6 §. Opintojen seuranta ja tuen lakkaaminen. Pykälässä säädettäisiin opintojen seurannasta ja tuen lakkaamisesta voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ää vastaavasti. Työ- ja elinkeinotoimiston sijasta opintojen seuranta ja tukemisen lakkaaminen kuuluisivat työvoimaviranomaiselle.

7 §. Työnhakijan tietojenantovelvollisuus. 8 §. Koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuus. Pykälissä säädettäisiin työnhakijan tietojenantovelvollisuudesta ja koulutuspalvelun tuottajan tietojenantovelvollisuudesta sisällöllisesti voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 8 ja 9 §:ää vastaavasti. Työnhakijan tulisi esittää koulutuspalvelun tuottajan todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista sekä selvitys opintojen etenemisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle. Myös opintojen keskeyttämisestä tai niiden päättymisestä olisi velvollisuus ilmoittaa työvoimaviranomaiselle. Vastaavasti myös koulutuspalvelun tuottajan tulisi ilmoittaa opintojen päättymisestä työvoimaviranomaiselle ja työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus ilmoittaa koulutuspalvelun tuottajalle niiden opiskelijoiden nimet, joiden opintoja tuetaan.

10 luku Työnantajalle myönnettävät tuet

Julkisiin työvoima kuuluvia työntajalle myönnettäviä tukia olisivat palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki. Lisäksi luvussa säädettäisiin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta.

Palkkatuesta säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa. Mainitun lain palkkatukea koskevat säännökset esitetään uudistettavaksi hallituksen esityksellä xx/2022 vp.³¹ Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien. Tässä esityksessä ehdotetut palkkatukisäännökset vastaavat sisällöllisesti kyseissä esityksessä ehdotettuja säännöksiä eräin poikkeuksin. Palkkatukea ei voisi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle tai näiden määräysvallassa olevalle sidosyksikölle. Lakiin ei sisällytettäisi myöskään säännöksiä määrärahan osoittamisesta valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Edellä tarkoitetun palkkatukiuudistuksen yhteydessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskevat säännökset. Säännökset on ehdotettu lisättäväksi mainittuun lakiin uudeksi erilliseksi 7 a luvuksi. Vastaavat säännökset sisällytettäisiin ehdotettuun lukuun.

1 §. Palkkatuki. Pykälässä määriteltäisiin palkkatuki. Palkkatuella tarkoitetaan työntajalle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkakustannuksiin myönnettävää tukea, jonka tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla tämän ammatillista osaamista. Lisäksi palkkatuen tarkoituksena voi olla vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisääminen. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuen myöntämisen perusteena ei ole ammatillisen osaamisen puutteet, eikä ensisijaisena tarkoituksena siten ammatillisen osaamisen parantaminen, vaan palkkatuella pyritään edistämään vammaisten ja sairaiden mahdollisuuksia saada työtä ja pysyä työssä yhdenvertaisesti muiden kanssa, sekä tukemaan 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien osallistumista työelämään.

³¹ Esitysluonnos on lausuntokierroksella 1.4.-27.5.2022 lausuntopalvelu.fi:ssä (<https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=91fc532e-6958-4452-aa3b-4fae36616404>)

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi asettaa palkkatukipäätöksessä työnantajalle ehtoja, jotka ovat tarpeen työttömän työnhakijan tai tuen tarkoituksen kannalta. Työvoimaviranomaisen tulisi kiinnittää erityistä huomiota tuella palkatun osaamisen kehittämistä koskeviin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen tuetun työn avulla. Päätökseen asetettavissa ehtoissa voitaisiin täsmentää esimerkiksi sitä, millaista erityistä tukea tai ohjausta työnantajan edellytetään tarjoavan työntekijälle palkkatuetun työn aikana, jotta osaamisen kehittymistä koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa. Jos työvoimaviranomainen arvioisi, että muiden työvoimapalveluiden tarjoaminen palkkatuen ohella on tarpeen, palkkatukipäätöksen ehtona voitaisiin määrittää, että palkkatuetussa työssä olevalla työntekijällä on oikeus osallistua muihin työvoimapalveluihin palkkatukijakson aikana niin, että työvoimapalveluihin osallistumiseen käytetty aika ja työaika yhdessä eivät ylitä alan säännöllistä enimmäistyöaika.

Pykälän 1 momentti vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ää sekä 2 momentti voimassa olevaan 7 luvun 2 §:n 3 momenttia sellaisenaan.

2 §. Palkkatuen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin työnhakijaryhmät, joiden työllistymistä palkkatuella voitaisiin edistää. ehdotetut kohderyhmät vastaisivat pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 6 §:n 1 momentissa määritellyjä työnhakijaryhmiä, joiden työllistymisen edistämiseksi palkkatuki mainitun lain mukaan myönnetään nykyisin ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena työnantajan harjoittaessa elinkinotoimintaa. Kohderyhmään kuulumisen ei tarkoittaisi sitä, että työttömällä työnhakijalla tai hänet palkkaavalla työnantajalla olisi oikeus palkkatukeen. Palkkatuen myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että muut palkkatuen myöntämisen edellytysten täytyvät.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluisivat iän perusteella 15-24-vuotiaat ja 2 kohdan mukaan yli 50-vuotiaat. Henkilön ikää koskevan edellytyksen täyttymistä tarkasteltaisiin palkkatuen myöntämisaikana. Jotta palkkatukea voitaisiin myöntää 25–49 –vuotiaiden työttömien työnhakijoiden palkkaamiseen, tulisi työnhakijan täyttää jokin 3-5 kohdan edellytyksistä tai kuulua 7 §:ssä tarkoitettuihin työnhakijoihin, joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluisivat ne työnhakijat, jotka eivät ole suorittaneet ylioppilastutkintolaissa (502/2019) tarkoitettua ylioppilastutkintoa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettua ammatillista tutkintoa. Myös näitä vastaavan tasoisen ulkomaisen tutkinnon suorittaneet jäisivat kohderyhmän ulkopuolelle. Koulutus ei edelläkään estäisi palkkatuen myöntämistä, jos työtön työnhakija kuuluu johonkin muuhun kohderyhmään ollen esimerkiksi alle 25- tai yli 50-vuotias edellyttäen, että hänellä koulutuksesta huolimatta arvioidaan olevan puutteita ammatillisessa osaamisessa.

Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan tai monialaiseen kotoutumissuunnitelmaan oikeutetut olisivat ehdotetun 1 momentin 4 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluvia.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan palkkatukea voitaisiin myöntää sellaisen työttömän työnhakijan palkkaamiseen, joka ei ole ollut ansiotyössä edeltävän kuuden kuukauden aikana. Ansiotyöllä tarkoitettaisiin työ- ja virkasuhteisen työn lisäksi myös yrittäjänä tehtyä työtä. Työssäoloksi ei katsottaisi aikaa, jolloin työsuhde on voimassa, mutta työnantaja ei tosiasiallisesti tarjoa lainkaan työtä. Esimerkiksi kokonaan lomautettu tai niin sanotulla nollatuntisopimuksella oleva, jolle työnantaja ei tosiasiallisesti ole tarjonnut työtunteja, katsottaisiin työtä vailla oleviksi. Ansiotyötä vailla olevaksi ei sen sijaan katsottaisi sellaista henkilöä, jonka työsuhde on ollut voimassa, mutta joka ei ole tehnyt työtä omasta aloitteestaan. Edellä todettu liittyisi vain ehdotetun

säännöksen soveltamiseen, eikä sillä olisi vaikutusta 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun työttömän määritelmään ja sen tulkintaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi. Myöntämisedellytykset vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momenttia. Palkkatuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja että palkkatuetta työ parantaa hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Ammatillisen osaamisen puutteita arvioidaan suhteessa työmarkkinoihin ja työllistymismahdollisuuksiin sekä suhteessa tarjolla olevaan työtehtävään. Työtehtävän tulee olla sellainen, että sen arvioidaan parantavan työnhakijan osaamista ja edistävän siten mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Palkkatuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuella palkattava on 1 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu työtön. Työttömyyden kestolle ei ole asetettu ehtoja. Jos tuella palkattavan työttömyys on kestänyt alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää kuitenkin, että henkilön työttömyys työvoimaviranomaisen arvion mukaan ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

3 §. *Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin työnantajat, joille palkkatukea voitaisiin myöntää. Palkkatukea voitaisiin myöntää yrityksille sekä muille yhteisöille ja työnantajille. Muilla yhteisöillä ja työnantajilla tarkoitettaisiin esimerkiksi yhdistyksiä, säätiöitä, rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskunta ja hyvinvointialueita. Palkkatukea ei kuitenkaan voisi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle eikä näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle eli niin sanotulle kunnan sidosyksilölle. Palkkatukea ei myönnettäisi myöskään valtion virastolle tai laitokselle.

Muu työnantaja, jolle palkkatukea voitaisiin myöntää, voisi olla myös taloudellista toimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Palkkatukea voisi siten myöntää myös luonnolliselle henkilölle, joka toimii ammatin- tai elinkeinoharjoittajana ja palkkaa työntekijän tähän toimintaan. Koska palkkatuki voitaisiin myöntää luonnolliselle henkilölle vain taloudelliseen toimintaan, tarkoittaisi tämä sitä, ettei palkkatukea olisi mahdollista myöntää kotitaloudelle esimerkiksi lasten hoitoon, kotitaloustöihin tai kodin remontointiin liittyviin tehtäviin.

Ehdotetussa 2 momentissa todettaisiin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen palkkatukeen sekä määriteltäisiin tilanteet, joissa ryhmäpoikkeusasetusta ei sovelleta palkkatukea myönnettäessä. Momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena silloin, kun tuki myönnetään hyvinvointialueelle toimintaan, jota ei katsota hyvinvointialueista annetun lain 131 §:n mukaan kilpailluilla markkinoilla tapahtuvaksi toiminnaksi, Momentin 2 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena myöskään silloin, kun kysymys on ehdotetun 8 §:n mukaan myönnettävästä 100 prosentin palkkatuesta, 9 §:ssä tarkoitettusta 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen työllistämisen tai oppisopimuskoulutukseen myönnettävästä palkkatuesta. Näistä kaksi jälkimmäistä myönnettäisiin aina de minimis -tukena. Yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävä 100 prosentin tuki olisi joko EU:n valtioneuvoston ulkopuolista tukea taikka de minimis -tukea.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnantajaan liittyvistä palkkatuen myöntämisen esteistä. Momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä on palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Voimassa olevasta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan

ja 3 momentin sääntelystä poiketen palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei enää olisi tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotun työntekijän ottaminen takaisin työhön, vaan palkkatuen myöntämisen edellytykset täyttyisivät, jos työnantaja olisi ennen palkkatuen myöntämistä palkannut irtisanottujen määrää vastaavan määrän työntekijöitä. Muutos ei vapauttaisi työnantajaa noudattamasta työsopimuslaissa säädettyä irtisanotun takaisinottovelvollisuutta. Jos työsopimuslaissa tarkoitetun takaisinottovelvollisuuden piirin kuuluva irtisanotto ei ottaisi tarjottua työtä vastaan, työnantaja voisi täyttää palkkatuen saamisen edellytykset palkkaamalla työhön jonkun muun. Olennaista olisi siis se, että työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä ei ole palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Edellytys perustuisi ryhmäpoikkeusasetuksen 32 artiklan 3 kohtaan. Edellytystä sovellettaisiin kaikkiin työnantajiin, ei kuitenkaan hyvinvointialueisiin tilanteissa, jossa nämä eivät toimi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kilpailuilla markkinoilla.

Ehdotetun 3 momentin 2 ja 3 kohta vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohtaa.

Momentin 4 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi työnantajalle, joka on syyllistynyt ulkomaisen työvoiman luvattomaan käyttöön. Tukea ei myönnettäisi, jos työnantaja tai työnantajan rikoslaissa (39/1889) tarkoitettu edustaja on tuomittu palkkatuen myöntämivuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai yrittäjälle tai yritykselle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä säädetään luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä. Työnantaja tai tämän edustaja, joka ottaa palvelukseen tai pitää palveluksessa ulkomaalaisen, jolla ei ole työntekijän oleskelulupaa tai muuta työntekoon Suomessa oikeuttavaa lupaa, on tuomittava luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tuomitaan myös urakan tai aliurakan antaja tai työn teettävä taikka heidän edustajansa, joka laiminlyö varmistautumisen siitä, että sen ulkomaiselle yritykselle antamassa urakointi- tai aliurakointityössä taikka ulkomaisen yrityksen sen käyttöön asettamana vuokratyövoimana työskentelevillä ulkomaalaisilla työntekijöillä on työntekijän oleskelulupa tai muu työntekoon Suomessa oikeuttava lupa.

Ulkomaalaislain 186 §:ssä säädetään työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta. Pykälän mukaan työnantaja tai tämän edustaja, joka 1) tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen, 2) tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työnteon ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista taikka 3) tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyö 86 a §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden, on tuomittava työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Työsopimuslain 11 a luvun 3 §:n mukaan työnantaja, joka on ottanut työhön laittomasti maassa oleskelevan ulkomaalaislaissa tarkoitetun kolmannen maan kansalaisen, on velvollinen maksamaan seuraamusmaksun, joka on vähintään 1 000 euroa ja enintään 30 000 euroa.

Valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentti, joka on osa niin sanotun työnantajasanktiodirektiivin kansallista täytäntöönpanoa, kieltää valtionavustuksen myöntämisen edellä mainituissa tilanteissa ilman erityisen painavaa syytä. Koska palkkatuki kohdistuu nimenomaan palkkakustannuksiin eikä työvoimaviranomaisten myöntämät tuet kuuluisi suoraan valtionavustuslain soveltamisalaan, otettaisiin vastaava kielto ehdotettuun lakiin. Ehdotettuun säännökseen ei

kuitenkaan sisältyisi valtioneuvostolakiin valtioneuvostuksen myöntäjälle sisältyvää harkintavaltaa eli lainvoimainen tuomio tai seuraamusmaksu estäisi tuen myöntämisen. Tieto kysyttäisiin tukea koskevassa hakemuksessa. Tieto tarkistettaisiin Oikeusrekisterikeskukselta vain, jos tähän olisi erityinen syy. Tällainen syy olisi käsillä silloin, kun tuen hakijan antamien tietojen oikeellisuudesta olisi epäselvyyttä.

Momentin 5 kohdan mukaan palkkatukea ei voitaisi myöntää uudestaan samalle työntajalle saman henkilön palkkaamiseen. Palkkatukea ei myöskään voisi myöntää, jos työnantaja on saanut aiemmin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea saman henkilön palkkakustannuksiin. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly vastaavaa sääntelyä. Säännöksellä on yhteys siihen, että jatkossa uuden palkkatukijakson myöntäminen ei edellyttäisi työnhakijalta 10 kuukauden työttömänä työnhakijana olemista enimmäiskeston täyttymisen jälkeen. Uusi palkkatukijakso voitaisiin myöntää uudelle työnantajalle palkkatuen myöntämisen muiden edellytysten täytyessä, jos se katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi. Säännös ei estäisi myöntämästä työnantajalle palkkatukea toisen työttömän työnhakijan palkkaamiseen.

Säännöstä ei sovellettaisi vamman tai sairauden perusteella myönnettävään palkkatukeen, oppisopimuskoulutukseen eikä 60 vuotta täyttäneestä pitkään työttömänä olleesta myönnettävään palkkatukeen, kun kyseessä on aiemman tukijakson jatkaminen. Näistä poikkeuksista säädettäisiin ehdotetuissa 7, 9 ja 10 §:ssä. Poikkeukset koskisivat tilanteita, joissa palkkatukijaksoa jatkettaisiin samalla työnantajalla, mutta ei tilanteita, jossa henkilö olisi ollut aiemmin palkkatuella kyseisellä työnantajalla ja ollut välillä esimerkiksi työttömänä tai työssä toisella työnantajalla. Edellä mainituissa tuen jatkamista koskevissa tilanteissa olisi määritetty ehdot, joiden mukaan jatkamisesta voidaan päättää.

Lisäksi momenttiin lisättäisiin voimassa olevaan sääntelyyn nähden uusi 6 kohta, jonka mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos tukea hakevalle työnantajalle olisi ennen palkkatuen myöntämistä myönnetty muuta tukea tuella palkattavasta henkilöstä aiheutuviin palkkakustannuksiin niin, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan palkkatukea jäisi todellisuudessa maksettavaksi vain vähäinen määrä. Muun tuen vaikutuksesta palkkatukeen säädettäisiin 13 §:ssä. Jos palkkatuki yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien kanssa ylittäisi enimmäismäärän, palkkatuen määrää vähennettäisiin enimmäismäärän ylittävältä osin. Mikäli työvoimaviranomainen jo palkkatukea myöntäessään arvioisi, että palkkatukea maksettaisiin muista tuista johtuen vain vähäinen määrä, työvoimaviranomaisen ei tulisi myöntää palkkatukea lainkaan.

4 §. Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos työsuhte, jota varten tukea haetaan, on alkanut ennen tuen myöntämistä. Pykälän 2 momentin mukaan palkkatuen myöntäminen edellyttäisi, että työnantaja sitoutuu maksamaan työehtosopimuksen mukaisen palkkaa tai, jos sovellettavaa työehtosopimusta ei ole, kohtuullista ja tavanomaista palkkaa kyseistä työstä. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 2 ja 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä tilanteissa, joissa työnantaja vaihtuu kesken palkkatukijakson työntekijän siirtyessä niin sanottuna ”entisenä työntekijänä” uuden työnantajan palvelukseen esimerkiksi liikkeenluovutuksen tai yhteisöjen sulautumisen vuoksi. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 4 momenttia. Uudelle työnantajalle myönnettävän palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin sidottu jo myönnetyn palkkatukijakson keston. Tukea voitaisiin myöntää ajaksi, joka alkuperäisestä ensimmäiselle työnantajalle myönnetystä tukijaksosta on jäljellä. Jos palkkatuki olisi myönnetty kymmeneksi kuukaudeksi, josta tuella palkattu olisi ehtinyt olla tuen saajan palveluksessa ennen liikkeen luovutusta 2 kuukautta, voitaisiin luovutuksensaajalle myöntää palkkatuki jäljellä olevaksi kahdeksaksi kuukaudeksi edellyttäen, että uusi työnantaja

hakee tukea kuukauden kuluessa luovutuksesta. Uuden työnantajan tulee täyttää palkkatuen myöntämisen edellytykset muutoin normaalisti. Työntekijään liittyviä palkkatuen edellytyksiä ei harkittaisi uudestaan.

Palkkatukea ei myönnettäisi vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen. Asiasta säädettäisiin 4 momentissa, joka vastaisi voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 5 momenttia.

5 §. Palkkatuella katettavat palkkakustannukset. Pykälässä säädettäisiin palkkatuella katettavista palkkakustannuksista. Voimassa olevaan sääntelyyn nähden pykälässä käytettäisiin käsitteen palkkauskustannus sijasta käsitettä palkkakustannus yhdenmukaisesti HE xx/2022 ehdotetun sääntelyn kanssa.

Palkkatuella katettaviksi palkkakustannuksiksi katsottaisiin 1 momentin mukaan työntekijälle maksettava työaikaan tai urakan suorittamiseen perustuva ennakonpidätyksen alainen palkka mukaan lukien säännölliseen työaikaan ja olosuhteisiin liittyvät palkan lisät, kuten ilta- ja sunnuntailisät tai kylmänalueenlisä. Työaikaan ja olosuhteisiin liittyvät palkan lisät luettaisiin korvattaviin palkkakustannuksiin riippumatta siitä, perustuvatko ne työlainsäädäntöön vai sovellettavaan työehtosopimukseen. Palkkatuella katettaviin kustannuksiin ei luettaisi työnantajan maksettavaksi kuuluvia palkan sivukuluja. Palkkatuella ei siten voisi kattaa tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvaa työnantajan eläkemaksua, sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua, tapaturmavakuutusmaksia eikä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin palkan eristä, joita ei katsota tukikelpoisiksi. Momentin 1 kohdan mukaan lomarahaa, lomakorvausta tai sitä vastaavaa korvausta ei katsottaisi palkkatuella katettavaksi palkkakustannukseksi.

Lomarahaa tai lomakorvaus saattaa joskus olla tosiasiallisesti vuosiloma-ajan palkkaa. Esimerkiksi rakennusalan työehtosopimuksessa lomakorvaus, lomapalkka ja lomarahaa on yhdistetty lomarahaan nimellä maksettavaksi eräksi. Lomarahana maksettava korvaus on 18,5 prosenttia lomanmääräytymivuoden ansioista. Rakennusalan lomarahasta yleensä kolmasosa on lomarahaa ja kaksi kolmasosaa lomapalkkaa tai lomakorvausta riippuen siitä, jatkuuko työsuhde vai päättyikö se. Tulorekisteriin rakennusalan lomarahaa on tulorekisteriä koskevissa ohjeissa ohjeistettu ilmoitettavaksi lomakorvauksena.

Koska osa lomarahasta tai lomakorvauksesta voi työehtosopimuksen mukaan olla loma-ajan palkkaa, säädettäisiin 1 kohdassa poikkeus, jonka mukaan työehtosopimuksen mukainen lomarahaa tai -korvaus, joka tosiasiallisesti sisältää vuosiloma-ajan palkaksi katsottavaa palkkaa, voitaisiin ottaa palkkatuella katettavana kustannuksena huomioon palkan nimikkeestä riippumatta. Tämä edellyttäisi, että vuosiloma on pidetty palkkatukijakson aikana. Tämä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työvoimaviranomaisella ei olisi viran puolesta velvollisuutta selvittää asiaa, vaan lomarahaa tai lomakorvauksen ottaminen huomioon loma-ajan palkkana edellyttäisi työnantajan pyyntöä. Tällöin työnantajan tulisi selvittää työvoimaviranomaiselle, miten työntekijä on pitänyt vuosilomaa ja mikä osa lomarahasta tai -korvauksesta on vuosiloma-ajan palkkaa.

Momentin 2 kohdan mukaan palkkatuella katettaviin kustannuksiin ei luettaisi lisä- tai ylityökorvauksia eikä työaikapankin rahakorvausta. Ylityöllä tarkoitettaisiin sekä vuorokautista että viikoittaista ylityötä. Myös viikkolepokorvaus katsottaisiin tässä tarkoitetuksi ylityökorvaukseksi.

Momentin 3 kohdan mukaan palkkatuella ei voisi kattaa palkkaa siltä ajalta, jolta työnantajalla on oikeus saada tuella palkatun palkkakustannuksiin sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun

4 §:n nojalla päivärahaetuutta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 47 §:n nojalla kuntoutusrahaa, tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 139 §:n nojalla korvausta tai tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:n nojalla tartuntatautipäivärahaa. Säännös vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 2 §:ää. Säännökseen lisättäisiin maininnat kuntoutusrahasta ja tartuntatautipäivärahasta etuuksina, joiden ajalta maksettua palkkaa ei voisi kattaa palkkatuella.

Momentin 4 kohdan mukaan palkkatuella katettavien kustannusten ulkopuolelle jäisi työntekijän tulokseen perustuva palkka sekä yrityksen tulokseen perustuva palkka. Säännös vastaisi osin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 2 momentin 3 kohtaa. Nykyiseen nähden säännökseen lisättäisiin maininta yrityksen tulokseen perustuvasta palkasta, jonka kattaminen palkkatuella ei myöskään ole tarkoituksenmukaista.

Momentin 5 kohdan mukaan myöskään työnantajan maksamat työsuhte-edut ja kustannusten korvaukset eivät olisi tuella katettavia. Työsuhte-eduilla ja kustannusten korvauksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi puhelinetua, matkakustannusten korvauksia ja ateriakorvauksia siitä riippumatta, ovatko korvaukset työntekijälle verottomia vai veronalaisia.

Työntekijälle maksettava palkka kävisi ilmi tulorekisteristä. Työnantajalla on mahdollisuus ilmoittaa palkat tulorekisteriin vapaaehtoisesti palkkalajeittain eriteltynä, jolloin tulorekisteristä ilmenee lomarahaa, lomakorvaus ja tulospalkan erät. Työnantajalla on mahdollisuus ilmoittaa tulorekisteriin myös työntekijän poissaolot. Myös useimmat etuustiedot näkyvät tulorekisteristä, joten esimerkiksi sairausvakuutuslain nojalla työnantajalle maksettu päiväraha on mahdollista saada tulorekisteristä. Jos työnantaja ei ilmoita tietoja tulorekisteriin eriteltyinä, työnantajan tulee ilmoittaa tiedot työvoimaviranomaiselle maksatushakemuksella. Jos työnantaja olisi ilmoittanut tulorekisteriin kaikki tarvittavat tiedot ja työnantajan palkkatukihakemuksella ilmoittamat tiedot eroaisivat sen tulorekisteriin ilmoittamista tiedoista, työvoimaviranomainen maksaisi palkkatuen näistä pienemmän palkkasumman perusteella.

6 §. *Palkkatuen määrä ja kesto.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palkkatuen määrästä ja kestosta. Palkkatuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista 5 §:ssä määritellyistä tuella katettavista palkkakustannuksista. Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvistä 30 ja 40 prosentin tukitasoista luovuttaisiin. Palkkatuen määrä ei olisi myöskään harkinnanvarainen eli jos palkkatuki myönnetään, se myönnetään säädetyin prosenttimäärän mukaisena.

Pääsääntöisesti palkkatuen määrä ei olisi riippuvainen työhakijan työttömyyden kestosta. Ehdotetussa 7 ja 8 §:ssä säädettäisiin kuitenkin tuen määrää koskevista poikkeuksista, jotka liittyvät alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnettävään palkkatukeen sekä yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen myönnettävään palkkatukeen.

Palkkatukijakson kesto olisi viisi kuukautta työsuhteen alkamisesta lukien. Jos tuella palkattavan työttömyys olisi kestänyt vähintään 12 kuukautta välittömästi palkkatuen myöntämistä edeltäneiden 14 kuukauden aikana, palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin 10 kuukautta. Palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin aina enintään työsuhteen pituinen.

Työvoimaviranomaisella ei olisi harkintavaltaa myöskään edellä määriteltyjen palkkatuen kestojen osalta, vaan palkkatuki myönnettäisiin säännöksessä määritellyn keston mukaisena työnantajan tarjotessa työtä vähintään kyseisen pituiseksi ajaksi. Jos työnantaja tarjoaa työtä edellä tarkoitettua 5 tai 10 kuukautta lyhemmäksi ajaksi, työ- ja elinkeinotoimiston tulisi harkita, onko työsuhte kestoiltaan riittävän pitkä, jotta se edistää työttömän työnhakijan työllistymistä. Työn-

antajalla ei olisi mahdollisuutta saada palkkatuelle jatkoa saman työntekijän palkkakustannuksiin, jos alle viiden tai 10 kuukauden työsuhdetta saman työnantajan palveluksessa myöhemmin jatkettaisiin. Työvoimaviranomaisen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että työnantaja saa asiasta riittävän informaation, jos tukea haetaan ja ollaan myöntämässä säännöksessä määritettyä kestoa lyhyemmäksi ajaksi. Myös keston osalta olisi kuitenkin poikkeuksia, joista säädettäisiin 7, 9 ja 10 §:ssä.

Palkkatuen kestoa määritettäessä tuella palkattavan työttömyyden kestoa arvioitaisiin 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella. Edellä mainittu tarkoittaa sitä, että esimerkiksi päätoiminen opiskelu katkaisee työttömyyden keston. Muilla työllistymistä edistävillä palveluilla, joita ei arvioida työttömyysturvalaissa tarkoitettuna opiskeluna, ei ole vaikutusta työttömyyden kestoa arvioitaessa. Työttömyyden keston luettava aika ei myöskään edellytä, että työnhaku on ollut voimassa mainittuna aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan palkkatuen enimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

7 §. *Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen.* Pykälässä säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä alentuneesti työkykyisten palkkaamiseen. Alentuneesti työkykyisellä tarkoitettaisiin henkilöä, jonka pitkäkestoinen vamma tai sairaus olennaisesti vaikeuttaa hänen työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Vammalla tarkoitetaan lääketieteellisesti diagnosoitua ruumiillista, henkistä, älyllistä tai aisteihin perustuvaa vammaa. Työnhakija voi olla alentuneesti työkykyinen myös silloin, kun hänellä on lääketieteellisesti todettu pitkäaikaissairaus, joka olennaisesti vaikeuttaa hänen työllistymistään. Vamma tai sairaus, jolla ei ole olennaista merkitystä työnhakijan työllistymisen kannalta, ei olisi peruste palkkatuen myöntämiselle.

Vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei tarvitsisi ensivaiheessa arvioida, alentaako vamma tai sairaus tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä, vaan palkkatuen myöntämisen perusteeksi riittäisi, että vamma tai sairaus työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikeuttaa työllistymistä olennaisesti. Arvioidessaan mahdollisuuksia sopivan työn saamiseen työvoimaviranomainen huomioisi lääkärinlausunnossa esille tuotujen seikkojen lisäksi työnhakijan koulutuksen, työhistorian ja muun aikaisemman toiminnan, iän, asuinpaikan ja muita näihin rinnastettavia seikkoja, joilla olisi vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrästä ja kestosta. Tuen määrä olisi 70 prosenttia 5 §:ssä tarkoitetuista tuella kattavista palkkakustannuksista. Tuki myönnettäisiin 10 kuukauden ajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan tukiaikaa voitaisiin jatkaa vamman tai sairauden aiheuttaman tuottavuuden aleneman perusteella enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Tuen jatkamisen ehdot määriteltäisiin momentin 1-4 kohdassa. Momentin 1 kohdan mukaan tukiajan jatkamisen edellytyksenä olisi, että tuella palkatun työ- ja toimintakyvystä toimitettaisiin työvoimaviranomaiselle palkkatukijakson aikana laadittu lääkärin antama todistus. Todistuksesta tulisi ilmetä vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenisi henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Lausunto voisi olla esimerkiksi laaja selvitys henkilön sairaudesta, toiminta- ja työkyvystä eli niin kutsuttu B-lausunto tai työterveyslääkärin työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella antama lausunto.

Momentin 2 kohdan mukaan jatkon myöntäminen edellyttäisi, että työnantaja on toteuttanut työterveyshuollon suosittemat kohtuulliset mukautukset. Lisäksi 3 kohdan mukaisesti jatkon

myöntäminen edellyttäisi, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan vamma tai pitkäaikaissairaus alentaisi tuottavuutta nimenomaan siinä työtehtävässä, johon palkkatukiajan jatkoa haettaisiin. Vaikka vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei siis ensivaiheessa arvioitaisi, alentaako vamma tai sairaus tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä, tukiajan jatkoa haettaessa asiaa kuitenkin tarkasteltaisiin. Jatkojakson myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että tukihakemus toimitetaan työvoimaviranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä. Asiasta säädettäisiin momentin 4 kohdassa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta hyödyntää asiantuntija-arviota arvioidessaan, alentaako henkilön vamma tai sairaus tuottavuutta kyseessä olevassa työtehtävässä. Työvoimaviranomainen voisi hankkia arvioinnin ostopalveluna esimerkiksi terveydenhuollon yksiköltä tai yksittäiseltä asiantuntijalta. Jos jatkoa haettaisiin riittävän ajoissa ennen palkkatukijakson päättymistä, työvoimaviranomainen voisi järjestää myös työhönvalmennusta, jota voidaan käyttää myös työsuhteen vakiinnuttamiseen. Työvoimaviranomainen voisi hyödyntää työhönvalmentajan arviota tuottavuuden alenemasta kyseisessä työtehtävässä. Arviointi hankittaisiin tilanteessa, jossa henkilön työ- ja toimintakykyä tulisi tarkemmin tai yksilöidymmin selvittää suhteessa työtehtävään, johon palkkatukiajan jatkoa haettaisiin. Jos asiantuntija-arvioinnin tuloksena todettaisiin, että vammalla tai sairaudella ei ole olennaista vaikutusta työtehtävässä suoriutumiseen, ei palkkatuen jatkon myöntämiselle olisi perusteita.

Työnantajaa tulisi ohjeistaa jättämään jatkohakemus hyvissä ajoin ennen tukijakson päättymistä, jotta asiaa koskeva harkinta sekä mahdollinen asiantuntija-arviointi ehdittäisiin tekemään ennen tukijakson päättymistä ja tuki jatkuisi katkoksetta. Myös jatkon ajalta myönnettävän tuen määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista. Pykälän 3 momentissa säädetyin edellytyksin tukea voitaisiin myöntää aina uudestaan enintään 24 kuukautta kerrallaan.

8 §. 100 prosentin palkkatuki. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille myönnettävästä 100 prosentin palkkatuesta osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:n 1 momenttia vastaavasti. Edellä mainituille työnantajille voitaisiin myöntää palkkatukea 100 prosenttia enintään 65 prosentin työaikaan vastaaviin palkkakustannuksiin, kun työnantaja palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltävien 28 kuukauden aikana työttömänä olleen henkilön. Poikkeus koskisi tuen määrää eli muiden palkkatuen myöntämisen edellytysten tulisi täytyä normaalisti.

Palkkakustannuksilla tarkoitettaisiin 5 §:ssä määriteltyjä palkkatuella katettavia kustannuksia. Koska palkkatuella katettaviin palkkakustannuksiin ei ehdotetun 5 §:n perustella luettaisi työnantajalle aiheutuvia palkan sivukuluja, korotettaisiin palkkakustannuksia kertoimella 1,23 työnantajalle aiheutuvien palkan sivukulujen korvaamiseksi. Palkkatukea maksettaessa ei siten olisi tarpeen selvittää työnantajalle todellisuudessa aiheutuvia sivukuluja. Esimerkiksi, jos tuella palkattavan työaika olisi 65 prosenttia alan enimmäistyöajasta ja tältä ajalta maksettava säännöllisen työajan palkka olisi 1 200 euroa kuukaudessa, olisi palkkatuen määrä 1 476 euroa kuukaudessa (1 200 * 1,23). Jos tuella palkattu työntekijä palkattaisiin kokoaikatyöhön, josta maksettava palkka olisi 2 400 euroa kuukaudessa, voitaisiin palkkatuella kattaa 1 560 euroa eli 65 prosenttia kokoaikatyön palkasta. Kyseinen määrä korotettaisiin kertoimella 1,23, jolloin palkkatuen määräksi tulisi 1918,20 euroa. Palkkatuen enimmäismäärästä säädettäisiin kuitenkin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tuki myönnettäisiin 10 kuukaudeksi, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi. Jos työnantaja hakea tukea alle 10 kuukauden työsuhteeseen, tulisi työvoimaviranomaisen harkita, onko tuen myöntäminen lyhyempään työsuhteeseen tarkoituksenmukaista, koska tukiaikaa ei olisi mahdollista jatkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan 100 prosentin palkkatuki maksettaisiin de minimis –tukena silloin, kun työnantajan toiminnalla on työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos työnantajan toiminnalla ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan olisi kauppavaikutusta, 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin Euroopan Unionin valtioneuvoston sääntelyn ulkopuolisena tukena.

Kauppavaikutuksen arviointi perustuu valtioneuvoston sääntöihin ja EU:n komission ratkaisukäytäntöön. Komission ratkaisukäytännössä vahvoiksi perusteiksi sille, että kauppavaikutusta ei ole, on katsottu ainakin, että palvelua on tarjottu rajatun alueen rajatulle asiakasmäärälle³², palveluja on tarjottu vain kunnan asukkaille³³ tai paikallisille³⁴, palvelun asiointialue on ollut selvästi paikallinen ja palveluntarjoajan valinnan ylivoimaisesti merkittävin kriteeri alalla on sijainti³⁵ sekä palvelun käyttäjästä lähes kaikki ovat olleet kotimaassa asuvia.³⁶

Lievempiä perusteita sille, ettei kauppavaikutusta ole, ovat ainakin liiketoiminnan pienuus³⁷, palvelun tuottamisen kapasiteetti on pieni³⁸, markkinointi ei kohdennu muille kuin paikallisille asiakkaille³⁹, kansainvälisen toiminnan osuus on hyvin vähäistä, eikä tuki lisää kapasiteettia⁴⁰, toiminnan ei arvioida houkuttelevan ulkomaisia käyttäjiä⁴¹ tai kansalliset lait rajoittavat mahdollista liiketoimintaa jyrkästi⁴². Vastaavasti lieviä perusteita sille, että toiminnalla on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ovat se, että asiakasryhmää ei ole rajattu⁴³ ja alalla on jonkin verran paikallista kilpailua⁴⁴. Vahvoja perusteita kauppavaikutuksen olemassa ololle ovat ainakin markkinoilla toimiva ulkomainen kilpailija⁴⁵, toiminnan tarkoituksena on tarjota palveluja sekä koti- että ulkomaisille yrityksille, jotka käyvät kauppaa EU:ssa⁴⁶, toiminta tapahtuu alalla, jossa on unionin laajuista kilpailua⁴⁷, yrityksen tuottama tuote on unionin laajuisen

³² https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149

³³ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220

³⁴ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_43983

³⁵ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39403

³⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-FI/TXT/?fromTab=ALL&from=EN&uri=CELEX%3A32004D0114>

³⁷ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220

³⁸ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

³⁹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

⁴⁰ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39403 ja <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-FI/TXT/?fromTab=ALL&from=EN&uri=CELEX%3A32004D0114>

⁴¹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_34466

⁴² https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

⁴³ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33952

⁴⁴ ⁴⁴ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38651 ja

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149

⁴⁵ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33952

⁴⁶ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/224028/224028_778201_5_1.pdf

⁴⁷ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38651

kaupankäynnin kohteena tai toiminta on säännönmukaisesti rajat ylittävää⁴⁸ ja toiminnan tarkoituksena on tarjota palvelua kansainvälisille toimijoille⁴⁹.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

9 §. *Palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöllisesti pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 8 §:n 3 momentin 1 kohtaa. Palkkatuki voitaisiin myöntää ilman ammatillisessa osaamisessa olevia puutteita, kun palkattava henkilö on täyttänyt 60 vuotta ja ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Nykyisestä poiketen tuella palkattavan henkilön työttömyyden ei tarvitsisi olla yhtäjaksoista, vaan työttömyydessä olisi voinut olla lyhyitä katkoksia 14 kuukauden tarkastelujaksolla. Tuki voitaisiin myös myöntää 6 §:ssä säädetystä kestosta poiketen 24 kuukaudeksi. Tuen määrä olisi 50 prosenttia 5 §:ssä tarkoitetuista tukikelpoisista palkkakustannuksista koko tukiajalta.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voisi hakemuksen perusteella jatkaa tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan, jos 3 §:n 3 momentin 1-4 kohdissa ehdotetut työnantajan koskevat edellytykset ja 4 §:ssä ehdotetut työsuhteen edellytykset täyttyvät. Jatkon myöntäminen edellyttäisi, että tukihakemus on jätetty työnantajalle ennen edellisen tukijakson päättymistä.

Pykälässä tarkoitettu palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen myönnettäisiin de minimis -tuenä. Asiasta säädettäisiin 3 momentissa.

10 §. *Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista, jotka koskisivat palkkatuen myöntämistä oppisopimuskoulutukseen. Pykälän 1 momentin mukaan palkkatuen myöntäminen oppisopimuskoulutukseen olisi mahdollista myös muiden työttömien työnhakijoiden työllistämisen edistämiseksi kuin 2 §:n 1 momentissa määritellyt palkkatuen yleiset kohderyhmät. Tämä mahdollistaisi palkkatuen myöntämisen myös 25 – 49-vuotiaan työttömän työnhakijan oppisopimuskoulutukseen ilman, että työnhakija kuuluu mihinkään 2 § 1 momentin 3-5 kohdan soveltamisalaan. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että palkkatuen myöntämisen 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen edellytykset täyttyisivät. Palkkatuen myöntäminen tällaisen henkilön oppisopimuskoulutukseen olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun työnhakijan työllistymismahdollisuudet olemassa olevalla osaamisella ovat heikot. Tämä voi liittyä esimerkiksi vanhentuneeseen koulutukseen tai siihen, ettei työnhakijan osaamista vastaavaa työtä ole enää tarjolla tai työnhakija ei voi esimerkiksi terveydellisistä syistä työskennellä enää nykyistä osaamistaan vastaavissa tehtävissä, ja työnhakijan työttömyys uhkaa muutoin pitkittyä tai on jo pitkittynyt yli vuoden pituiseksi.

Oppisopimuskoulutus edellyttää, että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksesta. Työvoimaviranomaisen tulisi tarvittaessa tehdä yhteistyötä koulutuksenjärjestäjien kanssa ja ohjata työtön työnhakija koulutuksenjärjestäjälle, jonka tehtäviin kuuluu kartoittaa oppisopimuskoulutukseen hakeutuvan osaaminen ja laatia tälle osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksesta, ja haettaessa palkkatukea oppisopimuskoulutukseen työvoimaviranomaisen tehtävänä on arvioida palkkatuen myöntämisen edellytykset. Palkkatuen myöntäminen oppisopimuskoulutukseen ei ole tarkoituksenmukaista, jos työtön työnhakija voisi työvoimaviranomaisen arvioin mukaan työllistyä avoimille työmarkkinoille jo olemassa

⁴⁸ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33797

⁴⁹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_35606

olevalla osaamisellaan, vaikka oppisopimuskoulutus parantaisikin henkilön ammattitaitoa ja työllistymismahdollisuuksia.

Koska oppisopimuskoulutuksessa olevaa ei katsota työttömäksi oppisopimuksen voimassa ollessa, säädettäisiin palkkatuen työttömyyttä koskevaan myöntämisedellytykseen poikkeus tilanteissa, joissa oppisopimus toteutetaan monityönantajaisena ja samaan oppisopimuskoulutukseen on myönnetty aiemmin palkkatukea. Palkkatuki voitaisiin tällöin myöntää oppisopimuskoulutuksen aikana toisen työnantajan palvelukseen siirtyvästä, vaikka oppisopimukseen osallistuva ei ole kyseisen oppisopimuskoulutuksen takia työtön työnantajan vaihtuessa. Poikkeus ei oikeuttaisi poikkeamaa työttömyyttä koskevasta edellytyksestä myönnettäessä palkkatukea oppisopimuskoulutuksen alkaessa. Jos se, että oppisopimuskoulutukseen osallistuva ei ole työtön jostain muusta kuin oppisopimuskoulutuksesta johtuen, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen aikana vastaanotetun toisen työsuhteen vuoksi, ei poikkeusta voisi soveltaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan palkkatuki oppisopimuskoulutukseen voitaisiin myöntää nykyistä vastaavasti koko koulutuksen keston ajaksi. Nykytilasta poiketen palkkatuen tukitaso olisi 50 prosenttia koko oppisopimuskoulutuksen keston ajan. Säännökseen sisällytettäisiin mahdollisuus tehdä palkkatuen jatkopäätös alkaneen työsuhteen estämättä. Työvoimaviranomaisen olisi mitoitettava oppisopimukseen myönnettävä palkkatuki tarkoituksenmukaiselle ajalle. Jatkopäätös voitaisiin tehdä vain tilanteessa, jossa alkuperäisen koulutus suunnitelman mukaista kestoja muutettaisiin. Säännös olisi muutos nykytilaan ja selkeyttäisi jatkohakemusten käsittelyä.

Estettä myöntää palkkatuki oppisopimuskoulutukseen vamman tai sairauden perusteella ei olisi, mutta tällöin myöntämisedellytykset sekä määrä ja kesto määräytyisivät vammaa ja sairautta koskevien palkkatukisäännösten perusteella. Jos palkkatuki oppisopimuskoulutukseen olisi myönnetty vamman tai sairauden perusteella, tuen jatkuminen 10 kuukauden jälkeiseltä ajalta edellyttäisi, että vamman tai sairauden arvioitaisiin alentavan tuottavuutta olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti.

Ehdotetussa 3 momentissa todettaisiin, että palkkatuki oppisopimuskoulutukseen myönnettäisiin nykyistä vastaavasti de minimis -tuenä.

11 §. Tuella palkatun siirtäminen. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä työvoimaviranomainen voi hyväksyä tuella palkatun siirtämisen toisen työnantajan eli käyttäjäyrityksen tehtäviin. Pykälä vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 5 §:ää. Tuella palkatun siirtämisen edellytyksiä täsmennettäisiin nykyiseen verrattuna.

Käyttäjäyritystä koskisivat samat työnantajaa koskevat edellytykset kuin tämän hakiessa itse palkkatukea. Käyttäjäyrityksen kohdalla ei kuitenkaan arvioitaisi muiden tukien vaikutusta, koska palkkatuki maksettaisiin edelleen varsinaiselle työnantajalle. Käyttäjäyrityksessä suoritettavien työtehtävien tulisi olla sellaisia, että ne toteuttavat palkkatuen tarkoitusta. Jos palkkatuki on myönnetty varsinaiselle työnantajalle osaamisen puutteiden perusteella, tulisi työntekijän osaamisessa olla puutteita myös niissä työtehtävissä, joihin hän käyttäjäyrityksessä työllistyy. Lisäksi edellytettäisiin, että käyttäjäyritys maksaa siirretystä työntekijästä käyvän korvauksen. Käypänä korvauksena pidettäisiin summaa, joka vastaa vähintään työntekijälle maksettavan palkan ja palkkatuen erotusta.

Koska käyttäjäyrityksen olisi annettava ehdotetun 2 momentin mukaan vakuutus siitä, että 1 momentin 1 kohdassa määritetyt ehdot täyttyvät, olisi käyttäjäyritys tietoinen, että varsinainen työnantaja saa työntekijän palkkakustannuksiin palkkatukea. Sovittaessa korvauksen määrää,

olisi käyttäjäyrityksen kannalta kannattavaa maksaa enintään alalla vallitsevan vuokratyövoiman hinnan ja palkkatuen erotuksen verran korvausta työntekijästä, ellei käyttäjäyritys katso, että henkilön tuottavuuden alenemaa kompensoiva palkkatuki on ylimitoitettu. Ääritilanteessa korvauksen määrä voisi olla alan vallitsevan vuokratyövoiman hinnan mukainen ottamatta huomioon palkkatukea. Tässä tilanteessa varsinainen palkkatukityönantaja saisi koko palkkatuen määrän niin sanotun normaalivoiton päälle, mikä voitaisiin katsoa kilpailua vääristäväksi ja näin ollen siirtoa ei voitaisi hyväksyä tai asian käydessä ilmi jälkikäteen, voitaisiin palkkatukea periä takaisin. Käytännössä markkinahintaan perustuva valvonta on erityisen vaikeaa, joten työvoimaviranomainen voisi puuttua vain kaikista selkeimpiin väärinkäytöksiin. Käyttäjäyrityksen intresseissä olisi kuitenkin se, ettei se maksa ylisuurta korvausta palkkatuella palkatusta työvoimasta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan palkkatuen määrä siirtämisen ajalta olisi joko se määrä, joka käyttäjäyritykselle voitaisiin myöntää sen hakiessa itse palkkatukea tai varsinaiselle työnantajalle myönnetty palkkatuen määrä riippuen siitä, kumpi on matalampi. Näin ollen siirtäminen toiselle työnantajalle ei voisi koskaan johtaa tuen määrän kasvamiseen, eikä käyttäjäyritys voisi saada koskaan vastikkeetta työvoimaa.

Edelleen siirtämiseen ehdotetuilla muutoksilla pyrittäisiin vähentämään tilanteita, joihin voi liittyä kilpailun vääristymistä. Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla estettäisiin palkkatuen ehtojen kiertäminen siirtämällä palkkatuettu henkilö työnantajalle, joka ei voisi saada palkkatukea joko lainkaan tai vastaavin ehdoin.

12 §. Tilapäinen keskeyttäminen. Työvoimaviranomaisen tulisi keskeyttää palkkatuen maksamisen tilapäisesti, jos työnteko ja palkanmaksu keskeytyvät palkkatukijakson aikana vähintään kuukaudeksi. Säännös vastaisi voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 11 §:n ensimmäistä virkettä. Työsuhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen työvoimaviranomainen jatkaisi palkkatukijaksoa ajalla, joka alkuperäisestä päätöksestä jäi keskeytyksen vuoksi maksamatta. Jatkoa myönnettäisiin kuitenkin enintään siihen saakka, kunnes alkuperäisen palkkatukijakson alkamisesta olisi kulunut 12 kuukautta. Ehdotettu 12 kuukauden yläraja perustuu ryhmäpoikkeusasetuksen 32 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan tukikelpoisia kustannuksia ovat työntekijän työhönottoa seuraavan enintään 12 kuukauden palkkakustannukset.

Työvoimaviranomainen ei harkitsisi tuen tarkoituksenmukaisuutta edellyttäen, että työtehtävät ja työsuhteen ehdot eivät ole muuttuneet. Päätöksen muuttamisen edellytyksenä olisi kuitenkin, että työnantajaa koskevat palkkatuen myöntämisen edellytykset edelleen täyttyvät eli ettei työnantajalla ole maksamatta veroja tai muita julkisia maksuja ja ettei työnantaja ole irtisanonut työntekijöitään tuotannollisista tai taloudellisista syistä.

13 §. Muun tuen vaikutus palkkatukeen. Ehdotetun 5 §:n mukaan palkkakustannuksiin ei enää luettaisi työnantajan sivukuluja, joten palkkatuki ei yhdessä palkkakustannuksiin maksettavan muun tuen kanssa voisi ylittää työntekijälle maksettavaa palkkaa. Jos muu tuki olisi myönnetty ainoastaan kuluihin, joita ei voida palkkatuella kattaa, eikä kyseessä olisi oppisopimuksen perusteella maksettava koulutuskorvaus, ei muulla tuella olisi vaikutusta palkkatukeen. Jos muu tuki olisi myönnetty yksiselitteisesti esimerkiksi palkan sivukuluihin, ei tukia olisi tarpeen yhteen sovittaa. Jos työnantajalle olisi myönnetty saman työntekijän palkkakustannuksiin muuta tukea ilman, että tukea on nimenomaisesti kohdennettu kustannuksiin, joita ei voida palkkatuella kattaa, tuki katsottaisiin samoihin palkkakustannuksiin kohdentuvaksi.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävän 100 prosentin palkkatuen ja muiden tukien yhteismäärästä. Erillinen säännös olisi tarpeen, koska 100 prosentin tuen määrää korotettaisiin työnantajan sivukulut huomioon ottavalla kertoimella. Sivukulukertoimella korotetun palkkatuen määrä ei

saisi yhdessä muiden palkkaan tai sivukuluihin myönnettyjen tukien kanssa ylittää työnantajan tuella palkatulle maksamaa palkkaa korotettuna sivukulukertoimella. Esimerkiksi, jos työnantaja maksaisi tuella palkatulle 65 prosentin työajalta palkkaa 1 300 euroa ja saisi saman henkilön palkkauskustannuksiin muuta tukea 500 euroa, palkkatukena maksettaisiin $1\,300\text{ e} * 1,23 - 500\text{ e}$ eli 1099 euroa. Jos työntekijän palkattaisiin kokoaikatyöhön, jonka palkka olisi 2 300 euroa, olisi 65 prosentin työajan palkka 1 495 euroa. Palkkatuki ilman muiden tukien vaikutusta olisi $1495 * 1,23$ eli 1838,35 e. Työnantaja saisi työntekijän palkkauskustannuksiin muuta tukea 700 euroa. Koska tuella palkatulle maksettava palkka 2 300 korotettuna kertoimella 1,23 olisi 2829 e, ei muun tuen määrä vaikuttaisi palkkatukeen.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 13 §:n 2 ja 3 momenttia.

14 §. Palkkatuen maksamisen esteet. Pykälä vastaisi asiasällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 14 §:ää.

15 §. 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Pykälässä säädettäisiin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytyksistä. Tuen myöntäminen ei olisi harkinnanvaraista, vaan työvoimaviranomaisen olisi myönnettävä tuki, kun 1 momentissa säädetyt tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät eikä tuen myöntämiselle ole 2 momentissa säädettyä estettä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi, että työsuhteeseen palkattava työtön työnhakija on tuen myöntöhetkellä täyttänyt 55 vuotta ja ollut työttömänä välittömästi tuen myöntämistä edeltävien 28 kuukauden aikana vähintään 24 kuukautta. Työttömyyden kestoa arvioitaisiin vastaavasti kuin palkkatuessa.

Työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että työaikaan ja palkkaan liittyvät edellytykset täyttyvät. Tuella palkattavan työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on vähintään 25 viikkotuntia. Jos alan säännöllinen enimmäistyöaika olisi työehtosopimuksen mukaan alle 37,5 tuntia viikossa, tulisi työsopimuksessa sovitun työajan olla vähintään 65 prosenttia säännöllisestä enimmäistyöajasta. Esimerkiksi, jos työehtosopimuksen mukainen säännöllinen enimmäistyöaika olisi 36,25 tuntia viikossa, tulisi työajan olla vähintään 23,56 tuntia viikossa. Työvoimaviranomaisen ei tarvitsisi seurata työtuntien toteumista. Jos kävisi ilmi, ettei työnantaja ole tarjonnut työtä edellytetyllä tavalla, tuen maksaminen voitaisiin keskeyttää ja maksettu tuki periä takaisin. Palkkaan liittyvänä edellytyksenä olisi, että työnantaja sitoutuu maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaisen palkan tai, jollei sovellettavaa työsopimusta ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan kyseisestä työstä. Palkkaa koskeva edellytys olisi yhdenmukainen palkkatukea koskevan 4 §:n 2 momentin kanssa ja sitä sovellettaisiin vastaavasti.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi tuen myöntämisen esteet. Momentin 1 kohdan mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi, että työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä ei ole palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Edellytys vastaisi ehdotetun 3 §:n 3 momentin 1 kohtaa. Lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi 2 ja 3 kohdan mukaan, että työnantaja ei ole laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, eikä työnantaja ole syyllistynyt 3 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin menettelyihin, jotka liittyvät ulkomaisen työvoiman väärinkäyttöön. Momentin 4 kohdan mukaan työllistämistukea ei voitaisi myöntää, jos työnantajalle on aiemmin myönnetty 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea tai palkkatukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin tai 5 kohdan mukaan, jos työnantajalle on myönnetty muuta tukea samoihin palkkakustannuksiin. Momentin 6–8 koh-

dassa säädettäisiin 4 §:ssä määriteltyjä työsuhteeseen liittyviä palkkatuen edellytyksiä vastaavasti, ettei työllistämistukea myönnettäisi, jos työsuhde on alkanut ennen tuen myöntämistä, jos henkilön palkka perustuisi kokonaan työn tulokseen tai kysymys olisi vuorotteluvapaan sijaisuudesta.

16 §. Työllistämistuen määrä ja kesto. Pykälän 1 momentin mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella voitaisiin korvata 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista kymmeneltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Pykälän 2 momentin mukaan tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin 5 §:ssä tarkoitettuja palkkatuella katettavia palkkakustannuksia.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Työllistämistuen enimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

17 §. Eräiden palkkatukea koskevien säännösten soveltaminen työllistämistukeen. Työllistämistukeen sovellettaisiin palkkatuen myöntämistä liikkeenluovutuksen yhteydessä, palkkatuen tilapäistä keskeyttämistä ja maksamisen keskeyttämistä koskevia säännöksiä.

Työvoimaviranomainen keskeyttäisi työllistämistuen tuen maksamisen tilapäisesti, jos työnteko ja palkanmaksu keskeytyvät tukijakson aikana vähintään kuukaudeksi. Työsuhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen, työvoimaviranomainen jatkaisi tukijaksoa ajalla, joka alkuperäisestä päätöksestä jäi keskeytyksen vuoksi maksamatta. Työllistämistukeen ei kuitenkaan sovellettaisi 12 §:ssä olevaa rajoitusta, jonka mukaan tukiaika ei saa ylittää 12 kuukautta työsuhteen alkamisesta. Työnantajan liittyvien palkkatuen myöntämisen edellytysten sijasta sovellettaisiin 15 luvun 2 momentin 1–3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä. Työllistämistukeen sovellettaisiin palkkatuen maksamisen esteitä.

18 §. Työolosuhteiden järjestelytuki. Pykälässä säädettäisiin työolosuhteiden järjestelytuesta, jota työllisyysviranomainen voisi myöntää työnantajalle, jos työhön palkattavan tai työssä olevan työntekijän vamma tai sairaus edellyttää työvälineiden hankkimista, työpaikalla tehtäviä muutoksi tai toisen työntekijän antamaa apua. Säännös vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 3 §:ää.

Työolosuhteiden järjestelytuki rajattaisiin kuitenkin niihin työnantajiin, joille myös palkkatuen myöntäminen olisi mahdollista. Tämä tarkoittaisi sitä, ettei työolosuhteiden järjestelytukea myönnettäisi kunnalle, kuntayhtymälle tai näiden sidosyksikölle, eikä myöskään valtion virastolle tai laitokselle. Jos työnantaja, jolle järjestelytuki myönnetään, harjoittaa taloudellista toimintaa, tuki myönnettäisiin valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena. Taloudellisella toiminnalla tarkoitettaisiin tavaroiden tai palveluiden tarjoamista markkinoilla.

11 luku Henkilöasiakkaalle maksettava tuet ja korvaukset

1 §. Starttiraha. Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 1 §:ssä säädettyä vastaavasti starttirahasta, jolla turvataan yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa päätoimisen yritystoiminnan. Starttirahaa voitaisiin myöntää myös henkilöasiakkaalle, joka laajentaa aiemmin aloittamansa sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi. Tämä vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä, mutta selvyiden vuoksi asia mainittaisiin säännöksessä. Yritystoiminnan aloittamista sekä pää- ja sivutoimisuutta arvioidaan työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaisesti.

Starttiraha myönnettäisiin nykyistä vastaavasti de minimis -tukena, mistä säädettäisiin 2 momentissa.

2 §. Starttirahan myöntämisen edellytykset. Starttirahan myöntäminen edellyttäisi, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan starttirahan hakijalla on riittävät valmiudet yritystoimintaan. Lisäksi yritystoiminnalla tulisi olla edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Mainituista edellytyksistä säädettäisiin 1 momentissa. Valmiuksilla tarkoitetaan käytännössä hankittua yrittäjäkokemusta tai yritystoiminnassa tarvittavaa koulutusta. Jos valmiuksia toimia yrittäjänä ei vielä ole, starttiraha voidaan myöntää, mikäli henkilö sitoutuu hankkimaan tarvittavat yrittäjävalmiudet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta asettaa starttirahaa myöntäessään tuen saamiselle tarpeellisia ehtoja. Tällaisia ehtoja voisivat olla esimerkiksi yritystoiminnan edellyttämän rahoituksen järjestymisen, elinkeinon harjoittamiseen tarvittavien lupien saaminen, yritystoiminnassa tarvittavan koulutuksen tai kielitaidon hankkiminen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin starttirahan myöntämisen esteistä. Momentti vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 2 momenttia. Ehdotetun 1 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos työvoimaviranomaisen arvion mukaan yritystoiminta turvaa starttirahan hakijan kohtuullisen toimeentulon tai starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Tilanteessa, jossa yritystoiminta on luonteeltaan sellaista, että siitä voidaan arvioida saatavan välittömästi starttirahan hakijalle kohdentuvia tuloja, yritystoiminnan voidaan arvioida turvaavan yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon eikä starttirahaa tarvita yrittäjäksi ryhtyvän tai sivutoimisesta päätoimiseksi laajentavan toimeentulon turvaamiseksi. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös esimerkiksi yritystoiminnan aloittamisen edellyttämät investoinnit ja yritystoiminnan käynnistämiseen tarvittava vieras pääoma sekä se, tulevatko tai kohdentuvatko yritystoiminnan tulot vasta viiveellä starttirahan hakijalle.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan starttirahaa ei myöskään myönnettäisi, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla eikä starttirahan myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista. Lisäys olisi täsmennys nykyiseen ja tällä on tarkoitus selkeyttää ja korostaa starttirahan toimeentulon turvaamisen luonnetta. Starttirahan myöntäminen ei ole tarkoituksenmukaista tilanteissa, joissa starttirahan hakijalla on jokin muu toimeentuloaan turvaava tulo, vaikka yritystoiminta itsessään ei toimeentuloa vielä turvaisi. Esimerkiksi opintonsa aloittaneella ja yritystoimintaa perustavalla henkilöllä voisi sinällään täytyä starttirahan myöntämisen muut edellytykset, mutta starttirahaa ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista myöntää opintotuen lisäksi varsinkaan opintojen alkuvaiheessa. Sitä vastoin, esimerkiksi omaishoidontuen ei katsottaisi olevan estävänä muuna toimeentuloa turvaavana tulona, jos starttirahan myöntämisen edellytykset täytyisivät. Opintojen loppuvaiheessa yritystoimintaa aloittavalle ehdotettu sääntely ei kuitenkaan muodostaisi estettä, jos starttirahan myöntämisen edellytykset muutoin täytyisivät ja työvoimaviranomainen näkisi myöntämisen tarkoituksenmukaiseksi keinoksi opinnoista valmistumisen ja yritystoiminnan käynnistämisen saumattomalle jatkumolle. Työvoimaviranomaisen arvioitavaksi jäisi se, milloin starttirahan hakijan toimeentulon katsotaan olevan turvattu muulla tavalla.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos sen arvioitaisiin vääristävän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua vähäistä enemmän. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, jos yritystoimintaa olisi tarkoitus harjoittaa toimialalla, jossa samoilla markkinoilla on jo muita toimijoita. Tällöin starttirahan myöntäminen voi saattaa yrittäjäksi ryhtyvän parempaan asemaan muihin toimijoihin nähden. Vähäinen kilpailun vääristyminen ei olisi este starttirahan myöntämiselle.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos starttirahan hakija on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tukea on haettu. Jatkossa tuen myöntämisen päätoimijajankohdalla ei olisi merkitystä, sillä starttirahahakemuksen jättäminen ennen päätoimisen yritystoiminnan aloittamista tai sivutoimisen yritystoiminnan laajentamista päätoimiseksi olisi riittävää. Ehdotetulla muutoksella tavoitellaan starttirahan kannalta selkeyttä erityisesti yritystoiminnan aloittamisen ajankohtaan liittyen sekä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:ssä säädetyn alkavan yritystoiminnan ajanjakson päättymisen ja starttirahan yhteensovittamisen helpottamiseksi. Starttirahan hakijan tulisi saattaa hakemuksensa vireille työvoimaviranomaisessa ennen päätoimisen yritystoimintansa aloittamista, tai sivutoimisen yritystoimintansa päätoimiseksi laajentamista. Edellä mainittu ei estäisi starttirahan enimmäiskeston sisältyvän jatkajakson myöntämistä. Hakemuksen saapumisen osalta noudatettaisiin, mitä hallintolaissa (434/2003) ja laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos starttirahan hakija tai yritys, jossa starttirahan hakija aloittaa yrittäjänä, on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai starttirahan hakijalla tai yrityksellä on olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä, jollei työvoimaviranomainen erityisestä syystä pitäisi tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan taloudellisen tilanteen tarkastelu liittyy erityisesti aiotun yritystoiminnan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytysten arviointiin. Tarkastelussa otettaisiin huomioon starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan omat ja hänen mahdollisessa aiemmassa yritystoiminnassaan tapahtuneet verojen ja lakisääteisten maksujen laiminlyönnit sekä yksityisoikeudelliset maksuhäiriöt. Starttirahan hakijan velvoitteisiin liittyvien laiminlyöntien lisäksi otettaisiin huomioon myös kyseessä olevan yrityksen laiminlyönnit. Yrityksen laiminlyönnit huomioitaisiin myös silloin, kun sivutoimisesti harjoitettu yritystoiminta laajennettaisiin päätoimiseksi.

Vähäiset suorittamatta jääneet verot tai lakisääteiset maksut taikka yksityisoikeudelliset maksuhäiriöt eivät olisi este starttirahan myöntämiselle, vaan laiminlyöntien tulisi olla olennaisia. Tällöinkin työvoimaviranomainen voisi harkintansa mukaan myöntää starttirahaa, jos tuen myöntämistä pidettäisiin erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena. Arvioinnissa otettaisiin huomioon maksamatta jääneiden verojen tai lakisääteisten maksujen tai yksityisoikeudellisten maksuhäiriöiden suuruuden lisäksi maksuhäiriöihin johtaneet seikat ja takaisinmaksusta mahdollisesti tehty maksusuunnitelma. Näitä seikkoja arvioitaisiin suhteessa aiotun yritystoiminnan kannattavuuteen ja yrittäjäksi aikovan henkilön valmiuksiin toimia yrittäjänä. Esimerkiksi aiemman yritystoimintaan liittyvät verojen tai lakisääteisten maksujen vähäistä suuremmat laiminlyönnit eivät automaattisesti olisi este starttirahan myöntämiselle, jos aiempi yritystoiminta olisi päättynyt kannattamattomana markkinatilanteen äkillisestä muutoksesta tai muusta vastaavasta yrittäjältä riippumattomasta syystä johtuen ja takaisinmaksusta olisi tehty maksusuunnitelma. Työvoimaviranomaisen tulisi asettaa starttirahan myöntämisen ehdoksi maksusuunnitelman noudattaminen.

3 §. Starttirahan määrä ja enimmäiskesto. Pykälässä säädettäisiin starttirahan määrästä ja enimmäiskestosta. Ehdotetun 1 momentin mukaan starttirahan määrä olisi päivää kohti työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua peruspäivärahan suuruinen. Starttirahaa maksettaisiin viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Starttiraha myönnettäisiin kuudeksi kuukaudeksi. Starttirahalle voitaisiin myöntää jatkoa enintään kuudeksi kuukaudeksi eli starttirahaa voitaisiin myöntää yhteensä enintään 12 kuukauden ajalle. Edellä mainittu starttirahan myöntäminen jaksoissa vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Säännöksessä ei suoraan rajoitettaisi jatkajaksojen määrää kunhan 12 kuukauden yhteenselaskettu enimmäiskesto ei ylity. Tarkoitus kuitenkin olisi, että työvoimaviranomainen harkitsee

jatkajaksoa myöntäessään jatkoon tarkoituksenmukaisen keston ja että starttirahan jatko myönnettäisiin yhdellä kertaa. Jatkohakemus tulisi jättää työvoimaviranomaiselle ennen edellisen jakson päättymistä.

Jos yritystoiminnan harjoittaminen keskeytyisi starttirahakauden aikana perustellusta syystä, keskeytysaikaa ei luettaisi edellä tarkoitettuun 12 kuukauden enimmäiskeston. Perusteltuna syynä pidettäisiin esimerkiksi yrittäjän starttirahakaudelle ajoittuvaa vanhempainvapaata tai pitkäkestoista sairauslomaa, jonka aikana yritystoiminta on kokonaan keskeytyneenä. Perusteltu syy voisi olla myös esimerkiksi tilanne, jossa yritystoiminta tilapäisesti estyy viranomais määräyksen vuoksi.

Ehdotettu 3 momentti olisi uusi ja sillä korvattaisiin osittain nykyiset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetty starttirahan maksamisen esteitä koskevat säännökset. Jos starttirahan saajalla olisi starttirahakauden aikana yritystoimintaan liittymättömiä tuloja tai hänen palkkakustannuksiinsa on myönnetty muuta julkista tukea, tulojen määrä vähennettäisiin starttirahan määrästä. Yrittäjän starttirahakauden aikana saamat muut tulot eivät siten automaattisesti estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan starttirahaa maksettaisiin se määrä, joka muiden tulojen vähentämisen jälkeen jäisi maksettavaksi.

Tuloina ei kuitenkaan otettaisi huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja. Edellä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja ovat perhe-eläkkeet, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukainen eläkettä saavan hoitotuki, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukainen haittaraha, sotilasvammalain mukainen elinkorko ja täydennyskorko, vammaisetuuksista annetun lain mukainen vammaistuki, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) ja yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukainen asumistuki, lapsilisälain (796/1992) mukainen lapsilisä, toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki, sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustus, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä sotilasvammalain mukaiset kustannusten korvaukset, työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke sekä liikkuvuusavustuksena maksettava työttömyysetuus.

Ehdotuksen mukaan yritystoimintaan liittyvät tulot eivät vähentäisi starttirahan määrää. Tästä säädetäisiin selvyuden vuoksi laissa. Tällaisina tuloina ei huomioitaisi myöskään sellaisia tuloja, jotka liittyvät suoraan varsinaiseen yritystoimintaan ja joilla ei turvata starttirahan saajan toimeentuloa ja jotka liittyvät esimerkiksi yritystoiminnan investointeihin, kehittämiseen ja muihin vastaaviin syihin.

4 §. Työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Ehdotetussa pykälässä säädetäisiin tilanteista, joissa työvoimaviranomainen voisi myöntää korvausta työttömän työnhakijan tai henkilöasiakkaan matka- ja yöpymiskustannuksista. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 1 §:ää. Korvaukset myöntäisi kuitenkin jatkossa työvoimaviranomainen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Lisäksi pykälän rakennetta selkeytettäisiin.

Kustannusten korvaamisen edellytykset eivät muuttuisi, mutta niitä tarkennettaisiin vastaamaan soveltamiskäytäntöä. Voimassa olevan lain osalta tarkemmat arviointiperusteet kustannusten korvaamisen edellytysten täyttymiselle on kirjattu lain esitöihin pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin. Ne nostettaisiin selvyuden vuoksi perustelutekstistä pykälän tasolle.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan työttömälle työnhakijalle, joka hakee työhön, voitaisiin myöntää korvausta matkakustannuksista. Korvausta voitaisiin myöntää, mikäli työnhakijan

arvioidaan olevan soveltuva kyseiseen työtehtävään ja mikäli hänellä arvioidaan olevan ammattitaitonsa ja osaamisensa perusteella mahdollisuus tulla valituksi tehtävään. Nykyistä vastaavasti korvattavia matkoja olisivat työnhakuun liittyvät matkat. Ensimmäistä matkaa työpaikalle henkilön aloittaessa työn ei korvattaisi.

Ehdotetun 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin matkakustannusten korvaamisesta työttömille henkilöasiakkaille, jotka hakeutuvat työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun tai osallistuvat asiantuntija-arviointiin. Edellytyksenä kustannusten korvaamiselle olisi, että palveluun hakeutumisesta tai osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Kustannusten korvaamisella varmistettaisiin asiakkaiden mahdollisuudet hakeutua palvelutarpeensa mukaisiin osaamisen kehittämispalveluihin. Koska palveluihin hakeutuminen tai asiantuntija-arviointiin osallistuminen ei edellytä työnhakijana oloa, myöskään palveluun hakeutumisesta tai asiantuntija-arviointiin osallistumisesta aiheutuvien matkakustannusten korvaaminen ei edellyttäisi, että henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi.

Ehdotetussa 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin työvoimaviranomaisessa asioinnista aiheutuvien matkakustannusten korvaamisesta. Pääsääntöisesti asiakas vastaisi itse työvoimaviranomaisessa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista. Työvoimaviranomaisessa asioinnista aiheutuvat matkakustannukset voitaisiin korvata tilanteessa, jossa työtön henkilöasiakas ei vammansa tai sairautensa vuoksi voisi käyttää yleisiä kulkuvälineitä tai omaa autoa, vaan tarvitsee kuljetuspalveluita voidakseen asioida toimistossa. Työvoimaviranomainen voisi korvata asiakkaalle aiheutuneet matkakustannukset, mikäli henkilökohtainen asiointi työvoimaviranomaisessa olisi työvoimaviranomaisen arvion mukaan välttämätön palveluprosessin etenemisen kannalta, esimerkiksi suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi, palvelusta sopimiseksi tai muusta vastaavasta syystä. Nykyistä vastaavasti säännös ei kattaisi mahdollisen saattajan kuluja.

Yöpymiskustannusten korvaamisesta säädettäisiin ehdotetussa 2 momentissa. Yöpymiskustannukset voitaisiin korvata ehdotetun 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla matkalla, mikäli yöpyminen on ollut välttämätöntä liikenneolosuhteista johtuen ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin korvattavia matkoja ja matka- ja yöpymiskustannusten korvausperustetta koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

5 §. Palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Pykälässä säädettäisiin palveluun osallistumisesta aiheutuvien kulujen korvaamisesta eli kulukorvauksesta. Nykyistä vastaavasti työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla, joka osallistuu työvoimakoulutukseen, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun, työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen, koulutuskokeiluun tai työkokeiluun, olisi 1 momentin mukaan oikeus kulukorvaukseen. Kotoutumisen edistämistä koskevan lakiehdotuksen 29 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta jatkaa kotoutuja-asiakkaan omaehtoisten opintojen tukemista opintojen ollessa kesken kotoutumisajan päättyessä. Oikeus kulukorvaukseen ei koskisi kotoutumisajan päättymisen jälkeen tuettavia opintoja.

Pykälän 2 momentin mukaan korvauksen maksaisi nykyistä vastaavasti työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos sen mukaan, mikä taho toimii työttömyysetuuden maksajana. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi antaa työttömyysetuuden maksajalle tiedot kulukorvauksen maksamista varten.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kulukorvauksesta, jonka työvoimaviranomainen voisi harkinnanvaraisesti myöntää työllistymistä tukevaan palveluun osallistuvalla henkilöasiakkaalle,

jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momenttiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilun ajaksi säädettyä väliaikaista muutosta. Harkinnanvaraisen kulukorvauksen maksaminen olisi jatkossakin tarkoituksenmukaista mahdollistaa ehdotetussa laissa säädettyjen palvelujen lisäksi myös muiden työllisyyttä tukevien palvelujen osalta, joihin asiakas olisi suunnitelmassa velvoitettu osallistumaan.

Harkinnanvaraista kulukorvausta voitaisiin myöntää sellaiseen suunnitelmassa sovittuun palveluun osallistumisesta, joka tukee henkilön työllistymistä. Palvelun tulisi liittyä nimenomaan työllistymiseen, eikä harkinnanvaraista kulukorvausta siten myönnettäisi esimerkiksi sosiaali- tai terveydenhuollon alaan kuuluvaan palveluun osallistumisesta. Korvausta ei myönnettäisi myöskään ehdotetussa 9 luvussa tarkoitetuista työttömyysetuudella tuetuista omaehtoisista opinnoista aiheutuvista kustannuksista taikka kustannuksista, jotka aiheutuvat osallistumisesta ehdotetussa 4 luvussa tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun. Harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntäminen edellyttäisi, että asiakkaalle aiheutuu välttämättömiä kustannuksia eikä asiakkaalla ole oikeutta saada palveluun osallistumisesta ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta. Välttämättömiä kustannuksia olisivat esimerkiksi matkakustannukset läsnäoloa edellyttävään palveluun osallistumisesta.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

6 §. *Kulukorvauksen määrä.* 7 §. *Kulukorvauksen korvauspäivät.* 8 §. *Kulukorvauksen rajoitukset ja lakkauttaminen.* 9 §. *Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen kulukorvaukseen.* Säännökset vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 9 luvun 2-5 §:ää.

12 luku Työllistämisvelvoite

1 §. *Työllistymistä edistävän palvelun tai työntekomahdollisuuden järjestäminen.* Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1-3 ja 5 momenttia. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta turvata työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työvoimakoulutukseen tai kuntoutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulee järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisesti työttömyyspäivärahan enimmäiskesto on 300, 400 tai 500 päivää. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ olisi järjestettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttäisi sillä työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa säädetyn mukaisesti työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, työ- ja koulutuskokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämistä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti työttömän työnhakijan kotikunnan velvollisuudesta järjestää hänelle työntekomahdollisuus (työllistämiselvoite), jos työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai palkkatuetta työtä. Tarvittaessa työvoimaviranomaisen olisi ilmoitettava työttömän kotikunnalle työllistämiselvoitteesta. Tällainen tilanne olisi silloin, kun työvoimapaalveluiden järjestämistä on kuntayhtymällä tai vastuukunnalla, joka ei ole työnhakijan kotikunta. Kotikunnan olisi järjestettävä työntekomahdollisuus nykyistä vastaavasti siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Velvoitetyn järjestämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin ei maksettaisi erikseen palkkatukea. Kunnalle maksettaisiin työvoimapaalveluiden järjestämiseen valtionosuutta, josta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa. Valtionosuuteen luettaisiin mukaan velvoitetystä aiheutuvat palkkakustannukset palkkatuen määrää vastaavalta osin. Tämä tarkoittaisi sitä, että 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista olisi mukana valtionosuuden kustannuspohjassa.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

2 §. Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävä työ. Pykälän 1 momentin mukaan työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn tulisi nykyistä vastaavasti olla alan säännöllisen työntekijän mukaista koko-aikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestettäisiin nykyistä vastaavasti hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 4 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn kestosta. Työ tulisi pääsääntöisesti järjestää kuuden kuukauden pituisena. Tarkoitus on, että työnhakijan täyttää työllä työssäoloehdon. Työttömyysturvalaissa tarkoitettua työssäoloehdon tarkastelujakson sisällä tehty työ tai työllistämistä edistävä palvelu, joka voidaan lukea työssäoloehdoton, lyhentää selvoitteen perusteella järjestettävän työn kestoa. Tällöin on otettava huomioon, että työn tulee mahtua tarkastelujaksoon selvoitetyn päättyessä. Pykäle vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 2 §:n 2 momenttia.

3 §. Työllistämiselvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti, jos henkilö olisi jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täytynyt ennen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua 57 vuoden ikää, 1 §:ää ei sovellettaisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämiselvoitteen lakkaamiseen johtavista tilanteista. Momentin 1 kohdan mukaan työllistämiselvoite lakkaisi, jos työntekomahdollisuuteen oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämiselvoitteen nojalla järjestetystä työstä. Työllistämiselvoite ei siten lakkaisi, jos kieltäytymiselle olisi työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevää syy. Momentin 2 kohdan mukaan työllistämiselvoite lakkaisi myös, jos työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyisi työnhakijasta johtavasta syystä. Työllistämiselvoite ei siten lakkaisi, jos keskeyttämiselle olisi työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevää syy. Momentin 3 kohdan mukaan työllistämiselvoite lakkaisi, jos työnhakijalle ei voitaisi työnhauksen voimassaolon lakattua järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämiselvoite on tullut voimaan.

Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 2 §:n 1 momenttia ja 2 momentti mainitun pykälän 3 momenttia.

13 luku Henkilötietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

1 §. Asiakastietojen käyttötarkoitukset. Yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Näihin periaatteisiin liittyy yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan sääntely henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Hallituksen esityksessä EU:n yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp, s. 34) on todettu, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimapalvelujen asiakkaiden ja palveluntuottajien tietojen käyttötarkoituksista. Käyttötarkoitukset vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:n mukaisia käyttötarkoituksia huomioiden hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeviksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp) pykälään ehdotetut muutokset. Ehdotettuun 1 momenttiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin omaksi 3 kohdakseen hallituksen esityksessä 225/2021 vp ehdotettua vastaavasti 1 ja 2 kohdissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyvä valvonta, kehittäminen, seuranta, tilastointi, ennakointi ja ohjaus. Ehdotettuun 3 kohtaan tehtäisiin hallituksen esityksessä 225/2021 vp ehdotettuun verrattuna lisäys, jonka mukaan asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voitaisiin käyttää nykyisin laissa mainittujen valvonnan, kehittämisen, seurannan, tilastoinnin, ennakoinnin ja ohjauksen lisäksi myös arviointiin. Kyse olisi täsmäntävästä lisäyksestä, sillä erityisesti palvelujen ja niiden vaikuttavuuden arviointi on käytännössä olennainen osa työvoimapalvelujen toimeenpanon seuranta ja kehittämistä. Ehdotetuissa 1 ja 2 kohdissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyvää seuranta ja kehittämistä ei voi toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla ilman tietoa tehtyjen toimien ja niiden vaikuttavuuden arviointia. Ehdotetuissa 3 kohdassa tarkoitettujen käyttötarkoitusten voidaan katsoa sisältyvän jo 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin lakisääteisiin tehtäviin, ja tilastointi on lisäksi sallittu käyttötarkoitus suoraan yleisen tietosuojasetuksen 5.1 ja 89.1 artiklan nojalla. Niiden mainitsemista erikseen pidetään kuitenkin selvyuden vuoksi tarpeellisena, kun otetaan huomioon tietosuojasetuksen 5 artiklassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan henkilötietojen käsittely voi tapahtua muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi tiedot on kerätty, jos käsittely perustuu rekisteröidyn suostumukseen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön. Lainsäädännön on tällöin muodostettava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa

tarkoitettujen tavoitteiden, kuten kansanterveyden tai sosiaaliturvan takaamiseksi. Ehdotetussa 3 §:ssä tarkemmin yksilöityjen asiakastietojen käyttäminen 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen, on välttämätöntä, jotta mainittuja tehtäviä hoitavat viranomaiset voivat hoitaa lakisääteiset tehtävänsä ja järjestää 1 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettut palvelut laadukkaasti ja tuloksellisesti huomioiden muun muassa tarjottujen palvelujen vaikutukset henkilöiden työllistymiseen.

Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettuun lakiin.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen yleiseen tietosuojasetukseen ja tietosuojalakiin.

2 §. Asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa. Pykälässä säädettäisiin, että 1 §:n 1 momentissa säädetyn lisäksi asiakastietoja voitaisiin käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain toimeenpanossa. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 a §:ää ja sitä sovellettaisiin lain 21/2022 esitöistä (HE 160/2021 vp) ilmenevällä tavalla. Pykälä olisi väliaikainen ja voimassa 31.12.2033 asti, sillä rekrytointituen mahdollinen takaisinperintä ja kokeilun arviointi edellyttävät tietojen säilyttämistä rekisterissä ja tiedonsaantioikeuksia kymmenen vuoden ajan kokeilun päättymisen jälkeen.

3 §. Käsiteltävät tiedot. Pykälän 1–3 momenteissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti käsiteltävistä tiedoista erikseen henkilöasiakkaan, työnantajan ja palveluntuottajan osalta. Käsiteltävät tiedot vastaisivat pääosin nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 2 §:n 1–3 momenteissa säädettyä mukaan lukien ne muutokset, joita kyseisiin momentteihin on ehdotettu hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Pykälän 1–3 momentteihin tehtäisiin julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat välttämättömät muutokset.

Ehdotetun 1 momentin 7 kohtaa täydennettäisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna siten, että kohdassa mainittaisiin julkisten työvoimapalvelujen ja työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen lisäksi muut työnhakua ja työllistymistä tukevat palvelut. Lisäys on tarpeellinen, sillä työvoimaviranomaiset voisivat tarjota asiakkaille myös muita kuin ehdotetun lain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja julkisia työvoimapalveluita tai työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työllistymistä edistäviä palveluita. Tällaisia muita palveluita voisivat olla esimerkiksi kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestetyt työllisyyspalvelut.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos käsiteltävä henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, henkilön tietoihin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt. Momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:ssä säädettyä.

Pykälän 5 momentin säädettäisiin, että rekisteröidyllä ei olisi yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Vastaava säännös on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momentissa.

Yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos yksi artiklassa luetelluista tilanteista on kyseessä. Esimerkiksi 1 kohdan a alakohdan perusteella käsittelyä olisi rajoitettava, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paik-

kansapitävyyden. Tällaisessa tilanteessa käsittelyä olisi rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden. Jos käsittelyä päätetään rajoittaa 1 kohdan perusteella, henkilötietoja saa artiklan 2 kohdan mukaan säilyttämistä lukuun ottamatta käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tahi toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Tätä rekisteröidyn oikeutta voidaan 23 artiklan nojalla rajoittaa rajoittamisen edellytysten täytyessä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahan, talousarvion ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Artiklan 2 kohdassa säädetään asioista, joita koskevia säännöksiä tällaisen lainsäädännön on tarpeen mukaan sisällettävä. Kansallisessa lainsäädännössä olisi 2 kohdan mukaan säädettävä käsittelytarkoituksesta, henkilötietoryhmistä, rajoitusten soveltamisalasta, suojatoimista, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjien määrittämisestä ja tietojen säilytysajoista.

Työvoimapaalveluun, työttömyysturvaan tai vuorotteluvapaaseen liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä. Asiakastietojärjestelmän ylläpidon sekä työttömyysturvan ja vuorottelukorvauksen maksamisen kannalta ei ole mahdollista, että henkilö voisi rajoittaa tietojensa käsittelyä esimerkiksi rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyn oikeusperusteen selvittämisen taikka tietojen tai niiden käsittelyn virheellisyyttä koskevan väitteen käsittelyn ajan. Tämä voisi vaarantaa etuustietojensa käsittelyn ja tietojen oikeellisuuden. Ylläpidettävien tietojen tulee olla paikkansa pitäviä ja täydellisiä, eivätkä ne voi olla riippuvaisia henkilötietojen suojaa koskevien väitteiden käsittelystä ennen kuin päätös edellä tarkoitettujen väitteen johdosta on tehty. Jos henkilön tietoja ei voitaisi käsitellä, hänelle ei voitaisi myöskään järjestää palveluita eikä maksaa etuuksia. Näin ollen ehdotetaan säädettäväksi, ettei rekisteröidyllä ole yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa tarkoitettua oikeutta henkilöasiakasrekisterissä olevien tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Muita yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä oikeuksia, joita asetuksen nojalla sovelletaan käsittelyyn, joka on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, ei rajoitettaisi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytykset rekisteröidyn oikeuden rajoittamiselle täyttyvät, koska rajoitus on välttämätön ja oikeasuhteinen, jotta työllisyyden edistämiseen, työttömyysturvaan ja vuorotteluvapaaseen liittyvät jäsenvaltion tavoitteet voidaan täyttää. Rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia, sillä käsittelystä säädetään laissa, ja rekisteröidyllä on oikeus hakea muutosta päätöksiin. Myös muut hyvän hallinnon takeet on lainsäädännössä turvattu. Lisäksi asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa säädetty edellytykset rajoitukselle täyttyvät. Käsittelytarkoituksesta säädettäisiin ehdotetussa 13 luvun 1 ja 2 §:ssä, käsiteltävistä henkilötiedoista ehdotetussa 3 §:ssä ja rajoituksen soveltamisalaksi olisi ehdotetussa 3 §:n 5 momentissa määritelty henkilöasiakasta koskevat tiedot. Suojatoimista säädettäisiin puolestaan ehdotetussa 11, 12 ja 13 §:ssä. Lisäksi julkisuuslain sisältämä salassapitoa ja tietosuojalain sisältämä vaitiolovelvollisuutta ja sen sanktiointia koskeva sääntely sekä tiedonhallintalain tietoturvallisuuden varmistamista koskeva sääntely, samoin kuin hallinnon yleislakien soveltaminen, on katsottava suojatoimiksi, joilla estetään väärinkäyttö ja lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen. Rekisterinpitäjät määriteltäisiin 13 luvun 10 §:ssä ja säilytysajat 9 §:ssä. Rekisteröity saisi tiedon rajoituksesta lainsäädännöstä. Velvollisuus

antaa rekisteröidylle tietoja käsittelystä perustuu lisäksi yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklaan.

4 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin työvoimapalveluihin liittyvästä tiedonsaantioikeudesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Lähtökohtana on, että työvoimaviranomainen saa työvoimapalvelujen tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot suoraan asiakkaalta. Ehdotetun 4 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan työnhakijaksi rekisteröiminen edellyttäisi, että henkilöasiakas antaa työllistymisen ja työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään. Jos työnhakija ei esittäisi työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään, työhaun voimassaolo päättyisi ehdotetun 4 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Joissakin tilanteissa työvoimaviranomaisen voi olla työvoimapalvelun toimeenpanon kannalta välttämätöntä saada tietoja suoraan myös muulta taholta kuin asiakkaalta itseltään. Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat toimittavat niin sanottuja kertymätietoja henkilölle maksetuista työttömyysetuuspäivistä. Kertymätiedot ovat työvoimaviranomaiselle välttämättömiä esimerkiksi työllistämismääräysten toimeenpanossa.

Työvoimaviranomainen voi hankkia tässä laissa tarkoitettuja julkisia työvoimapalveluja palveluntuottajilta. Lisäksi työvoimaviranomainen voi tarjota muita työllistymistä tukevia palveluita, joita olisivat esimerkiksi kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestetyt työllisyyspalvelut. Palveluntuottajilta hankittujen julkisten työvoimapalvelujen ja muiden työllistymistä tukevien palvelujen osalta työvoimaviranomaisen on välttämätöntä saada tietoja palvelun etenemisestä ja tuloksista asiakkaan palvelunprosessin etenemisen suunnittelemiseksi ja varmistamiseksi. Palveluntuottajilla olisi oikeus antaa nämä tiedot suoraan työvoimaviranomaiselle ilman asiakkaalta erikseen nimenomaisesti pyydettyä suostumusta.

Lisäksi työvoimaviranomaisella voi olla tarve pyytää tietoja suoraan muulta viranomaiselta tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen joutuu arvioimaan työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymistä tai ilmoituksen poistamista. Tiedot voivat olla tarpeen erityisesti sen arvioimiseksi, onko työnantaja olennaisesti laiminlyönyt työsopimuslaissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja taikka onko työpaikan olosuhteissa mahdollisesti ongelmia, joilla voi olla vaikutusta työvoimapalvelun tarjoamiseen. Edellä mainittuja tietoja voitaisiin pyytää esimerkiksi veroviranomaiselta, palkkaturvaviranomaiselta tai työsuojeluviranomaiselta.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna lisäys, jonka mukaan työvoimaviranomaisella olisi oikeus saada palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytysten selvittämiseksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot ehdotetun lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisusta. Ehdotetun lain 10 luvun 3 §:ssä säädetään työnantajaan liittyvistä palkkatuen edellytyksistä. Mainitun pykälän 3 momentin 4 kohdassa säädetään rikoksista, jotka estävät palkkatuen myöntämisen. Lain 10 luvun 15 §:n 2 momentissa säädetään 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen esteistä. Mainitun 2 momentin 3 kohdan mukaan työllistämistukea ei myönnetä, jos työnantaja on syyllistynyt 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun menettelyyn.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä kehittämis- ja hallintokeskukselle ehdotetussa laissa tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tässä luvussa tarkoitetuista työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Kehittämis- ja hallintokeskukselle kuuluisi myös kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuteen kuuluvia tehtäviä. Ehdotetun 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus antaisi tietoa ja neuvontaa kansainvälisen rekrytoinnin valtakunnallisista palveluista ja Suomessa työskentelystä, työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittista edellytyksistä sekä työvoimapalvelujen sähköisistä palveluista ja niiden käytöstä. Kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuteen kuuluvia tehtäviä hoidettaisiin myös Business Finland Oy:ssä. Kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuden eheyden ja toimivuuden varmistamiseksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tulisi saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot myös Business Finland Oy:ltä. Kehittämis- ja hallintokeskuksen valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevista tehtävistä, kuten työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpidosta ja kehittämisestä säädettäisiin tarkemmin tässä luvussa. Kehittämis- ja hallintokeskuksen muista työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä säädetään lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa, jonka mukaisesti kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin ehdotetaan muutoksia tämän esityksen 4. lakiehdotuksessa. Esityksen 4. lakiehdotuksen ehdotetun 3 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus hoitaisi jatkossa myös työttömyysturvalain (1290/2002) toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joita koskevat ehdotukset sisältyvät tämän esityksen 15. lakiehdotukseen. Työttömyysturvalain muuttamista koskevan 15. lakiehdotuksen ehdotetun 11 luvun 4 a [ja 4 b] §:ssä säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen antamista työvoimapolitiittisista lausunnoista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluisi ehdotetun 3 luvun 1 §:n mukaan julkisten työvoimapalvelujen yleinen johtaminen, ohjaus ja kehittäminen. Ministeriö vastaisi siten muun muassa osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös 3 luvussa säädetyistä yhteistyö- ja seurantakeskusteluista sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurannasta ja arvioinnista. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin sisältyisi jatkossakin myös työnvälitystilaston laatiminen.

Ehdotetun 3 luvun 6 §:n mukaan aluehallintovirasto käsittelee valtakunnallisesti tässä laissa kuntien järjestämistävaltuutetuille säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevat kanteluasiat. Lisäksi aluehallintovirasto voisi suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä ja maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 3 luvun 6 §:ssä tarkoitetun valvontatehtävän suorittamiseksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työvoimapalvelujen tuottajan ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palveluntuottajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi. Kukin työvoimaviranomainen ja kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tiedonsaantioikeuden toteutumisesta hankkimiensa palvelujen osalta.

Palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja olisivat ainakin palveluun ohjatun asiakkaan nimi ja yhteystiedot, kuten asuinpaikka, osoite ja puhelinnumero. Muilta osin palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Tapauskohtaisessa harkinnassa tulisi painottaa tiedon välttämättömyyttä palvelun järjestämiseksi ja pitäytyä välttämättömyyttä arvioitaessa suppeassa tulkinnassa. Esimerkiksi valmennus- tai koulutuspalvelun tuottajalle voitaisiin antaa tietoja asiakkaan koulutuksesta ja työhistoriasta, jos ne ovat välttämättömiä tehtäessä koulutusvalintoja ja tarjottaessa koulutuspalvelua. Jos asiakas on ohjattu palveluntuottajalle esimerkiksi ehdotetun 4 luvun 2 §:ssä tarkoitetun asiantuntija-arvioinnin laatimiseksi, palvelun järjestämiseksi välttämättömiä voivat olla myös asiakkaan terveydentilaa koskevat tiedot. Terveydentilaa koskevat tiedot ovat arkaluonteisia henkilötietoja, minkä vuoksi niiden luovuttaminen palveluntuottajalle edellyttäisi tietojen välttämättömyyden lisäksi, että henkilö antaa yksilöidyn kirjallisen suostumuksen tietojen luovuttamiselle. Asiakkaan antamassa suostumuksessa olisi kyse suojaustoimesta.

5 §. *Tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:ää.

Pykälän 3 momentti vastaisi työnantajan takaisinottovelvollisuuteen liittyvän tiedonsaantioikeuden osalta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 3 momenttia sellaisena kuin sen on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan työnantajalla on oikeus saada lain 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyn palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, rekisteröity työnhakijaksi. Lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnetä, jos elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut työntekijän, jonka irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Lain 7 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää 2 momentin 1 kohdassa säädetyn estämättä, jos työnantaja on ottanut tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen palkkatukihakemuksen tekemistä. Palkkatukea koskeva sääntely uudistuisi tältä osin, eikä työnantajaan liittyviä palkkatuen edellytyksiä koskeva ehdotettu 10 luvun 3 § sisältäisi enää edellä mainittua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädettyä edellytystä palkkatuen myöntämiseksi. Näin ollen ehdotetussa 3 momentissa ei enää jatkossa säädettäisi palkkatuen myöntämisedellytyksiin liittyvästä tiedonsaantioikeudesta.

6 §. *Tietojen luovuttamista koskevat erityissäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen velvollisuudesta luovuttaa työnvälitystilaston laatimista varten työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetut tiedot. Tiedot tulisi luovuttaa oma-aloitteisesti ja maksutta. Vastaava säännös sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 10 §:n 1 momenttiin sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisestä. Vastaava säännös sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 3 momenttiin. Julkisuuslain 28 §:ssä säädetään viranomaisen mahdollisuudesta antaa lupa tiedon saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Nykyisen 10 §:n 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus päättää julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta 13 luvun 2

§:ssä tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Ehdotetun 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus päättäisi tutkimusluvasta, jos tutkimuspyyntö kohdistuisi ehdotetussa 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen tietovarannon tietoihin. Työvoimaviranomaiset voivat tallentaa työvoimapalveluita koskevia tietoja myös omiin valtakunnallisesta tietovarannosta erillisiin tietovarantoihinsa. Tästä syystä 2 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että tutkimusluvan työvoimaviranomaisen omaan tietovarantoon myöntäisi kyseinen työvoimaviranomainen.

Työnvälitystilaston rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinoministeriö myöntäisi jatkossakin tutkimusluvan, jos tutkimuspyyntö kohdistuu nimenomaan työnvälitystilastoon.

7 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Valtakunnallinen tietovaranto sisältäisi sekä työvoimapalvelujen operatiivisen toiminnan tietoaineistot että raportoinnin ja tilastoinnin tietoaineistot. Tietovarantoon tallennettavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 8 §:ssä, palvelualustasta ehdotetussa 14 luvussa, käyttöoikeuksista valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen ehdotetuissa 11–13 §:ssä ja työvoimaviranomaisen omasta asiakastietojärjestelmästä ehdotetussa 14 §:ssä.

Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmän ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, *tiedonhallintalaki*) 22 §:n 3 momentin nojalla kehittämis- ja hallintokeskus määrittelisi valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämiseen liittyvästä yhteistyöstä kehittämis- ja hallintokeskuksen ja tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten välillä. Yhteistyö kehittämis- ja hallintokeskuksen ja tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten välillä olisi tärkeää, sillä työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirryttyä valtiolta kunnille myös suurin osa tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjistä olisi uusien työvoimaviranomaisten palveluksessa. Tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäkokemukset ovat yksi keskeinen lähde selvitettäessä ja arvioitaessa tietojärjestelmäpalvelujen kehittämistarpeita. Jatkossa myös tietojärjestelmäkehittämisessä tarvittava työvoimapalvelujen asiakaspalveluosaaminen olisi pääosin kunnilla, joten työvoimaviranomaisille kertyisi työvoimapalvelujen toimeenpanossa myös paljon tietojärjestelmäpalveluiden kehittämistyössä hyödyllistä tietoa. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tulisi huolehtia siitä, että toteutettavista kehittämistoimenpiteistä informoitaisiin kuntia ennen toimenpiteiden suorittamista siten, että kunnilla olisi riittävästi aikaa valmistautua muutostoimenpiteisiin ja sopeutua muutoksiin. Yhteistyö tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisessä sisältäisi myös yhteistyön järjestelmämuutoksista aiheutuvien käyttäjäkoulutusten järjestämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Tiedoista, jotka työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon säädettäisiin ehdotetussa 8 §:ssä ja palvelualustasta säädettäisiin tarkemmin 14 luvussa. Ehdotetun 3 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi käyttää asiakastietojen käsittelyssä ja tallentamisessa valtakunnalliseen tietovarantoon myös muuta kuin valtion tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta anne-

tussa laissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä, jota käytetään julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelyssä. Parhaillaan on käynnissä työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joihin osallistuvilla kunnilla on työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain (1269/2020) 14 §:n mukaan velvollisuus käyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää mainitussa laissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa. Vastaavaa valtion tarjoaman asiakastietojärjestelmän käyttövelvoitetta ei olisi työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirryttyä kunnille. Työvoimaviranomaisella olisi kuitenkin ehdotetun 3 momentin mukaisesti velvollisuus käyttää valtakunnallista työvoimapalvelujen tietovarantoa ja palvelualustaa. Selvyyden vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi vahvistaa lainsäädännössä, että työvoimaviranomaiset voivat valita, käyttävätkö ne tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokoaisuutta vai muuta asiakastietojärjestelmää.

Työvoimaviranomaisen käyttämän muun asiakastietojärjestelmän tulisi olla yhteensopiva palvelualustan kanssa, koska palvelualusta sisältää muun muassa sähköiset asiointipalvelut työvoimapalvelujen asiakkaille. Lisäksi työvoimaviranomaisen käyttämän muun kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän tulisi teknisiltä ominaisuuksiltaan olla yhteensopiva työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon kanssa siten, että tietojärjestelmällä voidaan sekä vastaanottaa tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta että luovuttaa tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon. Käytännössä tietojen vastaanottaminen ja luovuttaminen tapahtuisi teknisen rajapinnan avulla. Tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä säädetään tiedonhallintalain 22 §:ssä.

8 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen asiakastietovarantoon tallennettavat tiedot.* Valtakunnallisen asiakastietovarannon tarkoituksena olisi koota yhteen työvoimapalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät asiakkaita, palveluntuottajia ja palveluja koskevat tiedot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka työvoimaviranomaisella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Koska työvoimaviranomaiset käyttäisivät valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja tietoja päivittäisessä asiakastyössä, tiedot tulisi tallentaa tietovarantoon reaaliaikaisesti. Vastaavasti tietovarannon työvoimapalvelujen operatiivisen toiminnan tietoaineistot olisivat reaaliaikaisesti työvoimaviranomaisen käytettävissä.

Valtakunnalliseen tietovarantoon olisi tallennettava ensinnäkin tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapalvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi (1 kohta), tiedot, jotka ovat tarpeen kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämiseksi, tuottamiseksi ja seuraamiseksi (2 kohta) sekä tiedot, jotka ovat tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi yli työvoimaviranomaisen toimialuealuerajojen sekä työvoimapalveluja koskevan neuvonnan tarjoamiseksi (3 kohta). Ehdotettujen 1–3 kohtien tiedoilla tarkoitettaisiin tietoja, jotka ovat tarpeen esimerkiksi asiakkaan palveluprosessin, työnvälityksen, mukaan lukien kansainväliseen rekrytointiin liittyvät palvelut, ja asiakaspalvelun sujuvaksi toteuttamiseksi. Työvoimapalvelujen asiakkaan olisi mahdollista osallistua myös muun kuin kotipaikkansa työvoimaviranomaisen järjestämään palveluun, jolloin olisi tarkoituksenmukaista, että asiakkaan tiedot tallennettaisiin valtakunnalliseen tietovarantoon, jossa ne olisivat tietojen käsittelyyn oikeutettujen työvoimaviranomaisen käytettävissä.

Valtakunnalliseen tietovarantoon olisi myös tallennettava tiedot, jotka ovat tarpeen työntekijän oleskelulupahakemuksen käsittelyyn liittyvän saatavuusharkinnan suorittamiseksi (kohta 4). Ulkomaalaislain saatavuusharkintaa koskevaa pykälää esitetään muutettavaksi tämän esityksen 6. lakiehdotuksessa. Ehdotetun 73 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuisi harkintaan, jossa tulee selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa. Ehdotetun 73 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan harkinnassa tulisi huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden työllistymistä.

Lisäksi valtakunnalliseen tietovarantoon tulisi tallentaa tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi (5 kohta), työllisyydenhoidon järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi (6 kohta) sekä tilastointia ja tiedolla johtamista varten (7 kohta). Ehdotetuissa 5–7 kohdissa tarkoitetaan tietoja, jotka olisivat tarpeen, jotta sekä valtion että kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelujen toimeenpanoon liittyvät tehtävät voitaisiin hoitaa tuloksekkaasti. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavia tietoja hyödynnettäisiin sekä työllisyydenhoidon valtakunnallisen että aluekohtaisen tilanteen selvittämiseksi ja seuraamiseksi. Lisäksi työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja tietoja palveluidensa kehittämisessä.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja olisivat ainakin 3 §:ssä tarkoitettut asiakkaiden ja palveluntuottajien tiedot. Momentissa säädettäisiin siten tiedoista, jotka työvoimaviranomaisella vähintään on velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Lisäksi 2 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista. Asetuksenantovaltuus koskisi muita tietoja kuin henkilötietoja. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista henkilötiedoista säädetään ehdotetussa 3 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan myös palveluntuottajat voisivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot palveluntuottajalta hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista. Säännöksellä pyrittäisiin helpottamaan palveluntuottajien raportointivelvollisuuden toteuttamista, kun hankittuun palveluun liittyvät tiedot olisi mahdollista tallentaa suoraan työvoimaviranomaisten käytössä olevaan tietovarantoon. Mahdollisuus tallentaa tiedot suoraan valtakunnalliseen tietovarantoon parantaisi myös käsiteltävien tietojen turvallista käsittelyä ja tietosuojaa. Palveluntuottajan mahdollisuus tallentaa tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon edellyttäisi, että palveluntuottajalla on käytössä tietovarannon kanssa yhteensopiva tietojärjestelmä. Työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa työvoimapalveluihin liittyviä olisi ehdotetun 12 §:n 3 momentin mukaan mahdollista myöntää käyttöoikeus valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmään.

9 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen asiakastietovarantoon tallennettujen tietojen poistaminen ja arkistointi.* Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 3 ja 4 momentteja sellaisena kuin ne ovat hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

10 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjät.* Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä tai osittain tai kokonaan jäsenvaltion lainsäädännössä. Järjestelystä tai lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää yleisen tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset olisivat ehdotetussa 7 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjinä toimivien kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työvoimaviranomaisten vastuualueet määriteltäisiin lainsäädännössä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen vastuulle kuuluvat yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyt rekisterinpitäjän tehtävät luettelaisiin 2 momentissa. Ehdotetun 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi yleisen tietosuojasetuksen

- 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 25 artiklassa tarkoitettusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 32 artiklassa tarkoitettusta käsittelyn turvallisuudesta;
- 35 artiklassa tarkoitettusta tietosuojaa koskevasta vaikutustendarvioinnista;
- 36 artiklassa tarkoitettusta ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen vastuulle 2 momentin mukaan kuuluvat tehtävät vastaisivat nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:ssä säädettyjä rekisterinpitäjän tehtäviä.

Työvoimaviranomaiset vastaisivat ehdotetun 3 momentin mukaan muista kuin ehdotetun 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaisi rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Rekisterinpitäjien vastuut kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työvoimaviranomaisten välillä vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaista rekisterinpitäjien vastuunjako kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien välillä. Yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyjä rekisterinpitäjän tehtäviä, joista työvoimaviranomaiset vastaisivat, olisivat esimerkiksi 28 artiklan 1 kohdassa säädetty velvollisuus käyttää vain sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojatoimet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöönpanemiseksi niin, että asetuksen vaatimukset täyttyvät. Myös rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät rekisterinpitäjän tehtävät, lukuun ottamatta kehittämis- ja hallintokeskukselle kuuluvia tehtäviä, kuuluisivat työvoimaviranomaisille. Työvoimaviranomaisten välinen vastuu rekisterinpitäjän tehtävistä määräytyisi rekisteröidyn asiakkuuden perusteella. Työvoimaviranomaisen velvollisuudesta tarjota palveluita säädettäisiin ehdotetussa 2 luvun 6 §:ssä.

Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että rekisteröity saa asian vireille riippumatta siitä, mille rekisterinpitäjistä hän pyyntönsä esittää. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen edellyttää, että jollekin rekisterinpitäjistä esitetty pyyntö tai tiedustelu välitetään tarvittaessa sille rekisterinpitäjälle, joka rekisterinpitäjien keskinäisen vastuualuejaon mukaan vastaa asiasta. Jos rekisteröity esimerkiksi esittäisi kehittämis- ja hallintokeskukselle vaatimuksen tietojensa oikaisemisesta, virasto voisi hallintolain (434/2003) mukaisesti siirtää asian sille työvoimaviranomaiselle, jonka asiakkaana rekisteröity on.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin, että kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojen luovuttamisesta sekundäärisiin käyttötarkoituksiin eli niille työvoimapalvelujen ulkopuolisille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista. Tiedonsaantiin oikeutetun tahon tulisi esittää tietopyyntö kehittämis- ja

hallintokeskukselle, joka luovuttaisi tiedot riippumatta siitä, minkä työvoimaviranomaisen asiakkaan tiedoista on kyse. Edellä mainitun tietojen luovuttamisen keskittäminen yhdelle taholle olisi tietosuojan ja tietoturvan kannalta tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Tehtävän keskittäminen kehittämis- ja hallintokeskukselle olisi tarkoituksenmukaista, koska kehittämis- ja hallintokeskus vastaa valtakunnallisen tietovarannon ylläpidosta. Ehdotetussa 6 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että kehittämis- ja hallintokeskus päättäisi julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitettun luvan antamisesta valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta.

11 §. *Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttäisi henkilökohtaista käyttöoikeutta. Ehdotettu 1 momentti sisältäisi lisäksi informatiivisen viittauksen tiedonhallintalain 16 ja 17 §:ään. Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Lisäksi tiedonhallintalain 16 §:ssä säädetään, että käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi ehdotetun 7 §:n mukaisesti valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpidosta ja kehittämis- ja hallintokeskusta olisi pidettävä tiedonhallintalain 16 §:ssä tarkoitettuna tietojärjestelmästä vastuussa olevana viranomaisena. Näin ollen kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittelystä.

Tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetään lokitietojen keräämisestä. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Koska kehittämis- ja hallintokeskus vastaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvasta asiakastietojärjestelmästä, kuuluisi järjestelmän lokitietojen kerääminen kehittämis- ja hallintokeskuksen vastuulle tiedonhallintalain 17 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 ja 3 momentit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentteja sellaisina kuin ne ovat hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Ehdotetun 2 momentin mukaan käyttöoikeus olisi rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömään. Ehdotettu 2 momentti täydentäisi tiedonhallintalain 16 §:n säännöstä käyttöoikeuksien määrittelystä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan.

Tiedonhallintalain 17 §:n mukaan lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Tiedonhallintalain 17 §:ää koskevien hallituksen esityksen (HE 248/2018 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvasuutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Näistä syntyvät tietojärjestelmien käyttölokkit ja luovutuslokkit. Koska kehittämis- ja hallintokeskus olisi vastuussa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän lokitietojen keräämisestä, se vastaisi myös tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seurannasta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittämisestä tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä työvoimaviranomaiselle asiakastietojärjestelmän lokitiedoista havaituista poikkeamista. Jos poikkeamassa ei olisi kyse tietojärjestelmän teknisestä virheestä, työvoimaviranomaisen tulisi viipymättä selvittää syy havaittuun poikkeamaan. Jos poikkeama olisi seurausta virheellisestä tai lainvastaisesta menettelystä, kuten henkilötietojen käsittelystä tai salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ilman laissa säädettyä perustetta, tulisi työvoimaviranomaisen ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta mahdollinen virheellinen menettely ei jatkuisi tai toistuisi. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia mahdollisten tietosuojaloukkausten asianmukaisesta käsittelystä tarvittaessa yhdessä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa.

12 §. Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisista, joiden palveluksessa oleville henkilöille käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään voitaisiin myöntää sekä tehtävistä, joiden hoitamista varten käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin myöntää työvoimaviranomaisten, kehittämis- ja hallintokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston palveluksessa oleville henkilöille. Käyttöoikeus on nykyisinkin voitu myöntää työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehille julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston virkamiehille työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020, *kuntakokeilulaki*) 22 §:n 1 momentin nojalla. Edellä mainitun kuntakokeilulain 22 §:n 1 momentin mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. Ehdotetussa 3 luvun 5 §:ssä säädettäisiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työvoimapalveluihin liittyvästä valvontatehtävästä, joka sisältäisi muun muassa työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevien kanteluasioiden käsittelyn ja aluehallintoviraston omasta aloitteestaan suorittaman valvonnan. Käyttöoikeuden myöntäminen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston palveluksessa oleville henkilöille perustuisi siis jatkossakin sille säädettyyn valvontatehtävään.

Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin myöntää, jos henkilö hoitaisi 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Tehtävät, joiden hoitamiseksi käyttöoikeus voitaisiin myöntää, vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 2 momentissa säädettyä sellaisena kuin kyseinen momentti on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä työvoimapalveluihin nähden ulkopuolisista tahoista, joiden palveluksessa oleville henkilöille käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Ehdotettu 2 momentti vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

Pykälän 3 momentin mukaan käyttöoikeuden valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään myöntäisi joko työvoimaviranomainen tai kehittämis- ja hallintokeskus. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kehittämis- ja hallintokeskus on myöntänyt käyttöoikeudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään TE-viranomaisten ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien palveluksessa oleville henkilöille, joten käyttöoikeuksien myöntäminen muuttuisi nykyiseen käytäntöön verrattuna. Käyttöoikeuksien myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista antaa kehittämis- ja hallintokeskuksen lisäksi työvoimaviranomaisten tehtäväksi, koska työvoimaviranomaisilla on parhaimmat mahdollisuudet varmistua siitä, että käyttöoikeudet myönnetään työvoimaviranomaisen palveluksessa oleville henkilöille oikean laajuisina huomioiden henkilön tehtävät, joiden hoitamiseksi käyttöoikeuden myöntäminen on välttämätöntä.

Lisäksi käyttöoikeuksien myöntäminen yksinomaan kehittämis- ja hallintokeskuksen toimesta kaikille valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttäjille vaatisi nykyistä enemmän resursseja käyttöoikeuksien myöntämiseen, jos yksinomaan kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä olisi käyttöoikeuksien myöntäminen kaikille asiakastietojärjestelmää käyttäville työvoimaviranomaisten ja valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille.

Tiedonhallintalain 16 § ei rajoita käyttöoikeuksien ylläpitoa yksinomaan tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen tehtäväksi. Tiedonhallintalakia koskevan hallituksen esityksen (HE 248/2018 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 16 §:n osalta, että tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen ei välttämättä ylläpitäisi käyttöoikeuksia, vaan tietojärjestelmää käyttävä viranomainen voisi olla vastuussa käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä. Perusteluissa todetaan lisäksi, että tyypillisesti tällaisia tietojärjestelmien käyttöoikeuksien vastuiden jakamista tapahtuu verkottuneissa usean viranomaisen yhteiskäytössä olevissa tietojärjestelmissä esimerkiksi palvelukeskuksiin organisoiduissa palveluntuotantomalleissa. Siten palvelukeskus määrittäisi käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi käyttöoikeuksia ajantasaisena. Edellä todetun perusteella, olisi mahdollista, että kehittämis- ja hallintokeskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset vastaisivat käyttöoikeuksien myöntämisestä ja ylläpidosta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työvoimaviranomainen myöntäisi käyttöoikeudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään palveluksessaan olevalle henkilölle sekä ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle hankkimiansa palvelujen osalta. Kehittämis- ja hallintokeskus myöntäisi käyttöoikeudet palveluksessaan olevalle henkilölle sekä muiden valtion viranomaisten, eli käytännössä työ- ja elinkeinoministeriön ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston, palveluksessa oleville henkilöille. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus myöntäisi käyttöoikeudet 2 momentissa tarkoitettujen työvoimapalvelujen ulkopuolisten tahojen palveluksessa oleville henkilöille, kun kyse on kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

Pykälän 4 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella. Kehittämis- ja hallintokeskus siis vastaisi kaikkien käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta riippumatta siitä, onko kyse työvoimaviranomaisen vai kehittämis- ja hallintokeskuksen myöntämästä käyttöoikeudesta. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuuluisi myönnetyn käyttöoikeuden myöntämisperusteiden oikeellisuuden tarkistaminen tai arviointi käyttöoikeuden avaamisen yhteydessä.

13 §. *Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmään myönnetyn käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeuden muuttamisen ja poistamisen perusteista sekä käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen liittyvästä menettelystä. Käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen olisi käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen eli ehdotetun 12 §:n mukaisesti työvoimaviranomaisen tai kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävä. Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen tulisi ehdotetun 4 momentin mukaan ilmoittaa kehittämis- ja hallintokeskukselle käyttöoikeuden muuttamisesta tai poistamisesta. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi käyttöoikeuden teknisestä poistamisesta tai muuttamisesta vastaanottamansa ilmoituksen perusteella. Pykälä vastaisi muutoin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 8 §:ää sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

14 §. Työvoimaviranomaisen oma asiakastietojärjestelmä. Työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta käyttää valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmää tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa ja asiakastietojen käsittelyssä ja tallentamisessa valtakunnalliseen tietovarantoon, vaan työvoimaviranomainen voisi käyttää edellä mainittujen tehtävien hoitamisessa myös muuta asiakastietojärjestelmää. Työvoimaviranomaisella tarkoitetaan ehdotetun 1 luvun 3 §:n 1 kohdan mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä. Tiedonhallintalain 4 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdan mukaan laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä ovat kunnat ja kuntayhtymät. Työvoimaviranomaisena toimivien kuntien ja kuntayhtymien tulee näin ollen noudattaa tiedonhallintalain säännöksiä, kun ne käyttävät työvoimapalvelujen täytäntöönpanossa omaa asiakastietojärjestelmäänsä työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän sijaan. Työvoimaviranomainen vastaisi siten tiedonhallintalain 16 §:n nojalla käyttämänsä oman asiakastietojärjestelmänsä käyttöoikeuksien hallinnasta ja tiedonhallintalain 17 §:ssä tarkoitettua lokitietojen keräämisestä.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin selvyuden vuoksi työvoimaviranomaisen vastaavan käyttämästään omasta asiakastietojärjestelmästä. Lisäksi momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen tiedonhallintalain 16 §:ään, jossa edellä mainituin tavoin säädetään tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulisi noudattaa lisäksi 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä myöntäessään käyttöoikeuksia 1 momentissa tarkoitettuun omaan asiakastietojärjestelmänsä, kun käyttöoikeus koskee 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Koska työvoimaviranomainen käsittelisi myös omalla asiakastietojärjestelmällään sellaisia työvoimapalvelun asiakkaiden tietoja, jotka ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä, tulisi työvoimaviranomaisen rajata myös omaan asiakastietojärjestelmänsä myönnettävyyden sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan siihen, mikä on käyttöoikeuden saavan henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä. Riippumatta siitä, mitä tietojärjestelmää asiakastietojen käsittelyssä käytetään henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saisi käsitellä vain sellaisia 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänen tehtäviensä hoitamiseksi, ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä.

14 luku Palvelualusta

15 §. Palvelualustan tarkoitus. Ehdotetussa 15 §:n 1 momentissa viitattaisiin palvelualustalla tarkoitettavan 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettuihin työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa palvelualustaa. Palvelualusta olisi ensinnäkin väline tarjota tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja. Työvoimapalveluina tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita sekä osaamisen kehittämisspalveluita. Työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä tässä laissa tarkoitettut tuet ja korvaukset.

Ehdotetussa 15 §:n 1 momentissa todettaisiin palvelualustan sisältävän sähköiset asiointipalvelut asiakkaille ja työvoimaviranomaisille. Asiakkaalla tarkoitetaan lain 1 luvun 3 §:n 2 kohdan mukaan luonnollista henkilöä (henkilöasiakas) ja työnantajaa, joka hakee tai saa tässä laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta. Asiakkaan käsite on siis laaja.

Ehdotetun lain 1 luvun 4 §:ssä säädettäisiin julkisten työvoimapalvelujen palvelujen tarjoamisesta asiakkaalle. Pykälän 2 momentin mukaan työvoimapalveluiden tarjoaminen perustuisi asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Palvelutarpeen arvioinnista säädettäisiin tarkemmin 4 luvun 11 §:ssä. Ehdotetun lain 1 luvun 8 §:ssä säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta antaa asiakkaalle tietoa muista pal-

velumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjata asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa, jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin työvoimaviranomaisen järjestämistä vastaavalla olevia työvoimapalveluja tai jos palvelun järjestämistä vastuu on muulla viranomaisella tai taholla.

Ehdotetussa 15 §:n 1 momentissa todettaisiin myös alustan tarkoitus julkisia, työmarkkinoiden toimintaa edistäviä palveluja ja muita työelämä- ja koulutuspalveluja kokoavana palveluna. Muiden viranomaisten palvelujen kokoamisella alustalle tarkoitettaisiin sitä, että alustalle koottaisiin tietoja muiden viranomaisten palveluista ja linkkejä palveluihin. Palvelualustaa hyödyntämällä kunnat voisivat toteuttaa edellä mainittua 1 luvun 8 §:ssä säädettyä velvollisuutta antaa asiakkaille tietoa muista palvelumahdollisuuksista. Lisäksi palvelualustan tarkoituksena on parantaa asiakkaan edellytyksiä löytää hänelle tarjolla olevat työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävät palvelut riippumatta niiden tarjoajasta. Tästä syystä palvelualustalle voitaisiin koota myös muiden työelämä- ja koulutuspalvelujen tarjoajien palveluita. Tällaisia palveluntarjoajia voisivat olla esimerkiksi oppilaitokset, yleishyödylliset yhdistykset sekä yksityiset palveluntuottajat. Muiden kuin viranomaisten tarjoamien työelämä- ja koulutuspalvelujen kokoaminen palvelualustalle olisi tarkoituksenmukaista, jotta työvoimapalvelujen piiriin hakeutuville asiakkaille voitaisiin tarjota kattavasti tietoa muidenkin kuin viranomaisen tarjoamista palveluista työnhaun ja urasuunnittelun tueksi sekä oman osaamisensa kehittämiseen. Muiden kuin viranomaisten tarjoamien palvelujen kokoaminen palvelualustalle edellyttää, että selvitetään, onko palvelualustan tarjoamisessa muiden kuin viranomaisten käyttöön kyse valtiontuesta palvelujen tuottajille, jotta voidaan tarkemmin arvioida, millaisin edellytyksin muut kuin viranomaiset voivat tarjota palveluitaan Työmarkkinatorilla.

Työvoimaviranomaisen velvollisuudesta julkaista avoimia työpaikkoja koskevat ilmoitukset palvelualustalla säädettäisiin lain 5 luvun 2 §:ssä. Lisäksi 5 luvun 8 §:ssä säädettäisiin työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymisestä ja ilmoituksen poistamisesta palvelualustalta.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin palvelualustan viranomaispalvelujen ohella olennainen palvelu, työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen. Työnhakuprofiilin laatimisesta ja profiilin tiedoista, profiilien julkaisemisesta ja niiden hakemisesta sekä työnhakuprofiilien tietovarannosta säädettäisiin tarkemmin jäljempänä tässä luvussa.

16 §. Työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin laatimisen edellytyksistä. Henkilö voisi ilmoittautumatta työnhakijaksi luoda oman työnhakuprofiilinsa. Profiilin laatiminen ei siis edellyttäisi, että henkilö olisi rekisteröity työnhakijaksi tai että hän olisi työtön. Profiilin laatiminen olisi vapaaehtoista. Työnhakuprofiilin luominen edellyttäisi palvelualustalle kirjautumista, joka puolestaan edellyttäisi vahvaa tunnistautumista ja kehittämis- ja hallintokeskuksen alustan käytölle asettamien käyttöehtojen hyväksymistä. Tunnistautuminen tarvitaan, jotta voidaan varmistua siitä, että profiilin on laatinut kyseinen henkilö itse. Kyse olisi siis suojatoimesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin tietosisällöstä. Työnhakuprofiili koostuisi niistä osaamisesta, työtoiveista ja työ- ja koulutuskokemukseen liittyvistä tiedoista, joita henkilö itse haluaa työnhakuprofiililleen täyttää. Muuhun osaamiseen voisi sisältyä esimerkiksi tietoja kielitaidosta sekä hankituista luvista tai pätevyyksistä, kuten hygieniapassista tai työturvallisuuskortista. Työtoiveet voisivat sisältää tietoja siitä, minkä toimialan tehtäviä henkilö etsii, tietoja alueista, joilta henkilö hakee töitä, ajankohdan, josta alkaen on käytettävissä uusiin tehtäviin, ja tiedon työmahdollisuuden koko- tai osa-aikaisuudesta tai vakituisuudesta tai määräämiskäytännöstä. Lisäksi henkilö voisi halutessaan sisällyttää profiiliinsa vapaamuotoisen esittelyn itsestään sekä linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Profiiliin ei saisi sisällyttää tie-

toja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Alustan ylläpitäjän eli kehittämis- ja hallintokeskuksen tulisi huolehtia siitä, että profiilin laatijaa tiedotetaan työnhakuprofiilin laatimisvaiheessa esittelyn ja linkkien sisältämien tietojen rajauksista sekä henkilöiden paljastumisen mahdollisuudesta samassa yhteydessä, kun tarjotaan mahdollisuus lisätä linkkejä profiiliin.

Työnhakuprofiilin tietoja ei pidettäisi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettuina tietoina työhallinnon henkilöasiakkaasta. Työnhakuprofiilin voisi laatia kuka tahansa, eikä profiilista kävisi ilmi, onko henkilö rekisteröity työnhakijaksi tai onko hän työtön.

Ehdotetun lain 1 luvun 3 §:n 2 kohdassa määritellään henkilöasiakas luonnolliseksi henkilöksi, joka hakee tai saa tässä laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta. Työnhakuprofiilin laativaa henkilöä voitaisiin pitää kyseisen määritelmän mukaisena henkilöasiakkaana, sillä työnhakuprofiilin julkaisemismahdollisuutta voitaisiin pitää tässä laissa tarkoitettuna palveluna. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettu työhallinnon henkilöasiakas on kuitenkin itsenäinen käsitteensä. Tämän lain määritelmäsäännöstä ei voida suoraan käyttää julkisuuslaissa käytetyn käsitteen määrittelyyn. Ottaen huomioon, että salassa pito on poikkeus perustuslaissa säädetystä julkisuusperiaatteesta ja että työnhakuprofiilin laativan henkilön tietoihin ei liity vastaavaa salassapitointressiä kuin muita julkisia työvoima- ja yrityspalveluja saavan henkilön tietoihin, työnhakuprofiilin tietoja olisi lähtökohtaisesti pidettävä julkisina henkilötietoina.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilön mahdollisuudesta milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa tietoja taikka poistaa laatimansa työnhakuprofiilin. Profiilin laatiminen ei vielä tekisi sitä muille alustan käyttäjille näkyväksi, vaan se edellyttäisi erikseen julkaisemista. Ilman profiilin julkaisemistakin henkilö voisi hyödyntää alustan kohtaantotoiminnallisuutta ja nähdä alustalla julkaistuja työmahdollisuuksia ja viranomaisten palveluja hänen profiilinsa perusteella hänelle sopivimmassa järjestyksessä.

17 §. Työnhakuprofiilin julkaiseminen ja profiilien hakeminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin julkaisemisesta. Julkaiseminen olisi henkilölle vapaaehtoista, ja hän voisi määritellä, miltä osin ja minkä ajan profiili on julkaistuna. Julkaistuna olemiselle olisi aina määriteltävä päättymispäivä. Profiilin laatija voisi perua julkaisemisen milloin tahansa. Työnhakuprofiilit julkaistaisiin lähtökohtaisesti anonyymeina. Profiiliin lisätyt linkit ulkoisiin palveluihin ja henkilön vapaamuotoisessa esittelyssä itsestään kertomat tiedot voisivat kuitenkin aiheuttaa sen, että työnantajat voisivat saada selville profiilin laatineen henkilön henkilöllisyyden niiden kautta. Tästä syystä ehdotetussa 16 §:ssä säädettäisiin, että profiilin laatijaa on tiedotettava linkkien ja vapaamuotoisen esittelyn mahdollisista vaikutuksista hänen henkilötietojensa suojaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin julkaisemisen vaikutuksista. Julkaisemisen jälkeen alustalle kirjautuneet työnantajat voisivat nähdä julkaistun työnhakuprofiilin hakutoiminnon kautta ja työnantajien kohtaantotoiminnallisuus voisi nostaa työnhakuprofiilin näkyviin työnantajan julkaisemaan työmahdollisuuteen sopivana. Kirjautuminen alustalle edellyttäisi myös työnantajilta vahvaa tunnistautumista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Sillä varmistetaan, että henkilöllä, joka julkaisee työmahdollisuuden alustalla, on oikeus edustaa kyseistä yritystä ja että alustan käyttöön liittyvät väärinkäytökset ovat tarvittaessa jälkikäteen selvitettävissä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin julkaistujen työnhakuprofiilien hakemisen olevan mahdollista vain yksittäishakuina. Yksittäishauulla tarkoitetaan, että millään hakuehdolla ei ole mahdollista saada näkyviin kaikkia tietoja tai suurta osaa tiedoista. Edellytys yksittäishauista perustuu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Ehdotetun 3 momentin mukaan hakukriteerinä olisi käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta. Näin varmistettaisiin, että muutamalla erillisellä haulalla ei olisi mahdollista saada näkyviin kaikkia työnhaku-

profiileja eikä suurinta osaa niistä. Vaatimus ammattinimikkeen, osaamisen tai työskentelyalueen käyttämisestä hakuehtona mahdollistaisi kuitenkin riittävän laajan hakutuloksen siten, että toiminnon käyttäminen palvelisi tarkoituksenmukaisella tavalla myös työnantajien tarpeita. Työskentelyalueen käyttäminen hakuperusteena mahdollistaisi sopivien työntekijöiden löytämisen myös silloin, kun avoinna olevaan tehtävään ei vaadittaisi aiempaa kokemusta tietystä ammatista tai tarkkaan määriteltyä osaamista, vaan työ olisi luonteeltaan sellaista, johon työnantajan voisi tarjota tarvittavan perehdytyksen. Käytettäessä hakukriteerinä työskentelyaluetta hakutuloksiin tulostuisivat ne profiilit, joissa ilmoitettaisiin valmius työskennellä hakukriteerinä käytetyllä alueella. Hakutulokset perustuisivat siis tältäkin osin profiilin laatijan itse ilmoittamaan toiveeseen työskentelyalueesta, eikä esimerkiksi henkilön asuinpaikkaan. Hakua voisi tarkentaa ja hakutuloksia rajata käyttämällä lisäksi muina hakukriteereinä esimerkiksi koulutusta-soa, kielitaitoa ja tietoa ajokortista.

18 §. Työnhakuprofiilien tietovaranto. Pykälässä säädettäisiin työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoituksista, tietojen poistamisesta, mahdollisuudesta kopioida työnhakuprofiilin tietoja viranomaispalvelujen käyttöön sekä työnhakuprofiilien tietojen rekisterinpitäjyydestä. Pykälän 1 momentin mukaan työnhakuprofiilien tietoja käytettäisiin työllistymisen ja työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseen ja tilastointiin. Työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoitus ja käsittelyperuste olisi johdettavissa perustuslain 18.2 §:ssä säädetyistä julkisen vallan velvoitteesta edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Ehdotetun 7 §:n säännökset kehittämis- ja hallintokeskuksen velvollisuudesta kehittää ja ylläpitää palvelualustaa, jolla voidaan laatia ja julkaista työnhakuprofiileja voidaan katsoa toteuttavan kyseistä perustuslaissa asetettua velvoitetta. Kyseessä olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitus. Työnhakuprofiilien tietoja käytettäisiin myös tilastointiin, jonka on yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa todettu olevan yhteensopiva käyttötarkoitus alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojen tallentamisesta omaan tietovarantoon ja tietojen poistamisesta varannosta joko henkilön poistaessa profiilinsa tai viimeistään, kun henkilön edellisestä kirjautumisesta palvelualustalle on kulunut vuosi. Säännöksellä täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädettyä säilytyksen rajoittamisen periaatetta 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua käsittelyperusteesta seuraavan kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilön mahdollisuudesta halutessaan kopioida työnhakuprofiilinsa tietoja viranomaispalveluissa käytettäväksi. Jos henkilö rekisteröidään työnhakijaksi tämän lain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, hänestä tulee lain 1 luvun 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettu työnhakija, jonka palveluprosessista säädetään lain 4 luvussa. Työvoimaviranomaisen peruste käsitellä työnhakijan tietoja on sille tässä laissa säädetyt tehtävät. Työvoimaviranomaiselle säädettäisiin ehdotetun lain 13 luvun 4 §:n 1 momentissa tiedonsaantioikeus, jonka nojalla se voi saada tarvitsemansa tiedot. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on mahdollistaa henkilön sujuva siirtyminen työnhakijan palveluiden piiriin niin, ettei hänen tarvitse ilmoittaa työnhakuprofiiliinsa jo sisältyviä tietoja uudelleen. Henkilön olisi kuitenkin edelleen mahdollista ilmoittaa työnhakijaksi ilmoittautuessaan työvoimaviranomaisen tarvitsemat tiedot erikseen, eikä tietojen kopioiminen työnhakuprofiilista olisi siten ainoa vaihtoehto ilmoittaa tietoja viranomaiselle. Kopioitavissa olevat tiedot rajoittuisivat siihen, mitä ehdotetun 13 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä. Tietojen kopioiminen edellyttäisi henkilön suostumusta. Siltä osin kuin kyse on henkilötietojen kopioimisesta työmarkkinatorin tietovarannosta 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun tietovarantoon henkilötietojen käsittelyperusteena on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu suostumus ja sovellettavaksi tulevat myös yleisen tietosuoja-asetuksen 7 artiklassa säädetty suostumuksen edellytykset. Rekisterinpitäjän on yleisen tietosuoja-asetuksen 7 artiklan mukaan pystyttävä osoittamaan rekis-

teröidyn antama suostumus henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa ja peruuttamisen tulee olla yhtä helppoa kuin sen antaminen. Yleisen tietosuojasetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaan suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen ja ennen suostumuksen antamista rekisteröidylle on ilmoitettava tästä. Tietosuojasetuksen suostumusta koskeva sääntely on pakottavaa, eikä tässä momentissa ehdoteta siihen poikkeuksia. Koska työnhakuprofiilien tietovarannosta viranomaisen tietovarantoon kopioitavat tiedot rajoittuisivat tietoihin, joita viranomaisella olisi ehdotetun 13 luvun 3 §:n 1 momentin nojalla peruste käsitellä, perustuisi ainoastaan tietojen kopiointi rekisteröidyn suostumukseen, jolloin vain kopioimisen osalta käsittelyperusteena olisi yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohta. Valtakunnalliseen tietovarantoon talletettujen tietojen osalta henkilötietojen käsittely perustuisi puolestaan yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan riippumatta siitä, onko tiedot kopioitu työnhakuprofiilien tietovarannosta vai onko ne tallennettu suoraan valtakunnalliseen tietovarantoon. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös informatiivinen viittaus 13 luvun 9 §:ään, jossa säädetään 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen tietojen poistamisesta ja arkistoinnista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen olevan työnhakuprofiilien tietovarannon yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettu rekisterinpitäjä. Rekisterinpitäjästä säättäminen on mahdollista tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdan nojalla, sillä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään lainsäädännössä.

19 §. Palvelualustan käytön valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävästä laatia palvelualustan käyttöehdot, valvoa alustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain, käyttöehtojen ja hyvän tavan mukaisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamuksista, joita kehittämis- ja hallintokeskus voisi palvelualustan käyttäjille asettaa. Seuraamukset asetettaisiin käytännössä hallintopäätöksin, joihin liittyisi muutoksenhakuoikeus. Valvonnassa noudatettavassa menettelyssä tulisi noudattaa hallintolain säännöksiä muun muassa asianosaisen kuulemisesta.

Ensisijainen keino puuttua alustan epäasianmukaiseen käyttöön olisi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisustaan lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudattaisi kehotusta määräajassa, kehittämis- ja hallintokeskus voisi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaisema sisältö olisi toistuvasti lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaista, kehittämis- ja hallintokeskus voisi estää alustan käytön määräajaksi.

Työpaikkailmoituksen poistamisesta säädettäisiin ehdotetun lain 5 luvun 8 §:ssä. Ehdotetussa 3 momentissa todettaisiin myös kehittämis- ja hallintokeskuksen toimivalta työpaikkailmoituksen poistamiseen palvelualustalta. Ehdotetun 5 luvun 8 §:n mukaan työpaikkaa koskevan ilmoituksen voi poistaa työvoimaviranomainen, jolla lain 1 luvun 3 §:n 1 kohdan mukaan tarkoitetaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä. Koska kehittämis- ja hallintokeskus toimisi palvelualustan ylläpitäjänä, olisi tarkoituksenmukaista, että myös kehittämis- ja hallintokeskus voisi tarvittaessa poistaa palvelualustalla julkaistun työpaikkailmoituksen.

15 luku Tukien ja korvausten maksaminen ja takaisinperintä

Ehdotetussa luvussa säädettäisiin työvoimaviranomaisen myöntämien tukien ja korvausten maksamiseen ja takaisinperintään liittyvistä seikoista. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myönnettäviin tukiin ja korvauksiin sovelletaan valtionavustuslakia. Koska ehdotetun lain mukaiset tuet ja korvaukset eivät kuuluisi valtionavustuslain

soveltamisalaan, olisi tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä tarpeen säätää tarkemmin ehdotetussa laissa.

1 §. Tukien ja korvausten hakeminen, myöntäminen ja maksaminen. Ehdotetun 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen myöntäisi ja maksaisi tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset myöntää työ- ja elinkeinotoimisto ja maksaa kehittämis- ja hallintokeskus.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin tämän lain mukaisen tuen tai korvauksen saajan velvollisuudesta antaa työvoimaviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi. Oikeilla ja riittäväillä tiedoilla tarkoitettaisiin sellaisia tietoja, jotka ovat sisällöllisesti paikkansa pitäviä ja jotka antavat oikean ja riittävän kuvan tuen tai korvauksen käytöstä ja tuen tai korvauksen myöntämisestä koskevassa päätöksessä asetettujen ehtojen ja rajoitusten noudattamisesta sekä näihin liittyvistä taloudellisista seikoista. Saajan olisi lisäksi viipymättä ilmoitettava olennaisista muutoksista tuen tai korvauksen maksamisen edellytyksenä olleisiin seikkoihin. Tuen tai korvauksen saajan on pyrittävä tekemään ilmoitus välittömästi ja viimeistään niin pian kuin mahdollista saatuaan itse tiedon olennaisesta muutoksesta.

Ehdotetussa 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuutta koskeva säännös. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tukea tai korvausta koskevan päätöksen sisällöstä, maksatuksen hakemista koskevasta menettelystä ja hakemiseen liittyvistä määräajoista sekä tuen tai korvauksen maksamisperusteista. Tuki tai korvaus maksettaisiin toteutuneiden kustannusten perusteella jälkikäteen tai päätöksessä hyväksytyn muun kustannusmallin mukaisesti. Lisäksi asetuksella säädettäisiin maksueristä ja mahdollisuudesta maksaa ennakkoa.

2 §. Tukien ja korvausten palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin tämän lain mukaisen tuen tai korvauksen saajan velvollisuudesta palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai korvaus tai sen osa. Virheellisesti tai liikaa saatua tukea tai korvausta olisi teknisen virheen vuoksi perusteetta tai liian suurena maksettu suoritus. Ilmeisen perusteetta saatuna pidettäisiin tukea tai korvausta, joka olisi myönnetty tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjen edellytysten vastaisesti. Palautusvelvollisuus koskisi myös tilanteita, joissa myönnettyä tukea tai korvausta tai sen osaa ei voitaisi käyttää sen myöntämistä koskevassa päätöksessä edellytetyllä tavalla.

Tuen tai korvauksen saajan tulisi ryhtyä viipymättä ja oma-aloitteisesti toimenpiteisiin liikaa tai ilmeisen perusteetta saadun etuuden palauttamiseksi. Palautus saataisiin jättää suorittamatta, mikäli palautettava määrä olisi enintään 100 euroa. Säännös vastaisi sisällöltään valtionavustuslain 20 §:n 1 momenttia, jota sovelletaan voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myönnettäviin tukiin ja korvauksiin.

3 §. Tukien ja korvausten takaisinperintä. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin tuen saajasta johtuvista perusteista, joilla työvoimaviranomainen voisi määrätä myöntämänsä tuen tai korvauksen maksamisen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi tai jo maksetun summan osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi.

Momentin 1 kohdan mukaan työvoimaviranomainen voisi määrätä tuen tai korvauksen maksamisen lopetettavaksi ja maksetun tuen tai korvauksen takaisinperittäväksi tilanteessa, jossa avustuksen saaja on jättänyt palauttamatta sellaisen tuen tai korvauksen tai sen osan, joka 3 §:n mukaan on palautettava. Maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä olisi tässä tilanteessa useimmiten rajoitettava siihen määrään, joka 3 §:n mukaan olisi palautettava.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin takaisinperintäperusteeksi tuen tai korvauksen käyttäminen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty. Kyse olisi tilanteesta, jossa

tuen tai korvauksen saajan menettely rikkoisi tuen tai korvauksen myöntämistä koskevassa päätöksessä tai tukea tai korvausta koskevissa sääöksissä asetettuja ehtoja tuen tai korvauksen käyttötarkoituksesta. Käyttötarkoitus ei tällöin toteutuisi merkittävilta osin tai lainkaan.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin takaisinperintäperusteeksi väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen sellaisesta seikasta, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen tai korvauksen saantiin, määrään tai ehtoihin. Myös sellaisen seikan salaaminen olisi maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän peruste. Väärällä tiedolla tarkoitettaisiin tietoja, jotka eivät vastaa tosiasioita tiedon antamishetkellä. Harhaanjohtavalla tiedolla tarkoitettaisiin sellaista tietoa ja esittämistapaa, jonka johdosta työvoimaviranomainen ei saa olennaisilta osin oikeaa ja riittävää kuvaa tuen tai korvauksen myöntämisen perusteiden täyttymisestä ja sen käyttötarkoituksesta.

Momentin 4 kohdan mukaan työvoimaviranomainen voisi määrätä tuen tai korvauksen maksamisen lopetettavaksi ja maksetun tuen tai korvauksen takaisinperittäväksi, jos tuen tai korvauksen saaja olisi jättänyt antamatta oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän perusteeksi tuen tai korvauksen maksatuksen ja tarkastuksen vaikeuttaminen. Kyse voisi olla esimerkiksi aineiston salaamisesta tarkastuksessa, tarkastuksesta kieltäytymisestä tai tarkastuksen vaikeuttamisesta kieltäytymällä antamasta tarvittavia tietoja tai antamalla olennaisesti virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja.

Momentin 6 kohdan mukaan tuen tai korvauksen maksaminen voitaisiin määrätä lopetettavaksi ja maksettu tuki tai korvaus takaisinperittäväksi, jos tuen tai korvauksen saaja muutoin olennaisesti rikkoisi tuen tai korvauksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai tuen tai korvauksen myöntämistä koskevaan päätökseen otettuja ehtoja.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan työvoimaviranomainen voisi määrätä tämän lain mukaisesti myöntämänsä tuen tai korvauksen maksamisen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksetun summan osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi myös, jos maksamisen jälkeen kävisi ilmi, että tuen tai korvauksen myöntämiselle tai maksamiselle sen myöntämistä koskevassa päätöksessä asetetut edellytykset eivät täyty.

Ehdotetussa 3 *momentissa* säädettäisiin takaisinperintää koskevan päätöksen täytäntöönpanosta. Päätös voitaisiin panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädettyssä järjestyksessä saatuaan lainvoiman.

4 §. Korko ja viivästyskorko. Ehdotetussa 1 *momentissa* säädettäisiin velvollisuudesta maksaa palautettavalle tai takaisinperittäväälle tuen tai korvauksen määrälle vuotuista korkoa. Koronmaksuvelvollisuus alkaisi palauttamis- tai takaisinperintätilanteissa siitä päivästä, jona tuki tai korvaus tai sen osa on maksettu valtionavustuksen saajalle. Korkoa olisi maksettava siihen päivään saakka, jona tuki tai korvaus maksetaan takaisin, ja enintään työvoimaviranomaisen määräämään eräpäivään saakka. Korkokanta olisi korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan takaisin perittäväälle määrälle olisi maksettava viivästyskorkoa silloin, kun tuen tai korvauksen saaja ei ole täyttänyt takaisinmaksuvelvollisuuttaan viimeistään työvoimaviranomaisen asettamana eräpäivänä. Viivästyskoron korkokanta olisi korkolain mukainen yleinen viivästyskoron määrä.

Ehdotetun 3 *momentin* mukaan korkoa tai viivästyskorkoa ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen.

5 §. Kohtuullistaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeudellisen kohtuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta ehdotetun lain mukaisten tukien ja korvausten palauttamis- ja takaisinperintätilanteissa. Pykälässä säädettäisiin perusteista, joilla työvoimaviranomaisen voisi päättäessään tuen tai korvauksen palauttamisesta tai takaisinperinnästä jättää palautettavan tai takaisinperittävän määrän, sille laskettavan koron tai viivästyskoron osittain tai kokonaan takaisin perimättä. Kohtuullistamiseen voitaisiin ryhtyä, jos takaisinperintä olisi kohtuuton tuen tai korvauksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Suoritusvelvollisuutta helpotettaisiin vain siltä osin, kuin velvollisuutta olisi pidettävä kohtuuttomana. Mikäli tuen tai korvauksen palautusta tai takaisinperintää olisi pykälässä mainittujen seikkojen johdosta pidettävä kokonaisuudessaan kohtuuttomana, voitaisiin tuen tai korvauksen saaja vapauttaa kokonaan suoritusvelvollisuudesta.

Kohtuullistamisharkinnassa tarkasteltaisiin kyseisessä tilanteessa vallitsevia yksilöllisiä olosuhteita. Tarkoituksena olisi välttää palauttamisesta tai takaisinperinnästä tuen tai korvauksen saajalle aiheutuva kohtuuton ankaruus tai epäoikeudenmukaisuus. Kohtuullistamista harkittaessa huomioitaisiin myös se, missä määrin tuen tai korvauksen saajan virheellinen menettely on takaisinperinnän perusteena. Kohtuullistamista puoltaisi, jos saajan menettely ei ole ollut virheellistä tai kyseessä on vain vähäinen tai epäolennainen virhe, taikka jos kyseessä on sellainen olosuhteiden muutos, jota tuen tai korvauksen saaja ei ole voinut tavanomaisella huolellisuudella ennakoita. Kohtuullistamista puoltaisi myös se, jos menettelyyn olisi osaltaan vaikuttanut viranomaisen virheellinen menettely, virheellisten neuvojen antaminen tai viranomaisen toiminnasta johtuva takaisinperintämenettelyn kohtuuttoman pitkä kesto. Kohtuullistaminen ei tulisi kysymykseen, jos takaisinperintä johtuu tuen tai korvauksen saajan tahallisesta väärinkäytöksestä.

6 §. Kuittaus. Ehdotetussa *1 momentissa* säädettäisiin kuittauksesta. Takaisin perittävä määrä korkoineen voitaisiin periä siten, että se vähennettäisiin samalle tuen tai korvauksen saajalle maksettavasta muusta työvoimaviranomaisen myöntämästä tuesta tai korvauksesta. Kuittaus tapahtuisi työvoimaviranomaisen päätöksellä.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin, että kuitattaessa takaisin perittävää määrää työvoimaviranomaisen myöhemmin maksamasta tuesta tai korvauksesta olisi sovellettava ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:n säädöstä palkan ulosmittauksen suojaosasta. Säännös vastaisi nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n 3 momenttia.

7 §. Maksatusta koskevat määräajat. Ehdotetun *1 momentin* mukaan työvoimaviranomaisen tämän lain mukaisesti myöntämään tukeen tai korvaukseen sovellettaisiin, mitä valtionavustuslain 29 §:ssä säädetään vanhenemisesta. Oikeus saada maksatus myönnetystä tuesta tai korvauksesta raukeaisi, jos saaja ei olisi esittänyt maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä asetetussa määräajassa. Jos määräaikaa ei ole asetettu, oikeus maksatukseen raukeaisi kahden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona tuki tai korvaus on myönnetty. Velvollisuus tuen tai korvauksen tai sen osan palauttamiseen raukeaisi, kun kymmenen vuotta olisi kulunut tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta. Jos tuen tai korvauksen käyttämiselle on sitä koskevissa säädöksissä tai sen myöntämistä koskevassa päätöksessä asetettu määräaika, raukeaisi palautusvelvollisuus, kun kymmenen vuotta olisi kulunut asetetun määräajan päättymisestä.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan tuen tai korvauksen takaisinperintään sovellettaisiin, mitä valtionavustuslain 28 §:ssä säädetään takaisinperinnän määräajasta. Maksatuksen keskeytystä tai lopettamista sekä takaisinperintää koskeva päätös olisi tehtävä viipymättä ja erityisestä syystä

kahden kalenterivuoden kuluessa sen jälkeen, kun työvoimaviranomaisen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka takaisinperintään voidaan ryhtyä. Tuen tai korvauksen tai sille maksettavan koron tai viivästyskoron takaisinperintään ei saisi enää ryhtyä, kun tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta olisi kulunut kymmenen vuotta. Jos tukea tai korvausta koskevissa säädöksissä tai sen myöntämistä koskevassa päätöksessä on asetettu määräaika tuen tai korvauksen käyttämiselle, laskettaisiin kymmenen vuoden määräaika tämän ajan päättymisestä.

8 §. Tarkastusoikeus. Ehdotetun 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen myöntämään tukeen ja korvaukseen sovellettaisiin, mitä valtionavustuslain 16–18 §:ssä säädetään tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja säädöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen. Vastaava henkilöasiakkaita koskeva poikkeus sisältyy voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n 2 momenttiin.

16 luku Erinäisiä säännöksiä

1 §. Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen tehtävistä muutosturvatilanteissa. Muutosturvalla tarkoitetaan työvoimaviranomaisen, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaisessa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta ehdotetun lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoimapalvelujen tarve irtisanomistilanteissa sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa. Momentin 2 kohdan mukaan työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi avustaa työnantajaa irtisanomistilanteisiin liittyvän toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta. Työnantajan velvollisuudesta laatia toimintasuunnitelma ja sen sisällöstä säädetään yhteistoimintalain ([1333/2021](#)) 21 §:ssä, työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 9 §:ssä sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa lain (1233/2013) 25 §:ssä. Lisäksi momentin 3 kohdassa todettaisiin työvoimaviranomaisen velvollisuus varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työ sopimuslaissa, merityösopimuslaissa, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tai valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitetun ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta. Edellä tarkoitettu työvoimaviranomaisen tehtävät vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 3 §:ssä säädettyjä työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä muutosturvan toteuttamiseksi. Yhteistyö liittyisi tilanteisiin, joissa työnantajan yhteistoimintaneuvottelut kohdistuvat eri työvoimaviranomaisten toimialueella sijaitseviin toimipaikkoihin tai irtisanottavien henkilöiden kotipaikat sijaitsevat eri työvoimaviranomaisten toimialueella. Työnantaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tekemällä ilmoituksen yhteistoimintaneuvotteluista työvoimaviranomaiselle, esimerkiksi työnantajan kotipaikan tai toimipaikan työvoimaviranomaiselle. Työnantajan ei tarvitsisi tehdä ilmoitusta useammalle työvoimaviranomaiselle, vaikka neuvottelut tai irtisanomiset koskisivat useamman työvoimaviranomaisen alueella sijaitsevia toimipaikkoja. Työvoimaviranomaisen, jolle työnantaja tekee ilmoituksen, tulisi ryhtyä

tarvittaviin toimenpiteisiin ilmoituksen saatuaan. Työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia ilmoituksen välittämisestä sekä sopia yhteistyöstä muiden työvoimaviranomaisten kanssa, joita asia koskee.

Kaikissa työvoimaviranomaisissa tulisi olla nimettynä muutosturvaan erikoistuneita asiantuntijoita, joiden tulisi tehdä yhteistyötä keskenään, tarvittaessa koko maan laajuisesti. Muutosturva-asiantuntijoiden tehtävänä on opastaa ja informoida työnantajia muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisessa ja työvoimapalvelujen tarjonnasta. Saatuaan työnantajan neuvotteluesityksen yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämistä työvoiman vähentämistilanteissa tai muutoin tiedon mahdollisista irtisanomisista työvoimaviranomaisen tulee ottaa viipymättä yhteyttä työnantajaan ja käynnistää mahdollisimman nopeasti jatkotoimenpiteiden suunnittelu, työvoima- ja yrityspalvelujen tarpeen kartoittaminen irtisanomistilanteessa, toimintasuunnitelman laatiminen ja sopiminen toimintaperiaatteista palvelujen tarjoamisessa ja järjestelyissä. Suurten irtisanomisten yhteydessä muutosturva-asiantuntijoiden tulisi huolehtia erillisprojektien käynnistämistä ja työvoimapalvelujen organisoimisesta. Tarkoitus on, että työvoimaviranomaisten asiakkaat saavat yhdenvertaiset palvelut irtisanotun henkilön kotipaikasta riippumatta.

Yhteisissä neuvotteluissa keskustellaan irtisanottavien työntekijöiden osaamistarpeista palvelujen suunnittelun ja mahdollisen erillisprojektin käynnistämisen tueksi. Lisäksi keskustellaan työnantajan kustantaman valmennuksen, koulutuksen ja muun mahdollisen palvelukokonaisuuden järjestämisestä ja sisällöstä julkisten työvoimapalvelujen yhteensovittamiseksi ja osuvammaksi palvelutarjonnaksi työnhakijalle. Samassa yhteydessä sovitaan infotilaisuuksien järjestämisestä ja palvelujen käynnistämistä työttömyysuhan alaisille työntekijöille. Tarvittaessa sovitaan myös muiden mahdollisten yhteistyötahojen kuten seudullisten yrityspalveluiden, uusyrityskeskusten ja oppilaitosten osallistumisesta palvelujen järjestämiseen tai erillisprojektiin.

Työvoimaviranomaisen tulisi järjestää infotilaisuus irtisanovan työnantajan työntekijöille ainakin silloin, kun irtisanottavia henkilöitä arvioidaan olevan vähintään kymmenen. Usein palveluinfon järjestäminen on tarkoituksenmukaista myös pienempää henkilömäärää koskevassa irtisanomistilanteessa. Infotilaisuuteen voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita, esimerkiksi Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, eläkelaitos, kouluttajat, terveydenhoidon asiantuntijat, seudullinen kehittämissyhtiö tai uusyrityskeskus.

Tavoitteena on, että irtisanotut ja/tai irtisanomisuhan alaiset henkilöt saavat kattavat tiedot työ- ja koulutusmahdollisuuksista sekä tarjolla olevista palveluista, muutosturvan tarjoamista oikeuksista sekä muista työllistymistä tukevista mahdollisuuksista jatko-suunnitelmien tueksi. Irtisanottavien henkilöiden työnhaku pyritään laittamaan vireille jo infotilaisuuden yhteydessä. Henkilöitä kannustetaan käynnistämään työnhakunsa Oma asiointi-verkkopalvelussa. Työnhakijoiden haastattelut ja työllistymissuunnitelmien laatiminen muutosturvan piiriin kuuluville käynnistetään jo irtisanomisaikana, jos mahdollista.

Infotilaisuuksien ja yhteistoimintaneuvottelujen lopputulostiedon toimittamisen jälkeen työvoimaviranomaisten, työnantajan ja työntekijöiden edustajien tulee tarvittaessa käydä läpi irtisanottavien työntekijöiden ammattia ja työtehtäviä koskevat tiedot jo ennen henkilökohtaisen palvelun käynnistymistä. Tällöin voidaan myös tarkentaa irtisanottavista työvoimaviranomaiselle annettavia tietoja. Tarkentavaa tietoa saadaan myös, jos työvoimaviranomainen hankkii digitaalisia tai muunlaisia osaamiskartoituksia, jotta työnsä menettävien osaamisista saadaan tietoa työllisyysneuvonnan työvälikäytön ja rekrytointipalvelujen toteuttamiseksi.

2 §. Muutosturvakoulutuksen järjestäminen. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulisi järjestää edellytykset täyttävälle irtisanotulle henkilölle muutosturvakoulutuksena sellaista ammatillisia valmiuksia tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, josta on sovittu työllisty-

missuunnitelmassa. Koulutuksen järjestämiseen tulisi ryhtyä välittömästi sen jälkeen, kun työvoimaviranomainen on yhdessä irtisanotun henkilön kanssa allekirjoittanut työllistymissuunnitelman. Koulutus tulisi järjestää siten, että irtisanottu voisi aloittaa koulutuksen joko irtisanomisaikana, jos mahdollista, tai viimeistään kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Jos koulutuksen järjestämisen siirtämiseen olisi 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettu perusteltu syy, koulutus voitaisiin järjestää siten, että irtisanottu voisi aloittaa koulutuksen viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen määrittäisi muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon koulutukseen oikeutetulle irtisanotulle henkilölle, joka ilmoittaa haluavansa osallistua koulutukseen, hyödyntäen tulorekisteriä. Palkkatietoja ei siten tarkistettaisi tulorekisteristä sellaisten muutosturvakoulutukseen oikeutettujen osalta, jotka eivät halua osallistua koulutukseen. Työvoimaviranomainen tekisi muutosturvakoulutusta koskevan arvonmäärityslaskelman itsenäisesti tulorekisteristä saamiensa tietojen perusteella eikä siis esimerkiksi käyttäisi määrityksen pohjana muutosturvarahan maksajan tekemää laskelmaa. Lisäksi työvoimaviranomainen laskuttaisi Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain jälkikäteen muutosturvakoulutusten kustannukset.

3 §. *Julkisen työvoimapalvelun epääminen.* Säännös vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 7 §:ää sillä erotuksella, että 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana maininta yritystoiminnan kehittämispalvelujen tarjoamisesta, sillä kyseisistä palveluista ei säädettäisi ehdotetussa laissa.

4 §. *Yksityisten tarjoamat työvoimapalvelut.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §:ää. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin yksityiset työvoimapalvelut. Yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitettaisiin yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälitykseen ja työnhakuun liittyviä palveluja, joita ei järjestetä kuntien tai valtion toimesta julkisena työvoimapalveluna.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavien velvollisuudesta noudattaa tasapuolisuutta sekä kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan kiellettyä.

Säännöksellä tasapuolisuuden noudattamisesta pyritään osaltaan varmistamaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen (nro 181) 5 artiklan edellyttämä työntekijöiden ja työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelua yksityisessä työnvälityksessä. Yleissopimus edellyttää työntekijöiden yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun edistämistä työnsaannissa ja tiettyihin ammatteihin pääsyssä. Jäsenvaltion on varmistettava, että yksityiset työnvälitystoimistot kohtelevat työntekijöitä syrjimättä heitä rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon poliittisen mielipiteen, kansallisen alkuperän, yhteiskunnallisen aseman tai muun kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä tarkoitettujen seikan, kuten ikä tai vajaakuntoisuus, perusteella. Myös ILO:n erityisyleissopimus edellyttää yhdenvertaista kohtelua.

Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan ILO:n yleissopimuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, etteivät yksityiset työnvälitystoimistot käytä tai tarjoa lapsityövoimaa. Lakia nuorista työntekijöistä (998/1993) sovelletaan yleisesti työhön, jota alle 18-vuotias tekee työ- tai virkasuhteessa. Laki koskee myös yksityisiä työnvälitystoimistoja niiden palkatessa työntekijöitä vuokrattavaksi edelleen. Ehdotetulla 2 momentilla varmistetaan sopimuksen toimeenpano myös työvoimaa tarjottaessa

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia

tietoja. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:n 3 momenttia.

ILOn työnvälitystä koskevat yleissopimukset sekä merityöyleissopimus edellyttävät yksityisen työnvälityksen valvontaa ja seuranta. Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen 13 artiklan mukaan yksityisten työnvälitystoimistojen on toimivaltaisen viranomaisen määräämin väliajoin toimitettava viranomaiselle sen pyytämät tiedot, joita tarvitaan, jotta toimivaltainen viranomainen kansallisten ehtojen ja käytäntöjen edellyttämällä tavalla olisi selvillä yksityisten työnvälitystoimistojen rakenteesta ja toiminnoista, sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä.

5 §. *Yksityisen työnvälityksen maksukielto.* Pykälässä säädettäisiin yksityisiä työvoimapalveluja koskevasta työnvälityksen maksukiellosta sekä maksukiellon piiriin kuuluvista palveluista. Pykälä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:ää.

Yleissopimuksen nro 181 7 artikla ja yleissopimuksen nro 179 4 artikla, samoin kuin merityöyleissopimuksen normin A1.4 alakohta 5 b sisältävät määräyksen siitä, että työnhakijalta ei saa periä maksua työnvälityspalvelusta. Euroopan parlamentin ja neuvoston vuokratyötä koskevan direktiivin 2008/104/EY (vuokratyödirektiivi) 6 artiklan 3 kohdassa todetaan, että työvoiman vuokrausyritykset eivät saa periä työntekijöiltä maksua vastineeksi toimeksiantojen järjestämisestä käyttäjäyrityksissä tai siitä, että työntekijä tekee työsopimuksen käyttäjäyrityksen kanssa tai solmii siihen työsuhteen toimeksiannon päätyttyä kyseisessä käyttäjäyrityksessä. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saisi nykyistä vastaavasti periä henkilöasiakkaalta maksua tarjolla olevien avoimien työpaikkoja koskevien tietojen välittämisestä, työnhakijalle sopivien työpaikkojen etsimisestä ja tarjoamisesta, työnhakijan esittelystä työnantajalle, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevasta neuvonnasta eikä henkilöasiakkaan rekisteröimisestä työnhakijaksi. Lisäksi maksukielto koskisi vuokratyödirektiivin edellyttämällä tavalla myös tilanteita, joissa vuokratyöntekijänä työskennellyt henkilö siirtyy toimeksiannon päätyttyä käyttäjäyrityksen palvelukseen. Asiasta säädettäisiin nykyistä vastaavasti 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, ettei maksukielto koske nuorten au pair-asemaan välittämistä. Pykälä vastaisi nykyistä 3 momenttia sellaisenaan. Pykälän 3 momentti sisältäisi nykyistä 2 momenttia vastaavan informatiivisen viittauksen työnvälityksen maksukiellon rikkomista koskevaan rikoslain 47 luvun 6 §:ään.

17 luku Muutoksenhaku

1 §. *Oikaisuvaatimus ja valitus.* Pykälä sisältäisi yleissäännöksen ehdotetun lain nojalla annettuja päätöksiä koskevasta muutoksenhakuoikeudesta. Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetun lain nojalla tehtyihin työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen päätöksiin saisi pääsääntöisesti hakea oikaisua. Poikkeuksista, jotka koskisivat pääsäännöstä poikkeavaa muutoksenhakua, sekä muutoksenhakukielloista, säädettäisiin ehdotetussa 2 ja 3 §:ssä.

Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolain 7 a luvussa. Hallintolakia sovellettaisiin sekä työvoimaviranomaisen että KEHA-keskuksen päätöksestä tehtyyn oikaisuvaatimukseen. Tämä tarkoittaisi sitä, etteivät kuntalain oikaisuvaatimusta koskevat säännökset tulisi sovellettaviksi työvoimaviranomaisen ehdotetun lain nojalla antamien päätösten kohdalla.

Hallintolain 49 b §:n mukaan päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallintolaki sisältää myös säännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä, oikaisuvaatimusajasta, oikaisuvaatimuksen muodosta ja sisällöstä, käsittelyn kiireellisyydestä sekä oikaisuvaatimuksen ratkaisemisesta ja virheen korjaamisesta. Hallintolain 49 f §:n mukaan päätöstä,

johon saa hakea oikaisua ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Ehdotettu 4 § sisältäisi poikkeuksen tähän.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin, jossa säädetään muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen. Lisäksi momentti sisältäisi säännöksen, jonka mukaan myös työvoimaviranomaisen päätöksestä valittamiseen sovellettaisiin mainittua lakia. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnallisen työvoimaviranomaisen päätöksestä valittaminen tapahtuisi hallintovalituksella kuntalaissa säädetyn kunnallisvalituksen sijasta.

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa sisältää muun muassa säännökset valitustiestä, päätöksen valituskelpoisuudesta, valitusoikeudesta ja valituksen tekemisestä. Työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen 1 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä voisi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Ehdotetun lain mukaisia asioita, joissa noudatettaisiin edellä tarkoitettua muutoksenhakua koskevia säännöksiä, olisivat esimerkiksi päätös kieltäytyä julkaisemasta työpaikkailmoitusta tai päätös työpaikkailmoituksen poistamisesta, päätös valmennuksen, kokeilun tai työvoimakoulutuksen keskeyttämisestä taikka päätös palkkatuesta, siltä osin kuin siihen ei kohdistu muutoksenhakukieltä.

Ehdotettuun 2 luvun 5 §:ään sisältyy valtioneuvoston oikeus päättää työllisyysalueista eräissä tilanteissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimusmenettely ei siten koskisi valtioneuvoston päätöstä, vaan muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksestä tapahtuisi suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

2 §. Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulkukorvausta koskevasta päätöksestä. Eräitä ehdotetun lain nojalla annettavia päätöksiä koskisi 1 §:n pääsäännöstä poikkeava muutoksenhakutie. Tällaisia päätöksiä olisivat 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettu päätös työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä, 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta koskeva päätös ja 11 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkukorvausta koskeva päätös. Edellä tarkoitetuista päätöksistä valitettaisiin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä saisi valittaa vakuutus-oikeuteen. Asiasta säädettäisiin 1 momentissa.

Pykälässä tarkoitettuja päätöksiä koskeva muutoksenhaku on myös voimassa olevassa lainsäädännössä järjestetty edellä mainitulla tavalla. Mainituilla asioilla on yhteys sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi kuuluviin asioihin, joten valitustie on tarkoituksenmukaista säilyttää nykytilaa vastaavana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituksen toimittamisesta, valitusajasta sekä valituksen käsittelystä työvoimaviranomaisessa ja toimittamisesta muutoksenhakulautakunnalle. Valitus tulisi toimittaa 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päätöksen tehneelle työvoimaviranomaiselle, joka käsitelisi sen oikaisuvaatimuksena. Jos työvoimaviranomainen ei voi oikaista päätöstä, sen tulee toimittaa valitus muutoksenhakulautakunnalle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Työvoimaviranomaisen tulee liittää muutoksenhakulautakunnalle toimitettavaan valitukseen oma lausuntonsa asiasta. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ää.

3 §. *Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhakukielto.* Pykälässä säädettäisiin yksilöidysti päätöksistä, joihin ei saa hakea oikaisua eikä valittaa. Kysymys olisi työvoimaviranomaisen tekemistä päätöksistä tai ratkaisuista, jotka perustuvat viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Pykälän 1 momentin mukaan... Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin julkisesta työvoima- ja

yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momenttia. Koska ehdotetussa laissa ei säädettäisi yritysten kehittämispalveluista, ei lakiin sisältyisi sitä koskevaa muutoksenhakukieltoa. Myöskään nykyistä määrärahasyihin perustuvaa tuen, korvauksen tai etuuden epäämistä koskevaa muutoksenhakukieltoa ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että myös määrärahasyistä evättyä tukea tai etuutta koskevaan päätökseen saisi hakea oikaisua ja päätöksen voisi saattaa valituselimen tutkittavaksi.

Pykälän 2 ja 3 momentti sisältäisivät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 4 ja 5 momenttia vastaavat muutoksenhakukiellot. Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen perustuisi ehdotetun 1 luvun säännösten mukaisesti asiakkaan palvelutarpeeseen. Työvoimaviranomaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella tekemään ratkaisuun olla tarjoamatta työnhakijalle ehdotetussa laissa tarkoitettua palvelua ei saisi hakea oikaisua eikä siitä saisi valittaa. Myös työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemista koskevat ratkaisut, eli ratkaisu olla tukematta opintoja tai hyväksymättä opintojen keskeyttäminen, jäisivät muutoksenhaun ulkopuolelle. Myöskään 5 luvun perusteella asetusta työnhakuvelvollisuudesta ei saisi valittaa.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin kielto hakea muutosta omaehtoisten opintojen tukemisen lakkauttamista koskevaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työttömyysetuuden maksaja antaa työvoimaviranomaisen lausunnon perusteella etuuden maksamisen lakkauttamista koskevan päätöksen, johon saa työttömyysturvalain mukaan hakea muutosta. Työvoimaviranomaisen ratkaisu tukemisen lakkauttamisesta on siten saatettavissa muutoksenhakuelimen tutkittavaksi valittamalla työttömyysetuuden maksajan päätöksestä. Menettely vastaa työttömyysturvalain nojalla annettavien työvoimapolitiittisen lausuntojen kohdalla noudettavaa menettelyä.

4 §. *Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain nojalla annettujen päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Ehdotetun lain nojalla annettu päätös voitaisiin pannaan täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Säännös tarkoittaisi poikkeusta hallintolain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsääntöön, joiden mukaan päätöstä, johon saa vaatia oikaisua tai josta saa valittaa, ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman. Vastaava säännös oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tehtyyn päätökseen sisältyy mainitun lain 14 luvun 3 §:ään.

Täytäntöönpanon mahdollistaminen lainvoimaa vailla olevana on tarpeen, jotta esimerkiksi palvelun keskeyttämistä tai työpaikkailmoituksen poistamista koskeva päätös voidaan pannaan täytäntöön välittömästi eikä päätös menetä tosiasiallista merkitystään. Myös esimerkiksi tuen maksamisen keskeyttämistä tai lopettamista koskeva päätöksen täytäntöönpano voi olla tarpeen muutoksenhausta huolimatta, jotta tukea ei makseta perusteettomasti. Myös valtioneuvoston päätös työllisyysalueesta olisi mahdollista pannaan täytäntöön ilman lainvoimaa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

18 luku Lain voimaantulo.

1 §. *Voimaantulo.* Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen. Voimaantulosta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantuloa annettavan lain 1 §:ssä.

7.2 Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä todettaisiin lain soveltamisala. Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista sekä nuorten monialaisen tuen yhteis- palvelusta. Monialaisen tuen yhteistoimintamallilla korvattaisiin voimassa olevan TYP-lain mukainen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu. Nuorten monialaisen tuen yhteis- toimintamallilla tarkoitetaan nykyistä Ohjaamo-toimintaa vastaavaa monialaista yhteistyötä.

2 §. Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli. Pykälässä säädettäisiin mo- nialaisen tuen yhteistoimintamallista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijat olisivat voimassa olevan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (TYP- laki) vastaavasti työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa oleva taho, sosiaali- ja terveys- palveluiden järjestämisestä vastuussa oleva taho ja Kansaneläkelaitos (jäljempänä yhteistoimin- tamallissa mukana olevat tahot). Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen (laki työvoimapalve- luiden järjestämisestä) mukaan työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevaa kunnan tai kuntayhtymän viranomaista kutsuttaisiin työvoimaviranomaiseksi. Sosiaali- ja terveyspalve- luiden järjestämisvastuu kuuluisi hyvinvointialueille. Yhteistoimintamallissa mukana olevat ta- hot yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vas- taavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Yhteistoimintamallissa mukana olevat tahot toimisivat kukin omien toimivaltuuksiensa puitteissa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan yhteistoimintamallissa mukana olevien tahojen yhteensovitet- tavaksi säädetyt palvelut olisivat työttömän palvelutarpeen mukaisia työvoimapalvelujen järjes- tämisestä annettavassa laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntou- tuspalveluja, joista säädetään kutakin palvelua koskevassa laissa. Kuntoutuspalvelujen ohella Kansaneläkelaitos tarjoaisi myös etuuksia koskevaa neuvontaa. Kunnat voisivat tarjota monia- laisen tuen asiakkaille työvoimapalveluiden lisäksi myös muita palveluja, joilla on työllisty- mistä edistävä vaikutus.

3 §. Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Pykälässä säädettäisiin työttömän ohjauk- sesta monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. TYP-lain 2 §:n 2 momentin mukaisista työttö- myyden kestoon perustuvista asiakaskriteereistä luovuttaisiin. Ehdotetun pykälän mukaan työt- tömän voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos työttömän työllistymisen arvi- oidaan edellyttävän työvoimapalveluiden sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden yh- teensovittamista. Siten monialaisen tuen asiakkuus perustuisi TYP-lakia vahvemmin asiakkaan palvelutarpeeseen. Lisäksi yhteistoimintamallin mukaisen monialaisen tuen pariin pääsy sitä tar- vittaessa nopeutuisi.

Työttömällä tarkoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 1 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettua työtöntä. Lainkohdan mukaan työttömällä tarkoitetaan henkilöä a) joka ei ole työsuhhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työs- kentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa tai hänen vaihtelevaa työaika koskevassa työsopi- muksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa; b) joka ei työttömyystur- valain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työs- sään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai joka on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

Ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitettun työttömän määritelmä vastaisi TYP-laissa tarkoitettua, eikä työt- tömän ohjaaminen monialaiseen palvelutarpeen arviointiin edellyttäisi, että henkilö olisi työt-

voimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 1 luvun 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettu työnhakija. Ohjauksella tarkoitetaan, että tarpeen havaitsevassa viranomaisessa huolehditaan tarvittavien asiantuntijoiden kokoamisesta ja työttömälle annettavista ohjeista palvelutarpeen arviointia varten.

Ehdotetun 2 momentin mukaan palvelujen yhteensovittaminen olisi tarpeen ainakin silloin, kun työttömän työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla ja muulla yhteistyöllä, vaan työtön hyötyisi intensiivisemmästä ja pitkäkestoisemmasta tuesta. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 1 luvun 8 §:ssä säädettäisiin muun palvelujärjestäjän palveluihin ohjaamisesta ja palveluiden yhteensovittamisesta. Edellä mainitun pykälän mukaan asiakkaan palvelutarpeen edellyttäessä muita palveluja kuin julkisia työvoimapalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, asiakkaalle on annettava tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän piiriin, tarvittaessa yhteistyössä näiden kanssa. Työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan viranomaisen olisi tarvittaessa tehtävä yhteistyötä muun palvelujärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamisessa.

Käytännössä palvelujen yhteensovittamisen tarve tulisi useimmin työvoimaviranomaisen arvioitavaksi. Yhteensovittamisen tarve tulisi työvoimaviranomaisen arvioitavaksi niiden työttömien osalta, jotka ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädetään.

Työttömän voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeena arviointiin myös silloin, kun työtön henkilö ei ole työnhakija. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, mitä etuutta henkilö saisi. Hyvinvointialue ja kansaneläkelaitos arvioisivat palvelujen yhteensovittamisen tarpeen sellaisten työttömien osalta, jotka eivät ole työnhakijoita.

Aloite työttömän ohjaamisesta monialaiseen palvelutarpeen arviointiin voisi tulla myös työttömältä itseltään tai muulta taholta, esimerkiksi palveluntuottajalta tai Rikosseuraamuslaitokselta. Näissäkin tilanteissa arvion monialaiseen palvelutarpeen arviointiin ohjaamisesta tekisi työvoimaviranomainen, hyvinvointialue tai Kansaneläkelaitos.

4 §. Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen. Pykälässä säädettäisiin monialaisesta palvelutarpeen arvioinnista ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta. Ne vastaisivat asiasisällöltään pääasiallisesti TYP-lain 3 §:ssä tarkoitettuun kartoitusjaksoon kuuluvaa palvelutarpeen arviointia ja 4 §:n 1 momentin mukaista monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista.

Pykälän 1 momentin mukainen palvelutarpeen arviointi olisi edellytys monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiselle. Palvelutarpeen arviointiin osallistuisivat kaikki tarvittavat yhteistoimintamallin tahot. Arvioinnissa selvitettäisiin työttömän ammattitaidon ja osaamisen lisäksi työllistymiseen vaikuttava sosiaalinen tilanne, terveydentila ja työ- ja toimintakyky. Palvelutarpeen arvioinnin tulisi olla kattava ja siinä tulisi huomioida ja selvittää laajasti asiakkaan työllistymiseen vaikuttava kokonaistilanne. Palvelutarpeen arviointiin voisi osallistua myös koulutuspalveluiden tuottajia silloin kun osallistuminen olisi hyödyksi työttömän osaamisen kehittämisen arvioinnissa.

Monialaiseen palvelutarpeen arviointiin osallistuvat asiantuntijat voisivat selvittää työttömän palvelutarpeeseen vaikuttavat seikat haastattelemalla työtöntä, hyödyntämällä työttömästä saatavilla olevia, eri tahojen palveluissa saatuja tietoja sekä erilaisilla tutkimuksilla, kartoituksilla

ja muilla selvityksillä. Saatavilla voisi olla esimerkiksi työttömästä jo aiemmin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain mukaisesti kertynyttä tietoa. Jos kyseiset tiedot olisivat riittäviä ja edelleen ajantasaisia niitä voitaisiin käyttää.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin palvelutarpeen arviointiin perustuvasta työllistymissuunnitelman laatimisesta. Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja työtön laatisivat yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman. Kansaneläkelaitos osallistuisi työllistymissuunnitelman laadintaan, jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen palveluja.

Ehdotetun 3 momentin mukaan monialainen työllistymissuunnitelma tulisi olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun joku yhteistoimintamallin toimijoista on 3 §:n mukaisesti ohjannut työttömän monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnin ja työllistymissuunnitelman laatimisen tulisi muodostaa intensiivinen jakso, jossa keskeistä olisi myös työttömälle annettava ohjaus. Ohjauksen tarkoitus olisi parantaa työttömän valmiuksia ja sitoutumista hänen työllistymisensä edistämiseen. Ohjaukseen voisi sisältyä myös Kansaneläkelaitoksen tarjoamaa etuuksia koskevaa neuvontaa.

5 §. Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö. Pykälässä säädettäisiin monialaisen työllistymissuunnitelman sisällöstä. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan TYP-lain 4 §:n 1 momentissa työvoimapalveluiden sekä sosiaali-, terveys-, ja kuntoutuspalveluiden osalta säädettyä. Lisäksi ehdotetun perusteella työllistymissuunnitelma voisi tarvittaessa sisältää myös muita työttömän osaamista ja työmarkkinavalmiuksia parantavia palveluja.

Pykälän 2 momentin mukaan työllistymissuunnitelmassa olisi sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan TYP-lain 4 §:n 1 momenttia vastaavasti velvollisuudesta sisällyttää työllistymissuunnitelmaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuden sovelletaan TYP-lain 4 §:n 4 momenttia vastaavasti, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 17 luvun 3 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

6 §. Monialaisen työllisyysuunnitelman tarkistaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tarkistaa monialaista työllistymissuunnitelmaa. Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääasiallisesti TYP-lain 4 §:n sääntelyä työllisyysuunnitelman tarkistamisesta.

7 § Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet. Pykälä vastaisi voimassa olevan TYP-lain 5 §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

8 §. Monialaisen tuen asiakkuuden päättyminen. Pykälässä säädettäisiin asiakkuuden päättymisestä monialaisen tuen yhteistoimintamallissa. Asiakkuuden päättymisen perusteena olisi TYP-lain 6 §:ää vastaavasti yhteistoimintamallissa olevien toimijoiden arvio siitä, ettei työttömän työllistyminen enää edellyttäisi yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista. Monialaisen tuen asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisen tarve saattaa olla pitkäkestoista eikä esimerkiksi yksittäisen palvelun päättyminen tarkoittaisi suoraan monialaisen tuen asiakkuuden päättymistä. Työttömän palvelutarvetta tulisikin arvioida säännöllisesti.

Käytännössä asiakkuus saattaisi päättyä jo 4 §:ssä tarkoitettujen palvelutarpeen arvioinnin aikana, jos siinä todettaisiin, ettei työttömällä olisi 3 §:ssä tarkoitettua palvelujen yhteensovittamisen tarvetta. Mainitussa tilanteessa vastuu asiakkaan palveluprosessista siirtyisi hänet monialaiseen palvelutarpeen arviointiin lähettäneelle taholle.

9 §. *Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi.* Pykälässä säädettäisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoinnista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi perustuisi TYP-laissa säädettyä vastaavasti toimintamallissa mukana olevien tahojen verkosto-yhteistyöhön. Voimassa olevan TYP-lain mukaista valtakunnallista ohjausryhmää ei kuitenkaan enää asetettaisi. Työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö voisivat tarvittaessa asettaa seurantaryhmän yhteistoimintamallin seurantaan varten. Seuranta voitaisiin tarvittaessa tehdä yhteistyössä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueiden sekä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan jokaisen hyvinvointialueen alueella olisi monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten tarvittava määrä monialaisen tuen johtoryhmiä. Hyvinvointialueen alueella olevat työvoimaviranomaiset sopisivat yhdessä hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa tarvittavasta määrästä johtoryhmiä. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että hyvinvointialue voisi joutua sopimaan organisoinnista useamman työvoimaviranomaisen kanssa, mikäli hyvinvointialueelle sijoittuu useampi kuin yksi työvoimaviranomaisen toimialue.

Mikäli työvoimaviranomaisen toimialue sijoittuisi useammalle kuin yhdelle hyvinvointialueelle, voisi työvoimaviranomainen joutua sopimaan organisoinnista useamman hyvinvointialueen kanssa. Tällöin toimijat sopisivat keskenään yhteistoimintamallin organisoinnista.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmät johtaisivat toiminta-alueensa monialaisen tuen verkostoa. Hyvinvointialueen toimialueeseen kuuluva työvoimaviranomainen nimeäisi verkostoon henkilön, joka johtaisi monialaisen tuen yhteistoimintamallin järjestämistä johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin TYP-lain 7 §:n 2 momenttia vastaavasti henkilöstöresurssien osoittamisesta monialaisen tuen yhteistoimintamalliin. Kukin toimintamallissa mukana oleva taho osoittaisi yhteistoimintamallin mukaista palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrää huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi.

Monialaisen tuen järjestämiseksi ei voimassa olevasta TYP-laista poiketen enää edellytettäisi toimipisteitä. Toteutustapana voisi kuitenkin olla edelleen toimipiste, mutta myös muu tarkoituksenmukainen palveluiden yhteensovittamisen toimintatapa. Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin käytettävissä oleva määräraha muodostuisi niistä määrärahoista, jotka toimintamallissa mukana olevat tahot osoittaisivat toimintaan.

Ehdotetun 3 momentin mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Monialaisen tuen yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautuminen.* Pykälässä säädettäisiin yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautumisesta. Kustannusten jakautumisen periaate olisi sama kuin voimassa olevassa TYP-laissa. Ehdotetun 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos vastaisivat kukin yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstönsä palkkaus- ja henkilöstökustannuksista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamisessa työskentelevät henkilöt olisivat kukin oman taustaorganisaationsa työntekijöitä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan muut yhteisestä toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaettaisiin työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken yhteistointamalliin osallistuvan henkilöstön määrän mukaisessa suhteessa. Kansaneläkelaitos osallistuisi kustannuksiin hyvinvointialueen ja sen toimialueeseen kuuluvien työvoimaviranomaisten kanssa tekemässään sopimuksessa sovitulla tavalla. Muita kustannuksia olisivat esimerkiksi monialaisen yhteispalvelun kehittämisestä aiheutuvat kustannukset sekä mahdolliset toimitila- ja laitekustannukset. Voimassa olevasta TYP-laista poiketen yhteistä palvelupistettä ei kuitenkaan enää edellytettäisi.

11 §. Työtöntä koskevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Näihin periaatteisiin liittyy yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan sääntely henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Hallituksen esityksessä EU:n yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp, s. 34) on todettu, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työtöntä henkilöä koskevien tietojen käyttötarkoituksista. Käyttötarkoitus vastaisi TYP-lain 9 §:n 1 momentin mukaista käyttötarkoitusta huomioiden hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva lainsäädännöksi (HE 225/2021) ehdotetut muutokset.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin käsiteltävistä tiedoista. Käsiteltävät tiedot vastaisivat pääosin TYP-lain 9 §:ssä säädettyä, mukaan lukien ne muutokset, joita kyseiseen pykälään on ehdotettu hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Momentin 2 kohtaan tehtäisiin kielellinen muutos siten, että monialaisen yhteispalvelun asiakkuus ja monialaisessa yhteispalvelussa asiointi korvattaisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuudella ja monialaisen tuen yhteistoimintamallissa asiointilla. Kohta vastaisi muutoin TYP-lain 9 §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Ehdotetussa 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin sellaisista sosiaalista tilannetta koskevista tiedoista, joilla olisi vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka olisivat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle. Ehdotettu säännös vastaisi pääasiallisesti voimassa olevan TYP-lain 9 §:n 2 momentin 4 kohtaa. TYP-lain mukaista kohtaa tarkennettaisiin siten, että kyseisten tietojen tulisi lisäksi olla välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi työttömälle.

Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen yleisen tietosuojasetuksen ja tietosuojalain soveltamiseen.

12 §. Monialaisen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja –järjestelmä. Pykälä vastaisi työllistymistä edistävstä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 a §:ää sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtävästä kehittää ja ylläpitää asiakastietoaineistoa ja asiakastietojärjestelmää monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi. Momentti vastaisi TYP-lain 9 §:n 1 momenttia ja sisältäisi myös hallituksen esityksessä 225/2021 vp siihen esitetyn muutoksen, jonka mukaan tehtäviin lisättäisiin kehittämistehtävä.

Ehdotetun 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin TYP-lain 9 §:n 3 momenttia siihen hallituksen esityksessä HE 225/2021 vp esitettyine muutoksineen vastaavasti tietojen tallettamisvelvollisuudesta ja tietojen tallettamisen aloittamista koskevasta rajauksesta. Säännös sisältäisi myös siihen hallituksen esityksessä HE 225/2021 vp ehdotetun täsmennyksen siitä, mitä tietoja talletusvelvollisuus koskisi. Talletusvelvollisuus koskisi tässä esityksessä ehdotetussa 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin työtöntä koskevien tietojen säilytysajoista ja siitä, että tietojen poistaminen olisi KEHA-keskuksen tehtävä. Hallituksen esityksessä HE 225/2021 vp ehdotetun 9 a §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan asiakastietojen eheyden kannalta olisi perusteltua, että poistaminen olisi vain yhden rekisterinpitäjän tehtävä. Mainitussa ehdotuksessa ehdotetaan luovuttavan osarekisterisääntelystä ja sääntelytavasta, jossa monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiä, ellei TYP-laissa toisin säädetä. Käytännössä KEHA-keskus on huolehtinut tietojen poistamisesta, ja TYPPI-järjestelmän uudistamiseen asti KEHA-keskus olisi teknisesti asiakastietojärjestelmää ylläpitävänä tahona ainoa taho, joka voi asiakastietojen poistamisen käytännössä tehdä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että työttömän tietoja saa tallettaa tietoaineistoon sen jälkeen, kun asiakkuus monialaisen tuen yhteistoimintamallissa on alkanut.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin, että rekisteröidyllä ei olisi yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Vastaava säännös on myös TYP-laissa.

Yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos yksi artiklassa luetelluista tilanteista on kyseessä. Esimerkiksi 1 kohdan alakohdan perusteella käsittelyä olisi rajoitettava, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Tällaisessa tilanteessa käsittelyä olisi rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden. Jos käsittelyä päätetään rajoittaa 1 kohdan perusteella, henkilötietoja saa artiklan 2 kohdan mukaan säilyttämistä lukuun ottamatta käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevasta syistä. Tätä rekisteröidyn oikeutta voidaan 23 artiklan nojalla rajoittaa rajoittamisen edellytysten täytyessä.

Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja –vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahan, talousarvion ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Artiklan 2 kohdan mukaan säädettävä käsittelytarkoituksesta, henkilötietoryhmistä, rajoitusten soveltamisalasta ja suojaustoimista, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjien määrittämisestä ja tietojen säilytysajoista. Työvoimapalveluun ja työttömyysturvaan liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä.

13 §. Rekisterinpitäjät. Pykälä vastaisi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 b §:ää sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien siirrosta johtuvat muutokset.

14 §. Työtöntä koskevien tietojen tallettaminen monialaisen tuen yhteistoimintamalliin osallistuvan viranomaisen rekisteriin. Pykälä vastaisi TYP-lain 10 §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien siirrosta johtuvat muutokset.

15 §. Oikeus salassa pidettävien tietojen saamiseen palvelun järjestämistä varten. Pykälä vastaisi TYP-lain 11 §:n 2 momenttia. Siihen tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien siirrosta johtuvat muutokset.

16 §. Nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelu ja järjestäminen. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen järjestäisi toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelulle. Työvoimaviranomaisen alueella tulisi olla tarjolla nuorten työllistymistä edistävää matalan kynnyksen yhteispalvelua. Mikäli alueelta puuttuisi nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen yhteispalvelupiste, tulisi työvoimaviranomaisen järjestää toimitilat palvelun toteuttamiseksi. Nuorten työllistymistä edistävällä monialaisen tuen yhteispalvelulla tarkoitettaisiin viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa nykyisen ohjaamotoinnin kaltaista palvelua. Yhteispalvelu sisältäisi matalan kynnyksen monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia. Palvelun tavoitteena olisi tukea nuoren osallisuutta, arjessa pärjäämistä ja toimijuutta, koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä sekä tarvittaessa monialaista asiakasprosessia. Tuen tulisi rakentua niin, että nuorille tarjottaisiin tavoitteellisesti ja matalalla kynnyksellä koulutukseen, työhön ja elämänhallintaan tukevaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta sekä vaikuttavia palveluita ilman viiveitä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen laatii analyysin alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja sen pohjalta edistää yhteispalvelun toteutumista alueellaan. Analyysin laatimisessa voisi hyödyntää esimerkiksi nuorisolain 9 §:ssä säädetyn paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön ohjaus- ja palveluverkoston tuottamaa tietoa. Lisäksi analyysia tehtäessä työvoimaviranomaisen tulisi kuulla muita yhteispalvelun palvelujärjestäjiä ja keskeisiä yhteistyötahoja. Analyysissä tulisi arvioida ainakin nuorten yleinen työmarkkinatilanne alueella, NEET-nuorten tilanne alueella ja nuorten rakennetyöttömyyden kehitys (yli 12 kk kestävä työttömyys, palveluilta palveluille siirtymät ja palveluista työttömyyteen siirtymät), julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyörakenteet sekä tunnistaa keskeiset toimijat alueellisessa nuorten palveluekosysteemissä. Analyysi tulisi laatia siten, että työvoimaviranomaisella on käytössään ajantasainen analyysi nuorten palveluekosysteemistä.

Työvoimaviranomaisen tulisi neuvotella koulutuspalveluiden järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Yhteispalvelun järjestämiseen osallistuvat osapuolet sopisivat alueensa yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen monialaisen tuen palvelu järjestettäisiin koostamalla yhteen olemassa olevia palveluntuottajia, kuten ohjaamoverkoston toimintaa organisoitaessa. Tarkoituksena ei olisi muodostaa uutta organisaatiota, vaan vahvistaa peruspalveluiden toteuttamaan matalan kynnyksen nuorilähtöistä monialaista työtä. Kukin palvelussa mukana oleva viranomainen ja muut toimijat toimisivat omien toimivaltuuksiensa puitteissa

Palvelupisteinä voisivat toimia Ohjaamot tai vastaavat yhteispalvelupisteet ja ne voisivat sijaita osana muuta olemassa olevaa toimipistettä, esimerkiksi työllisyyspalveluita tai tulevaisuuden sote-keskusta. Nuorten monialaista matalan kynnyksen palvelua varten ei edellytetä omaa toimitilaa, vaan toimitilasta olisi tarkoituksenmukaista päättää kunnan, työllisyyspalveluista vastaavan alueen sekä hyvinvointialueen kesken.

Palvelupisteet voisivat tehdä yhteistyötä nuorisolain 9 §:ssä tarkoitettujen ohjaus- ja palveluverkostojen tai muiden vastaavien yhteistyöryhmien kanssa.

17 §. *Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus.* Pykälän 1 momentin mukaan KEHA-keskus hoitaisi Ohjaamoissa nykyisin toteutettavaa matalan kynnyksen psykososiaalisen tuen ONNI-toiminnan nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta.

ONNI-toiminnalla pyrittäisiin vahvistamaan nuorten Ohjaamoiden moniammatillisuutta, jotta Ohjaamot pystyvät vastaamaan nuorten moninaisiin tarpeisiin. Toiminnalla on 2,5 miljoonan euron vuotuinen rahoitus, jolla kyettäisiin tarjoamaan Ohjaamoissa noin 30 henkilötyövuoden työpanoksella valmennusta nuorille. Palvelua tarjottaisiin alueilla, joilla palvelun tarve on todettu suurimmaksi. KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

18 §. *Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen.* KEHA-keskus hoitaisi palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille. Tukipalvelu vastaisi monialaisten palveluiden tukitarpeisiin tarjoamalla valtakunnallista viestinnän tukea, fasilitoimalla vertaisoppimista, tukemalla yhdenmukaisempaa tiedontuotantoa sekä hankkimalla koulutusta.

19 §. *Voimaantulo.* Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen. Voimaantulosta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta annettavan lain 1 §:ssä.

7.3 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta

1 §. *Voimaan tulevat säädökset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain, työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettavan lain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamista koskevan lain

ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta annettavan lain voimaantulosta. Lait tulisivat voimaan 1.12.2024.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 2 luvun 1, 2, 4 ja 5 §:n poikkeavasta voimaantulosta. Kyseiset säännökset, jotka koskevat työvoimapalveluiden järjestämisvastuun kriteereitä, järjestämisvastuullisista tahoista sopimista, ilmoitusvelvollisuutta ja valtioneuvoston päätöksenteko-oikeutta, tulisivat voimaan jo 1.4.2023. Aikaisempi voimaantulo olisi tarpeen, koska järjestämisvastuussa olevien tahojen tulisi olla tiedossa hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin lain 13 luvun 2 §:n poikkeavasta voimassa olosta. Kyseinen säännös, joka koskee asiakastietojen käyttämistä rekrytointitukikokeilusta annetun lain 20/2022 toimeenpanossa, olisi voimassa 31.12.2023 saakka.

2 §. Kumottavat lait. Pykälässä säädettäisiin kumottavista laeista. Voimaannpanolaililla kumottaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki. Lait kumottaisiin 1.12.2024 alkaen, jolloin 1 §:ssä tarkoitetut lait tulisivat voimaan.

3 §. Määräaika järjestämisvastuuta koskevien ilmoitusten tekemiselle. Pykälässä säädettäisiin määräajasta johon mennessä kuntien tulisi viimeistään toimittaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset työ- ja elinkeinoministeriölle. Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään työvoimapalveluiden järjestämistä annettavan lain 2 luvun 4 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan työllisyysalueen kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä. Vastaavasti mainitun pykälän 2 momentin mukaan, kunnan, joka on päättänyt järjestää palvelut itsenäisesti, tulisi toimittaa tätä koskeva päätös ministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä. Ilmoituksen tulisi kuitenkin tehdä viimeistään 31.10.2023. Samassa yhteydessä kuntien olisi ilmoitettava, mikäli ne eivät haluaisi vastaanottaa palveluiden järjestämiseen tarkoitettuja toimitiloja.

Järjestämisvastuun kriteereistä säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 2 luvun 1 §:ssä ja kuntien velvollisuudesta sopia työllisyysalueista mainitun luvun 2 §:ssä Käytännössä tässä pykälässä tarkoitettu määräaika muodostaisi määräajan kuntien välisille sopimusneuvotteluille ja työllisyysalueista sopimiselle. Neuvotteluille ja ilmoituksille olisi välttämätöntä asettaa takaraja, jotta valtioneuvostolla olisi riittävä aika toteuttaa järjestämislain 2 luvun 5 §:ssä säädetty menettely, jos kunnat eivät pääsisi sopimukseen työllisyysalueista. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

4 §. Poikkeaminen järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 2 luvun 1 pykälässä järjestämisvastuulliselle taholle asetettavista vaatimuksista. Työllisyysalueen työvoiman määrä voisi alittaa 20 000 henkilöä pykälässä säädettävillä edellytyksillä. Työllisyysalueen työvoiman määrän tulisi kuitenkin olla aina vähintään 17 000 henkilöä.

Pykälän 1 momentin mukaan poikkeaminen edellyttäisi valtioneuvoston päätöstä. Poikkeaminen olisi ensinnäkin mahdollista, jos se olisi tarpeen suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi. Toiseksi se olisi mahdollista tilanteessa, jossa vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjan käsittävän työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä.

Työssäkäyntialueella tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tilastolliseen luokituksen perustuvia työssäkäyntialueita, jotka muodostetaan työssäkäyntitilaston pendelöintitietojen perusteella.

Työssäkäyntialueen keskuskunta muodostuu, jos siihen pendelöi vähintään yksi kunta, eikä keskuskunnasta pendelöi yli 25 prosenttia sen koko työllisestä työvoimasta mihinkään muuhun kuntaan. Kunnan katsotaan kuuluvan keskuskunnan työssäkäyntialueeseen, jos sen työllisestä työvoimasta vähintään 10 prosenttia pendelöi keskuskuntaan. Kunta ei kuitenkaan voi kuulua kuin yhteen työssäkäyntialueeseen. Jos siitä pendelöi kahteen kuntaan vähintään 10 prosenttia, kunta kuuluu siihen työssäkäyntialueeseen, johon siitä pendelöidään enemmän. Kunta voi myös kuulua työssäkäyntialueeseen jonkin toisen kunnan kautta, jos siitä pendelöidään tuohon kuntaan vähintään 10 prosenttia, mutta tuo kunta ei muodosta omaa työssäkäyntialuettaan vaan kuuluu jonkin toisen kunnan työssäkäyntialueeseen. Osa kunnista ei kuulu mihinkään tilastolliseen työssäkäyntialueeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle tehtävän hakemuksen määräajasta. Kuntien on sovittava järjestämistä vastuun toteuttamisesta 3 §:ssä mainittuun ajankohtaan mennessä sekä ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 2 luvun 4 §:n mukaisesti. Hakemus poikkeamisesta olisi tehtävä viimeistään edellä mainitulle ilmoitukselle säädetyssä määräajassa, kuitenkin viimeistään 31.10.2023. Hakemuksen lisäksi on toimitettava työvoimapalveluiden järjestämistä annettavan lain 2 luvun 4 § 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä.

5 §. Järjestämistä vastuun siirtyminen. Pykälässä säädettäisiin järjestämistä vastuun siirtymisestä kunnille. Siirto tapahtuisi 1 päivänä joulukuuta 2024.

6 § Henkilöstön siirtyminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi henkilöstön siirtymisestä työvoimapalveluiden siirtyessä kuntien järjestämistä vastuulle. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen vastuulla olevat henkilöasiakkaille ja työnantajille tarjottavat työvoimapalvelut ja niihin liittyvät työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen neuvonta- ja asiakaspalvelutehtävät, siirtyviin tehtäviin liittyvät nykyisin KEHA-keskuksen hoitamat maksatustehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hoitamat siirtyviin palveluihin liittyvät hankintatehtävät siirtyvät kuntien järjestämistä vastuulle 1.12.2024. Lisäksi KEHA-keskuksesta ehdotetaan siirrettäväksi kuntiin edellä mainittuihin palveluihin liittyvät hallintotehtävät, joilla tarkoitetaan henkilöstö- ja taloushallinnon, asianhallinnan sekä virastopalvelujen tehtäviä.

Työnantajavaihdostilanteita sääntelee työ- ja virkamiesoikeudessa liikkeenluovutusperiaate, joka perustuu EU:n liikkeenluovutusdirektiiviin 2001/23/EY. Direktiivin keskeinen tavoite jäsenvaltioissa vallitsevan oikeustilan osittaisessa harmonisoinnissa on suojella työntekijän etujen ja oikeuksien säilymistä yritystoiminnan muutostilanteissa, joissa työnantaja vaihtuu toiseksi liiketoimintakokonaisuuden kuitenkin säilyessä. Liikkeenluovutusdirektiiviä sovelletaan 1 artiklan c kohdan mukaan taloudellista toimintaa harjoittaviin julkisiin ja yksityisiin yrityksiin riippumatta siitä, tavoittelevatko ne voittoa. Liikkeenluovutuksena ei pidetä direktiivin mukaan hallintoviranomaisen uudelleenorganisointia eikä hallinnollisten tehtävien siirtämistä julkisyhteisöltä toiselle.

Työnantajan liikkeenluovutuksella tarkoitetaan työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n mukaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava pää- tai sivutoimimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena.

Valtion virkamieslaissa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa on kuitenkin liikkeenluovutusta koskevat säännökset. Valtion virkamiesten osalta viran siirtämisestä saman viraston sisällä tai virastosta toiseen säädetään valtion virkamieslain 5 §:ssä ja valtionhallinnon toimintojen uudelleen järjestelystä valtion hallinnon sisällä 5 a-d §:ssä. Siirrettäessä valtionhallinnon tehtäviä valtionhallinnon ulkopuolelle säädetään liikkeenluovutuksesta valtion virkamieslain 5 e ja 5 f §:ssä.

Työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan valtion toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsopimuslakia vastaavasti virkamiehen oikeudesta irtisanoutua ja työnantajan irtisanomiskiellosta liikkeenluovutuksen yhteydessä säädetään valtion virkamieslain 29 a §:ssä.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä edellä mainitut tehtävät kuntien ja kuntayhtymien vastuulle, katsottaisiin tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto suoraan liikkeenluovutukseksi. Näin ollen valtion virkamieslain liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin uudistuksen johdosta toteutettaviin työnantajan vaihtumisiin riippumatta siitä, täytyvätkö niissä valtion virkamieslaissa liikkeenluovutukselle säädetyt tunnusmerkit. Siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja KEHA-keskuksesta sen kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen, jonne palveluiden järjestämismääräys siirtyy.

Liikkeenluovutuksessa henkilöstä siirtyy luovuttajan palveluksesta luovutuksen saajan palvelukseen säilyttäen siirtymähetkellä voimassa olevat virkaehtosopimukseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sopimuskauden loppuun. Siirryttäessä virkasuhteesta työsuhteeseen, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtyminen ei kuitenkaan koske nimenomaan virkasuhteen oikeudelliseen luonteeseen kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia. Luovutuksensaaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olevaa virkaehtosopimusta sopimuskauden loppuun. Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa työ- ja virkasuhdetta.

Voimassa olevan julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain (82/2016) 8 §:n 3 momentin mukaan oikeus lisäeläkeosuuteen säilyy mm. niillä työntekijöillä, jotka ovat siirtyneet valtion tai kunnan palveluksesta toiminnan kunnallistamisen taikka valtiollistamisen vuoksi valtiolta kunnalliseen palvelukseen taikka kunnallisesta palveluksesta valtion palvelukseen. Oikeus edellyttää siten valtion toiminnan kunnallistamisen yhteydessä, että henkilön palvelussuhde valtion eläkejärjestelmän piirissä täyttää julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain 9 §:n mukaisen yhdenjaksoisuusedellytyksen siirtohetken asti ja tämän jälkeen yhdenjaksoisuus täyttyy Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien (nk. kunnallisen) eläkejärjestelmän piirissä eläketapahtumahetken saakka.

Kevassa on vakiintuneesti sovellettu julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain 8 § 3 momenttia edellä kuvatulla tavalla eli, että valtion eläke-edut säilyvät kunnallistamisen yhteydessä ja toisinpäin, kunhan palvelus täyttää yhdenjaksoisuusedellytyksen. Tämän mukaisesti TE-palvelujen siirryttyä valtiolta kunnille lain nojalla eli, kun kyse on valtion toiminnan kunnallistamisesta, oikeus aiempaan valtion eläketurvan piirissä karttuneeseen lisäeläkeosuuteen säilyy, jos yhdenjaksoisuusedellytys täyttyy TE-palvelujen tapauksessa ennen siirtoa valtion eläkejärjestelmässä ja tämän jälkeen siinä järjestelmässä, johon siirrytään eli TE-palvelujen siirron tapauksessa Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien eläkejärjestelmässä. Tämän vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti toimittiin muun muassa talous- ja velkaneuvojen siirrossa valtiolle (HE 102/2017 vp), jossa ei erikseen säädetty laissa lisäturvan säilymisestä, vaan turva säilyi suoraan julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain säännösten nojalla.

Käytännössä eläketurvan toimeenpanemiseksi Keva tarvitsee tiedot järjestelmästä toiseen siirtävistä henkilöistä, jolloin näiden henkilöiden niin sanottuihin vapaakirjatietoihin tehdään merkintä, jonka avulla järjestelmät laskevat eläkkeen oikein. Lisäturva säilyy tällöin, jos palvelussuhde myös siirron jälkeen jatkuu, palvelujen siirryttyä kunnille, Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien eläkejärjestelmän piirissä.

7 §. Vireillä olevien asioiden siirtyminen. Pykälä sisältäisi työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset. Säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistossa, ELY-keskuksessa sekä KEHA-keskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain nojalla kuuluvat jatkossa työvoimaviranomaiselle siirtyvät sen kunnan tai yhteistoiminta-alueen työvoimaviranomaiselle, jolle tehtävät järjestämisvastuun myötä siirtyvät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Henkilöasiakasta koskevat asiat siirtyisivät sille työvoimaviranomaiselle, jonka toimialueeseen henkilön kotikunta kuuluu. Työnantaja-asiakasta koskevat asiat siirtyisivät joko työnantajan koti- tai toimipaikan mukaan määräytyvälle työvoimaviranomaiselle. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 10 luvussa tarkoitettujen työnantaja-asiakkaalle myönnettäviä tukia (palkkatuki, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki ja työolosuhteiden järjestelytuki) koskevat asiat siirtyisivät kuitenkin päätöksen kohteena olevan henkilöasiakkaan kotikunnan mukaiselle työvoimaviranomaiselle.

8 §. Toimitilat. Pykälässä säädettäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden käytössä olevien toimitilojen siirtymisestä työvoimaviranomaisten hallintaan. Pykälän *1 momentin* mukaan toimitilat siirtyisivät työvoimaviranomaisten hallintaan järjestämisvastuun siirtymisen yhteydessä x.x.202x lukien. TE-toimistot, ELY-keskuksen ja KEHA-keskus eivät itse omista tiloja. Tilat ovat pääsääntöisesti vuokratiloja, joissa vuokraajana on KEHA-keskus. Yleensä vuokraus on toteutettu siten, että vuokranantaja on Senaatti-kiinteistöt. Senaatti-kiinteistöiltä vuokratut toimitilat ovat joko Senaatti-kiinteistöjen omia kohteita taikka kolmansien omistamia kohteita, joissa Senaatti-kiinteistöt toimivat ns. välivuokraajana. KEHA-keskuksella on myös toimitiloja, jotka se on vuokrannut suoraan kolmansilta toimijoilta. Tällaiset tilat muodostavat kuitenkin vuosivuokra-arvossa laskettuna pienimmän osan vuokratiloista. Tämänhetkinen arvio on noin 1,7 miljoonaa euroa. Senaatti-kiinteistöjen välivuokraamien tilojen vuosivuokra-arvo on noin 6,85 miljoonaa euroa ja Senaatti-kiinteistöjen omien toimitilojen vuosivuokra-arvo noin 5,2 miljoonaa euroa.

Pykälän *2 momentin* mukaan vuokrasopimukset siirretään työvoimaviranomaisille 11 §:n (sitoivien sopimusten ja vastuiden siirtyminen) mukaisesti. Koska vuokrasopimukset ovat pääosin KEHA-keskuksen solmimia, KEHA-keskus siirtäisi vuokrasopimukset työvoimaviranomaisille. Jos TE-toimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen järjestämisvastuulle kuuluvaa toimintaa ja edellä mainittujen virastojen muuta toimintaa olisi järjestetty samoissa toimitiloissa, mainittujen virastojen sekä kunnan ja kuntayhtymä tulisi sopia tilojen kustannusvastuun jakautumisesta esimerkiksi käytettävien tilojen suhteessa.

Työvoimaviranomaisella ja KEHA-keskuksella olisi mahdollisuus sopia toimitilojen siirtymisestä myös toisin kuin 1 momentissa säädettäisiin. Mahdollista olisi esimerkiksi sopia, että jokin tila ei siirtyisi lainkaan työvoimaviranomaisen hallintaan, jos työvoimaviranomainen jo tietäisi, ettei sillä ole tilalle tarvetta ja KEHA-keskuksella puolestaan olisi tiedossa toimitilalle esimerkiksi jo ulkopuolinen taho tai se tarvitsisi tilan muuhun käyttöönsä. Työvoimaviranomaisen olisi *3 momentin* mukaan ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle siitä, ettei se halua toimitilaan koskevaa sopimusta sille siirrettäväksi samassa yhteydessä kuin ministeriölle on ilmoitettava yhteistoiminta-alueista. Tämä mahdollistaisi riittävän pitkän irtisanomisajan käyttämättä jäävien toimitilojen osalta.

9 §. Omaisuuden siirtyminen. Pykälä sisältäisi säännökset valtiolta kunnalle ja yhteistoiminta-alueelle siirtyviin tehtäviin liittyvistä omaisuusjärjestelyistä. Pykälän *1 momentin* mukaan kunnalle tai yhteistoiminta-alueelle siirtyisi 1.12.2024 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen tässä laissa ja tämän lain toimialaan kuuluvissa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvä omistama irtaimisto, ir-

taimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Jos tässä laissa tarkoitetut tehtävät siirtyisivät ELY-keskukselta, KEHA-keskukselta tai työ- ja elinkeinotoimistolta yhtä useammalle kunnalle, omaisuus siirtyisi tehtävien siirtymistä vastaavassa suhteessa, elleivät valtio ja kunnat toisin sovi.

10 §. Sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen. Pykälässä säädettäisiin valtiolta kunnalle ja yhteistoiminta-alueille siirtyvistä sopimuksista ja vastuista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, työ- ja elinkeinotoimisto sekä kehittämis- ja hallintokeskus siirtäisivät kunnalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1.12. 2024 alkaen. Jos sopimus liittyisi myös valtion jäljelle jääviin tehtäviin eikä sitä olisi mahdollista jakaa, valtion ja kunnan tai yhteistoiminta-alueen tulee sopia sopimukseen liittyvien vastuiden siirtämisestä valtion ja kunnan tai yhteistoiminta-alueen välillä.

Kuntien ja yhteistoiminta-alueiden vastuulle siirtyisivät erilaiset palvelujen ostoihin liittyvät sopimukset.

11 §. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myönnettyyn palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettava lainsäädäntö. Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla alkaneisiin palveluihin ja myönnettyihin tukiin, korvauksiin ja etuuksiin sovellettavasta lainsäädännöstä. Pykälän 1 momentin mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla alkaneeseen palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettaisiin kyseistä lakia. Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen vastaisi kuitenkin myös edellä tarkoitettujen tukien, korvausten ja etuuksien maksatuksesta järjestämisvastuun siirtyessä työvoimaviranomaiselle. Koska työllisyyspoliittisesta avustuksesta ei säädettäisi jatkossa, ennen lain kumoutumista tehtyjä päätöksiä koskevat maksatukset hoitaisi KEHA-keskus.

12 §. Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset. Pykälä sisältäisi muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset. Päätökseen, joka on tehty ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, haettaisiin muutosta kyseisten lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ennen uudistuksen voimaantuloa tehtyihin päätöksiin haettaisiin siten muutosta aieman oikeustilan mukaisesti, vaikka esimerkiksi valitus jätettäisiin vasta 1.12.2024 jälkeen.

Vastaavasti lain 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantullessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn muutoksenhaussa sovellettaisiin kyseisten lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa, että myös kumottuihin säännöksiin perustuvien päätösten osalta muutoksenhaussa sovellettaisiin edelleen näitä säännöksiä.

Sen sijaan, jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin tällä lailla voimaantuvien säännösten mukaisesti. Siten esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston tekemä päätös, joka koskee kunnalle siirtynyttä tehtävää, käsiteltäisiin uudelleen kunnassa ja 1.12.2024 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisesti.

13 §. Muussa lainsäädännössä olevat viittaukset. Pykälän 1 momentti sisältäisi yleisen säännöksen, jonka nojalla muualla lainsäädännössä olevat viittaukset kumottaviin lakeihin, viittaisivat jatkossa nämä korvaaviin lakeihin. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa otettaisiin huomioon myös ELY-lain nimen muuttaminen ja 2 momentissa KEHA-keskuksen nimen muuttuminen.

14 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi voimaantulosäännöksen.

7.4 Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista

Esityksessä ehdotetaan, että julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyisi kunnille. Tämä tarkoittaa työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävien siirtymistä pääosin kuntien tehtäviksi. Tästä johtuen nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Julkisten työvoimapalveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle aiheuttaa muutoksia myös ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin. Lisäksi tehtäviä järjesteltäisiin valtionhallinnon sisäisesti. Lakiin tehtäisiin edellä mainituista johtuvat muutokset.

Lain nimike muutettaisiin vastaamaan paremmin ehdotettua sääntelyä.

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälästä poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistoista. Vastaava muutos tehtäisiin myös KEHA-keskuksen nimeen. Pykälässä ei myöskään mainittaisi KEHA-keskuksen tehtävistä. ELY-keskuksen toimialasta ja tehtävistä säädetään 3 §:ssä ja KEHA-keskuksen tehtävistä 3 a §:ssä. Maininta siitä, että muista valtion alue- ja paikallishallinnon viranomaisista säädetään erikseen, poistettaisiin tarpeettomana.

3 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädetään yleisesti toimialoista, joilla ELY-keskus hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä. Lisäksi 2 momentissa säädetään eräistä ELY-keskuksen tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 3 kohta kumottaisiin. Kyseiseen toimialaan liittyvät tehtävät siirtyisivät pääosin kunnille ja KEHA-keskukselle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan sanamuotoa täsmennettäisiin. Kohdassa mainitut käsitteet ”kotouttaminen ja hyvät etniset suhteet” korvattaisiin laajemmalla käsitteistöllä ”kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet”, mikä olisi yhdenmukaista maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevan muun lainsäädännön kanssa. Muutokset käsitteisiin pohjautuvat toimintaympäristössä, kuten yhteiskunnan ja työmarkkinoiden osaamisvaatimuksissa ja yleisessä vastaanottavuudessa, tapahtuneisiin muutoksiin.

Lisäksi pykälän 1 momentin 10 kohta kumottaisiin. Palkkaturvatehtävät siirtyisivät KEHA-keskuksen hoidettavaksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohta muutettaisiin. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, ELY-keskuksilta poistuisivat työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus- ja valvontatehtävät. ELY-keskuksen tehtävänä olisi jatkossakin seurata ja ennakoida työelämän koulutus- ja osaamistarpeita. ELY-keskus hoitaa tehtävää osana voimassa olevan lain 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialaa. Koska pääosa mainitun toimialan tehtävistä siirtyy uusille työvoimaviranomaisille ja KEHA-keskukselle, 1 momentin 3 kohta kumottaisiin ja ELY-keskukselle jäävästä ennakoititehtävästä säädetäisiin ehdotetussa 2 momentin 1 kohdassa. Työllisyyden edistämiseksi olisi tärkeää, että ELY-keskus tekisi yhteistyötä kuntien, jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen ja muiden toimijoiden kanssa hoitaessaan 1 kohdassa tarkoitettua seuranta ja ennakoititehtävää.

3 a §. *Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin KEHA-keskuksen ELY-keskuksiin liittyvistä tehtävistä. Pykälän nykyinen 2 momentti yhdistettäisiin 1 momenttiin ja tehtävät kirjoitettaisiin kohdittaiseksi luetteloksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan, joka vastaisi nykyistä 1 momenttia, lisättäisiin maininta kehittämis- ja hallintokeskuksen tietohallintotehtävistä, joita se hoitaa nykyisinkin. Lisäksi pykälästä poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun

siirtyessä kunnille siirtyisivät kuntien vastuulle myös työvoimapalveluihin liittyvät KEHA-keskuksen nykyisin hoitamat maksatustehtävät, mukaan lukien maksatukseen liittyvät jälkitoimet, kuten mahdolliseen takaisinperintään liittyvät toimet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen muista tehtävistä, jotka olisivat sille osin uusia tehtäviä. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi vastata työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Tehtävästä säädettäisiin tarkemmin esityksen 1. lakiehdotuksen asiakastietojen käsittelyä ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevassa 13 luvussa ja palvelualustaa koskevassa 14 luvussa sekä 2. lakiehdotuksen monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineistoa ja -järjestelmää koskevassa 12 §:ssä. KEHA-keskus hoitaa myös nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun osalta vastaavia tehtäviä. Jatkossa KEHA-keskus tarjoaisi vastaavat palvelut kuntien ja työllisyysalueiden työvoimaviranomaisille.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Tietoa tuotettaisiin työ- ja elinkeinoministeriölle yhteistyö- ja seurantakeskustelujen sekä ministeriön oman analyysitoiminnon ja politiikkavalmistelun tueksi. Lisäksi työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää KEHA-keskuksen tuottamaa tietoa työvoimapalvelujen järjestämisessä.

KEHA-keskus tuottaisi tietoa työvoiman kysynnästä sekä avoimien työpaikkojen täyttämisestä ja osaavan työvoiman saatavuudesta. Lisäksi tietoa tarvittaisiin esimerkiksi asiakkaille tarjottuista palveluista ja niiden kustannuksista, palvelun kestosta, palvelun vaikutuksista henkilön työllistymiseen tai muihin asiakkaalle tarjottaviin palveluihin sekä tieto siitä, mitkä palvelut on tuotettu itse tai ostopalveluna. Työvoimapalvelujen toimivuuden seuranta ja arviointia varten tarvittaisiin tietoa muun muassa asiakaskokemuksesta sekä työnhakijan palveluprosessille laissa säädettyjen edellytysten toteutumisesta. Tiedot työvoimapalvelujen valtakunnallista seuranta- ja kehittämistä sekä kuntien ja kuntayhtymien työvoimapalvelujen kehittämistä. Ajantasaisen ja vertailukelpoisen tiedon sekä sen pohjalta tehtyjen analyysien avulla kunnat ja kuntayhtymät voisivat verrata työvoimapalvelujensa toimivuutta sekä vaikuttavuutta suhteessa toisiin alueisiin sekä kehittää palveluja yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi osaajien maahanmuuton edistäminen. KEHA-keskus tarjoaisi valtakunnallisesti kansainvälisen rekrytoinnin palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta. KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palvelut olisivat osa niin sanottua Work in Finland –toimintaa, jota KEHA-keskus hoitaa yhdessä Business Finland Oy:n kanssa ja jota koskevat KEHA-keskuksen tehtävät sovitettaisiin yhteen Business Finlandin kansainväliseen rekrytointiin liittyvien tehtävien sekä Maahanmuuttoviraston työvoiman maahanmuuton tehtävien kanssa. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi myös Eures-koordinaatio sekä luonnontuotteiden keruun koordinaatio.

KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palveluista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi ylläpitää ja kehittää tietojärjestelmiä ja alustoja, jotka tukevat kansainvälistä rekrytointia, koota ja ennakoida valtakunnallisesti ulkomaisen työvoiman tarpeita sekä koota yliaalueellisesti tietoja kansainväliselle rekrytoinnille avoimista työpaikoista. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi kansainvälinen työnvälitys sekä kansainvälisen rekrytoinnin ja kansainvälisen rekrytoinnin työnantaja- ja henkilöasiakasneuvonta sekä tiedottaminen Suomen työelämästä. KEHA-keskus voisi hankkia palveluita, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman saantia ulkomailta. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi lähtömaakoulutukset ja ammattitaidon testaus lähtömaissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi palkkaturva-asiat keskitetysti koko Suomen alueella. Tehtävä siirtyisi Uudenmaan ELY-keskukselta KEHA-keskukseen. Palkkaturva-asioista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000). Palkkaturvalain 3 §:n mukaan ELY-keskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä. Jatkossa mainitun päätöksen tekisi ja lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä huolehtisi KEHA-keskus. Muutoksen tavoitteena on turvata eri asiakasryhmien sujuva palvelu ja resurssien joustava käyttö.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi jatkossa työttömyysturvalain 11 luvussa sille säädetty tehtävät. Tehtävät käsittäisivät valtakunnallisesti keskitettävät työttömyysturvan vaativien asiantuntijalausuntojen antamisen. Tehtävä siirtyisi KEHA-keskukselle Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolta, joka hoitaa tehtävää keskitetysti koko Suomen osalta.

Työvoimapolitiittiset lausunnot, joihin ei liity harkintaa, antaisi 1. lakiehdotuksessa tarkoitettu työvoimapolitiittisten järjestämisen vastuussa oleva työvoimaviranomainen. Valtakunnallisen keskitämisen tavoitteena olisi turvata käsittelyaikojen ja soveltamiskäytännön yhdenmukaisuus. Harkintaa vaativan päätöksenteon hajauttaminen kunnille voisi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja ratkaisuihin sekä eroihin käsittelyajoissa. Valtio turvaisi tällä palvelukokonaisuudella työnhakijoiden yhdenvertaisuuden toteutumista hajautetussa palvelurakenteessa. Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi antaa tietoa ja neuvontaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisistä edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa mukaan KEHA-keskus hoitaisi työvoimapolitiittisiin ja yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä neuvontapalveluja. KEHA-keskuksen tässä kohdassa tarkoitettuihin neuvontatehtäviin, sisältyisi nykyisin työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen hoitamia neuvontatehtäviä. KEHA-keskus antaisi valtakunnallisesti työttömyysturvaan ja työvoimapolitiittisiin valtakunnallisiin sähköisiin palveluihin liittyvää neuvontaa. Lisäksi KEHA-keskuksen sijoitettaisiin Yritys-Suomi ja Yrittäjän Talousapu –puhelinpalvelut, jotka myös siirtyisivät TE-hallinnon asiakaspalvelukeskukselta KEHA-keskukselle. KEHA-keskuksen neuvontatehtäviä tarkennettaisiin valtioneuvoston asetuksella 4 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi muita sille erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä. Tällaisia tehtäviä voisivat olla muun muassa muiden hallinnonalojen viranomaiselle tuotetut tietohallintopalvelut tai niihin liittyvät hankintapalvelut. Työllistämistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetun lain (2. lakiehdotus) mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi nuorten hyvinvoinnin ja pärjävyyden tuen valmennus (niin sanottu ONNI-toiminta) ja monialaisten palveluiden kehittämisen tuki.

4 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi* Pykälän 3 momentissa olevat viittaukset muutettaisiin vastaamaan ehdotettuja säännöksiä.

7a §. *Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus työ- ja elinkeinotoimistoihin sekä lisättäisiin maininta siitä, että kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee myös työvoimapolitiittisille asetettavia valtakunnallisia tavoitteita. Työvoimapolitiittisten valtakunnallisten tavoitteiden asettamisesta säädetäisiin 1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:ssä. Pykälän 1 momentin muutos on seurausta edellä 3 a §:ssä mainituista kehittämis- ja hallintokeskuksen uusista tehtävistä.

3 luku Työ- ja elinkeinotoimistot.

Luku kumottaisiin tarpeettomana.

24 § *Valtion edustaminen.* Pykälän 4 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

25 §. *Suoritteiden maksullisuus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta.

26 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta. Lisäksi momentissa oleva viittaus hallintolainkäyttölakiin (586/1996) korvattaisiin viittauksella oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019), mikä vastaisi muuttunutta lainsäädäntöä.

7.5 Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

23 §. *Voimaantulo.* Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimaantulosäännöstä muutettaisiin. Kokeilut päättyisivät samaan aikaan, kun työvoimapolveluiden järjestämistä vastuu siirtyisi kunnille.

7.6 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

1 §. *Soveltamisala.* Työvoimapolveluiden järjestäminen säädettäisiin kunnan valtionosuustehtäväksi. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi tätä koskeva kohta. Kunnan vastuulle kuuluvista tehtävistä säädettäisiin työvoimapolveluiden järjestämisestä annettavassa laissa. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

2 §. *Poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälän 1 momentin 12 kohtaa muutettaisiin ja momenttiin lisättäisiin uusi 13, 14 ja 15 kohta. Momentin 12 kohdassa säädetään kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuudesta aiheutuvista kustannuksista. Kunnan vastuu työttömyyssetuuskien rahoituksesta laajenisi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiöpäivärahaa. Valtionosuutta ei myönnettäisi myöskään näistä kunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Kohtaan tehtäisiin tästä johtuvat muutokset. Kunnan työttömyyssetuuskien rahoitusvastuun laajentumisen korvauksesta säädettäisiin erikseen 31 a §:ssä.

Ehdotetun 13 kohdan mukaan valtionosuuslain perusteella ei myönnettäisi valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat kotoutumisen edistämisestä annettavan lain 24 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettulle henkilölle. Mainitun koulutuksen järjestämiseen myönnettäisiin erillinen rahoitus.

Ehdotettu 14 kohta koskisi työvoimapolveluiden järjestämisestä annettavan lain 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta. Muutosturvakoulutus rahoitettaisiin irtisanovan työnantajan muutosturvamaksulla ja työnantajien kollektiivisella työttömyysvakuutusmaksulla, johon on lisätty muutosturvan rahoitukseen kohdistuva yhteinen osa. Työvoimaviranomainen laskuttaisi muutosturvakoulutuksen arvon Työllisyysrahastolta.

Ehdotetussa 15 kohdassa säädettäisiin työvoimapolveluiden järjestämistä annettavan lain 12 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua työllistämistä velvoitteesta aiheutuvien kustannusten huomioon ottamisesta valtionosuudessa. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n ja 7 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan kunnalla on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia työllistämistä velvoitteen perusteella työllistetyn henkilön palkkaukustannuksista. Tätä vastaavasti työllistämistä velvoitteen perusteella työllistetyn palkkaukustannuksista luettaisiin valtionosuuteen 50 prosenttia. Valtionosuutta ei siten myönnettäisi palkkaukustannuksiin, jotka

ylittävät 50 prosenttia kustannuksista. Palkkakustannuksilla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä ehdotetun lain 10 luvun 5 §:n mukaisia palkkatuella katettavia kustannuksia.

6 §. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset. Pykälän 1 momentin listausta valtionosuuden määräytymistekijöistä täsmennettäisiin siten, että työttömyysaste korvattaisiin säännöksessä työttömyydellä. Sanamuoto kattaisi näin koko ehdotetun 7 §:n, jonka mukaan työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuisivat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrättäisiin pykälän 2 momentissa säädettyjen ikäryhmien lisäksi erikseen 18-64-vuotiaiden ikäluokalle. Lakiin sisältyvät ikäryhmät säilyisivät muuten ennallaan. Uuden määräytymistekijän perusteena on ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille. Ehdotettu kriteeri kohdentaisi peruspalvelujen valtionosuutta sen ikäryhmän mukaan, joka käyttää työvoimapalveluja. Työikäisen väestön ikäryhmän laskennalliset kustannukset saataisiin kertomalla ikäryhmälle määritelty perushinta ikäluokkaan kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Siirtyvien tehtävien laskennallisista kustannuksista 70 prosenttia on tarkoitus kohdentaa työikäisen väestön perusteella.

7 §. Työttömyys. Työttömien määrä ehdotetaan lisättäväksi peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudeksi määräytymistekijäksi. Uuden määräytymistekijän perusteena on ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille. Työttömien määrä laskettaisiin niin sanotun laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti, jolloin myös työllisyyspalveluihin osallistuvat luetaan mukaan työttömien määrään. Valtionosuusjärjestelmään sisältyy nykyisin työttömyyskerroin, joka säilyisi nykyisellään. Pykälän 1 momentin mukaan työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuisivat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä. Myös pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavan kattamaan ehdotetun pykälän sisältö kokonaisuudessaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työttömien määrän perusteella määräytyvistä kunnan laskennallisista kustannuksista, jotka laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Työttömien ja palveluissa olevien työnhakijoiden määrien muutoksilla olisi näin ollen vaikutus valtionosuuksien kokonaismäärään. Ehdotetussa momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa työttömiksi luettaisiin myös työvoimapalveluihin osallistuvat, kuten edellä on todettu. Tämä olisi perusteltua, sillä muutoin työttömien aktiivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia.

Työttömien ja palveluihin osallistuvien määrään perustuva kriteeri kohdentaa rahoitusta kunnille palvelutarpeen mukaan. Rahoitus seuraa työttömyyskehitystä kunnassa ja olisi siksi vuosimuutoksiltaan ikäryhmittäistä kriteeriä epävakaampi. Muutokset työttömyydessä näkyisivät valtionosuuksissa kuitenkin vasta kahden vuoden viiveellä, sillä kerrointa laskettaessa käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutumätietoa. Ehdotettuun kriteeriin liittyy myös negatiivisia kannustinvaikutuksia, minkä vuoksi ei voida pitää perusteltuna, että sen perusteella määräytyisi merkittävä osuus peruspalvelujen valtionosuudesta. Siirtyvien tehtävien laskennallisista kustannuksista 30 prosenttia on tarkoitus kohdentaa työttömien määrän perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritettäisiin työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Pykälän 4 momentin mukaan työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen

perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskertoimella. Työttömyyskertoimen osalta sääntely vastaisi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin käytettävästä tietopohjasta. Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta. Ehdotettu vastaa työttömyyskertoimen osalta jo nykyisin säädettyä.

21 §. Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus. Peruspalvelujen valtionosuusprosenttia korotettaisiin, jotta kuntien uusiin valtionosuustehtäviin kohdentuisi 100-prosenttinen valtionosuus.

31 a §. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus. Pykälässä säädettäisiin työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen johdosta kunnille maksettavasta korvauksesta. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuista säädettäisiin työttömyysturvalain 14 luvussa, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työttömyyskassalaissa. Korvaus myönnettäisiin kunnille peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävänä lisäyksenä ehdotetussa pykälässä säädetyllä tavalla.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapuviranomainen vahvistaa 2 momentin mukaisesti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että korvausten yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksettaisiin kunnille niiden 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa.

Työikäisen väestön mukaan kohdentuvalla korvauksella ei pystytä tarkasti kohdentamaan valtionosuuden lisäystä kustannusten kasvua vastaavasti. Tämän vuoksi olisi tarpeen sisällyttää erillinen tasausmenettely valtionosuusjärjestelmään. Pykälän 3 momentin mukaan kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen tasauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys tai siitä tehtäisiin vähennys, jos kunnalle 2 momentin nojalla myönnetty valtionosuuden lisäys ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuva kustannusten lisäystä. Lisäys tai vähennys olisi kustannuksen lisäyksen ja 2 momentin mukaisen kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen välisen erotuksen suuruinen.

Valtionosuuden lisäykset ja vähennykset toteutettaisiin kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti. Kuntien valtionosuutta vähennettäisiin tai lisättäisiin siten, että valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että pykälässä tarkoitetut korvaukset ja tasaukset määritetään vuoden 2022 laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen. Korvausten ja tasausten määrää ei tarkistettaisi jälkikäteen.

Voimaantulo. Säännöksen 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten työvoimapalvelutehtävien rahoitus kohdennettaisiin eri määräytymistekijöihin koko maan tasolla. Vuoden 2024 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä tehtävien arvioiduista kustannuksista 30 prosenttia kohdennettaisiin

työttömien määrän perusteella ja 70 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioitujen kustannukset kohdennettaisiin kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vaiheittaisesta siirtymästä kuntakohtaisessa rahoituksessa ehdotettuun laskennalliseen rahoitukseen. Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädettäisiin, työvoimapalvelujen arvioituista kustannuksista kohdennettaisiin vuoden 2022 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2024, vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus olisi vastaavasti 50 prosenttia vuonna 2024 ja 2025 ja 75 prosenttia vuonna 2026.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä tietopohjasta, jota työ- ja elinkeinoministeriö käyttää 3 momentissa tarkoitettujen arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten laskemisessa.

7.7 Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

Työttömyysturvalaissa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (/). Työ- ja elinkeinotoimistoa koskevat viittaukset muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista, jolla tarkoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

1 luku Yleiset säännökset

3 §. *Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälän 1 momentissa säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia.

Pykälän 2 momentissa säädetyt viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Etuuden saajan velvollisuutena olisi antaa työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kunnalle tai kuntayhtymälle pykälässä säädetyt tiedot ja selvitykset sekä toteuttaa kyseisen tahon kanssa laadittua työllisyysuunnitelmaa.

4 §. *Lain toimeenpano.* Toimivalta antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitova työvoimapolitiittinen lausunto työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä siirrettäisiin työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle.

5 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 10 ja 15 kohdissa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia. Lisäksi 10 kohdassa säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettua lakia. Lisäksi 10 a kohdassa säädetty viittaus kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin korjattaisiin koskemaan kotoutumisen edistämisestä annettavaa uutta lakia ja 15 kohdan pykäläviittaukset kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin korjattaisiin koskemaan kyseisen lain uusia vastaavia pykäläiä.

Pykälän 1 momentin korkeinta korotettua palkkatukea koskeva 11 kohta kumottaisiin. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei nykyään säädetä korkeimmasta korotetusta palkkatuesta, eikä tästä säädettäisi myöskään esitetyssä työvoimapolitiikan järjestämisestä annetussa laissa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 16 kohta, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen määritelmästä. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapolitiikan järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työllisyyspalveluiden järjestämisestä.

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §. *Työtön työnhakija.* **10 §.** *Opiskelu.* Pykälissä säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia. Viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. 10 §:n 4 momentissa säädetyt pykäläviittaukset kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin korjattaisiin koskemaan kyseisen lain uusia vastaavia pykäläiä.

Työnhakijana pidettäisiin henkilöä, joka on rekisteröitynyt työnhakijaksi KEHA-keskuksen ylläpitämään työvoimapolitiikan valtakunnalliseen tietovarantoon, pitänyt työnhakunsa työvoimaviranomaisessa voimassa ja asioi työvoimaviranomaisessa sen edellyttämällä tavalla.

2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

4 §. *Työstä kieltäytyminen.* Pykälän 4 momentissa säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja momenttiin lisättäisiin viittaus KEHA-keskukseen. Työstä kieltäytymisen ajankohtaa arvioitaessa, huomioon otettaisiin työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen saama tieto työnhakijan menettelystä.

6 §. *Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen.* **9 §.** *Työnhakuun ja työvoimapolitiikan liittyvä menettely.* **10 §.** *Jatkuva työnhakuun ja työvoimapolitiikan liittyvä menettely.* **11 §.** *Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin.* **12 §.** *Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa.* **13 §.** *Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä.* **14 a §.** *Kustannukset palveluun osallistumisesta.* **16 §.** *Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin.* Pykälissä säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia ja viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälissä 9, 10, 11 ja 13 säädetyt viittaukset kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin korjattaisiin koskemaan kyseisen lain uusia vastaavia pykäläiä.

Arvioitaessa pätevää syytä olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin työnhakijan tulisi ilmoittaa esteestä työvoimaviranomaiselle, jonka tulisi hyväksyä työnhakijan esittämä syy. Arvioitaessa pätevää syytä jättää hakematta työtä työnhakijan tulisi ilmoittaa työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä tai työmahdollisuuksien hakemisesta työvoimaviranomaiselle.

5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §. *Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa.* **10 §.** *Työssäoloehdon voimassaolo.* **11 §.** *Työssäoloehto eräissä tilanteissa.* **13 §.** *Omavastuu-aika.* Pykälissä säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia ja viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Palkansaajan työssäoloehdottomaan luettaisiin sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on työvoimaviranomaisen järjestämässä työllistymistä edistävissä palveluissa. Työssäoloehdon voimaantulon ja omavastuuajan osalta henkilön tulisi olla työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisissa.

6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §. *Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen.* **9 §.** *Lisäpäiväoikeus.* Pykälissä säädettyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia.

7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

10 §. *Omavastuuaja.* Pykälässä säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Omavastuuajan arvioimisessa huomioitaisiin pykälässä säädettyjen edellytysten mukaisesti se aika, jona työnhakija on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisissa.

9 luku Muutosturvaraha

1 §. *Oikeus muutosturvarahaan.* Pykälässä säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Työvoimaviranomainen antaisi työttömyyskassalle tai Kelalle lausunnon muutosturvarahan edellytysten täyttymisestä.

10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §. *Työttömyysetuuteen oikeutettu.* **4 §.** *Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta.* **6 §.** *Kulukorvaus.* Pykälissä säädettyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiikan järjestämisestä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Työttömyysetuuden maksaminen edellyttäisi, että henkilö on rekisteröity työnhakijaksi siten kuin työvoimapolitiikan järjestämisestä annetussa laissa säädetään. Pykälässä 4 säädetty pykäläviittaus kotoutumisen edistämistä annettuun lakiin korjattaisiin koskemaan kyseisen lain uusia vastaavia pykäläitä.

11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* Pykälässä säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta. Työttömyysetuuden hakijan olisi esitettävä työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen lausunnon edellyttämät selvitykset kyseisille tahoille. Olosuhteiden muutoksesta etuuden saajan tulisi ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §. *Työvoimaviranomaisen työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen antamista työvoimapolitiittisista lausunnoista. Työvoimaviranomaisen antamat työvoimapolitiittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, jotka nykyisin annetaan kaikissa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Lisäksi pykälässä säädettäisiin nykyistä vastaavasti työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvistä yleisistä edellytyksistä. Työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen määräajasta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin toimeenpanon sujuvuuden varmistamiseksi maininta KEHA-keskuksesta. Työvoimapolitiittinen lausunto voitaisi antaa ja sitä voitaisiin täydentää ilman erillistä pyyntöä, jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai KEHA-keskukselle haakevansa työttömyysetuutta.

4 a §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälä olisi sisällöltään uusi ja siinä säädettäisiin niistä harkintaa vaativista työvoimapolitiittisista lausunnoista, jotka annettaisiin valtakunnallisesti keskitetysti KEHA-keskuksessa. KEHA-keskuksen antamat työvoimapolitiittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, jotka annetaan nykyisin valtakunnallisesti keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa.

KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon kaikkien työvoimaviranomaisten asiakkaana olevien työnhakijoiden oikeudesta työttömyysetuuteen niistä edellytyksistä, jotka koskevat yritystoiminnan, oman työn, muun kuin työsuhteessa tehdyn työn, opiskelun ja työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon kolutusta vailla olevaa nuorta koskevista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Hoitaessaan kyseisiä tehtäviä KEHA-keskus voisi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten asiakkaiden osalta työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin pykälässä säädetyistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Tällä pyritään siihen, että työnhakijan työttömyysturva-asia voitaisiin ratkaista työvoimapolitiittisten edellytysten osalta kerralla samassa viranomaisessa.

Kukin työvoimaviranomainen antaisi omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työttömänä aloitettavasta yritystoiminnasta ja lyhytkestoisista opinnoista. Lisäksi kukin työvoimaviranomainen antaisi omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon koulutusta vailla olevan nuoren etuus oikeuden palautumisesta sekä toistuvan työvoimapolitiittisen menettelyn johdosta asetetun työssäolovelvoitteen jälkeisestä etuus oikeuden palautumisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunkin työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta antaa KEHA-keskuksen lisäksi työvoimapolitiittinen lausunto työnhakijan opintojen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta tilanteissa, joihin ei liity harkintaa. Säännös vastaisi kunkin TE-toimiston ja kokeilun alueen kunnan nykyistä toimivaltaa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa työnhakijan opintojen vaikutuksesta työttömyysetuus oikeuteen. (HE 61/2022)

Pykälässä säädetyissä KEHA-keskuksen toimivaltaan kuuluvissa työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä työvoimaviranomaisen virkailija pyytäisi asiakkaalta tarpeelliset selvitykset, jotka välitettäisiin asiakastietojärjestelmän avulla viivytyksettä KEHA-keskukselle työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevaa päätöksentekoa varten. KEHA-keskus vastaisi toimivaltaansa puitteissa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen liittyvien tarpeellisten jatkoselvitysten tekemisestä. Työnhakijan tilanteeseen perehtyisi ja lisäselvityksiä pyytäisi tarvittaessa sekä tiedot välittävä työvoimaviranomainen, että KEHA-keskus, joka antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon.

4 b §. *Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon.* Pykälä vastaisi sisällöltään nykyistä 11 luvun 4 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle antamasta ilmoituksesta työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

Ilmoitus sisältää tiedon lähtöpäivästä ja mahdollisen ratkaisun poiketa edellytyksestä, jonka mukaan henkilön on tullut olla työttömäksi tulemisen jälkeen vähintään neljä viikkoa työvoimaviranomaisen käytettävissä.

4 c §. Valvonta. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle säädettyjen tehtävien valvonnasta. Valvontaan sovellettaisiin, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 luvun 6 §:ssä säädetään. Tämä tarkoittaisi, että aluehallintovirasto käsitelisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen työttömyysturvaproessiin liittyviä tehtäviä koskevat hallintokantelut.

12 luku Muutoksenhaku

1 §. Muutoksenhakuoikeus. Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen antamasta työvoimapoliittisesta lausunnosta ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §. Oikeudenkäyntikulujen jakaminen. Pykälään lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Sosiiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voisivat pykälässä säädetyin edellytyksin velvoittaa työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen korvaamaan oikeudenkäyntikuluja suoritusvelvollisuuden perusteella pääasiassa tai osittain työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon, sen mukaan mikä viranomaisen on lausunnon antanut.

13 luku Tietojen luovuttamista koskevat säännökset

1 §. Oikeus tietojen saamiseen. Pykälän 1 momentissa säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta. Mitä pykälässä säädetään oikeudesta tietojen saamiseen koskisi jatkossa työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaan lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeus saada työvoimapoliittinen lausunto koskisi työvoimaviranomaisen antaman työvoimapoliittisen lausunnon lisäksi myös KEHA-keskuksen antamia työvoimapoliittisia lausuntoja.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jossa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada työvoimaviranomaiselta tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteista ja ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Työvoimaviranomaisen tulisi antaa nämä tiedot viivytyksettä Kansaneläkelaitokselle, jos kyse olisi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöstä eli maahanmuuttajasta, joille on myönnetty oleskelulupa tai oleskelukortti taikka jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain mukaisesti. Näissä tilanteissa työmarkkinatuki rahoitettaisiin tässä esityksessä esitetyn mukaisesti valtion varoista, eikä maksettua työttömyysetuutta laskettaisi mukaan työttömyysetuuspäiviin tiettyyn aikarajaan asti. Tieto oleskeluluvan perusteista ja ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä tarvittaisiin työttömyysetuuspäivien laskemista varten.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada työttömyyskassalta maksutta tiedot, jotka se tarvitsee antaessaan ansiopäivärahan saajan kotikunnalle työttömyysetuuspäivärahaa koskevia tietoja ennen kunnan rahoitusvastuun käynnistymistä ja perießään kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Uuden 4 momentin lisäyksen johdosta nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi.

3 §. Tietojen luovuttaminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla olisi oikeus pykälässä säädetyin edellytyksin luovuttaa tietoja työvoimaviranomaisen lisäksi KEHA-keskukselle.

6 §. *Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa oma-aloitteisesti kunnille salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä henkilötunnukset ja muut yksilöintitiedot niistä työmarkkinatukea saavista henkilöistä, jotka tulevat kunnan rahoitusvastuun piiriin. Koska kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa, Kansaneläkelaitoksen oikeutta luovuttaa oma-aloitteisesti henkilöiden yksilöintitietoja ehdotetaan laajennettavaksi. Tietojenanto-oikeus koskisi myös niitä henkilöitä, joille Kansaneläkelaitos maksaa peruspäivärahaa ja lisäksi niitä henkilöitä, joille työttömyyskassa maksaa ansiopäivärahaa, ja joiden ansiopäivärahan perusosaan ehdotetaan kunnille rahoitusvastuuta.

Momentin jälkimmäisessä virkkeessä säädetään yksilöintitietojen antamisesta henkilön kotikunnan sosiaalihuollon tai työllisyyden hoidon tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, kun työmarkkinatukea on maksettu 200 päivältä. Yksilöintitietojen saaminen parantaa kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa ajoissa työttömien henkilöiden työllistymiseen ja edistäisi näiden henkilöiden työllistymistä, ja antaa kunnalle myös mahdollisuuden ennakoida rahoitusvastuulle tulevien henkilöiden määrää. Kunnan viranomaisella on oikeus käyttää näitä yksilöintitietoja työttömien henkilöiden palvelutarpeen selvittämisessä ja työllistymistä edistävien palvelujen kohdistamisessa. Koska kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan varhennettavaksi, ja se alkaisi, kun työttömyysetuutta on maksettu 100 maksupäivältä, ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku Erinäisiä säännöksiä

3 §. *Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin peruspäivärahan rahoituksesta. Esityksen mukaan peruspäiväraha rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla, valtion rahoitusosuudella ja uutena rahoituslähteenä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella. Niin kutsutulta aktiivialjalta eli työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella maksettava peruspäivärahan korotusosa ja peruspäivärahan saajalle maksettava lapsikorotus rahoitettaisiin nykytilaa vastaavasti valtion varoista ja työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Edelleen momentissa säädettäisiin, että peruspäivärahan rahoituksesta ja sen saajan kotikunnan rahoitusosuudesta säädettäisiin tarkemmin muutettavaksi esitettävässä 3 b §:ssä, jossa säädettäisiin myös siitä, että kunnan rahoitusosuus ei kohdentuisi lapsikorotukseen tai korotusosaan, ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muutettavaksi esitettävissä 8 ja 23 §:ssä. Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

3 a §. *Työmarkkinatuen rahoitus.* Pykälässä säädetään kunnan työmarkkinatukeen kohdistuvasta rahoitusvastuusta. Sitä ehdotetaan muutettavaksi, koska kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan varhennettavaksi ja laajennettavaksi koskemaan myös niin kutsutulta aktiivialjalta maksettavaa työmarkkinatukea, minkä lisäksi työmarkkinatuen saajalle maksettava lapsikorotus siirtyisi kokonaan valtion rahoitettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuen rahoitusvastuun jakautumisesta valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan välillä. Ehdotetun 1 momentin mukaan työmarkkinatuki rahoitettaisiin valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle olisi tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 100 päivältä. Lukuun ottamatta lapsikorotuksen poistumista kunnan rahoitusvastuun piiristä, maksettujen työttömyysetuuspäivien määrän muutosta, sitä, että jatkossa momenttia sovellettaessa huomioitaisiin paitsi työmarkkinatuki, myös sitä edeltävä perus- ja ansiopäiväraha, ja sitä, että jatkossa työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusvastuu alkaisi heti säädettyjen maksupäivien täytyttyä eikä vasta seuraavan maksujakson alkaessa, momentin ensimmäinen virke vastaisi voimassa olevaa lakia. Edelleen

1 momentin mukaan tämän jälkeen valtion varoista rahoitettaisiin työmarkkinatuen ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan työmarkkinatukeen kohdistuvan rahoitusosuuden välinen erotus. Myös tältä osin ehdotus vastaisi voimassa olevaa lakia, lukuun ottamatta sitä, että rahoitusvastuu syntyisi heti 101 päivästä alkaen ja rahoitusvastuun käynnistävää maksettua työttömyysetuuspäiviä koskevaa muutosta ja lapsikorotusta koskevaa muutosta etuuden rahoituksessa. Nykytilasta poiketen kuntien rahoitusvastuu laajenisi myös perus- ja ansiopäivärahaan, ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusvastuussa huomioitaisiin myös ne työmarkkinatukea edeltävät työttömyysetuuspäivät, joilta työttömyysetuuden saaja on saanut perus- tai ansiopäivärahaa. Tästä säädettäisiin ehdotetussa 3 momentissa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuen saajan kotikunnan portaittain nousevasta rahoitusosuudesta. Esityksen mukaan 1 momentissa tarkoitetun jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaisi työmarkkinatuesta:

- 1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;
- 4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja
- 5) 4 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti työmarkkinatukeen liittyvä korotusosa rahoitettaisiin valtion varoista. Tämän lisäksi, nykytilasta poiketen, valtio rahoittaisi kokonaan myös työmarkkinatuen saajalle maksettavan lapsikorotuksen. Tästä säädettäisiin ehdotetussa 4 momentissa. Ehdotetussa 4 momentissa huomioitaisiin erityisenä ryhmänä kotoutumisen edistämistä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilöt eli maahanmuuttajat, joille on myönnetty oleskelulupa tai oleskelukortti taikka jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain mukaisesti. Näiden maahanmuuttajien työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitettaisiin valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuuspäiviin tiettyyn aikarajaan asti.

3 b §. *Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus.* Pykälässä säädettäisiin peruspäivärahan saajan kotikunnalle ehdotettavasta peruspäivärahaan kohdistuvasta rahoitusvastuusta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuen rahoitusvastuuta vastaavasti, että kotikunnalla ei olisi rahoitusvastuuta siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuuspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaisi peruspäivärahasta osuuden, joka vastaa 3 a §:n 2 momentissa esitettyä työmarkkinatuen saajan kotikunnan osuutta työmarkkinatuen rahoituksesta. Tästä kunnan portaittain nousevasta rahoitusosuudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

Peruspäivärahan saajalle maksettavan lapsikorotuksen ja korotusosan rahoitukseen ei esitetäisi muutoksia.

Peruspäivärahan saaja on voinut aloittaa työttömyysetuuspäivärahan saannin enimmäisajalta ansiopäivärahan saajana, jos ansiopäiväraha-oikeus menetetään siksi, että henkilö erotetaan työttömyyskassasta esimerkiksi jäsenmaksun laiminlyönnin tai vilpillisen menettelyn vuoksi. Nämä tilanteet voivat johtaa henkilön erottamiseen työttömyyskassasta. Jotta näissä tilanteissa kunnan rahoitusvastuu ei alkaisi alusta, vaan maksetut ansiopäivärahapäivät ja peruspäivärahapäivät laskettaisiin yhteen, esitettyä 1 momentissa ehdotetaan, että maksettuina päivinä seurattaisiin työttömyysetuuspäivärahapäiviä, ei yksinomaan peruspäivärahapäiviä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnan rahoitusvastuun alkamisesta alusta. Ehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaisi uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö olisi tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen lain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 c §. *Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot.* Pykälässä säädettäisiin valtion Kansaneläkelaitokselle suorittamasta ennakosta, jolla katettaisiin etuusmenoa. Ehdotuksen mukaan valtio suorittaisi Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkona siten, että ennakon määrä vastaisi valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioidun määrää peruspäivärahamenosta ja työmarkkinatukimenosta. Lisäksi valtio suorittaisi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (rahoituksen vähimmäismäärä). Ehdotus vastaisi voimassa olevan lain 3 b §:ää lukuun ottamatta sitä muutosta, joka perustuu ehdotettuun peruspäivärahamenoon kohdistuvaan kuntien rahoitusosuuteen.

3 d §. *Kuntien rahoitusosuuden perintä.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä, joka koskisi kuntien peruspäiväraha- ja työmarkkinatukimenoon ja lisäksi ansiopäivärahamenoon kohdistuvan rahoitusosuuden perintää. Peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden johdosta pykälään esitetään tehtäväksi tekninen muutos, jonka perusteella säännöstä sovellettaisiin myös sekä peruspäivärahaan että ansiopäivärahaan. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin siitä, että Kansaneläkelaitos tilittäisi edelleen Työllisyysrahastolle ne varat, jotka se on perinyt työttömyysetuuden saajan kotikunnalta, käytettäväksi ansiopäivärahan rahoitukseen. Näitä muutoksia lukuun ottamatta ehdotettu pykälä vastaisi voimassa olevaa 3 c §:ää.

3 e §. *Muita rahoitusta koskevia säännöksiä.* Pykälässä säädettäisiin työttömyysetuuksiin ja niiden toimeenpanoon liittyvästä rahoituksesta ja rahoitukseen liittyvästä menettelystä ja asetuk-senantovaltuudesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että lain 8 luvussa tarkoitettu liikku-vuusavustus ja siihen liittyvät korotukset rahoitettaisiin valtion varoista. Tämä vastaisi voimassa olevan 3 d §:n 1 momentin alkuosaa. Pykälän 2-5 momentit vastaisivat voimassa olevan 3 d §:n 2-5 momenteja siten muutettuna, että niitä ehdotetaan sovellettavaksi myös peruspäiväraha-menoon kohdistuvaan kuntien rahoitusvastuuseen ja tämän vastuun toimeenpanoon. Peruspäivä-rahaan liittyvästä korotusosasta säädettäisiin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työmarkkinatukeen liittyvästä korotusosasta 3 a §:n 4 momentissa.

Lisäksi voimassa olevassa 3 d §:ssä säädetyt viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.8 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Työttömyysturvalain 2 a luvun väliaikaisesti voimassaolevassa 14 a §:ssä säädetään, että työn-hakijalla on työttömyysturvalakia sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymis-suunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa työttömyysturva-oikeutta menettämättä siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta tiettyihin työllistymistä tukeviin palveluihin, sekä pätevä syy kieltäytyä tiettyihin palveluihin osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myön- netä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitet-tua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Kyseinen säännön on nykyisin voimassa 30.6.2025 asti ja sitä sovelletaan palveluihin, jotka alkavat viimeistään 31.12.2024. Pykälän voimaantulosäännös muutettaisiin esitetyn työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetyn harkinnanvaraisen kulukorvauksen mukaisesti toistaiseksi voimassaolevaksi.

7.9 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

1 §. Lain tarkoitus. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös niistä etuuksista, joiden rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa, ja niiden rahoittamiseen kohdennettavista varoista. Kunnille esitetään rahoitusosuutta ansiopäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta. Lisäksi viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

4 §. Ansiopäivärahojen rahoitus. Pykälässä säädetään ansiopäivärahan rahoituksesta. Sen 1 momentissa ehdotetaan kokoavasti säädettäväksi ansiopäivärahan rahoituksessa käytettävistä rahoituslähteistä, joihin lisättäisiin ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työttömyyskassalle maksettavasta valtionosuudesta. Momentin ensimmäisessä virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi, että valtionosuutena työttömyyskassalle maksettaisiin kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Momentin loppuosassa säädettäisiin kunnan rahoitusosuuden suuruudesta ja sen ylittävästä valtionosuudesta, joilla yhteensä rahoitettaisiin peruspäivärahaa vastaava määrä ansiopäivärahasta. Esityksen mukaan ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä olisi

- 1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja
- 4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Ansiopäivärahan saaja on voinut aloittaa työttömyyspäivärahan saannin enimmäisajalta peruspäivärahan saajana, jos hän on täyttänyt ansiopäivärahan edellytyksenä olevan työttömyyskassan jäsenyyttä koskevan ehdon peruspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen. Näissä tilanteissa peruspäiväraha-oikeuden aluksi otettu omavastuu-aika ja peruspäivärahana maksetut etuspäivät huomioidaan ansiopäivärahassa. Tämän vuoksi esitetään, että myös ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudessa huomioitaisiin enimmäisajassakin yhteen laskettavat ansiopäivärahapäivät ja peruspäivärahapäivät. Tämän vuoksi esitettyssä 2 momentissa ehdotetaan, että maksettuna päivinä seurataan työttömyyspäivärahapäiviä, ei yksinomaan ansiopäivärahapäiviä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuden ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuksista silloin, jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun

mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä. Näissä tilanteissa valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskettaisiin niin, että ne yhteensä vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määntyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentin perusteella suoriteta valtionosuutta. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että näissä tilanteissa ansiopäivärahan rahoitukseen ei jatkossakaan kohdennettaisi valtionosuutta eikä ansiopäivärahan rahoittamiseen näissä tilanteissa tulisi myöskään ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työttömyyskassan osuudesta kuhunkin ansiopäivärahaan. Asiallisesti ehdotus vastaisi voimassa olevaa lain 4 §:n 3 momenttia. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin Työllisyysrahaston osuudesta kunkin ansiopäivärahan rahoituksessa muissa kuin 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Asiallisesti ehdotus vastaisi voimassa olevaa lain 4 §:n 4 momenttia.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin kunnan rahoitusvastuun alkamisesta alusta. Ehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaisi uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö olisi tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen lain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Pykälän 7 momentti vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 5 momenttia.

Pykälän 8 momentti sisältäisi luonteeltaan informatiivisen säännöksen, jonka mukaan kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kelan toimesta ja siitä, että Kela tilittää kunnilta perityn, ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle, säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

8 §. Peruspäivärahan rahoitus. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös peruspäivärahan rahoituksesta. Kunnille esitetään rahoitusosuutta peruspäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta, joka vähentää valtionosuutta. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

10 §. Työllisyysrahaston tehtävät. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään Työllisyysrahaston rahoitustehtävistä. Siihen ehdotetaan lisättäväksi ansiopäivärahan saajan kotikunta rahoittajana, jonka vastuu vähentää Työllisyysrahaston tehtävänä olevaa ansiopäivärahan rahoittamista.

14 a §. *Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu.* 14 c §. *Oikeus tietojen saamiseen.* 14 d §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* 14 e §. *Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa.* 14 f §. *Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen.* Pykäliin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset.

23 §. Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä. Pykälässä säädetään Kansaneläkelaitokselle palkansaajamaksun tuotosta peruspäivärahamenon rahoittamiseen tilitettävän osuuden määrästä. Kunnille esitettävän peruspäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden vaikutavuuden vuoksi ehdotetaan, että kunnan rahoitusosuus kohdistuisi vähentämään palkansaajamaksun tuotosta tehtävää tilitystä. Muilta osin ehdotettu 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentissa tarkoitetun tilityksen lisäksi tehtävästä 50 300 000 euron suuruudesta työttömyysvakuutusmaksun tuotosta tehtävästä tilityksestä Kansaneläkelaitokselle tarkoituksena vähentää valtion rahoitusosuutta. Jotta tämän erillisen määrän tilityksen vuoksi Työllisyysrahaston tilitys ei ylittäisi peruspäivärahamenoa ja jotta kunnan rahoitusosuus tulisi huomioiduksi ehdotetaan, että 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärän ollessa suurempi kuin peruspäivärahameno vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, työttömyysvakuutusmaksun tuotosta tilitettävä yhteismäärä olisi kuitenkin enintään kunnan rahoitusosuuden ylittävän peruspäivärahamenon verran.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

26 c §. Oikeus tietojen saamiseen Kansaneläkelaitokselta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Työllisyysrahaston oikeudesta saada Kansaneläkelaitokselta tarvittavat tiedot sen ansiopäivärahan saajan kotikunnalta perimän ja edelleen Työllisyysrahastolle tilittämän ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan rahoituksen seurantaan varten. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta antaa Työllisyysrahastoa varten vuosittain viimeistään toukokuun 15. päivään mennessä arvio seuraavan vuoden kuntien ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvasta rahoitusosuudesta. Säännös vastaa voimassa olevaan työttömyysturvalain 14 luvun 3 d §:n 5 momenttiin sisältyvää Kansaneläkelaitoksen velvollisuutta vastaavan arvion esittämisestä sosiaali- ja terveysministeriölle työmarkkinatuen valtionosuuden määrän arviointia varten.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.10 Työttömyyskassalaki

19 §. Jäsenmaksut. Pykälän 1 momentissa on säännös jäsenmaksun suuruuden määräämisestä. Kunnille esitetään rahoitusosuutta ansiopäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

25 §. Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus. Pykälässä säädetään yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta. Siihen ehdotetaan tehtäväksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ään ehdotettuja vastaavat, ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta koskevat muutokset.

25 a §. Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus. Ansiopäivärahan saajan kotikunta osallistuisi myös yrittäjän niin kutsutun jälkisuojan perusteella palkansaajakassasta maksettavaan ansiopäivärahaan. Tässä tarkoituksessa 1 momenttiin lisättäisiin ansiopäivärahan saajan kotikunta rahoitusvastuulliseksi tahoksi perusosan osalta. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat nykyistä.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.11 Ulkomaalaislaki

3 §. Määritelmät. Pykälän 6 kohdan työntekijän oleskeluluvan määritelmä muutettaisiin siten, että siitä poistetaan työ- ja elinkeinotoimisto ja siihen liittynyt osapäätös. Osapäätöstä ei enää tehtäisi, mutta työntekijän oleskelulupaharkinnassa otettaisiin kuitenkin huomioon saatavuusharkinta ennen oleskeluluvan myöntämistä.

Lisäksi 6 a kohdan määritelmä muu oleskelulupa ansiotyötä varten muutettaisiin siten, että siinä tehtäisiin selkeä ero työntekijän oleskelulupaan mainiten, ettei luvan myöntämisessä selvitetä työvoiman saatavuutta.

72 §. *Työntekijän oleskelulupa.* Pykälä muutettaisiin. Sen 1 momentissa säädettäisiin työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä. Myöntäminen edellyttäisi, että hakemus täyttää 71 §:n yleiset edellytykset ja että 72 a §:ssä säädetty saatavuusharkinta ei estä oleskeluluvan myöntämistä. Pykälän 3 kohtaan tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuva muutos muuttamalla työ- ja elinkeinotoimiston tilalle Maahanmuuttovirasto. Muutoin pykälä vastaisi voimassa olevaa 72 §:ää.

73 §. *Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen.* Pykälän otsikko muutettaisiin. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevaa 1 ja 2 momenttia. Pykälän 3 ja 4 momentti vastaisivat 83 §:n 3 ja 4 momenttia muutettuna siten, että niissä ei enää säädettäisi työ- ja elinkeinotoimistosta. Pykälän 5 momentti vastaisi voimassa olevaan 3 momenttia.

75 §. *Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä.* Pykälä kumottaisiin. Työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen myötä ei olisi voimassa olevan säännöksen tarkoittamaa tahoja, joka ennakkotiedon antaisi. Ennakkotietoa koskevat tarpeet hoidettaisiin muulla tavoin.

83 §. *Toimivalta myöntää työntekijän oleskelulupa.* Pykälä kumottaisiin, koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Pykälän 3 ja 4 momenttiin sisältyvät sääntely siirrettäisiin muutettuna 73 §:n 3 ja 4 momenttiin. **85 §.** *Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto.* Pykälä kumottaisiin tarpeettomana, koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin.

86 a §. *Työnantajan velvollisuudet.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että työnantajan tulisi toimittaa säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa ja siinä tarkoitettut tiedot Maahanmuuttovirastolle.

187 §. *Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen myötä Maahanmuuttovirasto päättäisi työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytymisestä.

190 §. *Valitus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työvoimatoimistosta.

194 §. *Työnantajan valitusoikeus.* Pykälästä poistettaisiin maininta työvoimaviranomaisen ratkaisusta. Työnantajalla olisi kuitenkin jatkossakin muutoksenhakuoikeus siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

7.12 Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

8 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät.* Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä kunnille nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Pykälässä työ- ja elinkeinotoimistolle säädetyt tehtävät siirtyisivät KEHA-keskuksen hoidettavaksi. Pykälään ja sen otsikkoon tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.

7.13 Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 ja 2 momentteihin lisättäisiin maininta yritysten kehittämispalveluista lain mukaisena uutena avustusmuotona. Samassa yhteydessä avustuksen nimi muutettaisiin yritystoiminnan kehittämispalveluista paremmin uuteen sääntely-ympäristöön sopivaksi yritysten kehittämispalveluksi.

8 a §. *Avustus yritysten kehittämispalveluihin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että yritysten kehittämispalveluina voitaisiin hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan kehittämiseksi

tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Hankinnalla voidaan tarkoittaa tässä yhteydessä muitakin palvelujen hankintatapoja kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaiset hankintatavat. Kehittämispalvelujen sisältö ja toteuttamistapa säilyisi säädöspohjan muutoksesta huolimatta pääosin ennallaan. Selvytyden vuoksi momentissa mainittaisiin, että myös yritysten kehittämispalvelujen myöntäminen olisi harkinnanvaraista. Yritysten kehittämispalvelut kohdistuvat yrityksen liiketoiminnan strategiseen kehittämiseen, eikä niitä myönnetä operatiivisen liiketoiminnan harjoittamiseksi katsottavaan toimintaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kehittämispalvelujen maksullisuudesta. Nykyiseen tapaan palvelun saajan maksuosuudesta (omavastuuosuus) säädettäisiin lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Avustus eroaisi muista lain nojalla myönnettävistä avustuksista siltä osin, että avustusta ei maksettaisi avustuksen saajalle, vaan kyse olisi pääosin julkisesti subventoidusta palvelusta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että pääosan palvelun hinnasta palvelun tuottajalle maksaisi avustuksen myöntävä viranomainen ja palvelua saava yritys maksaisi vain ylijäävän osuuden eli omavastuuosuuden.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin myös, että valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämispalvelusta on vähämerkityksistä –tukea palvelua käyttävälle yritykselle. Muista tämän lain nojalla myönnettävistä avustuksista poiketen yritysten kehittämispalveluja myönnettäessä sovellettaisiin yleisen vähämerkityksisen tuen (Komission asetus (EU) N:o 1407/2013) lisäksi myös sektorikohtaisia vähämerkityksistä tukea koskevia sääntöjä, jotka koskevat kalastusta ja vesiviljelyä (Komission asetus (EU) N:o 717/2014) sekä maataloustuotteiden alkutuotantoa (Komission asetus (EU) N:o 1408/2013).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityksen kehittämispalvelujen myöntämisen edellytyksistä. Nämä edellytykset olisivat lain tasolla uusia ja niiden avulla pyrittäisiin sisällöllisten tavoitteiden lisäksi yhdenmukaistamaan tässä laissa säädettyjen avustusten myöntämiskriteerejä. Säännöksillä myös täydennettäisiin valtionavustuslain 7 §:ssä säädettyjä valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä, jotka tulisi 1 §:ssä säädetyn perusteella huomioida myös kehittämispalveluja myönnettäessä. Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaisesti yrityksen kehittämispalveluja voitaisiin myöntää, jos yrityksellä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Kannattamattoman toiminnan tukeminen ei olisi perusteltua kansantalouden edun, yritystoiminnan tehokkuuden eikä toimivan kilpailun näkökulmasta.

Momentin 2 kohdan mukaan myönnettävän palvelun tulee arvioida olevan tarpeellinen yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta. Poiketen lain 7 §:ssä säädettyistä yrityksen kehittämisavustuksen myöntämisedellytyksistä, yritysten kehittämispalveluissa palvelujen myöntökynnys olisi merkittävästi matalampi. Palvelujen myöntäminen olisi mahdollista jo silloin, kun niiden myöntäminen arvioitaisiin yritykselle tarpeelliseksi, eikä palvelulta sen lisäksi edellytettäisi sellaista merkittävyyttä hakijan toiminnan kehittämisen kannalta kuin mitä yrityksen kehittämisavustuksen kohdalla edellytetään. Myöntökynnys asetettaisiin matalammaksi, koska kehittämispalveluja on niiden luonteen ja tarkoituksen mukaisesti perusteltua tarjota laajasti eri toimialojen pk-yrityksille kehittämistarpeiden arvioimiseksi ja kehittämiseen kannustamiseksi, ja myös koska myönnettävä avustussumma on kehittämispalvelujen kohdalla tyypillisesti yrityksen kehittämisavustusta selkeästi pienempi.

Momentin 1 kohdan mukaisesti toiminnan kannattavuuden arviointi olisi kokonaisharkintaa, jossa voitaisiin ottaa huomioon muun muassa yrityksen taloudelliset tunnusluvut. Lisäksi tässä arvioinnissa voitaisiin huomioida erilaisista julkisista ja yksityisistä rekistereistä saatavat tiedot yrityksen maksuhäiriöistä sekä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisesta. Lähtökohdana harkinnanvaraisia avustuksia myönnettäessä olisi luonnollisesti se, että avustuksen saaja

olisi hoitanut asianmukaisesti velvoitteensa. Avustusta voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäinen. Lisäksi avustusta voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun laiminlyönti olisi olennainen, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty maksusuunnitelma, jota olisi jo jonkin aikaa noudatettu. Avustuksen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien yhteydessä olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja perustuisi aina tapauskohtaiseen arviointiin.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

14 §. Avustuksen maksaminen. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa todettaisiin, että poiketen siitä, mitä 1 – 3 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Kyseisessä palvelun tuottajalle suoritettavassa maksussa on kyse sopimussuhteeseen perustuvan yksityisoikeudellisen saatavan maksamisesta.

Muista valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 - 2028 annetun lain mukaisista avustusmuodoista poiketen yritysten kehittämispalvelujen avustusosuus maksettaisiin laskutuksen perusteella suoraan palvelun tuottajalle, kuten on toimittu tähänkin asti. Menettelyn tarkoitus on pitää yritysten kehittämispalvelujen prosessi toiminnallisesti tehokkaana sekä palveluja käyttävien yritysten että viranomaisen kannalta.

Ehdotettavan 8 a §:n 2 momentin mukaisen omavastuuosuuden palvelun saaja maksaisi suoraan palvelun tuottajalle, kuten tähänkin asti.

On huomattava, että lain 30 §:n mukainen muutoksenhakuoikeus ei koskisi 14 §:n 4 momentin mukaista yritysten kehittämispalvelujen tuottajan laskuttamaa avustusosuutta koskevaa ratkaisua, koska tältä osin kysymys on palveluntuottajan ja viranomaisen väliseen sopimukseen perustuvasta yksityisoikeudellisesta saatavasta, jota koskevat mahdolliset sopimusriita-asiat tulee ratkaista yleisessä tuomioistuimessa, eikä hallinto-oikeudessa.

Nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi sellaisenaan.

28 §. Tietojärjestelmä. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa täsmennettäisiin 1 momentin säännöstä tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa. Momentin mukaan 1 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennettaisiin palvelun tuottajien vastuuasiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus. Tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n mukaan henkilötunnusta saa käsitellä muun muassa, jos käsittelystä säädetään laissa. Selvyyden vuoksi momentissa todettaisiin myös muut vastuuasiantuntijoista tallennettavat tiedot eli nimi ja yhteystiedot.

Yrityksen kehittämispalvelut hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Jotta voidaan varmistua, että palvelun toteuttamisessa käytetään ELY-keskuksen hyväksymiä tai tarjouksessa nimettyjä vastuuasiantuntijoita, on vastuuasiantuntijat voitava yksilöidä. Yksilöinti tapahtuu tarkoituksenmukaisimmalla tavalla henkilötunnuksen avulla. Lisäksi vastuuasiantuntijoiden henkilötunnuksen käsittely ja vastuuasiantuntijoiden yksilöiminen on välttämätöntä, jotta palveluntuottajille voidaan myöntää pääsy palveluntuottajille tarkoitettuun sähköiseen asiointipalveluun. Asiointipalvelua käytetään yritysten kehittämispalvelujen hakemiseen sekä hakemuksen käsittelyyn ja palvelun toteuttamiseen liittyvään yhteydenpitoon ja tiedonvaihtoon palvelun hakijan, palveluntuottajan ja ELY-keskuksen kesken.

Nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi sellaisenaan.

7.14 Palkkaturvalaki

3 §. *Viranomaiset.* **10 §.** *Hakemus ja hakijat.* **13 §.** *Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo.* **15 §.** *Palkkaturvan maksaminen.* **19 §.** *Maksuhojennukset.* **24 §.** *Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa.* **26 §.** *Hallintovalitus.* **28 §.** *Tiedonsaanti ja virka-apu.* **28 a §.** *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturva-asiat siirtyisivät ELY-keskuksen tehtävistä KEHA-keskuksen tehtäviksi. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuvat muutokset.

Lain 10 §:n 1 momentissa säädetään palkkaturvahakemuksen toimittamisesta. Nykyisin palkkaturvahakemuksen voi toimittaa työ- ja elinkeinotoimistoon tai ELY-keskukseen. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, hakemuksen voisi toimittaa KEHA-keskuksen lisäksi kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

7.15 Merimiesten palkkaturvalaki

2 §. *Viranomaiset.* **9 §.** *Hakemus ja hakijat.* **10 §.** *Kuuleminen.* **13 §.** *Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo.* **15 §.** *Palkkaturvan maksaminen.* **19 §.** *Maksuhojennukset.* **22 §.** *Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa.* **24 §.** *Hallintovalitus.* **26 §.** *Tiedonsaanti ja virka-apu.* **26 a §.** *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturva-asiat siirtyisivät ELY-keskuksen tehtävistä KEHA-keskuksen tehtäviksi. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuvat muutokset.

Lain 9 §:n 1 momentissa säädetään palkkaturvahakemuksen toimittamisesta. Nykyisin palkkaturvahakemuksen voi toimittaa työ- ja elinkeinotoimistoon tai ELY-keskukseen. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, hakemuksen voisi toimittaa KEHA-keskuksen lisäksi kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

7.16 Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä

4 §. *Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen.* Pykälän 1 momentti muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työnhakijoiden osoittaminen Työkanava Oy:n palvelukseen siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistolta työvoimaviranomaisen tehtäväksi. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijan palvelutarpeen arviointi siirtyisi työvoimaviranomaisen tehtäväksi. Työvoimaviranomaisen tulisi osoittaa Työkanava Oy:lle 1 momentissa säädetyt ehdot täyttäviä työttömiä työnhakijoita yhtiössä olevia työpaikkoja vastaava määrä.

7.17 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

3 §. *Määritelmät.* Voimassa olevan pykälän 3 kohdassa on määriteltä, mitä laissa tarkoitetaan työvoimakoulutuksella. Määritelmässä viitataan voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja sen mukaisiin työvoima- ja elinkeinoviranomaisiin. Esityksessä ehdotettavan uuden sääntelyn vuoksi kyseisen kohdan mukaiseen määritelmään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos siten, että työvoima- ja elinkeinoviranomaisten sijaan momentissa käytettäisiin ilmaisua työvoimaviranomaiset ja viitattaisiin uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 3 §:ään.

23 §. *Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus.* Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että työ- ja elinkeinohallinnon sijaan momentissa käytettäisiin 3 §:ää vastaavasti termiä työvoimaviranomainen.

37 §. *Hakeutuminen ja hakumenettelyt.* Voimassa olevan pykälän 4 momentissa on työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan liittyviä erityissäännöksiä. Momentin sanamuotoon ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia. Työ- ja elinkeinoviranomaisen sijaan momentissa käytettäisiin termiä työvoimaviranomainen sekä viitattaisiin uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opiskelijavalinnasta päättävä työllisyysviranomainen olisi nimenomaan se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:n 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Ehdotettu tarkennus olisi tarpeen, koska jatkossa työvoimaviranomaisina toimivien sopijaosapuolten määrä kasvaisi. Työvoimaviranomaisena toimiva kunta tai kuntayhtymä toteuttaisi säännöksessä tarkoitettua opiskelijavalinnan myös muiden kuin kyseisen kunnan tai kuntayhtymän asukkaiden osalta, jos tällaiset henkilöt hakeutuisivat kyseiseen työvoimakoulutukseen.

45 §. *Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos siten, että työ- ja elinkeinoviranomaisen sijaan momentissa käytettäisiin termiä työvoimaviranomainen.

94 §. *Opiskelijan velvollisuudet.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan poistettavan viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momenttiin. Pykälässä viitattaisiin esityksessä ehdotettavaan uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 4 §:n 2 momenttiin. Kyseisessä momentissa säädettäisiin asiallisesti vastaavasti kuin mainitussa työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kohdassa.

98 §. *Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa.* Pykälästä ehdotetaan poistettavan viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ään. Pykälässä viitattaisiin esityksessä ehdotettavaan uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 5 §:ään. Kyseisessä momentissa säädettäisiin asiallisesti vastaavasti kuin mainitussa työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kohdassa.

109 §. *Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa.* Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään, että työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakkautettavien työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan tiedonsaantioikeus olisi työvoimaviranomaisilla. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella ei olisi tiedonsaantioikeutta.

Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään puolestaan työvoimakoulutusta järjestävän koulutuksen järjestäjän oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asia-

kaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi. Momenttia muutettaisiin 1 momenttia vastaavasti siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan tiedon luovuttajana olisi työvoimaviranomainen.

124 §. Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus. Voimassa olevan pykälän 3 momentissa säädetään, että työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Tältä osin momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuksen järjestäjällä olisi yhteistyövelvoite työvoimaviranomaisen kanssa. Velvoite yhteistyöhön työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa poistettaisiin. Esityksessä ehdotettavan sääntelyn myötä työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin eikä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi enää työvoimakoulutusta koskevia tehtäviä.

Edelleen mainitun momentin mukaan koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvasaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun. Tältä osin momenttia muutettaisiin siten, että kutsu keskusteluun tulisi työvoimaviranomaisen aloitteesta.

7.18 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin on ehdotettu tehtäväksi sosiaali- ja terveydenjärjestämisvastuun muutoksesta aiheutuvat muutokset (HE 56/2021 vp). Kyseiseen hallituksen esitykseen sisältyvät muutokset on otettu huomioon tähän esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa.

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä oleva maininta työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista.

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdassa olevassa aktivointisuunnitelman määritelmässä työ- ja elinkeinotoimisto muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Pykälän 9 kohdassa olevassa valtion korvauksen määritelmästä poistettaisiin sana työllisyysmääräraha. Korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahasta, mistä otettaisiin erillinen säännös rahoitusta koskevaan 25 §:ään.

3 §. Soveltamisala. Pykälässä olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Myös pykälän 4 momentissa oleva viittaus kotoutumisen edistämisestä annettavasta lakia.

4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

5 §. Aktivointisuunnitelman laatiminen. Pykälässä olevat maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Lisäksi viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7 §. Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimaviranomainen. Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuisi se työvoimaviranomainen, jonka asiakkaana henkilö on. Ehdote-

tun työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan lain 2 luvun 7 §:n nojalla henkilö olisi lähtökohtaisesti sen työvoimaviranomaisen asiakas, jonka toimialueeseen hänen kotikuntansa kuuluu. Henkilö voisi joissakin tilanteissa kuitenkin olla asiakkaana myös muussa kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa, jos hän oleskelee muutoin kuin tilapäisesti toisessa kunnassa. Tällöin kyseinen työvoimaviranomainen osallistuisi aktivointisuunnitelman laatimiseen. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä.

8 §. *Aktivointisuunnitelman sisältö.* Pykälän 1 momentin 5 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sekä 3 ja 5 momentin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

9 §. *Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa.* **10 §.** Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan. Pykälissä olevat maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista.

11 §. *Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset.* Nykyisessä säännöksen mukaan henkilöllä on oikeus suunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin julkisiin työvoimapalveluihin työ- ja elinkeinotoimistolle käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Jatkossa kunnat saisivat rahoituksen työvoimapalveluiden järjestämiseen yleiskatteellisena valtionosuutena, eikä työvoimapalveluihin erikseen osoitettaisi määrärahaa. Oikeutta palveluihin ei siten olisi perusteltua sitoa käytettävissä oleviin määrärahoihin. Vastaava määrärahasidonnaisuus poistettaisiin myös työvoimapalveluiden järjestämistä koskevasta laista. Säännös korvattaisiin informatiivisella viittauksella työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

12 §. *Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen.* Pykälässä oleva viittaus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilöasiakasrekisteriin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua sääntelyä. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta, johon työvoimaviranomaiset olisivat velvollisia tallentamaan tietoja.

14 §. *Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset.* Pykälän 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työssäkäyntialueeseen muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

15 §. *Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa.* Pykälässä oleva maininta työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Lisäksi viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

25 §. *Rahoitus.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin 24 §:ssä tarkoitetun valtion korvauksen rahoituksesta.

27 §. *Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa oleva vanhentunut viittaus työvoimatoimistoon muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua sääntelyä.

28 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos poistamalla viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja kirjoittamalla momenttiin nykyistä vastaavat muutoksenhakusäännökset.

7.19 Vuorotteluvapaalaki

Vuorotteluvapaalakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistoon muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälän 5 ja 6 kohta siirtyisivät 4 kohdan aiemman kumoamisen johdosta 4 ja 5 kohdaksi. Pykälään lisättäisiin uusi 6 kohta, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen määritelmästä. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §. Vuorottelusopimus. 9 §. Sijainen. 11 §. Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset. 17 §. Työvoimapolitiittinen lausunto. 18 §. Ilmoitusvelvollisuus ja oikeus tietojen saamiseen. Pykälissä säädetty viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimistolle kuuluvat tehtävät olisivat jatkossa työvoimaviranomaisen tehtäviä. Pykälissä säädetty ilmoitettavat ja annettavat tiedot sekä selvitykset annettaisiin jatkossa työvoimaviranomaiselle.

Jatkossa työvoimaviranomainen antaisi Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen niistä edellytyksistä, jotka koskevat työssäoloedellytystä, vuorottelijan yläikärajaa, vuorotteluvapaan kestoa, sovitun vuorotteluvapaan pidentämistä, vuorottelusopimusta sekä sijaista. Lisäksi työvoimaviranomainen antaisi lausunnon takaisinperinnän edellytyksistä. KEHA-keskus antaisi Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen niistä edellytyksistä, jotka koskevat vuorottelijan harjoittamaa yritystoimintaa.

22 §. Rahoitus. Pykälässä säädetään vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien kustannusten rahoittamisesta. Pykälän mukaan kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työttömyysturvain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

Sekä peruspäivärahan että ansiopäivärahan perusosan menoon esitetään uutta rahoituslähdettä, kunnan rahoitusosuutta etuusmenoon. Kuntien ei ole tarkoitus osallistua vuorottelukorvauksesta syntyvään etuusmenoon, vaan valtio rahoittaisi jatkossakin Kansaneläkelaitoksen maksaman vuorottelukorvauksen kokonaisuudessaan, ja työttömyyskassan maksamaan vuorottelukorvaukseen kohdistuisi jatkosakin valtion perusosaa vastaava rahoitusosuus ja ansio-osan rahoituksesta vastaisi Työllisyysrahasto ja työttömyyskassa itse jäsenmaksutuotolla. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tästä aiheutuvat muutokset.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.20 Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta

Lakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Laissa säädetty viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Toimivaltaiseksi nimetty laitos eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa olisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu kunnan

tai kuntayhtymän viranomainen, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Kyseinen kunta tai kuntayhtymä antaisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta lain 3 luvun 11 §:ssä säädetyt todistukset ja muut asiakirjat. Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa olisivat työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän lisäksi KEHA-keskus nykyistä TE-hallinnon asiakaspalvelukeskusta vastaavasti.

EU-maiden laitosten välillä tietoja siirretään sähköisesti EESSI-järjestelmässä (Electronic Exchange of Social Security Information) RINA-käyttöliittymässä. Nykyisin Suomen TE-palvelut ovat yksi laitos RINA-käyttöliittymässä. Kaikki TE-toimistot ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus käyttävät samaa laitostunnusta ja RINA-tietojärjestelmää. TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus muun muassa välittää saapuneita ilmoituksia oikeaan TE-toimistoon. KEHA-keskus voisi nykyistä TE-hallinnon asiakaspalvelukeskusta vastaavasti osallistua edellä mainittuun tietojen siirtämiseen liittyvään prosessiin.

7.21 Laki tulotietojärjestelmästä

6 §. *Tulorekisteriin talletettavat tiedot ja muut tiedot.* Pykälän 6 momentin 2 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos siten, että kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin 16 ja 23 kohtiin tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvat muutokset. Lisäksi pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uudet 26 ja 27 kohdat, jotka koskisivat työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevien kuntien tai kuntayhtymien sekä työ- ja elinkeinoministeriön oikeutta saada tietoja tulotietojärjestelmästä.

Pykälän 1 momentin 16 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetusta laista ja kotoutumisen edistämisestä annetusta laista. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettulla tavalla kuntien järjestämisvastuulle, olisi jatkossa uuden työvoimaviranomaisen tehtävänä huolehtia valmennukseen, kokeiluun ja työvoimakoulutukseen osallistuvan vakuutusturvasta, eikä Valtiokonttorilla jatkossa olisi työvoimapalveluihin liittyvää tehtävää korvausasioiden ratkaisemisessa. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on tarkoitus antaa eduskunnalle hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Kotoutumisen edistämisestä annettua lakia esitetään muutettavaksi siten, että jatkossa kunnan olisi järjestettävä laissa tarkoitettu vakuutusturva, eikä Valtiokonttori enää jatkossa käsitelisi kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja korvausasioita.

Pykälän 1 momentin 23 kohtaa on käynnissä olevan rekrytointitukikokeilun ajaksi muutettu väliaikaisesti lailla 22/2022. Väliaikainen muutos on voimassa 31 päivään joulukuuta 2033.

Pykälän 1 momentin 23 kohtaa muutettaisiin ottaen huomioon tämän esityksen 1. ja 4. lakiehdotuksissa ehdotetut muutokset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin. Kohdasta poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, koska ne eivät enää työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirryttyä kunnille ja työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen hoitaisi kohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Esityksen 4. lakiehdotuksen mukaan kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on jatkossa hoitaa palkkaturvalaissa ja merimiesten palkkaturvalaissa tarkoitettua palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin kuuluisi 4. lakiehdotuksen 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tulokselli-

suutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottaminen, arviointi ja seuranta. Erityisesti työvoimapaalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon arvioimista ja seurantaan varten kehittämis- ja hallintokeskus tarvitsisi jatkossa myös tulotietojärjestelmän tietoja. Työvoimapaalvelujen tuloksellisuutta ja vaikutuksia voidaan arvioida ja seurata, kun saadaan tietoa siitä, miten asiakkaiden tulot ovat kehittyneet työvoimapaalvelun aikana ja palvelun päätyttyä. Tulotietojärjestelmästä saatavien tietojen avulla on mahdollista arvioida nykyistä paremmin työvoimapaalvelujen kohdentumista ja eri asiakasryhmien palvelujen järjestämistä ja kokonaisvaikutuksia. Tulorekisteritietoja hyödyntäen laadittuja arvioita on mahdollista myös kohdentaa tiettyjä palveluja arviointien perusteella tietyille asiakasryhmille palveluiden todetun vaikuttavuuden mukaan.

Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvun 4 §:n 2 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeudesta. Mainitun 2 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, Business Finland -nimiseltä osakeyhtiöltä, Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä kehittämis- ja hallintokeskukselle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapaalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 23 kohdasta poistettaisiin maininta palkkatuesta ja starttirahasta, koska mainitut tehtävät siirtyisivät kuntien hoidettavaksi. Työvoimapaalvelujen järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä säädettäisiin uudessa 26 kohdassa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 26 kohta, jossa säädettäisiin työvoimapaalvelujen järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä. Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan palkkatukea ja starttirahaa koskevat tehtävät siirtyisivät kuntien vastuulle. Lisäksi 1. lakiehdotuksen 10 luvussa säädettäisiin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta. Kyseessä olisi palkkatuen kaltainen työnantajalle myönnettävä tuki, jota myönnettäisiin 55 vuotta täyttäneen henkilön palkkaamiseen ehdotetussa laissa tarkemmin säädettyjen edellytysten täytyessä. Vastaavasti kuin palkkatuen ja starttirahan osalta tulotietojärjestelmästä tietoja tarvitaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen ja maksamisen esteiden selvittämiseen. Voimassa olevan tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimistolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä muun muassa palkkatukea ja starttirahaa koskevien tehtävien hoitamiseksi, joten tältä osin ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevaa lakia.

Ehdotetun 26 kohdan mukaan työvoimapaalvelujen järjestämisestä vastuussa olevalla kunnalla tai kuntayhtymällä olisi oikeus saada tulotietojärjestelmän tietoja myös tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen muutosturvakoulutusta koskevien tehtävien toimeenpanoa varten. Muutosturvakoulutusta koskevat säännökset sisältyvät 1. lakiehdotuksen 8 lukuun. Ehdotetun 8 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan muutosturvakoulutuksen arvo voi vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. Tulotietojärjestelmästä saatavat tiedot olisivat näin ollen tarpeen muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon määrittämisessä.

Työvoimaviranomaisella tarkoitetaan tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 1 luvun 3 §:n 1 kohdan mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapaalveluiden järjestämisestä. Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvun 4 §:n 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Edellä mainitun 4 §:n 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapaalvelujen toi-

meenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, valtion viranomaiselta, hyvinvointialueelta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapalvelujen palveluntuottajalta, muulta työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 6 luvun 4 §:ssä tarkoitetun työkokeilun toteuttajalta.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 27 kohta, jossa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada tulorekisterin tietoja tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluisi 1. lakiehdotuksen 3 luvun 1 §:n mukaan julkisten työvoimapalveluiden yleinen johtaminen, ohjaus ja kehittäminen ja 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi työllisyysneuvoston valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista vuosittain. Ministeriö vastaisi osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja niihin liittyvien budjetti-, politiikka- ja lainsäädäntövalmistelun tueksi työ- ja elinkeinoministeriö tarvitsisi työvoimapalveluja koskevien analyysien laatimiseksi myös tulotietojärjestelmän tietoja.

Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvun 4 §:n 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tiedonsaantioikeudesta. Mainitun momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta kehittämis- ja hallintokeskukselta, muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta ja muulta kunnan viranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

7.22 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin 23 kohtaa muutettaisiin siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle voitaisiin luovuttaa tulorekisterin tietoja palkkaturvain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyin työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaan koskevan tehtävän hoitamiseksi.

Kohdasta poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, koska ne eivät enää työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirryttyä kunnille ja työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen hoitaisi kohdassa tarkoitettuja tehtäviä.

Lisäksi pykälän 1 momentin 23 kohdasta poistettaisiin maininta palkkatuesta ja starttirahasta, koska mainitut tehtävät siirtyisivät kuntien hoidettavaksi. Työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä säädettäisiin uudessa 1 momentin 26 kohdassa.

7.23 Työsopimuslaki

1 luku Yleiset säännökset

3 a §. *Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin saatettaisiin vastaamaa ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitettua

ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija 12 edellisen kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettussa laissa tarkoitettuun työttömän työnhakijan määritelmään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

6 luku Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä.

6 §. *Työntekijän takaisinottaminen.* Voimassa olevan 1 momentin mukaan työntekijän takaisinottovelvollisuus koskee työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijana olevaa entistä työntekijää, joka on irtisanottu lain 7 luvun 3 tai 7 §:ssä mainituilla perusteilla. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijana pidettäisiin henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi mainitun lakiehdotuksen 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Edellä mainitun vuoksi 1 momentissa viitattaisiin edellä tarkoitetulla tavalla työnhakijana olevaan.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia sellaisenaan.

7 luku Työsopimuksen irtisanomisperusteet.

12 §. *Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

12 a §. *55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. 9 luku Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §. *Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Työnantajan tulisi tehdä pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus jatkossa työvoimaviranomaiselle. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin tehtäisiin tästä johtuva muutos.

Pykälän 2 momentissa säädettyihin tietoihin, jotka 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta tulee käydä ilmi, lisättäisiin irtisanottavan työntekijän kotipaikka. Kotipaikka oli jatkossa merkityksellinen tieto, koska työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työvoimapalvelut niille, joiden kotikunta sijaitsee työvoimaviranomaisen toimialueella.

3 b §. *Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista.* Pykälään sisältyvät viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

13 luku Erinäisiä säännöksiä

6 §. *Säännösten pakottavuus.* Pykälässä säädetään työsopimuslain säännösten pakottavuudesta. Pykälä 2 momentin 1-3 kohdassa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Lisäksi 2 kohtaan lisättäisiin rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta työnantajatahoksi, joka voi työsopimuslain työntarjoamis- tai takaisinottovelvollisuuden estämättä ottaa palvelukseensa työttömän työnhakijan, joka on ollut työtön vähintään 24 kuukautta edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Myös rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle voidaan myöntää säännöksessä mainitussa lainkohdassa

tarkoitettua 100 prosentin palkkatukea. Momentin 3 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin kunta ja kuntayhtymä, koska kunnalle tai kuntayhtymälle ei voitaisi myöntää palkkatukea. Pykälän 3 momentti kumottaisiin.

7.24 Merityösopimuslaki

1 luku Yleiset säännökset.

4 a §. *Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin saatettaisiin vastaamaa ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija 12 edellisen kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työttömän työnhakijan määritelmään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

7 luku Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §. *Työntekijän takaisinottaminen.* Voimassa olevan 1 momentin mukaan työntekijän takaisinottovelvollisuus koskee työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijana olevaa entistä työntekijää, joka on irtisanottu lain 7 luvun 3 tai 7 §:ssä mainituilla perusteilla. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijana pidettäisiin henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi mainitun lakiehdotuksen 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Edellä mainitun vuoksi 1 momentissa viitattaisiin edellä tarkoitetulla tavalla työnhakijana olevaan.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia sellaisenaan.

8 luku Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §. *Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

10 a §. *55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

10 luku Työsopimuksen päättämismenettely

4 §. *Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Työnantajan tulisi tehdä pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus jatkossa työvoimaviranomaiselle. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin tehtäisiin tästä johtuva muutos.

Pykälän 2 momentissa säädettyihin tietoihin, jotka 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta tulee käydä ilmi, lisättäisiin irtisanottavan työntekijän kotipaikka. Kotipaikka oli jatkossa merkityksellinen tieto, koska työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työvoimapalvelut niille, joiden kotikunta sijaitsee työvoimaviranomaisen toimialueella.

5 §. *Työnantajan tiedottamisvelvollisuus työllistymissuunnitelmasta.* Pykälään sisältyvät viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.25 Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta

3 a §. *Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin saatettaisiin vastaamaa ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työttömään työnhakijaan muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

37 a §. Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 1 momenttia. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Työnantajan ilmoitus tulisi tehdä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle.

7.26 Valtion virkamieslaki

5 a §. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työssäkäyntialueesta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 10 §:ssä.

9 c §. Pykälä saatettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa 2 momenttia sellaisenaan. Pykälän 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.27 Yhteistoimintalaki

19 §. *Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen.* Pykälän 4 momenttiin sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

21 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet.* Pykälän 3 ja 4 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 3 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Momentteihin sisältyvät viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

38 §. *Sopimisoikeus.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus työ- ja elinkeinotoimistoon muutettaisiin viittaukseksi työvoimaviranomaiseen.

7.28 Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella

8 §. *Ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Pykälään sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti.

9 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet.* Pykälään tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.29 Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa

24 §. *Ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Pykälään sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti.

25 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi.* Pykälään tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.30 Laki sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunnasta

14 §. *Asian käsittely.* Pykälän 9 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunta toimisi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 17 luvun 2 §:n mukaan valitusviranomaisena asioissa, jotka koskivat työvoimaviranomaisen tekemää päätöstä työnhakijaksi epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevassa asiassa. Palkkaturva-asioden käsittely siirtyisi ELY-keskukselta KEHA-keskukselle.

7.31 Laki toimeentulotuesta

2 a §. *Velvollisuus ilmoittaa työnhakijaksi.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Työnhakijaksi ilmoittautumisesta säädetäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa, johon työnhakijaksi ilmoittautumisen osalta viitattaisiin. Säännöksestä poistettaisiin maininta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Pykälän 1 momentin 1-5 kohdassa määritellään tilanteet, joissa työnhakijaksi ilmoittautumista ei edellytetä. Myös pykälän otsikosta poistettaisiin maininta työttömäksi ilmoittautumisesta.

10 §. *Alennettu perusosa.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ja 3 momentin 1 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentissa oleva työ- ja elinkeinoviranomainen korvattaisiin ehdotettua lainsäädäntöä vastaavalla käsitteellä työvoimaviranomainen, jolla tarkoitetaan esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan kunnan tai kuntayhtymän viranomaisesta, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

10 a §. *Toimintaraja ja matkakorvaus.* **11 §.** *Huomioon otettavat tulot.* Voimassa olevan 10 a §:n 1 momentissa ja 11 §:n 2 momentin 5 kohdassa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja

yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.32 Laki eläkkeensaajan asumistuesta

14 §. *Etuoikeutetut tulot.* Pykälän 1 momentin 10 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.33 Kansaneläkelaki

35 §. *Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot.* Pykälän 14 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.34 Sairausvakuutuslaki

8 luku Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

9 §. *Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen.* Pykälän 2 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.35 Sotilasavustuslaki

11 §. *Huomioon otettavat tulot.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.36 Opintotukilaki

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 6 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.37 Tuloverolaki

92 §. *Verovapaat sosiaalietuudet.* Pykälän 11 kohtaan sisältyvät viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 13 kohta kumottaisiin tarpeettomana.

127 a §. *Kotitalousvähennys.* Pykälän 3 momentista poistettaisiin tarpeettomana viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen palkkatukeen.

7.38 Maatilatalouden tuloverolaki

10 f §. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun palkkatukeen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Palkkatuesta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvussa. Kohtaan lisättäisiin maininta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta, joka olisi palkkatuesta erillinen, mainitun lain mukainen, työnantajalle palkkakustannuksiin maksettava uusi tuki.

7.39 Laki elinkeinotulon verottamisesta

56 §. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun palkkatukeen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Palkkatuesta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvussa. Kohtaan lisättäisiin maininta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta, joka olisi palkkatuesta erillinen, mainitun lain mukainen, työnantajalle palkkakustannuksiin maksettava uusi tuki.

7.40 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

2 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin 2 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työkokeilusta säädettäisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 6 luvun 5 §:ssä.

3 §. Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi. Voimassa olevan 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto rinnastetaan lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämisestä annettua lakia sovellettaessa työnantajaan työkokeilusopimusta tehtäessä. Työ- ja elinkeinotoimisto korvattaisiin käsitteellä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

7.41 Rikoslaki

47 luku Työrikoksista

6 §. Työnvälityksen maksukiellon rikkominen. Pykälässä oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.42 Rikosrekisterilaki

4 a §. Pykälä sisältää säännökset, joiden nojalla Oikeusrekisterikeskus voi antaa tietoja rikosrekisteristä. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 5 a kohta, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada rikosrekisteristä tietoja 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun palkkatukea ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskevassa asiassa.

Palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytyksenä olisi, ettei työnantajaa tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa §:ssä tarkoitettua edustajaa ole tuen myöntämivuonna eikä sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta eikä työnantajalle ole kuluvan tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksua.

Oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa työvoimaviranomaiselle tuen myöntämistä tai takaisinperimistä varten tiedot edellä mainituista tuomioista. Tämä otettaisiin huomioon väliaikaisesti vuoden 2033 loppuun saakka voimassa olevassa 2 momentissa. Oikeus tietojen saamiseen olisi rajattu siten, että se koskisi ainoastaan edellä mainittuja tuomioita.

Rikosrekisteriotteen luovuttaminen tapahtuisi maksutta. Tarkoituksena ei ole, että rikosrekisteriote pyydetäisiin jokaisesta rekrytointituen hakijasta, vaan työvoimaviranomainen luottaisi

pääsääntöisesti tuen hakijan hakemuksessa antamiin tietoihin. Tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi työvoimaviranomainen voisi yksittäistapauksessa pyytää tarvittaessa Oikeusrekisterikeskukselta otteen tuen hakijasta tai tämän edustajasta.

Vastaava rikosrekisteritietojen antamista koskeva säännös sisältyy pykälän 1 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan valtionavustuslaissa tarkoitettulle valtionapuviranomaiselle voidaan luovuttaa vastaavat tiedot valtionavustusta koskevassa asiassa. Koska työvoimaviranomaisten myöntämiin tukiin ei sovellettaisi valtionavustuslakia, tarvittaisiin asiasta erilliset säännökset.

Ehdotettu henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan sekä 10 artiklaan. Tiedot ovat välttämättömiä työvoimaviranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi.

7.43 Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

4 a §. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vastaava muutos kuin väliaikaisesti voimassa olevaan 2 momenttiin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Työvoimapalveluiden järjestämistä koskevaan lakiehdotuksen (1. lakiehdotus) sisältyisi useita asetuksenantovaltuuksia, joista osa olisi uusia ja osa vastaisi voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi, ja se korvattaisiin uudella valtioneuvoston asetuksella.

Lain 2 luvun 4 §:ssä säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämistä koskevasta suunnitelmasta, joka työvoimaviranomaisen tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle. Suunnitelmasta voitaisiin antaa tarkempia säännöksi valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin, että suunnitelman tulisi sisältää ainakin työvoimaviranomaisen asiointipisteiden sijoittuminen, tehtävien hoitamiseen varatut taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit sekä miten palvelut tuotetaan.

Lain 2 luvun 8 §:ssä säädettäisiin henkilön kotikunnan velvollisuudesta korvata työvoimaviranomaiselle kustannukset, jos tämä käyttää 2 luvun 7 §:n 2 momentissa määritellyissä tilanteissa muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen palveluita. Korvauksen tulisi perustua tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenettelyistä voitaisiin säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Lain 3 lukuun sisältyvien asetuksenantovaltuutuksien nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja tarkistamisesta, työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan kokoonpanosta, jaostoista, tehtävistä ja työskentelytavoista, alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä ja sisällöstä sekä työllisyydenhoidon neuvottelumenettelyistä, toimintasuunnitelman laatimisesta ja sen seurannasta sekä työvoimaviranomaisen työvoimapalvelujen järjestämisen arvioinnissa käytettävistä perusteista.

Valtioneuvoston asetuksella täsmennettäisiin ainakin neuvottelukunnan kokoonpanoa. Kuntia edustavina tahoina neuvottelukunnassa olisi kuntien lisäksi edustus Kuntaliitosta ja maakuntien liitoista. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä: Valtion alue-

hallinnosta tulisi olla edustus ELY-keskuksista sekä aluehallintovirastoista. Lisäksi neuvottelukunnassa tulisi olla tasapuolisesti edustettuina työnantajia ja työntekijöitä edustavia järjestöjä. Neuvottelukuntaan asetettaisiin jaosto, joka toimisi työllistymistä edistävänä monialaisen tuen yhteistoimintamallin valtakunnallisena ohjausryhmänä. Jaostoon kutsuttaisiin edustus myös hyvinvointialueilta ja Kansaneläkelaitokselta. Asetuksella säädettäisiin myös neuvottelukunnan koolle kutsumisesta.

Lain 4 luvun 12 §:n 3 momenttiin ja 13 §:n 2 momenttiin, 5 luvun 1 §:n 3 momenttiin ja 3 §:n 3 momenttiin, 7 luvun 3 §:n 1 momenttiin sisältyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia vastaavat valtuudet säätää valtioneuvoston asetuksella työllistymissuunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista, työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ilmoitettavista tiedoista, työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta, työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista ja työvoimakoulutuksen opiskelijavalintamenettelystä. Edellä mainituista seikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

Lain 7 luvun 2 §:n 4 momenttiin sisältyisi uusi asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin työvoimakoulutuksen yhteishankinnan maksuosuuksista. Maksuosuuksia määrättäessä otetaan huomioon valtioneuvoston yleinen ryhmäpoikkeusasetus, joka asettaa enimmäisrajat yrityksille myönnettävälle valtiontuella. Maksuosuudet määriteltäisiin asetuksella siten, että työvoimaviranomaisen osuus koulutuksen hinnasta ei ylittäisi sallitun tuen määrää.

Lain 10 luvussa säädettäisiin palkkatuesta sekä 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta. Palkkatuen ja työllistämistuen enimmäismääristä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Edellä mainittuun liittyvät asetuksenantovaltuuden sisältyisivät 10 luvun 6 §:n 2 momenttiin, 7 §:n 2 momenttiin, 8 §:n 1 momenttiin ja 16 §:n 3 momenttiin. Palkkatuen enimmäismäärä olisi kunkin maksatusjaksoon sisältyvien kalenteripäivien määrä kerrottuna kunkin tuen osalta erikseen määritellyllä kertoimella. Edellä mainittu määrittelytapa mahdollistaisi palkanmaksujaksoihin perustuvat maksatusjaksot ja siten tulorekisterin hyödyntämisen tuen maksatuksessa.

Lain 10 luvun 8 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös 100 prosentin palkkatuen myöntämiseen liittyvästä kauppavaikutuksen arvioinnin perusteista. Työnantajan toiminnalla ei katsottaisi olevan vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos 1) myytyjen tavaroiden ja palveluiden arvo on alle 100 000 euroa vuodessa, 2) tavaroita ja palveluita ei ole mahdollista tilata verkosta tai käyttää verkossa, pois lukien tilanteet, joissa markkinointia tapahtuu verkossa, mutta tavara tulee noutaa tietyssä paikasta tai palvelu kuluttaa tietystä paikasta, ja 3) kaikki tai lähes kaikki asiakkaat ovat Suomessa asuvia henkilöitä tai Suomeen rekisteröityjä organisaatioita.

Lain 10 luvun 18 §:ssä säädettäisiin työolosuhteiden järjestelytuesta, 11 luvun 4 §:ssä työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja 11 luvun 5 §:ssä palveluihin osallistumisesta aiheutuviin kuluihin maksettavasta kulukorvauksesta. Näihin liittyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia vastaavat asetuksenantovaltuudet. Lain 10 luvun 18 §:n 2 momentin mukaan työolosuhteiden järjestelytukeksi korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain 11 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan korvattavista matkoista ja matkakustannusten korvausperusteesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 11 luvun 5 §:n 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla kulukorvauksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta, 6 §:n 4 momentin nojalla kulukorvauksen määräytymisestä ja työvoimaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansanelä-

kelaitokselle sekä 7 §:n 3 nojalla kulukorvauksen korvauspäivistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Edellä mainituista seikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

Lain 12 luvun 1 §:n 6 momentin mukaan työllistämismääräysten toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Uusi asetuksenantovaltuus sisältyisi myös 13 luvun 8 §:ään, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista. Ehdotetussa 13 luvun 8 §:ssä säädettäisiin niistä tietokokonaisuuksista, joita valtakunnalliseen tietovarantoon tulisi tallentaa. Tällaisia tietoja olisivat ainakin ehdotetun 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tiedot. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi siitä, mitä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja työvoimaviranomaisten tulisi tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tarjoamistaan muista kuin 1. lakiehdotuksessa tarkoitetuista työvoimapalveluista.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tukien ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelystä. Lain 16 luvun 1 §:n mukaan tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa tukea tai korvausta koskevasta päätöksestä, maksatuksen hakemista koskevasta menettelystä ja määrärajoista, tuen tai korvauksen maksamisesta toteutuneiden kustannusten perusteella jälkikäteen tai muun kustannusmallin mukaisesti, maksueristä sekä ennakon maksamisesta.

Lain 16 luvun 4 koskisi yksityisiä työvoimapalveluita. Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalveluiden seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista sekä säädetään tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä. Näistä säädettäisiin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen 36 ja 37 §:ää vastaavasti.

Kumottaessa TYP-laki sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1377/2014) kumoutuisi. Ehdotettuun työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintaa koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) 9 §:n 3 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018, ELY-asetus) nimike muutettaisiin vastaamaan lain nimeä. Asetuksen 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta kumottaisiin. Pykälässä säädetään Uudenmaan ELY-keskuksen toimialueesta eräissä tehtävissä. Momentin 2 kohdan mukaiset palkkaturvatehtävät siirtyisivät ELY-keskuksesta kehittämis- ja hallintokeskukseen. Momentin 3 kohdassa säädetään työ- ja elinkeinotoimistojen oikeudellisesta ohjauksesta työttömyysturvain, vuorotteluvapaalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain toimeenpanossa. Myös mainitun asetuksen 16 a §, jossa säädetään Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistotoimivallasta antaa valtakunnallisesti keskitetysti työvoimapoliittisia lausuntoja, sekä asetuksen 20-23 §, jotka sisältävät työ- ja elinkeinotoimistoihin liittyviä säännöksiä (kelpoisuusvaatimukset työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin, työ- ja elinkeinotoimiston virkojen täyttäminen, virkavapauden myöntäminen työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehelle ja muut tukitehtävät), kumoutuisivat, kun ELY-lain säännökset, joihin niitä koskevat asetuksenantovaltuudet sisältyvät, kumottaisiin.

Lisäksi asetuksen muihin pykäliin tehtäisiin työ- ja elinkeinotoimistojen lakkaamisesta ja ELY-keskusten E-vastuualueiden tehtävien muuttumisesta aiheutuvat muutokset. ELY-asetukseen li-

säätäisiin ELY-lain 3 a §:n 4 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla uusi 29 a §, jossa säädettäisiin tarkemmin KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tehtävistä. Pykälässä säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtävistä Work in Finland toimintokokonaisuudessa ja KEHA-keskuksen muista kansainväliseen työnvälitykseen liittyvistä tehtävistä. Lisäksi asetuksen 30 §:ää muutettaisiin ja siinä säädettäisiin TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen sijasta KEHA-keskuksen tieto- ja neuvontapalveluista.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1330/2002) tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Asetuksessa työstä kieltäytymisen ajankohdan osalta säädetyt viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksesta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista annettuun työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen (1556/2016) tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Asetuksessa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolveluiden järjestämisestä annettua lakia. Asetuksesta kumottaisiin tarkemmat säännökset TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamista työvoimapoliittisista lausunnoista.

Lisäksi asetuksessa säädettäisiin, että työvoimapoliittinen lausunto tulisi nykyistä vastaavasti antaa ilman aiheutonta viivytystä. Harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen osalta lausunto tulisi kuitenkin antaa 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija olisi toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt. Muiden kuin harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen osalta lausunto tulisi kuitenkin antaa seitsemän kalenteripäivän kuluessa siitä, kun hakija olisi toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt, jollei asian laadusta, laajuudesta tai muusta erityisestä syystä johdu muuta.

Lisäksi asetuksen 5 lukuun tehtäisiin kuntien rahoitusvastuun laajenemisesta johtuvat muutokset.

Valtioneuvoston asetukseen työttömyysetuuskien rahoituksesta (1277/2014) tehtäisiin kuntien peruspäivärahaan kohdistuvasta rahoitusvastuusta seuraavat muutokset, jotka vähentävät palkansaajamaksun kertymästä peruspäivärahan rahoitukseen kohdistettavaa määrää. Asetukseen myös lisättäisiin säännökset, jotka koskisivat Kansaneläkelaitoksen Työllisyysrahastolle tehtäväksi esitettyä kunnan rahoitusosuuden tilittämistä ansiopäivärahan perusosaan käytettäväksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus ulkomaalaislain nojalla säädettyihin tehtäviin toimivaltaisista työ- ja elinkeinotoimistoista (835/2017) kumoutuisi. Toimivalta työntekijän oleskelulupia koskevilla asioilla olisi Maahanmuuttovirastolla.

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annettuun lakiin ehdotetun 8 a:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämispalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta ja sovellettavista valtiontukisäännöistä sekä palvelun myöntämisen edellytyksistä. Näitä koskeva sääntely lisättäisiin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annettuun valtioneuvoston asetukseen (895/2021) tai mahdollisesti kehittämispalveluista annettavaan erilliseen asetukseen. Asetukseen sisällytettäisiin ainakin nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 19 ja 20 §:ään sisältyvät säännökset.

Yritysten kehittämisspalvelujen hankinnan mahdollisina toteuttamistapoina voisivat tulla kyseeseen muutkin hankintatavat kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaiset menettelyt, kuten esimerkiksi hankinnan toteutustapa, jossa määriteltäisiin vähimmäisvaatimukset, joita yritysten kehittämisspalveluja tarjoavalta palveluntuottajalta ja sen vastuuasiantuntijalta edellytetään. Näistä vähimmäisvaatimuksista, niiden todentamisesta ja muista palvelujen hankinnassa noudatettavista menettelyistä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Palkkaturvasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1276/2009) ja merimiesten palkkaturvasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1277/2009) tehtäisiin palkkaturvatehtävien siirtymisestä KEHA-keskukselle johtuvat tekniset muutokset. Lisäksi mainittujen asetusten 1 ja 2 §:ää muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimiston sijasta palkkaturvan hakemuslomakkeita on pidettävä maksutta saatavilla työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaisessa ja työvoimaviranomaisen velvollisuutena olisi tarvittaessa auttaa hakijaa palkkaturvahakemuksen tekemisessä.

9 Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait tulisivat voimaan pääosin 1.12.2024. Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten 1, 2, 4 ja 5 voimaantulosta säädettäisiin erillisellä voimaannpanolailla, joka tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun lait on vahvistettu. Voimaannpanolailla myös kumottaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki 1.12.2024 lukien.

Koska uudistuksen toimeenpano edellyttää, että kunnat sopivat työllisyysalueista ja työvoimapaalveluiden järjestämisvastuullisista tahoista, työvoimapaalveluiden järjestämisestä annettavan lain (1. lakiehdotus) 2 luvun 1, 2, 4 ja 5 § tulisivat voimaan jo 1.4.2023. Työvoimapaalveluiden järjestämisvastuu ja niihin liittyvä tehtävä siirtyisivät kunnille 1.12.2024, jotta toimeenpanoon valmistautumiseen jää aikaa. Myös henkilöstön siirtoihin liittyvät yhteistoimintaneuvottelut edellyttävät, että lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille jää riittävästi aikaa neuvottelujen läpi viemiseen.

Tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa (21. lakiehdotus) esitetään muutettavaksi lain 13 §:n 1 momentin 23 kohtaa sellaisena kuin se on laissa 22/2022 ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa pykälän 2 momenttia sellaisena kuin se on laissa 23/2022. Kyseiset lainkohdat ovat väliaikaisesti voimassa 31.12.2033 saakka. Lakiehdotuksessa 22 muutettaisiin tulotietojärjestelmästä annetun lain ja lakiehdotuksessa 43 rikosrekisterilain samoja lainkohtia, sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen väliaikaisten muutosten voimaantuloa. Edellä mainitut lakiehdotukset tulisivat voimaan väliaikaisesti voimassa olevien lakien voimassa olon päätyttyä 1.1.2034.

Laila 22/2022 väliaikaisesti muutetun tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta annetun lain voimassaolo päättyisi muutettavien lainkohtien voimassaolon päättyessä. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta (22. lakiehdotus) ja laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta (43. lakiehdotus) tulisivat voimaan 1.1.2034.

Voimaannpanolaki sisältäisi kyseisellä lailla voimaannpantavien lakiehdotusten siirtymäsäännökset (3. lakiehdotus). Muiden lakiehdotusten siirtymäsäännökset sisältyisivät kunkin lakiehdotuksen voimaannulosäännökseen.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksissä ehdotetaan säädettävän kunnan järjestämisvastuulle siirtyvien tehtävien kustannusten kohdentamisesta peruspalvelujen valtionosuuden kustannuspohjassa. Tehtävät huomioitaisiin vuoden 2024 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioiduista kustannuksista 30 prosenttia kohdennetaan työttömien määrän perusteella ja 70 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Poikkeuksena edellä sanotusta ehdotetaan, että kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennettaisiin kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

Tehtäväsiirron nettovaikutukset vaihtelevat kunnittain. Siirtyvien tehtävien rahoitukseen sisällytettäisiin kolmen vuoden siirtymäkausi, jolla toteutetaan vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Tämä mahdollistaa toiminnan sopeuttamisen rahoituksen tasoon siirtymäaikana. Siirtyvien tehtävien arvioiduista kustannuksista kohdennettaisiin vuoden 2022 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2024 ja vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2025. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi. Vuonna 2026 rahoitus määräytyisi kokonaisuudessaan laskennallisin perustein.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittäisi edellä tarkoitetut kuntakohtaiset toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain muuttamista koskevan voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan sekä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaan työhön ja siitä kieltäytymiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä, jotka koskevat työvoimaviranomaisen kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa, työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä ja siitä kieltäytymistä. Vastaavasti työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työ- ja elinkeinotoimiston järjestämään palveluun sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin työvoimaviranomaisen järjestämään palveluun.

Lain voimaantullessa voi tulla ratkaistavaksi työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen tilanteessa, jossa on merkityksellistä ajankohta, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus on saanut tiedon työnhakijan työstä kieltäytymisestä tai siihen liittyvästä menettelystä. Siirtymäsäännöksen mukaan tämä ajankohta otettaisiin huomioon, vaikka esitetyssä 2 a luvun 4 §:ssä säädettäisiin ajankohdasta, jona työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus sai vastaavat tiedot.

Siirtymäsäännöksen mukaan myös kumottavaksi ehdotetun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin sovellettaisiin työttömyysturvalain säännöksiä. Työllistymistä edistävien palvelujen osalta työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet olisivat samat kuin aiemman lain voimassa ollessa, eikä lain voimaantullessa käynnissä oleviin työllistymistä edistäviin palveluihin tulisi muutoksia.

Työvoimaviranomainen hoitaisi lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä säädettyjä työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi työttömyysturvalain voimaan tullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat työttömänä aloitettua yritystoimintaa ja lyhytkestoisia opintoja sekä koulutusta vailla olevan

nuoren etuusoikeuden palautumista ja toistuvan työvoimapoliittisen menettelyn johdosta asetettua työssäolovelvoitteen jälkeistä etuusoikeuden palautumista. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus hoitaisi työttömyysturvalain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa viireillä olevat työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat yritystoiminnan, oman työn, muun kuin työsuhteessa tehdyn työn, opiskelun ja työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus voitaisiin velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut lain 12 luvun 9 §:ssä säädettyllä tavalla niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon. KEHA-keskusta olisi kuultava näissä asioissa.

Ehdotetun voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan valtion ja työmarkkinatuen sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luettaisiin päivät, joilta tuen saajalle olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta eli voimassa olevaa lakia vastaavasti työmarkkinatukea ja lisäksi rahoitusuudistuksen tavoitteiden mukaisesti myös peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa työttömyyden tai voimassa olevasta laista poiketen myös työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella. Koska tarkoituksena on, että ehdotetun lain mukaisessa maksupäivien kertymässä huomioitaisiin myös ennen vuoden 2006 alussa toteutettua työmarkkinatukiudistusta ja ennen vuoden 2015 alussa toteutettua työmarkkinatuen rahoitusuudistusta kertyneet työmarkkinatuen maksupäivät, voimaantulosäännöksessä säädettäisiin tästä lain (1217/2005) ja lain (1370/2014) voimaantulosäännöstä vastaavasti kuitenkin niin, että maksetuissa etuuspäivissä huomioitaisiin myös työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella maksetut etuuspäivät.

Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan valtion ja kunnan rahoitusvastuuta koskevia säännöksiä sovellettaisiin niihin työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos maksaisi työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle ehdotetun lain tultua voimaan. Valtion ja kunnan välisen ehdotetun rahoitusvastuun jakautumisen kannalta ei siten olisi merkitystä, milloin tuen hakija olisi toimittanut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa koskevan hakemuksen. Sen sijaan merkitystä olisi sillä, mihin ajankohtaan maksujakson työmarkkinatuki tai peruspäiväraha kohdentuisi.

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Lakien voimaantulosäännökset vastaisivat toisiaan. Ehdotetun voimaantulosäännöksen 1 momentin mukaan valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luettaisiin päivät, joilta tuen saajalle olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta saman enimmäismaksuajan perusteella.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan valtion ja kunnan rahoitusvastuuta koskevia säännöksiä sovellettaisiin niihin ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa maksaisi ansiopäivärahaa tuen saajalle ehdotetun lain tultua voimaan. Valtion ja kunnan välisen ehdotetun rahoitusvastuun jakautumisen kannalta ei siten olisi merkitystä, milloin tuen hakija olisi toimittanut ansiopäivärahaa koskevan hakemuksen. Sen sijaan merkitystä olisi sillä, mihin ajankohtaan maksujakson ansiopäiväraha kohdentuisi.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Työvoimaviranomainen hoitaisi vuorotteluvapaalain muuttamista koskevan lainvoimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat työssäoloedellytystä, vuorottelijan yläikärajaa, vuorotteluvapaan kestoa, sovitun vuorotteluvapaan pidentämistä, vuorottelusopimusta, sijaista sekä takaisinperinnän edellytyksiä. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus hoitaisi t lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat vuorottelijan harjoittamaa yritystoimintaa. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

10 Toimeenpano ja seuranta

10.1 Muutoksen johtaminen

Muutoksen johtaminen edellyttää muutoksen kohteena olevien virastojen johdolta sitoutumista uudistukseen, vahvaa johtamista ja viestintää sekä toimivaa, muutoksen vaikutukset ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Virastojen palvelukyvyyn säilyminen muutoksen aikana on tärkeää. Palvelukyvyyn turvaamiseksi viraston johdon on huolehdittava toiminnan kannalta riittävästä resursseista ja osaamisen ylläpidosta. Tehtävien siirtyessä valtiolta kuntiin on hyvissä ajoin tarkasteltava tehtävien uudelleenjärjestelytarpeita, jotta siirtyminen uuteen organisaatioon tapahtuisi mahdollisimman kokonaisilla tehtävillä.

Muutoksen toteutus edellyttää myös henkilöstön tukemista valmistelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. Henkilöstöä, esimiehiä ja johtoa tuetaan valmistelun edetessä valmennuksilla, työterveyshuollon palveluilla ja itsenäisesti hyödynnettävillä työkaluilla. Nykyiset työnantajatahot vastaavat siitä, että henkilöstö saa tarvittavaa muutostukea. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa kuntien työnjohdossa työskentelevän henkilöstön osalta muutoksen tukitoimenpiteet tehdään kiinteässä yhteistyössä kokeilualueen kuntien kanssa. Muutoksen läpiviemistä tuetaan vuosina 2023-2024 valtion ja kuntien yhteisesti laatimalla muutosohjelmalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö suunnittelee yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa uudistuksen toimeenpanon tueksi valtakunnallisen tuki- ja ohjausrakenteen, johon kuuluu kaikkien keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien edustus. Toimeenpanon tukirakenteella edistetään muutosprosessien toteutumista alueilla ja varmistetaan ajantasaisen tiedon kulku kaikille toimijoille. Muutostuki käynnistetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi Suomen Kuntaliitto ry tukee kuntia muutostukihankkeella.

Vastuu muutoksen valmistelusta, henkilöstön osallistamisesta ja muutoksen läpiviemisestä siirtyy järjestämisvastuun siirtymähetken läheystyessä uusille työvoimaviranomaisille. Virastot ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen osalta kokeilualueen kunnat vastaavat kuitenkin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta järjestämisvastuun siirtymiseen saakka, mikä on huomioitava muutosprosessin toteutuksessa.

10.2 Yhteistoiminta

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä noudatetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa ja hyvinvointialueella annettua lakia (449/2007) sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (1233/2013).

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi. Liikkeen luovuttajan ja luovutuksensaajan on selvitettävä niille henkilöstön edustajille, joiden edustamia työntekijöitä luovutus koskee, luovutuksen ajankohta tai suunniteltu ajankohta, luovutuksen syyt, luovutuksesta työntekijöille aiheutuvat oikeudelliset, taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset sekä suunnitellut työntekijöitä koskevat toimenpiteet. Edellä tarkoitettut tiedot on annettava henkilöstön edustajille hyvissä ajoin ennen luovutuksen toteuttamista sekä luovutuksensaajan viimeistään viikon kuluttua luovutuksen toteutumisesta.

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisen edellyttämät järjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa muutoksen kohteena olevan henkilöstön edustajien kanssa. Työvoimapalveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää laajoja yhteistoimintaneuvotteluja ELY-keskuksissa, TE-toimistoissa ja KEHA-keskuksessa, koska niiden tehtäviä ja henkilöstöä siirtyy sekä kuntiin että toisiin valtion virastoihin. Siirron valmistelun yhteydessä on huomioitava myös, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä työskentelee yhteensä noin 1 121 henkilötyövuoden työpanosta vastaava määrä virkamieslain (750/1994) 20 §:n nojalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaisissa tehtävissä kuntien työnjohdon alaisena. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun saakka, minkä vuoksi merkittävä määrä valtion henkilöstöä on siirtymässä kuntakokeilualueilta siirron yhteydessä kuntiin. Myös tämän henkilöstön osalta siirtoja voi kohdistua useisiin eri organisaatioihin sekä kuntiin.

Työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen lisäksi työvoimapalveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää yhteistoimintaneuvotteluja Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorissa ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeissa, jotka tuottavat nykyisin palveluita työ- ja elinkeinotoimistoille, ELY-keskuksille ja KEHA-keskukselle, mutta eivät tuota niitä kunnille. Yhteistoimintaneuvottelut tulee käydä myös työ- ja elinkeinoministeriössä niissä yksiköissä, joiden tehtäviin uudistus vaikuttaa. Valtion henkilöstöä koskevien muutosten johdosta käytävistä yhteistoimintaneuvotteluista vastaavat asianomaiset valtion virastot.

Yhteistoimintaneuvottelujen laajuudesta johtuen niiden toteuttamiseen on varattava riittävä aika, jotta neuvottelut saadaan toteutettua yhteistoimintaa koskevien säädösten ja hyvän henkilöstöpolitiikan toteuttamisen edellyttämällä tavalla. Valtion yhteistoimintamenettelyyn kuuluva valtakunnallinen neuvottelu alkaa elokuussa 2023 ja virastokohtaiset neuvottelut käynnistyvät marraskuussa 2023, kun kuntien sopimukset yhteistoiminnasta on toimitettu työ- ja elinkeinoministeriöön. Yhteistoimintamenettely jatkuu arviolta lokakuuhun 2024 saakka.

Työllisyyspalveluiden siirtäminen kunnille aiheuttaa muutoksia kuntien työn organisointiin, palvelurakenteeseen, yhteistyöhön ja palveluiden järjestämiseen, joista aiheutuu henkilöstövaikutuksia kunnissa. Muutokset on käsiteltävä yhteistoiminnassa kunnissa siten, kun laissa työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella säädetään.

10.3 Uudistuksen toimeenpanon tukeminen

Kuntien ja kuntayhtymien osaamista tuleviin työvoimaviranomaisen tehtäviin varmistetaan perehdytyksellä, jota ensi sijaisesta KEHA-keskus ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen yksikkö toteuttaisivat jo hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä kuntiin. Perehdytysohjelma on osa muutosohjelmaa, ja se suunnitellaan yhdessä kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Perehdytysohjelmaa toteutetaan siirtymäkauden ajan xxx saakka.

KEHA-keskus tarjoaisi työvoimaviranomaisille neuvontapalvelua työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain ja työttömyysturvalain soveltamisessa uudistuksen siirtymäkauden ajan.

10.4 Uudistuksen seuranta

Uudistuksen toimeenpanon valmistelua ja toteutuksen edistymistä seurataan toimeenpanon valtakunnallisen koordinaatioryhmän ja sen alaryhmien, työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyden johtoryhmän, työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän sekä muiden uudistuksen valtakunnalliseen ohjausrakenteeseen kuuluvien tahojen toimesta. Alueellisesti tehtävä seuranta on tärkeää, ja sen merkitys korostuu erityisesti, kun vastuu muutoksen läpiviemisestä, henkilöstön osallistamisesta ja muutoksen valmistelusta siirtyy palvelujen siirtymähetken lähestyessä uusille työllisyyspalvelujen järjestämisvastuutahoille.

Ehdotetun ELY-lain mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi tuottaa, seurata ja analysoida työvoimapaalveluiden toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Työvoimapaalveluiden järjestämistä koskevaan lakiehdotukseen sisältyy työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti käytävät alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Keskusteluissa käydään läpi KEHA-keskuksen tuottaman seuranta- ja analyysitiedon perusteella kunkin alueen tilannetta.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Tämän esityksen kanssa saman aikaan eduskunnalle on tarkoitus antaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys. Kyseessä oleva lakiehdotus on otettu huomioon tähän esitykseen sisältyvissä viittauksissa kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin.

Tässä esitysluonnoksessa on otettu huomioon hallituksen esityksessä eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 62/2022 vp) ehdotetut muutokset työttömyysturvalakiin, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettuun lakiin, työsopimuslakiin, erityyösopimuslakiin, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijoista annettuun lakiin ja tulotietojärjestämästä lakiin.

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen 61/2022 vp, jossa esitetään muutoksia työnhakijan työttömyysetuusosoikeudesta annettavien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamista koskevaan toimivaltaan. Esitetyillä muutoksilla on vaikutusta tässä esityksessä esitettyihin työttömyysturvalakia koskeviin muutoksiin ja ne on otettu huomioon tässä luonnoksessa hallituksen esitykseksi.

Tämä esitysluonnos sisältää lakiehdotuksen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta, jossa esitetään muutettavaksi pykäläiä, joita on esitetty muutettavaksi myös hallituksen esityksessä 56/2021 vp. Kyseisessä esityksessä ehdotetut muutokset on otettu huomioon tässä esityksessä.

Palkkatuen uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä⁵⁰, joka on tarkoitus antaa syksyllä 2022 esitetään muutettavaksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohtaa, tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohtaa ja väliaikaisesti voimassa olevaa 13 §:n 1 momentin 23 kohtaa, maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentin 3 kohtaa, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momenttia, tuloverolain (1535/1992) 127 a §:n 3 momenttia sekä esitetään kumottavaksi tuloverolain 92 §:n 13 kohta.

⁵⁰ Hallituksen esitysluonnos laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta, <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=91fc532e-6958-4452-aa3b-4fae36616404>.

Edellä mainittujen lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta. Mainittuja lainkohtia esitetään muutettavaksi myös tässä esityksessä. Jos mainittuun esitykseen sisältyvä ehdotus tuloverolain muuttamisesta hyväksytään ennen tähän esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia, tässä esityksessä kyseiseen lakiin ehdotetut muutokset käyvät tarpeettomiksi.

Hallituksella on tarkoitus antaa kevätkaudella 2022 hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, jossa esitetään muutettavaksi osin samoja lainkohtia kuin tässä esityksessä. Jos kyseinen esitys hyväksytään ennen tässä esityksessä esitettyjä ulkomaalaislain muutoksia, tulee tässä esityksessä esitetyt muutokset sovittaa yhteen mainitun esityksen kanssa.

Hallituksella on tarkoitus antaa eduskunnalle esitys laeiksi toimeentulotuesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Kyseisessä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulolain 10 §, jota esitetään muutettavaksi myös tässä esityksessä. Kyseiset muutokset on sovittava yhteen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä esitetään julkisten työvoimapalveluiden järjestämistä valtiolta pääosin kuntien järjestämistä vastuulle. Esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 10 § (yksityiselämän suoja), 14 § (osallistumisoikeus), 17 § (kielelliset oikeudet), 18 § (oikeus työhön), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan) ja 21 § (oikeusturva), ja 121 § (kunnallinen itsehallinto)

Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuu

Esityksen kannalta keskeisiä perustuslain säännöksiä ovat kunnallista itsehallintoa koskeva 121 § sekä perustuslain 18 §:ssä säädetty julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Esityksessä on arvioitava muun muassa ovatko kunnalliseen itsehallintoon kohdistuvat rajoitukset oikeasuhtaisia nimenomaan perustuslain 18 §:n säännöksiin nähden.

Kuntien hallinnon yleisistä perusteista säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla. Kuntien hallinnon yleistä perusteista ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista säädetään kuntalaissa. Saamelaisilla on saamelaiten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Suomi jakaantuu perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Säännös pohjautuu perustuslakivaliokunnan jo hallitusmuodon voimassa ollessa vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Itsehallinto kattaa muun muassa kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin (HE 1/1998 vp, s. 175/II). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkitykselliseksi (PeVL 31/1996 vp, s. 1/I, PeVL 65/2002 vp, s. 2—3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II).

Esityksen yksi keskeisimmistä valtiosääntöoikeudellisista kysymyksistä koskee kuntien velvoittamista yhteistoimintaan. Kunta voisi järjestää työllisyyspalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilön rajan, kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Edellä tarkoitettua työllisyysalueen tulisi muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Työvoiman määrää koskevalla vaatimuksella varmistettaisiin riittävän vahvat henkilöstöresurssit sekä taloudelliset voimavarat valtiolta siirtyvän, perusoikeuksiin liittyvän tehtävän hoitamiseksi niin, että palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle asetetut vaatimukset voidaan täyttää eivätkä asiakkaan oikeudet ja palvelujen saatavuus järjestämisvastuun siirron yhteydessä heikkene. Samalla varmistetaan, että työvoimapalvelut säilyvät asiakkaan kannalta kokonaisuutena eikä palvelujen kokonaisuus pirstaloidu.

Käsitellessään kunta- ja palvelurakennemuutosta koskevaa ehdotusta (niin sanottu Paras-uudistus) perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 37/2006 vp.) pitänyt tärkeänä, että kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja.

Kuntien erilaisista yhteistoimintavelvoitteista on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä jo usean vuosikymmenen ajan. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on pidetty mahdollisena säätää tavallisella lailla pakkokuntayhtymistä ja vastaavista kuntien yhteistoimintaelimistä, vaikka valiokunta onkin katsonut kuntien velvoittamisen lailla osallistumaan kuntayhtymään lähtökohtaisesti rajoittavan jossain määrin kunnallista itsehallintoa (PeVL 31/1996 vp).

Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niitä hoidettaessa sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa (PeVL 32/2001 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 2—3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II ja s. 3—4). Merkitystä on annettu myös sille, onko järjestely supistanut oleellisesti yhteistoimintaan velvollisten kuntien yleistä toimialaa (PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena kuntien yhteistoimintaelimen tehtävien lisäämistä siinä määrin ja sillä tavalla, että se vaikuttaisi oleellisesti jäsenkuntien hallintoon ja vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin sisältyvän periaatteen kunnan päätösvallan kuumisesta kuntalaisten valitsemille toimielimille (PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3). Valiokunta on kuntien vapaaehtoisesta seutuyhteistyöstä todennut (PeVL 11a/1984 vp, s. 2/D), että on hankalaa perustuslain 121 §:ssä turvattuun kunnalliseen itsehallintoon sisältyvän kansanvaltaisuusperiaatteen kannalta, jos kuntien päätösvaltaa ja tehtäviä siirrettäisiin hyvin laajamittaisesti seudulliselle toimielimelle. Valiokunta on katsonut tämän näkökohdan koskevan ja viime kädessä rajoittavan myös kuntien kuntalain mukaista mahdollisuutta siirtää tehtäviään kuntayhtymille (PeVL 65/2002 vp, s. 3/I, PeVL 22/2006 vp, s. 2).

Esityksessä on kysymys rajatusta, valtiolta siirrettävästä tehtäväkokonaisuudesta. Merkittävä painoarvo on myös sillä, että siirtyvällä tehtäväkokonaisuudella on voimakas kytkös perustuslain 18 §:ssä suojattuun perusoikeuteen, jolloin on erityistä huomiota kiinnitettävä palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen ja niiden turvaamiseen kaikilla alueilla ja kaikissa tilanteissa. Tehtävän järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille johtaa tilanteeseen, jossa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että olemassa olevat, perusoikeussidonnaiset palvelut eivät heikkene muutoksen johdosta. Tätä heikkenemistä esityksessä on pyritty ehkäisemään muun muassa sillä, että järjestämisvastuulliselle taholle asetetaan kriteeriksi 20 000 asukkaan työvoimapohjavaatimus, jonka voidaan katsoa varmistavan riittävien taloudellisten resurssien ja henkilöstövoimavarojen saatavuus sekä riittävän palvelukokonaisuuden tarjoaminen palveluja tarvitseville.

Julkisen vallan vastuuta turvattaisiin esityksessä valtioneuvoston viimesijaisella toimivallalla sekä erilaisilla ohjauksen keinoilla. Esityksen mukaan valtioneuvostolla olisi päätösvaltaa kuntien yhteistoimintasopimukseen liittyen aina silloin, kun kunta tai työllisyysalue ei ylipäänsä

täyttäisi sille säädettyjä edellytyksiä tai kunnan tai jo muodostetun työllisyysalueen työvoiman määrä jäisi järjestämisvastuun siirtovaiheessa tai myöhemmin alle säädetyn 20 000 henkilön rajan. Tällöin valtioneuvosto päättäisi työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa siihen asti, kunnes asianomaiset kunnat sopivat toisin.

Valtioneuvoston toimivallassa olisi kysymys kuntia oikeudellisesti sitovan velvoitteen eli 20 000 työvoimapohjan, toimivien työllisyysalueiden sekä palvelujen järjestämisen toteutumisen turvaamisesta. Valtioneuvoston päätöksellä turvattaisiin yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutus taikka palvelujen järjestäminen niissä tilanteissa, joissa kunnat eivät näitä velvoitteita omilla päätöksillään toteuttaisi taikka olisi pystyneet toteuttamaan.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annettuun lakiin lisättiin kyseisen kaltainen, valtioneuvoston toimivaltaa koskeva säännös lailla 384/2011. Muutosta ei pidetty valtiosääntöisesti ongelmallisena ja se käsiteltiin eduskunnassa ilman perustuslakivaliokunnan käsittelyä. Vastaavan kaltainen säännös valtioneuvoston toimivallasta säädettiin myös lakiin pelastustoimen alueiden muodostamisesta (1214/2001). Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 32/2001 vp.), että valtioneuvoston määräämisvalta on merkityksellinen seikka kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta, koska kuntien sopimisvalta korvautuisi valtioneuvoston päätöksellä yksipuolisesti asetettavilla yhteistoiminnan ehdoilla. Valtioneuvoston valtaa rajoittaisivat kuitenkin säädetävän lain säännökset ja oleellisia rajoituksia aiheutuisi lisäksi hallinnon yleisistä oikeusperiaatteista. Valtioneuvoston päätös olisi valituskelpoinen. Valiokunta ei pitänyt näin ymmärrettyä valtioneuvoston määräämisvaltaa ristiriitaisena perustuslaissa turvattun kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslakivaliokunta piti kuitenkin esitetyn sääntelyn puutteena, ettei siitä ilmennyt lainkaan, minkä tyyppisiä seikkoja valtioneuvoston oli mahdollista määrätä yhteistoiminnan ehdoiksi. Tämän lisäksi sääntelystä olisi valiokunnan mielestä syytä käydä ilmi, että valtioneuvoston määräys on voimassa vain siihen asti, kun asianomaiset kunnat pääsevät sopimukseen. Nyt esitetyssä sääntelyssä on otettu huomioon edellä kuvatut perustuslakivaliokunnan asettamat edellytykset.

Esityksen mukaan kunnan tai työllisyysalueen ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan tai työllisyysalueen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen kunnan tai työllisyysalueen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja olisi kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin kuntiin ja työllisyysalueisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö ja kunta tai työllisyysalue neuvottelisivat ja sopisivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Mikäli kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää esityksessä tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti, valtioneuvosto voisi kuntaa tai työllisyysaluetta kuultuaan tehdä 2 luvun 4 §:ssä säädetyn päätöksen työllisyysalueesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että tehtävää yksin hoitavalta, järjestämisvastuun kriteerit täyttävältä kunnalta siirrettäisiin tehtävä johonkin jo muodostuneeseen tai uudelleen muodostettavaan työllisyysalueeseen tai työvoimapohjakriteerin ja muut kriteerit täyttävän alueen yhteistoimintasopimus käytännössä purkautuisi ja tehtävän hoitamisesta tulisi sopia alkuperäistä laajemmalla alueella uudelleen.

Arviointi siitä, onko kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää tehtävä merkittävästi vaarantunut, perustuisi kunnan tai kuntayhtymän palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktiivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien kuntien tai työllisyysalueiden tilanteeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, jos kunnan tai

työllisyysalueen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi muusta syystä merkittävästi vaarantunut.

Esitetyllä neuvottelumenettelyllä ja erityisesti viimesijaiseksi tarkoitettulla valtioneuvoston toimivallalla olisi vaikutusta kunnan tehtäviin ja kunnan itsehallintoon. Esitetty sääntelytapa on uusi eikä se ole ollut käytössä kuntien muissa tehtävissä.

Työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan lakiehdotuksen mukaisesti neuvottelumenettely ja valtioneuvoston päätösvallan käyttäminen yhteistoimintasopimukseen olisi viimesijainen keino turvata palveluja. Tätä edeltäisivät valtion ohjaus ja muut mainitussa laissa säädetty menettelyt. Sääntelyä voidaan sen poikkeuksellisuudesta huolimatta pitää perusteltuna perustuslain 18 §:n edellyttämän työllisyyden edistämisen viimesijaisena keinona. Perustuslain 18 §:n mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Täten viime kädessä perusoikeuksien toteutuminen on turvattavana oikeushyvinä ensisijaista kunnallisen itsehallinnon turvaamiseen verrattuna.

Esityksen kannalta merkityksellinen on myös osallistumisoikeuksia koskeva perustuslain 14 §. Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Työvoimapalveluiden siirtäminen valtiolta kunnan järjestämisvastuulle parantaisi asukkaiden ja palvelunkäyttäjien osallistumisoikeuksia kuntalain säännösten soveltamisesta johtuen. Jatkossa kuntalain viestintää koskeva sääntely ja etenkin kunnan jäsenten ja palvelunkäyttäjien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia turvaavat kuntalain säännökset sekä aloiteoikeutta koskevat kuntalain säännökset lisäävät kunnan jäsenen ja palvelun käyttäjien tiedon- saantia ja vaikutusmahdollisuuksia työvoimapalveluja koskevaan päätöksentekoon.

Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate

Perustuslakivaliokunta on kunnallista itsehallintoa koskevassa lausuntokäytännössään korostanut, että tehtävistä säädetäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVM 25/1994 vp, s. 3; PeVL 18/2001 vp, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Valiokunta on katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. esim. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2). Vastaavanlainen määritelmä sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 artiklaan, jonka mukaan kuntien ”voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa.”

Verotusoikeuden ja kuntien oikeuden päättää omasta taloudestaan on katsottu kuuluvan kunnallisen itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin. Perustuslakivaliokunta on myös useaan kertaan todennut, että verotusoikeudella tulee olla reaalin merkitys kuntien mahdollisuuksille päättää itsenäisesti taloudestaan (esim. PeVL 16/2014 vp). Kunnilla on käytännössä hyvin erilaiset mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja selviytyä palveluvelvoitteistaan. Sopeuttaminen kunnan verotuloja lisäämällä voi myös johtaa kuntakohtaisten tuloveroprosenttien vielä nykyistä suurempaan vaihteluun. Myös tämä on otettava huomioon, kun tehdään kuntien tehtäviin liittyviä ratkaisuja. Kuntien veroprosenttien suurella eriytymisellä toisistaan on myös selvä liittymäpinta perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuteen.

Perustuslakivaliokunta on valtiosuusjärjestelmää koskevassa käytännössään katsonut, ettei perustuslain turvaaman rahoitusperiaatteen kannalta ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, koska asukkaiden itsehallinto on suojattu kussakin kunnassa. Vaikutuksia

on siten tarkasteltava myös yksittäisten kuntien tilanteen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, PeVL 40/2014 vp, s. 3, PeVL 16/2014 vp, s. 3 ja PeVL 41/2002 vp, s. 3/II). Valiokunta on myös edellyttänyt, että kuntien talouteen vaikuttavaa lainsäädäntöä toimeenpantaessa kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja (ks. PeVL 67/2014 vp ja PeVL 37/2006 vp, s. 2—3).

Vakiintuneen tulkinnan mukaan valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvitä erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Valtionosuusjärjestelmällä on alueellisen yhdenvertaisuuden edistämisen vuoksi merkitystä myös perustuslain 6 §:n kannalta. Järjestelmän tehtävänä on tasoittaa kuntien välillä olevia peruspalveluiden kustannus- ja tarve-eroja ja siten lisätä elinkeino- ja väestörakenteeltaan erilaisten kuntien asukkaiden yhdenvertaista kohtelua ja heidän tosiasiallisia mahdollisuuksiaan saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja. Näin ollen valtionosuusjärjestelmän tarkastelu on keskeistä myös rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta (PeVL 16/2014 vp, s. 3/I, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 29/2009 vp, s. 2/I).

Vaikka valtionosuusjärjestelmällä on keskeinen merkitys rahoitusperiaatteen toteutumisessa ja perusoikeuksiin liittyvien palvelujen turvaamisessa, lainsäätäjällä on kuitenkin katsottu olevan varsin laaja harkintavalta säädettäessä muutoksista valtionosuusjärjestelmään. Näin on katsottu olevan silloinkin, kun muutokset vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (PeVL 40/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2014 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin lausuntokäytännössään todennut myös, ettei muutoksista saa aiheutua alueellisen yhdenvertaisuuden vaarantumista (PeVL 16/2014 vp, s. 3-4 ja PeVL 12/2011 vp, s. 3). Toisaalta on myös todettu, että yhdenvertaisuusperiaatteestakaan ei voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle silloin, kun pyritään kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 40/2014 vp, s. 6/II). Perustuslakivaliokunta on myös pitänyt perusoikeuksien toteutumisen kannalta tärkeänä, että valtionosuuksia menettävien kuntien taloudellista sopeutumista lievennetään riittävän pitkällä ja objektiivisin perustein määräytyvällä siirtymäajalla tai muilla järjestelyillä (PeVL 16/2014 vp, s. 4/II).

Valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon, että perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perustuslakivaliokunta on kunnan rahoitusvastuiden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa pitänyt merkityksellisenä sitä, että perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädetty työllisyyden edistämismäärä koskee myös kuntia.

Kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt työttömyysetuuksien rahoitusvastuita lausunnoissaan 50/2005 vp ja 41/2014 vp.

Hallituksen esityksessä 164/2005 vp ehdotettiin muun ohella työmarkkinatuen rahoitusvastuun jaon uudistamista valtion ja kuntien välillä. Esityksen mukaan valtio ja tuensaajan kotikunta rahoittaisivat työttömyysaikaisen työmarkkinatuen puoliksi sen jälkeen, kun henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 500 työttömyyspäivältä. Tuolloin voimassa olleen lain mukaan työmarkkinatuki rahoitettiin kokonaisuudessaan valtion varoista. Samalla valtion osuutta toimeentulotuen rahoituksesta ehdotettiin puolestaan kasvatettavan. Esityksessä kunnille ehdotettiin korvattavan rahoitusuudistuksesta aiheutuvat lisämenot ja esitykseen sisältyi siirtymäjärjestely, jonka tarkoituksena oli turvata se, että rahoitusuudistus voimaantulovaiheessa toteutetaan likimäärin kustannusneutraalisti jokaisen kunnan osalta. Tarkoituksena oli myös nostaa yli 500 työttömyyspäivältä työmarkkinatukea saaneiden aktiivointiastetta.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 50/2005 vp, että ehdotettu rahoitusvastuujärjestelmä merkitsee työmarkkinatuen osalta uuden rahoitustehtävän osoittamista kunnille. Valtion osuus toimeentulotuen rahoituksesta sen sijaan kasvaa merkittävästi. Rahoitusjärjestely on esityksen valmistelun yhteydessä tehdyn kuntakohtaisen selvityksen mukaan valtion ja jokaisen yksittäisen kunnan kannalta kustannusneutraali. Siirtymäkauden aikana tai sen jälkeen yksittäisen kunnan rahoitusosuus voi perustelujen mukaan kuitenkin kasvaa, jos kunta ei lisää ponnistuksiaan pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi tai edistää työllisyyttä poikkeuksellisen korkein kustannuksin. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen ehdotetulla tavalla ei valiokunnan mielestä vaaranna kuntien mahdollisuutta päättää itsenäisesti omasta taloudestaan eikä siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 121 §:n näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä 183/2014 vp puolestaan ehdotettiin kuntien työllisyyden edistämiseen liittyvää rahoitusvastuuta kasvatettavan siten, että kunnat maksaisivat työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta puolet niiden henkilöiden osalta, jotka olisivat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää, ja 70 prosenttia niiden henkilöiden osalta, jotka olisivat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 1000 päivää. Ehdotuksen arviointiin vähentävän valtion työmarkkinatukimenoja noin 160 miljoonalla eurolla ja lisäävän kuntien rahoitusosuutta vastaavalla määrällä. Valtio kompensoi 75 miljoonaa euroa arvioidusta kuntien menojen lisäyksestä muuttamalla yhteisöveron jako-osuutta kuntien hyväksi ja kompensaaion kohdentumista oikaistiin valtionosuusjärjestelmän kautta. Lisäksi tarkoituksena oli, että entistä useammalle kuntien rahoitusvastuun piiriin kuuluvalla järjestetään työvoimakoulutusta, valmennuksia ja kokeiluja sekä palkkatuetta työtä.

Hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettävän työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, josta vastaisivat työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä. Arvioitaessa kuntien rahoitusvastuun laajentamisen vaikutuksia esityksessä todetaan, että ehdotettu laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta parantaisi kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa pitkään työttömänä olleiden palveluiden järjestämiseen ja työllistymisen edistämiseen. Tältä osin ehdotetulla lailla työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta on kiinteä yhteys ehdotettuun työmarkkinatuen rahoitusmuutokseen. Osa monialaiseen yhteispalveluun ohjautuvista asiakkaista olisi sellaisia, joiden työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta kunta maksaisi osan. Monialaisen yhteispalvelun myötä kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa palvelujen järjestämiseen pitkäaikaistyöttömille.

Perustuslakivaliokunta toi lausunnossaan 41/2014 vp esille, että uudistuksen aiheuttama nettolisäys kuntien menoihin on noin 85 miljoonaa euroa kuitenkin niin, että kuntien rahoitusvastuun määrään vaikuttavat, yleisen työllisyystilanteen ohella, kuntien omat toimenpiteet työllisyyden edistämiseksi sekä valtion työllisyysmäärärahojen kohdentuminen. Monialaisen yhteispalvelun toimintamallissa kunta voi nykyistä paremmin vaikuttaa työllistymistä edistävien palvelujen järjestämiseen ja sitä kautta myös kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden vähenemiseen. Perustelujen mukaan rahoitusmalli palkitsee niitä kuntia, jotka joko itse tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa pystyvät ennaltaehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä ja edistävät pitkään työttömänä olleiden työllistymistä. Valiokunta totesi, että kysymys ei ollut täysin uusien tehtävien antamisesta kunnille, vaan lähinnä työmarkkinatukea koskevan kuntien rahoitusosuuden kasvattamisesta. Valiokunta viittasi rahoitusperiaatetta koskevaan lausuntokäytäntöönsä ja totesi, että ottaen huomioon sääntelyn kytkeytymisen perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn työllisyyden edistämismallitukseen, joka koskee myös kuntia, ehdotus ei valiokunnan mielestä ollut valtiosääntöisesti ongelmallinen.

Tehtävien rahoituksen ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuun arviointi

Esitetyssä uudistuksessa kunnille säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettaisiin. Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021, tulee voimaan 1.1.2023) 1 §:n mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Valtionosuudet ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, eli kunta päättää rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Valtionosuus myönnetään aina yksittäiselle kunnalle, vaikka tehtäviä järjestettäisiinkin kuntien välisessä yhteistyössä. Vastaavasti työttömyysetuuksien rahoitusvastuut kohdistuvat kuntaan.

Rahoitusratkaisussa on huomioitava kunnallinen itsehallinto ja siihen sisältyvä rahoitusperiaate. Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla, ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan säädettäessä kunnille tehtäviä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua tehtävistään. Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvitä erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Uusien tehtävien 100-prosenttinen valtionosuus turvaa luonnollisesti rahoitusperiaatteen toteutumista koko kuntasektorin tasolla. Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat vuoden 2022 talousarvioesityksen tasossa karkeasti arvioiden vajaat 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonaa euron lisäyksen uuteen asiakaspalvelumalliin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli). Peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa kasvatettaisiin uudistuksessa vastaavasti.

Vaikutuksia on kuitenkin tarkasteltava myös yksittäisten kuntien tasolla, koska itsehallinto on turvattava jokaisessa kunnassa. Nykyisten kustannusten jakautumisesta kunnittain on muodotettu laskennallinen arvio valtionosuuslaskemien vertailukohdaksi. Laskennallisuudesta johtuen arvio kustannusten jakautumisesta kunnittain on suuntaa antava. Kohtuulliset nettovaikutukset (arvioituna esimerkiksi kunnallisveroprosentin muutospainella) ovat hyväksyttäviä. Esimerkiksi sote-uudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta piti 0,6 prosenttiyksikön kunnallisveron muutospainetta hyväksyttävänä. Tämänhetkisen koelaskelman mukaan ainoastaan yhdellä kunnalla seuraisi uudistuksesta yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veroprosentin korotuspaine. Lisäksi kahdella muulla kunnalla muutospainetta jää juuri alle 0,6 prosenttiyksikön. Näiden kuntien osalta suuri muutos johtuu nykytilan poikkeuksellisen korkeista kustannuksista, jotka muodostuvat erityisesti yksityisen sektorin palkkatuen käytöstä.

Lisäksi kunnille siirrettävien tehtävien osalta laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen ehdotetaan siirryttävän vaiheittain. Vaiheittainen siirtymä lieventäisi olennaisesti suurimpia muutoksia nykytilan kustannustasoon verrattuna ja antaisi kunnille mahdollisuuden sopeutua muutokseen. Tämän johdosta ehdotetaan kahden vuoden mittaista siirtymäkautta, jonka aikana siirryttäisiin kokonaisuudessaan laskennallisiin perusteisiin määräytyvään rahoitukseen. Siirtyvien tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennettaisiin vuoden 2022 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2024 ja vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 sekä vuoden 2024 arvioitujen kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisiin perusteisiin kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi.

Edellä sanotun perusteella voitaneen pitää kunnallisen itsehallinnon ja siihen sisältyvän rahoitusperiaatteen näkökulmasta todennäköisenä, että kuntien mahdollisuus päättää itsenäisesti omasta taloudestaan ei palvelujen järjestämisvastuun ja siihen liittyvän rahoitusratkaisun myötä sillä tavoin vaarannu, että se muodostuisi perustuslain vastaiseksi. Vaikutukset kuntien taloutteen kunnallisveroprosentin muutospainetta kautta tarkasteltuna ovat yksittäisten kuntien osalta

pääosin kohtuullisia ja perustuslakivaliokunnan aiemman lausuntokäytännön valossa hyväksyttävällä tasolla. Suurimmat muutospaineet johtuvat poikkeuksellisen korkeista kustannuksista sellaisissa palveluissa, joiden järjestämisen laajuus olisi järjestämistä vastaavien tahon harkinnassa.

Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta ehdotettua uudistusta on perusteltua tarkastella myös kokonaisuutena, johon vaikuttaa keskeisesti työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentaminen. Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on se, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Rahoitusvastuun laajennus kompensoidaan kunnille täysimääräisesti poikkeikkaustilanteessa tehtävällä korvauksella, jonka tasoa ei tarkasteta myöhemmin. Työmarkkinatuen rahoitusvastuun kehitys riippuu jatkossa työttömyyden kehityksestä ja tulopuolen kompensatio määräytyy puolestaan niiden perusteiden mukaan, joilla se on tehty.

Kompensaatio toteutetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus siten, että korvausten yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksettaisiin kunnille niiden 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa.

Työikäisen väestön mukaan kohdentuvalla korvauksella ei pystytä tarkasti kohdentamaan valtionosuuden lisäystä kustannusten kasvua vastaavasti. Tämän vuoksi olisi tarpeen sisällyttää erillinen tasausmenettely valtionosuusjärjestelmään. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen tasauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys tai siitä tehtäisiin vähennys, jos kunnalle myönnetty valtionosuuden lisäys ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuva kustannusten lisäystä. Lisäys tai vähennys olisi kustannuksen lisäyksen ja kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen välisen erotuksen suuruinen.

Taloudellisten kannustimien ohella on arvioitava, missä määrin kunta pystyy käytännössä eri mekanismein vaikuttamaan työllisyysmenojensa kehitykseen. Uudistuksen myötä kunnat päättävät työvoimapalveluiden järjestämisestä ja siitä, kuinka paljon niihin kohdennetaan voimavaroja. Työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien kunnille voidaan lähtökohtaisesti olettaa parantavan kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa myös etuusmenojen kehitykseen, edellyttäen että kunnat pystyvät myös tosiasiallisesti huolehtimaan palveluista tarkoituksenmukaisella tavalla. Toisaalta kuntien välisessä yhteistyössä, esimerkiksi kuntayhtymässä, yksittäisen kunnan vaikuttamismahdollisuudet voivat joissain tapauksissa jäädä käytännössä vähäisiksi. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen olisi muodostettava palveluiden järjestämiseksi työllisyys- ja hoidon yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Tämä tarkoittaa, että pääosa kunnista järjestäisi palvelut yhdessä muiden kuntien kanssa lakisääteisessä yhteistoiminnassa.

Myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla sekä sivistys- ja koulutuspalveluilla on merkitystä työllisyyden ja työttömyydestä aiheutuvien kustannusten kannalta. Kuntien tehtävissä tapahtuvat muutokset on otettava tarkastelussa huomioon. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastaavien kunnilta vuodesta 2023 alkaen, millä on osaltaan merkitystä arvioitaessa kuntien vaikuttamismahdollisuuksia. Tämän myötä myös rahoitusvastuiden ja niissä tehtävien muutosten merkitys kunnan talouden kokonaisuudessa on suurempi kuin nykyisellä tehtävärakenteella.

Samalla järjestämistä vastaavien kunnien ja samanaikainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvattaminen lisää kuntatalouden suhdanneherkkyyttä sekä kuntien toimintaan ja talouteen liitty-

vää epävarmuutta. Vastuu palveluiden järjestämisestä ja etuuksien rahoitusvastuun kasvattaminen lisäävät kunnan kannusteita työllisyyden tehokkaaseen hoitoon. Toisaalta talouden suhdannevaihtelut, jotka eivät riipu kunnan omista toimista, vaikuttavat kunnan talouteen jatkossa eniten merkittävämmiin. Vaikutukset voivat olla merkittäviä, jos työllisyyden hoidon menot ja työttömyysetuuksien kustannukset kasvavat samalla kun kunnan verotulot heikkenevät.

Uudistuksen yhteydessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen toteutumisesta ja vaikutuksia on tarkasteltava koko kuntasektorin tasolla tapahtuvan tarkastelun lisäksi yksittäisten kuntien näkökulmasta. Eri kunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa muun muassa sen suhteen, millainen on niiden yleinen taloudellinen tilanne ja kyky sopeuttaa talouttaan tarpeen vaatiessa. Myös työllisyystilanne vaihtelee kunnittain. Uudistuksessa on tarkoin arvioitava kuntien kykyä huolehtia tehtäviensä hoitamisesta. Viime kädessä kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskeva lainsäätäjän harkintamarginaali on kuitenkin verrattain laaja. Perustuslakivaliokunta on edellä käsitellyissä lausunnoissa pitänyt kunnan työttömyysetuuksia koskevien rahoitusvastuiden laajentamista valtiosääntöoikeudellisesti suhteellisen ongelmattomana.

Palveluiden järjestämisvastuun siirtoon ja rahoitusjärjestelmissä toteutettaviin muutoksiin liittyy myös väistämättä epävarmuutta. Uudistusten yhteydessä onkin tärkeää seurata tarkoin muutosten vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäisten kuntien tilanteeseen ja tarvittaessa on ryhdyttävä tarpeellisiin korjaustoimiin.

Julkiset työvoimapalvelut

Kunnan järjestämisvastuulle siirtyviä julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely vastaisi pääosin nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvää sääntelyä, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Lisäksi sääntelyssä on otettu huomioon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin vuoden 2023 alusta voimaan tulevaisi ehdotettava palkkatuen uudistamista ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskeva sääntely sekä 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 62/2022 vp) sisältyvä sääntely muutosturvakoulutuksesta. Edellä mainittujen ehdotusten valtiosääntöoikeudellinen arviointi sisältyy kyseisiin esityksiin.⁵¹

Tässä esityksessä ehdotettuja julkisia työvoimapalveluja koskevaan sääntelyyn liittyviä sisältöisiä muutoksia olisivat 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen valmennuksen ja 4 §:ssä tarkoitettujen koulutuskokeilun enimmäiskeston poistaminen, työkokeilun enimmäiskeston rajaaminen 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen, luku- ja kirjoitustaitoa koskevien opintojen sisällyttäminen työttömyysetuudella tuettaviin omaehtoisiin opintoihin. Lisäksi starttirahaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, ettei starttirahakauden aikana saatu palkka tai korvaus yritystoimintaan liittymättömästä työstä, muut etuudet tai yrittäjän palkkakustannuksiin maksetut muut tuet estäisi starttirahan myöntämistä tai maksamista kokonaan, vaan etuuden määrä vähennettäisiin starttirahan määrään. Muutos mahdollistaisi esimerkiksi sen, että omaishoitaja voisi saada starttirahaa, jos omaishoidontuen määrä on alle starttirahan määrän. Edellä mainittujen muutosten ei arvioida olevan ongelmallisia perusoikeussääntelyn kannalta. Starttirahaa koskeva muutos edistäisi perustuslain 18 §:n toteutumista, jonka mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

⁵¹ Palkkatuen uudistamista koskeva hallituksen esitys on lausuntokierroksella 1.4.-27.5.2022 <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=91fc532e-6958-4452-aa3b-4fae36616404>.

Myös työnhakijan palveluprosessia ja työnhakijalle asetettavaa työnhakuvelvollisuutta koskeva sääntely vastaisi sisällöltään nykyistä sääntelyä, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 44/2021 vp). Kyseiseen sääntelyyn liittyy eduskunnan vastauksessa EV 212/2021 vp esitetyt lausumat.

Kielelliset oikeudet

Perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaan jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Lisäksi julkisen vallan on 2 momentin mukaan huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Säännös edellyttää paitsi kielten muodollisesti yhdenvertaista kohtelua myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallisen tasa-arvon turvaamista muun muassa yhteiskunnallisten palvelujen järjestämisessä (PeVL 17/2021 vp, PeVL 21/2009 vp). Perustuslain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Kielilain (423/2003) 10 §:n mukaan jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia valtion viranomaisessa sekä kaksikielisessä hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa. Yksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa käytetään kunnan kieltä ja yksikielisessä hyvinvointi-alueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisessa hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän kieltä, jollei viranomaisen pyynnöstä toisin päätä tai jollei muualla laissa toisin säädetä. Noudatettaessa kielilain sääntelyä työvoimapalveluiden siirtyminen valtion viranomaisilta kunnallisille toimijoille tarkoittaa kielellisten oikeuksien heikkenemistä, jos järjestämisvastuu siirtyy yksikieliselle kunnalle tai työllisyysalueen muodostavat kunnat ovat yksikielisiä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 2 luvun 9 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi poikkeus kielilain sääntelyyn. Jokaisella olisi oikeus käyttää omaa kieltään, suomea tai ruotsia, myös yksikielisessä työvoimaviranomaisessa. Kielelliset oikeudet yksikielisessä työvoimaviranomaisessa vastaisivat siten kielellisiä oikeuksia yksikielisessä työ- ja elinkeinotoimistossa. Koska kielelliset oikeudet tästä huolimatta voisivat heiketä, jos nykyisen kaksikielisen työ- ja elinkeinotoimiston toimialueelle muodostuu yksikielisiä työvoimaviranomaisia, säädettäisiin mainitussa lainkohdassa lisäksi oikeudesta käyttää muun kuin kotikuntaan mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen palveluita kielellisten oikeuksien toteutumiseksi. Asiakas voisi siten kielellisten oikeuksien toteutumiseksi hakeutua kaksikielisen työvoimaviranomaisen asiakkaaksi. Säännöksillä pyritään estämään kielellisten oikeuksien heikkenemistä nykytilaan nähden. Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi valtioneuvoston voisi myös antaa poikkeusluvan muodostaa työllisyysalue, jonka työvoimapohja on alle 20 000, kuitenkin vähintään 17 000.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Lisäksi 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 21 §:n säännökset eivät estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa. Perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvatu oikeuden luonteen ja 2 momentin lakivarauksen takia on selvää, että valitus- ja muutoksenhakukieltoja koskee lailla säätämisen vaatimus (ks. esim. PeVL 17/2021 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 21 §:n 1 momentin ilmaus oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskevasta päätöksestä liittyy Suomen oikeuden mukaan oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi tarkoitettuihin seikkoihin. Mikä tahansa yksilön kannalta myönteinen viranomaistoimi ei kuitenkaan ole yksilön oikeutta koskeva päätös perustuslain mielessä. Perustuslain kannalta on edellytyksenä, että lainsäädännössä on riittävän täsmällinen perusta oikeutena pidettävän suhteen syntymiselle yksilön ja julkisen vallan välille. Myös säännökset ns. subjektiivista oikeutta harkinnanvaraisempienkin oikeuksien tai etuuksien myöntämisedellytyksistä voivat sinänsä muodostaa riittävän täsmällisen perustan perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oikeutena pidettävän suhteen syntymiselle yksilön ja julkisen vallan välille. Tällaista perustusta ei kuitenkaan yleensä synny, jos etuuden tai palvelun saaminen riippuu kokonaan viranomaisen harkinnasta, käytettävissä olevista määrärahoista tai esimerkiksi suunnitelmista. Tällöinkin voi tosin olla aiheellista avata valitusmahdollisuus muun muassa viranomaistoiminnan asianmukaisuuden ja muun tasapuolisuuden valvomiseksi sekä soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. (ks. esim. PeVL 16/2019 vp ja PeVL 50/2018 vp ja niissä mainitut lausunnot)

Perustuslain 21 §:n säännökset eivät estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa. Vaikka lainsäätäjällä on 21 §:n 2 momentin sisältämän lakivarauksen rajoissa valtiosääntöoikeudellista harkintavaltaa säännellä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeita, valiokunnan mukaan esimerkiksi kuulemista koskevassa lainkäytön sääntelyssä on säilytettävä perustuslain mukainen pääsääntö vastapuolen kuulemisesta. Perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvatu oikeuden luonteen ja 2 momentin lakivarauksen takia on valiokunnan mukaan ollut selvää myös, että valitusoikeuden sääntelyä, erityisesti valitus- ja muutoksenhakukieltoja, mutta myös muita valitusoikeuden rajoituksia koskee sama lailla säätämisen vaatimus. (ks. esim. PeVL 16/2019 vp ja 50/2018 vp ja niissä mainitut lausunnot)

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen kyseisen lain nojalla antamiin päätöksiin saisi pääsääntöisesti hakea oikaisua. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu lakia. Myös kunnallisen työvoimaviranomaisen päätöksistä valitettaisiin hallintovalituksella. Eräistä asioita koskisi edellä mainitusta poikkeava muutoksenhakutie. Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämättä jättämistä, muutosturvakoulutusta ja lain 11 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua niin sanottua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä valitettaisiin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Edellä mainitut asiat liittyvät asioihin, joita sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta käsittelee työttömyysturvalain nojalla.

Lisäksi lakiehdotukseen sisältyy valituskieltoja, joista säädetään jo nykyisessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Kyseiset muutoksenhakusäännökset ovat muotoutuneet pääosin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Julkiset työvoimapalvelut ovat pääosin viranomaisen harkinnasta riippuvaisia, eikä palveluun ole subjektiivista oikeutta. Ehdotetut muutoksenhakukiellot liittyisivät seikkoihin, jotka ovat riippuvaisia työvoimaviranomaisen harkinnasta. Nykyistä vastaavaa kieltoa hakea oikaisua tai va-

littaa, jos tuki tai korvaus on evätty määrärahasyistä, ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin. Ehdotetun muutoksenhakua koskevan sääntelyn ei siten arvioida olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Työttömyysturva-asioiden käsittelyn järjestäminen

Esityksen katsotaan toteuttavan perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädettyä jokaisen oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella sekä perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeutta saada asia käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä edistämällä asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn järjestämistä. Työttömyysetuudet ovat perustuslain 19 §:n 2 momentin oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana turvaavia etuuksia.

Muutosten arvioidaan turvaavan työttömyysturva-asioiden viivytyksetöntä käsittelyä, koska kunnille siirrettäisiin toimivalta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Tämä vähentäisi epätarkoituksenmukaista tietojen siirtämistä kuntien ja valtakunnallisesti keskitettyjä harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä hoitavan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusten välillä.

Esityksen katsotaan toteuttavan perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuutta turvaamalla harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien soveltamis- ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden toteutumista kyseisten tehtävien valtakunnallisella keskittämisellä.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvataan jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa on kyse julkisen vallan käytöstä huolimatta siitä, sisältääkö lausunto työvoimapolitiittista harkintaa.

Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskyskyntäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti, tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (ks. PeVL 2/2012 vp, PeVL 21/2009 vp, s. 4-5, PeVL 19/2009 vp, s. 3-4 ja siinä mainitut lausunnot).

Perustuslakivaliokunta on työttömyysturvalaissa säädettyä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevaan hallituksen esitykseen (HE 111/2011 vp) liittyvässä lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) katsonut, ettei kyseinen ehdotus täyttänyt edellä mainittuja vaatimuksia. Kyseisessä esityksessä lakiehdotuksessa ehdotettiin säädettäväksi useassa kohdin TE-toimistojen sijasta ”työvoimaviranomaisesta”. Esimerkiksi työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen ehdotettiin osoitettavaksi ”työvoimaviranomaiselle” ja etuuden saajan ehdotettiin veloitettavan tekemään ilmoitus ”työvoimaviranomaiselle”. Lakiehdotukset eivät sisältäneet sääntelyä siitä, mitä viranomaisia ”työvoimaviranomaiselle” käytännössä tarkoitetaan. Perustuslakivaliokunta edellytti työttömyysturvalakia täsmennettäväksi tältä osin.

Työttömyysturvalakia koskevassa ehdotuksessa esitetään säädettäväksi, mitä työvoimaviranomaisella kyseisessä laissa tarkoitetaan. Lisäksi työttömyysturvalaissa säädettäisiin erikseen niistä työvoimapolitiittisista lausunnoista, joiden antaminen kuuluisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän toimivaltaan. Esityksen katsotaan näin ollen tältä osin olevan riittävän tarkkarajainen viranomaisten toimivallan osalta.

Yksityiselämän suoja

Esitys sisältää ehdotukset henkilötietojen käsittelyä koskevaksi sääntelyksi julkisissa työvoimapalveluissa. Henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvussa ja 14 luvun 16–18 §:ssä. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 11–13 ja 15 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojan osalta perustuslain säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. (HE 309/1993 vp, s. 53/I-II)

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa henkilötietojen suoja koskevan säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee näin ollen turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä.

Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina muun muassa henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus. Sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2, PeVL 29/2016 vp, s. 4, PeVL 13/2016 vp, s. 3–4).

Perustuslakivaliokunta on lisäksi arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen.

Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosäällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2–3 ja siinä viitatus lausunnot).

Valiokunta on arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (ks. PeVL 29/2016 vp, s. 4–5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuojasetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asyayhteys voisi aiheuttaa huomattavia ris-

kejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). (PeVL 15/2018 vp, s. 37).

Perustuslakivaliokunta on uudemmassa käytännössään katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 4–8, PeVL 31/2017 vp, s. 3–4, PeVL 5/2017 vp, s. 9 ja PeVL 38/2016 vp, s. 4). (PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (mm. PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suoja ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksettuaan riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 14/2018 vp, s. 6).

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvussa säädettäisiin asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä henkilötiedoista julkisissa työvoimapalveluissa. Lisäksi mainitun ehdotuksen 14 luvun 16–18 §:t sisältäisivät säännökset työnhakuprofiilien laatimisesta, tiedoista ja niiden käyttötarkoituksista sekä työnhakuprofiilien julkaisemisesta valtakunnallisella palvelualustalla ja profiilien hakemisesta. Esityksen 2. lakiehdotuksen 11–13 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa. Lisäksi mainitun ehdotuksen 15 §:ssä säädettäisiin tietojen saamisesta palvelun järjestämistä varten.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvun 1 ja 2 §:ssä todettaisiin ne lakisääteiset tehtävät, joiden hoitamiseen henkilötietojen käyttötarkoitukset perustuisivat. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin

henkilötietojen käyttötarkoitukseksi mainitussa lakiehdotuksessa tarkoitettujen työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintaan liittyvät tehtävät. Henkilötietojen käsittelyn perustuisi näin ollen yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjän lakisääteiset tehtävät.

Asiakastietojen käyttötarkoituksia koskevat ehdotetut 1. lakiehdotuksen 13 luvun 1 ja 2 §:n ja 2. lakiehdotuksen 11 §:n säännökset vastaavat pääosin voimassa olevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä huomioiden muutokset, joita lakiin on esitetty hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaiksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp).

Käsiteltävistä henkilötiedoista säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 13 luvun 3 §:ssä ja 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä. Käsiteltävät tiedot vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädettyä, eikä esitys sisältäisi ehdotuksia uusista käsiteltävistä henkilötiedoista.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luku sisältäisi tiedonsaantioikeutta ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 15 §:ssä säädettäisiin tietojen saamisesta palvelun järjestämistä varten monialaisen tuen yhteistoiminnassa. Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin erikseen kunkin työvoimapalvelujen toimeenpanoon osallistuvan viranomaisen osalta. Sekä 1. että 2. lakiehdotuksessa tiedonsaantioikeus on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen sidottu tietojen välttämättömyyteen.

Esityksessä on otettu huomioon myös yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetut suojatoimet. Sekä 1. että 2. lakiehdotuksessa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Käyttöoikeuden myöntäminen edellyttää, että henkilö hoitaisi sellaisia laissa säädettyjä tehtäviä, joiden hoitamiseksi käyttöoikeuden myöntäminen on välttämätöntä. Käyttöoikeuksien hallinnan ja lokitietojen keräämisen osalta noudatettaisiin julkisen hallinnon tiedonhallintalain säännöksiä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 14 luku sisältäisi työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa palvelualustaa (Työmarkkinatori) koskevat säännökset. Ehdotetun 14 luvun 16–18 §:n säännökset työnhakuprofiilien laatimisesta, työnhakuprofiilien tiedoista ja niiden käyttötarkoituksista sekä työnhakuprofiilien julkaisemisesta ja hakemisesta ovat merkityksellisiä yksityisyyden suojan kannalta. Palvelualustaa koskevat säännökset vastaisivat sisälöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun säännöksiä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (HE 225/2021 vp, PeVL 14/2022 vp) ja ehdotetun palvelualustaa koskevan sääntelyn katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslaissa turvatun yksityisyyden suojan kanssa.

Hallitus katsoo, ettei esitykseen sisälly mitään sellaista, mitä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämisen ja kuntien työttömyysetuuksien rahoitusvastuun periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään kuntien järjestämisvastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Julkisilla työvoimapalveluilla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Laissa säädetään myös eräistä valtion julkisiin työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä.

Lain 16 luvun 4 ja 5 §:ää sovelletaan yksityisten tarjoamiin työvoimapalveluihin.

2 §

Julkiset työvoimapalvelut

Tässä laissa tarkoitettuina julkisina työvoimapalveluina järjestetään:

- 1) työnvälityspalveluja;
- 2) tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja;
- 3) valmennusta;
- 4) työvoimakoulutusta;
- 5) muutosturvakoulutusta.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, tämän lain mukaiset kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset sekä kunnan työllistämismenot.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä;
- 2) *asiakkaalla* luonnollista henkilöä (*henkilöasiakas*) ja työnantajaa, joka hakee tai saa tässä laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta;

3) *työnhakijalla* henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi ja jonka työnhaku on voimassa 4 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla;

4) *työttömällä* henkilöä:

a) joka ei ole työsuhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työsuhteessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa;

b) joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja

c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;

5) *työttömyysuhan alaisella* henkilöä, joka ei ole työtön ja joka on:

a) vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa;

b) 8 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö;

6) *palkkatuetulla työllä* työtä, jossa työnantajalle on myönnetty työntekijän palkkakustannuksiin 10 luvussa tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea;

7) *työllistymissuunnitelmalla* työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

8) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annettussa laissa (/) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa tai monialaista kotoutumissuunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettussa laissa (/) tarkoitettua monialaista työllistymissuunnitelmaa;

9) *työnhakuvelvollisuudella* 5 luvussa tarkoitettua työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä;

10) *muutosurvalla* työvoimaviranomaisen, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaisessa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta tämän lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista;

11) *valtioneuvoston yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella* tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014;

12) *de minimis -tuella* tukea, johon sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 1408/2013 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 717/2014.

Kun tässä laissa viitataan työsuhteeseen ja työsuhteessa noudatettavaan lainsäädäntöön, se koskee myös virkasuhdetta ja virkasuhteessa noudatettavaa lainsäädäntöä.

4 §

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen sekä tarjoaminen asiakkaalle

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeeseen. Palvelut on suunniteltava ja toteuttava sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin asiakkaiden palvelutarve edellyttää.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen asiakkaalle perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaalle tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistämistä. Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista säädetään tarkemmin 4 luvussa.

Julkisia työvoimapalveluja tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito palveluja tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät tämän lain ja arvioidun palvelutarpeen perusteella.

5 §

Palveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa noudatettavat periaatteet

Julkisissa työvoimapalveluissa on noudatettava tasapuolisuutta ja puolueettomuutta, eikä työriitä vaikuta palvelun tarjoamiseen. Työnhakijalle on kerrottava työriidasta työtä tarjottaessa.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisessä, tuottamisessa, kehittämisessä ja palveluista tiedotettaessa sekä niihin ohjattaessa on edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisessä on huolehdittava erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisestä.

6 §

Palveluiden maksuttomuus

Henkilöasiakkaalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia. Työnantajalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia lukuun ottamatta 7 luvun 2 §:ssä tarkoitettua yhteishankintakoulutusta.

7 §

Rahoitus

Kunnalle myönnetään tässä laissa tarkoitettujen julkisten työvoimapalveluiden järjestämistä ja niihin liittyvien tehtävien hoitamista varten valtionosuutta siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021) säädetään.

8 §

Muun palvelunjärjestäjän palveluihin ohjaaminen ja palveluiden yhteensovittaminen

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita kuin työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja, asiakkaalle on annettava tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelunjärjestäjän palvelujen piiriin, tarvittaessa yhteistyössä tämän kanssa. Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä muun palvelunjärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamisessa.

Työllistymistä edistävästä monialaisesta tuesta säädetään työllistämistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämiseen liittyvästä monialaisesta yhteistyöstä kotoutumisen edistämistä annetussa laissa.

9 §

Yhteistyövelvollisuus

Työvoimaviranomaisten tulee tehdä julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyötä keskenään sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen, hyvinvointialueiden, Kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

10 §

Työnhakijan kotikunta, asuinpaikka ja työssäkäyntialue

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista.

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa. Työnhakijan kotikuntana pidetään kotikuntalain (201/1994) mukaista väestötietojärjestelmään merkittyä kotikuntaa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

11 §

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu tuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, tukeen sovelletaan tässä laissa säädettyjen edellytysten lisäksi mainitun asetuksen I luvussa säädettyjä yleisiä edellytyksiä ja kyseessä olevalle tukimuodolle asetettuja erityisiä edellytyksiä.

Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tukea ei myönnetä, jos:

- 1) tuen hakija on valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys; tai
- 2) tuen hakijaa koskee 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

2 luku

Kunnan järjestämismvastuu

1 §

Työvoimapalveluiden järjestäminen

Kunta voi järjestää tämän lain mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (*työllisyysalue*) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulla kunnan työvoiman määrällä tarkoitetaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon perustuvaa kunnan työllisten ja työttömien yhteismäärää.

2 §

Kuntien yhteistoiminta järjestämisvastuun toteuttamiseksi

Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee sopia työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä.

Kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta säädetään kuntalain (410/2015) 8 §:n 1 momentissa.

3 §

Työllisyysalueiden muodostaminen eräissä tilanteissa

Jos palvelujen järjestämisestä itsenäisesti vastaavan kunnan työvoiman määrä tai työllisyysalueen muodostavien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa alittanut 1 §:n 1 momentissa tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen annetun lain (/) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun määrän, kunnan tai työllisyysalueen kuntien tulee ryhtyä toimiin sopiaukseen 1 §:ssä säädetty edellytykset täyttävästä yhteistoiminnasta muiden kuntien kanssa. Sopimus tulee tehdä siten, että se on voimassa viimeistään tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien.

4 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kuntien, jotka muodostavat 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun työllisyysalueen, on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus. Sopimus on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoiminta-sopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä.

Kunnan, joka on päättänyt järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, on toimitettava tätä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä.

Jos työllisyysalueen jäsenkunnissa tai osapuolissa tapahtuu muutos, muutoksesta on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, työ- ja elinkeinoministeriölle on toimitettava suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä. Suunnitelmasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Valtioneuvoston päätöksenteko-oikeus

Jos kunta, jonka 1 §:ssä tarkoitettu työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, jää työllisyysalueen ulkopuolelle, valtioneuvosto päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen sekä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet. Valtioneuvoston on kuultava ennen päätöksentekoa asianomaisia kuntia ja työllisyysaluetta. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista on voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat.

Valtioneuvostolla on 1 momentissa tarkoitettu päätösvalta myös, jos:

- 1) kunta tai työllisyysalue ei täytä 1 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä;
- 2) palveluiden järjestämisestä vastaava kunta, jonka työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilöä, jää työllisyysalueen ulkopuolelle;
- 3) työllisyysalueeseen kuuluvien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilöä, eivätkä kunnat sovi työllisyysalueen täydentämisestä tai uudesta 1 §:ssä säädetty edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta;
- 4) yksi tai useampi kunta irtisanoutuu työllisyysalueesta eikä kunta tai työllisyysalue tämän jälkeen täytä 1 §:ssä säädettyjä edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta ole sovittu;
- 5) kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja palveluja on 3 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi vaarantunut.

6 §

Velvollisuus palveluiden tarjoamiseen

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja henkilöasiakkaalle, jonka kotikuntalaisa tarkoitettu kotikunta on kyseisessä kunnassa tai työllisyysalueella. Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa tai hänen kotikuntansa on Ahvenanmaan maakunnassa, palvelujen tarjoamisesta vastaa se kunta, jossa hän pääasiallisesti oleskelee.

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja myös sellaiselle henkilöasiakkaalle, joka asuu tai oleskelee kunnassa tai työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Henkilön on tehtävä kirjallinen ilmoitus kotikuntansa mukaan määräytyvälle työvoimaviranomaiselle siirtymisestä toisen työvoimaviranomaisen asiakkaaksi.

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, henkilöasiakas voi osallistua 7 luvussa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen koulutuksen järjestäjästä riippumatta.

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja työnantajalle tämän koti- tai toimipaikasta riippumatta.

7 §

Työvoimapalveluiden tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen eräissä tapauksissa

Jos työvoimaviranomainen tarjoaa palveluja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilöasiakkaalle, asiakkaan kotikunnan on korvattava palveluista aiheutuneet kustannukset. Kotikunnan on korvattava kustannukset myös mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettusta työvoimakoulutuksesta.

Korvauksen on perustuttava tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvauserusteista ja laskutusmenettelystä voidaan säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

8 §

Palvelujen kieli

Oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen käytettäessä näitä kieliä viranomaisissa säädetään kielilaissa (423/2003). Tässä laissa tarkoitetuissa julkisissa työvoimapalveluissa asiakkaalla on kuitenkin omassa asiassaan oikeus käyttää omaa kieltään, suomea tai ruotsia.

Asiakkaalla on kielellisten oikeuksien toteutumiseksi oikeus asioida myös muussa kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa. Palveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä 7 §:ssä säädetään

3 luku

Ohjaus ja valvonta

1 §

Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus

Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

2 §

Työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet

Valtioneuvosto vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Valtioneuvosto voi tarkistaa tavoitteita, jos työmarkkinatilanteessa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Työllisyyden edistämisen valtakunnallisissa tavoitteissa voidaan määritellä:

- 1) tavoitteet työvoimapalveluiden toteutumisen, vaikuttavuuden, palvelujen yhteensovittamisen ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi sekä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi;
- 2) tavoitteet osaavan työvoiman saatavuudelle ja osaajien maahanmuuton edistämiseksi;
- 3) tavoitteet valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle;
- 4) tavoitteet työllisyydenhoidon toiminnan kehittämiseksi;
- 5) tavoitteet työvoimapalvelujen tiedonhallinnan kehittämiseksi; sekä
- 6) muita kuin 1-5 kohdassa tarkoitettuja työllisyyden edistämiseksi tarpeellisia asioita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja tarkistamisesta.

3 §

Työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät

Valtioneuvosto asettaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan ja nimittää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Neuvottelukunta asetetaan hallituskaudeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa tulee olla kuntien, keskeisten ministeriöiden, valtion aluehallinnon sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöjen edustus.

Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen ohjaamisessa, seurata ja ennakoida palvelujärjestelmän toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, jaostoista, tehtävistä ja työskentelytavoista.

4 §

Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Työ- ja elinkeinoministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyvät säännöllisesti alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut työvoimaviranomaisten kanssa.

Keskustelut perustuvat työllisyyttä ja työvoimapalveluja koskeviin seuranta- ja analyysitoihin. Keskusteluissa tarkastellaan työllisyyden edistämisen toteutumista kullakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin. Keskusteluissa tarkastellaan ainakin työvoimaviranomaisten järjestämien työvoimapalveluiden vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteistyön tarpeita sekä tuetaan kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen levittämistä eri alueilla hyviksi havaituista ja vaikuttaviksi osoittautuneista työvoimapalveluista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä ja sisällöstä.

5 §

Työvoimapalvelujen järjestämisedellytysten tukeminen ja neuvottelumenettelyn käynnistäminen

Työvoimaviranomaisen ja valtion tulee yhdessä selvittää työvoimaviranomaisen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen työvoimaviranomaisen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja on kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin työvoimaviranomaisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomainen sekä valtionvarainministeriö neuvottelevat ja sopivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisen on käsiteltävä viivytyksettä toimintasuunnitelma ja saatettava sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on 2 momentin toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti, valtioneuvosto voi työvoimaviranomaisena toimivaa kuntaa tai kuntayhtymää kuultuaan tehdä 2 luvun 5 §:ssä säädetyn päätöksen työllisyysalueesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa laatima arvio siitä, onko työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän kyky järjestää työvoimapalveluja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi vaarantunut, perustuu kunnan tai kuntayhtymän palvelujen järjestämistä ja saatavuutta sekä taloutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien työvoimaviranomaisten tilan-

teeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi vaarantunut.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työllisyshoidon neuvottelumenettelyistä, toimintasuunnitelman laatimisesta ja sen seurannasta sekä työvoimaviranomaisen työvoimapalvelujen järjestämisen arvioinnissa käytettävistä perusteista.

6 §

Laillisuusvalvonta

Aluehallintovirasto käsittelee tässä laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevat hallintokantelut. Hallintokantelusta säädetään hallintolain (434/2003) 8 a luvussa.

Aluehallintovirasto voi suorittaa 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja palveluihin liittyvää valvontaa myös omasta aloitteestaan. Valvontaan voi sisältyä tarkastuksia. Tarkastuksesta säädetään hallintolain 39 §:ssä.

Jos valvonnan yhteydessä todetaan, että työvoimaviranomainen on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, aluehallintovirasto voi antaa työvoimaviranomaiselle huomautuksen. Huomautus voidaan antaa myös virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle työvoimaviranomaisen palveluksessa olevalle henkilölle.

Jos tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä havaitaan olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Uhtasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

4 luku

Työnhakijan palveluprosessi

1 §

Työhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työvoimaviranomaiselta ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Työvoimaviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas:

1) antaa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

2) ilmoittaa osoitteensa ja muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa; ja

3) suorittaa muut häneltä edellytetyt työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet.

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

1) Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettua saatavuusharkintaa; tai

2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, työvoimaviranomainen antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

2 §

Työhaun voimassaolon päättyminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna asioimisena pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 1 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

3 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työhaun voimassaolon päätyttyä työhaun voi käynnistää uudelleen noudattaen, mitä 1 §:ssä säädetään. Työhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää lisäksi, että henkilöasiakas pyytäessään työhaun käynnistämistä esittää työvoimaviranomaiselle sen pyytämät selvitykset, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella.

4 §

Työnhakijan informointi

Työvoimaviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoimapalveluista, työhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Työvoimaviranomaisen on lisäksi tarvittaessa informoitava työnhakijaa hänen työnhakuaan ja työllistymistään edistävistä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

5 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu järjestetään työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä.

6 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle viisi täydentävää työnhakukeskustelua alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana; täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaikaa lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle työnhakukeskustelun aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1-3 kohdassa säädetyn lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään myös työvoimakoulutuksessa olevalle, 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatuetun työn tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

7 §

Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 6 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;
- 3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai

5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

8 §

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomainen tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Lisäksi työvoimaviranomainen ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

9 §

Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin.

Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.

10 §

Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.

Jos täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään ennen alkuhaastattelua, täydentävässä työnhakukeskustelussa laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Myöhemmin järjestettävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa voidaan laatia tai tarkistaa työllistymissuunnitelma.

Täydentävän työnhakukeskustelun asemesta työnhakijalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua.

11 §

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen

Työvoimaviranomaisen arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan:

- 1) osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi;
- 2) työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky;
- 3) työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat;
- 4) työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys.

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

12 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia työvoimapalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia. Tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työvoimaviranomaisen ratkaisu siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työvoimaviranomainen edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Työvoimaviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaiselle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta. Henkilön on säilytettävä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

14 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja.

Työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

15 §

Muistutus

Työvoimaviranomainen muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos työnhakija:

1) jättää saapumatta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun kotoutumisen ja osaamisen palvelutarpeen arviointiin tai monialaiseen palvelutarpeen arviointiin;

2) ei muulla tavoin asioi työllisyysviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) jättää ilmoittamatta työvoimaviranomaisen edellyttämällä tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa;

4) ei aloita työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua palvelua tai palvelu keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

5) muulla tavoin jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa.

5 luku

Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus

1 §

Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työnvälitystä tehdään kansallisesti ja kansainvälisesti. Työvoimaviranomaisen tehtävistä työnvälityksessä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä kansainvälisessä työnvälityksessä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa [laissa (/) ja] valtioneuvoston asetuksessa (/).

2 §

Työnvälityspalvelut

Työnantajalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tieto avoimesta työpaikasta 14 luvussa tarkoitulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen voi julkaista tiedon avoimesta työpaikasta mainitulla palvelualustalla työnantajan toimeksiannon mukaisesti, ellei 8 §:stä muuta johdu. Työvoimaviranomainen välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista sekä esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tämän laatima työllistymistä tukeva esittely 1 momentissa mainitulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työvoimaviranomainen arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn.

3 §

Työnhakuvelvollisuus

Ellei 5-7 §:stä johdu muuta, työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolme sellaista kuukauden kestävästä tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujakso voidaan asettaa alkaamaan takautuvasti, jos se on työnhakijan edun mukaista. Tarkastelujaksoja voidaan painavasta syystä yhdistää haettavien työmahdollisuuksien määrää muuttamatta.

Vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhan alainen, hänelle asetetaan työnhakuvelvollisuus, jos hän:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai
- 3) on palkkatuetussa työssä.

Jos työvoimaviranomainen arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja huomioon ottaen työllistyä, tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää alennetaan tai, jos haettavissa olevia työmahdollisuuksia ei ole lainkaan, työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

4 §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

- 1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;
- 2) hakemalla yksilöityä työpaikkaa työvoimaviranomaisen tekemän työtarjouksen perusteella;
- 3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;
- 4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;
- 5) julkaisemalla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua esittelyä;
- 6) muilla 1 – 5 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

5 §

Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset

Työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättymisestä, jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun hänelle on järjestetty 4 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 4 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävässä 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 3) on arviolta yli kuukauden ajan työajan osalta muussa kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettussa palkkatuetussa työssä; tai
- 4) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

6 §

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset

Ellei 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, vähintään kaksi viikkoa kestävässä osaaikatyössä olevan tai työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan, jos työnhakijan säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

Ellei 1 momentista, 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, arviolta yli kuukauden ajan 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan 1 momentissa sekä 3 ja 7 §:ssä säädettyä siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 4 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu.

7 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

1) työvoimaviranomainen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteellinen tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on monialaisen tuen tarve, ja työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja ollut työtön yhtäjaksoisesti 12 kuukautta, tai hän on alle 25-vuotias ja ollut työtön yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettuna ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisia;

4) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

5) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla;

6) työnhakijan työttömyys päättyy taikka hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa; työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa;

7) työnhakija on työllistetty Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa tarkoitettuun yhtiöön mainitun lain 4 §:n 1 momentin nojalla.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä sovelletaan, kunnes työnhakijalle on järjestetty 4 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu. Ensin mainitussa lainkohdassa säädettyä sovelletaan myös työnhakukeskustelun jälkeen, jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun jatkumisesta kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

8 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Palvelualustalla ei julkaista avoimena työpaikkana ilmoitusta työpaikasta, johon työnantaja palkkaa vain sellaisen työttömän työnhakijan, jonka palkkakustannuksiin voidaan myöntää 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettu palkkatuki tai 15 §:ssä tarkoitettu 55 vuotta täyttäneen työllistämistuki.

Työvoimaviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa työpaikkailmoitusta tai poistaa ilmoituksen 14 luvussa tarkoitettulta palvelualustalta, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa;

2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;

3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai erityysopimuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;

4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua; tai

5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä.

Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työvoimaviranomaisen kehotuksesta huolimatta. Työvoimaviranomainen tekee kirjallisen päätöksen ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymisestä tai ilmoituksen poistamisesta.

6 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

1 §

Tieto- ja neuvontapalvelut

Työvoimaviranomainen antaa tietoa ja neuvontaa:

- 1) avoimista työpaikoista ja työnhausta;
- 2) työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta;
- 3) koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista;
- 4) työmarkkinoista, aloista ja ammateista;
- 5) yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista; sekä
- 6) muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

2 §

Asiantuntija-arvioinnit

Työvoimaviranomainen voi järjestää henkilöasiakkaan osaamisen, ammattitaidon, soveltuvuuden sekä työ-, yritystoiminta- ja koulutusvaihtoehtojen selvittämiseksi:

- 1) osaamis- ja ammattitaitokartoituksia;
- 2) työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja;
- 3) yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointeja; sekä
- 4) muita asiantuntija-arviointeja.

3 §

AmmatINVALINNANOHJAUS JA URAOHJAUS

Työvoimaviranomainen järjestää henkilöasiakkaille ohjausta asiakkaan tukemiseksi ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa.

Laillistettu psykologi voi käyttää ohjauksessa asiakkaan suostumuksella psykologisia arviointimenetelmiä ammatti- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi.

4 §

Valmennus

Työvoimaviranomainen järjestää henkilöasiakkaille valmennusta:

- 1) työn hakemisessa (*työnhakuvalmennus*);
- 2) ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä (*uravalmennus*); ja
- 3) työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa (*työhönvalmennus*).

5 §

Kokeilu

Työvoimaviranomainen voi ohjata henkilöasiakkaan kokeiluun:

- 1) oppilaitokseen ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi (*koulutuskokeilu*); tai
- 2) työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi (*työkokeilu*).

Työkokeilun toteuttajana voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos. Työkokeilun toteuttajana ei kuitenkaan voi toimia työnantaja, johon kokeiluun osallistuva on työsuhteessa kokeilusopimusta tehtäessä.

Henkilöasiakasta ei voida ohjata työpaikalla toteutettavaan palveluun, jossa tämä osallistuu työtehtäviin, muussa kuin 1 momentin 2 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Edellä säädetty ei

kuitenkaan estä työvoimakoulutukseen sisältyvää työssäoppimista. Jos muuhun palveluun sisältyy työtehtäviin osallistumista, sovelletaan työpaikalla toteutettavaan palveluun tai palvelun osaan, mitä tässä laissa säädetään työkokeilusta.

6 §

Työkokeilun enimmäiskesto

Henkilöasiakas voidaan ohjata työkokeiluun yhteensä enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työkokeilun enimmäiskesto alkaa uudestaan, kun henkilö on työkokeilujakson päättymisen jälkeen ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-vuotias on ollut työkokeilun enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työtön vähintään 3 kuukautta.

7 §

Työkokeilua koskevat rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun, jos:

- 1) työkokeilusta aiheutuisi sen toteuttajalle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua;
- 2) kyseessä ovat sellaiset tehtävät, joiden suorittamiseksi työkokeilun toteuttaja edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitettua huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämistä, eikä henkilöasiakas halua esittää todistusta;
- 3) kyseessä ovat lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (504/2002) tarkoitettut tehtävät, eikä henkilöasiakas halua ottaa vastaan tällaisia tehtäviä;
- 4) kokeilu alkaisi kahden viikon kuluessa yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilun päättymisestä, jollei henkilöasiakas toisin pyydä.

8 §

Sopimus työkokeilusta

Henkilöasiakas, työkokeilun toteuttaja ja työvoimaviranomainen tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

- 1) työkokeilun tavoitteet;
- 2) työkokeilun suoritus aika ja -paikka;
- 3) työkokeilun päivittäinen kesto ja ajoittuminen; päivittäisen keston on oltava vähintään neljä ja se saa olla enintään kahdeksan tuntia;
- 4) työkokeilun viikoittainen kesto ja ajoittuminen; työkokeilua saa olla enintään viitenä päivänä viikossa;
- 5) tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa kokeilun aikana;
- 6) työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö.

Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työkokeiluun osallistuvan poissaoloista. Työttömyysetuuden maksaja on käytävä ilmi sopimuksesta.

Työkokeilun toteuttajan on annettava työkokeilun päätyttyä työvoimaviranomaiselle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle, sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista. Tätä koskeva ehto on otettava sopimukseen. Työvoimaviranomainen voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun toteuttajalle kokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Työkokeilun toteuttaja ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä 1-3

momentissa tarkoitetut tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun toteuttajan palveluksessa olevia työntekijöitä.

9 §

Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun toteuttajaan eikä työvoimaviranomaiseen.

Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan:

1) naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia ([609/1986](#)) ja yhdenvertaisuuslakia (1325/2014);

2) työaikalain ([872/2019](#)) [24 §:n](#) säännöksiä päivittäisistä tauoista ja 30 §:n säännöksiä työvuoroluettelosta;

3) työturvallisuuslakia (738/2002) sekä, mitä nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään työturvallisuudesta;

4) yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 momenttia, 5 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 6 §:ää, 7 §:n 1–3 momenttia, 9, 10, 14 ja 15 §:ää, 5 ja 6 lukua, 21 §:n 2 momenttia sekä 22 ja 24 §:ää;

5) mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtävässään saamien tietojen salassapidosta säädetään.

Sovellettaessa 2 momentissa mainittuja lakeja työkokeilun toteuttaja rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään.

Rangaistus työturvallisuusrikkomuksesta säädetään työturvallisuuslain 63 §:ssä. Rangaistus työaika-rikkomuksesta säädetään työaikalain 44 §:ssä. Rangaistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 §:ssä. Rangaistus syrjinnästä, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työturvallisuusrikkoksesta, henkilökisteririkoksesta, tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaisissa ([39/1889](#))

10 §

Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen

Jos henkilöasiakas on ollut valmennuksesta tai kokeilusta luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työvoimaviranomainen tekee päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä. Työvoimaviranomainen voi tehdä päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä.

Palvelun tuottaja, oppilaitos tai työkokeilun toteuttaja on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työvoimaviranomaiselle.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, työkokeilusopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

Valmennuksen tai kokeilun keskeytymisen vaikutuksesta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaisissa.

11 §

Valmennuksen ja kokeilun vakuutusturva

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava, että valmennukseen ja kokeiluun osallistuva vakuutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella sekä ryhmävastuuvakuutuksella. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansioista.

7 luku

Työvoimakoulutus

1 §

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työvoimakoulutuksena:

- 1) ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta;
- 2) yrittäjävalmiuksia lisäävää koulutusta;
- 3) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta.

Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voi järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Tutkintokoulutuksen järjestämisestä työvoimakoulutuksena säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017).

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Mitä tässä laissa muualla säädetään työvoimakoulutuksesta, sovelletaan myös ammatillisesta koulutuksessa annetun lain perusteella järjestettyyn työvoimakoulutukseen.

2 §

Työvoimakoulutuksen yhteishankinta

Työvoimaviranomainen voi toteuttaa työvoimakoulutuksen yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyys oikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen (*yhteishankintakoulutus*). Yhteishankintakoulutus voidaan järjestää:

- 1) koulutuksen toteutukseen osallistuvan työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille; tai
- 2) sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvalukuisia toimeksiantajia tai joka on hankkimassa yrittäjyys oikeudet toiselta yritykseltä.

Työvoimaviranomaisen rahoittama osuus koulutuksesta katsotaan:

- 1) valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi tueksi, jos koulutus toteutetaan yhdessä taloudellista toimintaa harjoittavan työnantajan kanssa, koulutukseen osallistuu työnantajan palveluksessa olevia työntekijöitä tai tämän tehtävissä työskenteleviä vuokratyöntekijöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät tai vuokratyöntekijät jatkavat työnantajan palveluksessa tai tehtävissä koulutuksen päätyttyä;

- 2) de minimis -tueksi, siltä osin kuin työttömyysturvain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu koulutukseen.

Yhteishankintakoulutuksen maksuosuuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Edellä 2 §:ssä tarkoitetun koulutuksen toteuttamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyysoikeudet luovuttava yritys voi osallistua opiskelijavalintaan valintaryhmän jäsenenä. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijaksi voidaan valita henkilöasiakas:

- 1) jonka oppivelvollisuus on päättynyt;
- 2) jolla on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve;
- 3) joka on soveltuva koulutukseen sekä tehtäviin, joihin koulutus antaa valmiuksia.

Alle 20-vuotias voidaan valita ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjyysvalmiuksia lisäävään koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

4 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Työvoimakoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada koulutuksen toteutussuunnitelman mukaista opetusta ja ohjausta sekä oikeus suorittaa opintoja koulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelman mukaisesti.

Työvoimakoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain:

- 1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
- 2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
- 3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä säädetään kurinpidosta asuntolassa;
- 4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
- 5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;
- 6) 93 §:n 3—6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
- 7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

Edellä 3 momentissa mainittuja säännöksiä sovellettaessa koulutuspalvelun tuottajaan sovelletaan, mitä mainituissa säännöksissä säädetään koulutuksen järjestäjästä.

5 §

Koulutuksen keskeyttäminen

Jos opiskelija ei etene opinnoissaan 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tai hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää, opiskelijavalinnasta päättänyt työvoimaviranomainen tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä.

Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen keskeyttämisperusteiden täyttymisestä opiskelijavalinnasta päättäneelle työvoimaviranomaiselle. Ennen päätöksen tekemistä työvoimaviranomaisen on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava opiskelijalle.

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Työvoimakoulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan, jonka palveluksessa työssäoppiminen suoritetaan eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momenttia ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson toteuttaja ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 6 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työvoimaviranomaisen tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson toteuttaja vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana noudattaen työturvallisuuslakia.

7 §

Työvoimakoulutuksen vakuutusturva

Työvoimaviranomaisen velvollisuuteen järjestää työvoimakoulutukseen osallistuvan vakuutusturva sovelletaan, mitä 6 luvun 11 §:ssä säädetään valmennuksen ja kokeilun vakuutusturvasta.

8 luku

Muutosturvakoulutus

1 §

Muutosturvakoulutus

Muutosturvakoulutuksella tuetaan työstään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa uudelleen työllistymistä parantamalla heidän ammatillista osaamistaan tai yrittäjävalmiuksiaan.

2 §

Muutosturvakoulutuksen yleiset edellytykset

Muutosturvakoulutusta järjestetään työsuhteestaan irtisanotulle henkilölle:

- 1) jonka työnantaja on irtisanonut tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella;
- 2) joka viimeistään irtisanomispäivänä on täyttänyt 55 vuotta;
- 3) joka viimeistään irtisanomispäivänä on ollut yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin 1 kohdassa tarkoitetun työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta; ja
- 4) joka on 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä rekisteröitynyt työnhakijaksi työvoimaviranomaiselle.

Jos irtisanotulla henkilöllä on painava syy siihen, ettei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi 1 momentin 4 kohdassa säädetyssä määräajassa, muutosturvakoulutus voidaan järjestää edellyttäen, että irtisanottu henkilö muutoin täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Irtisanotun henkilön on pidettävä työnhaku voimassa työnhakijaksi rekisteröitymisestä lähtien työsuhteen päättymiseen asti tai, jos muutosturvakoulutus päättyy irtisanomisaikana, muutosturvakoulutuksen päättymiseen asti.

3 §

Koulutusta koskevat edellytykset

Muutosturvakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tulee olla sellaista ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Muutosturvakoulutuksesta on sovittava työllistymissuunnitelmassa.

Koulutuksen tai opintokokonaisuuden enimmäiskesto on kuusi kuukautta. Koulutus tai opintokokonaisuus voi olla yhdenjaksoinen tai koostua useammasta eri jaksosta.

Koulutuksen arvo saa vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. Kahden kuukauden palkkaa määritettäessä käytetään samoja laskentaperusteita kuin työttömyysturvain 9 luvun 2 §:ssä tarkoitetussa muutosturvarahan laskennassa.

4 §

Koulutuksen järjestäminen

Muutosturvakoulutus on järjestettävä siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Perustellusta syystä koulutus saadaan järjestää myöhemminkin, kuitenkin siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen tai opintokokonaisuuden viimeisen jakson 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä.

Perusteltu syy koulutuksen järjestämiselle 1 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden määräjälkeen on, jos:

- 1) työvoimaviranomainen ei ole hankintamenettelystä johtuvista syistä voinut järjestää koulutusta määräjässä;
- 2) irtisanotulle henkilölle soveltuvaa tai irtisanotun henkilön valitsemaa koulutusta ei ole saatavilla määräjässä;
- 3) irtisanottu henkilö on aloittanut tai aloittaa työn;
- 4) irtisanottu henkilö ei terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä vuoksi voisi aloittaa koulutusta määräjässä; tai
- 5) koulutuksen järjestämisen viivästymiseen on syy, joka liittyy irtisanotun henkilön osaamisen kehittämisen tai hoitovastuun yhteensovittamiseen muutosturvakoulutuksen kanssa.

5 §

Koulutusoikeuden lakkaaminen

Muutosturvakoulutusta ei järjestetä tai sen hankinta keskeytetään, jos:

1) irtisanotun henkilön työnhaun voimassaolo päättyy irtisanomisaikana ennen koulutuksen alkamista; tai

2) irtisanomisaikana tapahtuvien muutosten johdosta irtisanotun henkilön työsuhde jatkuu samalla työnantajalla tai työsuhde päättyy työntekijän henkilöön liittyvällä perusteella.

Jos irtisanottu henkilö ei aloita hänelle hankittua muutosturvakoulutusta tai keskeyttää sen, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Oikeus koulutukseen ei kuitenkaan lakkaa, jos irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Koulutus on kuitenkin aloitettava tai sitä on jatkettava 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä. Koulutuksen ajankohdan siirtymisestä ei saa aiheutua työvoimaviranomaiselle lisäkustannuksia.

Irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen, jos:

- 1) hän aloittaa tai on aloittanut työn eikä koulutusta voida järjestää työn ohessa;
- 2) koulutus ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

3) palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö noudattaa koulutuksen järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai koulutuksesta tehdyn sopimuksen ehtoja; tai

5) koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen on syy, joka on rinnastettavissa 1 - 4 kohdassa tarkoitettuihin syihin.

Jos tässä luvussa säädetty edellytykset täyttävää, irtisanotun henkilön haluamaa hänelle soveltuva koulutusta ei ole tarjolla eikä irtisanottu henkilö halua osallistua muuhun työvoimaviranomaisen ehdottamaan koulutukseen, jonka irtisanottu henkilö voi aloittaa 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, työvoimaviranomaisella ei ole velvollisuutta muutosturvakoulutuksen järjestämiseen ja irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa.

Jos irtisanottu henkilö omalla menettelyllään aiheuttaa sen, että koulutus keskeytyy tai keskeytetään, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Omalla menettelyllään koulutuksen keskeyttämisen tai keskeyttämisen aiheuttaneelle ei järjestetä uutta koulutusta.

9 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

1 §

Opiskelun tukemisen yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, joka on täyttänyt 25 vuotta ja joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyysetuuteen mainitussa laissa säädettyin edellytyksin, jos:

1) työnhakijalla on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve ja viranomainen arvioi, että omaehtoisen opiskelun tukeminen on työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa;

2) opiskelun katsotaan olennaisesti parantavan työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille;

3) opiskelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa 4 §:ssä säädetyllä tavalla; ja

4) muut tässä luvussa säädetty edellytykset täyttyvät.

2 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaisissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

2) jotka ovat muuta Suomessa järjestettyä tai Suomessa toimivan koulutuspalvelujen tuottajan ulkomailla järjestämää ammatillisesti suuntautunutta koulutusta;

3) joista säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tai lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai

4) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää tai luku- ja kirjoitustaidon koulutusta ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma.

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan työnhakijan aiemmin harjoittamiin opintoihin vain, jos opintojen todisteellisesta keskeytymisestä on vähintään yksi vuosi. Rajoitus ei koske työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana aloitettuja taikka työvoimakoulutuksena harjoitettuja opintoja.

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan muiden edellytysten täytyessä myös 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja opintoja vastaaviin opintoihin Ahvenanmaalla.

3 §

Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa

Tuettavasta opiskelusta on sovittava työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa ennen opintojen aloittamista.

Tuettavasta opiskelusta voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa opintojen alkamisen jälkeenkin, jos siihen on painava syy, työnhakija on aloittanut opinnot työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana tai opintoja on harjoitettu työvoimakoulutuksena.

4 §

Tukiaika

Opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea tässä luvussa säädetyin edellytyksin enintään 24 kuukauden ajan.

Edellä 1 momentissa sanotusta poiketen opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea enintään 48 kuukauden ajan, jos opintojen tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen.

Työnhakija voi ilmoittaa työvoimaviranomaiselle keskeyttävänsä opiskelemisen työttömyysetuudella tuettuna. Ilmoitus on tehtävä viipymättä keskeytyksen alkamisen jälkeen. Edellä 1 momentissa säädetty enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana, jos keskeyttämiselle on pätevä syy. Oppilaitoksen lomajaksoa ei pidetä pätevänä syynä.

Jos työnhakijan opiskeluoikeus on peruutettu ja se myöhemmin palautetaan, opintojen katsotaan olleen keskeytyneenä aikana, jona työnhakijalla ei ollut opiskeluoikeutta.

5 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työnhakijan on osallistuttava säännöllisesti koulutus- tai opintosuunnitelman mukaiseen opetukseen.

Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tuettavaan opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla.

6 §

Opintojen seuranta ja tuen lakkaaminen

Työvoimaviranomainen seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla.

Jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työvoimaviranomaiselle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa ajankohdasta, josta työnhakijan opintojen ei voida katsoa edenneen riittävästi tai jona työnhakijan olisi tullut ilmoittaa työvoimaviranomaiselle opintojen etenemisestä.

Jos työnhakija on ollut poissa ilman hyväksyttävää syytä koulutus- tai opintosuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista, tai jos hän on muuten olennaisesti laiminlyönyt opintojaan, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa poissaolon tai laiminlyönnin alkamisen ajankohdasta.

Työvoimaviranomainen päättää 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta antamalla työvoimapoliittisen lausunnon. Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta säädetään työttömyysturvalaissa. Työnhakijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen työvoimapoliittisen lausunnon antamista.

7 §

Työnhakijan tietojenantovelvollisuus

Työnhakijan on esitettävä työvoimaviranomaiselle koulutuspalvelujen tuottajan todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista. Lisäksi työnhakijan on esitettävä työvoimaviranomaiselle tarpeellinen selvitys opintojensa etenemisestä.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle opintojensa 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua keskeytymisestä ja opintojensa päättymisestä.

8 §

Koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuus

Koulutuspalvelujen tuottajan on annettava opiskelijalle todistus opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä.

Koulutuspalvelujen tuottajan on viipymättä ilmoitettava työvoimaviranomaiselle opintojen päättymisestä ja 6 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi työvoimaviranomainen toimittaa koulutuspalvelujen tuottajille niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joiden opintoja tuetaan tässä luvussa säädetyllä tavalla.

10 luku

Työnantajalle myönnettävät tuet

1 §

Palkkatuki

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työvoimaviranomainen voi myöntää työnantajalle palkkakustannuksiin. Palkkatuella tuetun työn tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla hänen ammatillista osaamistaan. Palkkatuella tuetaan myös alentuneesti työkykyisen

sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään.

Työvoimaviranomainen voi palkkatukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle työnhakijan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

2 §

Palkkatuen yleiset edellytykset

Työvoimaviranomainen voi myöntää palkkatukea, kun työsuhteeseen palkattava työtön työnhakija:

- 1) on 15 – 24 –vuotias;
- 2) on täyttänyt 50 vuotta;
- 3) ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettua tutkintoa tai näihin rinnastettavaa ulkomaista toisen asteen tutkintoa;
- 4) on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan oikeutettu; tai
- 5) ei ole ollut ansiotyössä kuuden edellisen kuukauden aikana.

Palkkatuen myöntäminen edellyttää, että työvoimaviranomainen arvioi työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja kyseisen työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

3 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea voidaan myöntää yritykselle, muulle yhteisölle ja työnantajalle, ei kuitenkaan kunnalle, kuntayhtymälle, kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevalle yhteisölle eikä valtion virastolle tai laitokselle. Luonnolliselle henkilölle palkkatukea voidaan myöntää vain taloudelliseen toimintaan.

Palkkatuki myönnetään valtioneuvoston yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena. Edellä säädettyä ei kuitenkaan sovelleta myönnettäessä palkkatukea:

- 1) hyvinvointialueelle toimintaan, jota ei hyvinvointialueesta annetun lain 131 §:n mukaan katsota kilpailuilla markkinoilla tapahtuvaksi toiminnaksi;
- 2) 8 §:ssä tarkoitettuna 100 prosentin tukena;
- 3) 9 §:ssä tarkoitettuna 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen työllistymisen edistämiseksi; tai
- 4) oppisopimuskoulutukseen.

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

1) työnantajaan työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä on palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä tapahtuneen irtisanomisen seurauksena; edellä säädettyä ei sovelleta myönnettäessä palkkatuki 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle työnantajalle;

2) tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua;

3) työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, ellei työvoimaviranomainen tuella palkattavaan liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena;

4) työnantaja tai tämän rikoslain (39/1889) 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on palkkatuen myöntämismyönteisvuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun lain 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta, ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta tai työnantajalle on palkkatuen myöntämismyönteisvuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

5) työnantajalle on aiemmin myönnetty [tässä laissa tarkoitettua] palkkatukea tai 15 §:ssä tarkoitettua työllistämistukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin; tai

6) työnantajalle on ennen palkkatuen myöntämistä myönnetty muuta tukea tuella palkattavasta aiheutuviin palkkakustannuksiin niin, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan palkkatukea tulisi tämän luvun 12 §:n 3 momentin mukaisesti maksettavaksi vain vähäinen määrä.

4 §

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea ei myönnetä, jos työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös.

Palkkatukea voidaan myöntää, jos työnantaja sitoutuu maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan kyseisestä työstä. Palkkatukea ei voida kuitenkaan myöntää, jos tuella palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella.

Jos tuella palkattu siirtyy liikkeen luovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen kesken palkkatukijakson, palkkatuki työntekijän vastaanottavalle työnantajalle voidaan myöntää 1 momentin estämättä ajaksi, joka luovuttavalle työnantajalle myönnetyn palkkatukijakson kestosta on jäljellä. Vastaanottavan työnantajan on toimitettava palkkatukihakemus työvoimaviranomaiselle kuukauden kuluessa tuella palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen.

Palkkatukea ei myönnetä vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitettujen sijaisen palkkaamiseen.

5 §

Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

Palkkatuella katettavilla palkkakustannuksilla tarkoitetaan työntekijälle työajan tai urakan suorittamisen perusteella maksettavaa ennakonpidätyksen alaista palkkaa.

Palkkakustannuksiin ei kuitenkaan lueta:

1) lomarahaa eikä lomakorvausta tai sitä vastaavaa korvausta; jos vuosiloma-ajan palkka maksetaan työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaan lomarahana, voidaan lomarahasta työnantajan pyynnöstä lukea palkkakustannuksiin osuus, joka vastaa palkkatukijakson aikana pidettyä vuosilomaa;

2) lisä- tai ylityökorvauksia tai työaikapankin rahakorvausta;

3) palkkaa siltä ajalta, jolta työnantajalla on oikeus saada tuella palkatun palkkakustannuksiin sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n nojalla päivärahaetuutta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 47 §:n nojalla kuntoutusrahaa, tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 139 §:n nojalla korvausta tai tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:n nojalla tartuntatautipäivärahaa;

4) sitä palkan osuutta, joka määräytyy tuella palkatun työn tuloksen perusteella tai perustuu työnantajan tulokseen;

5) kustannusten korvauksia tai työsuhde-etuja.

6 §

Palkkatuen määrä ja kesto

Palkkatuen määrä on 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 5 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista viideltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana, palkkatuki myönnetään kuitenkin 10 kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalle.

Palkkatuen enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, työvoimaviranomainen voi myöntää palkkatukea, kun työttömän työnhakijan mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun fyysisen tai psyykkisen vamman tai sairauden vuoksi.

Alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnettävän palkkatuen määrä on 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 5 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Palkkatuen enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentin 5 kohdassa ja 4 §:n 2 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi jatkaa 1 momentissa tarkoitettua tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan. Tukiajan jatkamisen edellytyksenä on, että:

1) tuella palkatun työ- ja toimintakyvystä toimitetaan työvoimaviranomaiselle palkkatukijakson aikana laadittu lääkärin antama todistus;

2) työnantaja on toteuttanut työterveyshuollon suosittelemat kohtuulliset mukautukset; ja

3) työvoimaviranomaisen arvion mukaan tuella palkatun tuottavuus työtehtävässä on vamman tai sairauden johdosta alentunut olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti tehdyistä mukautuksista huolimatta;

4) jatkohakemus on jätetty työvoimaviranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä.

Työvoimaviranomainen voi käyttää asiantuntija-arvioita arvioidessaan 3 momentin 3 kohdassa säädetyn edellytyksen täyttymistä.

8 §

100 prosentin palkkatuki

Poiketen siitä, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävän palkkatuen määrä voi olla 100 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 5 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista korotettuna kertoimella 1,23, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Palkkakustannuksiin luetaan palkkakustannukset, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaikaa alan säännöllisestä enimmäistyöajasta. Palkkatuen enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tukea myönnetään 10 kuukauden ajalle työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi.

Jos työnantajan toiminnalla on työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, 100 prosentin palkkatuki myönnetään de minimis –tukena. Kauppa-vaikutusten arvioinnin perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen.

Poiketen siitä, mitä 2 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen osaamisen puutteista, ja siitä mitä 6 §:ssä säädetään palkkatuen kestosta, palkkatukea voidaan myöntää 24 kuukaudeksi työsuhteen alusta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi, kun työnhakija on:

- 1) palkkatuen myöntämishetkellä täyttänyt 60 vuotta; ja
- 2) ollut työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi palkkatuen myöntämistä edeltäneiden 14 kuukauden aikana.

Sen estämättä, mitä 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa ja 4 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi jatkaa 1 momentissa tarkoitettua tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan edellyttäen, että tämän luvun 3 § 3 momentin 1- 4 kohdassa ja 4 §:n 2-4 momentissa säädetty työnantajaa ja työsuhdetta koskevat edellytykset edelleen täyttyvät ja jatkohakemus on jätetty työvoimaviranomaiselle ennen edellisen tukijakson päättymistä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu palkkatuki myönnetään de minimis –tukena.

10 §

Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

Palkkatuki voidaan myöntää oppisopimuskoulutukseen myös muun kuin 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkakustannuksiin. Jos oppisopimuskoulutukseen on myönnetty palkkatuki ennen oppisopimuskoulutuksen alkamista ja oppisopimuskoulutus toteutetaan usean työnantajan palveluksessa, palkkatuen myöntämistä ei estä se, että tuella palkattu ei ole työtön siirtyessään koulutuksen aikana toisen työnantajan palvelukseen.

Oppisopimuskoulutukseen myönnettävän palkkatuen kesto on palkkatukea myönnettäessä mitoitettava koko sille ajalle, jonka työvoimaviranomainen arvioi tarkoituksenmukaiseksi. Tukiaikaa voidaan kuitenkin 3 §:n 3 momentin 5 kohdassa ja 4 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä jatkaa, jos henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen oppisopimuskoulutuksen kesto muuttuu koulutuksen aikana. Jatkohakemus on toimitettava työvoimaviranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä.

Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen myönnetään de minimis –tukena.

11 §

Tuella palkatun siirtäminen

Jos palkkatuen saaja siirtää tuella palkatun työsuhteen 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaisesti toisen työnantajan (*käyttäjäyritys*) tehtäviin, työvoimaviranomaisen on hyväksyttävä siirto ennen työn alkamista käyttäjäyrityksessä. Siirron edellytyksenä on, että:

- 1) käyttäjäyritys täyttää 3 §:n 3 momentin 1 ja 3-5 kohdassa tarkoitetut työnantajaa koskevat palkkatuen myöntämisedellytykset;
- 2) työvoimaviranomainen arvioi työtehtävät käyttäjäyrityksessä sellaisiksi, että ne toteuttavat palkkatuen 1 §:ssä säädettyä tarkoitusta; ja
- 3) käyttäjäyrityksen on maksettava työntekijästä käypä korvaus.

Työnantajan on liitettävä ilmoitukseen käyttäjäyrityksen vakuutus 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen ehtojen täyttymisestä.

Siirron aikana palkkatuen määrä voi olla enintään se määrä, joka käyttäjäyritykselle voitaisiin myöntää sen hakiessa palkkatukea, ei kuitenkaan enempää kuin työnantajayritykselle myönnetty määrä.

12 §

Tilapäinen keskeyttäminen

Jos palkkatuella tuetun työn tekeminen ja palkanmaksu keskeytyvät tukijakson aikana vähintään kuukauden ajaksi, työvoimaviranomainen keskeyttää palkkatuen maksamisen. Työsuhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen työvoimaviranomainen tekee päätöksen tukiajan jatkamisesta keskeytyksen pituisella ajalla, ei kuitenkaan pidemmäksi aikaa kuin tukiaikaa oli keskeytyksen alkaessa jäljellä. Jatkoa myönnetään enintään siihen saakka, kunnes jakson alkamisesta on kulunut 12 kuukautta. Edellytyksenä tukiajan jatkamiselle on, että työnantaja täyttää 3 §:n 3 momentin 1-4 kohdissa säädetyt edellytykset.

13 §

Muun tuen vaikutus palkkatukeen

Palkkatuki voi olla yhdessä muiden tuella palkatun palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien ja oppisopimuksen perusteella maksettavan koulutuskorvauksen kanssa enintään tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvien 5 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen. Edellä 8 §:ssä tarkoitettu 100 prosentin palkkatuki voi kuitenkin olla muiden tuella palkatun palkkakustannuksiin ja työnantajan sivukuluihin myönnettyjen tukien kanssa enintään 1,23 kertaa 5 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen.

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan myönnettävän palkkatuen enimmäismäärään sovelletaan, mitä tukien kasautumisesta säädetään valtiontukien yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa.

Jos palkkatuki yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien kanssa ylittää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua enimmäismäärän, palkkatuen määrää vähennetään enimmäismäärän ylittävältä osin.

14 §

Palkkatuen maksamisen esteet

Palkkatukea ei makseta, jos:

- 1) tuen saaja ei noudata palkkatukipäätöksessä asetettuja ehtoja;
- 2) palkkatuen myöntämisen jälkeen käy ilmi, että 3 §:ssä säädetyt työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset, 4 §:ssä säädetyt työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset tai 9 §:ssä säädetyt tuella palkatun siirtämiseen liittyvät edellytykset eivät täyty;
- 3) palkkatukea on myönnetty virheellisesti, liikaa tai perusteettomasti.

15 §

55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Työvoimaviranomainen myöntää työllistämistukea 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulle työnantajalle, joka palkkaa työsuhteeseen 55 vuotta täyttäneen, vähintään 24 kuukautta tuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen työnhakijan. Tuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että työsuhteeseen palkattavan työsopimuksen mukainen työaika on vähintään 25 tuntia viikossa tai, jos alan säännöllinen enimmäistyöaika on alle 37,5 tuntia viikossa, vähintään 65 prosenttia säännöllisestä enimmäistyöajasta. Työnantajan on myös sitouduttava maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaista ja kohtuullista palkkaa kyseisestä työstä.

Työllistämistukea ei myönnetä, jos:

- 1) työnantajaan työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä on tuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä tapahtuneen irtisanomisen seurauksena;
- 2) työnantaja on laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;
- 3) työnantaja on syyllistynyt 3 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun menettelyyn;
- 4) työnantajalle on aiemmin myönnetty 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea tai tämän lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin;
- 5) työnantajalle on myönnetty saman henkilön palkkauskustannuksiin muuta tukea;
- 6) tuella palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella;
- 7) työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös; tai
- 8) palkattava henkilö on vuorotteluvapaalain 9 §:ssä tarkoitettu sijainen.

16 §

Työllistämistuen määrä ja kesto

Työllistämistuen määrä on 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista kymmeneltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.

Tuen määrää laskettaessa palkkakustannuksiin sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään tuella kattavista palkkakustannuksista.

Tuen enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Eräiden palkkatukea koskevien säännösten soveltaminen työllistämistukeen

Työllistämistukeen sovelletaan, mitä 4 §:n 3 momentissa säädetään palkkatuen myöntämisestä liikkeenluovutuksen yhteydessä, 12 §:ssä säädetään palkkatuen tilapäisestä keskeyttämisestä ja 14 §:ssä säädetään palkkatuen maksamisen esteistä. Poiketen siitä, mitä 12 §:ssä säädetään, työllistämistuki voidaan kuitenkin jatkaa 12 kuukauden aikarajan estämättä ja 3 §:n 3 momentin 1-4 kohdan sijasta tuen myöntämisen esteisiin sovelletaan tällöin 15 §:n 2 momentin 1-3 kohtaa.

18 §

Työolosuhteiden järjestelytuki

Työvoimaviranomainen voi myöntää työolosuhteiden järjestelytukea 3 §:n 1 momentissa tarkoitetulle työnantajalle, jos työhön palkattavan tai työssä olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää työvälineiden hankkimista tai työpaikalla tehtäviä muutoksia ja hankinnasta tai muutoksesta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia on pidettävä työnantajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen merkittävinä. Työolosuhteiden järjestelytukea voidaan myöntää myös korvaamaan toisen työntekijän antamaa apua. Taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle työolosuhteiden järjestelytuki myönnetään valtioneuvoston yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena.

Työolosuhteiden järjestelytukea korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset

1 §

Starttiraha

Työvoimaviranomainen voi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan tai laajentaa sivutoimisen harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa.

Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

2 §

Starttirahan myöntämisen edellytykset

Starttirahan myöntäminen edellyttää, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan:

- 1) starttirahan hakijalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet yritystoimintaan; ja
- 2) yritystoiminnalla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset.

Työvoimaviranomainen voi starttirahaa myöntäessään asettaa starttirahan saamiselle tarpeellisia ehtoja.

Starttirahaa ei myönnetä, jos:

- 1) työvoimaviranomaisen arvion mukaan yritystoiminta turvaa starttirahan hakijan kohtuullisen toimeentulon tai starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa;
- 2) starttirahan arvioidaan vähäistä enemmän vääristävän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua;
- 3) starttirahan hakija on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan tai laajentanut sivutoimisen harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi ennen kuin tukihakemus on saapunut työvoimaviranomaiselle; edellä mainittu ei estä starttirahan enimmäiskeston sisältyvän jatkojakson myöntämistä; tai
- 4) starttirahan hakija tai yritys, jossa starttirahan hakija aloittaa yrittäjänä, on olennaisesti lainlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai starttirahan hakijalla tai yrityksellä on olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä, jollei työvoimaviranomainen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

3 §

Starttirahan määrä ja enimmäiskesto

Starttirahan määrä on päivää kohti työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun peruspäivärahan suuruinen. Starttirahaa maksetaan viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Starttiraha myönnetään kuudeksi kuukaudeksi päätoimisen yritystoiminnan aloittamisesta tai sivutoimisena harjoitetun yritystoiminnan päätoimiseksi laajentamisesta lukien. Starttirahalle voidaan myöntää jatkoa siten, että starttirahajaksojen yhteenlaskettu kesto on enintään 12 kuukautta. Jos yritystoiminnan harjoittaminen starttirahakauden aikana keskeytyy perustellusta syystä, keskeytysaikaa ei lueta edellä tarkoitettuun enimmäiskesto.

Jos starttirahan saajalla on starttirahakauden aikana yritystoimintaan liittymättömiä tuloja tai hänen palkkakustannuksiinsa on myönnetty muuta julkista tukea, tulojen määrä vähennetään starttirahan määrästä. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja. Yritystoimintaan liittyvät tulot eivät vähennä starttirahan määrää.

4 §

Työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Työvoimaviranomainen voi myöntää korvausta matkakustannuksista työttömälle:

1) työnhakijalle, joka hakee työhön, mikäli työvoimaviranomainen arvioi, että työnhakija olisi soveltuva kyseiseen työtehtävään ja että hänellä olisi ammattitaitonsa ja osaamisensa perusteella mahdollisuus tulla valituksi tehtävään;

2) henkilöasiakkaalle, joka hakeutuu työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun taikka osallistuu 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun asiantuntija-arviointiin, mikäli palveluun hakeutumisesta tai asiantuntija-arviointiin osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa;

3) henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työvoimaviranomaisessa ja henkilökohtainen asiointi työvoimaviranomaisessa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa työvoimaviranomainen voi korvata myös matkaan liittyviä yöpymiskustannuksia, jos yöpyminen on ollut liikenneolosuhteista johtuen välttämätöntä ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Korvattavista matkoista ja matkakustannusten korvausperusteesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on oikeus saada palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi tukea (*kulukorvaus*) seuraavien palveluiden ajalta:

- 1) työvoimakoulutus;
- 2) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu;
- 3) työnhakuvalmennus;
- 4) uravalmennus;
- 5) koulutuskokeilu;
- 6) työkokeilu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos.

Työvoimaviranomainen voi myöntää kulukorvausta henkilöasiakkaalle:

1) joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun; tällaisena palveluna ei pidetä osallistumista 4 luvussa tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun eikä 9 luvussa tarkoitettua työnhakijan omaehtoista työttömyysetuudella tuettua opiskelua;

2) jolle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia; ja

3) jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella eikä oikeutta vastaavaan korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen kulukorvauksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Kulukorvauksen määrä

Kulukorvausta maksetaan 9 euroa päivässä. Kulukorvausta maksetaan kuitenkin 18 euroa päivässä, jos:

1) henkilö osallistuu 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettun työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään palveluun;

2) henkilö osallistuu 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla työssäkäyntialueellaan kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään palveluun ja hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta todistettavia majoituskustannuksia.

Ulkomailla järjestettävään työvoimakoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada koulutusaikaisten yöpymis- ja muiden kustannusten korvauksena 50 prosenttia päivärahasta, joka suoritetaan valtion virkamiehille asianomaisessa maassa tehdyn virkamatkan matkakustannusten korvauksena.

Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle maksetaan kulukorvausta 16,82 euroa päivässä. Majoitus Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle on ilmainen.

Kulukorvauksen 1 momentissa tarkoitettua määräytymisestä ja työvoimaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Kulukorvauksen korvauspäivät

Kulukorvausta maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Ulkomailla työvoimakoulutukseen osallistuvalla maksetaan kulukorvausta enintään seitsemältä päivältä kalenteriviikossa.

Työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen, koulutuskokeilun ja työkoikeilun ajalta sekä myönnettäessä kulukorvaus 1 §:n 3 momentin perusteella kulukorvausta maksetaan ainoastaan päiviltä, joina palvelua järjestetään ja työnhakija osallistuu palveluun.

Kulukorvaukseen oikeuttavista korvauspäivistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Kulukorvauksen rajoitukset ja lakkauttaminen

Kulukorvausta ei makseta työvoimakoulutuksen eikä kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettujen omaehtoisen opiskelun lomajaksoilta. Korvaus maksetaan kuitenkin siltä ajalta, jona työttömyysetuutta saava työnhakija lomajakson aikana osallistuu koulutukseen kuuluvaan työssä oppimiseen tai harjoitteluun.

Kulukorvauksen maksaminen lakkautetaan siitä päivästä, jona työnhakija on keskeyttänyt palvelun. Kulukorvauksen maksaminen lakkautetaan myös, jos palvelu on päätetty keskeyttää.

9 §

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen kulukorvaukseen

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen myöntämään kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakea (603/1984) ja työttömyysturvalain:

- 1) 11 luvun 2 §:ää (velvollisuus tietojen antamiseen);
- 2) 11 luvun 3 §:ää (etuutta koskeva päätös);
- 3) 11 luvun 5 §:ää (maksamistapa);
- 4) 11 luvun 6 §:ää (maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen);
- 5) 11 luvun 10 §:ää (takaisinperintä);
- 6) 11 luvun 13 §:ää (kuittaaminen);
- 7) 11 luvun 14 §:ää (työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa);
- 8) 11 luvun 15 §:ää (työttömyysetuuden ulosmittaus);
- 9) 11 luvun 15 a §:ää (takaisinperintäsaatavan vanhentuminen);
- 10) 12 lukua (muutoksenhaku);
- 11) 13 luvun 1, 3–8 ja 10 §:ää (eräät tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset).

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädettyllä tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

12 luku

Työllistämisvelvoite

1 §

Työllistymistä edistävän palvelun tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta.

Työvoimaviranomaisen tulee järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuetuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hänen kotikuntansa on järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus (*työllistämisvelvoite*). Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa ilmoitettava työnhakijan kotikunnalle työllistämisvelvoitteesta. Kotikunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Työllistämisvelvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Työllistämismelvoitteen perusteella järjestettävä työ

Työllistämismelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläketä osaeläkkeenä saavalle järjestetään hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osaikatyötä.

Työllistämismelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla kestoltaan sellainen, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon työn päättyessä. Työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työssäoloehtoon luettava työ ja osallistuminen työssäoloehtoon luettavaan työllistymistä edistävään palveluun vähentävät työllistämismelvoitteen perusteella järjestettävän työn kestoa.

3 §

Työllistämismelvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Jos henkilö on jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täyttynyt ennen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua 57 vuoden ikää, 1 §:ää ei sovelleta.

Työttömyysturvalaissa säädetyn työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työssäoloehtoon luettava työ ja osallistuminen työssäoloehtoon luettavaan työllistymistä edistävään palveluun vähentävät kuuden kuukauden työllistämismelvoitetta vastaavasti.

Työllistämismelvoite lakkaa, jos:

1) työntekomahdollisuuden oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämismelvoitteen nojalla järjestetystä työstä;

2) työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

3) työnhakijalle ei voida työnhaun voimassaolon lakattua järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämismelvoite on tullut voimaan.

13 luku

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

1 §

Asiakastietojen käyttötarkoitukset

Asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää:

1) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen;

2) kotoutumisen edistämiseen annetussa laissa, työttömyysturvalaissa, vuorotteluvapaalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa työvoimaviranomaiselle, KEHA-keskukselle [tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle] säädettyjen tehtävien hoitamiseen;

3) kohdassa 1 ja 2 tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakkointiin ja ohjaukseen.

Asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa säädetään työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/).

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

2 §

Asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

3 §

Käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) henkilötunnus;
- 2) nimi ja yhteystiedot;
- 3) työvoimapalvelujen asiakkuuteen ja työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin sekä asiointin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 4) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot sekä muut työnvälityksessä käytettävät tiedot;
- 5) palvelutarvetta, suunnitelmia ja suunnitelmien toteuttamista koskevat tiedot;
- 6) tiedot työ- ja koulutustarjouksista ja esittelyistä työnantajalle;
- 7) tiedot julkisista työvoimapalveluista, työttömyysturvalaissa tarkoitetuista työllistymistä edistävistä palveluista, muista työnhakua ja työllistymistä tukevista palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista;
- 8) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
- 9) työttömyysturvaan ja vuorotteluvapaaseen liittyvät selvitykset ja työvoimapolitiittiset lausunnot;
- 10) tiedot julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvista etuuksista.

Työvoimapalveluja hakevasta tai saavasta työnantajasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) yksilöintitiedot;
- 2) työvoimapalvelujen asiakkuuteen ja työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) toimintaa ja palvelutarvetta koskevat tiedot;
- 4) työpaikkoja ja niiden täyttymistä koskevat tiedot sisältäen kansainvälisellä rekrytoinnilla täytetyt työpaikat;
- 5) palkkatukea koskevat päätökset ja siihen liittyvät seuranta- ja maksatustiedot;
- 6) työkokeilua koskevat sopimukset;
- 7) muut kuin 1–6 kohdassa tarkoitettut, julkisen työvoimapalvelun suunnittelun, järjestämisen, toimeenpanon ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot.

Työvoimapalvelujen tuottajasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) palveluntuottajan yksilöintitiedot;
- 2) työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) palveluntuottajan kanssa tehdyt hankintasopimukset sekä niihin liittyvät maksatustiedot;
- 4) hankittua palvelua koskevat tiedot;
- 5) palvelun haku-, valinta- ja seurantatiedot;

6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitetut, työvoimapalvelun suunnittelun, järjestämisen, toimeenpanon ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot;

7) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

Jos käsiteltävä henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, henkilön tietoihin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Rekisteröidyllä ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen.

4 §

Tiedonsaantioikeus

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapalvelujen toimeenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, valtion viranomaiselta, hyvinvointialueelta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapalvelujen palveluntuottajalta, muulta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 6 luvun 4 §:ssä tarkoitetun työkokeilun toteuttajalta. Työvoimaviranomaisella on lisäksi oikeus saada tämän lain 10 luvussa tarkoitettujen palkkatuen ja 55 vuotta täytäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytysten selvittämiseksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tiedot tämän lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettuista ratkaisuksista.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, Business Finland -nimiseltä osakeyhtiöltä, Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä kehittämis- ja hallintokeskukselle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta kehittämis- ja hallintokeskukselta, muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta ja muulta kunnan viranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 3 luvun 6 §:ssä tarkoitetun valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Työvoimapalvelujen tuottajalla ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Asiakkaan terveydentilaa koskevien tietojen luovuttaminen palveluntuottajalle on mahdollista vain, jos asiakas antaa tietojen luovuttamiseen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen.

5 §

Tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalle voidaan luovuttaa työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja työnhakijasta vain työnhakijan kirjallisella suostumuksella. Henkilöasiakkaan tietoihin on merkittävä tieto suostumuksesta tai siitä kieltäytymisestä.

Työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja ovat:

- 1) työnhakijan nimi ja yhteystiedot, äidinkieli, muu kielitaito ja kansalaisuus;
- 2) työnhakijan koulutus ja suorittamat ammatilliset tutkinnot sekä tarpeellisin osin niiden sisältö ja arvosanat;
- 3) työhistoria työtodistuksesta ilmenevine tietoineen;
- 4) asevelvollisuuden suorittaminen;
- 5) erityisosaaminen, työ- ja koulutustoiveet samoin kuin työnhakijan itsensä laatima työnhakuesittely työnantajia varten;

6) työ sopimuslain 1 luvun 3 a §:ssä ja merityösopimuslain 1 luvun 4 a §:ssä tarkoitetun määräaikaisen työ sopimuksen solmimisedellytysten selvittämiseksi tieto siitä, että henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan.

Työnantajalle voidaan luovuttaa työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja vain, jos työnhakija antaa siihen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen ja jos tiedot ovat välttämättömiä avoimen työpaikan tai kyseisen ammattialan erityisten terveydentilavaatimusten täyttämiseksi taikka sellaisen työnhakijan työllistymisen edistämiseksi, jonka vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn irtisanotun työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työvoimaviranomaisessa.

6 §

Tietojen luovuttamista koskevat erityissäännökset

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, kehittämis- ja hallintokeskus on velvollinen luovuttamaan oma-aloitteisesti salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinoministeriölle 7 §:ssä tarkoitettuun tietovarantoon tallennetut tiedot työnvälitystilaston laatimista varten. Tiedot on luovutettava maksutta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta 3 §:ssä tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten päättää kehittämis- ja hallintokeskus valtakunnallisen tietovarannon osalta ja työvoimaviranomainen omien tietovarantojensa osalta.

7 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualueen ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittäminen toteutetaan yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten kanssa.

Työvoimaviranomaisella on velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualueen työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista säädetään 8 §:ssä ja palvelualueesta säädetään tarkemmin luvussa 14. Työvoimaviran-

omainen voi käyttää tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen sekä asiakastietojen käsittelyyn ja tallentamiseen valtakunnalliseen tietovarantoon myös muuta tietojärjestelmää kuin 1 momentissa tarkoitettua asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta.

8 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavat tiedot

Työvoimaviranomaisella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella on velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot, jotka ovat tarpeen

- 1) työvoimapalvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi;
- 2) kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämiseksi, tuottamiseksi ja seuraamiseksi;
- 3) asiakaspalvelun järjestämiseksi yli kunta- tai työllisyysaluerajojen sekä työvoimapalveluja koskevan neuvonnan tarjoamiseksi;
- 4) työntekijän oleskelulupahakemuksen käsittelyyn liittyvän saatavuusharkinnan suorittamiseksi;
- 5) työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi;
- 6) työllisyydenhoidon järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi; sekä
- 7) tilastointia ja tiedolla johtamista varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ovat ainakin 3 §:ssä tarkoitettut tiedot. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista muista tiedoista kuin henkilötiedoista.

Työvoimapalvelujen tuottajat voivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista.

9 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen poistaminen ja arkistointi

Kehittämis- ja hallintokeskuksen on poistettava valtakunnallisesta tietovarannosta kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaisissa (831/1994).

10 §

Työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjät

Kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset ovat 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa valtakunnallisen tietovarannon yleisen tietosuojasetuksen:

- 1) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 2) 25 artiklassa tarkoitetusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 2) 32 artiklassa tarkoitetusta käsittelyn turvallisuudesta;
- 3) 35 artiklassa tarkoitetusta tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 4) 36 artiklassa tarkoitetusta ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

Työvoimaviranomaiset vastaavat muista kuin 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuojaa-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Kehittämisen- ja hallintokeskus vastaa tietojen luovuttamisesta valtakunnallisesta tietovarannosta niille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista.

11 §

Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudet

Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Tietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallinnasta ja lokitietojen keräämisestä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 16 ja 17 §:ssä.

Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa käsitellä vain sellaisia 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänen tehtäviensä hoitamiseksi, ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen on viipymättä ilmoitettava asiakastietojärjestelmän lokitiedoissa havaituista poikkeamista sille työvoimaviranomaiselle, jonka henkilöstön käyttöoikeuksiin poikkeamat liittyvät. Työvoimaviranomaisen on viipymättä selvitettävä, mistä havaitut poikkeamat johtuvat ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos poikkeamat ovat seurausta virheellisestä tai lainvastaisesta menettelystä.

12 §

Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään

Käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään voidaan myöntää työvoimaviranomaisen, kehittämisen- ja hallintokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön tai aluehallintoviraston palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa:

- 1) tässä laissa säädettyjä tehtäviä;
- 2) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädettyjä työvoimapalveluun liittyviä tehtäviä;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen liittyviä tehtäviä;
- 4) työttömyysturvalaissa säädettyjä tehtäviä;
- 5) vuorotteluvapaalaissa säädettyjä tehtäviä;
- 6) 1–3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin taikka työttömyysturva- tai vuorotteluvapaajärjestelmään liittyviä valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtäviä;
- 7) rekisterinpitäjän tehtäviä taikka käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyviä tehtäviä.

Käyttöoikeus voidaan myöntää lisäksi sellaiselle henkilölle, joka on:

- 1) työ- ja elinkeinoministeriön tai kehittämisen- ja hallintokeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon palveluksessa ja hoitaa arviointi-, tarkastus- tai selvitystehtävää;

2) kehittämis- ja hallintokeskuksen toimeksiannosta 7 §:ssä tarkoitettujen tietojärjestelmäpalvelujen kehittämis- tai ylläpitotehtäviä tekevän tahon palveluksessa ja hoitaa tällaista kehittämis- tai ylläpitotehtävää;

3) työvoimapaalvelujen tuottajan palveluksessa ja hoitaa työvoimapaalveluihin liittyviä tehtäviä.

Työvoimaviranomainen myöntää käyttöoikeuden valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään palveluksessaan olevalle henkilölle sekä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimapaalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle hankkimansa palvelun osalta. Kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden palveluksessaan olevalle henkilölle sekä työ- ja elinkeinoministeriön ja aluehallintoviraston palveluksessa olevalle henkilölle. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden 2 momentissa tarkoitetun työvoimapaalvelujen ulkopuolisten tahon palveluksessa olevalle henkilölle, kun kyse on kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

13 §

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmään myönnetyn käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on poistettava käyttöoikeus, jos:

1) käyttöoikeuden myöntämiselle 12 §:ssä säädetyt edellytykset eivät enää täyty;

2) käyttöoikeuden poistaminen on välttämätöntä muusta kuin 1 kohdassa tarkoitetusta henkilötietojen suojaan tai asiakastietojärjestelmän tietoturvaan liittyvästä painavasta syystä.

Käyttöoikeuden myöntänyt viranomainen voi poistaa käyttöoikeuden, jos 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja on käsitelty 11 §:n 3 momentin, yleisen tietosuojasetuksen tai tietosuojalain vastaisesti.

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on muutettava käyttöoikeutta, jos myönnetty käyttöoikeus ei enää vastaa sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan tai kestoaltaan sitä tarkoitusta, johon se on myönnetty.

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle käyttöoikeuden poistamisesta tai muuttamisesta. Edellä 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtion viranomaisen ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun työvoimapaalvelujen ulkopuolisen tahon on viipymättä ilmoitettava sen palveluksessa olevalle henkilölle käyttöoikeuden myöntäneelle viranomaiselle käyttöoikeuden poistamisen tai muuttamisen perusteista. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuden teknisestä poistamisesta tai muuttamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

14 §

Työvoimaviranomaisen oma asiakastietojärjestelmä

Kun työvoimaviranomainen käyttää tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamisessa ja asiakastietojen käsittelyssä ja tallentamisessa valtakunnalliseen tietovarantoon muuta kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, työvoimaviranomainen vastaa käyttämästään asiakastietojärjestelmästä. Tietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 16 §:ssä.

Kun käyttöoikeus 1 momentissa tarkoitettuun työvoimaviranomaisen omaan järjestelmään koskee 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja, työvoimaviranomaisen on käyttöoikeuksia myöntäessään noudatettava lisäksi, mitä 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

14 luku

Palvelualusta

15 §

Tarkoitus

Edellä 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettulla valtakunnallisella palvelualustalla tarjotaan tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja. Palvelualustalta voi kirjautua asiakkaiden ja työvoimaviranomaisten sähköisiin asiointipalveluihin. Palvelualustalla voidaan tarjota muita työmarkkinoiden toimintaa edistäviä viranomaisten palveluja ja muita työelämä- ja koulutuspalveluja.

Palvelualusta on avoin palvelu, jossa henkilö voi laatia ja julkaista itsestään työllistymistä tukevan esittelyn (*työnhakuprofiili*).

16 §

Työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot

Henkilö voi laatia työnhakuprofiilin rekisteröitymättä työnhakijaksi. Työnhakuprofiilin laatiminen edellyttää palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen edellyttää [vahvaa]⁵² tunnistautumista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä.

Työnhakuprofiiliin laatija päättää, mitä tietoja profiiliin sisällyttää. Työnhakuprofiili voi sisältää tietoja henkilön koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Lisäksi se voi sisältää vapaamuotoisen esittelyn profiiliin laatijasta ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Profiiliin ei saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Alustan ylläpitäjän on tiedotettava profiiliin laatijaa ennen vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien lisäämistä niiden sisältämien tietojen rajoituksista sekä vaikutuksesta hänen henkilö-tietojensa suojaan.

Henkilö voi milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa tietoja taikka poistaa laatimansa työnhakuprofiilin.

17 §

Työnhakuprofiilin julkaiseminen ja profiilien hakeminen

Työnhakuprofiilin julkaiseminen on vapaaehtoista. Profiilin laatija voi määritellä, miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna. Profiilin julkaistuna olemiselle on määriteltävä päättymispäivä. Profiilin laatija voi perua julkaisemisen milloin tahansa.

Julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat. Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää vahvaa tunnistautumista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä.

Työnhakuprofiileja on mahdollista hakea vain yksittäishakuina siten, että hakuperusteena on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta.

18 §

Työnhakuprofiilien tietovaranto

⁵² Vaihtoehtoisia tunnistautumisen menetelmiä arvioidaan lausuntokierroksen aikana ottaen huomioon erityisesti ulkomaisten työnhakijoiden mahdollisuudet työnhakuprofiilin laatimiseen.

Työnhakuprofiilien tietoja käytetään työllistymisen ja työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseen ja tilastointiin.

Työnhakuprofiilien 16 §:ssä tarkoitetut tiedot talletetaan 13 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta tietovarannosta erilliseen työnhakuprofiilien tietovarantoon. Tiedot poistetaan työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa laatimansa työnhakuprofiilin palvelualustalta, kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi.

Jos työnhakuprofiilin laatinut henkilö rekisteröidään työnhakijaksi, työnhakuprofiilin tiedot voidaan työnhakijan suostumuksella kopioida 7 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon siltä osin kuin ne ovat 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Kopioitujen tietojen poistamiseen ja arkistointiin sovelletaan, mitä 9 §:ssä säädetään.

Kehittämisen- ja hallintokeskus on työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjä.

19 §

Palvelualustan käytön valvonta

Kehittämisen- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot ja valvoo alustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain, käyttöehtojen ja hyvän tavan mukaisuutta.

Kehittämisen- ja hallintokeskus voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, kehittäminen- ja hallintokeskus voi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaistava sisältö on toistuvasti lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaista, kehittäminen- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Sen lisäksi, mitä 5 luvun 8 §:ssä säädetään, myös kehittäminen- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

15 luku

Tukien ja korvausten maksaminen ja takaisinperintä

1 §

Tukien ja korvausten hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

Työvoimaviranomainen myöntää ja maksaa tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Tämän lain mukaisen tuen tai korvauksen saajan tulee antaa työvoimaviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi. Saajan on viipymättä ilmoitettava olennaisista muutoksista tuen tai korvauksen maksamisen edellytyksenä oleviin seikkoihin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tukea tai korvausta koskevasta päätöksestä, maksatuksen hakemista koskevasta menettelystä ja määräajoista, tuen tai korvauksen maksamisesta toteutuneiden kustannusten perusteella jälkikäteen tai muun kustannusmallin mukaisesti, maksueristä sekä ennakon maksamisesta.

2 §

Tukien ja korvausten palauttaminen

Tämän lain mukaisen tuen tai korvauksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai korvaus tai sen osa. Saajan tulee palauttaa tuki tai korvaus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää sen myöntämistä koskevassa päätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

3 §

Tukien ja korvausten takaisinperintä

Työvoimaviranomainen voi määrätä tämän lain mukaisesti myöntämänsä tuen tai korvauksen maksamisen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai korvauksen osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi, jos tuen tai korvauksen saaja on:

1) jättänyt palauttamatta sellaisen tuen tai korvauksen tai sen osan, joka 3 §:n mukaan on palautettava;

2) käyttänyt tuen tai korvauksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;

3) antanut työvoimaviranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen tai korvauksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka sallanut sellaisen seikan;

4) jättänyt ilmoittamatta tuen tai korvauksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot;

5) kieltäytynyt esittämästä maksatuksessa tai tarkastuksessa tarvittavaa aineistoa tai muuten avustamasta niissä; tai

6) muutoin olennaisesti rikkonut tuen tai korvauksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai tuen tai korvauksen myöntämistä koskevan päätöksen ehtoja.

Tuen tai korvauksen maksaminen voidaan määrätä keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai korvaus osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi myös, jos tuen tai korvauksen maksamisen jälkeen käy ilmi, että tuen tai korvauksen myöntämiselle tai maksamiselle sen myöntämistä koskevassa päätöksessä asetetut edellytykset eivät täyty.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös voidaan panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetyssä järjestyksessä.

4 §

Korko ja viivästyskorko

Palautettavalle tai takaisin perittäväälle määrälle on maksettava tuen tai korvauksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen.

5 §

Kohtuullistaminen

Päättyessään tuen tai korvauksen palauttamisesta tai takaisinperinnästä työvoimaviranomainen voi päättää, että palautettava tai takaisin perittävä määrä, sille laskettava korko tai viivästyskorko jätetään osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos takaisinperintä on kohtuuton tuen tai korvauksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

6 §

Kuittaus

Palautettava tai takaisin perittävä määrä korkoineen voidaan periä kuittaamalla siten, että se vähennetään samalle tuen tai korvauksen saajalle maksettavasta muusta työvoimaviranomaisen myöntämästä tuesta tai korvauksesta.

Jos henkilöasiakkaalle maksettua tukea tai korvausta on päätetty periä takaisin, on kuitattaessa takaisin perittäväksi päätetty määrä työvoimaviranomaisen myöhemmin maksamasta tuesta tai korvauksesta sovellettava, mitä ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä säädetään palkan ulosmittauksen suojaosuudesta. Henkilöasiakkaan suostumuksella kuittaus voidaan kuitenkin tehdä suurempana.

7 §

Maksatusta koskevat määräajat

Työvoimaviranomaisen tämän lain mukaisesti myöntämään tukeen tai korvaukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain (688/2001) 29 §:ssä säädetään vanhenemisesta.

Tämän lain mukaisen tuen tai korvauksen takaisinperintään sovelletaan, mitä valtionavustuslain 28 §:ssä säädetään takaisinperinnän määräajasta.

8 §

Tarkastusoikeus

Työvoimaviranomaisen tämän lain mukaisesti myöntämään tukeen ja korvaukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain (688/2001) 16–18 §:ssä säädetään tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen.

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 §

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi

Muutosturvan toteuttamiseksi työvoimaviranomaisen tehtävänä on:

1) kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa irtisanomistilanteessa julkisten työvoimapalvelujen tarve sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa;

2) avustaa työnantajaa yhteistoimintalain (1333/2021) 21 §:ssä, työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 9 §:ssä sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 25 §:ssä tarkoitetun toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta;

3) varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työ-sopimuslain 9 luvun 3 a §:ssä, merityösopimuslain 10 luvun 4 §:ssä tai kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 37 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Jos yhteistoimintaneuvottelut koskevat kahden tai useamman työvoimaviranomaisen toimialueella sijaitsevaa työnantajan toimipaikkaa tai jos työnantajan palveluksesta irtisanottavien henkilöiden kotipaikkakunnat sijaitsevat eri työvoimaviranomaisten toimialueella, työvoimaviranomaisten on tehtävä keskenään yhteistyötä 1 momentissa säädettyjen tehtävien toteuttamisessa.

2 §

Muutosturvakoulutuksen järjestäminen

Jos työnhakija on 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettu muutosturvakoulutukseen oikeutettu, työvoimaviranomaisen tehtävänä on järjestää henkilölle muutosturvakoulutuksena sellaista ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, josta on sovittu työllistymissuunnitelmassa.

Työvoimaviranomainen määrittää muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon koulutukseen oikeutetulle irtisanotulle henkilölle, joka ilmoittaa haluavansa osallistua koulutukseen, hyödyntäen kansalliseen tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja sekä laskuttaa Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain jälkikäteen 8 luvussa tarkoitettujen koulutusten kustannukset.

3 §

Julkisen työvoimapalvelun epääminen

Työvoimaviranomainen voi 5 luvun 8 §:n 2 momentissa mainitusta syystä kieltäytyä:

- 1) tarjoamasta työnantaja-asiakkaalle työnvälityspalveluja;
- 2) ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun;
- 3) hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena; tai
- 4) myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa.

Työvoimaviranomainen tekee kirjallisen päätöksen 1 momentissa tarkoitettun palvelun epäämisestä.

4 §

Yksityiset työvoimapalvelut

Yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitetaan tässä laissa työvoimaviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta.

Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavien on noudatettava 1 momentissa tarkoitettuja palveluja tarjotessaan tasapuolisuutta, eikä niissä saa tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan kiellettyä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalvelujen seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista sekä säädetään tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä.

5 §

Yksityisen työnvälityksen maksukielto

Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä maksua henkilöasiakkaalta tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja, 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnhakijaksi rekisteröimistä (*työnvälityksen maksukielto*). Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka toimeksiannon päättymisen jälkeen siirtyy työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettun käyttäjäyrityksen palvelukseen.

Työnvälityksen maksukielto ei koske toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailla ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä tapahtuvaa kotityötä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla (au pair -asemaan välittäminen).

Seuraamuksesta työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 6 §:ssä.

17 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, sovelletaan myös muutoksenhaussa työvoimaviranomaisen päätökseen.

2 §

Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja 11 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan työvoimaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosikeudelta. Vakuutusosikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle työvoimaviranomaiselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työvoimaviranomaisen on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työvoimaviranomainen ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhakukielto

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa siltä osin kuin:

1) työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu 7 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun koulutustarpeen arviointiin; oikaisua ei saa vaatia eikä päätöksestä saa valittaa myöskään siltä osin kuin opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu mainitun pykälän 3 kohdassa tarkoitettuun soveltuvuuden arviointiin, jos kysymys on mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua työvoimakoulutuksen yhteishankinnasta;

2) palkkatuen epääminen perustuu 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 momentin 3 kohdassa tai 7 §:n 1 momentissa tai 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työvoimaviranomaisen harkintaan;

3) 11 luvun 1 §:ssä tarkoitettu matka- ja yöpymiskustannusten korvaus on evätty työvoimaviranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella;

4) 11 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus on evätty työvoimaviranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella.

Työvoimaviranomaisen ratkaisuun asettaa työnhakijalle työnhakuvelvollisuus, ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arviointia, ammatinvalinnanohjausta, uraohjausta, valmennusta tai kokeilua tai ratkaisuun olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä, ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa

valittaa. Työvoimaviranomaisen ratkaisuun, joka koskee Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen työllistämisedellytysten täyttymättä jäämistä, ei myöskään saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Työvoimaviranomaisen 9 luvun 6 §:n perusteella antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

4 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

18 luku

Lain voimaantulo

1 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta.

2 §

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluja ovat 1 momentissa tarkoitettujen toimijoiden järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelut, sosiaali- terveys- ja kuntoutuspalvelut. Palveluiden tarjoamisesta säädetään erikseen.

3 §

Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin

Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue tai Kansaneläkelaitos arvioi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetun työttömän työllistymisen edistämisen edellyttävän 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen palvelujen yhteensovittamista se ohjaa työttömän monialaiseen palvelutarpeen arviointiin.

Työttömän työllistyminen edellyttää yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista ainakin silloin, kun työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla.

4 §

Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen

Monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos selvittävät yhdessä työttömän kanssa tämän osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistymiseen vaikuttavan sosiaalisen tilanteen, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn. Työttömän osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja työtön laativat yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, mikäli työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen palveluja.

Monialainen työllistymissuunnitelma tulee olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työtön on 3 §:n mukaisesti ohjattu palvelutarpeen arviointiin. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen.

5 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö

Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoimapalveluista, sosiaali- ja terveystyöpalveluista sekä Kansaneläkelaitoksen palveluista. Lisäksi suunnitelmassa sovitaan tarvittaessa muista työttömän osaamista ja työmarkkinavalmiuksia parantavista palveluista.

Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta.

Työllistymissuunnitelman tulee sisältää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvun 3 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

6 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman tarkistaminen

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava työllisyysuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeeton, työttömän sitä erikseen pyytäessä.

Hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen on osallistuttava työllistymissuunnitelman tarkistamiseen niiden järjestämisvastuulle kuuluvien työllistymissuunnitelmassa sovittujen palveluiden osalta.

7 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Työttömän on säilytettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettujen työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työllisyysviranomaiselle sen pyynnöstä.

Työttömän 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutuksesta hänen oikeutensa saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) ja vaikutuksesta hänen oikeutensa saada toimeentulotukea toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvollisia selvittämään työttömälle 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien.

8 §

Monialaisen tuen asiakkuuden päätyminen

Monialaisen tuen asiakkuus päättyy, kun työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää 3 §:ssä tarkoitettua palvelujen yhteensovittamisen tarvetta.

9 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi

Jokaisen hyvinvointialueen alueella on monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten tarvittava määrä monialaisen tuen johtoryhmiä. Työvoimaviranomainen nimeää henkilöt, jotka johtavat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos osoittavat monialaisen tuen yhteistoimintamalliin palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä.

10 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautuminen

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos vastaavat yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstönsä palkkaus- ja henkilöstökustannuksista.

Muut yhteisestä toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaetaan työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstön määrän mukaisessa suhteessa. Kansaneläkelaitos osallistuu kustannuksiin hyvinvointialueen ja sen toimialueeseen kuuluvien työvoimaviranomaisten kanssa tekemässään sopimuksessa sovitulla tavalla.

11 §

Työtöntä koskevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos voivat käsitellä työtöntä henkilöä koskevia tietoja niille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja niitä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen.

Työttömästä henkilöstä voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;
- 2) monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 3) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot;
- 4) sellaiset sosiaalista tilannetta koskevat tiedot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi;
- 5) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
- 6) palvelutarvetta koskevat tiedot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä;
- 7) monialaista työllistymissuunnitelmaa ja sen toteutumista, seurantaa ja tarkistamista koskevat tiedot.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

12 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja -järjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus kehittää ja ylläpitää monialaisen yhteispalvelun asiakastietoaineistoa ja asiakastietojärjestelmää monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi.

Työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen on talletettava 9 §:ssä tarkoitetut tiedot monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietojärjestelmällä asiakastietoaineistoon. Työttömän tietoja saa tallettaa tietoaineistoon sen jälkeen, kun asiakkuus monialaisen tuen yhteistoimintamallissa on alkanut. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen on poistettava kaikki työtöntä koskevat tiedot, kun monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuuden päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Rekisteröidyllä ei ole yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen.

Asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

13 §

Rekisterinpitäjät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus, työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos ovat 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen yhteisrekisterinpitäjiä.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus vastaa asiakastietojärjestelmän ja tietoaineiston yleisen tietosuojasetuksen:

- 1) 25 artiklassa tarkoitetusta sisänsä rakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 2) 32 artiklassa tarkoitetusta käsittelyn turvallisuudesta;
- 3) 35 artiklassa tarkoitetusta tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 4) 36 artiklassa tarkoitetusta ennakkokuulemisesta;
- 5) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän ja tietoaineiston tietoturvallisuutta.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos vastaavat muista kuin 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista asiakastietoaineistoon tallettamiensa tietojen osalta.

14 §

Työtöntä koskevien tietojen tallettaminen monialaisen tuen yhteistoimintamalliin osallistuvan viranomaisen rekisteriin

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos tallettavat omiin rekistereihinsä tiedot asiakkaan monialaisen yhteispalvelun aikana saamista työvoimapalveluista ja sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista sekä palveluihin liittyvistä etuuksista siten kuin määritettyjä palveluja ja etuuksia koskevissa laeissa säädetään.

Työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen rekistereihin saadaan tallettaa 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeellisia viranomaisen järjestämisvastuulla olevan palvelun tarjoamiseksi työttömälle.

15 §

Salassa pidettävien tietojen saaminen palvelun järjestämistä varten

Työttömän suostumuksesta riippumatta työvoimaviranomaisella, hyvinvointialueella ja Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada toisiltaan sekä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi käyttää edellä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja työtöntä koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi työttömälle.

16 §

Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu

Työvoimaviranomainen järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelulle. Nuorten työllistymistä edistävällä monialaisen tuen yhteispalvelulla tarkoitetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa matalan kynnyksen monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia.

Toimintaedellytyksiä järjestäessään työvoimaviranomainen laatii analyysin alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta. Työvoimaviranomainen neuvottelee koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Osapuolet sopivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

17 §

Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä on vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuu nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa valmennuksen vaikuttavuutta.

Kehittämis- ja hallintokeskus neuvottelee kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voidaan käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

18 §

Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen

Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

19 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla

3.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantuloa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaan tulevat säädökset

Seuraavat lait tulevat voimaan 1 päivänä joulukuuta 2024:

- 1) laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (/);
- 2) laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta (/);
- 3) laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta (/);
- 4) laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta (/).

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 1, 2, 4 ja 5 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä huhtikuuta 2023. Mainitun lain 13 luvun 2 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

2 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan 1 päivästä joulukuuta 2024:

- 1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki (916/2012); ja
- 2) työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki (1369/2014).

3 §

Määräaika työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevien ilmoitusten tekemiselle

Kuntien on toimitettava työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset työ- ja elinkeinoministeriölle noudattaen, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, kuitenkin viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2023. Edellä mainittu määräaika koskee myös mainitun luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa sekä tämän lain 8 §:n 3 momentin mukaista ilmoitusta.

Jos ilmoitusta ei toimiteta 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä, työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua menettelyä työllisyysalueiden muodostamiseksi.

4 §

Poikkeaminen järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista

Poiketen siitä, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 1 §:ssä säädetään, valtioneuvosto voi antaa työllisyysalueelle luvan järjestää työvoimapalveluita, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä, mutta on kuitenkin vähintään 17 000 henkilöä, jos:

1) se on tarpeen suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi; tai

2) työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman Tilastokeskuksen tilastollisen luokitukseen perustuvan työssäkäyntialueen yhdistämistä.

Työllisyysalueen on tehtävä hakemus valtioneuvostolle 3 §:n 1 momentissa tarkoitettussa määräjassa. Hakemukseen on liitettävä työvoimapalveluiden järjestämistä annetun lain 2 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä.

5 §

Järjestämisvastuun siirtyminen

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja siihen liittyvät tehtävät siirtyvät työ- ja elinkeinotoimistoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukset työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuille työvoimaviranomaisille_1 päivänä joulukuuta 2024.

6 §

Henkilöstön siirtyminen

Työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsotaan liikkeenluovutukseksi.

7 §

Vireillä olevien asioiden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimistossa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain tarkoittamassa kokeilukunnassa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen lakien voimaan tullessa vireillä olevat asiat, jotka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain tai muun lain nojalla kuuluvat jatkossa työvoimaviranomaiselle, siirtyvät sille työvoimaviranomaiselle, jolle tehtävät järjestämisvastuun myötä siirtyvät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

8 §

Toimitilat

Työ- ja elinkeinotoimistojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen käytössä olevat työvoimapalvelujen järjestämiseen käytössä olleet toimitilat

siirtyvät työvoimaviranomaisten hallintaan 1 päivänä joulukuuta 2024. Työ- ja elinkeinotoimisto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kehittämis- ja hallintokeskus siirtävät toimitilojen vuokrasopimuksen työvoimaviranomaiselle.

Työvoimaviranomainen ja työ- ja elinkeinotoimisto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kehittämis- ja hallintokeskus voivat sopia 1 momentissa tarkoitettujen toimitilojen hallinnasta sekä toimitilojen hallintaa koskevien vuokrasopimusten siirrosta ja voimassaolosta myös toisin kuin tässä pykälässä säädetään.

Jos työvoimaviranomainen ei ota vastaan edellä 1 momentin perusteella sille siirtyvää toimintaa, sen on ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle 3 §:n mukaisen ilmoituksen yhteydessä.

9 §

Omaisuuksien siirtyminen

Työvoimaviranomaisen järjestämistä annettua laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvä irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat siirtyvät työvoimaviranomaisille työ- ja elinkeinotoimistoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä kehittämis- ja hallintokeskukselta 1 päivänä joulukuuta 2024. Jos työvoimaviranomaisen järjestämistä annettua laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1 päivästä joulukuuta 2024. Jos työvoimaviranomaisen järjestämistä annettua laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1 päivästä joulukuuta 2024. Jos sopimuksesta ei ole mahdollista siirtää tai jakaa, valtion ja työvoimaviranomaisten on sovittava sopimukseen liittyvien vastuiden siirtymisestä.

10 §

Sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kehittämis- ja hallintokeskus siirtävät työvoimaviranomaisille työvoimaviranomaisen järjestämistä annettua laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1 päivästä joulukuuta 2024. Jos sopimuksesta ei ole mahdollista siirtää tai jakaa, valtion ja työvoimaviranomaisten on sovittava sopimukseen liittyvien vastuiden siirtymisestä.

11 §

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myönnettyyn palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettava lainsäädäntö

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palveluun, tukeen, korvaukseen tai avustukseen, sovelletaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos palvelu on alkanut tai tuki, korvaus tai avustus on myönnetty ennen mainitun lain voimaantuloa.

Työvoimaviranomainen hoitaa 1 momentissa tarkoitettujen tukien ja korvausten maksamiseen ja takaisinperintään liittyvät toimet lukuun ottamatta työllisyyspoliittista avustusta, jonka maksamiseen ja takaisinperintään liittyvät toimet hoitaa kehittämis- ja hallintokeskus.

12 §

Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Päätökseen, joka on tehty ennen 1 §:ssä tarkoitettujen lakien voimaantuloa, haetaan muutosta mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Edellä 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantullessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn muutoksenhaussa sovelletaan kyseisten lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuin kumoo päätöksen, joka on tehty ennen 1 §:ssä tarkoitettujen lakien voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tällä lailla voimaanpantavien säännösten mukaisesti.

13 §

Muussa lainsäädännössä olevat viittaukset

Jos muualla lainsäädännössä viitataan:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia;

2) työllistymistä edistävään monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoiminnasta annettua lakia;

3) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettua lakia.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukseen, sillä tarkoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusta.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta, 3 luku sekä 24 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta laissa 933/2013 ja 24 §:n 4 momentti laissa 31/2015, ja

muutetaan lain nimike, 1 §, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 3 a §:n 1 – 3 momentti, 4 §:n 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti ja 26 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §, 3 a §:n 1 ja 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 25 §:n 1 momentti laissa 1131/2014, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta laissa 933/2013, 3 a §:n 2 momentti laissa 1626/2015 ja 26 §:n 1 momentti laissa 1017/2015, seuraavasti:

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta (*kehittämis- ja hallintokeskus*).

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

5) maahanmuutto, kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet;

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) seurata ja ennakoida työelämän koulutus- ja osaamistarpeita työllisyyden edistämiseksi;

3 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten:

1) yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjata niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa;

2) suoraan valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä;

3) erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

1) vastata työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista;

2) tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa;

3) hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (*kansainvälisen rekrytoinnin palvelut*);

4) hoitaa palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, joista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000);

5) hoitaa työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvussa sille säädettyt tehtävät;

6) hoitaa julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja; sekä

7) hoitaa muita kuin 1–6 kohdassa tarkoitettuja erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja kehittämis- ja hallintokeskuksen 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategisia tavoitteita sekä työvoimapalveluille asetettuja valtakunnallisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

26 §

Muutoksenhaku

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 23 §, sellaisena
kuin se on laissa 287/2022, seuraavasti:

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 30 päivään marraskuuta 2024.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 1 §:n 1 momentin 20 kohta, 2 §:n 1 momentin 12 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 §, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 21 kohta, 2 §:n 1 momenttiin uusi 13-15 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

-
- 20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä;
 - 21) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/).
-

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

-
- 12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a ja 3 b §:ssä, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:ssä ja työttömyyskassalain (608/1984) 25 §:ssä tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;
 - 13) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:ssä tarkoitetusta kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetulle henkilölle;
 - 14) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta muutosturvakoulutuksesta;
 - 15) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua työllistämisvelvoitteesta siltä osin kuin työllistämisestä aiheutuvat palkkakustannukset ylittävät 50 prosenttia mainitun lain 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista.
-

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuu-

luvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrätään lisäksi erikseen 18—64-vuotiaiden ikäluokalle.

7 §

Työttömyys

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuvat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Työttömien määrän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Tässä momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa työttömiksi luetaan myös työllisyyspalveluihin osallistuvat.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritetään työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskertomalla.

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

21 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Kunnan 6—12 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on xx,xx prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitusosuus on xx,xx prosenttia.

31 a §

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapuviranomainen vahvistaa 2 momentin mukaisesti.

Korvausten yhteismäärä vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksetaan kunnille niiden 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen tasauksena kunnan valtionosuuteen tehdään lisäys tai siitä tehdään vähennys, jos kunnalle 2 momentin nojalla myönnetty valtionosuuden lisäys ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Lisäys tai vähennys on kustannuksen lisäyksen

ja 2 momentin mukaisen kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen välisen erotuksen suuruinen.

Edellä 3 momentissa tarkoitetut valtionosuuden lisäykset ja vähennykset toteutetaan kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti. Kuntien valtionosuutta vähennetään tai lisätään siten, että valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Tässä pykälässä tarkoitetut korvaukset ja tasaukset määritetään vuoden 2022 laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitetut tehtävät huomioidaan vuoden 2024 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioituista kustannuksista 30 prosenttia kohdennetaan työttömien määrän perusteella ja 70 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennetaan kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettujen tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennetaan vuoden 2022 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2024, vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus on mainittuina vuosina vastaavasti pienempi.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittää 3 momentissa tarkoitetut arvioidut kuntakohtaiset toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

7.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta, sellaisena kuin se on laissa 918/2012,

muutetaan 1 luvun 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentin 10, 10 a ja 15 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 10 §:n 4 ja 5 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 6 kohta, 7 kohdan a ja c alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta, 14 a § sekä 16 §, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §, 10 luvun 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentti, 4 § ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 2 momentin 1 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 2 momentti ja 14 luvun 3, 3 a, 3 b, 3 c sekä 3 d §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 § laeissa 313/2010 ja 918/2012, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 1370/2014 ja 10 a kohta laissa 1388/2010, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta ja 2 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 1267/2018, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 2, 4 ja 6 kohta, 7 kohdan a ja c alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta, 14 a § sekä 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1380/2021, 2 luvun 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 16 § sekä 9 luvun 1 § laissa (/), 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohta laissa xx/2022, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 luvun 4 § ja 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1457/2016, 5 luvun 11 § ja 10 luvun 6 §:n 1 momentti sekä 13 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 918/2012, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1138/2017, 6 luvun 8 §:n 4 momentti laissa 857/2015 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1049/2013, 10 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 11 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1053/2008, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § laissa 288/2012, 13 luvun 1 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 254/2020, 14 luvun 3 § laeissa 1048/2014 ja 916/2020, 3 a § laeissa 1370/2014 ja 1457/2016, 3 b § laissa 916/2020, 3 c § laeissa 1217/2005 ja 1195/2019 sekä 3 d § laeissa 1217/2005, 906/2017 ja 916/2020,

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1199/2009, 550/2017, 1439/2011, 1001/2012, 1370/2014, 1388/2010, 918/2012, 344/2009, 1374/2014, 1267/2018, uusi 16 kohta, 11 lukuun uusi 4 b § ja 4 c §, 13 luvun 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 254/2020, uusi 3 kohta sekä 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 857/2015, 1554/2015 ja 254/2020, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi sekä 14 lukuun uusi 3 e §, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

428

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työvoimaviranomaiselle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

Lain toimeenpano

Työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvussa säädetään.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *työllistymissuunnitelmalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetun lain (/) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa ja kotoutumisen edistämistä annetussa laissa (/) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämistä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa;

16) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon;
 - 2) on pitänyt työnhakunsa työvoimaviranomaisessa voimassa;
 - 3) asioi työvoimaviranomaisessa toimiston edellyttämällä tavalla.
-

10 §

Opiskelu

Jos 10 a §:ssä tarkoitetut opinnot, työvoimakoulutuksena järjestetyt opinnot, työttömyysetuudella tuetut työnhakijan omaehtoiset opinnot tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetut omaehtoiset opinnot on järjestetty jaksoissa, työnhakijaa ei kyseisten opintojen perusteella pidetä päätoimisena opiskelijana jaksojen välisenä aikana.

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai merityösopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta.

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

4 §

Työstä kieltäytyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

4) työnhakijalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadesaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11 - 14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ssä-taikka mainitun luvun 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

2) jättää saapumatta kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin;

4) kieltäytyy kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arvioinnista taikka muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei palvelutarpeen arviointia voida tehdä;

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, ura- valmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

c) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu; tai

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työvoimaviranomaisen tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhauun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvollisuutta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa säädetyllä työnhakuvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1—12 kohdassa tarkoitetun työssäoloelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta; työssäoloelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työvoimaviranomaiselle olevansa estynyt saapumasta ja työvoimaviranomainen hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun 3 ja 5 - 7 §:ssä säädettyä;

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä:

3) jos hän on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvussa tarkoitetulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työvoimaviranomaiselle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymiseen.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua kukkorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

16 §

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:ssä säädettyä ei sovelleta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävään henkilöön siitä, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävässä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehdoton luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitetussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuettu työ on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n nojalla, työssäoloehdoton luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Työssäoloehdoton luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehdoton luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehdoton 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvussa tarkoitetussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 9 luvussa tarkoitetulla tavalla.

13 §

Omavastuu aika

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täytynyt työssä, johon hänet on työllistetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täytynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

9 §

Lisäpäiväoikeus

Palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen velvoitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

9 luku

Muutosturvaraha

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työvoimaviranomainen antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään työvoimapolitiisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta 2 lukua, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 6 luvun 8 §:ää eikä 7 luvun 2 §:ää.

6 §

Kulukorvaus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalle säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle sen määräämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa sellaisista 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joita ei ole 11 luvun 4 a §:ssä säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen annettavaksi;

2) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

3) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

4) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 4–6 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 30 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapoliittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnon työttömyysviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 a §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapolitiinen lausunto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysturvain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joista säädetään työttömyysturvain:

- 1) 2 luvun 4 §:n 2 momentissa (muu kuin työsuhteessa tehty työ);
- 2) 2 luvun 5 §:ssä (työllistyminen yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan); ei kuitenkaan 2 luvun 5 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitettu työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;
- 3) 2 luvun 6 §:ssä (yrityksessä työskentelyn päätyminen);
- 4) 2 luvun 7 §:ssä (yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päätyminen);
- 5) 2 luvun 8 §:ssä (yritystoiminnan lopettaminen);
- 6) 2 luvun 9 §:ssä (oman työn lopettaminen);
- 7) 2 luvun 10 §:n 1–4 momentissa ja 11 §:ssä (opiskelu ja päätoimisen opiskelun päätyminen); ei kuitenkaan 2 luvun 10 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;
- 8) 2 luvun 13 §:n 1–3 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä (koulutusta vailla olevaa nuorta koskevat edellytykset);
- 9) 2 a luvussa (työvoimapolitiittisesti moitittava menettely); ei kuitenkaan 2 a luvun 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta etuuden palautumisesta.

Hoitaessaan tässä pykälässä säädettyjä tehtäviä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus voi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten toimialueilla työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin 1 momentissa tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, kukin työvoimaviranomainen voi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvain 2 luvun 10 §:n 2 momentin:

- 1) 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetuista opinnoista;
- 2) 5 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on alle viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä;
- 3) 7 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on alle 25 viikkotuntia.

Mitä 4 §:n 2, 3 ja 4 momentissa säädetään työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, sovelletaan myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin.

4 b §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 c §

Valvonta

Tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä työvoimapolitiittisten järjestämisestä annetun lain 3 luvun 6 §:ssä säädetään.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa veloitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusta on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työvoimaviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksella, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettulta koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto;

3) työvoimaviranomaiselta tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteesta ja ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä; työvoimaviranomaisen on annettava tiedot Kansaneläkelaitokselle viivytyksettä, jos kyse on 14 luvun 3 a §:n 4 momentin toisessa virkkeessä tarkoitetusta henkilöstä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työttömyyskassalta maksutta tiedot 6 §:n 2 momentissa ja 14 luvun 3 d §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamista varten.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Verohallinnolta maksutta työttömyysetuuksien väärinkäytösten selvittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien saajien tuloista.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a ja 3 b §:n, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 tai työttömyyskassalain 25 §:n nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun työttömyysetuuden määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella siten kuin 3 b §:ssä ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksumat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki yhteensä 100 työttömyysetuuden maksupäivän ajalta rahoitetaan valtion varoista. Tämän jälkeen valtion varoista rahoitetaan työmarkkinatuen ja 2 momentissa tarkoitettua työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuuden erotus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaa työmarkkinatuesta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;

4) 3 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja

5) 4 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

Työttömyysetuuspäiviä laskettaessa huomioidaan työmarkkinatuki ja sitä edeltävä perus- tai ansiopäiväraha.

Työmarkkinatukeen liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan valtion varoista. Työmarkkinatuki, joka maksetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle, rahoitetaan valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuuspäiviin:

1) kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettusta henkilöstä;

2) yhden vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettusta henkilöstä.

3 b §

Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus

Peruspäiväraha rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaa peruspäivärahasta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä;

4) 3 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 c §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkona siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (*rahoituksen vähimmäismäärä*).

3 d §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitos käyttää työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvaa kuntien rahoitusosuutta osana maksamaansa työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa, ja se tilittää ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle käytettäväksi osana ansiopäivärahan perusosan rahoitusta.

Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, peritään viivästysajalta korkolain ([633/1982](#)) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Kotikuntana pidetään kuntaa, joka väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä on merkitty työttömyysetuuden saajan kotikunnaksi:

- 1) työmarkkinatuen saajalla 3 a §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä;
- 2) peruspäivärahan saajalla 3 b §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työttömyyspäivärahan maksupäivänä; ja
- 3) ansiopäivärahan saajalla työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tai työttömyyskassalain 25 §:n 1 momentissa mainittuna ansiopäivärahan maksupäivänä.

3 e §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 c §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja

työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (maksuvalmiussuoritus). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassaollessa laissa työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisesta säädettyä sovelletaan henkilölle tarjottua työtä, työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä tukevaa palvelua koskevassa asiassa työvoimaviranomaiseen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskukseen.

Tässä laissa työllistymistä edistävästä palvelusta säädettyä sovelletaan myös tämän lain voimaantullessa voimassaollessa laissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskus vastaa 12 luvun 9 §:ssä tarkoitetuista oikeudenkäyntikuluista niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääosin tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon.

Tämän lain mukaisen valtion ja työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta. Työmarkkinatuen maksupäiviin luetaan lisäksi tuen saajalle ennen 1 päivää tammikuuta 2006 ja ennen 1 päivää tammikuuta 2015 maksetut työmarkkinatukipäivät. Työmarkkinatukipäivinä pidetään myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen kuntouttavan työtoiminnan aikaista työmarkkinatukea, joka on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2006.

Tämän lain 14 luvun 3 a ja 3 b §:ää sovelletaan työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos on maksanut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

8.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1380/2021) voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 289/2022, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2022.

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 1, 4 ja 8 §, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti, 14 f §:n 1 momentti ja 23 §,

sellaisena kuin ne ovat, 1 § laeissa xx/2022 ja 1189/2009, 4 § laeissa 1301/2002, 1049/2014, 522/2018 ja 1312/2019, 8 § laeissa 1049/2014 ja 522/2018, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti ja 14 f §:n 1 momentti laissa xx/2022 ja 23 § laeissa 1049/2014, 1076/2018 ja 914/2020, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 970/2013 kumotun 26 c §:n tilalle uusi 26 c §, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat rahoitetaan valtionosuudella, työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu) sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitutkintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 8 luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Palkansaajan ansiopäiväraha rahoitetaan valtionosuudella ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, Työllisyysrahaston osuudella ja työttömyyskassan rahoitusosuudella.

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus lasketaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun säästeen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 2 ja 3 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 3 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 2 ja 4 momentin mukaisten määrien erotus.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

8 §

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitetun osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella ja peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 §

Työllisyysrahaston tehtävät

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitetut etuudet siltä osin kuin valtio, ansiopäivärahan saajan kotikunta ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a §

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0—2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetusta työntekijästä.

14 c §

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantajaa ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

- 1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työvoimaviranomaiselta;
- 2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä; sekä
- 3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työvoimaviranomaisella on 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi.

14 d §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työvoimaviranomaisen on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e §

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä on säädetty.

14 f §

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai oikeudesta koulutukseen työvoimaviranomaiselta. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran vähennettynä työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:ssä tarkoitetulla peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno *vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella*, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään *kunnan rahoitusosuuden ylittävän* peruspäivärahamenon verran.

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Oikeus tietojen saamiseen Kansaneläkelaitokselta

Työllisyysrahastolla on oikeus saada salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta Kansaneläkelaitokselta tarvittavat tiedot ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden tilittämistä koskevaa valvontaa varten.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava Työllisyysrahastolle arvio kuntien seuraavana vuonna vastaamasta ansiopäivärahan rahoitusosuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 4 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

10.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) 19, 25 ja 25 a §, sellaisina kuin ne ovat, 19 § laissa 722/2020, 25 § laeissa 1190/2009, 971/2013 ja 1313/2019 ja 25 a § laissa 1190/2009, seuraavasti:

19 §

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, *ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden* ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden ja *ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden* kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

Jäsenmaksun vahvistamisen yleisistä perusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus lasketaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Lomautusajalta ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus

Valtionosuutena ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla maksamista työttömyyspäivärahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momentissa määritelty osuus.

Palkansaajakassan osuus on 5,5 prosenttia kustakin työttömyyspäivärahasta, jollei 1 momentista muuta johdu.

Se yrittäjäkassa, jonka jäsenenä etuuden saaja on viimeksi täyttänyt työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon, rahoittaa kunkin maksetun työttömyyspäivärahan sekä 1 ja 2 momentin mukaisten määrien erotuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 25 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

11.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 75, 83 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 75 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta laissa 1218/2013 ja 83 § laeissa
501/2016, 437/2019 ja 1218/2013, ja
muutetaan 3 §:n 6 ja 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2 momentti, 187 §:n 1 momentti, 190 §:n
1 ja 194 §,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 6 kohta laissa 501/2016, 3 §:n 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2
momentti ja 194 § laissa 1218/2013, 187 §:n 1 momentti laissa 554/2021 ja 190 §:n 1 momentti
laissa 850/2019, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa,
jonka harkinnassa selvitetään työvoiman alueellinen saatavuus;

6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää
oleskelulupaa, jonka harkinnassa ei selvitetä työvoiman alueellista saatavuutta;

72 §

Työntekijän oleskelulupa ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

- 1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;
- 2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;
- 3) Maahanmuuttoviraston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitetun henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa;

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitetut linjaukset.

Jos uusi hakemus koskee samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Jos uusi hakemus ei koske samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa ja ulkomaalainen on työskennellyt työntekijän oleskeluluvan nojalla vähintään yhden vuoden, 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa Maahanmuuttovirastolle 72 §:ssä tarkoitettu selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Maahanmuuttovirasto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädettyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto sai tiedon päätöksen perusteesta.

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8 § seuraavasti:

8 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Kehittämis- ja hallintokeskus antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annetun lain (758/2021) 1 §:n 1 ja 2 momentti ja 2 luvun otsikko, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a §, 14 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 28 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus, toimintaympäristön kehittämisavustus ja avustus yritysten kehittämispalveluihin.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta, toimintaympäristön kehittämisavustusta ja avustusta yritysten kehittämispalveluihin muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

2 luku

Yrityksen kehittämisavustus ja avustus yritysten kehittämispalveluihin

8 a §

Avustus yritysten kehittämispalveluihin

Yritysten kehittämispalveluina voidaan hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Palvelujen myöntäminen on harkinnanvaraista.

Yritysten kehittämispalvelut ovat yritykselle osin maksullisia (omavastuuosuus). Valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämispalvelusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 717/2014 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaista tukea palvelua käyttävälle yritykselle.

Yritysten kehittämispalveluja voidaan myöntää, jos:

- 1) hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan; ja
- 2) myönnettävän palvelun arvioidaan olevan yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta tarpeellinen.

Yritysten kehittämispalveluja ei kuitenkaan myönnetä, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei palvelun myöntämistä pidetä erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämispalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta, sovellettavista valtioneuvoston asetuksista ja palvelun myöntämisen edellytyksistä.

14 §

Avustuksen maksaminen

Poiketen siitä, mitä 1 – 3 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun.

28 §

Tietojärjestelmä

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennetaan palvelun tuottajien vastuuasiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleen yritystoiminnan kehittämispalveluja koskevan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Yritystoiminnan kehittämispalveluihin liittyvät maksatukset hoitaa kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

14.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 28 ja 28 a §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti ja 28 a § laissa 1633/2009, 26 §:n 1 momentti laissa 841/2019 sekä 28 § osaksi laeissa 1633/2009 ja 1157/2016, seuraavasti:

3 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta kehittämis- ja hallintokeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

19 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka kehittämis- ja hallintokeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja *kehittämis- ja hallintokeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kehittämis- ja hallintokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot kehittämis- ja hallintokeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 2 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 26 ja 26 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 1553/2015, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 26 ja 26 a § laissa 1634/2009 sekä 24 §:n 1 momentti laissa 842/2019, seuraavasti:

2 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Hakemuksen voi ulkomailta jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedossa ja tiedoksianto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan

on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta kehittämis- ja hallintokeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka kehittämis- ja hallintokeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kehittämis- ja hallintokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot kehittämis- ja hallintokeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 § seuraavasti:

4 §

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy työllistää vain työvoimaviranomaisen sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työvoimaviranomainen osoittaa yhtiölle avoinna olevia työpaikkoja vastaavan määrän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 3 kohta, 23 §:n 3 momentti, 37 §:n 4 momentti, 45 §:n 2 momentti, 94 §:n 1 momentti, 98 §, 109 §:n 1 ja 2 momentti sekä 124 §:n 3 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työvoimaviranomaisen toimeen koulutustarpeen perusteella siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 7 luvun 3 §:ssä säädetään;

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä, yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työvoimaviranomaisen päätökseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

45 §

464

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työvoimaviranomaisen edustaja.

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja työvoimaviranomaisen sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 5 §:ää.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työvoimaviranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan

määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua työvoimaviranomaisen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 1 §, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 3 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale, 4 ja 5 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1, 2 ja 4-6 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 3 ja 5 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 12 §, 14 §:n 3 momentti, 15 §, 27 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 1, 7 ja 11 § sekä 28 §:n 2 momentti laissa 937/2012, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 5 §:n 1 ja 4-6 momentti, 8 §:n 3 ja 5 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 12 ja 15 § laissa xx/2022, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 9 §:n 3 momentti ja 28 §:n 3 momentti laissa 1384/2021, 3 §:n 4 momentti laissa 1389/2010, 3 §:n 5 momentti laissa 1372/2014, 4 §:n 3 momentti laissa 1222/2014, 5 §:n 2 momentti laissa 314/2010 ja 14 §:n 3 momentti laissa 1453/2016, sekä

lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa xx/2022, uusi 2 momentti, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) aktivointisuunnitelmalla pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

9) valtion korvauksella hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 4 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (/) mukaisesti oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettulla tavalla monialaiseen yhteis palveluun ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa.

Työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, työvoimaviranomaisen ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työvoimaviranomaisen tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimaviranomainen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se työvoimaviranomainen, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, tai se työvoimaviranomainen, jonka asiakkaana henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 7 §:n perusteella.

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

5) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työvoimaviranomaisen on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetyt edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kanssa.

11 §

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. Oikeudesta julkisiin työvoimapalveluihin säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

12 §

Oikeus salassa pidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilökisteriin ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon.

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työvoimaviranomaiselle tai hyvinvointialueelle.

25 §

Rahoitus

Edellä 24 §:ssä tarkoitettu valtion korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahoista.

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkina-tuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetyt edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

Muutoksenhaku

Edellä 24 §:ssä tarkoitettuun valtion korvausta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistui-meen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä työvoi-mapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvun 3 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 3 §, 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti, 18 ja 22 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 § osittain laeissa 1127/2007, 659/2014, 1660/2015, 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 659/2014, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työvoimaviranomaisessa työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;
- 2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;
- 3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;
- 4) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä;
- 5) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla;
- 6) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §

Vuorottelusopimus

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava työvoimaviranomaiselle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava työvoimaviranomaiselle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava työvoimaviranomaiselle jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

9 §

Sijainen

Sijaiseksi on palkattava sellainen työvoimaviranomaisessa työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias työvoimaviranomaisessa työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana työvoimaviranomaisessa ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön työvoimaviranomaiseen ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5 §:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusopimuksen vastaisena, jos:

- 2) työvoimaviranomainen ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5-9 §:ssä tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä. Lausunnon vuorottelukorvauksen 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työvoimaviranomaiselle sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelussuhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta lukuun ottamatta säännöksiä, jotka koskevat kunnan rahoitusosuutta työttömyysetuusmenosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

20.

Laki

sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain (352/2010) 6 § ja 11 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä on 6 § laissa 1557/2015, seuraavasti:

6 §

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettut kuntien tai kuntayhtymien viranomaiset, jotka vastaavat julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

11 §

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä antavat:

- 1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;
- 2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;
- 3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 6 momentin 2 kohta ja 13 §:n 1 momentin 16, 23 ja 25 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentin 16 ja 25 kohta laissa 176/2019 ja 13 luvun 1 §:n 23 kohta laissa xx/2022, ja

lisätään 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 22/2022 ja xx/2022 uusi 26 ja 27 kohta, seuraavasti:

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

2) tiedot työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvässä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvain (866/1998), merimiesten palkkaturvain (1108/2000) sekä rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa

(897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaan koskevan tehtävän hoitamiseksi;

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa ([1144/1991](#)) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja;

26) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettulle työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kunnalle tai kuntayhtymälle mainitussa laissa tarkoitettua palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa ja muutosturvakoulutusta koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurantaan ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

22.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 23 kohta, sellaisena kuin se on laissa xx/2022, seuraavasti:

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seuranta koskevan tehtävän hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työsopimuslain (55/2001) 13 luvun 6 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1448/2016, sekä

muutetaan 1 luvun 3 a §, 6 luvun 6 §, 7 luvun 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 2 momentti, 9 luvun 3 a ja 3 b § sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 a § ja 6 luvun 6 § laissa 1448/2016, 7 luvun 12 §:n 1 momentti laissa 920/2012, 7 luvun 12 a §:n 2 momentti ja 9 luvun 3 b § laissa xx/2022, 9 luvun 3 a § laissa 163/2020 sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1448/2016, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusida vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimuksen yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

6 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §

Työntekijän takaisin ottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt.

Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työ sopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työ sopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työvoimaviranomaiselle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, kotipaikkakunnat, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää jatkuvin

keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämismääräyksen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta saa ottaa palvelukseensa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun työttömän henkilön;

3) yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 4 a §, 7 luvun 9 §, 8 luvun 10 §:n 1 momentti ja 10 a §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 4 a § laissa 1449/2016, 7 luvun 9 § laissa 390/2017, 8 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 921/2012, 8 luvun 10 a §:n 2 momentti ja 10 luvun 5 § laissa xx/2022 sekä 10 luvun 4 § laissa 164/2020, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusida vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisin ottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättämään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

10 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

10 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

4 §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työvoimaviranomaiselle, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, kotipaikkakunnat, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

5 §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvain lain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 3 a ja 37 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a § laissa 1063/2018 ja 37 a § laissa xx/2022, seuraavasti:

3 a §

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 4 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

37 a §

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työsopimuslain mukaan.

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa työvoimaviranomaiselle viranhaltijan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n 3 momentti ja 9 c §, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 3 momentti laissa 1454/2016 ja 9 c § laissa 1061/2018, seuraavasti:

5 a §

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 10 § :n mukaista aluetta.

9 c §

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 4 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

yhteistoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoimintalain (1333/2021) 19 §:n 4 momentti, 21 §:n 3 ja 4 momentti ja 38 §:n 1 momentti seuraavasti:

19 §

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös työvoimaviranomaiselle viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

21 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa selvítettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetut julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvotteluesitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta työvoimaviranomaiselle siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 8 ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 209/2017 ja 9 § laissa 928/2012, seuraavasti:

8 §

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös työvoimaviranomaiselle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

9 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taoudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapalvelut.

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- taikka virkaehtosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 24 ja 25 § seuraavasti:

24 §

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työvoimaviranomaiselle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

25 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoituksestaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä taoudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapalvelut.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

30.

Laki

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1299/2006) 14 §:n 9 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1062/2017, seuraavasti:

14 §

Asian käsittely

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, Koulutusrahasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus, työttömyysvakuutusrahasto sekä työvoimaviranomainen ovat velvollisia toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

31.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 momentin 3 kohta, 2 momentti ja 3 momentin 1 kohta, 10 a §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 a § laeissa 1294/2002 ja 1278/2016, 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1373/2014, 10 §:n 2 momentti laissa 815/2015, 10 §:n 3 momentin 1 kohta ja 10 a §:n 1 momentti laissa 939/2012 sekä 11 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1107/2016, seuraavasti:

2 a §

Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työnhakijaksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) säädetään, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain ([1290/2002](#)) [3 luvun 3 §:n](#) 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työnhakijaksi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

-
- 3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman tai työllistymistä edistävistä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitetun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;
-

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/), kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:ssä tarkoitetun kulukorvauksen suuruisen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

5) työttömyysturvalaissa ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitetun korotetun ansio-osan ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun ansio-osan erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

32.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 14 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 933/2012, seuraavasti:

14 §

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

10) kustannusten korvauksia ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

33.

Laki

kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 35 §:n 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 934/2012,
seuraavasti:

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

14) kustannusten korvauksia ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

34.

Laki

sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on
laissa 535/2019, seuraavasti:

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) säädetään taikka osallistunut mainitun lain mukaiseen palveluun tai 9 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

35.

Laki

sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 11 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 963/2017, seuraavasti:

11 §

Huomioon otettavat tulot

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

3) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

36.

Laki

opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa
932/2012, seuraavasti:

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

5) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaisessa työvoimakoulutuk-
sessa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1132/2021,
sekä
muutetaan 92 §:n 11 kohta ja 127 a §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1132/2021,
seuraavasti:

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

11) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 11 luvun 4 §:ssä tarkoitetut työhön
tai palveluihin hakeutumisesta työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja mainitun lu-
vun 5 §:ssä tarkoitettu kulukorvaus;

127 a §

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu
omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli tai lasten ko-
tihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea. Vähennystä ei myöskään
myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen
on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

38.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1362/2021, seuraavasti:

10 f §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain [\(1333/2021\) 9 §:ssä](#) tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain [\(1136/2013\) 3 §:ssä](#) tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

39.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1361/2021, seuraavasti:

56 §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain [\(1333/2021\) 9 §:ssä](#) tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain [\(1136/2013\) 3 §:ssä](#) tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

40.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 926/2012, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös:

2) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työvoimaviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

41.

Laki

rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 927/2012, seuraavasti:

47 luku

Työrikoksista

6 §

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 16 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomitettava työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

42.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
23/2022, sekä

lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014, 1114/2018
ja 75/2021, uusi 5 a kohta seuraavasti

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

5 a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämää mainitun lain mukaista palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

43.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1114/2018, seuraavasti:

4 a §

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuista, ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

4.

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta, 3 luku sekä 24 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta laissa 933/2013 ja 24 §:n 4 momentti laissa 31/2015, ja

muutetaan lain nimike, 1 §, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 3 a §:n 1 – 3 momentti, 4 §:n 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti ja 26 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §, 3 a §:n 1 ja 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 25 §:n 1 momentti laissa 1131/2014, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta laissa 933/2013, 3 a §:n 2 momentti laissa 1626/2015 ja 26 §:n 1 momentti laissa 1017/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä niiden alaisista työ- ja elinkeinotoimistoista. Lisäksi tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta, joka hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä kehittämis- ja palvelutehtäviä sekä muita yleishallinnollisia tehtäviä. Muista valtion alue- ja paikallishallinnon tehtäviä hoitavista viranomaisista säädetään erikseen.

3 §

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta (**kehittämis- ja hallintokeskus**).

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

3) työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys;

5) maahanmuutto, kotouttaminen ja hyvät etniset suhteet;

10) palkkaturva-asiat;

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) ohjata ja valvoa 3 luvussa tarkoitettuja työ- ja elinkeinotoimistoja;

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

3) kumotaan

5) maahanmuutto, kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet;

10) kumotaan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) seurata ja ennakoida työelämän koulutus- ja osaamistarpeita työllisyyden edistämiseksi;

3 a §

Kehittämisen ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu- ja yleishallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa.

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen suoraan valtioneuvoston (688/2001) nojalla myöntämän valtioneuvoston maksamista ja takaisinperintää koskevat valtioneuvoston lain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi myös valtioneuvoston lain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä. Lisäksi kehittämisen ja hallintokeskus voi hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen

3 a §

Kehittämisen ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten:

1) yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa;

2) suoraan valtioneuvoston lain (688/2001) nojalla myöntämän valtioneuvoston maksamista ja takaisinperintää koskevat valtioneuvoston lain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi valtioneuvoston lain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä;

3) erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

1) vastata työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista;

2) tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa;

3) hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (**kansainvälisen rekrytointin palvelut**);

4) hoitaa palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, joista säädetään palkkaturvallaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvallaissa (1108/2000);

5) hoitaa työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvussa sille säädettyt tehtävät;

6) hoitaa julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja; sekä

7) hoitaa muita kuin 1–6 kohdassa tarkoitettuja erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määrittämiä tehtäviä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 1 momentin 10 kohdassa ja 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja kehittämis- ja hallintokeskuksen 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen strategisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kehittämisen- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

26 §

Muutoksenhaku

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kehittämisen- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategisia tavoitteita sekä työvoimapalveluille asetettuja valtakunnallisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kehittämisen- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

26 §

Muutoksenhaku

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämisen- ja hallintokeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 23 §, sellaisena
kuin se on laissa 287/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

23 §

Voimaantulo

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2024.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 30 päivään marraskuuta 2024.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 1 §:n 1 momentin 20 kohta, 2 §:n 1 momentin 12 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 §, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 21 kohta, 2 §:n 1 momenttiin uusi 13-15 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä.

20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä;

21) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/).*

2 §

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a §:ssä tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;

12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a ja 3 b §:ssä, *työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:ssä ja työttömyyskassalain (608/1984) 25 §:ssä* tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;

13) *kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:ssä tarkoitetusta kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetulle henkilölle;*

14) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettusta muutosturvakoulutuksesta;

15) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettusta työllistämismenotuksesta siltä osin kuin työllistämismenotuksesta aiheutuvat palkkakustannukset ylittävät 50 prosenttia mainitun lain 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista.

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyysasteen, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

7 §

Työttömyyskerroin

Kunnan työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Kerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoa varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien osuudesta työvoimasta.

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritellyt työttömyyden perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskerroimella.

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrätään lisäksi erikseen 18–64-vuotiaiden ikäluokalle.

7 §

Työttömyys

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuvat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Työttömien määrän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritellyt työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Tässä momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa

työttömiksi luetaan myös työllisyyspalveluihin osallistuvat.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritetään työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskerroimella.

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määrästä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

21 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitussuosuus

Kunnan 6–12 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 24,87 prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitussuosuus on 75,13 prosenttia.

21 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitussuosuus

Kunnan 6—12 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on xx,xx prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitussuosuus on xx,xx prosenttia.

31 a §

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapuviranomainen vahvistaa 2 momentin mukaisesti.

Korvausten yhteismäärä vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksetaan kunnille niiden 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen tasauksena kunnan valtionosuuteen tehdään lisäys tai siitä tehdään vähennys, jos kunnalle 2 momentin nojalla myönnetty valtionosuuden lisäys ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Lisäys tai vähennys on kustannuksen lisäyksen ja 2 momentin mukaisen kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksen välisen erotuksen suuruinen.

Edellä 3 momentissa tarkoitetut valtionosuuden lisäykset ja vähennykset toteutetaan kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti. Kuntien valtionosuutta vähennetään tai lisätään siten, että valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Tässä pykälässä tarkoitetut korvaukset ja tasaukset määritetään vuoden 2022 laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitetut tehtävät huomioidaan vuoden 2024 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioiduista kustannuksista 30 prosenttia kohdennetaan työttömien määrän perusteella ja 70 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettujen tehtävien arvioiduista kustannuksista kohdennetaan vuoden 2022 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2024, vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus on mainittuina vuosina vastaavasti pienempi.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittää 3 momentissa tarkoitetut arvioidut kuntakohtaiset

Voimassa oleva laki

Ehdotus

toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

7.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta, sellaisena kuin se on laissa 918/2012,

muutetaan 1 luvun 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentin 10, 10 a ja 15 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 10 §:n 4 ja 5 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 6 kohta, 7 kohdan a ja c alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta, 14 a § sekä 16 §, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §, 10 luvun 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentti, 4 § ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 2 momentin 1 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 2 momentti ja 14 luvun 3, 3 a, 3 b, 3 c sekä 3 d §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 § laeissa 313/2010 ja 918/2012, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 1370/2014 ja 10 a kohta laissa 1388/2010, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta ja 2 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 1267/2018, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 6 kohta, 7 kohdan a ja c alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta, 14 a § sekä 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1380/2021, 2 luvun 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 16 § sekä 9 luvun 1 § laissa (/), 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohta laissa xx/2022, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 luvun 4 § ja 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1457/2016, 5 luvun 11 § ja 10 luvun 6 §:n 1 momentti sekä 13 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 918/2012, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1138/2017, 6 luvun 8 §:n 4 momentti laissa 857/2015 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1049/2013, 10 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 11 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1053/2008, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § laissa 288/2012, 13 luvun 1 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 254/2020, 14 luvun 3 § laeissa 1048/2014 ja 916/2020, 3 a § laeissa 1370/2014 ja 1457/2016, 3 b § laissa 916/2020, 3 c § laeissa 1217/2005 ja 1195/2019 sekä 3 d § laeissa 1217/2005, 906/2017 ja 916/2020,

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1199/2009, 550/2017, 1439/2011, 1001/2012, 1370/2014, 1388/2010, 918/2012, 344/2009, 1374/2014, 1267/2018, uusi 16 kohta, 11 lukuun uusi 4 b § ja 4 c §, 13 luvun 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 254/2020, uusi 3 kohta sekä 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 857/2015, 1554/2015 ja 254/2020, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi sekä 14 lukuun uusi 3 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään.

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa *työvoimaviranomaiselle* ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä *työvoimaviranomaisen* kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

4 §

Lain toimeenpano

Lain toimeenpano

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

Työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin *11 luvussa* säädetään.

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

10) *työllistymissuunnitelmalla työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain* mukaista *työvoimaviranomaisen* yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja *työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetun lain (/)* mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta

Voimassa oleva laki

annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

11) *korkeimmalla korotetulla palkkatuella* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua tukea;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Ehdotus

annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa ja *kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

11) *kumotaan*

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa;

16) *työvoimaviranomaisella sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.*

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 luvun 7 §:ssä* tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon;
- 2) on pitänyt työnhakunsa *työvoimaviranomaisessa voimassa*;
- 3) asioi *työvoimaviranomaisessa* toimiston edellyttämällä tavalla.

10 §

Opiskelu

Jos 10 a §:ssä tarkoitetut opinnot, työvoimakoulutuksena järjestetyt opinnot, työttömyysetuudella tuetut työnhakijan omaehtoiset opinnot tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetut omaehtoiset opinnot on järjestetty jaksoissa, työnhakijaa ei kyseisten opintojen perusteella pidetä päätoimisena opiskelijana jaksojen välisenä aikana.

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai erityisopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta. (HE 62/2022 vp)

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

4 §

Työstä kieltäytyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelystä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

10 §

Opiskelu

Jos 10 a §:ssä tarkoitetut opinnot, työvoimakoulutuksena järjestetyt opinnot, työttömyysetuudella tuetut työnhakijan omaehtoiset opinnot tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetut omaehtoiset opinnot on järjestetty jaksoissa, työnhakijaa ei kyseisten opintojen perusteella pidetä päätoimisena opiskelijana jaksojen välisenä aikana.

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai erityisopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettua muutosturvakoulutusta.

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

4 §

Työstä kieltäytyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona *työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus* saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelystä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

4) työnhakijalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

4) työnhakijalle *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun perusteella* haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

9 §

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11 - 14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä taikka mainitun luvun 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun; (HE 61/2022)

1) jättää saapumatta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ssä* taikka mainitun luvun 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

2) jättää saapumatta kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

2) jättää saapumatta kotoutumisen edistämisestä annetun lain *12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin*;

4) kieltäytyy kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua alkukartoituksesta taikka muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei alkukartoitusta voida tehdä;

4) kieltäytyy kotoutumisen edistämisestä annetun lain *12 tai 13 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arvioinnista* taikka muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei *palvelutarpeen arviointia* voida tehdä;

6) jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään

aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

c) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu; tai

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työ- ja elinkeinoviranomaisen, kunnan tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhau ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työ-säolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

c) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu; tai

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työvoimaviranomaisen tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhau ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työ-säolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitetun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitetun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

11 §

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 4 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut *työvoimaviranomaiselle* olevansa estynyt saapumasta ja *työvoimaviranomainen* hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

12 §

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Voimassa oleva laki

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 ja 5–7 §:ssä säädettyä;

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä:

3) jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen joutaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 6 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämistä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on

Ehdotus

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa *työvoimapaikallisten järjestämisestä annetun lain 5 luvun 3 ja 5–7 §:ssä* säädettyä;

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää *työvoimapaikallisten järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta *työvoimapaikallisten* tarjoamaa työtä:

3) jos hän on *työvoimapaikallisten järjestämisestä annetun lain 4 luvussa* tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä *työvoimaviranomaiselle* ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen joutaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka *työvoimapaikallisten järjestämisestä annetun lain 9 luvussa* tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämistä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on

Voimassa oleva laki

sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

16 §

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin (HE 62/2022)

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:n 1 momentissa säädettyä ei sovelleta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa kohdassa säädetty edellytykset täyttävään henkilöön siitä lukien, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitettussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuettu työ on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n nojalla, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Ehdotus

sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:n 3 momentissa* tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

16 §

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:ssä säädettyä ei sovelleta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa* säädetty edellytykset täyttävään henkilöön siitä, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitettussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuettu työ on järjestetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:n nojalla*, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Voimassa oleva laki

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävissä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvussa tarkoitettussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 6 luvussa tarkoitettulla tavalla.

13 §

Ehdotus

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12-luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävissä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvussa tarkoitettussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 9 luvussa tarkoitettulla tavalla.

13 §

*Ostavastuuuika**Ostavastuuuika*

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuuuika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa* yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuuuika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**

8 §

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty *työvoimavirastoista* annetun lain 12 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

9 §

9 §

*Lisäpäiväoikeus**Lisäpäiväoikeus*

Palkansaajan peruspäivärahää ja ansiopäivärahää maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11

Palkansaajan peruspäivärahää ja ansiopäivärahää maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty *työvoimavirastoista* annetun lain 12

Voimassa oleva laki

luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen velvoitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

Ehdotus

luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen velvoitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa* yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

9 luku

Muutosturvaraha (HE 62/2022 vp)

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työvoimapoliittisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

9 luku

Muutosturvaraha

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa* tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työvoimaviranomainen antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään työvoimapoliittisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Voimassa oleva laki

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta 2 luku, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 6 luvun 8 §:ää eikä 7 luvun 2 §:ää.

6 §

Kulukorvaus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalle säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Ehdotus

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuna työnhakijana *työvoimaviranomaisessa*. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26–28 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta 2 luku, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 6 luvun 8 §:ää eikä 7 luvun 2 §:ää.

6 §

Kulukorvaus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalle säädetään *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työ- ja elinkeinotoimiston lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työ- ja elinkeinotoimistolle sen määrämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle.

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetyistä työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä;

3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

4) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 5–7 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta,

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle sen määrämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa sellaisista 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joita ei ole 11 luvun 4 a §:ssä säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen annettavaksi;

2) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

3) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

4) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 4–6 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon sellaisista 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon koskemaan toista työttömyysetuuden lajia;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapolitiittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisiä lausuntoja 2 momentin 1 kohdan perusteella voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 30 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

***Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten
kehittämisen- ja hallintokeskuksen työvoima-
poliittinen lausunto***

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskus antaa työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joista säädetään työttömyysturvalain:

1) 2 luvun 4 §:n 2 momentissa (muu kuin työsuhteessa tehty työ);

2) 2 luvun 5 §:ssä (työllistyminen yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan); ei kuitenkaan 2 luvun 5 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitetusta työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;

3) 2 luvun 6 §:ssä (yrityksessä työskentelyn päättymisen);

4) 2 luvun 7 §:ssä (yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymisen);

5) 2 luvun 8 §:ssä (yritystoiminnan lopettaminen);

6) 2 luvun 9 §:ssä (oman työn lopettaminen);

7) 2 luvun 10 §:n 1–4 momentissa ja 11 §:ssä (opiskelu ja päätoimisen opiskelun päättymisen); ei kuitenkaan 2 luvun 10 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;

8) 2 luvun 13 §:n 1–3 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä (koulutusta vailla olevaa nuorta koskevat edellytykset);

9) 2 a luvussa (työvoimapolitiittisesti moitittava menettely); ei kuitenkaan 2 a luvun 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta etuuden palautumisesta.

Hoitaessaan tässä pykälässä säädettyjä tehtäviä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskus voi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten toimialueilla työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin 1 momentissa tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, kukin työvoimaviranomainen voi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin:

1) 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetuista opinnoista;

2) 5 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on alle viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä;

3) 7 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on alle 25 viikkotuntia.

Mitä 4 §:n 2, 3 ja 4 momentissa säädetään työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta, sovelletaan myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamiin työvoimapoliittisiin lausuntoihin.

4 a §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 b §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 c §

Valvonta

Tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 luvun 6 §:ssä säädetään.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja

Voimassa oleva laki

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa veloitetaan suorittamaan asianosaisten oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

Ehdotus

hallintokeskuksen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen *tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksen* korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa veloitetaan suorittamaan asianosaisten oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista *tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskusta* on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, *työvoimaviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksella*, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Verohallinnolta maksutta työttömyysetuuksien väärinkäytösten selvittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien saajien tuloista.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista. (

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä työvoimapolitiikan järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

3) työvoimaviranomaiselta tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteesta ja ensimmäisestä kotikuntamerkinästä; työvoimaviranomaisen on annettava tiedot Kansaneläkelaitokselle viivytyksettä, jos kyse on 14 luvun 3 a §:n 4 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettua henkilöstä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työttömyyskassalta maksutta tiedot 6 §:n 2 momentissa ja 14 luvun 3 d §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Verohallinnolta maksutta työttömyysetuuksien väärinkäytösten selvittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien saajien tuloista.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittä-

tämis- ja hallintokeskukselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a §:n nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun työmarkkinatuen määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 200 päivältä työttömyyden perusteella. *Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa kotikunnalle sellaisen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jonka oikeus työmarkkinatukeen alkaa välittömästi 6 luvun 7 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan täytyttyä.*

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella siten kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, *peruspäivärahan ja ansiopäivärahan* saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea, *peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa* rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a ja 3 b §:n, *työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 tai työttömyyskassalain 25 §:n* nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun *työttömyysetuuden* määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, *peruspäivärahan ja ansiopäivärahan* saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion *sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan* rahoitusosuudella siten kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan:

1) valtion varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 300 päivältä;

2) puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista 1 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 1 000 päivältä; ja

3) 2 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta siten, että työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla ja valtio 30 prosentilla työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi maksetun työmarkkinatuen rahoituksesta.

Työmarkkinatuen 300 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettu työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä 7 luvun 4 §:ssä tarkoitettu korotusosa rahoitetaan kuitenkin aina valtion varoista, eikä niiden ajalta maksettua työmarkkinatukea lasketa mukaan työmarkkinatuen 300 maksupäivään.

della siten kuin 3 b §:ssä ja työttömyysetuuk-sien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki yhteensä 100 työttömyysetuuden maksupäivän ajalta rahoitetaan valtion varoista. Tämän jälkeen valtion varoista rahoitetaan työmarkkinatuen ja 2 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuuden erotus.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaa työmarkkinatuesta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja

5) 4 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

Työttömyysetuspäiviä laskettaessa huomioidaan työmarkkinatuki ja sitä edeltävä perus- tai ansiopäiväraha.

Työmarkkinatukeen liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan valtion varoista. Työmarkkinatuki, joka maksetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulle henkilölle, rahoitetaan valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuspäiviin:

1) kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä lukien, jos kyse on kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettua henkilöstä;

2) yhden vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä lukien, jos kyse on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettua henkilöstä.

3 b §

Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus

Peruspäiväraha rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaa peruspäivärahasta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä;

4) 2 kohdassa tarkoitettua jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 b §

3 c §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot *Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot*

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen seuraavana kuukautena.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi enakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä).

3 c §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos käyttää osana maksamaansa työmarkkinatukea. Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivänä, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka on 3 a §:n 1 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä merkitty hänen kotikunnakseen väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi enakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (rahoituksen vähimmäismäärä).

3 d §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitos käyttää työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvaa kuntien rahoitusosuutta osana maksamaansa työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa, ja se tilittää ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle käytettäväksi osana ansiopäivärahan perusosan rahoitusta.

Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivänä, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukainen viivästyskorko.

Kotikuntana pidetään kuntaa, joka väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä on merkitty työttömyyssetuuden saajan kotikunnaksi:

1) työmarkkinatuen saajalla 3 a §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä;

2) peruspäivärahan saajalla 3 b §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työttömyyspäivärahan maksupäivänä; ja

3) ansiopäivärahan saajalla työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tai työttömyyskassalain 25 §:n 1 momentissa mainittuna ansiopäivärahan maksupäivänä.

3 d §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 b §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

3 e §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 c §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleessa laissa työ- ja elinkeinotoimistosta,

työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisesta säädettyä sovelletaan henkilölle tarjottua työtä, työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä tukevaa palvelua koskevassa asiassa työvoimaviranomaiseen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukseen.

Tässä laissa työllistymistä edistävästä palvelusta säädettyä sovelletaan myös tämän lain voimaantullessa voimassaoleessa laissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus vastaa 12 luvun 9 §:ssä tarkoitetuista oikeudenkäyntikuluista niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääosin tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon.

Tämän lain mukaiseen valtion ja työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta. Työmarkkinatuen maksupäiviin luetaan lisäksi tuen saajalle ennen 1 päivää tammikuuta 2006 ja ennen 1 päivää tammikuuta 2015 maksetut työmarkkinatukipäivät. Työmarkkinatukipäivinä pidetään myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen kuntouttavan työtoiminnan aikaista työmarkkinatukea, joka on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2006.

Tämän lain 14 luvun 3 a ja 3 b §:ää sovelletaan työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksanut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

8.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1380/2021) voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 289/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä touku-
kuuta 2022. *Lain 2 a luvun 14 a § on voimassa*
30 päivään kesäkuuta 2025.

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtu-
nut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelle-
taan lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut
ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huo-
mioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta
lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitetulla ta-
valla.

*Lain 2 a luvun 14 a §:ää sovelletaan työllis-
tymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunni-
telman toteuttamatta jättämiseen, palvelusta
kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen,
jos palvelu on tai olisi alkanut viimeistään 31
päivänä joulukuuta 2024.*

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä touko-
kuuta 2022.

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtu-
nut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelle-
taan lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut
ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huo-
mioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta
lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitetulla ta-
valla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

9.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 1, 4 ja 8 §, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti, 14 f §:n 1 momentti ja 23 §,

sellaisena kuin ne ovat, 1 § laissa xx/2022 ja 522/2018, 4 § laeissa 1301/2002, 1049/2014, 522/2018 ja 1312/2019, 8 § laeissa 1049/2014 ja 522/2018, 10 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 522/2018, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti ja 14 f §:n 1 momentti laissa xx/2022 ja 23 § laeissa 1049/2014, 1076/2018 ja 914/2020, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 970/2013 kumotun 26 c §:n tilalle uusi 26 c §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat, ja vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan perusturvaosuutta vastaavalla valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla, työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu), sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitukintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta, palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 a luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat rahoitetaan valtionosuudella, työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu) sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitukintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 8 luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtion-

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäiväraha rahoitetaan valtionosuudella ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, Työllisyysrahaston osuudella ja työttömyyskassan rahoitusosuudella.

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus lasketaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtion-

osuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 1 ja 2 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 2 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 1 ja 3 momentin mukaisten määrien erotus.

Yrittäjäkassan maksamien etuuskien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuskien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

8 §

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitetun osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella.

osuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 2 ja 3 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 3 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 2 ja 4 momentin mukaisten määrien erotus.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Yrittäjäkassan maksamien etuuskien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuskien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

8 §

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitetun osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella ja peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 § §

Työllisyysrahaston tehtävä

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitetut etuudet siltä osin kuin valtio ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a § (HE 62/2022 vp)

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0—2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetusta työntekijästä.

14 c § (HE 62/2022 vp)

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tässä laissa tarkoitetulla muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantaja ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

- 1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työ- ja elinkeinotoimistolta;
- 2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;
- 3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työ- ja elinkeinotoimistolla on 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 §

Työllisyysrahaston tehtävä

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitetut etuudet siltä osin kuin valtio, ansiopäivärahan saajan kotikunta ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a §

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0—2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan työvoimavirasto- ja yrityspalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetusta työntekijästä.

14 c §

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantaja ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

- 1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työvoimaviranomaiselta;
- 2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä; sekä
- 3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työvoimaviranomaisella on 1 momentissa

tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi

14 d § (HE 62/2022 vp)

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e § (HE 62/2022 vp)

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä säädetään.

14 f § (HE 62/2022 vp)

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai tiedon oikeudesta koulutukseen työ- ja elinkeinotoimistolta. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi.

14 d §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työvoimaviranomaisen on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e §

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä on säädetty.

14 f §

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai oikeudesta koulutukseen työvoimaviranomaiselta. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran.

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Kumottu L:lla 970/2013.

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran *vähennettynä työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:ssä tarkoitetulla peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella*. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno *vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella*, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään *kunnan rahoitusosuuden ylittävän* peruspäivärahamenon verran.

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Oikeus tietojen saamiseen kansaneläkelaitokselta

Työllisyysrahastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta Kansaneläkelaitokselta tarvittavat tiedot ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden tilittämistä koskevaa valvontaa varten.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava Työllisyysrahastolle arvio kuntien seuraavana

vuonna vastaamasta ansiopäivärahan rahoitusosuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 4 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

10.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) 19, 25 ja 25 a §, sellaisina kuin ne ovat, 19 § laissa 722/2020, 25 § laeissa 1190/2009, 971/2013 ja 1313/2019 ja 25 a § laissa 1190/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

Jäsenmaksun vahvistamisen yleisistä perusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

Jäsenmaksun vahvistamisen yleisistä perusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä. Lomautusajalta ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskeaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Lomautusajalta ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

25 a §

*Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuk-
sien rahoitus*

Valtionosuutena maksetaan palkansaaja-
kassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2
momentin nojalla maksamista työttömyyspäi-
värahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momen-
tissa määritelty osuus.

Palkansaajakassan osuus on 5,5 prosenttia
kustakin työttömyyspäivärahasta, jollei 1 mo-
mentista muuta johdu.

25 a §

*Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuk-
sien rahoitus*

Valtionosuutena ja ansiopäivärahan saajan
kotikunnan rahoitusosuutena maksetaan pal-
kansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun
10 §:n 2 momentin nojalla maksamista työt-
tömyyspäivärahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2
momentissa määritelty osuus.

Palkansaajakassan osuus on 5,5 prosenttia
kustakin työttömyyspäivärahasta, jollei 1 mo-
mentista muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

*Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäi-
värahan saajan kotikunnan rahoitusvastuu-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 25 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

11.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 75, 83 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 75 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta laissa 1218/2013 ja 83 § laeissa
501/2016, 437/2019 ja 1218/2013, ja
muutetaan 3 §:n 6 ja 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2 momentti, 187 §:n 1 momentti, 190 §:n
1 momentti ja 194 §,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 6 kohta laissa 501/2016, 3 §:n 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2
momentti ja 194 § laissa 1218/2013, 187 §:n 1 momentti laissa 554/2021 ja 190 §:n 1 momentti
laissa 850/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee asiassa osapäätöksen ennen Maa- ja metsätalouden ministeriön päätöstä;

6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään ilman edeltävää työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä;

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, *jonka harkinnassa selvitetään työvoiman alueellinen saatavuus;*

6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, *jonka harkinnassa ei selvitetä työvoiman alueellista saatavuutta;*

5 luku

5 luku

Työnteko

Työnteko

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

72 §

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työ sopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimi viin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) työ- ja elinkeinotoimiston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa;

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työ sopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimi viin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) *Maahanmuuttoviraston* vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa;

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Jos uusi hakemus koskee samaa ammatialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Jos uusi hakemus ei koske samaa ammatialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

oleva työntekijän oleskelulupa ja ulkomaalainen on työskennellyt työntekijän oleskeluluvan nojalla vähintään yhden vuoden, 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

75 §

Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä

(kumotaan)

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työnantajan tai toimeksiantajan kirjallisesta hakemuksesta kirjallisen ennakkotiedon työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä hakemuksessa tarkoitettussa asiassa. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava ennakkotieto viipymättä. Työnantajan vaatimuksesta työ- ja elinkeinotoimiston on työntekijän oleskelulupaa haettaessa noudatettava ennakkotietoa ajan, joka on mainittu ennakkotiedossa.

85 §

Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto

(kumotaan)

Tässä laissa säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työ- ja elinkeinotoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Työnteko-oikeus

Työnteko-oikeus

86 a §

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle 72

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa *Maahanmuuttovirastolle* 72

Voimassa oleva laki

§:ssä tarkoitetut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

12 luku

Rangaistussäännökset

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädetyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun työ- ja elinkeinotoimisto sai tiedon päätöksen perusteesta.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, työvoimatoimiston, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

191 §

Valituskiellot

Ehdotus

§:ssä tarkoitetut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

12 luku

Rangaistussäännökset

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Maahanmuuttovirasto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädetyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun *Maahanmuuttovirasto* sai tiedon päätöksen perusteesta.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

191 §

Valituskiellot

Voimassa oleva laki

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

9) työ- ja elinkeinotoimiston 75 §:n nojalla antama ennakkotieto;

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä, jotka työvoimaviranomainen ratkaisee.

Ehdotus

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

9) kumotaan

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

12.

Laki

luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävätTyö- ja elinkeinotoimisto arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

8 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus) arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Kehittämis- ja hallintokeskus antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

13.

Laki

valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annetun lain (758/2021) 1 §:n 1 ja 2 momentti ja 2 luvun otsikko, sekä

lisätään lakiin uusi 8 a § sekä 14 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 28 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltaisala

Soveltaisala

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus *ja* toimintaympäristön kehittämisavustus.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta *ja* toimintaympäristön kehittämisavustusta muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus, toimintaympäristön kehittämisavustus *ja avustus yritysten kehittämispalveluihin*.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta, toimintaympäristön kehittämisavustusta *ja avustusta yritysten kehittämispalveluihin* muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

2 luku

2 luku

Yrityksen kehittämisavustus

Yrityksen kehittämisavustus ja avustus yritysten kehittämispalveluihin

8 a §

Avustus yritysten kehittämispalveluihin

Yritysten kehittämispalveluina voidaan hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Palvelujen myöntäminen on harkinnanvaraista.

Yritysten kehittämisspalvelut ovat yritykselle osin maksullisia (omavastuuosuus). Valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämisspalvelusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 717/2014 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaista tukea palvelua käyttävälle yritykselle.

Yritysten kehittämisspalveluja voidaan myöntää, jos:

1) hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan; ja

2) myönnettävän palvelun arvioidaan olevan yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta tarpeellinen.

Yritysten kehittämisspalveluja ei kuitenkaan myönnetä, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei palvelun myöntämistä pidetä erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämisspalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta, sovellettavista valtioneuvoston asetuksista ja palvelun myöntämisen edellytyksistä.

14 §

Avustuksen maksaminen

Tarkempia säännöksiä avustuksen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Avustuksen maksaminen

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, yritysten kehittämisspalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tarkempia säännöksiä avustuksen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

28 §

28 §

Tietojärjestelmä

Tietojärjestelmä

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmästä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 50 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennetaan palvelun tuottajien vastuuasiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmästä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 50 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleen yritystoiminnan kehittämispalveluja koskevan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Yritystoiminnan kehittämispalveluihin liittyvät maksatukset hoitaa kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

14.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 28 ja 28 a §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti ja 28 a § laissa 1633/2009, 26 §:n 1 momentti laissa 841/2019 sekä 28 § osaksi laeissa 1633/2009 ja 1157/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus)* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

9 §

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

Hakemus on toimitettava *kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä*. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

11 §

11 §

Pesähoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Pesähoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesähoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkka-

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesähoitajan on yhteistyössä *kehittämis- ja hallintokeskuksen* kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesähoitajan on varattava työntekijöille tai näiden

Voimassa oleva laki

turvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasääntävän kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

19 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

Ehdotus

edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta *kehittämisen- ja hallintokeskus* saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasääntävän kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

19 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka *kehittämisen- ja hallintokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituklla. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskiirielmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituklla. Valitus on toimitettava *kehittämisen- ja hallintokeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Kehittämisen- ja hallintokeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskiirielmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *kehittämisen- ja hallintokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

15.

Laki

merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 2 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 26 ja 26 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 1553/2015, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 26 ja 26 a § laissa 1634/2009 sekä 24 §:n 1 momentti laissa 842/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus)* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

9 §

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

Hakemus on *toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä*. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

10 §

Kuuleminen

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, iolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos

Voimassa oleva laki

tämä on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tiedossa ja tiedoksiänto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvittävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Ehdotus

tämä on *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* tiedossa ja tiedoksiänto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* kanssa selvittävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta *kehittämisen- ja hallintokeskus* saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka *kehittämisen- ja hallintokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Voimassa oleva laki

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytän-

Ehdotus

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava *kehittämisen- ja hallintokeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kehittämisen- ja hallintokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *kehittämisen- ja hallintokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada

Voimassa oleva laki

töönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Ehdotus

myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa yhtiölle avoimna olevia työpaikkoja vastaavan määrän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistymisen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Työkanava Oy työllistää vain työvoimaviranomaisen sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työvoimaviranomainen osoittaa yhtiölle avoimna olevia työpaikkoja vastaavan määrän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistymisen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

17.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 3 kohta, 23 §:n 3 momentti, 37 §:n 4 momentti, 45 §:n 2 momentti, 94 §:n 1 momentti, 98 §, 109 §:n 1 ja 2 momentti sekä 124 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 3 §:ssä säädetään;

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan *työvoimaviranomaisen* toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 7 luvun 3 §:ssä* säädetään;

23 §

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata kosemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata kosemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja *työvoimaviranomainen* sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

37 §

37 §

*Hakeutuminen ja hakumenettelyt**Hakeutuminen ja hakumenettelyt*

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää *se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä*, yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 3 §:ssä* ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta *työvoimaviranomaisen* päätökseen säädetään *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa*. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

45 §

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja.

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös *työvoimaviranomaisen* edustaja.

94 §

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaolollaan ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaolollaan ole perusteltua syytä. Työvoimakou-

Voimassa oleva laki

työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ää.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

Ehdotus

lutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä *työvoimapa-*
palveluiden järjestämisestä annetun lain 7 lu-
vun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja *työvoimairanomaisen* sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi *työvoimapa-*
palveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvun 5 §:ää

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta *työvoimaviranomaiselta* opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

124 §

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä *työ- ja elinkeinotoimiston* sekä *elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen* kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä *työvoimaviranomaisten* kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua *työvoimaviranomaisen* kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

18.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 1 §, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 3 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale, 4 ja 5 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1, 2 ja 4-6 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 3 ja 5 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 12 §, 14 §:n 3 momentti, 15 §, 27 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 1, 7 ja 11 § sekä 28 §:n 2 momentti laissa 937/2012, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 5 §:n 1 ja 4-6 momentti, 8 §:n 3 ja 5 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 12 ja 15 § laissa xx/2022, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 9 §:n 3 momentti ja 28 §:n 3 momentti laissa 1384/2021, 3 §:n 4 momentti laissa 1389/2010, 3 §:n 5 momentti laissa 1372/2014, 4 §:n 3 momentti laissa 1222/2014, 5 §:n 2 momentti laissa 314/2010 ja 14 §:n 3 momentti laissa 1453/2016, sekä

lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa xx/2022, uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 § (HE 56/2021 vp)

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) aktivointisuunnitelmalla pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) aktivointisuunnitelmalla pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

9) valtion korvauksella *työllisyysmäärä-*hoista hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

9) valtion korvauksella hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) mukaisesti oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Laskettaessa 1 ja 2 momentin

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 4 luvun 12 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa* tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (/) mukaisesti oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia mää-

Voimassa oleva laki

mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella *kotoutumistukena* maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettu henkilölle, joka on ohjattu työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitetulla tavalla monialaiseen yhteispalveluun ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettua henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon. (HE 56/2021 vp)

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Ehdotus

raaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettu henkilölle, joka on ohjattu *työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/)* tarkoitetulla tavalla monialaiseen yhteispalveluun ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä *työvoimavarojen järjestämisestä annetussa laissa* säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettua henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi. (HE 56/2021 vp)

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa. (HE 56/2021 vp)

Työ- ja elinkeinotoimisto tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työ- ja elinkeinotoimiston tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä. (HE 56/2021 vp)

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työ- ja elinkeinotoimisto

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se työ- ja elinkeinotoimisto, jonka toiminta-alueeseen kunta kuuluu.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:n* mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että *työvoimaviranomainen* on tehnyt henkilön kanssa *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 12 §:n* mukaisen työllistymissuunnitelman tai että *työvoimaviranomainen* on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa* tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, *työvoimaviranomaisen* ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä *työvoimaviranomaisen* tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimaviranomainen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se *työvoimaviranomainen, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, tai se työvoimaviranomainen, jonka asiakkaana henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 luvun 7 §:n perusteella.*

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä. (HE 56/2021 vp)

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja henkilö. (HE 56/2021 vp)

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimatoimiston ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista. (HE 56/2021 vp)

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

5) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 5 luvussa* tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

Jos *työvoimaviranomainen*, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat *työvoimaviranomainen*, hyvinvointialue ja henkilö.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on *työvoimaviranomaisen* ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. *Työvoimaviranomaisen* on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston ja hyvinvointialueen kanssa. (HE 56/2021 vp)

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kanssa.

11 §

11 §

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. Suunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin julkisiin työvoimapalveluihin henkilöllä on oikeus työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. *Oikeudesta julkisiin työvoimapalveluihin säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.*

12 §

12 §

Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilörekisteriin ja työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilöasiakasrekisteriin.

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilörekisteriin ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon.*

14 §

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Voimassa oleva laki

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella. [

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työ- ja elinkeinotoimisto varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työ- ja elinkeinotoimistolle tai hyvinvointialueelle. (HE 56/2021 vp)

25 §

Rahoitus

(uusi 2 momentti)

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Ehdotus

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 10 §:ssä* tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja *työvoimaviranomainen* varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin *työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta* annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö *työvoimaviranomaiselle* tai hyvinvointialueelle.

25 §

Rahoitus

Edellä 24 §:ssä tarkoitettu valtion korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahoista.

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Voimassa oleva laki

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimatoimistolle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta 24 §:ssä tarkoitettuun päätökseen noudatetaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään.

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Ehdotus

Kansaneläkelaitos toimittaa *työvoimaviranomaiselle* tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

Muutoksenhaku

Edellä 24 §:ssä tarkoitettuun valtion korvausta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003) Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvun 3 §:ssä* säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

19.

Laki

vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 3 §, 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti, 18 ja 22 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 § osittain laeissa 1127/2007, 659/2014, 1660/2015, 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 659/2014, seuraavasti:
Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työ- ja elinkeinotoimistossa työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;
- 2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;
- 3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;
4 kohta on kumottu L:lla 30.12.2015/1660.
- 5) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä; ja
- 6) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla.

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan *työvoimaviranomaisessa* työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;
- 2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;
- 3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;
- 4) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä;
- 5) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla;
- 6) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §

8 §

Vuorottelusopimus

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

9 §

Sijainen

Sijaiseksi on palkattava sellainen työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5

Vuorottelusopimus

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

9 §

Sijainen

Sijaiseksi on palkattava sellainen *työvoimaviranomaisessa* työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias *työvoimaviranomaisessa* työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana *työvoimaviranomaisessa* ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön *työvoimaviranomaiseen* ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5

Voimassa oleva laki

§:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusuopimuksen vastaisena, jos:

- 2) työ- ja elinkeinotoimisto ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5–9 §:ssä ja 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä.

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelussuhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14

Ehdotus

§:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusuopimuksen vastaisena, jos:

- 2) työvoimaviranomainen ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5-9 §:ssä tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä. Lausunnon vuorottelukorvauksen 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työvoimaviranomaiselle sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelussuhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14

Voimassa oleva laki

luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

Ehdotus

luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta lukuun ottamatta säännöksiä, jotka koskevat kunnan rahoitusosuutta työttömyysetuusmenosta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

20.

Laki

sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain (352/2010) 6 § ja 11 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä on 6 § laissa 1557/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia ovat työ- ja elinkeinotoimistot sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä.

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetut kuntien tai kuntayhtymien viranomaiset, jotka vastaavat julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työ- ja elinkeinotoimistot ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

11 §

11 §

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa:

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä antavat:

Voimassa oleva laki

1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;

2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;

3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Ehdotus

1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;

2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;

3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

21.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 6 momentin 2 kohta ja 13 §:n 1 momentin 16, 23 ja 25 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentin 16 ja 25 kohta laissa 176/2019 ja 13 luvun 1 §:n 23 kohta laissa xx/2022, ja
lisätään 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 22/2022 ja xx/2022 uusi 26 ja 27 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

*Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja
muut tiedot*

*Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja
muut tiedot*

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

2) tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

2) tiedot työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) tai työttömyysturvain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallinta-tehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), *julkisesta työvoima- ja yritys-palvelusta annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010)*, valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

23) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yritys-palvelusta annetussa laissa säädetyn palkkatuen, starttirahan ja muutosturvakoulutuksen sekä palkkaturvalain (866/1998), merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) ja rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanoa varten; (HE 62/2022 vp) — —

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja.

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallinta-tehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998), merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) sekä rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seuranta koskevan tehtävän hoitamiseksi;

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja;

26) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetulle työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kun-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nalle tai kuntayhtymälle mainitussa laissa tarkoitettua palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa ja muutosturvakoulutusta koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seuranta ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. . .

22.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 23 kohta, sellaisena kuin se on laissa xx/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetussa laissa säädetyn palkkatuen, starttirahan ja muutosturvakoulutuksen sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten; (HE 62/2022 vp)

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seuranta koskevan tehtävän hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

23.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työsopimuslain (55/2001) 13 luvun 6 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1448/2016, sekä

muutetaan 1 luvun 3 a §, 6 luvun 6 §, 7 luvun 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 2 momentti, 9 luvun 3 a ja 3 b § sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 a § ja 6 luvun 6 § laissa 1448/2016, 7 luvun 12 §:n 1 momentti laissa 920/2012, 7 luvun 12 a §:n 2 momentti ja 9 luvun 3 b § laissa xx/2022, 9 luvun 3 a § laissa 163/2020 sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1448/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 a §

3 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:ssä* säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

6 luku

6 luku

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §

6 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle* entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

12 §

Oikeus työllistymisvapaaseen

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikana julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettua työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikana *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a § (HE 62/2022 vp)

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

3 a §

Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä *työvoimaviranomaiselle*, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, *kotipaikkakunnat*, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista (HE 62/2022 vp)

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai enintään yhteensä 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämismääräyksen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys tai säätiö saa ottaa palvelukseensa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työttömän henkilön;

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:ssä* säädetyn työllistämismääräyksen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) *yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta saa ottaa palvelukseensa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 8 §:n 1 momentissa* tarkoitettua työttömän henkilön;

3) yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

(3 momentti kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 a §

3 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

6 luku

6 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §

6 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädettyillä perusteilla irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädettyillä perusteilla irtisanomalleen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja

Voimassa oleva laki

tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

Oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a § (HE 62/2022 vp)

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

Ehdotus

tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista (HE 62/2022 vp)

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai enintään yhteensä 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työvoimaviranomaiselle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, kotipaikkakunnat, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämismelvoitteen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys tai säätiö saa ottaa palvelukseensa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työttömän henkilön;

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämismelvoitteen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta saa ottaa palvelukseensa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua työttömän henkilön;

3) yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

(3 momentti kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

24.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 4 a §, 7 luvun 9 §, 8 luvun 10 §:n 1 momentti ja 10 a §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 4 a § laissa 1449/2016, 7 luvun 9 § laissa 390/2017, 8 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 921/2012, 8 luvun 10 a §:n 2 momentti ja 10 luvun 5 § laissa xx/2022 sekä 10 luvun 4 § laissa 164/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

4 a §

4 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain ([916/2012](#)) [1 luvun 3 §:ssä](#) säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain (/) 1 luvun 3 § säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

7 luku

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä ha-kevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

10 a §

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle* entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

10 a §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

10 luku

10 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

Työsopimuksen päättämismenettely

4 §

4 §

Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

*Työnantajan ilmoitus **työvoimaviranomaiselle***

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä *työvoimaviranomaiselle*, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

5 § (HE 62/2022 vp)

5 §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle

Voimassa oleva laki

tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Ehdotus

tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

25.

Laki

kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 3 a ja 37 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a § laissa 1063/2018 ja 37 a § laissa xx/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

3 a §

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

37 a § (HE 62/2022 vp)

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työ sopimuslain mukaan.

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 4 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

37 a §

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työ sopimuslain mukaan.

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa työvoimaviranomaiselle viranhaltijan taloudellisista

Voimassa oleva laki

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle viranhaltijan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

Ehdotus

ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

26.

Laki

valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n 3 momentti ja 9 c §, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 3 momentti laissa 1454/2016 ja 9 c § laissa 1061/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 a §

5 a §

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta.

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan *työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain (/) 1 luvun 10 §:n* mukaista aluetta.

9 c §

9 c §

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädettyllä tavalla.

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 3 §:n 4* kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain *4 luvun 1 ja 2 §:ssä* säädettyllä tavalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

27.

Laki

yhteistoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoimintalain (1333/2021) 19 §:n 4 momentti, 21 §:n 3 ja 4 momentti ja 38 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös *työvoimaviranomaiselle* viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

21 §

21 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa selvitettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetut julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa selvitettävä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitetut julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Voimassa oleva laki

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvotteluesitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Ehdotus

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvotteluesitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta *työvoimaviranomaiselle* siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

28.

Laki

työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 8 ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 209/2017 ja 9 § laissa 928/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös *työvoimaviranomaiselle* viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

9 §

9 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työ- ja elinkeinoviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- taikka virkaeh-

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä *työvoimaviranomaisten* kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- taikka virkaehtosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu,

Voimassa oleva laki

tosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Ehdotus

neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* (/) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

29.

Laki

yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 24 ja 25 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti *työvoimaviranomaiselle* viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

25 §

25 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä *työvoimaviranomaisten* kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu

Voimassa oleva laki

aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Ehdotus

aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. . .

30.

Laki

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1299/2006) 14 §:n 9 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1062/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Asian käsittely

Asian käsittely

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, Koulutusrahasto, *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*, työttömyysvakuutusrahasto sekä *työ- ja elinkeinotoimisto* on velvollinen toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, Koulutusrahasto, *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus*, työttömyysvakuutusrahasto sekä *työvoimaviranomainen* on velvollinen toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

31.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 momentin 3 kohta, 2 momentti ja 3 momentin 1 kohta, 10 a §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 a § laeissa 1294/2002 ja 1278/2016, 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1373/2014, 10 §:n 2 momentti laissa 815/2015, 10 §:n 3 momentin 1 kohta ja 10 a §:n 1 momentti laissa 939/2012 sekä 11 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1107/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

2 a §

*Velvollisuus ilmoittautua **työttömäksi** työnhakijaksi*

Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan *työnhakijaksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) säädetään*, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain ([1290/2002](#)) [3 luvun 3 §:n](#) 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työnhakijaksi *1 momentissa* tarkoitettulla tavalla, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun aktivointisuunnitelman tai työllistymistä edistävstä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun aktivointisuunnitelman tai *työllistymistä edistävstä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä työ- ja elinkeinoviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä *työvoimaviranomaisten* ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012), kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)*, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettun kulukorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:ssä* tarkoitettun kulukorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Huomioon otettavat tulot

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

5) työttömyysturvalaissa ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitettua korotettua ansio-osan ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

5) työttömyysturvalaissa ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitettua korotettua ansio-osan ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

32.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 14 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 933/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Etuoikeutetut tulot

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolionsa:

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolionsa:

10) kustannusten korvauksia ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

10) kustannusten korvauksia ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

33.

Laki

kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 35 §:n 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 934/2012,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

*Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeu-
tetut tulot*

*Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeu-
tetut tulot*

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona
ei oteta huomioon lesken saamaa:

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona
ei oteta huomioon lesken saamaa:

14) kustannusten korvauksia ja julkisesta
työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain
(916/2012) mukaista kulukorvausta tai muuta
vastaavaa korvausta;

14) kustannusten korvauksia ja *työvoima-
palveluiden järjestämisestä annetun lain (/)*
mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa
korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

34.

Laki

sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisen kuin se on laissa 535/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

9 §

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaiseen palveluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* (/) säädetään taikka osallistunut mainitun lain mukaiseen palveluun tai 9 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

35.

Laki

sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 11 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 963/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Huomioon otettavat tulot

Huomioon otettavat tulot

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

3) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta;

3) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

36.

Laki

opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa
932/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

5) on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ([916/2012](#)) mukaisessa työvoimakoulutuksessa;

5) on *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain* (/) mukaisessa työvoimakoulutuksessa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

37.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1132/2021, sekä
muutetaan 92 §:n 11 kohta ja 127 a §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1132/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

92 §

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

Veronalaista tuloa eivät ole:

11) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 10 luvun 1 ja 2 §:n nojalla työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kulukorvaus;

11) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuihin tai palveluihin hakeutumisesta* työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja *mainitun luvun 5 §:ssä* tarkoitettu kulukorvaus;

13) luonnollisen henkilön saama julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen palkkatuki, jos tuki käytetään muussa kuin elinkeinotoiminnassa, maataloudessa tai metsätaloudessa;

(13 kohta kumotaan)

127 a §

127 a §

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea *tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista palkkatukea*. Vähennystä ei myöskään myönnetä asunnon kunnossapito- tai pe-

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli tai lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea. Vähennystä ei myöskään myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen on myönnetty valtion tai

Voimassa oleva laki

rusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Ehdotus

muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

38.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1362/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 f §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
 - 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
 - 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea.
-

10 f §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain [\(1333/2021\) 9 §:ssä](#) tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain [\(1136/2013\) 3 §:ssä](#) tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
 - 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
 - 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

39.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1361/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

56 §

56 §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;

2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja

3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea.

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain ([1333/2021](#)) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ([1136/2013](#)) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;

2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja

3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* (/) tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

40.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 926/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ([916/2012](#)) 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain ([770/1993](#)) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työ- ja elinkeinoviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Ehdotus

2 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

2) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 6 luvun 5 §:ssä* tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä *työvoimaviranomaista*, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

41.

Laki

rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 927/2012, seuraavasti:
Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 luku

47 luku

Työrikoksista

Työrikoksista

6 §

6 §

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 12 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomittava työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 16 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomittava työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

42.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 23/2022, sekä
lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014, 1114/2018 ja 75/2021, uusi 5 a kohta seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

5 a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämää mainitun lain mukaista palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea;

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista, 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan rekrytointitukikoelusta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

43.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1114/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan rekrytointitukikokeilusta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.